

Jaarstukken 2019

Colofon

Uitgave | Provincie Limburg, cluster Financiën

bezoekadres: Limburglaan 10 Maastricht | postadres: Postbus 5700 6202 MA Maastricht

tel.: +31 (0)43 389 99 99 | e-mail: postbus@prvlimburg.nl | www.limburg.nl

Jaarstukken 2019

Jaarverslag 2019
Programmaverantwoording
Paragrafen

Jaarrekening 2019
Programmarekening
Balans

Maastricht, april 2020

Inhoud

Inleiding	5
Deel 1 Programmaverantwoording.....	19
Structuur.....	21
1.1. Investeringsklimaat.....	25
1.2. Innovatiekracht	37
1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt	63
2.1. Sociale innovatie en participatie.....	75
2.2. Cultuur	85
2.3. Sport	103
2.4. Stedelijke ontwikkeling	109
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	119
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	131
3.3. Limburgse woningmarkt.....	155
3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	163
3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas.....	179
3.6. Water.....	187
3.7. Energie, duurzaamheid en milieu	199
3.8. Plattelandsontwikkeling	223
4.1. Bestuur	237
4.2. Overhead	255
4.3. Algemene dekkingsmiddelen	257
4.4. Provinciale Staten en Griffie	261
Verplichte paragrafen.....	263
5.1. Lokale heffingen	269
5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	275
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen	291

5.4. Financiering	297
5.6. Verbonden partijen	327
5.7. Grondbeleid	383
5.8. Portfoliomanagement	389
Deel 2 Jaarrekening 2019.....	395
6.1. Balans per 31-12-2019	397
6.2. Overzicht van baten en lasten 2019	399
6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	401
6.4. Toelichting op balans per 31-12-2019.....	407
6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2019	443
6.6. Wet normering topinkomens	455
6.7. Gebeurtenissen na balansdatum	457
6.8. Verantwoording Specifieke uitkeringen 2019	459
6.9. Uitvoeringsinformatie 2019.....	461
Bijlagen.	463
Bijlage 1: Verwerkte en aangenomen moties.....	465
Bijlage 2: Lijst met afkortingen	473
Bijlage 3: De bestuurlijke intenties vastgoed in verband met waardering op de provinciale balans	483
Bijlage 4: Rollen provincie	485
Bijlage 5: Benchmark dashboard BBV	487
Bijlage 6: Doorwerking naar begroting 2020 e.v.	491
Bijlage 7: Wijzigingsbesluiten reserves ultimo 2019	543

Inleiding

Voor u liggen de Jaarstukken 2019. Deze maken onderdeel uit van het totaal dossier dat bestaat uit:

- de Memorie van Toelichting op de Jaarstukken 2019;
- deze voorliggende Jaarstukken;
- de Jaarrekening in één oogopslag.

In de Memorie van Toelichting geven wij een kwalitatieve beschrijving van onze meerjarige doelen en inzet van instrumenten. Met deze provinciale Jaarstukken verantwoorden wij ons over het uitgevoerde beleid 2019 en de daarbij horende middeleninzet, conform de opzet van de Programmabegroting 2019 en de vastgestelde begrotingswijzigingen daarop.

Het beleid 2019 is enerzijds nog (deels) gebaseerd op afronding van het Coalitieakkoord 2015-2019 en anderzijds op de start van het nieuwe collegeprogramma Vernieuwend Verbinden 2019-2023. In dit kader zijn deze Jaarstukken 2019 ook de eerste Jaarstukken van het extraparlamenteaire college. Deze jaarstukken markeren daarmee ook een overgangsfase waarin nieuwe beleidskaders zijn of worden opgesteld en bestaande zaken afgehandeld.

Deze jaarstukken kunnen echter niet worden vastgesteld, zonder aandacht te schenken aan gebeurtenissen na balansdatum (31-12-2019), te weten de coronacrisis.

De coronacrisis

De coronapandemie of coronacrisis is de uitbraak in 2020 en wereldwijde verspreiding in 2020 van de ziekte COVID-19 en de gevolgen hiervan voor de samenleving. Het virus is in december 2019 voor het eerst ontdekt in Wuhan in Zuid-Centraal-China. En inmiddels heeft de ziekte zich wereldwijd verspreid en is er sprake van een pandemie. Overal zijn er maatregelen getroffen om de ziekte beheersbaar te maken, met grote impact op de wereldeconomie, in Europa, Nederland, Limburg en ook de Provincie als instituut. Want ook de Provincie is in haar ondernemende rol niet volledig gevrijwaard van alle risico's die zich voordoen bij revolverende investeringen in deelnemingen en financieringen enerzijds, maar ook niet in de sec maatschappelijke rol anderzijds.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt daarom specifiek aandacht hieraan besteed, evenals in deel 2 Jaarrekening 6.7 Gebeurtenissen na balansdatum.

Ondanks de financiële impact op de economie en de vele onzekerheden en risico's die deze crisis met zich meebrengt zijn de gevolgen voor de Jaarstukken 2019 beperkt. Op basis van de richtlijnen van de commissie BBV¹ kan het volgende worden gemeld:

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de Jaarrekening 2019.

Wel heeft het COVID-19 virus gevolgen voor de financiën van 2020 vanwege de maatschappelijke impact. Dit is dan ook een gebeurtenis na balansdatum die niets zegt over de situatie op balansdatum, maar wel iets zegt over de situatie na balansdatum en voordat de Jaarstukken 2019 worden vastgesteld. Gezien de grote impact van het COVID-19 virus, waarvan de financiële effecten onzeker (maar materieel) kunnen zijn, moet deze gebeurtenis na balansdatum worden toegelicht in de toelichting bij de Jaarrekening 2019 en ook moet de invloed (financieel /procesmatig) worden opgenomen in het jaarverslag.

Daarnaast zal de accountant, overeenkomstig de uiting van het NBA, in de controleverklaring een toelichting over het Coronavirus opnemen en daarbij verwijzen naar de tekst in de Jaarrekening 2019.

¹ <https://www.commissiebbv.nl/news/view/57983455/coronavirus-en-jaarrekening-2019> (geraadpleegd op 24 maart 2019).

Zodra de financiële gevolgen en risico's zich verder concretiseren, zullen wij daar indien nodig de lopende begroting 2020 en bijhorende meerjarenraming op gaan aanpassen.

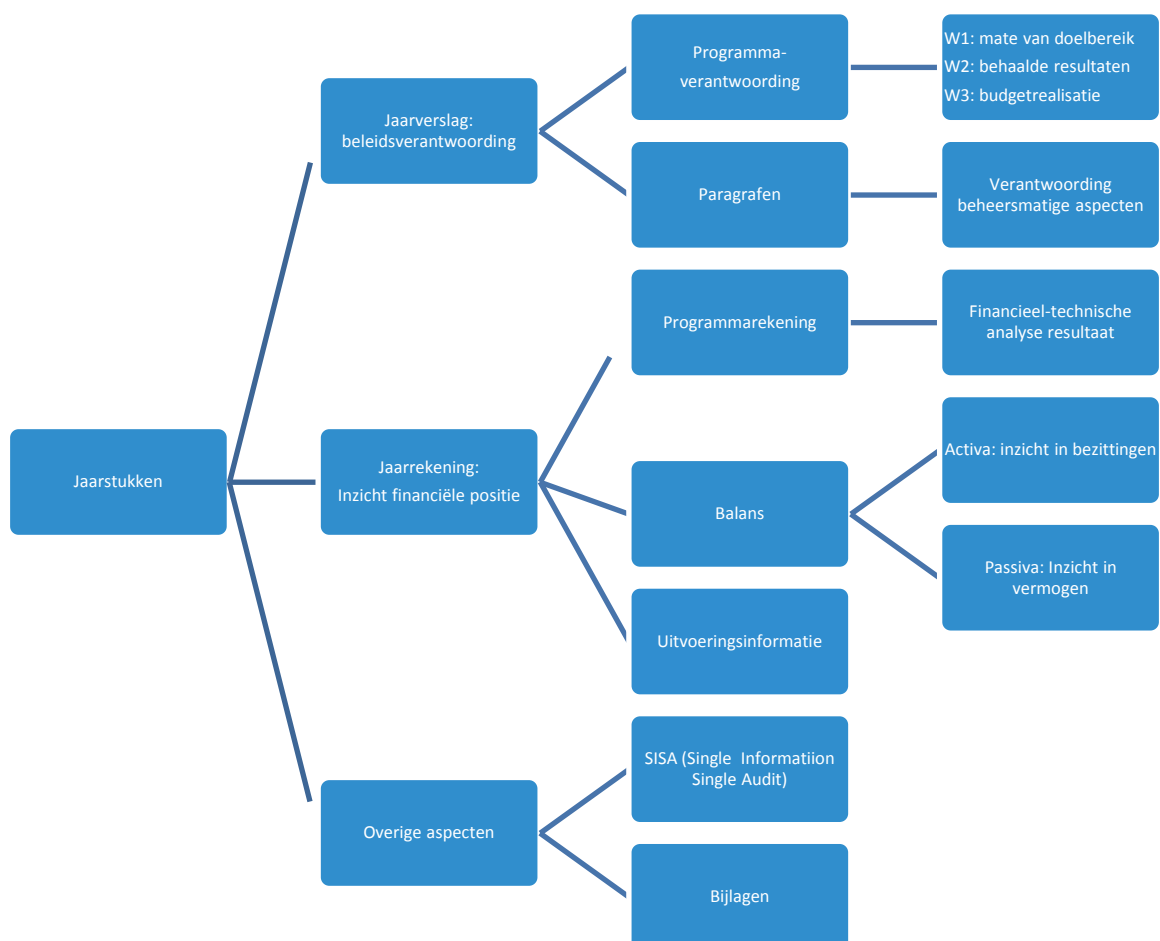
Motie 2475 Gewijzigd Nijskens c.s. inzake Methode-Duisenberg

Bij de behandeling van de Jaarstukken 2018 (PS 21-6-2019) is de motie 2475 Gewijzigd Nijskens c.s. inzake Methode-Duisenberg vastgesteld. Hierbij is overwogen dat de huidige methodiek in de jaarstukken niet altijd overzichtelijk is. Er is behoefte aan een methode die inzichtelijk maakt of gestelde beleidsdoelen ook daadwerkelijk gehaald worden. In dit kader zijn in lijn met de motie voorbereidingen getroffen om de implementatie van de methode-Duisenberg voor te bereiden en in te voeren. Dit proces verloopt via de Controlecommissie. Inmiddels is besloten dat er een pilot zal worden gestart waarbij twee, nog nader te bepalen, begrotingsprogramma's zullen worden onderzocht. Als gevolg van de coronacrisis zal dit project vertraagd van start gaan. Het onderwerp van onderzoek zal daarbij een begrotingsprogramma van de reeds lopende Programmabegroting 2020 zijn, zodat er mogelijk via de reguliere P&C cyclus aanpassingen kunnen worden gedaan met het oog op de verantwoording in de Jaarstukken 2020. Wij merken aldus op dat ten opzichte van de Jaarstukken 2018 in de huidige methodiek geen wijzigingen hebben plaatsgevonden, in afwachting van de resultaten van de methode.

1.1. De kaders voor de Jaarstukken 2019

De wettelijke kaders voor wat betreft de opzet (indeling en onderwerpen) van deze jaarstukken, liggen vast in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) en hebben tot doel om Provinciale Staten in hun kaderstellende en controlerende rol te ondersteunen. Dit betekent dat de jaarstukken veel uiteenlopende onderwerpen en perspectieven bevatten, en daarmee een omvangrijk geheel vormen. Onderstaand schema geeft de structuur van onze jaarstukken op hoofdlijnen weer.

Het jaarverslag

In het jaarverslag, onderdeel programmaverantwoording, wordt verantwoording afgelegd over de 'beleidsbegroting' 2019. In deze programmaverantwoording wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen die in de begroting zijn opgenomen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we ervoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. Ook dit gebeurt op basis van de drie W-vragen: 'Wat hebben we bereikt?', 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het ons gekost?'.

Daarnaast wordt verantwoording afgelegd over de verplichte paragrafen. Deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten, de lokale heffingen en de realisatie ervan. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Het gaat in de paragrafen om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn: financieel, politiek of anderszins. Wij merken daarbij op, dat de Provincie het beleid steeds meer richt op het gezamenlijk participeren met partners in projecten of initiatieven in plaats van subsidiëren. Instrumenten die hierbij worden gebruikt zijn: het verstrekken van geldleningen, garanties of het daadwerkelijk deelnemen in verbonden

partijen. De balans en de verplichte paragrafen geven inzicht in deze ontwikkelingen, financiële consequenties en de daarbij horende mogelijke risico's. Deze worden in dit kader steeds belangrijker voor de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten.

De jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de programmarekening (het overzicht van de baten en lasten) en de balans en geeft uitgebreid inzicht in de financiële positie van de Provincie Limburg. Op hoofdlijnen volgt onder het volgende punt 1.2 een samenvatting van onze financiële positie ultimo 2019. Daarnaast bevat de Jaarrekening een bijlage met de verantwoording over de specifieke uitkeringen Single information Single audit (SiSa), een overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld en een overzicht van de incidentele baten en lasten.

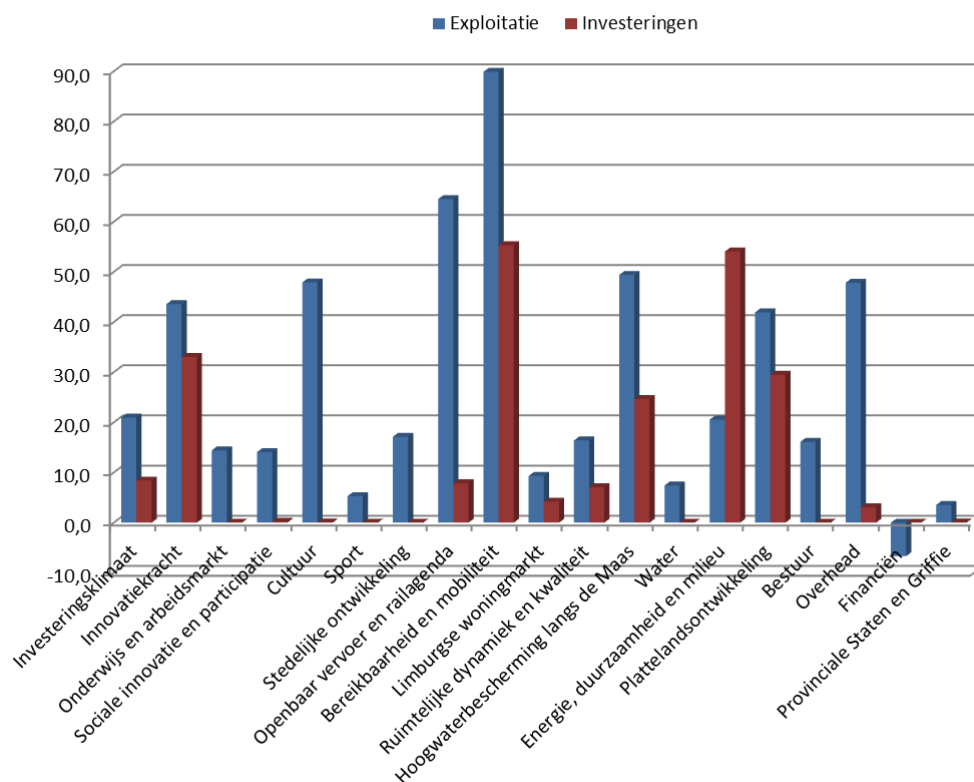
Overige aspecten

In de bijlage is een lijst met afkortingen, verwerkte en aangenomen moties, en de doorwerking naar de begroting 2020 in de vorm van de overboekingsvoorstellen opgenomen. Deze overboekingsvoorstellen worden via een separate begrotingswijziging 2020 behorend bij het Statenvoorstel aangeboden.

1.2. De provinciale financiën ultimo 2019 samengevat

In onderstaande grafiek hebben wij onze lasten per begrotingsprogramma in beeld gebracht van zowel onze exploitatiebudgetten als onze investeringen.

Provinciale bestedingen 2019 (bedragen € x 1 mln.)

Deze bestedingen zijn gedaan vanuit een gezonde financiële positie. Er is structureel evenwicht, een gezonde vermogenspositie en voldoende weerstandsvermogen. Wij lichten dit samenvattend toe.

Verkorte programmarekening 2019

Onderstaande tabel geeft verkort op programmaniveau inzicht in de baten en lasten, de verschillen en het uiteindelijke resultaat 2019.

€ x 1 mln.

	Lasten			Baten			Saldo		
	Begroting ná wijzigingen	Realisatie	Verschil begroting/ realisatie	Begroting ná wijziginge	Realisatie	Verschil begroting/ realisatie	Begroting ná wijziginge	Realisatie	Verschil begroting/ realisatie
Baten en lasten begrotingsprogramma's	502,09	478,92	23,17	166,44	160,00	6,44	-335,66	-318,92	-16,74
Overhead	50,42	47,82	2,59	0,26	0,98	-0,71	-50,15	-46,85	-3,31
Algemene dekkingsmiddelen	-3,66	-6,68	3,02	312,85	319,39	-6,54	316,51	326,07	-9,56
Provinciale Staten en Griffie	3,70	3,52	0,18	0,00	0,02	-0,02	-3,70	-3,50	-0,20
Totaal baten en lasten	552,55	523,59	28,96	479,55	480,39	-0,84	-73,00	-43,20	-29,80
Toevoeging reserves	367,49	355,33	12,17	0,00	0,00	0,00	-367,49	-355,33	-12,17
Aanwending reserves	0,00	0,00	0,00	440,50	425,98	14,51	440,50	425,98	14,51
Totaal	920,05	878,92	41,13	920,05	906,37	13,67	0,00	27,46	-27,46

Uit de tabel blijkt het totale voordelige resultaat (verschil tussen begroting en realisatie) van € 27,46 mln. Dit resultaat volgt uit:

- Voordelig verschil totaal van baten en lasten ad € 29,80 mln.
Dit voordelige verschil is met name ontstaan door onderbesteding (minder lasten) binnen de begrotingsprogramma's. De oorzaak hiervan ligt met name in beperkingen van programmeren van transacties bij veel projecten of subsidies. Om tot besteding te komen is de Provincie afhankelijk van derden zoals juiste, tijdige informatie en volledige en juiste subsidieaanvragen. Indien de middelen niet tot besteding zijn gekomen, maar er wel een bestuurlijke titel is om dit alsnog te doen in 2020 of verder, worden de middelen overgeboekt.
- Voor een substantieel deel van onze programma's en projecten zijn er bestemmingsreserves aanwezig waarmee de verschillen worden verrekend. Na egalisatie van de hiermee gemoeide lasten en baten wordt er minder toegevoegd aan de reserves (€ 12,17 mln.) en vinden er minder toepassingen plaats uit de reserves dan begroot (€ 14,51 mln.).

Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar paragraaf 6.5. "Toelichting op het overzicht baten en lasten 2019".

Belangrijkste verschillen met invloed op het vrije resultaat 2019

De diverse lasten en baten kunnen behalve in programma's ook in een aantal belangrijke posten worden onderscheiden die ook terug te zien zijn in de tabellen bij de programma's, zoals reguliere middelen, kapitaallasten en personele lasten. Deze posten zijn op onderdelen nog verder gespecificeerd zodat de belangrijkste verschillen, na verrekening met daarvoor bestemde reserves of voorzieningen, op hoofdlijnen duidelijk worden en waar het vrije resultaat uit volgt. Het vrije resultaat is het resultaat dat overblijft na aftrek van de overboekingsvoorstellen/en nog te verwerken mutaties.

€ x 1 mln.

Verschillen met invloed op resultaat na verrekeningen met egaliserende reserves	Resultaat	Effect	Overboeking naar 2020 e.v.
1. Reguliere baten en lasten in programma's	32,08	V	16,02
2. Personele begroting	7,32	V	7,28
3. Overhead	1,00	V	
4. Kapitaallasten	-14,25	N	
5. Opcenten MRB	-0,20	N	
6. Algemene uitkering provinciefonds	-1,22	N	
7. Voorziening APPA	-1,53	N	
8. Resultaat voorgaande dienstjaren	3,50	V	0,14
9. Vrijval van reserves	0,16	V	-1,34
10. Overige financiële middelen	0,60	V	0,25
Totale resultaatafwijking begroting vs. realisatie	27,46	V	22,35
Vrije resultaat Jaarstukken 2019	5,11	V	

Het voorstel tot bestemmen van resultaat is opgenomen in het Statenvoorstel. Een toelichting op de overboekingsvoorstellen is opgenomen in bijlage 6, doorwerking naar de begroting 2020 en verder, incl. de 2^e begrotingswijziging 2020.

Taakstelling

Door de strakke sturing door directie op de vacatures als onderdeel van de personele begroting is er een vrije ruimte binnen de P-begroting van € 1,38 mln. ontstaan. Het voorstel is deze te verwerken als bijdrage in de taakstelling. Immers, het realiseren van de taakstelling is een noodzakelijk onderdeel van het dekkingsplan van de beleidsintensiveringsmiddelen van het collegeprogramma "Vernieuwend Verbinden" en kent daarmee een hoge prioriteit.

In dit kader is daarnaast bij de overboekingsvoorstellen een bijdrage aan de taakstelling opgenomen van € 0,30 mln., bestaande uit de restanten:

- Rijks- en veiligheidstaken CdK € 0,09 mln. (dit in lijn met de Herfstbrief 2019);
- Budget Ondernemingsraad € 0,05 mln. De OR heeft hier toestemming voor gegeven;
- Vrijval reserve 'Culturele kansen' € 0,16 mln., bestaande uit restant ruimte bestemd voor uitvoering van het vorige beleidskader cultuur.

Bedragen € x 1 mln.	
Generieke bezuinigingstaakstelling statenperiode 2019-2023	50,00
Gerealiseerde bezuinigingen Herfstbrief 2019	17,28
Gerealiseerde bezuinigingen Eindejaarsbijstelling 2019	14,21
Gerealiseerde bezuinigingen bij de Jarstukken 2019*	1,68
Nog te realiseren taakstelling	16,84

Wij merken hierbij op dat deze bijdragen in de taakstelling zijn verwerkt in de overboekingsvoorstellen en daarmee het vrije resultaat ad € 5,11 mln. niet verder beïnvloeden.

Structureel evenwicht

In het kader van een gezonde financiële huishouding moeten structurele lasten worden gedekt uit structurele baten. Na correctie van ons voordelige resultaat met het effect van incidentele baten en lasten is sprake van een voordelig structureel saldo en dus sprake van structureel evenwicht. Dit evenwicht geldt ook voor de (bijgestelde) begroting 2020 en bijbehorende meerjarenraming 2021-2023. Zie paragraaf 6.5.3 'Incidentele baten en lasten' voor een verdere toelichting.

Ratio's rondom onze financiële positie

Naast de kenmerken van een gezonde exploitatie wordt het inzicht in de financiële positie verder verruimd met behulp van enkele ratio's die betrekking hebben op de provinciale balans. Deze zijn terug te vinden in de verplichte paragraaf 5.2 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Hieruit blijkt dat wij een gezonde financiële positie hebben op basis van een sterke vermogenspositie, weinig vreemd vermogen, weinig beslag op het weerstandsvermogen (4%) en een substantiële onbenutte belastingcapaciteit (€ 49 mln.)².

1.3. Financiële besluitvorming in 2019

In deze paragraaf presenteren wij de begrotingswijzigingen en kredietbesluiten in 2019. Daarnaast zijn er een aantal mutaties in de reserves, die bij de jaarstukken worden geformaliseerd.

Begrotingswijzigingen 2019

In 2018 en 2019 zijn de volgende begrotingswijzigingen vastgesteld en verwerkt in de bijgewerkte begroting 2019 en bijbehorende meerjarenraming:

Begroting 2019		
BW 0	Programmabegroting 2019	PS 9 november 2018
BW 1	Doorwerking Eindejaarsbijstelling 2018	PS 14 december 2018
BW 2	1e Afwijkingenrapportage 2019	PS 21 juni 2019
BW 3	Jaarstukken 2018 (overboekingsvoorstellen)	PS 21 juni 2019
BW 4	Voorjaarsbrief 2019	PS 21 juni 2019
BW 5	Herfstbrief 2019	PS 4 oktober 2019
BW 6	2e Afwijkingenrapportage 2019	PS 8 november 2019
BW 7	Financiële Eindejaarsbijstelling 2019	PS 13 december 2019

Kredietbesluiten 2019

- Jaarlijkse investeringskrediet voor beheer van provinciale wegen (€ 11,1 mln.) vastgesteld bij de Programmabegroting 2019 (PS 9-11-2019).
- Bijstelling kosten beheer en onderhoud van provinciale wegen (€ 2,5 mln.) en activering overige kosten Leisurelane (€ 2,9 mln.), vastgesteld bij de 1e Afwijkingenrapportage 2019.
- Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar (€ 41 mln.), vastgesteld PS 21-6-2019.
- Opwaardering Maaslijn, additioneel krediet (€ 35,2 mln.), vastgesteld PS 21-7-2019.

² Stand programmabegroting 2019

Wijzigingen in reserves

Ultimo 2019 worden de volgende reserves opgeheven wegens functieverlies:

- Reserve A2 't Vonderen;
- Reserve Edelchemie;
- Reserve Onderhoud gebouwen;
- Reserve DU-uitkering Regionale luchthaven;
- Reserve onderhoud gebouwen.

In bijlage 7 van deze Jaarstukken zijn de wijzigingsbesluiten verzameld en nader toegelicht.

1.4. Kleurindicaties

Bij de beoogde en bereikte resultaten wordt er in deze jaarstukken, net als bij de Jaarstukken 2016, 2017 en 2018, gewerkt met kleurindicaties. Hiervoor worden de kleuren groen (gerealiseerd), oranje (deels gerealiseerd) en rood (niet gerealiseerd) gebruikt. De termen “gerealiseerd”, “deels gerealiseerd” en “niet gerealiseerd” zijn voorgaande jaren ook al gebruikt in de jaarstukken om aan te geven of beoogde resultaten gerealiseerd zijn. Met het toevoegen van de kleurindicaties maken we visueel wat er tekstueel al staat. Het voordeel is dat het meteen in één oogopslag inzichtelijk is welke beoogde resultaten zijn gerealiseerd.

Hiermee verhogen we de leesbaarheid en transparantie van onze Jaarstukken en zijn Provinciale Staten beter in staat om haar controlerende taak te vervullen.

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019
Dit resultaat hebben we beoogd te bereiken in 2019.	Dit resultaat is gerealiseerd in 2019. Alles is geheel volgens planning verlopen. Dit blijkt uit...
Dit is een tweede resultaat dat we hebben beoogd te bereiken in 2019.	Hier is het resultaat slechts gedeeltelijk gerealiseerd. Dit blijkt uit...
Dit is een derde beoogd resultaat uit de Programmabegroting 2019.	Dit resultaat is niet gerealiseerd dit jaar. Oorzaak is...

De behaalde resultaten zijn onderdeel van de meerjarige beweging die wij maken in het realiseren van onze maatschappelijke doelen. Deze vormen een indicator waarmee kan worden aangegeven in hoeverre we op koers liggen.

Het schema wordt elk jaar aangevuld. Door het op deze manier inzichtelijk te maken kan er in één oogopslag een beeld gevormd worden van de verschillende programma's gedurende de gehele statenperiode.

Match tussen doel en resultaat bij de stoplichtenmethode

Bij de behandeling van de Jaarstukken 2017 d.d. 22-6-2018 is toegezegd (T8412) dat er een preciezer match komt tussen doel en resultaat. De stoplichtenmethodiek is met name ontwikkeld om snel inzicht te kunnen verschaffen bij welke begrotingsprogramma's resultaten worden behaald en waar juist niet.

Zoals ook uit de Memorie van Toelichting bij de Jaarstukken blijkt, kan in algemene zin worden geconcludeerd dat de resultaten bijdragen aan de breed geformuleerde doelen. Uit de hierna volgende samenvatting blijkt ook dat de meeste resultaten in de lijn der verwachtingen gerealiseerd

worden. En daarmee levert de match tussen doel en resultaat de best mogelijke onderbouwing, uitgaande van datgene wat er in de Programmabegroting 2019 allemaal is opgeschreven. Bij de opzet van methodiek van de Programmabegrotingen vanaf 2016 is rekening gehouden met beperkingen aan het SMART-maken van de begroting. De relatie tussen het bereiken van de maatschappelijke doelen en provinciale inspanningen is complex en in de praktijk nauwelijks meetbaar. “De Provincie is immers slechts één van de spelers in het veld”. Illustratief in dit kader is ook de verplichte (en beperkte) set van BBV-indicatoren, zoals opgenomen in bijlage 5 “BBV-indicatoren”.

1.1 - Investeringsklimaat				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
16	16	16	15	
2	1	0	0	
0	0	0	1	

1.2 - Innovatiekracht				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
23	31	27	27	
2	3	6	7	
0	0	0	0	

1.3 - Onderwijs en arbeidsmarkt				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
10	15	17	16	
0	0	1	0	
0	0	0	0	

2.1 - Sociale agenda				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
10	8	10	11	
0	1	0	0	
0	0	0	0	

2.2 - Cultuur				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
5	8	12	11	
6	6	5	0	
0	0	0	0	

2.3 - Sport				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
2	2	2	5	
1	2	2	1	
0	0	0	0	

2.4 - Stedelijke ontwikkeling				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
12	5	4	3	
0	0	2	3	
0	0	0	0	

3.1 - Openbaar vervoer en railagenda				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
8	13	6	9	
3	3	5	1	
1	1	2	4	

3.2 - Bereikbaarheid en mobiliteit				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
14	13	17	13	
8	10	10	11	
3	5	2	0	

3.3 - Limburgse woningmarkt				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
4	5	5	5	
1	0	0	0	
0	0	0	0	

3.4 - Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
17	19	19	18	
2	0	1	3	
0	0	0	0	

3.5 - Hoogwaterbescherming langs de Maas				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
6	6	6	8	
2	1	1	0	
0	0	0	0	

3.6 - Water				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
6	5	3	5	
1	2	6	3	
0	0	0	1	

3.7 - Energie, duurzaamheid en milieu				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
27	27	24	23	
1	6	8	11	
0	1	2	1	

3.8 - Plattelandsontwikkeling, natuur en landschap				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
9	17	20	21	
7	1	2	0	
0	1	0	0	

4.1 - Bestuur				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
35	36	30	28	
7	1	3	3	
1	2	0	0	

Totaal				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2016	2017	2018	2019	
204	226	218	218	
43	37	52	43	
5	10	6	7	

Toelichting				
Dit betreft een overzicht van de totale aantallen geheel (groen), gedeeltelijk (oranje) en niet (rood) gerealiseerde resultaten per programmalijn. Voor een uitgebreide toelichting van de resultaten verwijzen wij u naar de toelichting bij het desbetreffende programma.				

1.5. Leeswijzer

Programmaverantwoording

Met behulp van de programmaverantwoording kan controle door Provinciale Staten worden uitgevoerd op de realisatie van beleidsvoornemens zoals opgenomen in de programmabegroting.

Deze verantwoording is opgebouwd uit vier programma's, die opgesplitst zijn in 16 begrotingsprogramma's en 3 begrotingshoofdstukken: 'Overhead', 'Algemene dekkingsmiddelen' en 'Provinciale Staten en Griffie'. Per afzonderlijk begrotingsprogramma wordt ingegaan op de zogenaamde 3W-vragen.

- **Wat willen we bereiken?/Wat hebben we bereikt?**
Beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten.
- **Wat gaan we daarvoor doen?/Wat hebben we ervoor gedaan?**
Wijze waarop is gestreefd de maatschappelijke effecten te verwezenlijken/output. Monitoring van effecten via indicatoren. Inzicht in de rol die de Provincie daarbij speelt. In bijlage 4 is een overzicht van deze rollen opgenomen.
- **Wat mag het kosten?/Wat heeft het gekost?**
Controle van lasten en baten.

Leeswijzer tabellen 'Wat mag het kosten?/ Wat heeft het gekost?'

De lasten en baten worden per begrotingsprogramma gepresenteerd in de vorm van bovenstaande tabel. Onder de tabel volgt een toelichting op de verschillen tussen begroting ná wijzigingen en de daadwerkelijke realisatie. De begrotingsafwijkingen worden per product (reguliere middelen) toegelicht. Daarbij worden de afwijkingen in de mutaties van de reserves betrokken. De kapitaal- en personeelslasten worden op concernniveau toegelicht in het hoofdstuk 6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2019.

De tabel moet als volgt worden gelezen:

€ x 1.000

Begrotingsprogramma	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.1. Product 1						
1.1.2. Product 2						
1.1.3. Product 3						
<i>Personele lasten</i>						
<i>Kapitaallasten</i>						
Totaal lasten						
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.1. Product 1						
1.1.2. Product 2						
1.1.3. Product 3						
Totaal baten						
Totaal saldo van baten en lasten						
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve 1						
Reserve 2						
Totaal toevoegingen						
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve 1						
Reserve 2						
Totaal onttrekkingen						
Saldo mutatie reserves						
Resultaat						

Primitieve begroting 2019

Begrotingswijzigingen

Deze bedragen vormen de optelsom van alle door Provinciale Staten vastgestelde begrotingswijzigingen (zie overzicht bij deel1.3 hierboven).

Begroting na wijziging 2019

De laatste stand van de begroting (optelsom primitieve begroting en wijzigingen).

Realisatie 2019

Betreft de daadwerkelijk gerealiseerde lasten of baten.

Verschil

Geeft het verschil aan tussen begroting na wijziging en de werkelijke realisatie.

V/N

V = voordelig ten opzichte van de raming na wijziging, (lagere lasten en/of hogere baten);

N = nadelig ten opzichte van de raming na wijziging (hogere lasten en/of lagere baten);

Lasten en baten

- Reguliere middelen

Dit zijn alle exploitatie-uitgaven voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen, niet zijnde kapitaallasten, personele lasten en toevoegingen aan reserves. Deze zijn per product inzichtelijk gemaakt.

Baten bestaan onder andere uit doeluitkeringen, uitkering Provinciefonds, opbrengsten belastingen, dividenden, renteopbrengst beleggingen en bijdragen van derden.

- Personele lasten, de loonsom verdeeld over de begrotingsprogramma's.
- Kapitaallasten.

Dit zijn de jaarlijkse rente- en afschrijvingslasten van de provinciale investeringen.

Saldo baten en lasten

Het saldo baten en lasten moet volgens het BBV verplicht worden gepresenteerd. In feite is dit de jaaruitkomst van de resultatenrekening voor het betreffende begrotingsprogramma zonder dat rekening wordt gehouden met toevoegingen- en onttrekkingen aan reserves.

Mutaties reserves

- Toevoeging reserves
Toevoegingen aan reserves vormt een 'last' en heeft een negatief effect op het resultaat.
- Onttrekking reserves
Aanwending van reserves is een 'baat' en heeft een voordelig effect op het resultaat.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn gebaseerd op de instellingsbesluiten die voor iedere reserve door Provinciale Staten zijn vastgesteld. In deze besluiten is onder meer het bestedingsdoel van de reserve beschreven, en voor zover mogelijk de wijze waarop de reserve wordt gevormd en de jaren waarin de reserve wordt aangewend.

Resultaat

Ook het resultaat moet als gevolg van het BBV verplicht worden gepresenteerd. Het wordt bepaald door het saldo van baten en lasten te verrekenen met het effect van mutaties in de reserves. Toevoegingen aan de reserves leiden tot een lager resultaat en toepassingen van reserves leiden tot een hoger resultaat.

Volledigheidshalve merken wij op dat de bedragen in alle financiële tabellen € x 1.000 zijn, tenzij anders vermeld. Er kunnen afrondingsverschillen voorkomen in de gepresenteerde cijfers.

De toelichtingen staan hoofdzakelijk in miljoenen in het kader van leesbaarheid en abstractieniveau.

Investeringen/Financieringen

Bij de 3e W-vraag zijn de investeringen in materiële vaste activa en Financieel vaste activa (deelnemingen en leningen) opgenomen, op basis van vastgestelde kredieten. Dit is geen BBV-verplichting maar biedt inzicht in de investeringen die de provincie per begrotingsprogramma doet.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Tenslotte is aan het eind van elk begrotingsprogramma of begrotingshoofdstuk een tabel opgenomen waarin de relatie met de verplichte paragrafen inzichtelijk is gemaakt.

Moties

In bijlage 1 zijn verwerkte en aangenomen moties opgenomen die genoemd zijn in de Jaarstukken 2019.

Afkortingen

Tenslotte merken wij op dat in bijlage 2 een lijst met afkortingen opgenomen.

Deel 1

Programma- verantwoording

Structuur

1.1. Investeringsklimaat	1.1.1. Economische samenwerking
	1.1.2. Acquisitie en LIOF
	1.1.3. MKB
	1.1.4. Brightlands Kennis/As
	1.1.5. Maastricht Aachen Airport
1.2. Innovatiekracht	1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus
	1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
	1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo
	1.2.4. Services & Brightlands Smart Services Campus
	1.2.5. Logistiek
	1.2.6. Maakindustrie
	1.2.7. Toerisme en recreatie
1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt	1.3.1. Arbeidsmarkt
	1.3.2. Onderwijs
	1.3.3. Limburg Werkt Akkoord
2.1. Sociale innovatie en participatie	2.1.1. Sociale innovatie
	2.1.2. Bouwen aan eigen kracht en participatie
2.2. Cultuur	2.2.1. Cultuur
	2.2.2. Erfgoed
	2.2.3. Monumenten
	2.2.4. Archeologie
	2.2.5. Digitale Agenda en Regionale Media
2.3. Sport	2.3.1. Sport
2.4. Stedelijke ontwikkeling	2.4.1. Stedelijke ontwikkeling
	2.4.2. Herstructurering in wijken
	2.4.3. IBA
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management
	3.1.2. Railagenda
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen
	3.2.2. Fiets
	3.2.3. Verkeersveiligheid
	3.2.4. Logistieke netwerken
	3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen
	3.2.6. Project Buitenring Parkstad Limburg
	3.2.7. Project N280- West
	3.2.8. Project N266
3.3. Limburgse woningmarkt	3.3.1. Transitie woningmarkt Limburg
3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	3.4.1. Provinciaal omgevingsplan
	3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid
	3.4.3. Werklocaties
	3.4.4. Buitengoed Geul en Maas
	3.4.5. Vergunningen ontgrondingen
	3.4.6. Handhaving ontgrondingen
	3.4.7. Grondzaken

3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas	3.5.1. Programma Maasvallei
	3.5.2. Ooijen-Wanssum
3.6. Water	3.6.1. Water
3.7. Energie, duurzaamheid en milieu	3.7.1. Asbest en energie
	3.7.2. Milieubeleid en Duurzaamheid
	3.7.3. Uitvoering milieu
	3.7.4. Bodem en ondergrond
	3.7.5. Mijn(water)schade
	3.7.6. Vergunningen bijzondere wetten
	3.7.7. Handhaving bijzondere wetten
	3.7.8. WABO-milieuvadvis
	3.7.9. Vergunningen WABO
	3.7.10. Handhaving WABO
	3.7.11. Coördinatie RUD
3.8. Plattelandsontwikkeling	3.8.1. Natuur
	3.8.2. Landschaps Parken en Vermaatschappelijking
	3.8.3. Landbouw
4.1. Bestuur	4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK
	4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie
	4.1.3. Integriteit
	4.1.4. Coördinatie Interbestuurlijk toezicht
	4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën
	4.1.6. IPO
	4.1.7. Internationalisering
	4.1.8. Euregiobestuur
	4.1.9. Strategische Public affairs
	4.1.10. Branding
	4.1.11. Overige bestuurlijke zaken
	4.1.12. Overige bestuurlijke zaken
	4.1.13. Overige bestuurlijke zaken
Overige begrotingsonderdelen	
4.2. Overhead	4.2.0. Overhead
4.3. Algemene dekkingsmiddelen	4.3.1. MRB
	4.3.2. Provinciefonds
	4.3.3. Overige eigen middelen
	4.3.4. Reservering nieuw beleid
	4.3.5. Stelposten
	4.3.6. Vennootschapsbelasting
4.4. Provinciale Staten en Griffie	4.4.1. Provinciale Staten en Griffie

1.1. Investeringsklimaat

Investeringsklimaat gaat over de aantrekkelijkheid van Limburg voor ondernemingen en investeerders. Dit programma richt zich op de voorwaarden die nodig zijn voor ondernemers om zich maximaal te kunnen ontwikkelen. De inzet van de Provincie spitst zich toe op (internationale) samenwerking, gezamenlijke agendasetting, acquisitie en generieke MKB-ondersteuning. Daarnaast worden open innovatie en uitbouw van de kennisinfrastructuur via Kennis-As en Brightlands campussen gerealiseerd. Een vernieuwd LIOF (Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering) is hierin één van onze instrumenten.

Snelle veranderingen op demografisch, economisch, technisch en financieel vlak vormen uitdagingen, maar bieden ook kansen voor bedrijven om zich te ontwikkelen. De welvaart en werkgelegenheid voor de Limburgse bevolking staan hierbij centraal. Om het verdienvermogen van de Limburgse economie te kunnen versterken, zoeken we met de economische agenda aansluiting op de maatschappelijke opgaven. Daarbij is de afstemming met onderwijs- en arbeidsmarktaspecten uit de sociale agenda en het aanvalsplan naar een ontwikkelingsgerichte arbeidsmarkt voor het Limburgse MKB van belang. De internationale ligging van Limburg biedt kansen om het investeringsklimaat ook grensoverschrijdend te verbeteren.

Wat willen we bereiken?

Limburg streeft naar een concurrerende en innovatieve kennis- en diensteneconomie. Een economie die duurzaam is geëquipeerd voor de vestiging en groei van ondernemingen. Wij bouwen aan een beter toegankelijk en transparanter instrumentarium voor het bedrijfsleven en het MKB in het bijzonder, met een sterke internationale focus.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Zowel op regionaal, nationaal als internationaal niveau staan gezamenlijke agendasetting en samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid (vier O's) centraal.

Criterium 2: Het Limburgse MKB kenmerkt zich door goed ondernemerschap en een sterke exportpositie.

Criterium 3: De economische structuur in Limburg is versterkt door het aantrekken van nieuwe bedrijven en uitbreiding van bestaande bedrijven.

Criterium 4: De (innovatieve) kracht van het bedrijfsleven is vergroot, ook door het benutten van internationale relaties.

Criterium 5: De dienstverleningsstructuur voor het bedrijfsleven is toegankelijk, transparant en efficiënt georganiseerd.

Wat hebben we bereikt?

De samenwerking en gezamenlijke agendasetting, om de innovatie- en diensteneconomie van Limburg te versterken, zijn op regionaal (triple helix), bovenregionaal (Brainport, landsdeel Zuid-Nederland) en internationaal (grensregio's, China en Azerbeïdzjan) niveau voortgezet.

Mede dankzij de gunstige economische ontwikkelingen hebben de activiteiten op het gebied van acquisitie in Limburg wederom tot bedrijfsvestigingen, verankering en/of groei geleid. Om mogelijke toekomstige knelpunten in het aanbod van vestigingslocaties voor te zijn, is gestart met het nog beter in kaart brengen van de (potentiële) vestigingslocaties in onze provincie.

Ook in 2019 hebben we met verschillende financiële instrumenten kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van innovaties en versterking van bedrijven. Met name het Limburg Business Development Fonds, MKB Leningenfonds, Financieringspoort Limburg, MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT), OP-Zuid, Interreg, LimburgMakers en LimburgLogistiek hebben hieraan bijgedragen.

Het Limburgs MKB kan voor ondersteuning op verschillende terreinen een beroep doen op veel partijen. Met de in 2019 gestarte Groeischakelaar wordt transparantie van dat aanbod gecombineerd met doorverwijzing naar het juiste loket. Samenwerking tussen adviesorganisaties, triple helix en onderwijsinstellingen was daarbij essentieel.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	1.1.1. Economische samenwerking
Portefeuillehouder	Van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Samenwerking in Zuid-Nederland en met het Rijk m.b.t. financiering van het MKB en afstemmen over de toekomst van Europese fondsen. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. In samenwerking tussen Rijk en de Provincies Noord-Brabant en Zeeland is ook in 2019 de MIT-regeling voor innovatie in het MKB uitgevoerd (zie ook 1.1.3). De Regionale Innovatie Strategie (RIS) -3 voor Zuid-Nederland voor de periode 2021-2027 is dit jaar vrijwel afgerond. Het definitieve programma wordt in het 1^e kwartaal van 2020 in de drie colleges van GS ter vaststelling voorgelegd.</p>	1, 4
<p>2. Ondersteuning van de regionale samenwerking in triple-helix verband (Brainport Network, Economische Samenwerking Zuid-Limburg, Economic Development Board Noord-Limburg en Keyport) en versterking van de samenwerking met andere intermediaire organisaties en stakeholders (o.a. Kamer van Koophandel, Limburgse Werkgeversvereniging, MKB Limburg). Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. De deelname aan Brainport Network is in 2019 voortgezet (kern: lobby, kennisdeling en projectontwikkeling). Inhoudelijk is de samenwerking vorm gegeven in de drie werkgroepen voor respectievelijk: Arbeidsmarkt, EU en Kapitaal. In het Kastelenoverleg in Limbricht op 20 juni 2019 zijn afspraken gemaakt op Zuid-Nederlandse schaal inzake de energietransitie. Daarbij wordt bewust gekeken naar synergie met de buurtregio's Noordrijn-Westfalen en Vlaanderen.</p>	1, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>In 2019 is besloten Brainport Network om te vormen naar Economisch Netwerk Zuid-Nederland, waarin ook Zeeland zal deelnemen. Daarmee stopt Brainport Network m.i.v. 2020. De drie triple-helixen hebben met provinciale steun hun activiteiten voor het MKB uitgevoerd.</p>	
<p>3. Internationale samenwerking versterken rond de Limburgse topsectoren (w.o. campussen), maar ook MKB-breed (o.a. via handelsbevordering); euregionale samenwerking intensiveren en onderhouden van bilaterale contacten (waaronder Vlaanderen, Wallonië, NordrheinWestfalen, Ile de France en China). Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De internationale samenwerking heeft zich in 2019 met name op onze buurlanden en op China en Azerbaidjan toegespitst. De samenwerking met Belgisch Limburg wat betreft toenadering tussen de campussen heeft een impuls gekregen. Na introductie door de Provincie Limburg werkt de Corda Campus in Hasselt samen met Brightlands Smart Services Campus Heerlen en Digihub Aachen. Corda onderzoekt ook intensivering van samenwerking met Brightlands Campus Greenport Venlo. De contacten en relaties met de nieuwe ambassadeur van België en de nieuwe Waals Vertegenwoordiger zijn in 2019 stevig opgepakt. Met NordrheinWestfalen vond elk kwartaal een gesprek plaats over economische onderwerpen. Daarnaast zijn er met IHK (Industrie- und Handelskammer) Aken bestuurlijk verdere afspraken over samenwerking gemaakt. De Duits-Nederlandse Handelsdag en de Vlaams-Nederlandse handelsdag werden dit jaar door ons ondersteund met het oog op het aanmoedigen van ons MKB om over de grens heen te gaan handel drijven (zie ook 1.1.3).</p> <p>Er zijn twee bestuurlijke werkbezoeken aan China gebracht (o.a. spoorgoederenmissie) en er zijn twee aanvullende handelsmissies naar China ambtelijk ondersteund en begeleid (Brightlands Maastricht Health Campus, Cabooter). Daarnaast zijn meerdere bezoeken van Chinese projectpartners ontvangen vanuit beleid van goed gastheerschap (t.b.v. Pathofinder, Maastricht Instruments, Chemelot) en Limburgse partners anderszins ondersteund via economische diplomatie. LIOF heeft een samenwerkingsovereenkomst getekend met het China International Investment Promotion Agency voor samenwerking in het Sino-Europe Logistics Park Venlo Region project. Het nieuwe LIOF trade team heeft een China evenementenkalender ontwikkeld i.s.m. Provincie.</p>	1, 4
<p>4. Optimaal benutten van Europese</p>	<p>Gerealiseerd.</p>	1, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
fondsen en voeren van een EU-lobby op economische thema's via Vanguard Initiative en ECRN. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i>	De Interreg europe projecten S3Chem, Medtech4Europe en Regions4Food lopen zoals gepland. De bestuurlijke deelname in de European Chemical Regions Network (ECRN) is gewaarborgd. Limburg heeft de (co)lead binnen de S3Platforms voor Precision Medicine, MedTech en Chemicals. De Campussen werken hieraan mee en zetten met buitenlandse partners nieuwe projecten op.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
4	Budget (€) dat uit Europese fondsen is binnengehaald voor Limburgse deelname in projecten.	€ 244 mln.	€ 341 mln.	€ 250 mln.	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

De huidige situatie en streefwaarden hebben betrekking op de benutting van alle Europese fondsen. Deze wordt gemonitord voor heel Zuid-Nederland. Alleen voor Interreg A, OP-Zuid en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) is de Provincie bij besluitvorming betrokken. De eindwaarde heeft betrekking op de situatie per 1 september 2019.

Van het totaalbudget van € 341,6 mln. kwam € 43,1 mln. uit Interreg A, ruim € 18,5 mln. uit OP-Zuid en € 40 mln. uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma.

Product	1.1.2. Acquisitie en LIOF
Portefeuillehouder	Van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Coördineren van acquisitieactiviteiten door de gemeenten, LIOF en de campusorganisaties. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Gerealiseerd. De procesafspraken met gemeenten, LIOF en campussen zijn gecontinueerd en gemonitord. Met de gemeenten en LIOF wordt met name verder ingezet op intensievere samenwerking op de terreinen van vestigingsklimaat, (coördinatie van) beschikbaarheid van bedrijventerreinen en gezamenlijk beursbezoek.	1, 3
2. Aansturen van acquisitieactiviteiten van LIOF en deze ondersteunen met o.a. gastheerschap, bestuurlijke inzet en financiële incentives. Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, financier</i>	Gerealiseerd. 13 bedrijven hebben met hulp van LIOF zich in 2019 in Limburg gevestigd of hebben hun bestaande faciliteit uitgebreid. In het kader van haar Investor Relations-programma, gericht op verankering van	3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	buitenlandse bedrijven in Limburg, heeft LIOF in 2019 99 bedrijven bezocht.	
3. Monitoring van de resultaten van LIOF voor zowel de bedrijfstak 'Business development' als 'participaties & financiering'. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. De resultaten 2019 van LIOF op het gebied van Business Development en Participaties en Financieringen zullen in maart 2020 worden gepresenteerd. Naar verwachting worden de in het jaarplan 2019 gestelde doelen gerealiseerd.	3,4
4. Maximeren van het gebruik van LBDF en MKBL en monitoren van de voortgang. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier</i>	Gerealiseerd. Via de vastgestelde P&C-cyclus voor deelnemingen (2 maal jaarlijks een AvA) monitoren wij de voortgang van beide MKB fondsen. Naar aanleiding van motie 2445 "voortzetten MKB-Leningenfonds" is de uitzettingsperiode voor het MKBL verlengd.	4, 5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal bedrijven dat met de steun van LIOF in Limburg is verankerd/uitgebreid/gevestigd.	0	13	10	2019
2	Aantal bezochte bedrijven in het kader van het Investor Relations Programma.	0	99	100	2019
4	Aantal business ideeën dat een revolverende bijdrage uit het LBDF heeft ontvangen.	33	40	42	2020
4	Aantal ideeën dat gesubsidieerd is uit het LBDF.	112	137	180	2020
4	Aantal uitzettingen dat een revolverende bijdrage heeft ontvangen uit het MKBL.	40	49	40	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

- In totaal 57 bedrijven hebben zich in 2019 op één van de Limburgse bedrijventerreinen gevestigd of hebben hun bestaande faciliteit uitgebreid. Hierbij ging het voor ongeveer de helft om MKB'ers. Dit ging gepaard met investeringen met een geraamde waarde van ca. € 410 mln. en creëerde of behield naar verwachting ca. 2.700 arbeidsplaatsen. In totaal vestigden deze bedrijven zich op een oppervlakte van ca. 80 hectares (gekocht, gehuurd of in erfpacht uitgegeven).

Product	1.1.3. MKB
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Verder optimaliseren van het gebruik van het financieringsinstrumentarium voor het bedrijfsleven. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd. Bij de aanvragen voor subsidie uit de regeling MIT-Zuid waren in 2019 101 Limburgse bedrijven betrokken. 62 bedrijven hebben uiteindelijk een bijdrage ontvangen. Daar was een bedrag van € 2,7 mln. mee gemoeid (waarvan de helft provinciale middelen). Sinds de start van de verlenging van het project Financieringspoort eind 2018 zijn 21 vouchers aan bedrijven verstrekt om financieel advies te kunnen inwinnen.</p>	5
<p>2. Afstemmen van dienstverlening aan het MKB, zowel met landelijke als regionale partners. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Er is met het Rijk en de Provincies overleg gevoerd over het vernieuwde landelijke missie gedreven innovatie- en topsectorenbeleid. Op regionaal niveau heeft over projecten en inzet van instrumenten afstemming plaatsgevonden met LIOF, de triple-helix-organisaties en de partijen verenigd in Ondernemend Limburg. Dit jaar is De Groeischakelaar met steun van Provincie en regio daadwerkelijk van start gegaan. Men wijst ondernemers de weg naar de juiste adviseur/dienstverlener, of biedt zelf ondernemersondersteuning. Eind 2019 heeft het ministerie van EZK ingestemd met het uitwerken van twee MKB-deals in Limburg, waarvan één met steun van de Provincie (die is gericht op innovatie in het kleiner familiebedrijf). Voor het stimuleren van innovatie in het MKB in relatie met onderwijs en campusactiviteiten is het project MBO-MKB broedplaatsen gestart (zie product 1.3).</p>	1, 5
<p>3. Faciliteren van grensoverschrijdend ondernemen. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Door LIOF is een start gemaakt met haar activiteiten op het gebied van internationalisering en euregionale samenwerking. Daarnaast is de jaarlijkse Duits-Nederlandse Handelsdag in Mönchen-Gladbach, zowel inhoudelijk als financieel ondersteund. Voor de promotie van het belang van export is een bijdrage verstrekt aan de Limburg Export Award 2019.</p>	1, 2, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
4. Versterken van ondernemerschap, o.a. door faciliteren van startersondersteuning en kennisvergroting. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Er is een beperkte bijdrage verstrekt aan de organisatie van startersbijeenkomsten van het Starterscentrum Limburg. Daarnaast heeft de Brightlands Innovation Factory samen met LIOF een programma opgezet om MKB-ondernemers te ondersteunen bij het uitwerken van hun groei-ambities.	2, 4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Deelname van Limburgse bedrijven aan de MIT-regeling.	0	101	80	2019
3	Organisatie van/bijdragen aan voorlichtingsactiviteiten over grensoverschrijdend ondernemen.	0	3	3	2019
4	Organisatie van/bijdragen aan voorlichtingsbijeenkomsten over starten van een bedrijf.	0	1	2	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 1 Bij de aanvragen die voor de MIT-regeling Zuid-Nederland zijn ingediend voor haalbaarheidsonderzoeken en R&D samenwerkingsprojecten waren 101 Limburgse bedrijven betrokken. Van de gehonoreerde aanvragen hebben 62 bedrijven een subsidie ontvangen.

Ad. 3 De Provincie heeft financieel en/of inhoudelijk bijgedragen aan de handelsmissie Belgisch-Nederlands Limburg, de Vlaams-Nederlandse Handelsdag en de Duits-Nederlandse Handelsdag in Mönchengladbach.

Ad. 4 Er is in 2018 een bijdrage verstrekt aan het Starterscentrum Limburg voor de organisatie van een aantal startersavonden, waarvan 4 in 2018 en de laatste begin 2019 (in Roermond).

Product	1.1.4. Brightlands Kennis/As
Portefeuillehouder	Van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Sturing geven aan lopende en nieuwe projecten in het kader van de Kennis-As als meerjarig partnerschap. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Op 13 december 2019 heeft PS ingestemd met het beschikbaar stellen van een tweede tranche voor de projecten 'Aachen Maastricht Institute for Biobased Materials' (AMIBM) en voor het project 'Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility' (ITEM). Op 3 december 2019 is de rapportage onderzoek ex artikel 217a PW 'Subsidies Kennis-As Brightlands' aan PS aangeboden. De aanbevelingen zijn	1,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	overgenomen.	
2. Optimaliseren van de mogelijkheden die het partnerschap Brightlands biedt voor samenwerking op inhoud ('cross overs') en op andere gebieden als communicatie, (Europese) fondsen, public affairs en lobby. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. Samenwerking op acquisitie, communicatie en public affairs heeft vanaf 2018 concreet gestalte gekregen middels regulier ambtelijk overleg en de inrichting van Brightlands Communicatie, waaraan de Provincie en de vier campusorganisaties financieel en met capaciteit bijdragen. Wij werken aan geleidelijke uitbreiding naar samenwerking op andere activiteiten.	1,3,4
3. Sturing geven gericht op het versterken van de inhoudelijke en organisatorische samenhang tussen de campussen en met de Kennis-As, uitmondend in een scherpere positionering en lading van Brightlands. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Er is een monitoringaanpak (met nulmeting) voor de Kennis As op programmaniveau opgezet. De samenwerking tussen de vier Brightlands-campusorganisaties is, zowel inhoudelijk als op activiteiten toegenomen. Er heeft een overleg plaatsgevonden tussen de verschillende aandeelhouders van de Brightlands-campussen over versterking van de samenwerking.	1,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Directe werkgelegenheid kenniswerkers bij Kennis-As-projecten.	293	n.n.b.	222	2019
2	Spin-offs (als resultaat van door de Provincie gefinancierde onderzoeksinstituten).	1	n.n.b.	7	2019
3	gemeenschappelijk kader voor verantwoording voor de Brightlands-campussen (streefwaarden en indicatoren).	0	n.n.b.	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Streefwaardes zijn gebaseerd op harde resultaatafspraken uit subsidiebeschikkingen. Indicator 1 betreft resultaten van de Kennis-As-projecten. Huidige waarde aantal kenniswerkers binnen de lopende projecten is op dit moment niet bekend. Deze zullen in de 1^e helft van 2020 beschikbaar komen via de reguliere rapportages van de afzonderlijke Kennis-As-projecten. Over de overige indicatoren wordt er in de voortgangrapportages aan de Staten gerapporteerd. Er is nog geen gemeenschappelijk kader voor de verantwoording van de Brightlands-campussen.

Product	1.1.5. Maastricht Aachen Airport
Portefeuillehouder	Van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Het middels een concessie laten exploiteren van de luchthaven conform het afgesloten concessiecontract en het beheren en onderhouden van de luchthaveninfrastructuur en het niet cruciale vastgoed, om hierbij bij te dragen aan de versterking van het (luchthaven)vestigingsklimaat. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner (aandeelhouder), ondernemer</i>	Niet gerealiseerd. De private betrokkenheid bij de concessie is in 2019 beëindigd. De Provincie Limburg is per 1 november 2019 aandeelhouder geworden van MAA BV, de exploitant van de luchthaven Maastricht Aachen Airport.	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Tot eind looptijd concessie voldoen aan het concessiecontract conform de overeenkomst.	nageleefd	beëindigd	nageleefd	2026
1	Onderhoudsplannen, die erop gericht zijn de luchthaveninfrastructuur in zodanige staat te brengen en te houden dat de exploitatie conform de concessie optimaal ondersteund wordt, zijn opgesteld en worden uitgevoerd.	voldaan	voldaan	voldaan	2018

Toelichting prestatie-indicatoren

Op 1 november 2019 is de private betrokkenheid bij de concessie van MAA beëindigd. Via statenvoorstel G-19-036 heeft op 13 december 2019 besluitvorming door PS over het vervolg plaats gevonden. Gelet op de duur van te doorlopen vervolgprocedures wordt het sluiten van een nieuwe concessie pas in 2022 mogelijk geacht.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 1.1 Investeringsklimaat	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.1 Economische samenwerking	5.709	-118	5.590	6.401	-811	N
1.1.2. Acquisitie en LIOF	12.130	-1.008	11.123	4.053	7.069	V
1.1.3. MKB	1.549	-366	1.182	1.113	70	V
1.1.4. Brightland Kennis/As	1.152	1.046	2.198	1.867	330	V
1.1.5. Maastricht Aachen Airport	3.534	2.148	5.682	3.172	2.510	V
	24.074	1.701	25.775	16.606	9.169	V
<i>Personele lasten</i>	1.949	-6	1.943	1.925	17	
<i>Kapitaallasten</i>	239	49	288	2.431	-2.143	
Totaal lasten	26.262	1.744	28.006	20.963	7.043	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.1 Economische samenwerking	770	-210	560	2.060	-1.500	V
1.1.2. Acquisitie en LIOF	0	1.000	1.000	0	1.000	N
1.1.4. Brightland Kennis/As	0	115	115	115	0	-
1.1.5. Maastricht Aachen Airport	878	800	1.678	520	1.158	N
Totaal baten	1.648	1.705	3.353	2.695	658	N
Totaal saldo van baten en lasten	-24.614	-39	-24.653	-18.268	-6.386	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	1.898	2.020	3.917	3.917	0	
Bestemmingsreserve NEDAB	2.750	0	2.750	2.750	0	
Reserve knelpunten economisch beleid	0	0	0	571	-571	
Totaal toevoegingen	4.648	2.020	6.667	7.239	-571	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Egalisatiereserve DU Topperbedrijventerrijnen	0	60	60	60	0	
Immunisatiereserve	2.950	-2.150	800	800	0	
Bestemmingsreserve NEDAB	3.000	48	3.048	2.848	200	
Reserve aandelentransactie LIOF	0	262	262	0	262	
Reserve groot onderhoud gebouwen	0	79	79	79	0	
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	0	0	2.143	-2.143	
Totaal onttrekkingen	5.950	-1.701	4.249	5.930	-1.681	
Saldo mutatie reserves	1.302	-3.721	-2.418	-1.309	-1.110	
Resultaat	-23.312	-3.760	-27.072	-19.577	-7.495	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 1.1. Investeringsklimaat resteert een voordelig resultaat van € 7,50 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 8,51 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 9,19 mln. lagere lasten en € 0,66 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

1.1.1. Economische samenwerking

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product bedraagt per saldo € 0,69 mln. als gevolg van hogere lasten € 0,81 mln. en hogere baten van € 1,5 mln. Dit verschil betreft:

- de restant procesmiddelen vernieuwing economisch kader ad. € 0,15 mln. Deze procesmiddelen zijn in 2020 benodigd voor de verdere uitwerking van het missiegedreven economisch kader en worden derhalve overgeheveld naar 2020;
- het voordelig saldo van de subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) van € 0,54 mln. (€ 0,96 mln. nadeel lasten en € 1,5 mln. voordeel baten). Conform de samenwerkingsovereenkomst met het Rijk dienen deze middelen ingezet te worden voor de uitvoering van de MIT regeling zoals afgesproken in het convenant van 8-5-2015.

Voorgesteld wordt om het voordelig saldo van € 0,54 mln. over te hevelen naar 2020, zodat dit in 2020 afgehandeld respectievelijk voortgezet kan worden.

1.1.2. Acquisitie en LIOF

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product bedraagt per saldo € 6,07 mln. als gevolg van de lagere lasten € 7,07 mln. en lagere baten € 1,0 mln. Dit verschil betreft met name:

- De in 2019 geormeerde middelen voor de subsidiëring van de initiatieven van de Einstein Telescoop van totaal € 5,0 mln. Hiervan is € 1,0 mln. een bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. De provinciale subsidie was aanvankelijk in 2019 voorzien, echter door een langere voorbereidingstijd en afstemming met het ministerie van OCW wordt deze in 2020 verleend. Derhalve wordt € 5,0 mln. lasten en € 1,0 mln. baten overgeheveld naar 2020.
- De subsidieverlening (€ 0,69 mln.) van een tweetal projecten, Internationalisering en Euregio, die voorzien was in 2019, vindt in 2020 plaats. Voorgesteld wordt om deze over te hevelen naar 2020 inclusief de aanwending vanuit de reserve aandelentransactie LIOF van € 0,26 mln. voor het project Euregio.
- Vanuit het knelpuntenfonds € 0,57 mln. is er minder besteed dan aanvankelijk was ingeschat. De niet bestede middelen van € 0,57 mln. worden derhalve toegevoegd aan de hiervoor bestemde reserve knelpunten economisch beleid.

1.1.3. MKB

Het budgetverschil binnen de reguliere middelen van dit product bedraagt € 0,07 mln. voordelig. Dit verschil is veroorzaakt doordat het beschikbare budget van € 1,18 mln. niet volledig tot besteding is gekomen in 2019. Hiervan wordt voorgesteld om € 0,04 mln. over te hevelen naar 2020, omdat één opdracht inzake evaluatie beleid voor maakindustrie en logistiek doorloopt naar 2020 en eind 2019 nog niet volledig is afgerond. Het overige restant van € 0,03 mln. valt vrij ten gunste van het resultaat 2019.

1.1.4. Brightland Kennis/As

Het budgetverschil binnen de reguliere middelen van dit product bedraagt € 0,33 mln. voordelig. Dit verschil wordt met name veroorzaakt, doordat de procesmiddelen Brightlands en Coördinatie en Tussenmeting Kennis-As van totaal € 0,3 mln. niet in 2019 tot besteding zijn gekomen. Omdat het proces en besluitvorming inzake de coördinatie doorloopt naar 2020 en de tussenmeting in 2020 is voorzien, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van € 0,3 mln. over te hevelen naar 2020.

1.1.5. Maastricht Aachen Airport

Het product Maastricht Aachen Airport sluit het jaar af met een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 1,35 mln., bestaande uit € 2,51 mln. voordeel lasten en € 1,16 mln. nadeel baten. Dit verschil wordt met name veroorzaakt, doordat:

- de extra bijdrage 2019 van € 1,2 mln. voor de stijging van de vaste kosten van de zogenaamde Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB) is in 2019 niet geëffectueerd. Derhalve wordt dit bedrag overgeheveld naar 2020 inclusief de dekking vanuit de bestemmingsreserve NEDAB van € 0,20 mln.;
- De nog te ontvangen bijdragen van de gemeenten Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen van totaal € 1,20 mln. zijn gereserveerd ten behoeve van de toekomst van MAA. Hiervan wordt € 1,0 mln. ingezet voor de tenderregeling aanloopsteun luchtvaartmaatschappij Provincie Limburg (GS besluit van 19-12-2017). De overige bijdrage van € 400.000 dient nog

aan MAA B&I B.V. uitbetaald te worden. Voorgesteld wordt om € 1,20 mln. (lasten en baten) over te hevelen naar 2020, zodat in 2020 aan deze verplichtingen voldaan kan worden.

Het verschil in de kapitaallasten ad € 2,14 mln. heeft betrekking op afwaarderingen van Financieel Vaste Activa (deelnemingen). Het gaat vooral om niet-revolverende investeringen in structuurversterkende projecten die gezien kunnen worden als subsidies. Deze zijn echter om financieel-technische redenen in het verleden verwerkt als agiostortingen. In de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking 2.0 (SIS 2.0) is op basis van risico-inschattingen rekening gehouden met deze afwaarderingen en resulteert in een hogere onttrekking vanuit de risicoreserve SIS 2.0 van € 2,14 mln.. Voor een specificatie verwijzen wij naar de Toelichting op de balans, in deel 2 Jaarrekening 2019.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
1.1.1	Economische samenwerking	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2	Acquisitie en Liof	67.402	7.889	38.712	6.654	3.863	3.578	22.036	447
1.1.4	Brightlands Kennis-As	4.000	-	4.000	-	-	-	-	-
1.1.5	Maastricht Aachen Airport	68.392	28.735	62.536	1.744	17.888	-	4.113	10.847
		139.794	36.624	105.247	8.398	21.751	3.578	26.149	11.295

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op de financieringen en deelnemingen, welke bijdragen aan het investeringsklimaat. In onderstaande tabel staan deze leningen en verbonden partijen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragrafen en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen	Financiering	Verbonden partijen
			MKB-L B.V.
		Lening aan Stichting SLIM	LBDF B.V.
		Lening aan Medace B.V.	N.V. Industriebank LIOF
		Lening aan Gerli Venlo B.V.	
		Lening aan deelneming Limburgse Herstructureringsmaatschappij B.V.	LHB B.V.
Europese programma's			
	Infrastructuur en panden MAA		
			Land Development Aviation Valley Maastricht N.V.
		Lening aan Land Development Aviation Valley Maastricht C.V.	Land Development Aviation Valley Maastricht C.V.
		Lening aan deelneming Aviation Valley Commandiet B.V.	Provincie Limburg Aviation Valley Commandiet B.V.
		Lening aan MAA realisering Platform	N.V. ALTMAA
		Lening aan Maastricht Aviation Aircraft Services B.V. (MAAS)	N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht

De in de tabel opgenomen verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 1.1. Investering en export bevordering. LIOF, MKB-L en LBDF vervullen gezamenlijk de financieringsfunctie gericht op stimulering van bedrijfsinvesteringen, startups en doorontwikkeling van het MKB. Elk van deze verbonden partijen is gericht op een specifieke doelgroep. LHB B.V. draagt bij aan de opwaardering van de Limburgse bedrijventerreinen. LDADM C.V. en de daaraan gelieerde entiteiten richten zich specifiek op de ontwikkeling van het bedrijventerrein aangrenzend aan Maastricht Aachen Airport.

Tot slot dragen HBLM en N.V. Altmaa bij aan de beoogde groei van het exportvolume in Limburg middels de exploitatie van de luchthaven Maastricht Aachen Airport.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

1.2. Innovatiekracht

Met het programma Innovatiekracht legt de Provincie de focus op het versterken van het verdienvermogen van bedrijven in een aantal economische sectoren. Het gaat zowel over de kennisintensieve sectoren in Limburg (te weten chemie en materialen, life sciences, landbouw en agrofood en smart services), als over de sectoren die tot het DNA van Limburg behoren en veel stuwende werkgelegenheid bieden (logistiek, maakindustrie en toerisme en recreatie). De verdere ontwikkeling van de vier Brightlands campussen als kristallisatiepunten van kruisbestuiving tussen kennis en ondernemerschap en het faciliteren van de aanhaking van het MKB op de campusontwikkelingen binnen een internationale context maken onderdeel uit van dit programma. De afstemming met de onderwijs- en arbeidsmarktaspecten uit de Sociale Agenda en het aanvalsplan naar een ontwikkelingsgerichte arbeidsmarkt is daarbij van belang.

Technologische en sociale innovatie zijn van belang om toekomstige ontwikkelingen als demografische veranderingen, verschuivingen van de economische macht, technologische doorbraken, groeiende verstedelijking en schaarste van natuurlijke grondstoffen het hoofd te bieden. Limburg scoort relatief hoog op het vlak van innovatiebevordering op Europese schaal.³ Open innovatie en samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven om het concurrentievermogen op termijn te behouden, kan verder versterkt worden.

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een sterke Limburgse kenniseconomie die vernieuwend en duurzaam is. Wij zetten in op nieuwe bedrijvigheid (o.a. door valorisatie), de campussen en het MKB.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De bedrijven binnen de kennisintensieve sectoren en de sectoren die behoren tot het DNA van Limburg kennen open innovatie en hoogwaardige groei. De economische sectoren zijn via crossovers goed met elkaar verbonden.

Criterium 2: De Brightlands campussen zijn volgroeid, onderling goed verbonden richting een ecosysteem met (inter)nationale reputatie.

Criterium 3: MKB is goed aangehaakt bij de Limburgse campussen en heeft een euregionale oriëntatie (kennis, arbeidskrachten, handel en samenwerking).

Criterium 4: Bij het versterken van de Limburgse innovatiekracht wordt optimaal gebruik gemaakt van de samenwerkingsmogelijkheden met bedrijven en kennisinstellingen in de Euregio en daarbuiten.

³ Onderzoek van OECD, 2013.

Wat hebben we bereikt?

De resultaten hebben wij voor het overgrote deel gerealiseerd. Op en rondom de Brightlands campussen Chemelot, Maastricht Health, Smart Service en Greenport Venlo zijn nieuwe activiteiten op het gebied van onderzoek en valorisatie ontwikkeld. MKB-bedrijven worden in contact gebracht met de campussen, onder andere via deelname aan projecten van de op de campussen gevestigde onderzoeksinstituten.

De programma's Limburgmakers, LimburgLogistiek en Limburg Agrofood (inclusief Plattelands-ontwikkelingsprogramma 2014-2020) kenden in 2019 een goede deelname van MKB-bedrijven in de innovatietrajecten, alsmede in de workshops en andere events.

Via het investeringsprogramma Toerisme en Recreatie 2016-2019 zijn nagenoeg 150 MKB-bedrijven ondersteund om beter in te spelen op de veranderde marktomstandigheden in de vrijetijdsector.

Daarnaast is het Actieplan Waterrecreatie Midden en Noord-Limburg succesvol afgerond en is de "toeristische vermarktingsstrategie één Limburg" van start gegaan.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Kennisinfrastructuur. Doorontwikkeling van de kennisinstituten InSciTe, BMC en AMIBM met het oog op samenhang binnen de context van de 4 Brightlands campussen en Chemelot Industrial Park. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner (aandeelhouder)</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p><i>InSciTe</i> InSciTe is er op gericht de brug te slaan tussen wetenschap en ondernemerschap en kent twee sporen: biomedical en biobased. Er lopen <i>8 biomedische projecten</i>, waarvan 1 in het kader van OP Zuid en 1 in het kader van Interreg. Begin 2019 is Medace, als spin out ontstaan. Medace is een dienstverleningsmodel (en faciliteit) dat klanten begeleidt om zelf hun concept tot een medisch product te ontwikkelen. Medace heeft zich gevestigd op de Brightlands Maastricht Health Campus in Maastricht. De InSciTe biomedical-projecten, die nog tot 2021 doorlopen, worden gehuisvest bij Medace.</p> <p>Er lopen <i>6 biobased projecten</i>, waarvan eveneens 1 in het kader van OP Zuid en 1 in het kader van Interreg. De huidige afspraken en projecten binnen de biobased tak worden ongewijzigd uitgevoerd binnen de huidige ondersteuningsperiode 2013-2019 met een uitloop tot 2021.</p>	1,2,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p><i>BMC</i></p> <p>Binnen BMC lopen 3 programma's: Additive Manufacturing (3D printen), Opto-Electronics en Lightweight Automotive.</p> <p>Binnen deze programma's is al een groot aantal projecten opgestart, waarvan enkele met een bijdrage uit Europese subsidieprogramma's. Al deze projecten worden telkens uitgevoerd door een consortium, waarin BMC samenwerkt met kennisinstellingen, grote bedrijven en MKB-bedrijven uit de regio.</p> <p>Medio 2019 is een nieuw project in het kader van OP-Zuid gestart, gericht op recycling van thermoplastische composieten.</p> <p>PS hebben op 7 februari 2014 ingestemd met een bijdrage van € 15 mln. in BMC voor de periode 2015-2019. TNO heeft tevens €10 mln. bijgedragen.</p> <p>BMC heeft tweede helft 2019 een nieuw businessplan ingediend voor de periode 2020-2025, alsmede een verzoek tot provinciale vervolfinanciering voor de periode 2020-2023 voor een bedrag van € 6 mln. TNO zal eveneens een dergelijk bedrag inleggen. PS hebben d.d. 7 februari 2020 ingestemd met een vervolfinanciering van € 3 mln. Tevens hebben PS besloten in 2022 eveneens € 3 miljoen beschikbaar te stellen indien voldaan is aan 2 "KPI's", te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een positieve uitkomst van de strategische review TNO; - een positieve uitslag van een externe review over de financiële continuïteit van BMC. Is een voorstel inzake vervolfinanciering door PS behandeld. <p><i>AMIBM</i></p> <p>AMIBM richt zich op biobased materialen afkomstig van natuurlijke producten, hun eigenschappen en gebruiksfuncties. De ontwikkeling van AMIBM verloopt voorspoedig. In de eerste helft van 2019 heeft een externe evaluatie plaatsgevonden. Deze is positief beoordeeld. Op basis hiervan hebben PS op 13 december 2019 ingestemd met de inzet van een tweede tranche van € 4 mln. voor de periode tot en met 2025. De subsidiebeschikking met benoeming van de KPI's zal worden afgegeven in</p>	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>2. Meer bedrijvigheid en open innovatie Continueren acquisitie van innovatieve bedrijven passend binnen de focus van de campus. Scouting, selectie en begeleiding van startups in samenwerking met de overige Brightlands campussen via de Brightlands Innovation Factory (BIF). Rol Provincie: <i>financier, subsidiënt</i></p>	<p>het 1^e kwartaal 2020.</p> <p>Deels gerealiseerd (via BIF wel gerealiseerd voor BCC doch slechts deels in samenwerking met de andere campussen)</p> <p>In het 1^e kwartaal 2019 zijn de activiteiten van Brightlands Innovatie Factory (BIF) overgenomen en geïntegreerd in Chemelot Campus BV onder de naam Brightlands Chemelot Innovation Center (BCIC). Daarmee vinden deze activiteiten nu rechtstreeks vanuit de Campus BV plaats en is er sprake van een eigen startup programma. De AVA BCC heeft de voorwaarde gesteld, dat de activiteiten minimaal kostendekkend moeten zijn en absoluut niet mogen leiden tot een verhoging van de bijdrage uit de eigen campusmiddelen. De betreffende activiteiten zijn van belang voor een campus ecosysteem. Professionele begeleiding van startups maakt dat er aan de basis mee geholpen wordt aan stevige start van nieuwe ondernemingen.</p> <p>Elke campus heeft zijn eigen aandachtsgebied dat specifieke kennis en kunde in de begeleiding vraagt. Vastgesteld is dat 1 overkoepelende “innovatiemotor” - hetgeen de insteek was voor BIF - voor de vier campussen moeilijk te realiseren is. Er blijft echter aandacht nodig voor synergie, samenwerking en versterking van deze functies bij alle campussen gezamenlijk. BIF had medio 2019 76 startups gegenereerd, waarvan 25 gerelateerd aan de focusgebieden van de Brightlands Chemelot Campus. Het is nog te vroeg om te kunnen melden of en zo ja, wanneer deze startups zich ontwikkelen tot een volwaardig MKB bedrijf op de Chemelot Campus of elders. In 2019 zijn 5 startups op de campus gecontracteerd.</p>	<p>1,2,3,4</p>
<p>3. Hoogwaardige infrastructuur Continueren sloop- en bouwprogramma. Sloop gebouw 110, start van upgrade gebouw 92/93 (multi-tenant gebouw met lab-faciliteiten), oplevering Bright Houses I en II, oplevering nieuwbouw voor een high-tech chemisch bedrijf, en mogelijke realisatie van een</p>	<p>Deels gerealiseerd (omdat Grex Noord pas in 2020 voor besluitvorming wordt voorgelegd)</p> <p>De engineering van de sloop van gebouw 110 is voltooid. Begin 2020 zal de sloop worden opgeleverd.</p> <p>In 2018 is besloten tot de aankoop en renovatie van gebouw 92/93, hetgeen geëffectueerd is in het 1^e kwartaal 2019, waarna gestart is met de</p>	<p>1,3,2</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>nieuwbouw hallenconcept (standaard hallen waarin volgens een box-in-box concept cleanrooms of processkids kunnen worden opgesteld). T.a.v. uitbreiding Noord besluitvorming inzake grond-gerelateerde investeringen (bouwrijp maken) en financiering hiervan.</p> <p>Rol Provincie: <i>financier, partner (aandeelhouder)</i></p>	<p>uitwerking van het definitief ontwerp van de renovatie. In januari 2019 is gestart met de realisatie van de hallen (gebouw 250-260) op plot 82.</p> <p>In de eerste helft van 2019 zijn een tweetal bouwprojecten afgerond: de bouw van het bedrijfspand voor Ioniqa en de realisatie van de twee Bright Houses.</p> <p>Tevens is in 2019 gebouw 6 aangekocht en is de gedeeltelijke renovatie van gebouw 6 gestart. Er is ingestemd met de bouw van Brighthouse 3. Het project "sloop voor Landschappelijke inrichting Brightlands Chemelot Campus" heeft vertraging opgelopen vanwege gestegen bouwkosten en technische verwevenheid van o.a. gebouw 07 met een dataknooppunt. De termijn is gekoppeld aan het project en de subsidie is onlangs verlengd tot 1 oktober 2020.</p> <p>Uitbreiding Noord wordt 1^e helft 2020 aan PS voorgelegd.</p>	
<p>4. Onderwijs op de campus Versterking onderwijsaanbod op de campus: WO via vervolgaanpak Sciences programma; HBO en MBO via Chemelot Innovation and Learning labs (CHILL) en Applied Sciences gericht op realisatie opleiding in schooljaar 2019-2020.</p> <p>Rol Provincie: <i>financier, subsidiënt</i></p>	<p>Deels gerealiseerd (als gevolg van het naar beneden bijgestelde ambitieniveau van CHILL)</p> <p>Sciences Programma Het Sciences programma omvat een aantal universitaire opleidingen aan de UM: de driejarige bachelor met een brede natuurwetenschappelijke basis (Maastricht Science College) en twee masters (systeembioologie; biobased materials). Op 15 december 2017 is ingestemd met de tweede fase van het project. Zij hebben daarbij goedkeuring gegeven aan het verlenen van een financiële bijdrage van € 6.230.000 voor de eerste tranche van de tweede fase (periode 2016-2019). Voor een financiële bijdrage (maximaal € 5.000.000) voor de tweede tranche (periode 2019-2022) is Gedeputeerde Staten opgedragen om op basis van een evaluatie in 2019 een voorstel aan Provinciale Staten voor te leggen.</p> <p>De evaluatie heeft in het voorjaar/zomer 2019 plaatsgevonden. De uitkomsten van deze evaluatie zijn in september 2019 bekend geworden en worden meegenomen in het voorstel voor de tweede tranche van de tweede fase die in het voorjaar 2020 aan uw Staten wordt voorgelegd.</p>	4,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>Chemelot Innovation and Learning Labs CHILL/ Applied Sciences</p> <p>CHILL is een Center of Expertise van Hogeschool Zuyd. CHILL is een belangrijke speler in de context van de campusontwikkeling, alsmede de bredere ontwikkelingen inzake de positie en verduurzaming van MBO en HBO centra. CHILL heeft als gevolg van een lagere nationale bijdrage een alternatieve business case opgesteld. Hierbij is, enerzijds het ambitieniveau naar beneden bijgesteld (kostenbesparing) en anderzijds, is gekeken naar alternatieve inkomsten (onder andere hogere bijdragen van de andere partners).</p> <p>Als uitwerking van de verplaatsing van het onderwijs van de opleiding Applied Sciences van Zuyd en de bijdrage in de nieuwe onderwijsleeromgeving is overleg gevoerd met de Chemelot Campus en Hogeschool Zuyd over de vorm en inhoud, waarin de opleiding Applied Sciences (waarvan thans het 3e en 4e leerjaar al op Chemelot Campus plaatsvindt) steviger gekoppeld kan worden aan de campus. Het gaat dan met name om de relatie met (lab)onderzoek.</p> <p>CHILL en Applied Sciences Zuyd werden daarbij in samenhang gezien en in dat kader zijn door Provinciale Staten in de Programmabegroting 2018 financiële middelen voor de periode 2018-2022 begroot (Programmabegroting product 1.3.2 Onderwijs). In het voorjaar 2019 zijn deze bijdragen aan CHILL resp. Hogeschool Zuyd verstrekt.</p> <p>Daarnaast zijn in 2019 de voorbereidingen gedaan voor de CHILL Academy, gericht op een verbreding van CHILL naar procestechniek en maintenance. Vista college heeft, als penvoerder, hiervoor ruim € 1 mln. subsidie ontvangen uit het landelijk Rijksinvesteringsfonds voor het MBO.</p>	
<p>5. Duurzaamheidsontwikkeling Chemelot Brightlands Chemelot Campus (BCC) en Industriepark ontwikkelen en starten een samenhangende aanpak, middels proefprojecten passend binnen het Nationale Klimaat- en Energieakkoord, gericht op duurzame</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De kwartiermakersfase is afgerond en BrightSite is medio 2019 opgericht.</p> <p>Thans bevindt BrightSite zich in de transitiefase waarvoor PS d.d. 15 februari 2019 € 1 mln. ter beschikking heeft gesteld, in aanloop naar</p>	<p>2,1</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>ontwikkeling van het Industriepark, het ontwikkelen van de passende innovaties op de BCC en een daarbij aansluitende human capital agenda. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>langjarige financiering. BrightSite en de Provincie werken samen ten behoeve van het genereren van rijksmiddelen.</p> <p>Er zijn 6 programmalijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Energie: emissiereductie door elektrificatie; 2. Grondstoffen: emissiereductie door het vervangen van nafta en aardgas gebruik; 3. Procesoptimalisatie: emissie reductie door ingrepen in en na afloop van bedrijfsprocessen; 4. Veiligheid: het borgen van integrale procesveiligheid en acceptatie door de omgeving; 5. Transitie scenario's en systeemintegratie richting 2030-2050; 6. Educatie en human capital. <p>Naast BrightSite zijn ook de kennisinstellingen op de campus alsmede de Sitepartijen druk doende de duurzaamheidsparagraaf verder vorm te geven. De campus en de Site hebben de ambitie uitgesproken om de duurzaamste chemiecampus en -site van Europa te worden.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1, 2, 3	Aantal arbeidsplaatsen (kenniswerkers) werkzaam op de Brightlands Chemelot Campus.	1.972	2.581	2.970	2023
1, 2, 3	Totaal aantal bedrijven op de campus: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Multinationals ▪ MKB/startup's 	11 28	11 33	60	2023
1, 4	Aantal kennis- en onderwijsinstellingen	7	7	5	2023
4	Aantal studenten (NB peildatum hiervoor is 1-10 van elk jaar).	755	1.173	1.000	2023
5	Duurzaamheidsagenda i.a.m. Chemelot 2025 (proefprojecten zelf lopen via Chemelot 2025).	0	0	1	2020

*Peildatum 1 januari 2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 1,2,3, Aantal MKB bedrijven:

Bij de campus is het signaal afgegeven dat de groei van het aantal MKB bedrijven/startups de laatste jaren achterblijft.

De campusorganisatie is van mening dat het aantal bedrijven een secundair doel is ten opzichte van het majeure

Toelichting prestatie-indicatoren

doel kenniswerkers. Wij delen deze mening niet en zijn hierover in gesprek met de campus. Deze gesprekken overtuigen ons er niet van dat het aantal MKB bedrijven tot aan 2023 gaat verdubbelen (zoals in de resultaatdoelstellingen is opgenomen). Wij begrijpen echter wel dat het moeilijk is voor MKB bedrijven om zich op de campus te vestigen aangezien de kostenstructuur erg hoog is. Wij achten het in ieder geval van groot belang dat de kennis op de campus beschikbaar moet worden gehouden voor het MKB en zullen daarop de aandacht vestigen van de campus.

Ad.4. Aantal studenten:

Het aantal studenten is met name vanaf september 2019 fors toegenomen. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de komst van Hogeschool Zuyd opleidingen in Brighthouse, maar exact duiding hiervan door de campus is niet mogelijk, omdat de campus aan de unieke studentenpassen die zijn afgegeven niet kunnen zien aan welke onderwijsinstelling deze studenten verbonden zijn.

Product	1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Kennisinfrastructuur.</p> <p>Met betrekking tot de kennisinfrastructuur op het gebied van elektronenmicroscopie en regeneratieve geneeskunde, binnen het programma Limburg Investeert in haar Kenniseconomie (LINK), wordt in het najaar 2018 een besluit voorgelegd aan PS over de evaluatie en financiering tweede tranche van het project LINK. Inzake het besluitvormingsproces zijn de Staten via een mededeling portefeuillehouder bij brief van 10 oktober 2017 geïnformeerd. Indien PS instemt met de tweede tranche zal dit project blijven bijdragen aan de doelstellingen van de campus. Op basis van de evaluatie van het project Brains Unlimited is in 2018 door PS besloten dat dit project door zal gaan. In de komende jaren zal dit dus een bijdrage blijven leveren aan de doelstelling van MHC. Zoals beschreven in de context zal de BL-MHC B.V. zich erop richten deze en de overige Kennisinfrastructuren tot economische ontwikkelingen (werkgelegenheid + bedrijven) te brengen.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Inzake het project LINK heeft PS op basis van de evaluatie positief besloten en een tweede financieringstranche toegekend op 28 september 2018.</p> <p>Het MUMC+ heeft zich substantieel voor langere tijd aan het project Brains Unlimited verbonden, waardoor er naast de UM een tweede substantiële strategische partner is gevonden in dit project. Die een belang heeft bij het voortbestaan van dit project. Voor de Provincie betekende dit het afronden van haar betrokkenheid bij dit initiatief. Nadat de Provincie Limburg dit mogelijk heeft gemaakt en ook in de startfase ondersteund heeft. PS heeft tegen dit voorgenomen uittreden geen wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in haar vergadering van 21 juni 2019.</p> <p>De Brightlands Maastricht Health Campus B.V. heeft in 2019 wederom resultaten behaald door het economisch valoriseren van deze kennisinfrastructuur op het gebied van werkgelegenheid en bedrijvigheid (middels startups) (zie prestatie indicatoren).</p>	2,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier</i>		
<p>2. Meer bedrijvigheid en open innovatie</p> <p>Vanuit de BL-MHC B.V. wordt fors ingezet op campus-gerelateerde valorisatie activiteiten om de gestelde doelen te behalen, waarbij community building met kennisinstellingen en MKB-bedrijven een belangrijke voedingsbodem vormt. Ook in relatie tot en in samenwerking met alle Brightlandscampussen en internationale relevante partners. Zo wordt op het gebied van regeneratieve geneeskunde samengewerkt met een aantal andere (nationale en regionale) overheden, universiteiten, bedrijven en gezondheidsfondsen aan de totstandkoming van het initiatief RegMed XB.</p> <p>Het gaat daarbij om een grootschalig Vlaams-Nederlands onderzoeks- en valorisatieprogramma met een duur van 10 jaar.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner (aandeelhouder voor 1/3 in de BL-MHC B.V.), financier, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In dit verband is door BL-MHC B.V., LIOF, UM, MUMC+, Chemelot Campus en Provincie Limburg MEDACE gefinancierd. Hierin kunnen biomedische bedrijven hun therapie of product kosteneffectief ontwikkelen tot en met de fase, waarin dit voor het eerst wordt toegepast in de mens, met alle juridische en kwaliteitszorgen die hieraan verbonden zijn. MEDACE vormt hiermee een katalysator voor het valoriseren van biomedisch onderzoek richting toepassing en biedt hiermee ook kansen voor het valoriseren van onderzoek in REGMED XB. PS is hierover actief geïnformeerd op 21 mei 2019.</p>	1,2,3,4
<p>3. Hoogwaardige infrastructuur</p> <p>In het kader van de gebiedsontwikkeling (getrokken door de gemeente Maastricht) wordt door UM, azM, de gemeente Maastricht, MECC en de BL-MHC BV samengewerkt om gezamenlijk te komen tot de fysieke dimensie campusontwikkeling, die mogelijk een beroep doen op de Provincie als medefinancier en mogelijk subsidiënt.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De verbouwing en uitbreiding van het MECC (PS is hierover op 13 februari 2019 geïnformeerd) is in 2019 van start gegaan en loopt conform planning. Hierbij zet het MECC specifiek in op een bijdrage van het opwaarderen van de openbare ruimte en de verbinding naar de Brightlands Maastricht Health Campus. Het MECC zal ook een centrale ontmoetingsruimte worden voor de Brightlands Maastricht Health Campus.</p>	2,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal nieuwe arbeidsplaatsen.	1.374	1.485	1.100	2023
2	Aantal nieuwe bedrijven.	87	129	40	2023

Toelichting prestatie-indicatoren

De reeds behaalde doelstellingen zullen we blijven monitoren.

Product	1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Kennislandschap</p> <p>1. De investerings- en acquisitiestrategie voor de Brightlands Campus Greenport Venlo is geoperationaliseerd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De investeringsstrategie is onderdeel van het Businessplan van de campus. Dit Businessplan is op 6 juni 2019 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgesteld en wordt momenteel uitgevoerd. Wat de acquisitie betreft, is in het businessplan aangegeven wat de focus van de campus is. Met Campus Vastgoed B.V. zijn afspraken gemaakt over de te leveren inspanningen op het vlak van acquisitie.</p>	2
<p>2. De voor de Brightlands Campus Greenport Venlo opgestelde road maps voor de thema's voeding en gezondheid, future farming en biobased zijn ingevuld middels de vorming van consortia, R&D-programma's en het faciliteren van ondernemersinitiatieven. Rol Provincie: <i>toetsen, procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>De Campus road maps zijn vormgegeven in het Businessplan van de campus. Dit Businessplan is op 6 juni 2019 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgesteld.</p> <p>Rondom de inhoudelijke focusgebieden van de campus zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Met Badische Anilin- & Soda-Fabrik (BASF) en UM worden gesprekken gevoerd om een kennisinstituut in te richten rondom Future Farming; ▪ Meegewerkt wordt aan publiek-private EU-regionale samenwerkingsverbanden, zoals bijv.: Project Circular Bio Economie Netwerk, Ontwikkelplatform Aangepaste voeding (PROOF), leerstoel Jeugd, gezondheid en voeding; ▪ Vanuit de business development activiteiten door de campusorganisatie worden verbindingen gelegd tussen bedrijfsleven en de UM (bijv. ZON fruit & vegetables met marketing onderzoek van UM); ▪ Er wordt gewerkt aan twee fieldlabs voor Future Farming en Sustainable Food Initiative. 	2
<p>3. Binnen de campus zijn open R&D-faciliteiten t.b.v. open innovatie binnen de thema's van de campus gerealiseerd en beschikbaar voor ondernemers en onderzoekers. Rol Provincie: <i>ondersteuner,</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>BCGV stimuleert de ontwikkeling van onderzoeksfaciliteiten.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Blue Engineering is een onderzoeksfaciliteit gestart, HAS Hogeschool heeft een klimaatkamer geplaatst. Samen met de UM 	4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<i>procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i>	wordt gewerkt aan het business plan voor een Test & Taste Center: <ul style="list-style-type: none"> Brightlands Institute for Supply Chain Innovation (BISCI) is gestart. 	
<p>Werklandschap</p> <p>4. Meer bedrijvigheid en groei werkgelegenheid. Er hebben zich nieuwe bedrijven op de campus gevestigd.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Eind 2019 zijn er 70 bedrijven gevestigd op de campus. De doelstelling van 60 bedrijven zoals opgenomen in het jaarplan 2019, is hiermee ruimschoots gerealiseerd.</p>	3
<p>Economic Development Board</p> <p>5. Een regionale economische agenda met focus op innovatie en structuurversterking is opgesteld en daaruit voortvloeiende initiatieven zijn gerealiseerd.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Sinds maart 2019 is Crossroads Limburg de nieuwe naam van de Economic Development Board (EDB).</p> <p>Crossroads Limburg functioneert als een netwerkorganisatie, vanuit een regionaal operationeel programma rondom maakindustrie, logistiek en agrofood. Diverse initiatieven uit dit programma zijn opgepakt en in uitvoering.</p>	4
<p>Limburgse Land- en Tuinbouw Loont 2</p> <p>6. Benutting van de instrumenten uit het Programma Limburg Agrofood (kennisoverdracht en innovatie).</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>In 2019 zijn 65 projecten ondersteund, voor ruim € 1,1 mln.</p>	1
<p>7. Agrarische ondernemers zijn ondersteund bij de herijking van hun bedrijfsstrategie.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Inspelend op de maatschappelijke problematiek van geuroverlast en de daaraan gekoppelde landelijke 'Saneringsregeling varkenshouderij', is de focus bewust verlegd naar de potentiële deelnemers aan de landelijke regeling. Via het project 'Keukentafelgesprekken' hebben onafhankelijke bedrijfscoaches geïnteresseerde ondernemers ondersteund in de afweging en de keuzes die met bedrijfsbeëindiging gepaard gaan. Kwantitatief is het resultaat lager dan begroot, maar de gerichtheid hoger.</p>	1
<p>8. De Agrofood community als thuisbasis voor innovatie is operationeel.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Enerzijds zijn er diverse fysieke deelcommunities actief die door LIOF worden gefaciliteerd. LIOF draagt zorg voor een boeiende en professionele programmering en weet ondernemers en professionals te verleiden om aan te haken en zo de beweging te vergroten en versterken. Anderzijds zet LIOF sterk in op het digitaal platform Kieppunt Limburg dat inmiddels ook zijn vruchten afwerpt. Inmiddels zijn er zo'n 800</p>	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>ondernemers lid van het platform waar dagelijks praktijkcases, kennisartikelen en agenda items rondom innovatie in de agrofood worden gedeeld en mogelijkheid is voor interactie. LIOF leidt een klankbordgroep, waarin partners worden meegenomen en actief betrokken bij de agrofood community, waardoor mede-eigenaarschap wordt gecreëerd. Het succes van het Limburg AgrofoodProgramma en de aanspraak, die er door ondernemers is gemaakt op de diverse financieringstrajecten, is mede te danken aan de inzet van LIOF, Provincie Limburg en partners in het realiseren van de agrofood community.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Investerings- en acquisitiestrategie voor de Brightlands Campus Greenport Venlo.	0	operationeel	operationeel	2019
2	Aantal road maps.	1	3	3	2019
3	Aantal nieuwe R&D-faciliteiten t.b.v. open innovatie.	3	8	8	2019
4	Toename aantal bedrijven op de campus.	40	70	50	2019
4	Werkgelegenheid (in arbeidsplaatsen).	300	720	450	2019
5	Regionale economische agenda.	0	1	vastgesteld	2019
6	Aantal verstrekte subsidies "Limburg Agrofood" (kennisoverdracht en innovatie) en Interreg.	12	65	50	2019
7	Aantal Ondersteuningstrajecten van agrarisch ondernemers bij herijking bedrijfsstrategie.	29	87	200	2019
8	Agrofood community als thuisbasis voor innovatie.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad.4. De door de Provincie Limburg opgenomen streefwaarde is ruimschoots gerealiseerd. De doelstelling voor 2019, zoals opgenomen in het jaarplan 2019 van BCGV, was al 60 bedrijven en daarmee hoger dan de door de Provincie gedefinieerde streefwaarde.

Ad. 7. Zie toelichting bereikt resultaat 7. 7.Agrarische ondernemers zijn ondersteund bij de herijking van hun bedrijfsstrategie.

Product	1.2.4. Services & Brightlands Smart Services Campus
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Verdere uitbouw kennisinfrastructuur Bij de ontwikkeling en doorgroei van de kennisinfrastructuur op en rond de campus, speelt het programma Brightlands Techruption een belangrijke rol. Dit programma heeft als doel het creëren van een community op het gebied van blockchain technologie, kunstmatige intelligentie en vraagstukken op het gebied van klimaatverandering. Met dit programma wordt invulling gegeven aan de taakstelling: “het neerzetten van een integrale propositie die (inter-)nationaal onderscheidend is en zo talenten, wetenschappers en bedrijven/instellingen/startups aan kan trekken om aan het ecosysteem bij te dragen en er zo zelf van te profiteren”. Het bereiken van deze taakstelling heeft een positieve impact op de lokale kenniseconomie in Limburg en zorgt tevens voor een aantrekkelijke verbredingsmogelijkheid voor het lokale MKB.</p> <p>De ontwikkeling van het programma Brightlands Techruption kent een drietal fasen: fase 1 - voorbereiding en aanhaking eerste deelnemers (2017); fase 2 - realisatie van de basisvoorzieningen, onder andere een ‘Techruption vloer’ (eerste helft 2018); fase 3 - verdere doorgroei (tweede helft 2018 en volgende jaren).</p> <p>Het programma Brightlands Techruption wordt in 2019 verder ontwikkeld in de richting van nieuwe startups en innovatieve producten en diensten. In 2019 wordt de samenwerking tussen het CBS / Center for Big Data Statistics en de Smart Services Campus verder</p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>In 2019 is geconstateerd dat de resultaten van de campus achterbleven bij de verwachtingen, zoals opgenomen in het Business Plan 2.0. Het achterblijven van de resultaten werd o.a. veroorzaakt door het achterblijven van de deelnemersaantallen in het programma Techruption.</p> <p>Naar aanleiding van de tegenvallende resultaten hebben de aandeelhouders besloten tot een herijking van de campusorganisatie. In deze ‘herijking strategie’ zal ook worden opgenomen op welke wijze het programma Techruption zal worden voortgezet.</p> <p>Per 31 december 2018 is het Kennis-As project BISS op gezamenlijk initiatief van de kennisinstellingen UM, Zuyd Hogeschool en Open Universiteit beëindigd.</p> <p>In 2019 hebben de drie kennisinstellingen UM, Zuyd Hogeschool en Open Universiteit ieder een afzonderlijk subsidieverzoek ingediend voor een project volgend op het oorspronkelijke Kennis-As project BISS.</p> <p>Door het traject van het beëindigen van het oude project, het aanvragen van subsidie voor de nieuwe projecten en het opstarten van de nieuwe projecten, zijn de beoogde resultaten voor 2019, deels gerealiseerd.</p> <p>Ook voor deze projecten geldt dat in de ‘herijking strategie’ van de campus wordt opgenomen, welke rol de kennisinstellingen gaan vervullen in de verdere ontwikkeling van de campus.</p> <p>Het Center voor Big Data Statistics (CBDS) heeft in het 4^e kwartaal 2019 de evaluatie over de eerste drie jaar van het project ingediend. Deze evaluatie laat zien dat het project zijn doelen heeft behaald. De evaluatie dient als basis voor een aanvraag voor een tweede tranche, waarvan de financiering reeds is voorzien.</p>	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>uitgebouwd; onder andere op het vlak van de R&D Infrastructuur.</p> <p>In lijn met de in BP2.0 beschreven maatregelen wordt in 2019 gewerkt aan het systematisch opstarten, uitrollen en borgen van nieuwe programma's á la Techruption.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, aandeelhouder, bestuurder</i></p>		
<p>2. Meer bedrijvigheid en open innovatie</p> <p>Door het, onder andere in het kader van het programma Brightlands Techruption, organiseren van events door CM&D B.V. voor studenten van de diverse onderwijsinstellingen en voor de bewoners van de Campus ontstaat een dynamiek die voor de Campus en voor het onderwijs van belang is.</p> <p>Mede door de samenwerking tussen CBS en CM&D B.V. ontstaat in het ecosysteem extra bedrijvigheid, doordat ook CBS events (lezingen, presentaties, hackathons) voor studenten en voor de bewoners van de Campus gaat organiseren.</p> <p>Het programma LIME beoogt binnen het ecosysteem van de Campus extra dynamiek te brengen door middel van het organiseren van events. Hierdoor zijn meer studenten op de Campus aanwezig en kunnen bewoners van de Campus kennis maken met studenten en omgekeerd.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, aandeelhouder</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Zie beantwoording bij punt 1. Daarnaast zijn er in 2019 429 events op de campus georganiseerd. In totaal bezochten ruim 24.320 mensen de campus.</p> <p>Het project LIME gaat uiterlijk 1 april 2020 een evaluatie over de eerste tranche van het project indienen. In de afgelopen maanden is er door zowel de projectleiding van LIME als ambtelijk veel energie gestoken in het opnieuw uitlijnen van het project. De projectdoelstellingen alsmede het zichtbaar maken van de effecten en impact van LIME verloopt, naar onze tevredenheid. In de evaluatiestudie worden die variabelen inzichtelijk gemaakt.</p> <p>Aandachtspunt blijft om de effecten van het project inzichtelijk te maken. Vooralsnog zijn de resultaten van LIME conform de resultaatdoelstellingen: zo heeft LIME een eigen plek op de BSSC, en wordt er op de BSSC een Health Data Innovation Lab opgericht waarbij wordt samengewerkt tussen 14 bedrijven. Het loket van LIME wordt via de website veel gevonden door MKB met concrete hulpvragen. Circa 20 startups hebben via LIME begeleiding gekregen om hun bedrijfje verder te helpen. Er zijn 6 PhD's (promovendus/ Doctor of Philosophy) gestart. Binnen het scholingsprogramma zijn 40 professionals verder opgeleid. Er hebben meer dan 450 studenten in verschillende projecten meegedraaid. In totaal zijn er tussen 53 zorginstellingen en 73 MKB-ers verbindingen gelegd in het kader van de businesscase van LIME.</p> <p>LIME heeft een goedbezochte conferentie georganiseerd op de BSSC (2019). In 2018 organiseerde LIME een conferentie op de Chemelot campus.</p>	1,3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
3. Infrastructuur / huisvesting De inspanningen zijn erop gericht om te komen tot volledige verhuur van het campusgebouw en daarmee tot een sluitende exploitatie van CHV BV. Rol Provincie: <i>financier, aandeelhouder</i>	Gerealiseerd. Het begrote aantal te verhuren m2 is per eind 2019 gerealiseerd.	2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1, 2, 3	Nieuwe arbeidsplaatsen bij campusdeelnemers.	425	485	2.000 à 2.500	2025
1, 2, 3	Aantal studenten speciaal voor smart services.	1.000	826	1.600	2025
1, 2, 3	Contractonderzoek en contractonderwijs.	€ 1 mln.	€ 3,4 mln.	€ 10 mln.	2025
1, 2, 3	Aantal acquisities.	56	86	100	2025

Toelichting prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren zijn gebaseerd op de gegevens uit de 7^e voortgangsrapportage van de Smart Services Campus Heerlen, met als peildatum 1 juli 2019.

Product	1.2.5. Logistiek
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Het samen met stakeholders versterken van kennis en innovatiekracht in de sector logistiek, door het stimuleren van projecten via een programmatische aanpak. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Het Brightlands Institute van Supply Chain Innovation (BISCI) is opgericht. Het is een samenwerkingsverband tussen de UM, Fontys en TNO. Het doel is wetenschappelijk en toegepast onderzoek uitvoeren en implementeren in het bedrijfsleven. De Provincie heeft actief bijgedragen aan de totstandkoming van het Instituut en de opstartfase gesubsidieerd. In 2019 zijn uit het programma LimburgLogistiek 3 adviesvouchers verstrekt en 5 innovatieprojecten gehonoreerd. Er zijn 3 projecten in samenwerking met HBO/WO uitgevoerd.	1,4
2. Het stimuleren van euregionale innovatieprojecten, waarbij het	Gerealiseerd. Er zijn zes euregionale projecten tot stand	1, 3, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Limburgse MKB en kennisinstellingen vertegenwoordigd zullen zijn. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>gebracht en deze bevinden zich in de uitvoeringsfase:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ SYN-ERGIE: efficiënt en duurzaam goederentransport tussen Vlaanderen en Limburg; ▪ E-Global: nieuwe tools in de e-commerce; ▪ E-GLM: elektrische vrachtwagens; ▪ Smart Data Factory for Logistics: smart data ontwikkeling; ▪ Lean en Green Off road: multimodale corridors; ▪ Catalyst: autonoom transport. <p>De Provincie heeft de projecten financieel ondersteund.</p>	
<p>3. Samen met de mainports en stakeholders versterken van logistieke ketens binnen Limburg. Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De strategische samenwerking met het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) heeft meer vorm en inhoud gekregen. In september 2019 heeft er een ontmoeting plaatsgevonden tussen het HbR en vertegenwoordigers van het Limburgse Logistieke bedrijfsleven met als doel de goederenstroom tussen Rotterdam en Venlo nog beter te faciliteren door middel van digitalisering. De samenwerking met Antwerpen is in gang gezet, maar verloopt moeizaam.</p>	1,4
<p>4. Samen met stakeholders verbinden van MKB in de Logistiek met de Limburgse campussen. Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De projecten synchromodaal netwerk en digitalisering van inspectie en douanediensten zijn in uitvoering. Hierin wordt samengewerkt tussen het MKB en de Brightlands Campus Greenport. Verder is door Buck Consultants International (BCI) aangegeven dat er kansen liggen voor een verdergaande integratie van de maakindustrie met de grote industriële clusters in Limburg (Chemelot en VDL/Nedcar). Dit zal nog verder uitgewerkt worden in het toekomstig beleid.</p>	1, 2, 3
<p>5. Onderzoeken van de toekomst van de logistieke sector op een termijn van 10-15 jaar en uitvoering geven aan het ontwikkelen van de voor Limburg meest relevante business opportuniteiten. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Door BCI is in opdracht van de Provincie een studie uitgevoerd naar de toekomst van de logistieke sector in Limburg. BCI adviseert om met name in te zetten op nieuwe verdienmodellen gebaseerd op innovaties in de logistieke sector (scenario 3). De uitkomsten van het rapport vormen de basis van het nieuwe economische beleid op het thema Logistiek in het Missiegedreven Economisch Beleid 2020-2023. Het missiegedreven Economisch Beleid wordt in juni 2020 ter vaststelling aan PS aangeboden.</p>	1, 2, 3, 4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Aantal euregionale innovatieprojecten.	2	6	3	2019
3	Samenwerkingsovereenkomsten met Mainports.	1	1	2	2019
5	Ontwikkelde business opportuniteiten.	0	0	3	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 2. Er zijn in 2019 zes projecten via Interreg ondersteund.

Ad 3. Het betreft de samenwerkingsovereenkomst met Havenbedrijf Rotterdam.

Ad 5. De studie naar de toekomst van de logistieke sector in Limburg laat zien dat er vele kansen voor Limburg zijn om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen. Deze zullen echter in 2020 nader uitgewerkt moeten worden.

Product	1.2.6. Maakindustrie
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Het versterken van de (internationale) concurrentiekracht van het Limburgse MKB in de maakindustrie door middel van integrale programma's en projecten zoals LimburgMakers, Crossroads, DigiPro en Fokus. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. 2019 was het laatste jaar van het integrale programma LimburgMakers 2017-2019 (in 2020 vindt nog een korte verlenging plaats). Bedrijven uit de maakindustrie hebben naast dit programma ook gebruik gemaakt van de MIT-regeling, OP-Zuid, Interregprojecten en fondsen als MKB-Leningenfonds en Limburg Business Development Fonds (LBDF). Er zijn in het kader van LimburgMakers een kleine 20 (thematische) bijeenkomsten/workshops georganiseerd ten behoeve van business development en community building. Veel workshops waren onderdeel van een cyclus, die vaak resulteerde in meerdere individuele vervoltrajecten. In 2019 hebben 13 bedrijven een adviesvoucher ontvangen en zijn 28 innovatieprojecten gehonoreerd. Er zijn 9 kennistrajecten in samenwerking met het HBO/WO uitgevoerd. Verder zijn via interregprojecten Crossroads 2, DigiPro en Focus weer diverse bedrijven en initiatieven begeleid.	1, 3, 4
2. Het verbinden van de Limburgse maakindustrie met de Brightlands campussen door middel van het opzetten van netwerkbijeenkomsten	Gerealiseerd. LimburgMakers heeft met de Brightlands campussen enkele op samenwerking gerichte workshops georganiseerd. Met de	1, 2, 3, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>en workshops gericht op clustervorming, samenwerking, community building en (euregionale) projecten.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>RWTH/Forschungsinstitute für Rationalisierung zijn bijeenkomsten georganiseerd, individuele ondersteuningstrajecten (acht) afgerond en nieuwe gestart (twee). Daarmee is via het Industry 4.0 maturity Center kennis van de RWTH-campus ingezet voor Limburgse bedrijven.</p> <p>Verder is via Interreg- en OP-Zuid-projecten de verbinding tussen het MKB in de maakindustrie en de campussen versterkt.</p> <p>Met financiële steun van de Provincie is in 2019 het Smart Industry Fieldlab Robotics in Roermond doorontwikkeld.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Aantal integrale projecten t.b.v. innovatie in de maakindustrie.	5	6	6	2019
1	Aantal deelnemende MKB bedrijven (die subsidie ontvangen).	110	187	125	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

2019 was formeel het afsluitende jaar van het integrale programma LimburgMakers 2017-2019. Bedrijven hebben ook gebruik kunnen maken van Interreg, MIT en provinciale fondsen (LBDF).

Bij het aantal deelnemende bedrijven zijn alleen de bedrijven geteld, die een subsidie uit het programma hebben ontvangen. Daarnaast hebben bedrijven ook deelgenomen aan onderdelen van het programma, die gericht waren op kennisdeling, netwerkvorming en communitybuilding, zoals workshops en bijeenkomsten.

Product	1.2.7. Toerisme en Recreatie
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Uitvoering van het Actieplan Waterrecreatie Midden- en Noord Limburg middels een projectenportfolio binnen de vier programmalijnen: nieuwe doelgroepen en verbreding, bereikbare oevers en attracties, integratie 'droge' recreatie, en behapbare en betaalbare regels. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ het programma is onder regie van de Provincie uitgevoerd; ▪ in 2019 hebben wij 11 projecten, verdeeld over de vier programmalijnen gesubsidieerd; ▪ deelname Boot Düsseldorf, (paviljoen Inlands, Waterways Association), promotie kanalen, rivieren en plassen in het binnenland van Europa. <p>Binnen het totale actieplan (2016-2019) hebben we 53 projecten, verdeeld over de vier programmalijnen gesubsidieerd (multiplier van 4).</p>	1
<p>2. Uitvoering Actieplan 'Versterken ondernemerschap toeristisch-recreatieve sector' in samenwerking met regionale overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het actieplan wordt onder regie van de Provincie uitgevoerd.</p> <p><i>Actielijn 1 maken van keuzes en plannen ondersteunen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De subsidieregeling "investeren in de toekomst door toeristische ondernemers" kent veel belangstelling. In 2019 zijn meer dan 100 subsidies verstrekt. <i>Totaal zijn 233 ondernemers ondersteund om beter in te spelen op de veranderde markt omstandigheden (Voucherregeling).</i> <p><i>Actielijn 2 ontwikkeling van nieuwe PMPC's stimuleren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ter versterking van de kwaliteit van het toeristisch aanbod van toeristische ondernemers hebben we in 2019 5 subsidies verstrekt t.b.v. het opstellen van een businesscase en 4 subsidies voor het realiseren van een Product Markt Partner Combinatie (PMPC). <p><i>Actielijn 3 gastvrijheid personeel versterken</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Limburg PLUS event, (grootschalige) toeristische conferentie gastvrijheid. <p><i>Actielijn 4 kennisverbreding bevorderen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning startup van 2 ondernemerscommunities (2019-2021) in resp. Midden-Limburg (Limburg Leisure Academy) en Zuid-Limburg (Leisure lab Limburg). 	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>3. Samen met de partners invulling geven aan vermarkting van één Limburg. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Samen met de VVV's (Destination Marketing Organisations DMOs) hebben wij in co-creatie invulling gegeven aan de vermarkting van één Limburg (social media, influencermarketing, ontwikkeling van website (demo versie, live 1e kwartaal 2020); ▪ Ondersteuning van diverse initiatieven zoals, de samenwerking Liberation Route Europe (positionering Limburg voor herinneringstoerisme), gemeente Valkenburg i.h.k. verkenning van de Chinese toeristische markt voor Limburg, inspiratiereis Sud Tirol, Positionering Land van Kalk, Helemaal Horst aan de Maas, Mijn Pelgrimspad Limburg (15 delige TV serie); ▪ Ondersteunen evenementen gericht op de cross-overs met sport en cultuur en waar Limburg als één geheel wordt vermarkt (Tour de Limbourg, Ladies Tour, Drakenfestival, Pinkpop, Ironman); ▪ Zakelijk toerisme: ondersteuning verkenning doorontwikkeling Maastricht Convention Bureau. Haalbaarheidsstudie is uitgevoerd. 	1,4
<p>4. Samen met andere stakeholders stimuleren van hefboomprojecten om de toeristische sector duurzaam te versterken volgens de selectiecriteria, zoals in het investeringsprogramma zijn aangegeven. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Versterking van de kracht van de stad, als impuls voor het toerisme (vergroten toeristische en recreatieve beleving) door ondersteuning van binnenstedelijke ontwikkelingstrajecten (zie ook product 2.4.1); ▪ Ondersteuning transitie themapark Aardbeienland naar Berry Briljant; ▪ Versterking toeristische structuur en profiel (onderscheidend vermogen) door ondersteuning van cross-over projecten tussen cultuur, natuur, mobiliteit en sport, zoals <i>Gastheer van het landschap Kempenbroek, natuurtransferium Kunradesteengroeve, Belfort Vossenbergh, Bron van Europa, ondersteuning onderzoek Nautische bedrijvigheid Midden-Limburg, Via Belgica.</i> 	1,4
<p>5. Versterken toeristische infrastructuur (wandel-, fiets-, men/ruiter-routes) met focus op kennisontwikkeling of beleving, arrangementen nieuwe verdienmodellen. Rol Provincie: <i>ondersteuner,</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning landelijke stichtingen t.b.v. onderhoud en doorontwikkeling lange afstand wandel- en fietsroutes. ▪ Aanvullende toeristische bewegwijzering Parkstad. 	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<i>procesmanager, subsidiënt</i>		
6. Basis op orde (kennis – , uitvoering 5 punten plan met Belgisch Limburg, lobby agenda, benutting Europese fondsen) Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gezamenlijk met Belgisch Limburg vermarkten van Limburg op de Duitse markt d.m.v. brochure-katern als bijlage bij de Aachener Zeitung en Rheinische Post (450.000 lezers); ▪ Bewonersonderzoek toeristische druk Zuid – Limburg; ▪ Toekomstscenario's Limburg 2030; ▪ Food Tourism onderzoek Limburg; ▪ Update toeristische trendrapportage; ▪ Bekendheid en imago-onderzoek Limburg; ▪ Interreg Europe project Wildlife Economy (Provincie Limburg is leadpartner); ▪ Maandelijks videoreeks: Gastvrij Limburg in de kijker (afgerond maart 2019). 	1,4
7. Uitvoering vitaliteit verblijfsrecreatie met regionale overheden en bedrijfsleven. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning regio Zuid-Limburg en gemeente in Midden-Limburg met follow-up aanpak vitalisering verblijfsrecreatie 2018-2020; ▪ Juridische ondersteuning sanering vakantiepark Noord Limburg; ▪ Kennissessie met gemeenten georganiseerd. 	1
8. Stimuleren kansrijke initiatieven voor streekgebonden producten. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning TOFF! Maastricht en ontwikkeling van wijntoerisme in Limburg 	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal initiatieven van ondernemers, verenigingen en gemeenten binnen Actieplan 'Waterrecreatie Midden- en Noord-Limburg'.	34*	53	30	2019
2	Aantal initiatieven van ondernemers die bewuste en strategische keuzes hebben gemaakt voor de toekomst.	84	233	150	2019
2	Aantal initiatieven van ondernemers die met samenwerkingspartners businesscases voor nieuwe PMPC's hebben opgesteld.	3	10	8	2019
2	Aantal initiatieven van ondernemers die nieuwe PMPC's hebben gerealiseerd.	1	6	6	2019
2	Kennisbevordering- Inspiratiesessies, kenniscafés, excursies, cursussen etc.	3	6	10	2019
3	Nieuwe toeristische vermarkting strategie in	0	1	1	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
	uitvoering.				
3	Aantal gestimuleerde bovenregionale evenementen die het merk Limburg versterken.	8	13	10	2019
4	Aantal geselecteerde hefboomprojecten waarover definitieve besluitvorming heeft plaatsgehad.	3	8	5-8	2019
5	Aantal nieuwe concepten ontwikkeld in het kader van toeristische infrastructuur.	5	10	5-8	2019
7	Kennisbevorderingssessies organiseren met de regio's.	0	1	3	2019
8	Aantal ondersteunende robuuste regionale initiatieven op het gebied van streekgebonden producten.	3	5	5-8	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

1 t/m 8. Op alle prestatie indicatoren is positief gescoord ten opzichte van de streefwaarden door een bovengemiddelde respons van de toeristische sector, gekoppeld aan een positieve algemene economische ontwikkeling. Alleen de Kennisbevordering-Inspiratiesessies en kenniscafé's (ad 2) hebben een geringer resultaat vanwege de directe koppeling aan kenniscommunities in Midden- en Zuid Limburg. Het vitaliseringsbeleid(kennisbevorderingssessies ad 2) is afgerond in 2018, waardoor in 2019 minder accent op kennisbevorderingssessies is komen te liggen, maar meer op de ondersteuning van de follow-up in Midden- en Zuid Limburg.

3. De toeristische vermarktingstrategie is op 30 oktober 2018 door GS vastgesteld, waarna gezamenlijk met de partners gestart is met de uitvoering, conform uitvoeringsplan (GS 01-02-2019).

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 1.2 Innovatiekracht	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	1.485	18	1.503	1.484	19	V
1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	0	9.672	9.672	9.324	348	V
1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo	7.432	415	7.848	7.308	540	V
1.2.4. Services & Smart Services Campus	2.164	2.278	4.442	3.534	909	V
1.2.5. Logistiek	920	218	1.138	1.138	0	N
1.2.6. Maakindustrie	300	2.510	2.810	2.810	0	-
1.2.7. Toerisme en recreatie	2.587	659	3.246	2.791	456	V
	14.888	15.771	30.659	28.388	2.271	V
<i>Personele lasten</i>	2.592	-8	2.584	2.561	23	
<i>Kapitaallasten</i>	65	0	65	12.639	-12.573	
Totaal lasten	17.546	15.762	33.308	43.588	-10.279	N
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	68	1.839	1.907	1.917	-10	V
1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	0	235	235	116	119	N
1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo	100	986	1.086	984	102	N
Totaal baten	168	3.060	3.228	3.018	210	N
Totaal saldo van baten en lasten	-17.378	-12.702	-30.080	-40.570	10.490	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	9.795	4.770	14.565	14.565	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	0	0	0	700	-700	
Totaal toevoegingen	9.795	4.770	14.565	15.265	-700	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve Campusorganisatie Chemelot	1.250	0	1.250	1.250	0	
Immunisatiereserve	16.943	16.147	33.090	32.690	400	
Reserve aandelentransactie LIOF	0	1.700	1.700	1.700	0	
Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	0	0	0	12.573	-12.573	
Totaal onttrekkingen	18.193	17.847	36.040	48.213	-12.173	
Saldo mutatie reserves	8.398	13.077	21.475	32.948	-11.473	
Resultaat	-8.981	376	-8.605	-7.621	-984	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 1.2. Innovatiekracht resteert een voordelig resultaat van € 0,98 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 2,06 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 2,29 mln. lagere lasten en € 0,21 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

1.2.1. Chemie en materialen Brightlands Chemelot Campus

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt per saldo € 0,03 mln. voordelig (€ 0,02 mln. voordeel lasten en € 0,01 mln. voordeel baten). Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat de gereserveerde middelen voor het Interregproject Europe-project S3Chem en de procesmiddelen Brightlands Chemelot Campus niet volledig tot besteding zijn gekomen in 2019. Aangezien deze projecten c.q. processen doorlopen naar 2020 wordt voorgesteld om het saldo van € 0,03 mln. over te hevelen naar 2020.

1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt per saldo € 0,23 mln. voordelig (€ 0,35 mln. voordeel lasten en € 0,12 mln. nadeel baten). Dit verschil wordt met name veroorzaakt doordat de gereserveerde middelen voor het Interregproject Medtech4Europe

(€ 0,16 mln. lasten en € 0,12 mln. baten) en de procesmiddelen gebiedsontwikkeling Brightlands Maastricht Health Campus (€ 0,18 mln. lasten) niet volledig tot besteding zijn gekomen in 2019. Aangezien deze projecten doorlopen naar 2020, wordt voorgesteld om deze over te hevelen naar 2020.

1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen bedraagt per saldo € 0,44 mln. als gevolg van lagere lasten € 0,54 mln. en hogere baten € 0,10 mln. Dit budgetverschil wordt met name veroorzaakt door:

- het afgeven van de subsidiebeschikking voor het project Seed Solutions in 2020. Deze was aanvankelijk voorzien in de begroting 2019. Echter vanwege de complexiteit en langere voorbereidingstijd is de subsidie in 2020 verleend. Derhalve worden de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 van € 0,40 mln. inclusief de dekking vanuit de immunisatiereserve van € 0,40 mln. overgeheveld naar 2020;
- de looptijd van het Interregproject Europe project Regions4Food duurt tot en met 2023. De resterende middelen van € 0,10 mln. lasten en € 0,16 mln. baten worden derhalve overgeheveld naar 2020.

1.2.4. Services & Smart Services Campus

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt per saldo € 0,91 mln. voordelig. Dit voordelig saldo wordt met name veroorzaakt door:

- de lagere subsidievaststellingen van het Kennis-As project Expertise- Innovatiecentrum Business Intelligence & Smart Services (BISS). De subsidiabele kosten van dit project waren lager uitgevallen dan begroot mede door de vroegtijdige beëindiging. Van de lagere vaststelling van € 1,38 mln. is reeds conform de Eindejaarsbijstelling 2019 € 1,078 mln. beschikbaar gesteld voor de projecten BISS 2.0, Center for Actionable Research of the Open University (CAROU) en Expertisecentrum "Digitale Economy" (EDE). De overige € 0,30 mln. (€ 0,19 mln. product 1.2.4. Services & Brightlands Smart Services Campus en € 0,11 mln. product 4.3.5. Stelposten) blijven beschikbaar voor de verdere ontwikkeling van de kenniscomponenten in de Brightlands Smart Services Campus en worden derhalve overgeheveld naar 2020.
- de lagere subsidievaststelling van project Techruption. Op basis van de herziene begroting van het project Techruption 2018-2022 is de subsidieverlening van dit project met € 0,72 mln. naar beneden bijgesteld.

Daarnaast hebben Provinciale Staten op 14 februari 2020 ingestemd met het dekkingsvoorstel Leisure Lane. De aanvullende dekking van het provinciaal aandeel bestond o.a. uit een bedrag van € 0,70 mln. uit de resterende middelen Economie 2019. De middelen dienen hiervoor beschikbaar te blijven en worden derhalve toegevoegd aan de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen.

1.2.7. Toerisme en recreatie

Het budgetverschil van de reguliere middelen van dit product is € 0,46 mln. voordelig. Dit verschil betreft met name de restantmiddelen (€ 0,39 mln.) van de destiniestrategie vermarkting één Limburg.

Deze strategie loopt door naar 2020. Voorgesteld wordt om dit restant over te hevelen naar 2020.

Het verschil in de kapitaallasten ad € 12,57 mln. heeft betrekking op afwaarderingen van Financieel Vaste Activa (deelnemingen). Het gaat vooral om niet-revolverende investeringen in

structuurversterkende projecten die gezien kunnen worden als subsidies. Deze zijn echter om financieel-technische redenen in het verleden verwerkt als agiostortingen. In de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking 2.0 is op basis van risico-inschattingen rekening gehouden met deze afwaarderingen en resulteert in een hogere onttrekking vanuit de risicoreserve SIS 2.0 van € 12.57 mln. Voor een specificatie verwijzen wij naar de Toelichting op de balans, in deel 2 Jaarrekening 2019.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
1.2.1	Life Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	198.316	42.710	134.793	20.293	15.000	-	43.230	27.710
1.2.2.	Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	16.368	8.376	8.766	1.897	-	-	5.705	8.376
1.2.3	Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo	152.759	88.961	131.086	7.968	21.996	7.723	13.705	59.241
1.2.4	Services & Brightlands Smart Services Campus	9.390	3.190	10.320	300	-	-	-1.230	3.190
1.2.7	Toerisme en recreatie	6.585	6.500	4.000	2.585	600	200	-	5.700
		383.418	149.736	288.965	33.044	37.596	7.923	61.410	104.216

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben bijna volledig betrekking op de financieringen en deelnemingen, welke bijdragen aan Innovatiekracht. In onderstaande tabel staan deze leningen en verbonden partijen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragrafen en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Financiering	Verbonden partijen
	Chemelot Campus Vastgoed C.V.
Lening aan QCP Holding B.V.	Chemelot Campus B.V.
	Chemelot Participaties B.V.
	Chemelot Ventures B.V.
	Enabling Technologies B.V.
	Chemelot Research Facilities B.V.
	Chemelot Scientific Participations B.V.
ZON PV TPN	Brightlands Maastricht Health Campus B.V.
Lening aan ZON PTC B.V.	Brains Unlimited B.V.
	B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
Lening aan B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo	B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo
Lening aan Campus Vastgoed Greenport Venlo	Brightlands Greenport Venlo B.V.
	Brightlands Agro/Food fonds
Lening aan Californië Wijnen Geothermie B.V.	
Lening aan CHV B.V.	CHV B.V.
Geldening Campus Heerlen Huisvesting BV	CMD B.V.
Lening aan Toverland Holding B.V.	
Lening aan Gebru B.V. recreatiepark Kasteel Ooijen	

De in de tabel opgenomen verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 1.2. Innovatiekracht. Deze verbonden partijen vormen de spil in het topsectorenbeleid.

De Chemelot entiteiten beogen een versterking van de sector *Chemie en materialen* door de investeringen in vastgoed en innovatie ontwikkelingen op de campus. Brains Unlimited en MHC B.V.

zetten in op de doorontwikkeling van de *sector life sciences*. Greenport Venlo in samenhang met het plan van aanpak GPV versterken de *sector Tuinbouw en Agrofood*. De entiteiten CMD en CHV focussen gezamenlijk met het instituut BISS op de sector *Smart Services*.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt

Dit programma richt zich op het goed op elkaar afstemmen van onderwijs en arbeidsmarkt om een toekomstbestendige beroepsbevolking te realiseren.

Nu de economie volop bloeit, lopen de tekorten aan goede arbeidskrachten in rap tempo op. Met name in de zorg, ICT, horeca, logistiek en de bouw is de krapte merkbaar. Niet alleen economische groei maar ook de grote uitstroom van arbeidskrachten door het behalen van de pensioengerechtigde leeftijd, zorgt voor een grote vraag naar werknemers op alle niveaus. Dit dreigt de economische groei af te remmen; tegelijkertijd biedt deze groei kansen om Limburg op sociaal-maatschappelijk gebied sterker te maken en achterstanden in te halen. Om de Provinciale ambities in de volle breedte te kunnen realiseren, is een goed functioneren van de arbeidsmarkt van groot belang. Met het Aanvalsplan 'Zo WERKT Limburg' zet de Provincie Limburg hier, samen met stakeholders, vol op in en zoekt daarbij naar nieuwe aanpakken.

Naast de grote behoefte van bedrijven aan personeel ondervinden werknemers en werkzoekenden de gevolgen van digitalisering en technologisering, doordat functies en taken veranderen of zelfs helemaal verdwijnen. Tegelijkertijd ontstaan er nieuwe beroepen. Er worden andere competenties en meer flexibiliteit gevraagd van werknemers en organisaties op de arbeidsmarkt. Al deze ontwikkelingen te samen zorgen voor een mismatch tussen vraag en aanbod. De uitdagingen waar Limburg voor staat, zijn het verhogen van de participatiegraad, het bevorderen van de instroom van werkzoekenden naar kansensectoren en het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters. Daarbij worden de landsgrenzen niet als belemmering gezien.

De euregionale arbeidsmarkt biedt voor Limburg grote kansen, zowel vanuit economisch als sociaal perspectief,⁴ maar is door een aantal belemmeringen – waaronder onderwijs dat grensoverschrijdend onvoldoende aansluit – nog beperkt van omvang. Het onderwijs is de belangrijkste 'toeleverancier' van toekomstige werknemers. De kwaliteit van het aangeboden onderwijs bepaalt in grote mate de geschiktheid van onze toekomstige arbeidskrachten. De veranderende arbeidsmarkt vraagt van het onderwijs een grote mate van flexibiliteit en samenwerking met het bedrijfsleven.

Wat willen we bereiken?

De bevolking in Limburg is beter toegerust voor de huidige en toekomstige arbeidsmarkt. Er bestaat een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, ook gericht op maximale instroom van arbeid en minder uitval. De beroepsbevolking beschikt over de juiste competenties en kan zich tijdig aanpassen aan een veranderende vraag.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Onderwijs in Limburg is toekomstbestendig en vraaggericht, voor alle niveaus en levensfasen en passend bij het (grensoverschrijdend) karakter van de regio. De kans op werk staat centraal.

Criterium 2: De arbeidsmobiliteit in de Euregio kent geen belemmeringen meer.

Criterium 3: De (euregionale) samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven, gemeenten, en instanties als Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) is effectief.

⁴ Atlassen van kansen voor Zuid-, Midden- en Noord-Limburg, en het aangrenzend buitenland (2013).

Criterium 4: Mensen doen naar vermogen mee om zowel economische als sociale structuurversterking te realiseren.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is verder ingezet op het uitvoeren van activiteiten onder de Kaderbrief Onderwijs 2016-2019, de uitvoeringsstrategie Zo WERKT Limburg en de Sociale Agenda Limburg.

De Provincie Limburg zette zich in 2019 in om Limburgers beter toe te rusten om naar vermogen mee te kunnen (blijven) doen op de snel veranderende arbeidsmarkt en dat sectoren kunnen beschikken over voldoende en goed toegeruste arbeidskrachten om economische groeikansen te ondersteunen (1.3.1). Voorbeelden uit 2019 voor het verbeteren van een goede match tussen vraag en aanbod zijn:

- start van de Techniekcoalitie Limburg;
- borging van structurele financiering van de Grensinformatiepunten (GIP's);
- het verder verbeteren van arbeidsmarktinformatie via ArbeidsmarktInZicht;
- het uitvoeren van 8 toonaangevende projecten vanuit het aanvalsplan Zo WERKT Limburg.

De Provincie Limburg heeft zich in 2019 ingezet voor een onderwijs dat innovatief, flexibel en wendbaar is en dat 21e-eeuwse vaardigheden aanleert, om hiermee te kunnen anticiperen op veranderingen op de arbeidsmarkt en de verwachte tekorten (1.3.2). Hiertoe is in 2019, onder andere, ingezet op:

- verlenging van de subsidieregeling Euregionaal Onderwijs;
- verdere uitvoering van het project OnderwijsWerkplaats Limburg;
- uitvoering van projecten voor jongeren in kwetsbare positie, zoals Talent in Bedrijf en Voordeel & Vervolg.

Met het Limburg Werkt Akkoord (LWA) heeft de Provincie Limburg zich gericht op het vergroten van de instroom van mensen die (nog) niet participeren op de arbeidsmarkt. Dit vanuit de overtuiging dat dit nog onbenut arbeidspotentieel hard nodig is nu de Limburgse economie bloeit en dat iedereen in Limburg meetelt en meedoet (1.3.3). In 2019 is hiertoe, onder andere:

- het scholingsfonds/scholingsvouchers verlengd;
- verder invulling gegeven aan Social Return On Investment (SROI);
- de publieke werkgeversdienstverlening verder verbeterd.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	1.3.1. Arbeidsmarkt
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. HCA's en het Techniekplan, onderdeel Werken (werknemers en werkzoekenden), zijn in uitvoering en gemonitord. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. In maart 2019 is het project Techniekcoalitie Limburg gestart met een doorlooptijd van 2 jaar. Drie technische brancheorganisaties (Metaalunie, FME en Uneto-VNI) en de bijbehorende Opleidings- en Ontwikkelingsfondsen (OTIB, OOM en AO Metalelektro) bundelen landelijke en provinciale middelen. Doel is het stimuleren van hun achterban gericht op intersectorale mobiliteit en door middel van strategisch Human Resource Management (HRM). Focus ligt hierbij op toekomstbestendige verbeterplannen, scholing/opleiding van werkenden en zij-instroom. In mei 2019 is het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) voor de maakindustrie gestart. Deze publiek-private samenwerking zet in op het bijscholen van werkenden in de smart industry.</p> <p>Project HCA ICT: zie 1.3.2. Project Logistiek Leren onder grenzen zie 1.3.2.</p>	1
<p>2. Conform het Actieplan Grensoverschrijdend Leren en Werken wordt ingezet op een versterking en uitbreiding van de grensinformatievoorziening, grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling en diploma- (h)erkenning. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Op 25 november 2019 is het convenant ondertekend dat de structurele financiering van de Grensinformatiepunten (GIP's) door het Rijk, Provincies en regio's regelt. Provincie Limburg draagt bij aan vier GIP's: Maastricht, Aachen-Eurode, Euregio Rijn-Maas-Noord en Euregio Rijn-Waal.</p> <p>In aanvulling op de GIP's wordt grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling ondersteund via Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA). Limburg kent inmiddels functionerende SGA's in Kerkrade-Herzogenrath (met focus op Noordrijn-Westfalen) en Maastricht (met focus op Vlaanderen en Wallonië). In Noord-Limburg is verder gewerkt aan de invulling van een SGA als vervolgstap op het Duitslandteam van het UWV van Noord- en Midden-Limburg.</p> <p>Voor het vergroten van de transparantie en het</p>	2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	vergemakkelijken van het proces rondom diploma-erkenning heeft ITEM afgelopen jaar deelgenomen aan het Europese project “B-solutions” met partners uit onder andere België, Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. In dit project zijn roadmaps en factsheets voor kansrijke beroepen ontwikkeld voor het bevorderen van grensoverschrijdende mobiliteit en inzetbaarheid door diploma-erkenning te verbeteren.	
3. Arbeidsmarktinformatie is verbreed, verbeterd en toegankelijk gemaakt. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. In 2019 is met ‘Arbeidsmarkt InZicht’ de stap gezet naar een leidend platform op het gebied van arbeidsmarktinformatie. Dit vertaalt zich naar een groeiend aantal regio’s die gebruik maken van dit platform. Hierdoor wordt het platform een stabiele en structurele partner in arbeidsmarkt-, onderwijs- en economische data. In 2020 wordt dit platform voortgezet.	
4. Aanvalsplan Zo WERKT Limburg is in uitvoering. Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Per 31 december 2019 is het aanvalsplan Zo WERKT Limburg geëindigd. De 8 toonaangevende projecten zoals beschreven in de voortgangsrapportage (2018/84687), welke als informierend stuk is besproken in de Statencommissie FEB 1/02/2019, zijn in uitvoering en zullen daar waar relevant worden voortgezet binnen het Missiegedreven Economisch Beleidskader, Beleidsbrief Integratie en Regenboogprovincie en het Uitvoeringskader Sociale Agenda.	4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoering aantal projecten op het onderdeel “Werken” op basis van de HCA’s en Techniekplan.	6	9	9	2019
2	De structurele financiering voor de 4 grensinfopunten is geborgd.	0	4	4	2019
2	Het aantal mensen dat grensoverschrijdend wordt bemiddeld groeit.	200	282	300	2019
2	Grensprovincies/regio’s werken in een gezamenlijk project aan het vergroten van de transparantie en het vergemakkelijken van het proces rondom diploma-erkenning.	0	1	1	2019
4	Een aantal toonaangevende projecten in het kader van aanvalsplan Zo WERKT Limburg is in uitvoering.	3	8	6	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 2. Via de SGA in Kerkrade-Herzogenrath en in Maastricht zijn in 2019 282 bemiddelingen gerealiseerd (de resultaten van grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling in Noord-Limburg zijn nog niet bekend), waardoor het realiseren van de totale streefwaarde van 300 over 2019 realistisch is.

Product	1.3.2. Onderwijs
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. De HCA's en het Techniekplan zijn verder uitgevoerd en gemonitord voor de lijnen "Kiezen en leren". Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het project "Logistiek Leren zonder grenzen (Interreg Vlaanderen-Nederland)" zet in op de ontwikkeling en uitvoering van een grensoverschrijdend opleidingsprogramma voor de duurzame inzetbaarheid van hoogopgeleide logistieke profielen in de Limburgse grensregio. De doelgroepen van dit opleidingsprogramma zijn reguliere hogeschool-studenten uit logistieke opleidingen, werkenden in de logistieke sector, zij-instromers uit andere sectoren en leraren middelbaar onderwijs.</p> <p>Het project CHILL Academy betreft een verbreding van publiek-private samenwerking CHILL. Het gaat hierbij om vakinhoudelijke verbreding en samenwerking met andere domeinen (Procesoperator en maintenance).</p> <p>Het project HCA ICT (2017-2019) van samenwerkende ICT bedrijven en onderwijsinstellingen in Limburg, is in april 2019 afgerond met als belangrijkste resultaat brede bewustwording van de impact van digitalisering en het aanjagen van nieuwe Limburgse initiatieven (euregionaal traineeprogramma Train4SmartServices, Digiwise) http://train4smartservices.eu/</p> <p>Centrum voor Innovatief Vakmanschap Maakindustrie zie ook 1.3.1.</p>	1
<p>2. Het Actieplan Grensoverschrijdend Leren en Werken is in uitvoering voor het onderdeel Euregionaal onderwijs. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De subsidieregeling Euregionaal onderwijs is eind 2019 verlengd tot 1 augustus 2020. Dit betekent extra mogelijkheden om het Euregionaal Onderwijs te implementeren binnen scholen in het Primair Onderwijs (PO) en om leerlingen in</p>	2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	het vmbo de kans te bieden om hun niveau Duits en/of Frans volgens de internationale normen te laten certificeren.	
3. Primair en Voortgezet Onderwijs zet in op onderwijsinnovatie in de doorlopende leerlijn. Kennis wordt gedeeld en initiatieven zijn gevalideerd. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. De OnderwijsWerkplaats Limburg (OWL) is operationeel als vehikel voor inspiratie, kennisdeling en projecten van en voor leraren(teams) en werkt nauw samen met andere bovenschoolse projecten gericht op kennisdeling en validering (Educatieve Agenda Limburg en Wetenschap & Technologie / STEM II). De OWL zet in 2020 de stap naar de verduurzaming van de verworvenheden binnen het Limburgse onderwijsveld.	3
4. Jongeren met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt nemen deel aan een programma voor werkend leren. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 zijn geen nieuwe initiatieven opgestart, omdat er al voldoende Limburg-dekkende projecten lopen zoals Talent in Bedrijf en Voordeel & Vervolg.	4
5. Versterking van de digitale skills van leerkrachten en leerlingen in het PO, VO en MBO door middel van kennisdeling, ervaren en validatie van wat werkt bij leren met ICT en leren over ICT. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Middels versterking van het project Wetenschap & Technologie / STEM II met Programmeren/Coderen is met ondersteuning van provinciale middelen in het PO en Voortgezet Onderwijs (VO) ingezet op versterking van digitale skills van leerkrachten en leerlingen. De MBO's in Limburg hebben de aanvraag voor het "Regionaal InvesteringsFonds mbo" voor het project Digiwise met ondersteuning van provinciale middelen voorbereid voor indiening. Uitgaande van een positief besluit van de Rijksoverheid in de loop van 2020 zullen VISTA College en Gilde Opleidingen in samenwerking met het (IT) bedrijfsleven 4 jaar werken aan de versterking van de opleidingsprogramma's en digitale skills van leerkrachten en studenten bij deze opleidingen.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoering aantal projecten op het onderdeel "Kiezen en leren" op basis van de herijkte HCA's en techniekplan.	7	11	11	2019
2	Uitbreiding van het aantal scholen dat Euregionaal onderwijs geïmplementeerd heeft in het PO.	70	98	90	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
	Uitbreiding van het aantal leerlingen in het VO dat een erkend certificaat voor een van de buurtalen Duits of Frans behaald hebben (respectievelijk Goethe of Delf).	300	700	600	2019
	Aantal innovatieve ketensamenwerkingen in het Euregionaal Onderwijs zijn opgestart.	4	11	10	2019
3	Werkplaats voor onderwijsinnovatie, waarin leerkrachten worden ondersteund bij innovaties in de doorlopende leerlijn met middelen, kennis en inspiratie.	1	1	1	2019
4	Het aantal initiatieven voor leerlingen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in uitvoering.	3	3	5	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 2. Het gerealiseerde aantal leerlingen dat in 2019 een certificaat heeft behaald door implementatie van Euregionaal onderwijs, blijkt hoger uit te vallen dan bij het opstellen van de programmabegroting 2019 was ingeschat.

Ad 4. Er zijn in 2019 geen nieuwe initiatieven opgestart, omdat er al voldoende Limburg-dekkende projecten lopen (Talent in Bedrijf, Voordeel & Vervolg en Pilot Praktijkleren).

Product	1.3.3. Limburg Werkt Akkoord
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Vernieuwende activiteiten zijn ontplooid met specifieke aandacht voor het bevorderen van (inter)sectorale mobiliteit en toepassing van Limburg Aanpak. Rol Provincie: <i>ondersteuner, partner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 zijn een aantal nieuwe intersectorale projecten onder meer in de logistiek, makelaardij en de techniek (techniekcoalitie) opgestart.	3,4
2. De eerste resultaten van 4 Limburg zijn bekend en geëvalueerd en er is een besluit genomen over tweede tranche financiering. Rol Provincie: <i>ondersteuner, partner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. De resultaten van 4Limburg op het gebied van kwetsbare jongeren, duurzame inzetbaarheid, inclusieve arbeidsmarktorganisaties en verbreding van het arbeidsbegrip zijn conform de beschikking voor de eerste tranche behaald. Op grond daarvan heeft GS d.d. 11 juni 2019 besloten om de tweede tranche toe te kennen, zoals beschreven in de mededeling portefeuillehouder d.d. 17 juni 2019 (2019/43772)	3,4
3. Het scholingsfonds/	Gerealiseerd.	4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
scholingsvouchers is in uitvoering. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner, subsidiënt</i>	Het scholingsfonds (scholingsvouchers) is in september 2019 wegens succes opgehoogd en verlengd tot eind 2020.	
4. De Limburg aanpak wordt toegepast binnen acquisitietrajecten en uitbreidingsvragen van bedrijven. Rol Provincie: <i>regisseur, partner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Publieke werkgeversdienstverlening is verbeterd door projecten, zoals De Limburg Aanpak en Door Inzicht aan de Slag, waardoor er bij acquisitietrajecten en uitbreidingsvragen eerder en beter met de regionale werkgeversservicepunten wordt samengewerkt.	3,4
5. Verbreden en monitoren van de nieuwe toepassingen SROI. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i>	Gerealiseerd. Social Return On Investment (SROI) is vast onderdeel van ons inkoop- en aanbestedingen beleid (alsook de partijen waarmee we een vaste subsidierelatie hebben en een groot deel van de aan de ons verbonden partijen). Daarnaast is voor de invulling van de SROI-doelstellingen, in navolging van de aanpak binnen de bouwsector, in 2019 deze aanpak verbreed naar de sector groen en de sector zorg. Er zijn succesvolle resultaten geboekt. Verder is er een onderzoek geweest naar de succesfactoren bij toepassing SROI bij de Buitenring Parkstad Limburg. Bij deze aanbesteding is een SROI realisatie van 265% behaald. SROI is inmiddels een instrument dat (nauwelijks) geen uitleg meer behoeft bij opdrachtgevers en opdrachtnemers.	4
6. Jongeren met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt nemen deel aan een programma voor werkend leren. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. De 3 initiatieven die de afgelopen periode in Limburg voor kwetsbare jongeren (Voordeel & Vervolg, Talent in Bedrijf, pilot praktijkleren) zijn opgestart, zijn Limburg dekkend. Derhalve zijn er in 2019 geen nieuwe projecten meer opgestart.	4
7. De verbinding wordt gelegd met het aanvalsplan arbeidsmarkt actielijn 1 en 4. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. Bij de toonaangevende projecten van het aanvalsplan arbeidsmarkt (o.a. Door inzicht aan de slag, Provinciaal Scholingsfonds inclusief experiment ontschotting opleidingsfondsen, techniekcoalitie en het platform leren en ontwikkelen (Leo)) is op inhoud en op onderdelen ook financieel de verbinding gelegd met de doelen en acties van het Limburg Werkt Akkoord.	3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1, 7	Het aantal initiatieven dat met de arbeidsmarktregio's ter bevordering van Sectorale Mobiliteit is ontwikkeld.	8	11	10	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
7	Het aantal experimenten/ vernieuwende initiatieven dat binnen LWA en ZWL (actielijn 1) zijn ontwikkeld.	9	9	9	2019
1, 4, 7	Het aantal initiatieven waarbij de Limburg aanpak is toegepast.	3	6	6	2019
6, 7	Het aantal initiatieven voor leerlingen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt die in uitvoering zijn (zie ook 3.1.2).	3	3	3	2019
1- 7	Het aantal leerwerkplekken dat met de ingang gezette en door de Provincie ondersteunde acties zullen worden gerealiseerd.	8.000	8.897	8.500	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1-7. Mede door de positieve economische situatie en krapte op de arbeidsmarkt was het in 2019 mogelijk om meer leerwerkplekken te realiseren dan aanvankelijk bij het opstellen van de programmabegroting 2019 was ingeschat.

Wat heeft het ons gekost?

Begrotingsprogramma 1.3 Onderwijs en arbeidsmarkt	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.3.1. Arbeidsmarkt	806	533	1.339	1.268	71	V
1.3.2. Onderwijs	5.561	2.961	8.522	7.903	619	V
1.3.3. Limburgs Werk Akkoord	4.400	276	4.676	4.001	675	V
	10.767	3.770	14.537	13.172	1.365	V
<i>Personele lasten</i>	1.265	-4	1.261	1.250	11	
Totaal lasten	12.032	3.766	15.798	14.421	1.377	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.3.1. Arbeidsmarkt	0	12	12	0	12	N
1.3.2. Onderwijs	0	0	0	2	-2	V
Totaal baten	0	12	12	2	10	N
Totaal saldo van baten en lasten	-12.032	-3.754	-15.786	-14.420	-1.366	V
Mutatie reserves						
<i>Onttrekking reserves</i>						
Immunisatiereserve	0	1.000	1.000	1.000	0	
Saldo mutatie reserves	0	1.000	1.000	1.000	0	
Resultaat	-12.032	-2.754	-14.786	-13.420	-1.366	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt resteert een voordelig resultaat van € 1,37 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 1,36 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 1,37 mln. lagere lasten en € 0,01 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

1.3.1 Arbeidsmarkt

Het budgetverschil van de reguliere middelen is per saldo € 0,06 mln. Dit voordelig saldo bestaat uit lagere lasten van € 0,07 mln. en lagere baten van € 0,01 mln.

Dit verschil wordt veroorzaakt doordat het beschikbaar budget van € 1,33 mln. niet volledig tot besteding is gekomen in 2019. Hiervan wordt € 0,07 mln. overgeheveld naar 2020 voor de uitvoering van de motie 2474 Human Capital Agenda Energietransitie en duurzaamheid. Dit is conform mededeling portefeuillehouder dd. 11-2-2020.

Verder vindt de eindafrekening vanuit het Rijk t.b.v. de EU subsidie B-solutions pilotproject "Vergroten transparantie erkenning van diploma's voor kansberoepen" in 2020 plaats. De hiervoor geraamde baten van € 0,01 mln. worden overgeheveld naar 2020.

1.3.2. Onderwijs

Het budgetverschil van de reguliere middelen is per saldo € 0,62 mln. voordelig. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door een tweetal subsidieprojecten (3^e tranche HAS Hogeschool ad. € 0,4 mln. en MKB datalab ad. € 0,2 mln.) dat voorzien was in de begroting 2019, maar waarvan de subsidie eerst in 2020 verleend wordt. Voorgesteld wordt om deze middelen over te hevelen naar 2020.

1.3.3. Limburgs Werk Akkoord

Het budgetverschil van de reguliere middelen is € 0,68 mln. voordelig. Dit verschil betreft:

- de lagere besteding van de uitvoeringsstrategie van het aanvalsplan Zo Werkt Limburg 2018-2019 van € 0,19 mln. Van dit bedrag wordt € 0,09 mln. overgeheveld naar 2020, omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden aan het eind van 2019 nog niet volledig geëffectueerd en/of afgerekend zijn. De overige € 0,10 mln. valt vrij ten gunste van het resultaat 2019;
- de lagere besteding van de ketenaanpak integratie vluchtelingen.
Er resteert nog € 0,04 mln. omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden niet voor het eind van het jaar zijn geëffectueerd en/of afgerekend. Het restant wordt derhalve overgeheveld naar 2020;
- de lagere besteding van de beschikbare middelen uitvoeringskader Sociale Agenda 2016-2019, onderdeel Limburg Werkt Akkoord van € 0,43 mln. Deze restantmiddelen worden gereserveerd voor de uitvoering van de motie 2474 Human Capital Agenda Energietransitie en duurzaamheid (€ 0,26 mln.) en een project waarvan de subsidiebeschikking in 2020 wordt verleend (€ 0,15 mln.). Derhalve worden deze restantmiddelen overgeheveld naar 2020.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
1.3.2	Onderwijs	1.142	1.142	1.142	-	1.133	3	-	5
		1.142	1.142	1.142	0	1.133	3	0	5

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op uitstaande geldleningen, welke bijdragen aan Onderwijs en Arbeidsmarkt. In onderstaande tabel staan deze leningen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Bedrijfsvoering	Financiering
SROI	Lening aan stichting HAS

2.1. Sociale innovatie en participatie

Dit programma richt zich op een samenleving, waarin iedereen naar vermogen kan meedoen, waarin mensen de vrijheid hebben om in hun eigen omgeving hun ambities te kunnen waarmaken, elkaar daarbij ondersteunen en solidair zijn. Daarbij is er ook oog voor (de mogelijkheden van) kwetsbare groepen in de samenleving.

Limburg heeft ten opzichte van andere delen van Nederland een achterstandspositie op het terrein van gezondheid en vitaliteit. Wat tot een tweedeling in de Limburgse samenleving heeft geleid. Daarin moet een trendbreuk worden gerealiseerd. Dat kan alleen in een lang en meerjarig proces. Door de decentralisaties in het sociaal domein nemen steeds meer Limburgers het heft in eigen handen. Hiervoor dienen voorwaarden te worden geschapen om initiatieven in buurt en wijk kansen te geven. Dat vraagt van de overheid andere instrumenten dan de gangbare.

Wat willen we bereiken?

Doelstelling van de Sociale Agenda is de sociaaleconomische positie van Limburgers te verbeteren door maatschappelijke participatie te bevorderen en met creativiteit voorwaarden te scheppen voor vitale gemeenschappen. Door de gezondheid en de huidige leef- en woonomgeving te verbeteren, zal de vraag naar zorg worden teruggedrongen.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg ontwikkelt een partnerschap van burgers, gemeenten, ondernemers en kennisinstellingen, waarmee gebouwd kan worden aan een vitale leefomgeving en goede gezondheid.

Criterium 2: Limburgse gemeenten en maatschappelijke organisaties stellen de behoeften van (actieve) burgers centraal en handelen en creëren nieuwe werkvormen in hun beleid.

Criterium 3: Limburg is vernieuwend in het realiseren van een gezonder leven voor alle Limburgers.

Criterium 4: Limburgers doen naar vermogen mee aan de samenleving.

Wat hebben we bereikt?

Het jaar 2019 is het vierde jaar dat wij uitvoering hebben gegeven aan de Sociale Agenda Limburg. Het doel van de SAL is om in 2025 de eerste achterstanden in gezondheid en participatie van Limburgers ten opzichte van de rest van Nederland te hebben ingelopen.

Binnen het onderdeel sociale innovatie en participatie worden zes acties onderscheiden. Wij hebben daaraan in 2019 – op basis van het Uitvoeringsprogramma 2018-2019 SAL – uitvoering gegeven.

1. Limburgse proeftuinen voor Positieve Gezondheid

Positieve Gezondheid vindt u op vele plekken en in vele vormen terug in de beweging die in Limburg gaande is. Samen met gemeenten, kennisinstellingen, (zorg)ondernemers en burgerinitiatieven geven we er vorm en inhoud aan. We constateren dat in 2019 het nieuwe concept van gezondheid nóg breder voet aan de Limburgse grond heeft gekregen. In verschillende regio's wordt in samenwerkingsverbanden volop geëxperimenteerd met vernieuwing in de zorg op basis van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid: Blauwe Zorg, Noordelijke Maasvallei, huisartsenpraktijk in

Afferden, Mijn Zorg. Ook geven steeds meer burgers zelf in hun gemeenschap invulling aan dit begrip. In de voortgangsrapportage van 20 mei 2019 hebben we PS geïnformeerd over deze initiatieven en ontwikkelingen.

Het Actiecentrum Limburg Positief Gezond speelt hierin een inspirerende, verbindende en faciliterende rol. Het Actiecentrum is operationeel tot tenminste 1 januari 2020 en wordt ondersteund door het Institute for Positive Health. Inmiddels hebben zich 10 partijen bij het Actiecentrum aangesloten die "in kind" bijdragen aan de ontwikkeling en implementatie van Positieve Gezondheid en is er een groep ambassadeurs actief die het gedachtegoed van Positieve Gezondheid intrinsiek onderschrijft en in hun dagelijkse praktijk en netwerk uitdraagt. De eerste periode van aanjagen en inspireren loopt eind 2019 af en geconstateerd kan worden dat de beweging van Limburg Positief Gezond voorspoedig verloopt. Tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat Positieve Gezondheid een cultuuromslag beoogt en dat is per definitie iets van de lange termijn. Samen met de partners wordt gewerkt aan het borgen van Limburg Positief Gezond. De partners van het Actiecentrum hebben hun gezamenlijke ambitie in een manifest kenbaar gemaakt en aangeboden aan de partijvoorzitters van de politieke partijen. Met de beschikbaarstelling van € 1 mln. in de Voorjaarsnota 2018 heeft u een extra impuls gegeven voor de structurele verankering van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid in het denken en doen van inwoners, organisaties, samenwerkingsverbanden en netwerken. Het Scholingsplan Limburg Positief Gezond is op 12 februari 2019 door GS vastgesteld. Uitvoering vindt in 2019-2020 plaats. De beweging Limburg Positief Gezond staat ook landelijk volop in de aandacht. Limburg wordt als koploper en trendsetter gezien op het gebied van Positieve Gezondheid.

2. Veilig Opvoeden en Opgroeien

Vanuit het perspectief van langer gezond blijven en participeren op latere leeftijd is het belangrijk om prioriteit te geven aan de jongste generaties. In 'Talent keert de trend!' wordt geadviseerd hier "breder en steviger" in te investeren. Met motie 2389 'Onderzoek naar kinderen in Limburg' hebben wij de eerste jaren van een kind - de periode van 9 maanden tot 4 jaar - en de betrokkenheid van ouders daarbij prioritair gemaakt. Het bureau Trendbreuk hebben we ondersteund in het initiëren en uitrollen van de interventies behorende bij Kansrijke Start. Vanuit de Beweging Limburg tegen Kindermishandeling hebben we ingezet op initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van een veilige opvoedsituatie van kinderen, zoals Handle with Care.

Met Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), het interventieprogramma voor kinderen met obesitas (Your COACH Next Door), de Gezondste Regio 2025, KERNgezond en drinkwaterbedrijf WML, worden kinderen en hun ouders bereikt, gericht op het voorkomen van een ongezonde leefstijl. We hebben uitvoering gegeven aan motie 2439 Smaakcentra door de inrichting van twee smaakcentra in Limburg te ondersteunen.

3. Gezonde Basisschool van de Toekomst

De Gezonde Basisschool van de Toekomst is een vernieuwend schoolconcept met een integraal programma gericht op gezonde voeding, bewegen en het ontwikkelen van talenten. Het is in uitvoering als Kennis-As project. Gedurende het jaar heeft, via het spoor van de Kennis-As, tweemaal overleg plaatsgevonden over resp. de gedetailleerde voortgangsrapportage 2018 (juni 2019) en het jaarplan 2020 (november 2019). Het Kennis-As project verloopt voorspoedig en conform het projectvoorstel. De resultaten van de wetenschappelijke nulmeting en eerste drie effectmetingen zijn gerapporteerd. Er zijn een aantal acties uitgezet, zodat de Gezonde Basisschool van de Toekomst ook na de projectperiode bestaansrecht heeft én verder kan uitgroeien. In 2019 werd gewerkt aan professionalisering van de interventie en de realisering van een duurzaam concept na de projectperiode. Tevens is in 2019 verslag gedaan van fase 1 (onderzoeken en creëren draagvlak) en

gestart met fase 2 van het project 'Implementatie van de Gezonde Basisschool van de Toekomst binnen Lekker in je vel' bij onderwijsstichting PRISMA in de gemeente Peel en Maas. Fase 2 staat in het teken van implementatie en evaluatie.

4. Herijken van de provinciale basisstructuur

Wij hebben de maatschappelijke organisaties in staat gesteld om maximaal aan te sluiten bij de ambities van de Sociale Agenda Limburg. Op 28 oktober 2019 hebben wij de Monitoringsrapportage hierover vastgesteld. Om de administratieve lasten bij maatschappelijke organisaties terug te dringen, hebben wij bijeenkomsten georganiseerd over hoe dat kan worden gerealiseerd. In 2019 zijn die in acties vertaald. Om de samenwerking en kennisdeling tussen maatschappelijke organisaties te optimaliseren hebben wij de Stichting Samenwerkende Maatschappelijke Organisaties Limburg (SMOL) in staat gesteld om hiervoor randvoorwaarden te scheppen en van onderlinge samenwerking een continu proces te maken. De gerealiseerde samenwerking zorgt voor de integraliteit bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken die vaak vanuit een strategisch partnerschap – vorming van allianties – met verschillende actoren in het veld zoals Burgerkracht Limburg en kennisinstituten worden opgepakt. Maatschappelijke organisaties maken actief onderdeel uit van 'online verbinden', geïnitieerd door ons in het kader van netwerksturing c.q. kennisdeling binnen de Sociale Agenda. Het Netwerk Senioren Limburg heeft met onze ondersteuning de rol van Regionaal Raad van Ouderen in het kader van het landelijke Pact Ouderenzorg opgepakt. De Provincie Limburg is daarmee werkgebied van één van de acht regionale netwerken in ons land geworden. De Raad van Ouderen heeft in 2019 verschillende adviezen (gevraagd en ongevraagd) uitgebracht inzake de campagne 'de waarde van ouder worden' en 'voorbereiden op ouder worden'.

Wij hebben mogelijk gemaakt dat het Huis voor de Zorg zich heeft omgevormd naar Burgerkracht Limburg en in zijn werkwijze is getransformeerd van 'belangenbehartiger van patiënt en cliënt' naar 'ondersteuner van (kwetsbare) burgers'. De inhoudelijke themalijnen daarbij waren 'participatie', 'gezondheid' en 'bestaanszekerheid'. Ook heeft de organisatie een nieuwe governance structuur en een nieuw bestuur gekregen.

Wij hebben er voor gezorgd dat, conform onze doelstellingen in de Sociale Agenda, Burgerkracht Limburg mede uitvoering heeft gegeven aan het doorvoeren van veranderingen in het sociale domein. Wij hebben mogelijk gemaakt dat Burgerkracht Limburg in haar nieuwe rol en functie binnen de zgn. quattro helix als spreekbuis van (on)georganiseerde burgers fungeert en de andere partners – kennisinstituten, gemeenten en andere overheden en bedrijfsleven - aanspreekt op maatschappelijke vraagstukken.

In het kader van het provinciale beleidsuitgangspunt Positieve Gezondheid is bewerkstelligd dat Burgerkracht Limburg actief deelneemt aan het Actiecentrum Positieve Gezondheid en de vele Inspiratiesessies en workshops over dat thema.

Voor het vraagstuk armoede / bestaanszekerheid hebben wij gerealiseerd dat Maatschappelijke Organisatie De Pijler vanaf 2018 onderdeel is geworden van Burgerkracht Limburg en van daaruit bijdraagt aan het borgen van de voortgang en uitvoering van het beleid rond deze thema's. Via bijeenkomsten en lezingen is het thema 'armoede' breed onder de aandacht gebracht. Burgerkracht Limburg heeft met onze steun succesvol uitvoering gegeven aan het project 'Senior Friendly Communities', dat erop gericht is dat gemeenten hun inwoners met dementie of ouderdomsdepressie en hun mantelzorgers structureel kunnen helpen.

5. Wijkgerichte aanpak

Met de wijkgerichte aanpak hebben we de investeringen voortgezet op die plekken waar 'meetellen en meedoen' niet vanzelfsprekend is en participatie extra aandacht vraagt. Met een integrale wijkenaanpak werken wij samen met gemeenten, wooncorporaties, maatschappelijke organisaties en burgers om de leefbaarheid en veiligheid te vergroten in die wijken waar een urgentie op dit gebied ligt. Met het ondertekenen van het samenwerkingsconvenant in maart 2019 voor de wijk Vastenavondkamp in Blerick hebben we met gemeente en twee woningcorporaties uitgesproken om als partners zowel ruimtelijk-fysieke, sociaal maatschappelijke als uitdagingen op het gebied van veiligheid/ondermijning samen op te pakken.

Daarnaast zijn we als partner betrokken bij onder meer Grasbroek-Musschemig-Schandelen (Aurorafat), Gebrookerbos, Gracht Vitaal, Vitaal Kerkrade, de Laurastraat in Eyselshoven, ikGroenhet, Slot Schaesberg, de Donderberg, Mariaberg in Maastricht en de Groene Loper in Maastricht. We hebben in onze rol als partner, verbinder, financier en kennisdeler daarbij de lokale situatie steeds als uitgangspunt genomen en gebruik gemaakt van de aanwezige kracht in de wijk, buurt en bij de burger. Daarbij is expliciet aandacht geweest voor verbindingen met Positieve Gezondheid en bestuurlijke vernieuwing.

We hebben onze inzet voortgezet bij diverse initiatieven die experimenteren met nieuwe vormen van bewonersparticipatie zoals sLimburgers, Regiolab Noord Limburg, Stadslab Heerlen, Goed Samenleven en Spil in de Wijk.

We hebben best practices, kennis en ervaringen met betrekking tot het wijkgericht werken en vernieuwende initiatieven op het gebied van bewonersparticipatie gedeeld met onze partners.

6. Provinciaal kennisnetwerk

Een belangrijke opgave is om de kennis te ontwikkelen en te delen. Hiervoor hebben we een kennisinfrastructuur uitgebouwd in samenwerking met onze partners waaronder woningcoöperaties, gemeente, kennisinstellingen, lokale fondsen en burgers. Samen met onze partners hebben we invulling gegeven aan het kennisplatform dat rust op de pijlers ontmoeten, ondersteunen & leren (offline) en zien (online). Het gebruik van dit kennisplatform groeit en via het online deel hebben we inmiddels ruim 4 miljoen mensen bereikt. Wij constateren dat de parelkaart die is ontwikkeld om inspirerende initiatieven extra onder de aandacht te brengen in toenemende mate gevuld wordt door initiatiefnemers en bekendheid krijgt. Een goed voorbeeld van fysieke ontmoetingen (off-line) zijn de zogenaamde 'spil in de wijken'.

Op basis van het Collegeprogramma 'vernieuwend verbinden' is eind 2019 gestart met het opstellen van het Uitvoeringskader Sociale Agenda 2020-2023 dat op 7 februari 2020 vastgesteld is door PS.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	2.1.1. Sociale innovatie
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Experimenten en proeftuinen Positieve Gezondheid genereren duurzame innovaties in het sociaal domein. Die leveren een betere kwaliteit van ondersteuning en zorg op, meer tevreden burgers, lagere (zorg)kosten en binnen een meerjarig perspectief gezonde en vitale Limburgers.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Steeds meer organisaties en gemeenten zijn bezig om Positieve Gezondheid onderdeel te maken van hun praktijk. De experimenten die plaatsvinden laten steeds duidelijker zien dat investeren in Positieve Gezondheid leidt tot minder zorgconsumptie en –kosten (vb. Blauwe Zorg en Huisartsenpraktijk Afferden). Aan de behoefte van scholing van professionals wordt voldaan door het realiseren van een scholingsplan Limburg Positief Gezond dat gebaseerd is op de wensen en ervaringen van/in het veld (zorg en welzijn). Er is een nieuwe voortgangsrapportage Limburg Positief Gezond aan Provinciale Staten aangeboden (kenmerk: 2019-40342).</p>	1,2,3,4
<p>2. Initiatieven ondersteunen die Positieve Gezondheid onderdeel willen maken van het primaire proces in welzijn, onderwijs en zorg.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Met de financiering van de proeftuinen wordt de inzet van Positieve Gezondheid in het professionele proces direct ingevuld (vb. Blauwe Zorg in de wijk, huisartsenpraktijk Afferden in Bergen). Ook zijn vele verzoeken tot lezingen, workshops en ondersteuning door het Actiecentrum Limburg Positief Gezond beantwoord en gerealiseerd.</p>	1,2,3,4
<p>3. Bijdragen aan gelijke kansen en een gezonde (opvoed)omgeving voor kinderen, jongeren en hun ouders. In het bijzonder voor hen die in achterstandssituaties leven.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Als partner hebben wij tientallen initiatieven en projecten ondersteund die bijdragen aan een gezonde en veilige opvoed- en opgroeiomgeving. Meer specifiek: Bureau Trendbreuk voor de aanpak Kansrijke Start (tevens uitvoering motie 2389), Jongeren op Gezond Gewicht Limburg (JOGG-Limburg) en inrichten smaakcentra (uitvoering motie 2439).</p>	1,2,3,4
<p>4. De maatschappelijke organisaties (MO's) waarmee de Provincie een structurele subsidierelatie heeft binnen het kader MO's en Burgerkracht Limburg (BKL) zetten zich maximaal in om de gezondheid, vitaliteit en participatie van Limburgers te bevorderen.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De maatschappelijke organisaties hebben wij in staat gesteld om (samenwerkings-)initiatieven te ontwikkelen met een duurzaam effect op gezondheid, vitaliteit en (arbeids)participatie. Vanuit een strategisch partnerschap met verschillende actoren in het veld hebben zij belangrijke maatschappelijke vraagstukken opgepakt.</p> <p>(Monitoringsrapportage MO's d.d. 28-10-2019,</p>	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	kenmerk: 2019-79943). Wij hebben bewerkstelligd dat Burgerkracht Limburg (BKL) mede uitvoering heeft gegeven aan realisering van de doelstellingen van de Sociale Agenda en met o.m. inzet van het concept van Positieve Gezondheid verbindingen tot stand heeft gebracht tussen burgers, gemeenten, kennisinstututen, zorg- en ondersteuningsorganisaties en financiers.	
5. Vernieuwende initiatieven die de uitgangspunten van de Sociale Agenda Limburg als uitgangspunt nemen en zijn ondersteund vanuit de Experimenteerregeling, worden voortgezet en als de resultaten daartoe aanleiding geven, geborgd. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. We hebben tientallen initiatieven verder ondersteund passend binnen de uitgangspunten van de SAL, zoals in de reguliere verantwoordingsdocumenten toegelicht.	1,2,3,4
6. Met de in de Voorjaarsnota gegeven impuls voor de toepassing van het concept van Positieve Gezondheid wordt een breed trainings- en scholingsprogramma ontwikkeld en uitgevoerd. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd Het Scholingsplan Limburg Positief Gezond is op 12 februari 2019 door GS vastgesteld. Uitvoering vindt in 2019-2020 plaats.	1,2,3,4
7. Het Kader Passend Wonen in de Buurt wordt afgerond. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. Het kader Passend wonen in de Buurt is afgerond, In totaal zijn 12 initiatieven ondersteund in de realisatiefase en zijn 21 initiatieven ondersteund in de planvormingsfase.	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal experimenten, initiatieven en proeftuinen die operationeel zijn en na afloop duurzaam worden geborgd.	7	16	6	2019
2	Aantal initiatieven ondersteunen die Positieve Gezondheid onderdeel maken van het primaire proces.	45	45	25	2019
3	Aantal initiatieven die bijdragen aan gelijke kansen en een gezonde (opvoed)omgeving voor kinderen.	12	17	6	2019
4	Aantal provinciaal gefinancierde maatschappelijke organisaties dat zich inzet voor gezonde, vitale en participerende Limburgers.	29	29	29	2019
5	Aantal vernieuwende initiatieven ondersteunen vanuit Experimenteerregeling.	9	21	10	2019
6	Scholingsprogramma Limburg Positief Gezondheid.	0	1	1	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
7	Aantal initiatieven Passend Wonen in de Buurt.	3	33	10	2019

Product	2.1.2. Bouwen aan eigen kracht en participatie
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Wijkgerichte aanpak 'sociale innovatie en participatie' (actie 3.5 van het UP).</p> <ul style="list-style-type: none"> In een aantal wijken worden initiatieven ondersteund en gedeeld waarbij bewoners en / of ondernemers actief participeren rond een gedeelde gevoelde behoefte / vraagstuk. Er wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van bewonersparticipatie, met nieuwe (juridische) vormen van sociaal eigenaarschap en met nieuwe concepten. <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2019 zijn we als partner onder andere betrokken bij de integrale wijkenaanpak in Vastenavondkamp (Venlo-Blerick), Donderberg (Roermond) en de Groene Loper (Maastricht)</p> <p>Ook zijn we in 2019 betrokken bij het onderzoek naar verduurzaming van huurwoningen en het bewonersproject van Boa Mistura in de Auroraflat (GMS/Heerlen). Verder zijn Gebrookerbos, ikgroenhet, Eygelshoven Doet! en Slot Schaesberg vervolgd.</p> <p>Daarnaast zijn er tientallen initiatieven ondersteund die experimenteren met nieuwe vormen van bewonersparticipatie zoals sLimburgers, Regiolab Noord Limburg, Stadslab Heerlen, Goed Samenleven en Spil in de Wijk.</p>	1,2,3,4
<p>2. Provinciaal kennisnetwerk 'sociale innovatie en participatie' (actie 3.6 van het UP).</p> <ul style="list-style-type: none"> De Vereniging Limburg (www.devereniginglimburg.nl) fungeert als een platform, waar mensen uit de quattro helix elkaar ontmoeten en inspireren. Er wordt gefaciliteerd in thema en/of kennisbijeenkomsten over gezondheid en participatie waarbij leerervaringen worden gedeeld. <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> We hebben het multimediale kennisplatform (www.devereniginglimburg.nl) verder ontwikkeld. Naast deze online kennisdeling hebben we ook een aantal fysieke activiteiten georganiseerd (bijv. Spil in de wijk). 	1,2,3,4
<p>3. Experimenteerregeling 'sociale innovatie en participatie'.</p> <ul style="list-style-type: none"> Er is een experimenteerregeling met duidelijke handleiding beschikbaar voor nieuwe initiatieven (bijvoorbeeld buurt(zorg)initiatieven) die bijdragen 	<p>Gerealiseerd.</p> <p>We hebben aan tientallen initiatieven ondersteuning gegeven, passend binnen de uitgangspunten van Sociale Agenda Limburg.</p>	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
aan de Sociale Agenda (meerjarige experimenten).		
4. Partnerschap stimuleringsfondsen. <ul style="list-style-type: none"> ▪ We continueren ons partnerschap met de stimuleringsfondsen om van daaruit (burger)initiatieven te ondersteunen. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Vanuit het Oranjefonds zijn 39 initiatieven ondersteund en vanuit het Kansfonds zijn 48 initiatieven ondersteund.	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1, 3	Aantal ondersteunde initiatieven, andere werkwijzen in uitdagende wijken, buurten en kernen.	28	37	30	2019
1, 3	Aantal ondersteunde proeftuinen gemeenschapsontwikkeling en participatie.	20	29	24	2019
2	Aantal bijeenkomsten waarbij leerervaringen zijn gedeeld.	15	21	15	2019
4	Aantal initiatieven ondersteund vanuit het partnerschap met stimuleringsfondsen.	41	87	45	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1,3) Sommige initiatieven zijn te scharen onder meerdere prestatie indicatoren.

Ad 4) Het aantal initiatieven dat we uiteindelijk hebben weten te ondersteunen, heeft de oorspronkelijke verwachting (45) overtroffen. In 2017 werd voor het eerst de samenwerking met het Kansfonds aangegaan. Hierdoor werd een voorzichtige aanname gedaan met betrekking tot het ondersteunen van initiatieven vanuit het partnerschap. Kansfonds heeft net als Oranjefonds initiatiefbijeenkomsten georganiseerd voortvloeiend uit de gemaakte afspraken in de samenwerkingsovereenkomst. Dit heeft een belangrijk resultaat gehad in de uitkomsten van het toekennen van bijdragen.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.1 Sociale innovatie en participatie	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.1.1. Sociale innovatie	7.909	2.550	10.459	10.137	323	V
2.1.2. Bouwen aan eigen kracht en participatie	1.850	1.688	3.538	2.710	828	V
	9.759	4.237	13.997	12.846	1.150	V
<i>Personele lasten</i>	1.239	-4	1.235	1.224	11	
<i>Kapitaallasten</i>	6	0	6	6	0	
Totaal lasten	11.004	4.233	15.238	14.076	1.161	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.1.1. Sociale innovatie	0	50	50	50	0	V
Totaal baten	0	50	50	50	0	V
Totaal saldo van baten en lasten	-11.004	-4.183	-15.188	-14.026	-1.161	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-11.004	-4.183	-15.188	-14.026	-1.161	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 2.1. Sociale innovatie en participatie resteert een voordelig resultaat van € 1,16 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 1,20 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 1,15 mln. lagere lasten en € 0,05 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.1.1. Sociale innovatie

De reguliere middelen van dit product laten een voordelig saldo zien van € 0,32 mln. Dit voordeel betreft met name:

- de lagere besteding van het uitvoeringsprogramma Sociale Agenda Limburg (periode 2016-2019) van € 0,14 mln. houdt verband met een aantal initiatieven dat voorzien was in de begroting 2019 en waarvan eerst begin 2020 de subsidie verleend is. Voorgesteld wordt om deze middelen over te hevelen naar 2020;
- de restant procesmiddelen voor het opstellen van het uitvoeringskader Sociale Agenda van € 0,02 mln. Omdat dit proces doorloopt naar 2020, wordt voorgesteld om deze middelen over te hevelen naar 2020.
- de restantmiddelen (€ 0,04 mln.) voor de uitvoering van de motie 2353 Kirkels “leren-lezen-werken”. Hiervoor is € 0,25 mln. beschikbaar gesteld voor de intensivering laaggeletterdheid. Deze middelen worden o.a. ingezet voor een kwartiermaker en vraaggerichte projectondersteuning. De inzet van de kwartiermaker loopt door naar 2020. Daarom wordt voorgesteld om € 0,02 mln. over te hevelen naar 2020;
- eind 2019 is de subsidieaanvraag voor het project HIV preventie 2.0 in de Euregio Limburg ontvangen. Deze aanvraag past binnen het dictum van de Motie 2356 Plusquin c.s. inzake Limburg Regenboogprovincie (PS 3-11-2017). Het restant bedrag ad € 0,06 mln. in 2019 wordt overgeboekt naar 2020 om deze aanvraag verder af te handelen;
- de subsidieaanvraag voor het project Johan Cruijff Court Weert is eind 2019 ontvangen. Op 21 januari 2020 heeft GS ingestemd met de toekenning van een incidentele projectsubsidie van € 0,05 mln. Het benodigde bedrag van € 0,05 mln. wordt overgeboekt naar 2020.

2.1.2. Bouwen aan eigen kracht en participatie

De reguliere middelen van dit product laten een voordelig saldo zien van € 0,83 mln. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door:

- de lagere besteding van het uitvoeringsprogramma Sociale Agenda (periode 2016-2019) van € 0,23 mln. doordat een aantal initiatieven dat voorzien was in de begroting 2019, maar waarvan eerst begin 2020 de subsidie verleend is. Voorgesteld wordt om deze middelen over te hevelen naar 2020;
- voor het opstellen van het actieplan Veilig Limburg is een bedrag van € 0,05 mln. aan procesmiddelen beschikbaar gesteld (Herfstbrief 2019: PS 04-10-2019). Omdat de procesondersteuning en vaststelling van het actieplan doorloopt in 2020 wordt het bedrag van € 0,05 mln. overgeheveld naar 2020;
- bij de vaststelling van de Herfstbrief (PS 4-10-2019) is het subsidieplafond voor de Nadere subsidieregels structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties verhoogd met € 0,50 mln. Daarna hebben GS op 22 oktober 2019 de looptijd van de regeling verlengd tot 2 april 2020. Voor de continuering van de regeling in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 0,547 mln. overgeheveld naar 2020.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
2.1.1	Sociale innovatie	300	300	300	-	15	15	-	270
2.1.2	Bouwen aan eigen kracht en participatie	200	200	-	200	-	-	-	200
		500	500	300	200	15	15	0	470

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op uitstaande geldleningen. In onderstaande tabel staan deze leningen partijen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Financiering
Lening aan Stichting Zuyderland MC (Atrium)
Lening aan Voormalige Stichting Symbiose
Lening aan Stichting Plattelandshoés

2.2. Cultuur

Dit programma zet in op de verbindende kracht van cultuur, waarbij cultuur niet alleen de hedendaagse cultuuruitingen maar ook immaterieel erfgoed, monumenten en archeologie betreft. Mediabeleid maakt eveneens deel uit van dit programma.

Cultuur in die brede betekenis bepaalt voor een belangrijk deel onze (Eu)regionale identiteit en draagt bij aan de sociale cohesie, biedt kansen voor economie en toerisme en kan de aantrekkingskracht van onze provincie vergroten. Daar staan bedreigingen tegenover. Maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing-ontgroening-krimp en individualisering zorgen voor leegstand en restauratie-urgentie bij onder meer grotere monumentencomplexen (industrieel erfgoed, kloosters, kerken) en vormen een risico voor de afzetmarkt van cultuur in Limburg en daarbuiten.

Wat willen we bereiken?

Wij willen bijdragen aan de versterking van de maatschappelijke waarde van de cultuur- en erfgoedsector voor publiek en samenleving. Wij streven naar een grotere bewustwording bij het publiek van de waarde van cultuur en erfgoed, zodat de (be)leefbaarheid van de omgeving wordt vergroot. Cultuur en erfgoed werken daartoe over grenzen heen en er ontstaan meer en nieuwe verbindingen, zoals op het gebied van toerisme, economie, welzijn, natuur en ontwikkeling van stad en platteland.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Publieksbereik: het bewustzijn over de maatschappelijke waarde van de cultuur- en erfgoedsector is groot.

Criterium 2: Verbinden: cultuur is verbonden met andere sectoren zoals landschap, natuur, toerisme en leefbaarheid en er is wederzijds sprake van een maximale versterking.

Criterium 3: Efficiency: de provinciale basisinfrastructuur, dat zijn de culturele begrotingsinstellingen, cultuurplaninstellingen en subinfrastructuurinstellingen, blijft behouden en is versterkt, in aansluiting op de behoeften in de samenleving. Efficiency bij erfgoed heeft betrekking op een dynamische, flexibele structuur die inspeelt op behoeften en vragen uit de maatschappij.

Criterium 4: Internationaal: euregionale culturele samenwerking staat op de agenda in de cultuur- en erfgoedsector en manifesteert zich steeds meer in concrete samenwerkingsprojecten.

Wat hebben we bereikt?

Cultuur

Ook in 2019 is de kern van onze inzet gericht geweest op het behoud en de versterking van de provinciale culturele infrastructuur. Wij dragen hierdoor bij aan een aantrekkelijk en divers cultureel aanbod voor een zo breed mogelijk publiek. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor het vergroten en versterken van het cultureel aanbod in Noord- en Midden-Limburg en voor de ondersteuning van de proeftuinen in de Stedelijke Cultuurregio Zuid. De Nadere subsidieregels Cultuurplan en Subinfrastructuur 2021-2024 zijn door ons vastgesteld, nadat de criteria hiervoor sonderend zijn behandeld in uw Statencommissie Cultuur & Samenleving. Met de provinciale musea is een start gemaakt met de implementatie van de aanbevelingen voortkomend uit de in 2018 gehouden visitatie.

Wij hebben in 2019 in totaal 179 festivals en evenementen ondersteund, waarvan het publiek heeft kunnen genieten en die op basis van subsidievoorwaarden of inhoud verbindingen hebben met landschap, duurzaamheid, leefbaarheid en/of toerisme. Ook Euregionaal publiek is bereikt door onze ondersteuning van 13 Euregionale culturele samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen en partners over de grens.

Het maatschappelijk draagvlak voor de waarde van cultuur hebben wij wederom gestimuleerd door eisen te stellen aan medefinanciering van culturele initiatieven door gemeenten, bedrijfsleven of derden, maar ook door initiatiefnemers van culturele projecten te verwijzen naar onze afspraken met crowdfundingplatform voordekunst. In 2019 hebben wij 26 crowdfundingcampagnes ondersteund. Wij hebben de sector creatieve industrie ondersteund door 10 projecten te subsidiëren.

De (h)erkenning van de waarde van cultuur stimuleren wij ook “van onderop”. Door onze ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020 maken kinderen op de basisschool kennis met cultuur. Mede door onze inzet op DOOR! Masterplan Muziekonderwijs Limburg hebben inmiddels 225 scholen aandacht voor muziekonderwijs. Wij hebben het Huis voor de Kunsten Limburg een nadrukkelijker rol gegeven op het gebied van cultuureducatie en muziekonderwijs om effecten verder te borgen en verbindingen tussen partners te versterken. Tot slot hebben wij het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 “Ruimte voor Cultuur” opgesteld. Wij hebben daarvoor onder meer via sociale media informatie opgehaald bij het culturele veld, de gemeenten en burgers in Limburg. Dit Beleidsprogramma Cultuur is op 13 december 2019 door uw Staten vastgesteld.

Erfgoed

In 2019 hebben we financieel en inhoudelijk verder uitwerking gegeven aan de erfgoeddoelen zoals opgenomen in het beleidskader Toekomst voor Erfgoed! en het eindrapport Kwartiermaker Erfgoed. Daaruit voortvloeiend is de Coöperatie Erfgoed Limburg opgericht en operationeel met 24 leden en partners. Binnen de Coöperatie werken erfgoedinstellingen op projectmatige wijze samen in diverse werkgroepen aan o.a. erfgoedzorg en publieksbereik. De begrotingsinstellingen erfgoed zijn tevens lid van de Coöperatie en nemen deel aan diverse werkgroepen.

We hebben daarnaast uitvoering gegeven aan de erfgoedinnovatieregeling. Middels deze regeling zijn diverse projecten en initiatieven gerealiseerd.

Op het gebied van Limburgse taal is tevens een transitie in gang gezet wat geresulteerd heeft in een convenant met het Rijk.

Als Provincie hebben we onze rol aangepast, die meer op afstand stond, losliet in vertrouwen, faciliterend en ruimte bood waar nodig.

Voortbordurend op de erfgoeddoelen en nieuwe opgaves hebben wij de beleidsbrief ‘Erfgoed leeft’ op 18 december 2019 aan uw Staten aangeboden.

Monumenten

In 2019 is de Focusnotitie Monumenten verder uitgevoerd en zijn wederom de projecten ondersteund waarbij de urgentie om te restaureren het hoogst was. Dit hebben we gedaan door de restauratieregeling ook in 2018-2019 open te stellen voor eigenaren van monumenten. Hiermee is tegemoet gekomen aan de motie Kirkels (PS 23-06-2017) om aantasting van het cultuurhistorisch belang te voorkomen door een tijdige restauratie van monumenten. Belangrijke pijler binnen de regeling is wederom dat het monument na voltooiing van de restauratie een duurzame, economische, toeristische en/of maatschappelijke functie moet hebben. Hiermee wordt de verbinding gelegd met andere sectoren en wordt het bewustzijn over de maatschappelijke waarde van het erfgoed vergroot. Net als vorig jaar betekent bovenstaande niet dat we in zijn geheel geen verdere invulling hebben gegeven aan de koers uit 'Monument in Beweging'. Naast het aanbrengen van focus zijn we invulling blijven geven aan onze provinciale rol als gebiedsregisseur van monumenten. Ook het kerkenprogramma en onderwerpen zoals kwaliteitsborging, gemeentelijk erfgoedbeleid en stedelijke ontwikkeling zijn hier voorbeelden van. Deze inzet draagt bij aan de instandhouding en zichtbaarheid van het gebouwde erfgoed in Limburg. Daarnaast hebben wij in 2019 alle opgedane ervaringen en kennis ingezet om met het veld te komen tot nieuwe uitgangspunten voor het beleidsprogramma Monumenten behouden, benutten én beleven 2020-2023, dat op 13 december 2019 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Archeologie

Archeologie is ook in 2019 nadrukkelijk in de etalage gezet.

In samenwerking met veel gemeenten in Noord Midden en Zuid Limburg en een enthousiast werkveld (zoals bijvoorbeeld Limburgs Museum, Limburg Marketing, Heemkundeverenigingen, de Archeologische Vereniging Limburg, IVN) zijn wederom diverse publieksgerichte projecten gerealiseerd, allen met als doel "archeologie onder de aandacht brengen van een breed publiek". De bewustwording bij het publiek van de waarde van cultuur en erfgoed en de (be)leefbaarheid van de omgeving wordt hiermee vergroot.

De verdere ontwikkeling van De Vondst, centrum voor Archeologie Limburg' is in 2019 verder in gang gezet. In afstemming en samenwerking met de overige partners en externe partijen (o.a. de gemeente Heerlen, Historisch Goud, Restaura, de Universiteiten Leiden en Amsterdam) is een publieksgericht programma uitgevoerd. Diverse publieksactiviteiten, zoals een archeologisch spreekuur, een escape game, tentoonstellingen zijn georganiseerd. Hiermee is een divers publiek aangesproken en bereikt. Tevens is geïnvesteerd in een onderwijspakket voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Het project ArcheoRoute is inmiddels verder uitgerold over de gehele provincie. In 2019 zijn 26 nieuwe speerpunten gerealiseerd waarmee het totaal thans op 32 komt. In nauwe samenwerking met acht partnergemeenten is concrete uitvoering gegeven aan het Convenant Via Belgica. Samen met deze gemeenten en diverse organisaties en partijen uit het bedrijfsleven, is ons Romeins verleden op vele locaties herkenbaar en zichtbaar gemaakt in Zuid-Limburg. Zo werden er meerdere Via Belgica landmarks onthuld, kunnen we het verleden voortaan zelf ervaren door middel van Virtual Reality (VR) en vonden er een heleboel Romeinse activiteiten plaats tijdens de Nationale Archeologiedagen. De grensoverschrijdende samenwerking (gemeente Riemst) heeft invulling gekregen. De groep Vrienden van Via Belgica bestaat inmiddels uit meer dan 400 aangesloten partners.

Tot slot hebben wij conform ons collegeprogramma het beleid op het gebied van archeologie vastgelegd in een nieuw beleidsprogramma 2020/2023 De Kracht van Archeologie, Ontsluiten, Verbinden en Toepassen. Dit beleidsprogramma hebben wij ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten voor het 1^e kwartaal 2020.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	2.2.1. Cultuur
Portefeuillehouder	Koopmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Het eind 2017 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Uitvoeringsprogramma Cultuur 2018-2019 "Limburg: Podium voor culturele kracht" is uitgevoerd. Wij hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de provinciale culturele basisinfrastructuur versterkt -in verbinding met (Euregionale en landelijke) culturele partners, partners uit andere sectoren en gemeenten- door (monitoring door de Cultuurtank Limburg van) de subsidieverleningen in het kader van het Cultuurplan, de Subinfrastructuur en het Aanvalsplan Noord- en Midden-Limburg, via diverse andere subsidieregelingen als ook door de inzet op culturele kansen; ▪ met de partners vanuit de Stedelijke Cultuurregio Zuid, in afstemming en samenwerking met het Ministerie van OCW en de Rijkscultuurfondsen, ingezet op proeftuinen in het kader van de Stedelijke Cultuurregio Zuid; ▪ de nieuwe subsidieregeling 	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2018-2019 "Limburg: Podium voor culturele kracht" (2017/84736; sonderend behandeld in Statencommissie Cultuur & Samenleving d.d. 19-1-2018) is uitgevoerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerealiseerd. Wij hebben de provinciale culturele basisinfrastructuur versterkt. Binnen het Cultuurplan 2017-2020 en de Subinfrastructuur 2019-2020 hebben wij daartoe aan 33 organisaties subsidies verleend. Deze instellingen en de organisaties binnen het Aanvalsplan Noord- en Midden-Limburg zijn gemonitord door de Cultuurtank Limburg. Ook door onze subsidieverleningen op het gebied van Euregionale culturele samenwerking, Culturele festivals en evenementen, Creatieve industrie en Film is de provinciale culturele basisinfrastructuur versterkt. Bijzondere aandacht hebben wij daarbij gehad voor het vergroten en versterken van het cultureel aanbod in Noord- en Midden-Limburg. Wij hebben verder de gemeenten ondersteund bij de ontwikkeling van de Cultuurregio Noord-Limburg en de theaters ter doorontwikkeling van hun onderlinge samenwerking. ▪ Gerealiseerd. In de Stedelijke Cultuurregio Zuid experimenteert en werkt het culturele veld binnen de drie proeftuinen Dans, Film en Ruimte voor Makers. Op basis van gezamenlijke afspraken met de gemeenten Heerlen, Sittard-Geleen en Maastricht ondersteunen wij samen deze proeftuinen procesmatig en financieel. De proeftuin Dans is ook door het Ministerie van OCW ondersteund. ▪ Gerealiseerd. Wij hebben de Nadere 	<p>1,2,3,4</p> <p>1,2,3,4</p> <p>1,2,3</p> <p>1,2,3,4</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Cultuurplan en Subinfrastructuur 2021-2024 vastgesteld;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gestuurd op inhoudelijk en zakelijkheid ondernemerschap bij de begrotingsinstellingen op het gebied van Cultuur en Bibliotheekwerk; ▪ de regionale aanpak voor Cultuureducatie met Kwaliteit gecontinueerd en ondersteund; ▪ talentontwikkeling in de (pop)muziek ondersteund door inzet op de borging van de effecten van het Masterplan Muziekonderwijs Limburg DOOR!; ▪ ingezet op bibliotheek- vernieuwing, met focus op laaggeletterdheid, door de subsidieregeling Bibliotheek en 	<p>subsidieregels Cultuurplan en Subinfrastructuur 2021-2024 op 19 november 2019 vastgesteld. De criteria hiervoor zijn sonderend behandeld in uw Statencommissie Cultuur & Samenleving op 11 oktober 2019. Binnen deze regeling zijn 53 aanvragen ingediend.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerealiseerd. Wij hebben gestuurd via bestuurlijke en ambtelijke overleggen, in het kader van de advisering over de werkplannen en door middel van onze subsidiebeschikkingen. Bijzondere aandacht hebben wij in 2019 gegeven aan de bedrijfsvoering van Museumplein Limburg. ▪ Gerealiseerd. Wij hebben de regionale aanpak van Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020 door financiële matching ondersteund. Binnen de steunfunctie van het Huis voor de Kunsten Limburg is door ons ingezet op de ondersteuning en verbinding van betrokken partijen (pervoerders, scholen, culturele veld en gemeenten) gericht op ontwikkeling van inhoud en aanbod van cultuureducatie, , waaronder de bijeenkomsten van het Platform Cultuureducatie Limburg. ▪ Gerealiseerd. Mede door onze inzet op DOOR! Masterplan Muziekonderwijs Limburg is er in 2019 op 225 Limburgse scholen aandacht voor muziekonderwijs. De Limburgse muziekbonden en Stichting Popmuziek Limburg hebben wij voor hun activiteiten daartoe ondersteund. De Nieuwste PABO hebben wij ondersteund ter professionalisering van het muziekonderwijs. Borging van DOOR! Masterplan Muziekonderwijs Limburg hebben wij ingeregeld door dit te positioneren bij het Huis voor de Kunsten Limburg in het kader van haar steunfunctie. ▪ Gerealiseerd: Op basis van de subsidieregeling Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid, met als specifiek thema laaggeletterdheid binnen de 	<p>1,2,3,4</p> <p>1,2</p> <p>1,2</p> <p>1,2</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Maatschappij;</p> <ul style="list-style-type: none"> de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen is gecontinueerd en aangepast, waardoor tot een maand na afloop van een evenement een aanvraag kan worden ingediend. Verder wordt ook subsidiëring door een door de Provincie gesubsidieerd sporttakplatform in het kader van deze regeling beschouwd als subsidiëring door de Provincie Limburg. <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, procesmanager, ondersteuner, partner</i></p>	<p>bibliotheekvernieuwing, hebben wij aan 18 projecten subsidies verleend gericht op de aanpak van laaggeletterdheid.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gerealiseerd: De Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen is gecontinueerd en aangepast, waardoor nog tot een maand na start van een evenement kan worden aangevraagd. In 2019 hebben wij in totaal 167 evenementen door deze regeling ondersteund, waarvan er 137 op het gebied van Cultuur en 30 op het gebied van Sport. Wij hebben, om dit mogelijk te maken, het subsidieplafond van de regeling tussentijds verhoogd. Eind 2019 hebben wij al de nieuwe regeling voor de jaren 2020-2023 vastgesteld, waarbij is gekeken naar vereenvoudiging van de regeling waar mogelijk, in het kader van klantvriendelijkheid. 	1,2,4
<p>2. Na vaststelling van het nieuwe coalitieakkoord voor de volgende bestuursperiode worden de uitgangspunten geformuleerd voor het provinciaal cultuurbeleid (kunsten, creatieve industrie, cultuureducatie en bibliotheekwerk) vanaf 2020.</p> <p>Rol Provincie: <i>initiatiefnemer, partner en procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Na sonderende behandeling in de Statencommissie Cultuur & Samenleving op 22 november 2019 is het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 "Ruimte voor Cultuur" (G-19-035) op 13 december 2019 door Provinciale Staten vastgesteld. Het bibliotheekwerk is vanaf 2020 onderdeel van de Sociale Agenda.</p>	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Aantal ondersteunde initiatieven in het kader van o.a. de subsidieregeling Cultuurplan en Subinfrastructuur, de subsidieregeling Cultuur, de subsidieregeling Film, Voordekunst, de subsidieregeling Bibliotheek en Maatschappij en de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen.	0	270	200	2019
1	Aantal beoogde ondersteunde proeftuinen in het kader van de Stedelijke Cultuurregio Zuid.	0	3	3	2019
1	Vaststelling van de nieuwe subsidieregeling Cultuurplan en Subinfrastructuur 2021-2024.	0	1	1	2019
1	Aantal goedgekeurde werkplannen en begrotingen van de begrotingsinstellingen op het gebied van Cultuur en Bibliotheekwerk.	0	8	8	2019
1	Aantal bijeenkomsten Platform Cultuureducatie Limburg.	0	2	2	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Besluit over uitgangspunten voor het provinciaal cultuurbeleid (kunsten, creatieve industrie, cultuureducatie en bibliotheekwerk) vanaf 2020, passend binnen het nieuwe coalitieakkoord.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Bron: zie hierboven onder bereikte resultaten en op basis van het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2018-2019 "Limburg: Podium voor culturele kracht".

Product	2.2.2. Erfgoed
Portefeuillehouder	Koopmans / Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. In het kader van ondersteuning van de in 2018 opgerichte Coöperatie Erfgoed Limburg geven wij financieel en inhoudelijk verder uitwerking aan de realisatie van de erfgoeddoelen zoals opgenomen in het beleidskader Toekomst voor erfgoed! en eindrapport van de kwartiermaker. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidient, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Coöperatie heeft een projectsubsidie ad € 80.000 ontvangen ten behoeve van de uitvoering van het ingediende werkplan. Dit is door de Coöperatie uitgevoerd (vaststelling volgt in 2020) waarmee op hoofdlijnen de volgende doelstellingen zijn bereikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ door het betrokken erfgoedveld (leden en partners van de Coöperatie) zijn activiteiten en projecten uitgevoerd/versterkt die gericht zijn op de gezamenlijke opgave: meer zichtbaarheid en een groter publieksbereik van Limburgs erfgoed; ▪ de projecten zijn veelal in samenwerking tussen meerdere leden/partners opgepakt en/of aangestuurd; ▪ via het lidmaatschap of partnerschap van de Coöperatie zijn grote en kleine erfgoedinstellingen verbonden met en leren van elkaar in diverse werkgroepen op het gebied van publieksbereik, digitalisering en erfgoedzorg; ▪ de Coöperatie is aanspreekpunt voor de Provincie Limburg voor inhoudelijke erfgoed gerelateerde vraagstukken; ▪ de website www.limburgserfgoed.nl is overgedragen aan de Coöperatie met als doel deze website om te vormen naar dé centrale plek waar iedereen terecht kan met zijn of haar vragen over erfgoed. 	1,2,3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Ondersteuning van het werkplan van de Coöperatie Erfgoed Limburg.	0	1	1	2019
1	Zakelijke beoordelingen werkplannen begrotingsinstellingen op erfgoeddoelen.	0	5	5	2019
1	Aantal ondersteunde initiatieven in het kader van de subsidieregeling Erfgoedinnovatie, subsidieregeling Schutterijen, subsidieregeling Struikelstenen.	0	14 (8 + 3 + 3)	5	2019

Product	2.2.3. Monumenten
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Verder uitvoering geven aan het Kerkenprogramma 2016-2019, dat in samenspraak met externe partners vorm en inhoud heeft gekregen. Geselecteerde kerken kunnen aanspraak maken op financiële ondersteuning voor de restauratie (eventueel in combinatie met een nevenbestemming) van de kerk. Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, intermediair</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Nadere subsidieregels kerken 2017-2019 zijn vastgesteld (GS 29-08-2017). Doel van de regeling is de instandhouding van kerken door middel van restauratie en/of nevenbestemming. Door middel van deze regeling wordt financiële ondersteuning geboden aan eigenaren van kerken die deel uitmaken van het programma kerken 2016-2019.</p> <p>Het kerkenprogramma is succesvol gebleken. De laatste besluiten zullen in het eerste kwartaal van 2020 door GS worden genomen waardoor 33 projecten in totaal zijn ondersteund binnen het programma kerken 2016-2019.</p> <p>Het programma kerken 2016-2019 is in samenspraak met externe partners zoals het Bisdom Roermond en de Protestantse Kerk in Nederland opgesteld. Dit om dit bijzondere religieuze erfgoed, waarmee Limburg zich met name onderscheidt, voor de toekomst te bewaren. De zichtbaarheid van het religieus erfgoed wordt hiermee in stand gehouden.</p>	1,2
<p>2. Door middel van de Subsidieregeling Restauratie Monumenten financiële ondersteuning bieden aan projecten met een acute restauratieopgave. Dit om de restauratieachterstand in Limburg terug te dringen. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Bij de vaststelling van de Focusnotitie Monumenten 2017-2019 (PS 23-06-2017) is besloten om nadrukkelijk ondersteuning te bieden aan monumenten met een urgente restauratieopgave.</p> <p>Hiervoor is de subsidieregeling Restauratie Monumenten opgesteld. Deze regeling biedt in de</p>	1,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>periode 2017-2019 financiële ondersteuning aan monumenten (GS 29-08-2017). Dit met behoud van de cultuurhistorische waarde van het monument voor Limburgers en de bezoekers aan Limburg. Het monument moet na voltooiing van de restauratie een duurzame economische, toeristische en/of maatschappelijke functie hebben.</p> <p>De subsidieregeling 2018-2019 is gepubliceerd op 5 september 2018 en opengesteld op 1 november 2018. Dit om aanvragers tijd te geven een aanvraag voor te bereiden.</p> <p>De subsidieregeling uit 2018-2019 is wederom succesvol geweest en 14 projecten hebben een subsidie ontvangen. In het door uw Staten vastgestelde beleidsprogramma Monumenten behouden, benutten én beleven 2020-2023 (G-19-034) is in hoofdstuk 2 aandacht besteed aan het doel en de resultaten van deze regeling.</p> <p>Met de openstelling van deze regeling en de financiële ondersteuning die hieruit volgt, houden we tevens de zichtbaarheid van ons rijke verleden in stand en maken we de maatschappelijke waarde van het fysieke erfgoed letterlijk zichtbaar.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal ondersteunde projecten binnen het Kerkenprogramma.	0	9	15	2019
2	Aantal ondersteunde projecten binnen de Subsidieregeling Restauratie Monumenten.	0	14	15	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Bron: zie hierboven onder bereikte resultaten en op basis van de 'Focusnotitie Monumenten 2017-2019'.

Product	2.2.4. Archeologie
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Uitvoering van de subsidieregeling archeologie waarmee in samenwerking met partners in werkveld (gemeenten, vrijwilligers, musea, bedrijfsleven) publieksgerichte activiteiten worden ontwikkeld en ondersteund worden.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt, financier, partner, initiatiefnemer</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het beleidskader 'Archeologie in de etalage!' is door Provinciale Staten vastgesteld op 7 juli 2016 voor de periode 2016-2019.</p> <p>In samenwerking met veel gemeenten in Noord Midden en Zuid Limburg en een enthousiast werkveld (zoals bijvoorbeeld Limburgs Museum, Limburg Marketing, Heemkundeverenigingen, de Archeologische Vereniging Limburg, IVN) zijn de volgende publieksgerichte projecten gerealiseerd, allen met als doel "archeologie onder de aandacht brengen van een breed publiek".</p> <p>Gerealiseerd zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de nationale Archeologiedagen. Er waren dit jaar ruim 65 activiteiten in de provincie Limburg, georganiseerd door zo'n 35 verschillende organisaties en allerlei samenwerkingspartners. De Nationale archeologiedagen in Limburg trokken dit jaar ongeveer 5.000 bezoekers. Dit betreft een vermindering ten opzichte van 2018. Reden hiervoor is gelegen in enkele minder grote attracties en het slechte weer; ▪ De verdere uitrol van de ArcheoRoute punten verspreid over de hele provincie is in gang gezet. In 2019 zijn reeds 26 nieuwe punten al concreet gerealiseerd; ▪ Van 4 tot en met 12 mei 2019 vond de zesde editie van de Nationale Romeinenweek plaats. Een week die weer volledig in het teken stond van de geschiedenis van de Romeinse tijd in Nederland, met dagelijks vele tientallen activiteiten en evenementen voor jong en oud. Vooral in Heerlen en op andere Via Belgica-locaties zijn diverse activiteiten onder grote publieke belangstelling uitgevoerd; ▪ De Limburgse Archeologiedag (LAD) heeft op zaterdag 15 juni 2019 voor de elfde keer plaatsgevonden in het Limburgs Museum. De afgelopen jaren heeft de dag zich bewezen als de ontmoetingsplaats voor archeologen, beleidsmakers en geïnteresseerden, waarbij inhoud, kennisoverdracht en de goede sfeer de 	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>belangrijkste kenmerken zijn. Er zijn de hele dag lezingen over archeologie. Verder is er de uitreiking van de prestigieuze Guillonpenning aan een persoon, instelling of bedrijf die zich heeft ingezet voor de Limburgse archeologie, de verkiezing van de topvondst 2019. Voor het brede publiek was er een archeologische markt in de foyer van het museum;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Albertknoop, inrichting rustplaats. Ontsluiting van archeologische vindplaatsen en vondsten gemarkeerd door landmark met speerpunt (Archeoroute) en digitale ontsluiting; ▪ Touchscreen Museum Asselt, interactieve virtual reality, beleving op display met touchscreen, om het Limburgse Noormannenzwaard in volle glorie te laten herleven en voor educatieve doeleinden beleefbaar te maken; ▪ De Domijnen, Scherven brengen geluk, Citizen science project. Vrijwilligers werkten samen met professionals om door onderzoek van scherven en ander vondstmateriaal bij te dragen aan historisch onderzoek uitmondend in o.a. een tentoonstelling en een referentie collectie; ▪ Doerak, eigentijds video format om archeologische verhalen en kennis toegankelijk te bundelen en te ontsluiten, voor jong en oud; ▪ Expeditie Vuistbijl RAAP, onderzoek van de boeiende periode van de Neanderthalers, een periode waar veel publiekelijke misvattingen over zijn. Actuele kennis per periode, thema en landschap gebundeld. Inventarisatie van de vindplaatsen en realisering van de archeologische verwachtingskaart; ▪ Project Grensmaas Hartelstein, bezoekerscentrum voor archeologie in Kasteelhoeve Hartelstein door initiatief van Consortium Grensmaas, gemeente Maastricht en Stg. Woon- en werkgemeenschap Hartelstein. Expo van bijzondere vondsten voor iedereen toegankelijk. ▪ Kantfabriek Horst, 	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>tentoonstelling voor een breed publiek, met cursussen, workshops en kinder- workshops over ambachten en textiel. Vrijwilligers zijn steeds actief betrokken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Van Jager-verzamelaar tot boer en vuursteenmijnbouwer, uitwerking van een omvangrijk vondstencomplex uit 1988, omgeving Maastricht Vogelzang. Kenniswinst m.b.t. de vroegste boeren en de laatste jager-visser-verzamelaars en de overgang naar een landbouweconomie, referentiesite. Verschafft tevens inzicht in de Michelsberg-cultuur België, Duitsland en Nrd-Frankrijk. ▪ Museum TV, Een landelijk project waarbij kleinere en grotere musea met een archeologische collectie toegang geboden wordt tot het MuseumTV platform en haar diensten. Tien musea worden extra ondersteund bij hun digitaliserings- en marketingslag. Een groot publiek kan kennis maken met de collecties. ▪ Biografie van de Maas (UM), via een expertmeeting maakt men een start met het onderzoeksproject 'biografie van de Maas'. Uitkomsten kunnen input leveren voor provinciaal beleid. Tevens een belangrijke bron voor een Maastentoonstelling in 2020. 	
<p>2. Uitvoeren convenant Via Belgica 2.0 in samenwerking met gemeenten, bedrijfsleven en musea, waarin verkenning naar samenwerking over de provinciegrenzen heen. Rol Provincie: <i>coördinator, ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In nauwe samenwerking met acht partnergemeenten is concrete uitvoering gegeven aan het Convenant Via Belgica. Samen met deze gemeenten en diverse organisaties en partijen uit het bedrijfsleven, is ons Romeins verleden op vele locaties herkenbaar en zichtbaar gemaakt in Zuid-Limburg. Zo werden er meerdere Via Belgica landmarks onthuld, kunnen we het verleden voortaan zelf ervaren door middel van VR en vonden er een heleboel Romeinse activiteiten plaats tijdens de Nationale Archeologiedagen.</p> <p>Van de Via Belgica gids is inmiddels een 2^e oplage verschenen (1e oplage betrof 1000 exemplaren) en verspreid over diverse verkooppunten.</p> <p>De website en app zijn doorontwikkeld op inhoud en gebruik; bezoekers kunnen de Via Belgica online ontdekken a.d.h.v. video's,</p>	<p>1,2,3,4</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>luisterfragmenten, essays en nieuwsitems, maar hier ook recepten en wandel-/fietsroutes vinden om zelf uit te proberen. Zowel offline- als via social media zijn verschillende campagnes gevoerd. Ook in de pers zijn diverse artikelen verschenen. Een eerste grensoverschrijdende samenwerking (gemeente Riemst) heeft invulling gekregen.</p> <p>De groep Vrienden van Via Belgica bestaat inmiddels uit meer dan 400 aangesloten partners. De Vrienden van Via Belgica zijn: ondernemers, (groepen) vrijwilligers, verenigingen en instellingen. Bijzonder hierbij te noemen is het Via Belgica festival met als thema 'Voed de Romein in je'. Een alles verbindend festival voor jong en oud, dat van 14 tot en met 16 juni heeft plaatsgevonden. Het festival startte op vrijdag 14 juni met een uitverkocht Romeins sharing diner. In de tuin van Villa de Prosdij werden de gasten ontvangen door een Romeinse gastvrouw. Zij voorzag de gasten, zittend aan één lange tafel, van een Romeins diner op basis van authentieke recepten. Op 15 juni verkende je de Via Belgica rennend met een hardloopgids o.l.v. Raoul Spronken van Maastricht Running Tours. Tijdens de Beleefmarkt op zaterdag 15 en zondag 16 juni proefde je de lekkerste Romeinse hapjes en leerde je de Via Belgica en het uitgebreide Romeinse erfgoed kennen. Kinderen gingen schat zoeken of de gladiatorenschool bezoeken. Ook waren er lezingen onder meer over Romeinse planten en kruiden.</p>	
<p>3. In samenwerking en afstemming met de overige partners vindt een publieksgerichte doorontwikkeling/programmering van het archeologisch depot in relatie tot de functies opslag, restauratie, onderzoek & onderwijs, archeohotspot en informatievoorziening. Rol Provincie: <i>coördinator, ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het depot is in bedrijf en getransformeerd van een statisch depot naar een dynamisch depot, waaraan gekoppeld een publieksfunctie onder de naam 'De Vondst, centrum voor Archeologie Limburg'. Het proces van vondst tot vitrine wordt hierin zichtbaar gemaakt op een laagdrempelige en toegankelijke wijze. Archeologie wordt op deze manier letterlijk in de etalage gezet.</p> <p>In afstemming en samenwerking met de overige partners en externe partijen (o.a. de gemeente Heerlen, Historisch Goud, Restaura, de Universiteiten Leiden en Amsterdam) is een publieksgericht programma uitgevoerd in relatie tot de functies opslag, restauratie, onderzoek&</p>	<p>1,2,3</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>onderwijs, archeohotspot en informatievoorziening. Diverse publieksactiviteiten, zoals een archeologisch spreekuur, een escape game, tentoonstellingen zijn georganiseerd. Hiermee is een divers publiek aangesproken en bereikt. Tevens is geïnvesteerd in een onderwijspakket voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. In 2019 had De Vondst 3.200 bezoekers.</p>	
<p>4. De archeologische verplichtingen worden ingevuld vanuit een kostenbewuste en efficiënte opstelling. Rol Provincie: <i>toetser, bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd. De ontwikkelde producten en methoden die het mogelijk maken om de archeologische verplichtingen kostenbewust en efficiënt in te vullen zijn in 2019 ingezet en toegepast. Om de huidige kennisstand over de middeleeuwen inzichtelijk te maken is een nieuwe opdracht verstrekt. De resultaten daarvan zullen in 2020 gepresenteerd worden.</p>	1,2,3
<p>5. De doorontwikkeling van de Archeologische Kennis Databank Limburg (AKDL) bekijken we in het licht van digitaliseringsontwikkelingen binnen het erfgoed-drieluik en het ruimtelijke domein. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Besluit over nut en noodzaak Kennisdatabank is genomen. De data vanuit de pilot en de kennisbank zijn veiliggesteld en geborgd binnen onze organisatie. De externe webhosting is hiermee beëindigd.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal ontwikkelde en/of ondersteunde publieksgerichte activiteiten binnen subsidieregeling archeologie.	0	14	8	2019
2	Uitvoeren convenant Via Belgica 2.0.	0	1	1	2019
3	Doorontwikkeling archeologisch depot en realisatie van een aantal publieksgerichte activiteiten in relatie tot functies opslag, restauratie, onderzoek & onderwijs, archeohotspot en informatievoorziening.	0	12	8	2019
4	Bevoegd gezag rol wordt ingevuld vanuit een kostenbewuste en efficiënte opstelling.	0	1	1	2019
5	Besluit over nut en noodzaak Kennisdatabank Limburg in het kader van digitaliseringsontwikkeling binnen erfgoedveld wordt genomen.	0	1	1	2019

Product	2.2.5. Digitale Agenda en Regionale Media
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Een verkenning digitale samenleving Limburg. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Gerealiseerd. Bij GS brief van 21 februari 2019 (kenmerk GS 2019-11371) is het rapport “ Verkenning digitale samenleving” ter kennisgeving aan PS gestuurd. Tevens vond er op 21 februari in de Maaspoort in Venlo een netwerkevent plaats rond de ambitie van het Limburgse bestuur in de coalitieperiode 2014-2019 om voorop te lopen in de digitale samenleving. In het rapport staan op het gebied van welzijn, onderwijs, regionale economie, klimaat en energie, mobiliteit en de provinciale organisatie (Limburgse) voorbeelden, ideeën en noties waarmee in Limburg betekenis wordt gegeven aan de digitale samenleving. Ook werden er aanbevelingen gedaan voor de provinciale coalitie 2019-2023 en werd ingegaan op de mogelijke rollen die overheid, onderwijs en ondernemers op verschillende onderdelen kunnen nemen. Tot slot werd per onderdeel ook de link gelegd met Europees en nationaal beleid.	1, 2, 4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Een verkenning digitale samenleving Limburg.	0	1	1	2019

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.2 Cultuur	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.2.1. Cultuur	28.923	5.132	34.055	33.873	182	V
2.2.2. Erfgoed	2.389	302	2.691	2.526	165	V
2.2.3. Monumenten	3.033	3.935	6.967	5.806	1.161	V
2.2.4. Archeologie	684	1.112	1.796	1.574	221	V
2.2.5. Digitale agenda en regionale media	125	180	305	352	-47	N
	35.153	10.661	45.813	44.132	1.682	V
<i>Personele lasten</i>						
	2.377	-8	2.369	2.348	21	
<i>Kapitaallasten</i>						
	1.421	-2	1.419	1.419	0	
Totaal lasten	38.951	10.651	49.601	47.898	1.703	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.2.1. Cultuur	3.579	0	3.579	3.576	2	N
2.2.2. Erfgoed	0	0	0	25	-25	V
2.2.3. Monumenten	1.939	0	1.939	2.016	-77	V
2.2.4. Archeologie	22	75	97	108	-11	V
2.2.5. Digitale agenda en regionale media	0	0	0	40	-40	V
Totaal baten	5.540	75	5.615	5.765	-150	V
Totaal saldo van baten en lasten	-33.411	-10.576	-43.987	-42.133	-1.853	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve onderhoud gebouwen	0	250	250	250	0	
Totaal toevoegingen	0	250	250	250	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bruteringsreserve Limburgs Museum	206	0	206	206	0	
Bruteringsreserve provinciale gebouwen	83	-2	81	81	0	
Reserve culturele kansen	1.671	134	1.804	1.804	0	
Bruteringsreserve Creative City	706	0	706	706	0	
Reserve groot onderhoud gebouwen	0	949	949	949	0	
Totaal onttrekkingen	2.666	1.080	3.747	3.747	0	
Saldo mutatie reserves	2.666	830	3.497	3.497	0	
Resultaat	-30.745	-9.745	-40.490	-38.637	-1.853	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 2.2. Cultuur resteert een voordelig resultaat van € 1,85 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 1,83 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 1,68 mln. aan lagere lasten en € 0,15 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.2.1. Cultuur

Binnen dit product resteert een voordelig saldo in de reguliere middelen van € 0,18 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door restanten van niet geheel benutte subsidieplafonds of incidentele subsidies. Met name een 'overschot' op de Nadere subsidieregels Cultuur, onderdeel Culturele festivals en evenementen (€ 0,026 mln.), de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen (€ 0,09 mln.) en de Nadere subsidieregels Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid (€ 0,185 mln.). Van beide eerstgenoemde regelingen is in de loop van 2019 het subsidieplafond verhoogd, vanwege het grote beroep op deze regelingen. Daarnaast is er een voordelig saldo door de eind 2019 ontvangen bijdrage voor de Proeftuinen Stedelijke Cultuurregio Zuid 2019-2020 van € 0,015 mln. op basis van bestuurlijke afspraken met de gemeenten van de SCRZ. De verdere uitvoering van de proeftuinen vindt plaats in 2020, vandaar dat het bedrag van € 0,015 mln. wordt overgeboekt naar 2020.

Het budget voor Partnerschap voordekunst is overschreden met een bedrag van € 0,263 mln. in verband met de subsidietoekenning voor 2020 en 2021 in december 2019 op basis van het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021. Deze overschrijding wordt verrekend met het budget uit de Begroting 2020 en 2021.

In 2019 hebben wij voor de waarborging van de continuïteit van de Stichting Museumplein Limburg een voorschot van € 837.509 verleend op de huurcomponent binnen het provinciaal subsidie voor het tweede halfjaar van 2019.

2.2.2. Erfgoed

Het voordelig verschil in de lasten van de reguliere middelen bedraagt € 0,16 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door de subsidieregeling Struikelstenen. De regeling heeft een looptijd tot 5 mei 2020. Voor de continuering van deze regeling in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 0,09 mln. overgeboekt naar 2020. Daarnaast is in 2019 een subsidieaanvraag ontvangen voor het project Munsterkerk 800 die in 2020 wordt afgehandeld. Hiervoor wordt een bedrag van € 0,03 mln. overgeboekt naar 2020. Tenslotte hebben wij op 6 november 2019 met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties het convenant inzake de Nederlandse erkenning voor de Limburgse taal ondertekend (GS 29-10-2019). In de decembercirculaire Provinciefonds 2019 (2020/1941) hebben wij een bijdrage ontvangen ten behoeve van de Limburgse taal en voor projecten die de Limburgse taal bevorderen. Voor de uitvoering van deze projecten wordt het ontvangen bedrag in 2019 van € 0,03 mln. overgeboekt naar 2020.

2.2.3. Monumenten

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 1,16 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door de Subsidieregels Kerken 2017-2019. De subsidieaanvragen zullen in 2020 worden afgehandeld, vandaar dat het restantbedrag voor de liggende aanvragen van € 0,97 mln. wordt overgeboekt naar 2020. Daarnaast wordt de overschrijding van het budget voor de dienstverleningsovereenkomst tussen Provincie Limburg en gemeenten voor de realisatie van de Erfgoedkaart Limburg ad € 1.251 verrekend met de baten van € 0,08 mln. Voor de continuering van deze dienstverlening, conform afspraken tot 2024, wordt het bedrag van € 0,07 mln. overgeboekt naar 2020.

2.2.4. Archeologie

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 0,22 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door een 2-tal subsidieaanvragen dat in 2019 is ingediend, maar eerst in 2020 wordt afgehandeld. Het restantbedrag van € 0,125 mln. wordt hiertoe overgeboekt naar 2020. Daarnaast worden voor de continuering van de meerjarige afspraken van Publieksfunctie De Vondst en Via Belgica de restantmiddelen van € 0,04 mln., resp. € 0,05 mln. overgeboekt naar 2020.

Toelichting investeringen/financiering

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
2.2.1	Cultuur	1.251	-	1.218	-	-	-	33	-
2.2.2	Erfgoed	1.837	1.837	1.837	-	940	36	0	861
		3.088	1.837	3.055	0	940	36	33	861

€ x 1.000

2.2.1. Cultuur: betreft nog af te ronden energiebesparende maatregelen Continium Kerkrade;

2.2.2. Erfgoed: betreft de investeringen en financiering van Kasteel Groot Buggenum;

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Onderhoud kapitaalgoederen
(Provinciale) musea Voormalige Burgemeesterswoning Venlo

2.3. Sport

In het programma Sport gaat het om het stimuleren van deelname aan sport- en beweegactiviteiten en het stimuleren van talentontwikkeling.

Een kwart van de Limburgers is lid van een sportbond of -vereniging. Sport is daarmee een bindende factor binnen onze samenleving met een grote betrokkenheid van vele vrijwilligers. Door demografische en maatschappelijke ontwikkelingen staat die factor onder druk.

De Limburger heeft een relatief slechte gezondheid.

Daarnaast wijzen forse bezuinigingen van gemeenten op het gebied van sportbeleid erop dat er een vernieuwende aanpak nodig is om (boven)lokale vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld sportaccommodatiebeleid en gehandicaptensport op te pakken.

Door te investeren in sportevenementen en in faciliteiten voor talentontwikkeling en topsport, worden talentontwikkeling en sportdeelname gestimuleerd en worden toerisme en innovatie versterkt in Limburg.

Wat willen we bereiken?

We willen dat burgers door sport en bewegen gezond blijven. We willen (top)sport vanuit een efficiënte ondersteuningsstructuur stimuleren door talentontwikkeling en evenementen met internationale uitstraling te ondersteunen. We streven ernaar om sport te verbinden met andere maatschappelijke activiteiten en sectoren. Het uitgangspunt hierbij is dat een sporttakplatform zelf de verantwoordelijkheid neemt hoe zij in Limburg een sporttak wil versterken.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De provinciale sportinfrastructuur op het terrein van breedtesport en talentontwikkeling is zo efficiënt mogelijk ingericht dat verenigingen, vrijwilligers en gemeenten optimaal worden ondersteund om de maatschappelijke waarde van sport en bewegen te behouden en te versterken.

Criterium 2: Speerpunt-, kern- en kanssporten krijgen in Limburg maximale aandacht, vanwege de verbondenheid met andere sectoren. De inhoudelijk en financiële keuzes bij deze sporten dienen door de sport(takplatforms) zelf genomen te worden.

Criterium 3: Limburg is een euregionale/internationale topregio op het gebied van trainingsfaciliteiten voor talentontwikkeling en topsport en op het gebied van organisatie van evenementen.

Criterium 4: Gemeentelijke ambities op het terrein van sport met provinciale ondersteuning, dienen op regionaal/sportzone niveau gebundeld te worden. Bij de ontwikkeling van een sportzone in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg is de aanwezigheid van talentontwikkeling, verbonden aan een Topsport Talentschool (voorheen LOOT-school) een voorwaarde.

Wat hebben we bereikt?

Het ultimo 2017 vastgestelde Uitvoeringsprogramma Sport 2018-2019 (sonderend in Statencommissie januari 2018) is voor wat het jaar 2019 betreft volledig uitgevoerd.

Via de Stuurgroep Limburg Sport is uitvoering gegeven aan het door de 3 organisaties (Huis voor de Sport (HvdS), Topsport Limburg (TSL) en Provincie) vastgestelde convenant Limburg Sport. Dit heeft ertoe geleid dat HvdS en TSL in 2018 een gezamenlijke RvT (Raad van Toezicht) hebben gevormd (personele unie). In 2019 is verder gewerkt aan het ontwikkelen van de optimale provinciale ondersteuningsstructuur voor sport en bewegen. Door het faillissement van Topsport Limburg in oktober 2019 is deze verdere uitwerking gestagneerd. In het op 13 december 2019 vastgestelde beleidskader sport voor de periode 2020-2023 zijn randvoorwaarden opgenomen, waaraan de provinciale ondersteuningsstructuur op het gebied van breedtesport, talentontwikkeling en topsport onder de naam Team Limburg Sport dient te voldoen. Hierbij is vastgelegd dat deze nieuwe organisatie in 2020 wordt voorbereid en met ingang van 2021 operationeel dient te zijn.

Om een optimalere en efficiëntere sportinfrastructuur te realiseren, is in 2017 een nieuwe werkwijze van start gegaan om via de sporttakplatforms invulling te geven aan de uitvoering van het provinciale sportbeleid. Deze nieuwe werkwijze is destijds opgenomen in de Uitgangspuntennotitie Sporttakplatforms. Hierbij lopen de middelen voor de ondersteuning van speerpunt-, kern- en kanssporten zoveel mogelijk via de sporttakplatforms. De verantwoordelijkheid, bij de uitvoering van de sport in Limburg is op deze wijze bij de sport zelf komen te liggen, waardoor de Provincie bij deze ingezette kanteling meer op afstand komt te staan bij de uitvoering van haar sportbeleid. Evenals in 2018 is deze werkwijze in 2019 voortgezet en doorgevoerd bij alle provinciaal ondersteunde sporttakken. Via de jaarlijkse werkplannen van de sporttakplatforms zijn diverse projecten ondersteund waardoor de breedtesport, talentontwikkeling, evenementen en sportaccommodaties van deze sporttakken in samenhang versterkt worden.

De beoogde uitrol Sportzone Limburg is uitgewerkt in de Uitgangspuntennotitie Sportzones Limburg. Dit heeft er in praktijk toe geleid dat er drie sportzones gerealiseerd konden worden. De verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van een sportzone ligt primair bij de gemeenten. In de regio Westelijke Mijnstreek zijn concrete afspraken tussen de gemeenten Sittard-Geleen en Beekdaelen met de Provincie op het terrein van talentontwikkeling en de daarvoor noodzakelijke ondersteuningsstructuur. Gemeente Sittard-Geleen heeft echter kenbaar gemaakt om met ingang van 2021 de financiële steun aan trainingscentra te zullen beëindigen ten gevolge van noodzakelijke bezuinigingen.

In de gemeenten Weert en Venlo wordt eveneens een sportzone ontwikkeld, rondom de aldaar gevestigde Topsport Talentscholen. Gemeente Weert heeft bij de ontwikkeling van haar sportzone de gemeenten in Midden-Limburg betrokken. Op diverse terreinen zoals talentontwikkeling en evenementen wordt er reeds samengewerkt tussen gemeente Weert en de Provincie. Vanwege de ontwikkeling van nieuw sportbeleid kan gemeente Weert pas in 2020 een concrete samenwerkingsovereenkomst met de Provincie aangaan.

Gemeente Venlo is de ontwikkeling van een sportzone opgestart, na stagnatie in voorgaande jaren ten gevolge van lokale bezuinigingen op sport, waarbij men zich eerst richt op de ambities/activiteiten in de eigen gemeente die aansluiten op de Uitgangspuntennotitie Sportzones Limburg en het provinciale sportbeleid.

Op het gebied van sport en bewegen voor burgers met een beperking is door de gemeenten met ondersteuning van Huis voor de Sport Limburg een aanpak voor een provinciaal sporttakplatform,

onder de naam Iedereen Kan Sporten, uitgewerkt. De uitvoering van dit sporttakplatform zal in 2020 van start gaan. Verder zijn via de Stichting Bijzonder in Beweging wekelijks voor 500 burgers met een (zware) lichamelijke en verstandelijke beperking 40 beweegactiviteiten georganiseerd verspreid door heel Limburg.

Via de ondersteuning van Jeugdfonds Sport Limburg is, mede door de Provincie, sportdeelname mogelijk gemaakt voor meer dan 4.000 kinderen voor wie dit vanwege financiële redenen geen vanzelfsprekendheid is.

In het najaar 2017 is een driejarig partnership gesloten tussen Team Sunweb en Provincie Limburg. Het werkprogramma van het tweede jaar van het partnership is uitgevoerd, waarbij de beleidsvelden sport, Sociale Agenda, onderwijs, economie (innovatie en toerisme) en de branding van Limburg zijn ondersteund.

Voor de periode 2017-2019 was er extra budget beschikbaar gesteld door PS voor majeure sportevenementen. Op basis van dit budget zijn diverse nieuwe en innovatieve en grotere evenementen uitgevoerd zoals de Hammer Series Sportzone Limburg in Sittard-Geleen en Vaals, het EK Triathlon in Weert en Jumping Indoor Maastricht met een wereldbekerstatus. Deze evenementen maken gezien de omvang, mogelijk risico's en door afspraken tussen gemeenten en de Provincie geen onderdeel uit van de werkplannen van de sporttakplatforms, maar verloopt de ondersteuning rechtstreeks via de Provincie. Deze evenementen zijn inhoudelijk alle drie succesvol uitgevoerd, alleen het EK Triathlon kende een financieel tekort.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	2.3.1. Sport
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Het Uitvoeringsprogramma Sport 2018 - 2019 is de basis voor de beoogde resultaatdoelen. Het uitvoeringsprogramma geeft de resultaten weer die wij samen met onze uitvoeringsorganisaties, gemeenten, de sport en overige partners willen bereiken op het gebied van sportbeleid en wat wij daarvoor concreet in 2019 gaan doen. Dit betekent:</p> <p>1. Het Uitvoeringsprogramma Sport 2018 - 2019 is in uitvoering. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het Uitvoeringsprogramma Sport 2018-2019 is uitgevoerd.</p>	1,2,3,4
<p>2. De optimale sportinfrastructuur (Limburg Sport) wordt geoperationaliseerd en start de uitvoering. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gedeeltelijk gerealiseerd. Via de Stuurgroep Limburg Sport is uitvoering gegeven aan het door de drie organisaties (HvdS, TSL en Provincie) vastgestelde convenant Limburg Sport. Dit heeft ertoe geleid dat de RvT's van HvdS en TSL een zelfde samenstelling</p>	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>hebben.</p> <p>In 2019 is gewerkt aan het ontwikkelen van de optimale provinciale ondersteuningsstructuur voor sport en bewegen. Door het faillissement van Topsport Limburg in oktober 2019 heeft een verder uitwerking niet kunnen plaatsvinden. In het op 13 december 2019 vastgestelde beleidskader sport voor de periode 2020-2023 zijn randvoorwaarden opgenomen, waaraan de provinciale ondersteuningsstructuur op het gebied van breedtesport, talentontwikkeling en topsport onder de naam Team Limburg Sport dient te voldoen. Hierbij is aangegeven dat deze nieuwe organisatie met ingang van 2021 operationeel dient te zijn.</p>	
<p>3. De uitvoering van het sportbeleid verloopt bij alle sporten via de sporttakplatforms.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De subsidiëring van de provinciale speerpunt-, kern- en kanssporten heeft plaatsgevonden via subsidieverlening aan sporttakplatforms op basis van een ingediend werkprogramma 2019</p>	2, 3
<p>4. Samenwerking met gemeenten via de Sportzones in Noord-, Midden- en Zuid Limburg, waarbij de inhoudelijke keuzes op het terrein van sport door de sporttakplatforms zijn gemaakt.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De samenwerking met gemeenten verloopt via de sportzones in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Met de gemeenten Sittard-Geleen en Beekdaelen is een samenwerkingsovereenkomst gerealiseerd ten aanzien van de te ondersteunen activiteiten in de regio Westelijke Mijnstreek. Met de gemeenten Venlo en Weert zijn de plannen voor een samenwerkingsovereenkomst inzake de Sportzones in Noord- en Midden Limburg in voorbereiding.</p>	1,2,3,4
<p>5. De aanpak voor de provinciale infrastructuur gehandicaptensport is samen met de gemeenten uitgewerkt.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De aanpak voor een provinciaal sporttakplatform voor sport en bewegen voor burgers met een beperking is onder de naam 'Iedereen Kan Sporten' door de gemeenten uitgewerkt.</p>	1, 4
<p>6. Het Beleidskader Sport 2019 - 2023 wordt opgesteld.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het beleidskader sport 2020 – 2023 is geamendeerd vastgesteld op 13 december 2019.</p>	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoeringsprogramma sport is uitgevoerd.	0	1	1	2019
2	Indiening en beoordeling van werkplan en begroting van Limburg Sport (Huis voor de Sport Limburg - Topsport Limburg).	0	1	1	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Indiening en beoordeling van werkplan en begroting van Basissport Limburg en het Jeugdsport Limburg.	0	2	2	2019
3	Aantal goedgekeurde werkplannen en begroting van de sporttakplatforms van de speerpunt- kern- en kanssporten.	0	12	9	2019
4	Aantal samenwerkingsovereenkomsten met sportzones uitgevoerd.	0	1	3	2019
5	Het werkplan provinciale infrastructuur voor gehandicaptensport is in uitvoering.	0	0	1	2019
6	Het Beleidskader Sport 2019 - 2023 is vastgesteld.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 4. De samenwerking met de gemeenten loopt via de drie sportzones, maar dat heeft alleen in Zuid-Limburg geleid tot een concrete samenwerkingsovereenkomst. In Noord- en Midden-Limburg zijn deze nog in voorbereiding.

Ad. 6. De aanpak voor een provinciaal sporttakplatform voor sport en bewegen voor burgers met een beperking is uitgewerkt. Het werkplan voor de uitvoering is ingediend en de uitvoering start in 2020 na inhoudelijke en financiële goedkeuring ervan.

Wat heeft het ons gekost?

Begrotingsprogramma 2.3	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Sport						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.3.1. Sport	4.244	1.198	5.442	5.040	403	V
<i>Personele lasten</i>	265	-1	264	262	2	
Totaal lasten	4.509	1.197	5.706	5.301	405	V
Baten						
Totaal baten	0	0	0	0	0	-
Totaal saldo van baten en lasten	-4.509	-1.197	-5.706	-5.301	-405	V
Mutatie reserves						
<i>Onttrekking reserves</i>						
Immunisatiereserve	1.000	13	1.013	1.013	0	
Saldo mutatie reserves	1.000	13	1.013	1.013	0	
Resultaat	-3.509	-1.184	-4.693	-4.288	-405	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 2.3. Sport resteert een voordelig resultaat van € 0,41 mln. De gerealiseerde reguliere lasten zijn € 0,40 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 0,01 mln. aan lagere lasten. Het belangrijkste verschil lichten wij als volgt toe.

2.3.1. Sport

Binnen dit product resteert een voordelig saldo van € 0,40 mln. binnen de reguliere middelen. Het gaat met name om restanten van incidentele subsidies/toezeggingen, die

vanwege nog onvoldoende kwaliteit c.q. incompleet zijn van de aanvragen, niet zijn afgehandeld in 2019. Een restantbedrag van € 0,39 mln. wordt overgeboekt naar 2020 voor de afhandeling van deze subsidieaanvragen.

2.4. Stedelijke ontwikkeling

Dit programma richt zich op de ontwikkeling van steden en stedelijke regio's ter versterking van het vestigings- en leefklimaat. Enerzijds gaat het om het, samen met de gemeenten, ontwikkelen van een helder profiel van de vier grote Limburgse steden en van de middelgrote steden met een regionale centrumfunctie. Anderzijds betreft het de voortzetting en verdere uitvoering van de herstructurering van een aantal wijken in Limburg, omdat deze ook bijdragen aan de leef- en woonkwaliteit en identiteit van de steden. Daarnaast zullen via dit programma ontwikkelingen in andere centra worden ondersteund voor zover die bijdragen aan het versterken van de regio. Het transformatie- en herstructureringsinstrument IBA Parkstad maakt ook deel uit van dit programma.

Steden en stedelijke regio's zijn de groeimotoren van een moderne economie. Goed ontsloten en bereikbare steden, met een sterke identiteit, die prettig leefbaar zijn en beschikken over een goed functionerend ommeland en de juist opgeleide arbeidskrachten dragen bij aan de economische ontwikkeling van de regio. De vernieuwing van wijken maakt deel uit van de dynamiek in steden. De vereisten aan de ruimtelijke inrichting en woningvoorraad van wijken zijn niet constant, maar veranderen voortdurend, bijvoorbeeld onder invloed van bevolkingsontwikkelingen, economie en veranderende inzichten in de stedenbouw, ruimtelijke ordening en architectuur. De demografische en maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor een mismatch tussen vraag en aanbod op de woningmarkt en in de retailsector met leegstand en dalende prijzen tot gevolg.

Wat willen we bereiken?

Limburg streeft naar vitalere, meer dynamische steden met een sterker onderscheidend eigen profiel, zodat er een nog beter vestigingsklimaat en een betere complementariteit tussen steden onderling ontstaat, maar ook tussen steden en ommeland, en grensoverschrijdend. Met een gerichte, gezamenlijke inzet vanuit alle beleidsvelden willen we de leefbaarheid en mismatch in de woningvoorraad - ook in de in vorige coalities benoemde herstructureringswijken - samen met relevante partners en burgers verbeteren.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg heeft krachtige steden met een heldere ontwikkelingsvisie wat betreft hun eigen profiel, identiteit en bijdrage aan de economie en werkgelegenheid, alsmede hun strategie voor het oplossen van leegstand in de stadscentra.

Criterium 2: Limburgse steden maken vanuit een heldere ontwikkelingsvisie toekomstbestendige investeringsbeslissingen, die op stedelijk niveau tot uiting komen in een heldere identiteit en onderscheidend vermogen en op regionaal niveau in onderlinge complementariteit.

Criterium 3: In Limburg is er bestuurlijke slagkracht en bestuurlijke samenwerking tussen gemeenten en andere maatschappelijke partijen.

Criterium 4: Herstructurering draagt bij aan de kwaliteit en duurzaamheid van de woningen en woonomgeving, sociale cohesie, het stimuleren van ondernemerschap en een bevolking met eigen kracht.

Wat hebben we bereikt?

Wij hebben de kracht van de Limburgse steden met een sterker onderscheidend eigen profiel versterkt. Dit deden we door met de 6 grootste steden een samenhangend pakket aan maatregelen af te spreken waarin een eigen profiel de kern vormde voor de stedelijke ontwikkeling. Voor de ene stad was dat profiel makkelijker te vinden dan voor de anderen. De onderlinge complementariteit tussen steden is tot uitdrukking gekomen middels de gekozen profielen.

Na het afsluiten van de convenanten met steden hebben we via subsidiebeschikkingen strak gestuurd op de doelen die we wilden bereiken: verminderen leegstand in de winkelcentra, en meer algemeen een bijdrage aan de economische structuurversterking. In het werkproces ligt de focus op uitvoering en flexibiliteit. Zo wordt het merendeel van de subsidies pas uitgekeerd op het moment dat de plannen onomkeerbaar zijn (bv. aangegane betalingsverplichtingen). Door frequent bestuurlijk overleg tussen Provincie en gemeenten sturen we op bestuurlijke slagkracht én flexibiliteit en herijken we subsidiebeschikkingen indien de realiteit daarom vraagt. Voor onze eigen organisatie én voor gemeenten betekent deze nieuwe werkwijze dat de Provincie meer dan voorheen dichter op het proces van stedelijke ontwikkeling stuurt én in samenhang met meerdere provinciale ambities. Winst hierbij is dat we bestuurlijke slagkracht, wendbaarheid en flexibiliteit in de uitvoering beter hebben georganiseerd alsmede het commitment van partners. Hierdoor kunnen we beter inspelen op de constante dynamiek in het uitvoeringsproces.

In de nieuwe collegeperiode 2019-2023 blijven we met gemeenten in gesprek over het verbeteren van de leefbaarheid in de Limburgse centra. Zowel via de afhandeling van de subsidiebeschikkingen uit de collegeperiode 2015-2019 als via het nieuw vastgestelde Kader Limburgse Centra in de collegeperiode 2019-2023 waarin het accent ligt op wonen.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	2.4.1. Stedelijke ontwikkeling
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Uitvoering van het totaalpakket aan resultaten uit de convenanten met de vier grote steden en Weert en Roermond. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Deels gerealiseerd. Een samenhangende aanpak en visie op stedelijke projecten en de resultaten die daarover zijn afgesproken in de beschikkingen tussen de Provincie en de gemeenten Venlo, Maastricht, Sittard, Heerlen, Weert en Roermond zijn gedeeltelijk gerealiseerd. Dit heeft te maken met omstandigheden zoals marktwerking en de financiële gezondheid van gemeenten. In periodieke bestuurlijke overleggen is met de gemeenten gesproken over deze omstandigheden en over de herijking van de afgesproken resultaten. In 2019 zijn deze herijkingen per gemeente doorgevoerd middels aanpassing van de oorspronkelijke beschikkingen. Met als doel om haalbare en actueel realistische resultaten te	1, 2, 3, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	bereiken. https://www.limburg.nl/onderwerpen/stedelijke/	
2. Ondersteuning van overige centra ter versterking van een stedelijke regio en/of hun regionale centrumfunctie. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Deels gerealiseerd. De gemeenten Brunssum, Horst aan de Maas, Venray, Peel en Maas, Valkenburg aan de Geul, Gulpen-Witterm en Simpelveld zijn ondersteund waarbij regionale centrumfuncties zijn verbeterd. Een samenhangende aanpak en visie op projecten en de resultaten die daarover zijn afgesproken in de beschikkingen tussen de Provincie en deze gemeenten zijn gedeeltelijk gerealiseerd. In periodieke bestuurlijke overleggen is met de gemeenten gesproken over deze omstandigheden en over de herijking van de afgesproken resultaten. In 2019 zijn herijkingen doorgevoerd voor de gemeenten Horst aan de Maas, Venray, Peel en Maas, Gulpen-Witterm middels aanpassing van de oorspronkelijke beschikkingen. Met als doel om haalbare en actueel realistische resultaten te bereiken.	1, 2, 3, 4
3. Actieve relatie met de steden. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Het proces vergde een intensief ambtelijk en bestuurlijk contact tussen gemeenten en Provincie, omdat wij sterker wilden sturen op de resultaten. Maar ook, omdat wij vertrouwen en begrip van de steden wilden winnen om de samenwerking te professionaliseren. Soms lukte dat goed, soms was er nog wantrouwen. Dit is een groeiproces waarin partijen er ook aan moeten wennen dat de Provincie niet enkel meer een subsidiënt is, maar meerwaarde kan leveren op veel uiteenlopende vlakken (denk aan: advies over businesscases, juridisch advies, kennis, netwerken).	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Programma's van 6 steden zijn in uitvoering.	6	6	6	2019
2	Programma's van overige Limburgse centra zijn in uitvoering.	5	7	PM *	2019

* Afhankelijk van initiatieven gemeenten.

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 2. Bij het opstellen en vaststellen van de Programmabegroting 2019 in 2018 bedroeg de startwaarde van 'Programma's van overige Limburgse centra' vijf. Bij de 1^e afwijkingenrapportage 2019 is reeds gemeld dat in december 2018 een bijdrage is verleend aan Simpelveld. In maart 2019 is nog een bijdrage verleend aan Brunssum. Daarmee wordt de eindwaarde per 31-12-2019 zeven.

Product	2.4.2. Herstructurering in wijken
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Uitvoering herijkt project Brunssum Centrum Noord Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Deels gerealiseerd. De gemeenteraad heeft, mede vanwege veranderende ontwikkelingen op de retailmarkt, in 2019 ingestemd met de nieuwe centrumvisie. Naar aanleiding hiervan is ook besloten de laatste fase van het centrumplan (de doorsteek) niet meer in de oorspronkelijke vorm uit te voeren en een alternatief uit te werken wat meer recht doet aan de actuele behoefte aan retail en wonen. De planning is om in 2020 te komen tot een afrekening van de businesscase.	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Herstructureringswijken zijn afgerond.	10	10	11	2020

Product	2.4.3. IBA
Portefeuillehouder	Dritty / Koopmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Realisatie van projecten welke zich onder meer richten op de herbestemming van gebouwen, de ontwikkeling van ruimte, flexibele stedelijke concepten, alternatieve energie, energiebesparing, duurzame mobiliteit en hergebruik van materialen. Deze projecten hebben een gezamenlijke multiplier groter dan 3. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. De IBA-projecten, zoals genoemd in het uitvoeringsprogramma, zijn in 2019 verder uitgewerkt. Eind 2019 moest duidelijk zijn voor welke IBA-projecten met subsidie-bestemming tijdige besluitvorming zou plaatsvinden. Eind 2019 heeft geresulteerd in acht volledig afgeronde (deel)projecten en 24 projecten die (fysiek) in uitvoering zijn. Afgeronde projecten: 1. Archeologisch depot 2. Woontuin 3. Cultuurhuis Landgraaf Lichtenberg	1,3 en 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>4. Elisabeth Stift</p> <p>5. IBA-Scoop</p> <p>6. Herontwikkeling Loretoklooster Simpelveld</p> <p>7. Kerk Kunrade</p> <p>8. Brug provinciale weg N274 Onderbanken</p> <p>Projecten in uitvoering</p> <p>1. Schinkel-Zuid</p> <p>2. Digitale ontsluiting U.R.S.-bestanden</p> <p>3. Muziekboulevard/ Nieuwe Nor</p> <p>4. Luciushof</p> <p>5. Stadskantoor Heerlen</p> <p>6. Royal Heerlen</p> <p>7. Gevelfonds/ Rooftop</p> <p>8. Zuidplein</p> <p>9. Auroraflat</p> <p>10. Brightlands Smart Services Campus programma</p> <p>11. Ikgroenhet</p> <p>12. Slot Schaesberg</p> <p>13. Gebrookerbos</p> <p>14. Leisurering</p> <p>15. Treebeek</p> <p>16. Sociale Agenda Treebeek</p> <p>17. BMV Hoensbroek-Zuid</p> <p>18. Hogerop Heerlerbaan</p> <p>19. C-Mill 2.0</p> <p>20. Superlocal</p> <p>21. Zichtbaar maken Romeins verleden Simpelveld Bocholtz</p> <p>22. Zorgboulevard/ buitenplaats Benzenrade</p> <p>23. De historische grachten van "het verzonken kasteel Etzenrade"</p> <p>24. Reus van Schimmert</p> <p>Daarnaast is een groot aantal projecten in voorbereiding. Tenslotte zijn diverse (deel)projecten samengevoegd. De multiplier bedraagt thans 9,8.</p> <p>Aansprekende projecten in uitvoering zijn: Super Local, Central Park, Nieuwe Nor, Land van Kalk, Gebrookerbos en vele anderen.</p>	
<p>2. Vergroten van draagvlak en haalbaarheid door het verbinden van initiatiefnemers, burgers, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld en deze betrekken bij (de verbetering van) IBA initiatieven door het</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2019 zijn door IBA diverse openbare publieksevents georganiseerd, waardoor de participatie, het draagvlak en de haalbaarheid vergroot zijn.</p> <p>In 2019 hebben 8 grote (meerdaagse) events</p>	<p>1,3 en 4</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
organiseren van minstens 2 openbare publieksevents. Rol Provincie: <i>partner</i>	plaatsgevonden door IBA of met een bijdrage (financieel en/of inhoudelijk) van IBA, waaronder de IBA informatiemarkt, de Polis Convention in Düsseldorf, Pinkpop en Cultura Nova. Daarnaast zijn er nog diverse kleinschalige informatiebijeenkomsten, open dagen, etc. geweest rondom de projecten. Een deel van deze projecten is voortgekomen uit burgerinitiatieven.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Gerealiseerde multiplier > 3.	0	9,8	3	2019
2	Te organiseren publieksevents per jaar.	0	8	2	2019

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.4 Stedelijke ontwikkeling	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.4.1. Binnenstedelijke ontwikkeling	100	4.880	4.980	11.842	-6.862	N
2.4.2. Herstructurering in wijken	0	0	0	0	0	-
2.4.3. IBA	6.572	-1.711	4.861	4.185	676	V
	6.672	3.169	9.841	16.027	-6.186	N
<i>Personele lasten</i>	1.111	-4	1.108	1.098	10	
<i>Kapitaallasten</i>	0	0	0	0	0	
Totaal lasten	7.783	3.166	10.949	17.125	-6.176	N
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.4.1. Binnenstedelijke ontwikkeling	0	13.232	13.232	13.234	-2	V
Totaal baten	0	13.232	13.232	13.234	-2	V
Totaal saldo van baten en lasten	-7.783	10.066	2.283	-3.891	6.174	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	13.212	13.212	13.212	0	
Totaal toevoegingen	0	13.212	13.212	13.212	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Immunitatiereserve	100	0	100	100	0	
Reserve Transitiefonds	0	300	300	300	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	0	1.550	1.550	1.550	0	
Totaal onttrekkingen	100	1.850	1.950	1.950	0	
Saldo mutatie reserves	100	-11.362	-11.262	-11.262	0	
Resultaat	-7.683	-1.296	-8.979	-15.153	6.174	N

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 2.4. Stedelijke ontwikkeling resteert een nadelig resultaat van € 6,17 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 6,18 mln. nadeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.4.1. Binnenstedelijke ontwikkeling

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt € 6,86 mln. nadelig. Dit nadelig verschil wordt met name veroorzaakt, doordat de subsidieverlening aan de gemeente Maastricht inzake

de renovatie van het MECC en de herijking van het stedelijk convenant eind december 2019 is verleend. De subsidieverlening was voorzien in de begroting 2020. Voorgesteld wordt om dit tekort van € 6,86 mln. te verrekenen met het hiervoor gereserveerde budget in 2020.

2.4.3. IBA

Het budgetverschil binnen de reguliere middelen bedraagt € 0,68 mln. voordelig. Een aantal projecten (onder andere Zorgplein Schinveld, Natuurtransferium Simpelveld, Scholen Nieuw Lotbroek, Kasteel Etzenrade en Treebeek/Brunssum West) dat voorzien was in 2019, gaat IBA Parkstad B.V. in 2020 afronden, waardoor de provinciale bijdrage eerst in 2020 geëffectueerd wordt. Derhalve wordt voorgesteld om dit restantbudget over te hevelen naar 2020.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Verbonden partijen
IBA-Parkstad

De in de tabel opgenomen verbonden partij draagt bij aan de doelen van programma 2.4. Stedelijke ontwikkeling. IBA Parkstad spitst zich specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten zoals nader toegelicht onder product 2.4.3.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.1. Openbaar vervoer en railagenda

De Railagenda en de OV-concessie dragen bij aan de economische en sociale structuurversterking van Limburg. Het belang van de reiziger staat daarbij voorop. De Railagenda bestaat uit een samenhangend geheel van regionale en internationale spoorverbindingen, inclusief een drietal logistieke railterminals (die in verschillende fasen van ontwikkeling zijn), alsook tarifiering en ticketing. De kansatlassen (2013) laten zien dat het ontsluiten van het achterland van Limburg bijdraagt aan extra werkgelegenheid en aantrekkelijker wonen. De investeringen in Openbaar Vervoer (OV) en de Railagenda moeten o.a. leiden tot een betere ontsluiting van de arbeidsmarkt, de Limburgse Topsectoren, de Limburgse Kennis-As en het vergroten van de agglomeratievoordelen in onze stedelijke grensregio's.

Wat willen we bereiken?

We willen voor Limburg in de regionale en (inter)nationale context naar een vlot, veilig, betrouwbaar en duurzaam Openbaar Vervoer.

Met de Internationale Railagenda willen we 'missing links' oplossen: Eindhoven - Düsseldorf, Eindhoven - Aken (-Keulen), Weert - Antwerpen en Maastricht - Luik -(Leuven - Brussel), alsook de tramverbinding Maastricht - Hasselt.

We willen de (internationale) grenzen van ticketing eenvoudiger maken voor de reiziger en ook meer transparantie in tarifiering. De Drielandentrein (verbinding tussen Luik, via Maastricht en Heerlen, richting Aken) kan als pilot daartoe bijdragen.

Met de regionale Railagenda werken we resultaatgericht o.a. aan de opwaardering van de Maaslijn, tevens bereiden we de ontwikkeling van station Maastricht-Noord fase 2 voor. Station Kerkrade-west wordt in een brede bereikbaarheidsverkenning Regio Parkstad – Stadt Aachen (conform het Mobiliteitsplan) verder onderzocht. Daarbij kijken we ook naar de relatie met de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij. We zijn eigenaar van de 'Miljoenenlijn' tussen Schin op Geul en Kerkrade, en daarmee verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van deze spoorlijn.

Het goederenvervoer gaat een steeds nadrukkelijker rol spelen in de dossiers waaraan gewerkt wordt en is een thema waar we in toenemende mate op inspelen.

In brede mobiliteitscontext signaleren we een ontwikkeling van de opkomst en introductie van mobiliteitsdiensten (in de breedste zin van het woord). Voor de uitvoering van de OV-concessie oriënteren we ons daarom op de vraag wat er nodig is om tot een transitie te komen van 'aanbieden van Openbaar Vervoer' naar 'aanbieden van een mobiliteitsdienst' en willen we, mede in relatie tot de Mobiliteitsaanpak, nieuwe initiatieven en diensten op het gebied van mobiliteit beter en duidelijker positioneren in of ten opzichte van de OV-concessie. Onder andere denken we aan de verdere doorontwikkeling en implementatie van MaaS (Mobility as a Service), het verkennen van mogelijkheden om ticketing-vraagstukken in het licht van mobiliteitsdiensten uit te voeren, de verdere introductie van deelfiets-systemen en het herijken van maatwerkvervoer in termen van een mobiliteitsdienst.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Reizigers kunnen gemakkelijk en zorgeloos met OV in de gehele Euregio reizen.

Criterium 2: Limburg beschikt over een (inter)nationaal OV- en railsysteem dat bestaat uit een netwerk met snelle, frequente en robuuste verbindingen.

Criterium 3: Het OV-systeem in Limburg is flexibel en meebewegend op de maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat hebben we bereikt?

Openbaar vervoer

Naast de uitvoering van het reguliere concessie management hebben we in 2019 diverse resultaten behaald. We hebben de kaders geschetst voor het op te stellen Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer. Parallel aan dit traject evalueren we samen met Arriva het Limburgnet, de uitgangspunten van het Limburgse Openbaar Vervoer, zoals die destijds bij start van de aanbesteding (in 2014) zijn vastgesteld. Een doorkijk op de langere termijn vormt het Toekomstbeeld OV 2040. Samen met het Rijk en andere partners denken we na over de koers en richting van Openbaar Vervoer op de langere termijn.

Samen met het Rijk hebben we in 2019 een aanbesteding voor de pilot MaaS gehouden, waarna deze pilot ook is gestart.

Een belangrijk resultaat in 2019 vormden de (ambtelijke) afspraken met Arriva over de omvang van en wijze waarop de Provincie de meerkosten voor Arriva als gevolg van de vertraging in de oplevering van de elektrificatie van de Maaslijn zal compenseren. Essentie van deze afspraken is dat we deze schade saldoneutraal beogen te vergoeden, waarbij verlenging van de concessieperiode de voorkeur heeft om hier invulling aan te geven. De afspraken zijn verwerkt in het kader Verrekening financiële aspecten voor Arriva als gevolg van de vertraging in de realisatie van de infrastructurele maatregelen op de Maaslijn, waarmee op 14 februari 2020 is ingestemd.

Voor het Station Kerkrade-West is in een brede bereikbaarheidsverkenning Regio Parkstad – Stadt Aachen (conform het Mobiliteitsplan) onderzocht. In fase 2 van dit project wordt voor 5 mobiliteitsmaatregelen een verdiepingsslag (inclusief kostenindicatie) uitgevoerd om te onderzoeken welke maatregelen een beter en gezonder alternatief kunnen vormen voor het auto gebruik in de regio. De realisatie van een Station Kerkrade-West is een van die maatregelen.

Tot slot hebben we in de rol van bevoegd gezag Wet lokaal spoor samen met de projectorganisatie Tram Maastricht Hasselt in 2019 verder invulling gegeven aan de Realisatie- en Exploitatieovereenkomst met De Lijn en aan de contractdocumenten ten behoeve van de aanbesteding voor de bouw en het onderhouden van (het Nederlandse deel van) de tramverbinding.

Railagenda

In mei 2019 hebben Verkeersverbund Rhein-Ruhr (VRR), het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en Provincie Noord-Brabant een samenwerkingsovereenkomst getekend over de treindienst Eindhoven-Düsseldorf. VRR is voornemens om medio 2020 de aanbesteding op te starten voor deze treindienst.

De gezamenlijke ambitie om te komen tot de realisatie van ofwel een treindienst Amsterdam/Schiphol – Aken ofwel een tweede treindienst Maastricht – Aken is, door de drie, vanuit hun rol als concessieverlener, betrokken partijen (Ministerie van I&W, Provincie Limburg en Nahverkehr Rheinland (NVR)), eind 2018 vastgelegd in een Letter of Intent (LOI). Ten aanzien van de spoorverbinding Amsterdam – Aken heeft de Provincie Limburg aangestuurd op een actieve rol van het Ministerie van I&W. De ambitie voor een IC (Intercity)-product wordt ondersteund door de regio.

Het Ministerie van I&W onderzoekt de mogelijkheid en haalbaarheid van een IC-verbinding van de Randstad (regio Amsterdam) via Eindhoven en Heerlen naar Aken. Over de voorlopige uitkomst van de studie en de mogelijke inzet van Nederlandse Spoorwegen (NS) voor de exploitatie van een dergelijke IC-verbinding vindt momenteel overleg plaats.

De spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf is in voorbereiding en wordt mogelijk in 2022 opgeleverd. De elektrificatie van het spoor tussen Landgraaf en Herzogenrath is begin december 2018 gerealiseerd. Belangrijk aandachtspunt is gelegen op het traject tussen Herzogenrath en Aken waar de infrastructuur eveneens voor 2025 gereed moet zijn.

In de brief van het Ministerie van I&W aan de Tweede Kamer, d.d. 31 januari 2019 (IENW/BSK-2019/13901) geeft de Staatssecretaris aan dat er verschillende onderzoeken zijn uitgezet om een beter beeld te krijgen van de te zetten stappen om de lijn Weert-Hamont te reactiveren voor personenvervoer. Op dit moment zijn bijna alle gegevens voor een maatschappelijke kosten-baten afweging in kaart gebracht en heeft ProRail de kosten inzichtelijk gemaakt voor de maatregelen. Daarnaast heeft de Staatssecretaris van I&W contact met de Belgische overheid om te bezien of Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) de lijn zou willen uitvoeren. De realisatie van de infrastructurele maatregelen tussen Mol en Hamont (dus aan Belgische zijde) zijn reeds gestart.

Naast het hiervoor genoemde vastgestelde kader Verrekening financiële aspecten Arriva, is ook het Kader Heroverweging Mobiliteitsopgaven en –ambities 2020-2023 vastgesteld. Dat heeft gevolgen voor de in 2019 beoogde resultaten. Verwezen wordt naar de toelichting onder de bereikte resultaten.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Concessie management en contractbeheer Arriva</p> <p>Uitgaande van een positief resultaat van de verkenning naar Systeemgericht Contractbeheer (product begroting 2018) implementeren we deze methodiek. Ook in 2019 zoeken we met Arriva - op onderdelen - nog naar een invulling van een basiskwaliteit. Om die reden vinden we het onder andere van belang om onze focus in contractbeheer ook te richten op de zachte contractverplichtingen (zoals klanttevredenheid en klachtafhandeling) en daartoe samen met Arriva tot een aanpak te komen. Daarnaast omvat dit resultaat het reguliere taakveld concessie management en</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2019 heeft een verdere doorontwikkeling van de contractuele verhoudingen met Arriva plaatsgevonden. Aansturing en beheersing van het contract is van belang om in samenwerking met Arriva de op openbaar vervoergebied voor Limburg goede dingen te blijven doen en ontwikkeling van openbaar vervoer mogelijk te maken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een Dashboard dat informatie levert over de te leveren kwaliteit waaronder punctualiteit, aantal reizigers, etc. Dit dashboard voldoet sinds februari 2019 aan de uitgevraagde kwaliteit.</p> <p>In 2019 heeft voornamelijk de toetsing plaats gevonden van de schadevergoeding die door Arriva is neergelegd bij de Provincie Limburg door de vertraging op de elektrificatie op de Maaslijn. Deze toetsing heeft plaatsgevonden met de hulp van externe deskundigen op juridisch en</p>	3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>contractbeheer als going concern-taak.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, procesmanager, bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>technisch vlak. Eind 2019 zijn de Staten geïnformeerd over de overeengekomen afspraken, waarbij de ontstane schade wordt vergoed door het inzetten van compenserende maatregelen met prioriteit voor het verlengen van de concessie.</p>	
<p>2. Ontwikkelagenda</p> <p>In 2019 willen we vanuit de ontwikkelagenda onze aandacht voornamelijk richten op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zero - Emissie bussen en oplaadstations in relatie tot elektrische deelauto's; ▪ het verbeteren van deelfietssystemen en verdere integratie van het OV en deelfietssystemen; ▪ het verbeteren van HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer)-lijnen/reisinformatie; ▪ pilot betere aansluiting maatwerk en doelgroepenvervoer (Omnibuzz); ▪ de verbetering van euregionale ontsluiting, op het gebied van ticketing (in relatie tot Euregio Maas-Rijn (EMR) Connect). <p>Vanuit een procesmatige invalshoek willen we in 2019 bekijken hoe we de methodiek van de Ontwikkelagenda vorm geven vanuit enerzijds de verplichtingen van Arriva uit het contract en anderzijds de –vaak noodgedwongen- focus van Arriva op de vraagstukken van alledag die voortkomen uit uitvoeringsprocessen en –kwaliteit.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, financier, partner, ondernemer</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Verdere verdieping op de ontwikkelafels heeft plaatsgevonden, waarbij voornamelijk wordt gekeken naar de doorontwikkeling van het Openbaar Vervoer. Voor deze doorontwikkeling maken we zelf het Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer (korte en middellange termijn) en sluiten we aan bij het Toekomstbeeld OV 2040. In 2019 is de contourennota hiervan door het Rijk vastgesteld.</p> <p>Meer operationeel gericht heeft in 2019 een grote uitrol plaatsgevonden van zero-Emissie bussen: op dit moment is ongeveer de helft van de Limburgse busvloot elektrisch. Het deelfietssysteem is gedeeltelijk uitgevoerd. Arriva werkt op dit moment aan een nieuw deelfietssysteem aangezien de huidige uitvoerende partij (Nextbike) zich wil terugtrekken van de Nederlandse markt. Grensoverschrijdende ticketing heeft een vervolg gekregen binnen Mobility as a Service. Hierbij is onderzocht of meerdere modaliteiten aangeboden kunnen worden middels een app op de mobiele telefoon en waarmee de reiziger van A naar B kan reizen (reisinformatie, ticketing).</p> <p>Het onderzoek naar een betere aansluiting van het doelgroepenvervoer zal in 2020 worden opgestart. Dit onderzoek wordt ook betrokken in de evaluatie van het Limburgnet.</p> <p>Het verbeteren van de lijn/reisinformatie blijft aandacht vragen en is in 2019 in beperkte mate opgepakt, Vanuit de reiziger wordt de reisinformatie ook als aandachtspunt gesignaleerd.</p>	1, 2, 3
<p>3. Drielandentrein</p> <p>In december 2018, (na gereedkoming van de elektrificatie Landgraaf – Herzogenrath), gaat de Drielandentrein van start op de verbinding Maastricht – Aachen. Start van de verbinding naar Liège is afhankelijk van de uitkomsten van de</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Drielandentrein is in februari 2019 (vooralsnog alleen) tussen Maastricht en Aken van start gegaan. De intentie is dat de trein tussen Maastricht en Luik in 2023 gaat rijden.</p>	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>overleggen tussen de vervoerders en de nationale overheden en instanties. De betrokken partijen streven ernaar de verbinding per december 2018 of zo spoedig mogelijk daarna te starten mits aan alle vereisten is voldaan. Rol Provincie: <i>procesmanager, financier</i></p>		
<p>4. Dienstregeling Openbaar Vervoer Optimalisatie van de dienstregeling volgt uit onze ontwikkelaanpak (en – agenda) en draagt bij aan het realiseren van de ambitie ‘zorgeloos reizen van deur tot deur’. Reizigerstevredenheid en - groei brengen daarbij tot uitdrukking hoe succesvol we zijn in het realiseren van onze ambitie. In 2019 verwachten we dat de klanttevredenheid op het gebied van de dienstregeling minimaal gelijk blijft. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, bevoegd gezag, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Volgens de OV Klantenbarometer steeg de klantwaardering voor de Maaslijn in 2018 van 7,0 naar 7,2. Ook de hogere score voor Roermond-Maastricht Randwyck van 7,5 naar 7,7 valt op. De waardering voor de spoordienst Sittard-Kerkrade Centrum blijft met een 7,4 onveranderd. Maastricht Randwyck-Heerlen daalde licht van 7,6 naar 7,5. De waardering van de reiziger voor de bus blijft in 2018 ten opzichte van 2017 gelijk: een 7,7. De resultaten over 2019 worden in de tweede helft van maart bekendgemaakt.</p>	1, 2, 3
<p>5. Uitvoeringsprogramma Overstappunten Net als in 2018 ligt in 2019 – het laatste jaar van het Uitvoeringsprogramma- de nadruk op het naar het niveau ‘basis op orde’ brengen van de provinciale openbaar vervoerhaltes. Afronding van de grotere projecten uit het Uitvoeringsprogramma zal overigens ook deels na 2019 nog plaatsvinden. Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. In het kader van de Heroverweging Mobiliteitsopgaven en –ambities is onderzocht in hoeverre het Uitvoeringsprogramma een vervolg moet krijgen. Het uitvoeringsprogramma is door deze ontwikkelingen grotendeels ‘on hold’ komen te staan. Binnen het uitvoeringsprogramma openbaar vervoer wordt nu bekeken welke overstappunten voor de komende jaren aandacht vergen. Hierbij zal ook aansluiting worden gezocht bij de contourennota OV toekomstbeeld, waarbij de focus op het verbinden van meerdere modaliteiten zal liggen. In 2019 is het internationale busstation in Maastricht opgeleverd.</p>	1, 2, 3
<p>6. Stationsontwikkelingen In 2018 zal er een samenwerkingsovereenkomst worden gesloten over station Beek-Elsloo. We verwachten dat we in 2019 / 2020 een realisatieovereenkomst tussen partijen sluiten, waarna realisatie kan plaatsvinden. Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i></p>	<p>Niet gerealiseerd. De realisatie van de herontwikkeling start in 2020.</p>	1, 2, 3
<p>7. Wet lokaal spoor</p>	<p>Gerealiseerd.</p>	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Voor het project Tram Maastricht-Hasselt verschuift vanaf 2019 de focus vanuit de Wet lokaal spoor naar de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente Maastricht als Beheerder. We ondersteunen de gemeente Maastricht bij het invullen van en voorbereiden op deze rol, zodat er te zijner tijd een degelijke basis is om de gemeente (formeel op grond van de wet) te kunnen aanwijzen als Beheerder. Eveneens van belang is de start van de aanbesteding van de traminfrastructuur in 2019. Vanuit de rol van Bevoegd Gezag voor de Wet lokaal spoor vindt toetsing plaats op de contractdocumenten.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Naast de reguliere projectvoortgang ten aanzien van tram Maastricht Hasselt is vanuit de rol van bevoegd gezag Wet lokaal spoor (systeemveiligheid, beheer en instandhouding) in 2019 de focus gelegd op de voorbereiding van de contracteringsdocumenten (in het bijzonder het Programma van Eisen) en de Realisatie- en Exploitatieovereenkomst met De Lijn.</p>	
<p>8. Mobility as a Service</p> <p>Mobility as a Service (MaaS) is het concept waarbij reizigers 'mobiliteit' als dienst inkopen en niet meer de afzonderlijke vervoerproducten (een auto, een treinrit etc.) zoals nu het geval is. MaaS is het ontzorgen van de keten voor de reiziger en past daarom in onze ambitie 'zorgeloos reizen van deur tot deur'. Welke meerwaarde dit voor Limburg heeft en hoe we één en ander kunnen organiseren is, vanwege het recent ontstaan van MaaS, nog niet bekend. Naar aanleiding van de MaaS-pilots die het Ministerie van I&W samen met zeven regio's (waaronder Limburg) organiseert, vindt in 2019 een aanbesteding voor een MaaS-platform in Limburg plaats. Overigens zal in 2019 het onderdeel tarifiering en ticketing uit EMR Connect in relatie tot MaaS verder worden uitgewerkt.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2019 is de opdracht voor de pilot in Limburg verleend aan Arriva. Arriva zal met haar partners, Turnn en Tranzer de MaaS pilot in Limburg uitvoeren.</p>	1, 2, 3
<p>9. Beheer en onderhoud Dynamisch Reis Informatie Systeem (DRIS)</p> <p>Met de realisatie van het DRIS-project ontstaat een beheer- en onderhoudsopgave die we als going concern-taak in het kader van</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Beheer en onderhoud is door de Provincie opgepakt en maakt onderdeel uit van de reguliere taken.</p>	3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
concessiemanagement uitvoeren. Rol Provincie: <i>financier</i>		
10. Mobiliteitsaanpak In 2018 hebben we de Mobiliteitsaanpak ontwikkeld. Vanaf 2019 maken we werkenderwijs de overgang naar de nieuwe aanpak door de aansluiting tussen lopende dossiers enerzijds en Mobiliteitsaanpak anderzijds tot stand te brengen. Dit ook voor de dossiers op het gebied van Openbaar Vervoer en concessiemanagement. Daar verwachten we 3 tot 4 jaar voor nodig te hebben. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Gerealiseerd. In 2019 is een start gemaakt met de kaders voor het Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer in aansluiting op de Mobiliteitsaanpak. Essentieel is dat de integraliteit met andere modaliteiten wordt bewaakt binnen het uitvoeringsprogramma.	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Systeemgericht Contractbeheer openbaar vervoer geïmplementeerd.	0	1	1	2019
1	Concessiemanagement en contractbeheer Arriva vindt plaats als going concern-taak.	1	1	1	2019
2	Integratieplan deelfietssystemen en OV gereed en in uitvoering.	0	0	1	2019
2	Reisinformatieplan HOV gereed en in uitvoering.	0	0	1	2019
2	Pilot betere aansluiting maatwerk en doelgroepenvervoer (Omnibuzz).	0	0	1	2020
3	Drielandentrein.	0	1	1	2019
4	Klantwaardering openbaar vervoer op basis van Klantenbarometer.	NB	7,4	7,6	2019
4	Groei van het aantal OV-reizigers (bus en trein gezamenlijk).	100	100	101,12	2019
5	35 Bus kern- en regiohaltes naar niveau 'basis op orde' als onderdeel van resultaat 2018 '50 OV-haltes langs provinciale wegen naar niveau 'basis op orde'.	0	0	35	2019
6	Definitief ontwerp en kostenraming voor de herinrichting van het OV-knooppunt bij het station Beek – Elsloo gereed.	0	1	1	2019
7	Beheertaken en –verantwoordelijkheden vanuit de Wet lokaal spoor zijn inzichtelijk en in overleg met de gemeente Maastricht geïmplementeerd.	0	0	1	2023
8	Het MaaS-platform is voor Limburg aanbesteed.	0	1	1	2019
8	Geïmplementeerde verbetermaatregelen in het landsgrensoverschrijdend openbaar vervoer op het	0	1	1	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
	gebied van tarifiering & ticketing.				
9	Beheer en onderhoud DRIS vindt plaats als going concern-taak.	1	1	1	2019
1 0	Provinciale taken en werkzaamheden 'OV en concessie management' vinden plaats binnen de kaders van de Mobiliteitsaanpak.	0	0	1	2023

Product	3.1.2. Railagenda
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Opwaarderen Maaslijn: Vaststelling Provinciaal InpassingsPlan (PIP) inclusief Milieu-effect rapportage (MER). Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Niet gerealiseerd. Vanwege eerder opgetreden vertraging op de Maaslijn is de planning inmiddels bijgesteld. Daarbij wordt het PIP in 2021 aan PS voorgelegd ter goedkeuring.	1, 2, 3
2. Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf: Vaststelling Provinciaal InpassingsPlan (PIP) inclusief Milieu-effect rapportage (MER). Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Niet gerealiseerd. Vanwege het feit dat ook de financiële middelen bij het vaststellen van het inpassingsplan geregeld moeten zijn, zal het Inpassingsplan in april 2020 aan de Staten worden voorgelegd ter goedkeuring.	1, 2, 3
3. Realisatie station Maastricht-Noord fase 2 Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Niet gerealiseerd. De realisatie van het station Maastricht Noord fase 2 zal op zijn vroegst in 2021 plaatsvinden. Dit vanwege het feit dat de zogenaamde TreinVrijePeriode niet eerder op het traject Maastricht – Amsterdam kan worden aangevraagd.	2,3
4. Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM). Het bieden van een goede infrastructuur, zodat de ZLSM haar stoomtreinen kan laten rijden. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In de periode 2013-2018 is de eerste tranche groot onderhoud gerealiseerd. In 2019 is de nog resterende onderhoudsopgave in beeld gebracht en ter besluitvorming voorgelegd aan PS. Dit heeft op 14 februari 2020 geleid tot het voteren van onderhoudsmiddelen voor de periode 2020-2023.	-

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Vaststelling Provinciaal InpassingsPlan (PIP) inclusief Milieueffect rapportage (MER) Maaslijn.	0	0	1	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Vaststelling Provinciaal InpassingsPlan (PIP) inclusief Milieueffect rapportage (MER) Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf.	0	0	1	2020
3	Oplevering station Maastricht-Noord fase 2.	0	0	1	2021
4	Besluitvorming over financiering toekomstig onderhoud ZLSM.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Besluitvorming over financiering toekomstig onderhoud ZLSM heeft door GS plaatsgevonden in 2019, en door PS op 14 februari 2020.

Wat heeft het ons gekost?

Begrotingsprogramma 3.1 Openbaar vervoer en railagenda	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management	70.391	-2.268	68.123	58.364	9.759	V
3.1.2. Railagenda	1.198	3.595	4.794	2.940	1.853	V
	71.590	1.327	72.917	61.304	11.613	V
<i>Personele lasten</i>						
	2.145	-7	2.138	2.119	19	
<i>Kapitaallasten</i>						
	1.672	-671	1.001	1.106	-104	
Totaal lasten	75.407	650	76.057	64.529	11.527	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management	7.944	0	7.944	8.204	-260	V
3.1.2. Railagenda	6.262	3.000	9.262	9.262	0	V
Totaal baten	14.206	3.000	17.206	17.467	-261	V
Totaal saldo van baten en lasten	-61.201	2.350	-58.851	-47.063	-11.788	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Bestemmingsreserve ZLSM	34	0	34	34	0	
Reserve DU elektrificatie Maaslijn	5.979	-5.979	0	0	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	7.944	27.482	35.426	35.636	-210	
Totaal toevoegingen	13.957	21.503	35.460	35.670	-210	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bestemmingsreserve ZLSM	799	-605	195	79	116	
Immunisatiereserve	0	8.530	8.530	8.530	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	72.070	-2.400	69.670	59.501	10.169	
Reserve DU electricatie Maaslijn	0	12.973	12.973	12.973	0	
Totaal onttrekkingen	72.870	18.498	91.368	81.083	10.284	
Saldo mutatie reserves	58.913	-3.005	55.908	45.413	10.494	
Resultaat	-2.288	-655	-2.943	-1.650	-1.293	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.1. Openbaar vervoer en railagenda resteert een voordelig resultaat van € 1,29 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 11,87 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 11,61 mln. lagere lasten en € 0,26 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 9,76 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Dat heeft consequenties gehad voor een aantal opgaven. In het kader van deze heroverweging kan een bedrag van € 8,31 mln. beschikbaar blijven binnen de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen. Daarnaast is er een voordelig verschil ontstaan, dat wordt veroorzaakt door:

- station Beek-Elsloo (€ 0,15 mln.). Afronding van het totale project is voorzien in de periode 2022-2023. Voorgesteld wordt de middelen over te boeken naar 2020;
- de Wensbus (€ 1,27 mln.). Een aantal subsidieaanvragen, waarvan de beschikking in 2019 was voorzien, kon niet worden afgehandeld, omdat de aanvragen niet volledig waren. Voorgesteld wordt de middelen hiervoor over te boeken naar 2020;
- Interreg VA project EMR Connect (€ 0,03 mln.). Door de late toestemming van de Euregio Maas Rijn is er vertraging ontstaan bij dit project. Voorgesteld wordt de middelen over te boeken naar 2020.

Ten opzichte van de begroting zijn de baten € 0,26 mln. hoger dan begroot. Dat wordt veroorzaakt door de bijdrage van de Provincie Gelderland in de concessie. Bij de begroting van deze inkomsten is geen rekening gehouden met indexering van de bijdrage. Op realisatiebasis is wel rekening gehouden met de indexering.

3.1.2. Railagenda

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 1,85 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. In het kader van de heroverweging kan binnen dit product een bedrag van € 0,13 mln. beschikbaar blijven binnen de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen. Daarnaast wordt het voordelig verschil veroorzaakt door:

- ZLSM (€ 0,56 mln.); de subsidieaanvraag was nog niet compleet, waardoor verlening in 2019 niet mogelijk was. Voor het onderhoudsplan moeten de middelen gefaseerd worden. Voorgesteld wordt de middelen over te boeken naar 2020. Het betreft middelen voor exploitatie en beheer (verzekering, calamiteiten, e.d.) die los staan van de infra-investeringen voor groot onderhoud zoals onder 3.1.2. benoemd;
- Station Maastricht Noord fase II (€ 0,98 mln.). Zoals aangegeven in de Voortgangsrapportage Groot Project Railagenda, is door de langere procestijd voor de nog te verkrijgen buitendienststellingen, de planning bijgesteld naar oplevering in 2021. Voorgesteld wordt de middelen hiervoor over te boeken naar 2020;
- afrekening onderzoek TEN-T verbindingen (€ 0,18 mln.). De einddeclaratie is eind 2019 ingediend bij het Uitvoerend Agentschap innovatie en netwerken - INEA. Daardoor kon de definitieve afrekening met Europa nog niet in 2019 plaatsvinden. Voorgesteld wordt de middelen hiervoor over te boeken naar 2020.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkkomsten
3.1.1	Openbaar vervoer en concessie management	1.955	-	1.780	65	-	-	109	-
3.1.2	Railagenda	239.985	35.436	34.712	7.784	7.249	2.252	197.489	25.935
		241.939	35.436	36.491	7.850	7.249	2.252	197.598	25.935

De investeringen in 3.1.1. hebben betrekking op DRIS oftewel dynamische reis informatiesystemen, in lijn met PS-besluitvorming 2016 en 2017. De investeringen/financieringen in 3.1.2 Railagenda bestaat vooral uit de Opwaardering van de Maaslijn In lijn met het PS-besluit d.d. 21-7-2019.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen	Financiering
Omvorming Prorail naar een publiekrechtelijk ZBO	Stationsgebouw ZLSM	Lening aan Stichting Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij

3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit

Het programma richt zich op het tot stand brengen van een toekomstbestendige, toegankelijke, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen. Dit doen we in de context van vijf centrale gebiedsopgaven die aansluiten op de ambities, zoals geformuleerd in het coalitieakkoord:

1. bereikbare stedelijke gebieden;
2. een vitaal platteland;
3. sterke economische clusters;
4. een concurrerende logistieke sector;
5. een veerkrachtige vrijetijdseconomie.

Binnen de gebiedsopgaven werken we aan zes strategische doelen om 'Slimme mobiliteit zonder grenzen' mogelijk te maken in Limburg. De mobiliteitsdoelen zijn: doorstroming, leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid. Daarnaast zijn er twee leidende principes die richting geven aan hoe we ons werk uitvoeren:

- grenzeloos - we verbinden mensen en systemen, we werken over de geografische grenzen heen, we zijn innovatief in techniek en ons handelen;
- effectief en efficiënt - alles wat we doen is in balans.

We spelen daarbij in op belangrijke trends en toekomstige ontwikkelingen, zoals digitalisering, personalisering en maatwerk, globalisering en internationalisering, verduurzaming en een andere rol van de overheid. We richten ons op het beter en anders benutten van de beschikbare vervoersvoorzieningen en we kiezen voor kwaliteit (wat maakt het beter) naast kwantiteit (meer van hetzelfde). We zorgen dat de basis op orde is. Voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur betekent dit dat we het huidige kwaliteitsniveau uit 2011 actualiseren en vertalen naar een nota Infrastructuurle Kapitaalgoederen Provincie Limburg (PS-besluit 14 februari 2020). Via innoveren en experimenteren spelen we in op maatschappelijke en technologische veranderingen en de wensen die daaruit naar voren komen ten aanzien van mobiliteit. We werken samen met alle relevante stakeholders en shareholders via diverse regionale en (inter)nationale platforms.

Er is specifiek aandacht voor knelpunten op het nationale wegennet in combinatie met de aansluiting daarvan op het lokale, regionale, provinciale en internationale wegennet en voor de multimodale vervoersketens en knooppunten. Grensoverschrijdende verbindingen en grensoverschrijdende samenwerking zijn integraal onderdeel van dit programma. Fietsverkeer, verkeersveiligheid, verkeers- en vervoersmanagementprogramma's, gedragsbeïnvloeding en duurzaamheid behoren ook tot dit programma. Met adequate monitoring en dataverzameling ondersteunen, onderbouwen en evalueren we het mobiliteitsbeleid.

De op het moment van aanvang van deze coalitieperiode grootste projecten (BPL, N280-west en N266) zijn in de structuur van de begroting als apart product benoemd vanuit het streven om de begrotingsstructuur vergelijkbaar te houden. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen treft u een overzicht aan van overige investeringen in provinciale wegen.

Wat willen we bereiken?

We willen voor Limburg, in de (inter)nationale context, toe naar een vlot, veilig, betrouwbaar, duurzaam, leefbaar en efficiënt vervoer van mensen en goederen, door een gericht aanbod van mobiliteitsvoorzieningen.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg is lokaal, regionaal en (inter)nationaal vlot en betrouwbaar bereikbaar via alle modaliteiten en kent een goed functionerend netwerk van vervoerssystemen.

Criterium 2: Verkeer en vervoer in Limburg is veilig.

Criterium 3: Mobiliteit vindt in Limburg plaats op een toegankelijke, duurzame, toekomstbestendige en efficiënte wijze. Vervoerssystemen met een geringe belasting van de omgeving worden breed gebruikt.

Wat hebben we bereikt?

De bereikbaarheid, verkeersveiligheid en de duurzaamheid van de mobiliteit in Limburg is in 2019 verder verbeterd door de infrastructuurmaatregelen die wij in 2019, samen met onze regionale, nationale en internationale partners hebben voorbereid en uitgevoerd. Belangrijke stappen waren onder andere het Tracébesluit voor de verbreding van de A2 Het Vonderen-Kerensheide en de opening van de Buitenring Parkstad.

We hebben daarnaast, op basis van ons Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' (2018), verder gewerkt aan het beter verknopen van de verschillende modaliteiten en aan gedragsverandering van reizigers, om het gebruik van duurzamere vervoersalternatieven voor de auto te stimuleren.

Om de mobiliteit en alle maatregelen die daarvoor noodzakelijk zijn op termijn ook betaalbaar te houden, hebben wij in 2019 een heroverweging uitgevoerd van alle geplande en beoogde maatregelen die via de Mobiliteitsmiddelen worden gefinancierd. Dit heeft ertoe geleid dat enkele beoogde projecten (N281 geluidscherm, provinciale bushaltes, Avantislijn en Leisure ring) zijn vervallen en dat bij een aantal andere projecten de scope is aangepast. In het laatste geval hebben wij gezamenlijk met onze partners in enkele gevallen extra financiën weten vrij te maken om de projecten zo volledig mogelijk uit te voeren (PS-besluit 14 februari 2020).

Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-afspraken

In het Bestuurlijk Overleg (BO) -MIRT 2019 zijn afspraken gemaakt over:

- Minder Hinder (coördinatie aanpak infra-projecten en afgestemde hinderaanpak);
- Slimme en Duurzame mobiliteit (waaronder samenwerking in dataplatform, totstandkoming zero emissie zones stadslogistiek en samenwerking in Nationale Agenda Laadinfrastructuur);
- SmartwayZ (planning definitieve Structuurvisie);
- Knooppunt Zaarderheiken (wijziging Bestuursovereenkomst en planning);
- uitbreiding perroncapaciteit Heerlen Oost (scopewijziging);
- Tram Hasselt - Maastricht (aanpassing realisatietermijn);
- Treindienst Amsterdam - Heerlen - Aken;
- generieke landelijke zaken (vrachtwagenheffing en werken voor derden door ProRail).

In het BO MIRT Goederencorridors zijn daarnaast afspraken gemaakt over:

- opstellen Toekomstagenda richting 2030;
- ruimtelijk (concentratie)beleid met betrekking tot logistieke activiteiten op de goederencorridor;
- inzet logistieke makelaars op overslagknooppunten;
- financiering diverse spoormaatsregelen bij knooppunt Venlo op basis van wederkerigheid;
- inzet en financiering voor Clean Energy Hubs;
- samenwerking truckparkeerplaatsen (opstellen Connecting Europe Facility (CEF) -call, bevorderen van één informatiesysteem over aanwezigheid en bezetting truckparkeerplaatsen).

Provinciale wegen

In 2019 zijn de laatste delen van de nieuwe verbinding rondom Parkstad Limburg, de Buitenring Parkstad Limburg, voor het verkeer opengesteld. Het grootschalig reconstrueren van de N280 is voor het wegvak in Roermond in volle gang en de oplevering staat gepland voor 2021. Voor het westelijke deel van de N280, lopende door de gemeente Leudal, is de wijze van realisatie al overeengekomen met de gemeente. Na de heroverweging mobiliteitsopgaven wordt gestart met de verdere planvorming. De oplevering staat gepland voor 2025. Voor de N266 (randweg Nederweert) is gekozen voor het Nieuw Alternatief (integrale aanpak van de bereikbaarheidsproblematiek met behulp van maatregelen op zowel de N266 als de N275). In de heroverweging mobiliteitsopgaven is afgesproken dat de eventueel aangepaste scope voor de zomer van 2020 ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

De nota Infrastructurele Kapitaalgoederen is geactualiseerd en vastgesteld (PS 14 februari 2020). Na de heroverweging mobiliteitsopgaven wordt gestart met de uitvoering.

Verkeers- en vervoersmanagement en innovatie

Naast continuering van de succesvolle samenwerking in 'Zuid-Limburg Bereikbaar' en 'Roermond Bereikbaar' (waaronder de werkgeversaanpak) is met de gemeenten verder gewerkt aan de afstemming wegwerkzaamheden en evenementen via de tool Melvin. Hierdoor wordt de druk op het wegennet beheerst en kan de reiziger van goede reisinformatie worden voorzien.

De innovatie verloopt voornamelijk via de samenwerking met Noord-Brabant in SmartwayZ.NL. Er is in 2019 gewerkt aan de invoering van intelligente verkeersregelininstallaties (iVRI's). Hiermee kunnen verkeersstromen actueel gestuurd worden en wordt belangrijke verkeersdata verkregen. De eerste installaties zijn geïmplementeerd. In 2020 zal de verdere uitrol worden gepland.

Fiets

Er is met de gemeenten gewerkt aan de totstandkoming van (delen van) de snelfietsroutes Maastricht-Sittard en Sittard-Roermond-Venlo. Daarnaast is de haalbaarheid onderzocht van diverse fietsverbindingen (waaronder oost-west Midden-Limburg en Geul-Geleenbeek). Enkele projecten zijn vanwege haalbaarheid of gebrek aan draagvlak komen te vervallen (waaronder Trambaanfietsroute). Grensoverschrijdend is onder andere gewerkt aan de verbindingen Venlo-Krefeld en de fietsbrug Stein. De fietsstimulering is opgepakt in het kader van de werkgeversaanpak Zuid-Limburg Bereikbaar. Verder is de campagne 'Op de pedalen' gestart, die bedoeld is om fietsen (weer) de sociale norm te maken.

Verkeersveiligheid

Op basis van motie 651 Evers c.s. inzake Traffic Informers (PS 19-6-2015 en PS 23-10-2015) is het project Traffic Informers afgerond. De verkeerseducatie in het basis- en voortgezet onderwijs is uitgevoerd op basis van de gemeentelijke convenanten. Er zijn meerdere verkeersveiligheidscampagnes uitgevoerd (waaronder CarnavalsBob, Mono, Snelheid en Fietsverlichting). Onder impuls van het nationale Strategisch Plan Verkeersveiligheid is met de gemeenten overlegd over invulling van de regionale vertaling en de bijbehorende governance.

Logistiek

We hebben de multimodaliteit van de logistieke knooppunten in Limburg versterkt door realisatie van de spoor aansluiting van de railterminal Venlo, subsidieverlening aan de bargeterminal Venlo en de ondersteuning van de uitbreiding van de haven Wanssum.

Over de verbetering van de logistieke verbindingen (weg, water en spoor) zijn in diverse overleggen met het Rijk en andere partners afspraken gemaakt over lopende projecten.

Samenwerking

In de samenwerking met de gemeenten hebben wij het Mobiliteitsberaad geïntroduceerd. Hiermee willen we kennis en ervaringen uitwisselen, de krachten bundelen om focus aan te brengen in mobiliteitsopgaven, een verhaal hebben richting Den Haag en Brussel, efficiënter overleggen en de transitie naar nieuwe mobiliteit in Limburg vormgeven. Ook kunnen we zo de uitvoering van de afspraken uit het BO MIRT verder stroomlijnen.

Als uitwerking van het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' zijn wij gestart met de gebiedsgerichte benadering in een drietal prioritaire gebieden:

1. het gebied Noord-Limburg;
2. de corridor Weert-Eindhoven;
3. het gebied Westelijke Mijnstreek.

Essentie van de aanpak is dat niet de oplossing, maar de opgave centraal wordt gesteld en dat van daaruit wordt toegewerkt naar de meest passende oplossing. Daarbij wordt naast fysieke, infrastructurele oplossingen steeds vaker gekeken naar oplossingen met betrekking tot systeem en gedrag (alternatieven aanbieden, gedragsbeïnvloeding) of een slimme combinatie hiervan.

In het grensoverschrijdende mobiliteitsoverleg van Zuidoost Nederland met Noordrijn Westfalen is een werkagenda 2019 vastgesteld en in uitvoering genomen. Dit Mobiliteitsplatform NL-NRW, waaraan ook het ministerie I&W deelneemt, heeft op de eerste Grenslandconferentie een presentatie gehouden over de vorm en inhoud van de samenwerking, en er zijn enkele onderwerpen aangedragen voor de Grenslandagenda 2019.

In de vergadering van 14 februari 2020 is ingestemd met onderstaande voorstellen:

- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen Provincie Limburg 2020;
- Kader Heroverweging Mobiliteitsopgaven en –ambities 2020-2023;
- Provinciaal Beleidskader Fiets 2019-2023 'Focus op fiets';
- Dekkingsvoorstel Leisure Lane.

Dat heeft gevolgen voor de in 2019 beoogde resultaten. Verwezen wordt naar de toelichting onder de bereikte resultaten.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Verkeers- en vervoersmanagement De basis op orde Vanuit de gedachte basis op orde werken we samen met onze regionale partners aan een goede doorstroming op ons vervoersnetwerk. Dit doen we via continue processen, zoals de afstemming van wegwerkzaamheden en evenementen. In 2019 schakelen we over naar de landelijke tool Melvin om de wegwerkzaamheden	Deels gerealiseerd. De implementatie van Melvin is goed verlopen. Er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt en er zijn werkprocessen ingericht. Het blijft een aandachtspunt om het werken met Melvin bij alle gemeenten in werkprocessen vast te leggen, zodat het goed geborgd is. Qua specifieke projecten is er gewerkt aan de scenario's voor intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's) in het Bottlenext project. Deze zijn begin 2020 gereed en zullen in het tweede kwartaal 2020 in gebruik worden genomen. Daarnaast is er een nieuwe start gemaakt om te	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>en evenementen af te stemmen. In specifieke projecten werken we aan maatregelen ter bevordering van de doorstroming ten tijde van incidenten (bijvoorbeeld een verstoring op de A2 of een calamiteit bij Chemelot). De Provincie draagt hierin als partner van de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) bij in de ontwikkeling van Melvin en coördineert Limburgbreed dat de wegbeheerders goed met het programma kunnen werken en de nodige input hiervoor leveren. Verder ontwikkelen we een continu proces voor de monitoring van de netwerkprestatie op basis van actuele data.</p> <p>Gebiedsgerichte aanpak In gebieden met een cumulatie van activiteiten die van invloed zijn op de bereikbaarheid werken we in programma's samen met partners aan een gebiedsgerichte aanpak ten behoeve van de bereikbaarheidsopgave.</p> <p>Innovatie Belangrijk onderdeel van het werkveld is de adaptatie van nieuwe technologische ontwikkelingen. Hiertoe bouwen we de benodigde kennis en ons netwerk op. Op basis hiervan zoeken we actief naar mogelijkheden voor toepassing van innovaties in onze projecten en programma's. Concreet verkennen we de Limburgbrede uitrol van intelligente verkeersregelininstallaties (iVRI's).</p>	<p>werken aan een calamiteitenplan voor Chemelot. De samenwerking met de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) is versterkt in 2019, mede ingegeven door de landelijke ontwikkelingen rond de Krachtenbundeling Smart Mobility (samenwerking rijksoverheid en decentrale overheden).</p> <p>Voor de gebiedsgerichte aanpak is in 2019 een start gemaakt met de analyses van met name de ruimtelijke ontwikkeling van de gebieden om de gebiedsopgave goed in beeld te brengen. Hiervoor is gebruik gemaakt van sociaal economische gegevens, ruimtelijke plannen en bestaande verkeersgegevens.</p> <p>Op het gebied van innovaties hebben we ook in 2019 samengewerkt met de Provincie Noord-Brabant, Rijkswaterstaat en het Ministerie van I&W in het SmartwayZ.NL programma. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van iVRI's. In Limburg zijn in 2019 acht iVRI's in productie genomen, waar we nu eerste ervaringen mee opdoen. Er is een start gemaakt voor een plan voor de verdere uitrol van iVRI's. De ontwikkeling en de levering van de iVRI-installaties heeft in 2019 veel vertraging opgelopen, omdat het samenwerkingsproces met veel partijen complex is en de techniek nog niet voldoende uitontwikkeld was om vlot te implementeren. Afronding van het plan vindt daardoor plaats in 2020.</p>	
<p>2. Weginfrastructuur Wij dragen inhoudelijk bij aan diverse door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) geïnitieerde rijksprojecten voor autosnelwegen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2019 wordt door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat het 	<p>Deels gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A2 Het Tracébesluit A2 Vonderen - Kerensheide is op 9 december 2019 door de minister genomen. ▪ A67 (Onderdeel van SmartwayZ.NL programma) In februari 2019 is een ontwerp-Structuurvisie 	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Tracébesluit voor de A2 het Vonderen - Kerensheide genomen, zoals reeds aangekondigd in de afwijkingenrapportage 2018;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voor de A67 Leenderheide – Zaarderheiken wordt gewerkt aan een MIRT-verkenning. Eind 2018 is een Ontwerp Tracébesluit (OTB) genomen en van hieruit wordt toegewerkt naar een Tracébesluit in 2020. In 2019 wordt het tracéMER onderzoek ten behoeve van het Tracébesluit uitgevoerd; ▪ Het oostelijk deel van knooppunt Zaarderheiken is onderwerp van een afzonderlijke procedure, waarvoor door I&W een Trajectnota/Milieueffectrapportage (TN/MER) wordt opgesteld. Eind 2019 zal hiervoor een Ontwerp Tracébesluit worden genomen; ▪ In de programmaraad SmartwayZ.NL worden besluiten genomen m.b.t. infrastructuuregelen voor de A2 Weert-Eindhoven en de A67 Eindhoven-Venlo, inclusief de zuidelijke aansluiting van de A67 naar de A73. Daarnaast worden besluiten genomen over Smart Mobility oplossingen voor deze tracés. <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner, ondernemer</i></p>	<p>verschenen, samen met het Milieu Effect Rapportage (MER) -rapport. Eenieder heeft de gelegenheid gehad hierop een zienswijze in te dienen. Vanwege de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 inzake de Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) besloten om de planning van alle geïnitieerde rijksprojecten voor autosnelwegen hierop aan te passen. De besluitvorming over de Verkenningenfase (vaststelling van de Structuurvisie door de minister) is hierdoor vertraagd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaarderheiken In het MIRT-overleg hebben Rijk en regio ingestemd met het wijzigen van de Bestuurs-overeenkomst. We zijn overeengekomen dat de overschrijding op het projectbudget gelijkelijk (50%-50%) wordt gedeeld. De nieuwe planning voor het ontwerp-tracébesluit is het eerste kwartaal van 2020 en het tracébesluit in het vierde kwartaal van 2020. De planning voor de realisatie en openstelling blijven ongewijzigd. ▪ SmartwayZ (Onderdeel van SmartwayZ.NL programma) De door de stuurgroep gekozen maatregelpakketten B en C (voornamelijk OV en fiets) voor de A2 Weert-Eindhoven zijn in 2019 uitgewerkt. Het totale pakket zal in het eerste kwartaal 2020 aan de programmaraad worden voorgelegd. 	
<p>3. Samenwerking, internationalisering en (beleids)onderbouwing In het Bestuurlijk Overleg over het MIRT (BO-MIRT) blijven we richting het Rijk lobbyen voor projecten als de gebiedsontwikkeling/transitiezone A76, diverse spoorprojecten en de status van de Maasroute. Daarnaast beslissen we gezamenlijk in dit overleg over te nemen stappen in gezamenlijke projecten en programma's, zoals de verbreding van de A2 (Het Vonderen - Kerensheide), SmartwayZ.NL en de</p>	<p>Gerealiseerd. In het BO-MIRT 2019 zijn afspraken gemaakt over:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vrachtwagenheffing (aanpak ongewenste uitwijk); ▪ Werken voor derden (door ProRail); ▪ Minder Hinder (coördinatie aanpak infra-projecten en afgestemde hinderaanpak); ▪ Slimme en Duurzame mobiliteit (waaronder samenwerking in dataplatform en invoering slimme verkeerslichten/IVRI's, totstandkoming zero emissie zones stadslogistiek, fietsstimulering, werkgeversaanpak en samenwerking in Nationale Agenda 	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Goederencorridor Zuid-Nederland. In het kader van de goederenvervoercorridors willen wij ook de grensoverschrijdende samenwerking versterken via de European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) Rhine Alpine corridor. In het kader van de samenwerking in Inter Provinciaal Overleg (IPO) -verband werken we in 2019 o.a. aan de verdere uitwerking van het Toekomstbeeld OV 2040, Smart mobility en Tour de Force (fiets).</p> <p>We zetten het grensoverschrijdend mobiliteitsoverleg met Duitsland/NRW en met België voort. We gaan ook door met de thematische samenwerking in de euregio via participatie in de reguliere overleggen (o.a. OV en Logistiek). We werken met onze partners samen in een vernieuwde governance-structuur o.b.v. het Mobiliteitsplan Limburg "Slim op weg naar morgen" via een gezamenlijke strategische agenda. Voor de uitvoering daarvan zoeken we samenwerking met andere partners incl. financiering. Waar mogelijk verwerven we EU-fondsen voor Limburgse mobiliteitsprojecten en – programma's.</p> <p>We zorgen via monitoring voor een actuele onderbouwing, opvolging en evaluatie van het mobiliteitsbeleid en de projecten. Dit door programma-brede monitoring, door trendanalyses, verkeersmodellen en prognoses.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Laadinfrastructuur;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ SmartwayZ (planning definitieve Structuurvisie); ▪ Knooppunt Zaarderheiken (wijziging Bestuursovereenkomst en planning); ▪ uitbreiding perroncapaciteit Heerlen Oost (scopewijziging); ▪ Tram Hasselt - Maastricht (aanpassing realisatietermijn); ▪ Treindienst Amsterdam - Heerlen - Aken (analyse meerdere scenario's met betrekking tot tweede treindienst Maastricht - Heerlen - Aken en rechtstreekse Intercity). <p>In het BO MIRT Goederencorridors zijn afspraken gemaakt over:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ opstellen Toekomstagenda richting 2030; ▪ ruimtelijk (concentratie)beleid m.b.t. logistieke activiteiten op de goederencorridor; ▪ inzet logistieke makelaars op modal shift knopen; ▪ financiering diverse spoormaatsregelen bij knooppunt Venlo op basis van wederkerigheid; ▪ inzet en financiering voor Clean energy hubs (transitie naar duurzame brandstoffen en andere energiedragers voor goederenvervoer over weg en water); ▪ samenwerking bij opstellen van aanvraag voor Europees subsidie (CEF-call) met betrekking tot truckparkings en het bevorderen van één systeem van digitale en dynamische informatie over aanwezigheid en bezetting truckparkeerplaatsen. <p>Grensoverschrijdende samenwerking</p> <p>We hebben geparticipeerd in bijeenkomsten van de European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) Rhine Alpine corridor.</p> <p>In het bestuurlijk overleg van het Mobiliteitsplatform Nederland - Noordrijn Westfalen is een werkagenda voor 2019 vastgesteld. Via de diverse werkgroepen is hieraan in 2019 uitvoering gegeven.</p> <p>Op de eerste Grenslandconferentie (mei 2019) zijn enkele actiepunten met betrekking tot grensoverschrijdend OV opgenomen in de Agenda 2019. Deze worden via het Mobiliteitsplatform NL-NRW uitgevoerd.</p> <p>In het OV-platform van de Euregio Maas-Rijn is de</p>	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>ontwikkeling van het grensoverschrijdend OV onderling afgestemd. Het NRW Semesterticket is nu ook geldig in Zuid-Limburg zodat Duitse studenten hiermee naar Heerlen en Maastricht kunnen reizen.</p> <p>Monitoring In het kader van het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' en de geplande gebieds- verkenningen is de monitoringsaanpak verder doorontwikkeld. Er is daarbij samengewerkt met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).</p>	
<p>4. Mobiliteitsplan/-aanpak Op 19 september 2017 hebben Gedeputeerde Staten de processtarter Mobiliteitsplan Limburg "Slim op weg naar morgen" vastgesteld. Dit was de start van een proces met interne en externe partners om te komen tot het kader voor de concrete invulling van de mobiliteitsdoelen. De nieuwe manier van werken, onze Mobiliteitsaanpak, is flexibel en toekomstgericht en beweegt mee met technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Kenmerkend van deze nieuwe manier van werken zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opgave gericht werken; 2) adaptief werken; 3) programmeren op basis van een balans tussen effectiviteit en efficiëntie. <p>Ad 1) Opgave gericht werken Het Mobiliteitsplan Limburg "Slim op weg naar morgen" richt zich in de kern op het nemen van mobiliteitsmaatregelen die bijdragen aan de vijf gebiedsopgaven, de zes mobiliteitsdoelen en langs een viertal investeringslijnen (basis op orde, beter benutten, kwaliteit naast kwantiteit en innoveren en experimenteren), zoals hiervoor genoemd. In een participatief proces in 2018 hebben we dit concreet gemaakt in zes regioprofielen. In de zes regioprofielen staat per regio beschreven welke gebieds- en</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>We zijn in 2019 gestart om meer gebiedsgericht te werken: van 'modaliteit naar mobiliteit'. Conform het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' worden nieuwe mobiliteitsopgaven gebiedsgericht in kaart gebracht. We zijn daartoe gestart met drie prioritaire gebiedsverkenningen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het gebied Noord-Limburg; 2. de corridor Weert-Eindhoven; 3. het gebied Westelijke Mijnstreek. <p>Uitwerking vindt de komende periode op verschillende niveaus plaats en vraagt inzet en betrokkenheid vanuit de verschillende partijen in de regio om te komen tot een nieuwe manier van samenwerken rondom de gezamenlijke opgaven. Deze werkzaamheden lopen door in 2020. Naast de prioritaire provinciale gebiedsverkenningen is het mogelijk dat andere partijen een verkenning initiëren. In 2019 ging het dan om de volgende verkenningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg; ▪ Mobiliteitsopgaven Parkstad-Stadt Aachen; ▪ Verkenning Uitwerking alternatief N266 Nederweert. <p>Op 23 februari 2018 hebben Provinciale Staten het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' unaniem vastgesteld. Dit plan is het kader waarin we onze mobiliteitsdoelstellingen hebben vastgelegd. In het verlengde daarvan hebben wij een afwegingskader mobiliteitsopgaven en -ambities op 20 november 2018 vastgesteld. Op basis van de toen lopende opgaven en ambities is geconcludeerd dat de financiering met de inzet van de beschikbare Bereikbaarheidsmiddelen voor de toekomst (2019-2033)</p>	<p>1, 2, 3</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>mobiliteitsopgaven, met de daarbij behorende mobiliteitsdoelen, er spelen. Daarnaast zijn alle lopende mobiliteitsactiviteiten en projecten alsook nieuwe initiatieven bekeken in het licht van die opgaven en doelen. Het geheel vertaalt zich naar het Jaarlijks Investeringsprogramma (JIP) Mobiliteit. De zes regioprofielen en het JIP worden verder uitgewerkt.</p> <p>Ad 2) Adaptief werken Om in te kunnen spelen op een snel veranderende wereld, werken we binnen de Mobiliteitsaanpak adaptief. Dat doen wij door fasegewijs te werken conform de Limburg Standaard, zodat bij afronding van elke fase inzichtelijk is gemaakt welke bijdrage het project levert aan de mobiliteitsopgave, en of dit effectief en efficiënt is.</p> <p>Ad 3) Programmeren op basis van een balans tussen effectiviteit en efficiëntie Daar waar gebieds- en mobiliteitsopgaven zijn, is de wereld in beweging. De vraag die we ons daar stellen is "Doen we de goede dingen om die beweging te faciliteren?". Het antwoord daarop is de balans tussen effectiviteit op de opgaven en doelen en efficiënt in tijd, geld en moeite – voor elk project en programma en voor het geheel.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De gebieds- en mobiliteitsopgaven, bijbehorende mobiliteitsdoelen en doelstellingen en de strategie hoe we deze opgaven gaan realiseren zijn kaderstellend voor de maatregelen die we nemen. De effectiviteit van de maatregelen wordt hieraan afgemeten. Effectief betekent dat een strategie, programma of maatregel een zo groot mogelijk deel van de opgaven realiseert. Onze ingrepen in personen- en goederenvervoer zijn 	<p>ontoreikend zou zijn. Gelet op de Statenverkiezingen in het voorjaar van 2019 en de vorming van een nieuw college is toen alleen een keuze gemaakt voor de noodzakelijke projecten in het jaar 2019.</p> <p>Met het aantreden van het nieuwe college in 2019 en de uitvoering van het collegeprogramma is de actualisering van opgaven en ambities opnieuw aan de orde gekomen. In totaal is € 100 mln. extra ter beschikking gesteld, waarvan € 25 mln. voor de opgaven inzake fiets. Daarbij is bestuurlijk opgedragen besparingsmogelijkheden te onderzoeken en een voorstel te maken voor de bestuurlijke keuzes, zodat er ook voor de toekomst (doorkijk tot 2033) ruimte is om onze mobiliteitsopgaven uit te voeren.</p> <p>Met de hierboven genoemde afwegingsmethodiek en financiële spelregels is deze opdracht als volgt uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor elk project is in beeld gebracht wat de basisscope is (bepaling minimale variant); ▪ aan de hand van landelijke en actuele richtlijnen is gekeken naar de te hanteren afschrijvingstermijnen (actualiseren financiële verordening: afschrijvingstermijnen); ▪ alle projecten zijn afgewogen via het afwegingskader om te bepalen wat de bijdrage is aan de mobiliteitsdoelen (bepaling volgorde); ▪ de politiek-bestuurlijke keuze tussen effectiviteit en risico is gemaakt (bepaling politiek-bestuurlijke afweging). <p>Finale besluitvorming over deze 'Heroverweging Mobiliteitsopgaven en -ambities 2020-2023' heeft plaatsgevonden in de Statenvergadering van 14 februari 2020.</p>	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>daarom gericht op de daadwerkelijke vraag, zowel de vervoeromvang als de stromen (van waar naar waar, op welke tijden, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tegelijk willen we efficiënt werken om zoveel mogelijk opgaven aan te kunnen pakken. Efficiënt betekent dat elke strategie, programma en maatregel: zo min mogelijk tijd kost: (doorlooptijd en tijd van de organisaties), zo min mogelijk geld kost (investeren en onderhouden) en zo min mogelijk moeite kost (de projectorganisatie van alle leverende partijen staat). <p>Alle bestaande projecten en nieuwe initiatieven worden steeds afgemeten aan de opgaven, doelen, doelstellingen en strategieën. Daar waar blijkt dat deze onvoldoende kader bieden om te beoordelen of we de goede dingen doen (effectief en efficiënt zijn), wordt een gebiedsverkenning opgestart en samen met betrokken partijen uitgevoerd. Resultaat daarvan is enerzijds concretisering van opgaven, doelen en strategieën, anderzijds de mix van maatregelen op het gebied van infrastructuur, systeem en gedrag, die direct uitgevoerd kunnen worden (quick wins) en maatregelen die de initiatieffase in gaan.</p> <p>Op het moment van behandeling en vaststelling van deze begroting 2019, wordt hard gewerkt aan een herijking van de inzet van de Bereikbaarheidsmiddelen in relatie tot ambities.</p> <p>Niet alleen de balans tussen efficiënt en effectief is relevant maar ook de haalbaarheid en realisatiekans van ambitie versus beschikbare middelen. Deze herijking van de inzet van Bereikbaarheidsmiddelen, vraagt om</p>		

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>beoordeling van álle opgaven (van initiatief tot uitvoeringsfase) aan de hand van een afwegingsystematiek. Met alle opgaven wordt bedoeld zowel het onderhoud kapitaalgoederen als (nieuwe) investeringen op gebied van spoor en infra én subsidieprogramma's. De uitkomst van deze herijking wordt naar verwachting in de PS-vergadering van 15 december 2018 behandeld. Resultaten zullen vervolgens zijn vertaalslag krijgen in de Begroting 2019 (JIP) middels een eerste begrotingswijziging. Vanuit de bestaande middelen worden deze heroverwegingen ingestoken, maar de verwachting is reeds nu al dat de ambities en opgaven (in brede zin des woord) deze zullen gaan overstijgen. Het uitgangspunt is dat beheer van kapitaalgoederen basisonderhoud vóór nieuwe werken gaat. De voor beheer en onderhoud van bestaande kapitaalgoederen uit te voeren werkzaamheden, voor de periode van de nu voorliggende begroting en meerjarenraming, worden uitgevoerd binnen de in de begroting opgenomen Bereikbaarheidsmiddelen. Hierbij heeft dit beheer en onderhoud prioriteit boven nieuwe initiatieven tot aanschaf van kapitaalgoederen. Over de totale opgave en uitvoering worden Provinciale Staten periodiek geïnformeerd via de P&C-producten in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner, ondernemer</i></p>		

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Voor specifieke projecten zijn maatregelenpakketten ter bevordering van de doorstroming bij incidenten opgesteld.	0	1	1	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	De wegbeheerders in Limburg maken gebruik van Melvin voor de afstemming van wegwerkzaamheden en evenementen.	0	1	1	2019
1	We opereren als volwaardige partner in Roermond Bereikbaar, SmartwayZ.NL en Maastricht Bereikbaar.	0	1	1	2019
1	Binnen de lopende projecten is de toepasbaarheid van innovaties onderzocht en waar mogelijk toegepast.	0	0	1	2019
1	Voor de Limburgbrede uitrol van iVRI's is een plan vastgesteld incl. financiering.	0	0	1	2019
2	Tracébesluit (TB) voor de A2 het Vonderen – Kerensheide genomen.	0	1	1	2019
2	Ontwerp Tracé Besluit (OTB) oostelijk deel knooppunt Zaarderheiken genomen.	0	0	1	2019
2	Tracébesluit (TB) voor de A67 Leenderheide – Zaarderheiken genomen.	0	0	1	2020
3	Afspraken met Rijk gemaakt over projecten en (mede)financiering i.h.k.v. BO-MIRT (incl. Railagenda en logistieke netwerken).	9	13	11	2019
4	Nieuw Mobiliteitsprogramma 2019 opgesteld.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Er zijn binnen de lopende projecten geen mogelijkheden voor innovaties gevonden, omdat er geen uitontwikkelde, bruikbare innovaties waren om in onze projecten toe te passen.

De vaststelling van het plan voor de uitrol van iVRI's schuift door naar 2020 als gevolg van de tragere ontwikkeling en levering van de eerste iVRI-installaties in 2019.

OTB Zaarderheiken is vertraagd als gevolg van budgetoverschrijding, waarover in het BO MIRT van najaar 2019 eerst overeenstemming over moest worden bereikt. Nieuwe planning voor OTB: eerste kwartaal 2020.

Product	3.2.2. Fiets
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wij dragen bij aan de totstandkoming van regionaal verbindende en ontsluitende grensoverschrijdende hoofdfietsinfrastructuur, inclusief de snelfietsroutes. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner</i>	Deels gerealiseerd. In 2019 is gewerkt aan de volgende toonaangevende fietsprojecten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Snelfietsroute(SFR) Maastricht – Sittard, deeltracé Maastricht-Meerssen; rotondes op Meerssens grondgebied zijn aangepast. In Maastricht wordt nog steeds gewerkt aan het verbreden van fietspaden op dit tracé. ▪ SFR Sittard-Roermond-Venlo: Subsidies zijn 	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>verleend. Gedeeltes bij Nieuwstad, centrum Roermond, ten zuiden van Beesel zijn in 2018 gerealiseerd. Gedeelten Noord-Zuid door Roermond en Belfeld-Reuver is in de planfase;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Greenport Bikeway: het fietstracé van Venlo naar Krefeld is in de haalbaarheidsfase (staat op ambitie lijst fiets 2020). Het tracé tussen Horst en America bevindt zich in de planvormingsfase (subsidie verleend). ▪ Leisure Lane: zie statenvoorstel voor 14-2-2020. ▪ Haalbaarheidsstudie Oost-west fietsverbinding Midden Limburg is gereed. In de planvormingsfase zal het duidelijk worden welke tracédelen komende jaren worden gerealiseerd. ▪ Fietsverbinding van Geul naar Geleenbeek (van Wijlre via Ubachsberg naar Heerlen). Haalbaarheid is aangetoond en de planvormingsfase is gestart. De realisatie is voorzien in 2021. ▪ Fietsverbinding over de stuw Borgharen: niet gerealiseerd. Een nieuw alternatief is uitgewerkt voor deze verbinding. Fietsbrug in plaats van fietsverbinding over de stuw. ▪ De planvorming van de Trambaanfietsroute Maastricht – Aken is stopgezet, door het ontbreken van draagvlak. ▪ Fietsbrug Itteren: De kosten van de tijdelijke oplossing waren te hoog waardoor gekozen is om binnen een termijn van 5 jaar een nieuwe brug te realiseren. De kosten van de nieuwe brug komen voor rekening van RWS. 	
<p>2. Als vervolg op de inventarisatie van kansrijke, grensoverschrijdende fietsverbindingen naar België, Duitsland, Noord-Brabant en Gelderland worden twee projecten verder uitgewerkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gebiedsverkenning Westelijke Mijnstreek (fietsbrug Stein als verbinding tussen Limburg (NL) en Belgisch Limburg). ▪ De fietsbrug Oeffelt-Gennep vormt een belangrijke fietsrelatie met Provincie Noord-Brabant, die als kansrijk is beoordeeld. 	<p>Deels gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De haalbaarheidsstudie fietsbrug Stein is afgerond. De conclusie is dat het fietsnetwerk in bredere zin en grotere regio gedefinieerd moet worden om de meerwaarde van deze brug aan te kunnen tonen. De fietsbrug Stein zal meegenomen worden in de gebiedsverkenning Westelijke Mijnstreek en omstreken, waarbinnen de fietsbrug gelegen is. ▪ De haalbaarheidsstudie Fietsbrug Oeffelt-Gennep is nog niet afgerond vanwege de samenhang met het programma “Meer ruimte voor de rivier”. Provincie Noord-Brabant is de 	<p>1, 2, 3</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	projecttrekker.	
3. Fietsstimulering forenzen. Het project Fietsstimulering Forenzen zal onderdeel uitmaken van de werkgeversaanpak van Maastricht-Bereikbaar. Rol provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. De fietsstimulering forenzen maakt onderdeel uit van Zuid-Limburg Bereikbaar en de werkgeversaanpak.	1, 2, 3
4. Uitwerking van het actieprogramma met betrekking tot het lage fietsgebruik in Zuid Limburg. Inrichten van een platform "Op de pedalen", waar fiets actief integraal en boven sectoraal wordt gepromoot. Rol provincie: <i>financier, partner</i>	Gerealiseerd. Fietscampagne 'Op de Pedalen' is in 2019 opgestart als actieprogramma voor de regio Zuid-Limburg in samenwerking met de gemeente Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen en Maastricht Bereikbaar. Doel is om van fietsen de sociale norm te maken. De komende jaren moet het onlineplatform verder vorm gaan krijgen.	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal toonaangevende projecten gerealiseerd of in uitvoering.	2	6	10	2019
1	Aantal regionale en lokale projecten gerealiseerd.	23	80	100	2019
2	Gebiedsverkenning Westelijke Mijnstreek	0	0	1	2019
	Haalbaarheidsonderzoek Fietsbrug Oeffelt-Genneep.	0	0	1	2019
3	Voortzetting werkgeversaanpak Maastricht Bereikbaar.	0	1	1	2019
4	Platform Op de Pedalen actief.	0	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1. Er zijn meerdere oorzaken dat toonaangevende fietsprojecten niet zijn gerealiseerd:

Vanwege de heroverweging is de planvorming van fietsprojecten vertraagd:

- Leisure Lane;
- Fietsverbinding over de stuw van Borgharen.

Twee projecten zijn vervallen:

- Trambaanfietsroute Maastricht – Aken;
- Fietsbrug Itteren.

De streefwaarde van 100 (regionale en lokale projecten) is niet gehaald. Dat komt doordat de projectkosten van de projecten hoger uitvallen en daardoor minder projecten kunnen worden gesubsidieerd.

Ad 2. De gebiedsverkenning Westelijke Mijnstreek is nog niet afgerond, waardoor er nog geen besluitvorming mogelijk is ten aanzien van de fietsbrug Stein.

Product	3.2.3. Verkeersveiligheid
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Infrastructuur en techniek Implementatie en doorontwikkeling van het Duurzaam Veilig beleid voor de regionale wegen (hangt samen met product 3.2.1. “Beleidsvoorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen”). Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Landelijk worden de ontwikkelingen rondom Duurzaam Veilig gevolgd en daar waar wenselijk en mogelijk beïnvloed. Tevens worden de principes van Duurzaam Veilig in de realisatie en reconstructies van Provinciale wegen zoveel mogelijk toegepast.</p>	2
<p>2. Educatie en bewustwording Voortzetten verkeerseducatie op basis- en voortgezet onderwijs via gemeentelijke convenanten en projecten als “Limburgs Verkeersveiligheidslabel” en “Totally Traffic”. Hiermee wordt ook ingespeeld op motie 651 Traffic Informers. Ontwikkelen en (laten) uitvoeren van de campagnekalender. Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het project Traffic Informers is uitgevoerd. Daarmee is motie 651 afgehandeld. Daarnaast is de verkeerseducatie via convenanten uitgevoerd. Conform de campagnekalender zijn zes campagnes uitgevoerd. Dit zijn CarnavalsBob, Mono (2x), Snelheid, ZomerBob en Fietsverlichting geweest. Aanvullend hierop zijn twee lokale campagnes uitgevoerd in het kader van de wetwijziging telefoon op de fiets en “Ik fiets vriendelijk”.</p>	2
<p>3. Overleg en afstemming in de Stuurgroep Verkeer (voormalig verkeershandhavingsteam Limburg) met betrekking tot handavingsplan 2020 van het Openbaar Ministerie en Politie. Tevens wordt er een duidelijk afsprakenkader over het overleg i.r.t. het ROVL en de Governance Mobiliteitsaanpak vastgesteld. Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Wij hebben deelgenomen aan twee stuurgroepen Verkeer. Er is nog geen afsprakenkader geformuleerd, omdat dit inhoudelijk samenhangt met het vernieuwen van de samenwerking in het ROVL (zie hieronder punt 4). Dit resultaat schuift door naar 2020 en zal opgenomen gaan worden in de 1ste afwijkingenrapportage van de begroting 2020.</p>	2
<p>4. Vernieuwen samenwerking in het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) door een goede reflectie op en evaluatie van de rol-, taak- en verantwoordelijkheidsverdeling en de verbeteringsmogelijkheden in de effectiviteit en efficiency. Hierbij wordt de nieuwe Governance rondom de Mobiliteitsaanpak en de Governance rondom verkeersveiligheid vanuit het nieuwe (landelijke) Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 als uitgangspunt genomen, zodat het er een onderdeel van uitmaakt. In 2019 wordt een nieuw afsprakenkader over</p>	<p>Deels gerealiseerd. Onder impuls van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en de verplichting daaruit om te komen tot een Limburgs Verkeersveiligheidsplan en Governance wordt op dit moment een nieuwe aanpak van onder andere de verkeerseducatie en programma met de regio ontwikkeld. Dit zal in 2020 afgerond worden en naar verwachting nieuwe eisen stellen aan de samenwerking. Tevens wordt hierbij dan ook de nieuwe Governance rondom de mobiliteitsaanpak betrokken (Mobiliteitsberaad). Omdat deze ontwikkelingen in 2019 niet afgerond zijn, is er nog geen afsprakenkader geformuleerd. Dit resultaat schuift door naar 2020 en zal opgenomen gaan worden in de 1ste</p>	2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
het functioneren van de stuurgroep ROVL vastgesteld. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	afwijkingenrapportage van de begroting 2020.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Aantal basisscholen met verkeersveiligheidsconvenant (%).	81%	83%	80%	2019
2	Aantal basisscholen met een Limburgs verkeersveiligheidslabel (LVL) (%).	75%	77%	80%	2019
2	Aantal scholen voortgezet onderwijs met verkeersveiligheidsconvenant (o.a. lesprogramma Totally traffic) (%).	80%	82%	80%	2019
3	Aantal afstemmingsoverleggen met de stuurgroep Verkeer (2 stuks).	0	2	2	2019
3	Een vastgesteld afsprakenkader op de heroriëntatie van de positie en overlegstructuur van de Stuurgroep Verkeer.	0	0	1	2019
4	Nieuw afsprakenkader over functioneren stuurgroep ROVL vastgesteld.	0	0	1	2019
4	Vernieuwde samenwerking in ROVL ontwikkeld en vastgesteld.	0	0	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

De streefwaarde van de labelscholen is gekoppeld aan de streefwaarde van de convenanten (zie tabel). Scholen dienen binnen twee jaar na het afsluiten van een convenant het label te behalen. Doordat de streefwaarde van de convenanten pas eind 2018 behaald is, wordt de streefwaarde van de labels pas eind 2020 behaald.

Product	3.2.4. Logistieke netwerken
Portefeuillehouder	van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Versterken multimodaliteit knooppunten <ul style="list-style-type: none"> ▪ Begeleiden van de realisatie van een nieuwe railterminal Venlo, alsmede van de subsidievestiging. ▪ Begeleiden van de uitbreiding van de bargeterminal Venlo en behandelen van de subsidieaanvraag hiervoor. ▪ Begeleiden van de uitbreiding van de haven Wanssum. 	Gerealiseerd. De multimodaliteit van de knooppunten is versterkt. <ul style="list-style-type: none"> ▪ De spoor aansluiting voor de nieuwe railterminal Venlo is opgeleverd. De subsidievestiging volgt in 2020. ▪ De uitbreiding van de bargeterminal Venlo heeft geleid tot het indienen van een subsidieaanvraag door de gemeente. De subsidie is inmiddels door de Provincie beschikbaar. ▪ De begeleiding van de uitbreiding van de haven Wanssum heeft geresulteerd in concrete 	1, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<ul style="list-style-type: none"> Begeleiden planvorming spooraansluiting Chemelot. Rol Provincie: <i>subsidiënt, procesmanager, (mede)financier</i> 	<p>uitvoeringswerkzaamheden om het havenbekken te vergroten. Begeleiding van de voorbereiding op de realisatiefase van de zuidelijke spooraansluiting Chemelot. Dit heeft geresulteerd in een actualisatie van de planning, het technisch ontwerp en een bijgestelde, raming.</p>	
<p>2. Optimaliseren logistieke verbindingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Samen met Rijk, Havenbedrijf Rotterdam en provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant uitwerken van de Programma-aanpak "MIRT-programma goederencorridor Zuidoost" (portefeuillehouder Mackus). Lobby voeren dat de Maas wordt aangewezen als hoofdtransportas door het Rijk (portefeuillehouder Mackus). Opstellen van een uitgewerkt plan voor de spooraansluiting Chemelot. Inspanning leveren om binnen de wettelijke kaders te trachten met de spoorweginfrastructuur in Limburg de omleidingen van de Betuweroute te faciliteren (portefeuillehouder Mackus). 3 projecten oppakken uit het uitvoeringsprogramma naar aanleiding van de samenwerkingsovereenkomst tussen Havenbedrijf Rotterdam, Smart Logistics Centre Venlo en Provincie Limburg; Bijdragen aan het gezamenlijke programma van Blueports Limburg. <p>Rol Provincie: <i>partner, toetser, procesmanager, bevoegd gezag, (mede)financier</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Er zijn stappen gezet om de logistieke verbindingen te optimaliseren.</p> <ul style="list-style-type: none"> Over het MIRT-Programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost zijn in het BO-MIRT op 21 november 2019 afspraken gemaakt (zie hiervoor onder 3.2.1). Provincie Limburg heeft in bestuurlijke overleggen met het Rijk en bij werkbezoeken gepleit voor aanwijzing van de Maas als hoofdtransportas. De planvorming voor de spooraansluiting Chemelot vordert gestaag. In de heroverweging is geconstateerd dat het budget ontoereikend is voor de scope die nu wordt uitgewerkt. In de werkgroepen 'Derde Spoor Betuweroute' en 'Robuuste Brabantroute' is actief medewerking verleend aan het Rijk om omleidingen te faciliteren binnen de randvoorwaarden en wettelijke kaders die van toepassing zijn. In samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam is een dashboard 'business intelligence' opgesteld, er is gezamenlijk acquisitie gevoerd op diverse buitenlandse beurzen en er is een ketenproject met betrekking tot reefercontainers (gekoelde containers) uitgevoerd. Er is bijgedragen aan Blueports Limburg door onder andere Flowmanagement (app voor ligplaatsen in Limburgse binnenhavens). 	1, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Railterminal Greenport Venlo gerealiseerd.	0	1	1	2019
1	Uitbreiding bargeterminal Venlo gerealiseerd.	0	1	1	2020

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitbreiding haven Wanssum gerealiseerd.	0	1	1	2019
1	Aantal gerealiseerde truckstops.	2	2	5	2019
2	Projecten uit convenant Havenbedrijf Rotterdam - Smart Logistics Centre Venlo - Provincie Limburg afgerond.	2	3	5	2019
1	Realisatie spooraansluiting Chemelot.	0	0	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

De realisatie van nieuwe truckstops loopt vertraging op, omdat de planvorming en het verwerven van draagvlak meer tijd kost dan verwacht. Er is gewerkt aan locatiestudies en er is inmiddels een shortlist van kansrijke locaties.

Werkzaamheden voor het dashboard (zie hierboven) hebben veel tijd in beslag genomen, omdat er problemen waren rond de validatie van de data (verschillen in gegevens van CBS en Havenbedrijf Rotterdam) en doordat de ICT-werkzaamheden omvangrijker waren dan vooraf ingeschat. Daardoor is het aantal van vijf projecten niet gehaald.

Product	3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Beheer en onderhoud Activiteiten met een continu karakter gericht op het beheren en onderhouden van het toegewezen (wegen)areaal en uitbreiding daarvan, zoals Buitenring Parkstad Limburg ter voorkoming van achterstallig onderhoud; Een goed beheerd en onderhouden (wegen)areaal draagt bij aan een vlotte, betrouwbare en verkeersveilige afwikkeling van het verkeer. Rol Provincie: bevoegd gezag	Gerealiseerd. In 2019 is het duurzaam beheer en onderhoud van provinciale wegen uitgevoerd. Het resultaat is een veilig en effectief (wegen)areaal door een adequate instandhouding van het (wegen)areaal conform het door Provinciale Staten vastgestelde kwaliteitsniveau 'Basis' (PS 16 december 2011).	1, 2, 3
2. Rehabilitatie Rehabilitatie (vervanging) gericht op de instandhouding van het (wegen)areaal. Dit draagt bij aan een vlotte, betrouwbare en verkeersveilige afwikkeling van het verkeer. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Een specificatie van de investeringen en rehabilitaties in 2019 is opgenomen in de Verplichte Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (tabel 3.4).	1, 2, 3
3. Reconstructie Reconstructies gericht op een	Deels gerealiseerd. Een specificatie van de investeringen in	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
verbetering van het bestaande (wegen)areaal. Dit draagt bij aan een vlotte, betrouwbare en verkeersveilige afwikkeling van het verkeer. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	reconstructies in 2019 is opgenomen in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (tabel 3.4). Door de heroverweging van de lopende mobiliteitsopgaven is de planning aangepast.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Beheren conform kwaliteitsniveau.	1	1	1	2019
2,3	Rehabilitatie/reconstructie: uitvoering conform planning 2019.	1	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

De waarde voor de prestatie-indicator van 0 of 1 is gekozen, omdat deze betrekking heeft op het totale programma van onderhoud, beheer en rehabilitaties en reconstructies van de provinciale kapitaalgoederen infrastructuur voor één jaar. Project specifiek is de planning aangepast en weergegeven in de Verplichte Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Product	3.2.6. Project Buitenring Parkstad Limburg
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wegaanleg: realisering van de weginfrastructuur, inclusief de ontsluitingen met het onderliggend wegennet (OWN). Rol Provincie: <i>opdrachtgever</i>	Gerealiseerd. Buitenring en onderliggende wegvakken geheel gerealiseerd met uitzondering van twee rotondes op het provinciale wegennet in de gemeente Beekdaelen. Deze worden in 2020 gerealiseerd.	1, 2, 3
2. Natuur(compensatie): het beheer en onderhoud van natuurcompensatie - inclusief aankoop (stikstof)gronden - in relatie tot de aanleg van de Buitenring. Rol Provincie: <i>opdrachtgever</i>	Gerealiseerd. Er dient nog 1 ha. van de 170 ha te worden gerealiseerd.	1, 2, 3
3. Voorbereiding overdracht: de voorbereiding van de overdracht aan de wegbeheerder(s) van het beheer en onderhoud van wegvakken die na realisering niet (meer) behoren tot het regionaal verbindend wegennet (RVWN). Zie hiervoor product 3.2.5. Rol Provincie: <i>initiatiefnemer, partner</i>	Gerealiseerd. Op 17 december 2019 zijn de overeenkomsten ondertekend en daarmee is het beheer en onderhoud geregeld.	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
--	---	------------------------	-----------------------	---------------	------

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Oplevering 'aansluiting Nuth' (wegvak 1a).	0	1	1	2019
1	Aantal deelopleveringen onderliggend wegennet (OWN).	8*	21	22	2019
2	Aantal ha. aanleg natuurcompensatie.	162*	169	170	2019
3	Overdracht beheer en onderhoud.	0	1	1	2019

*Peildatum huidige waarde: 1 juli 2018

Product	3.2.7. Project N280-West
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wegaanleg wegvak Leudal: realisering van de weginfrastructuur, inclusief de ontsluitingen met het onderliggend wegennet (OWN) en inclusief scopewijziging Kelperbrug (motie 743). Rol Provincie: opdrachtgever	Deels gerealiseerd. In 2019 zijn het definitieve ontwerp, het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en het milieueffectrapport gerealiseerd. In verband met de heroverweging mobiliteitsopgaven en –ambities is het PIP en MER niet in procedure gegaan.	1, 2, 3
2. Wegaanleg wegvak Roermond: realisering van de weginfrastructuur, inclusief de ontsluitingen met het onderliggend wegennet (OWN). Rol Provincie: <i>opdrachtgever</i>	Deels gerealiseerd Het project bevindt zich in de uitvoeringsfase. Oplevering is voorzien voor 2021.	1, 2, 3
3. Voorbereiding overdracht: de voorbereiding van de overdracht aan de wegbeheerder(s) van het beheer en onderhoud van wegvakken die na realisering niet (meer) behoren tot het regionaal verbindend wegennet (RVWN). Zie hiervoor product 3.2.5. Rol Provincie: <i>initiatiefnemer, partner</i>	Deels gerealiseerd. Voor N280 Leudal starten de voorbereidingen van deze overdracht in 2023. Voor N280 Roermond is overdracht niet aan de orde.	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Opstellen definitief ontwerp en vaststelling Provinciaal Inpassingsplan (PIP).	0	0	1	2020
1	Aanbesteding afgerond.	0	0	1	2023
1	Oplevering.	0	0	1	2025
2	Oplevering.	0	0	1	2021
3	Voorbereiding overdracht beheer en onderhoud.	0	0	1	2023

Toelichting prestatie-indicatoren

De oplevering van de N280, wegval Leudal, staat gepland in 2025. De voorbereidingen inzake de overdracht en afspraken over beheer en onderhoud worden dien ten gevolge in 2023 opgestart.

Product	3.2.8. Project N266
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Afwegingsnotitie, waarin het onderzochte nieuwe alternatief conform Mobiliteitsplan op een vergelijkbare manier wordt uitgewerkt als het Randweg alternatief. In de afwegingsnotitie worden beide alternatieven met elkaar vergeleken waarbij o.a. wordt gekeken naar de Maatschappelijke kosten en baten van de alternatieven. Wordt gekozen voor het Randweg alternatief dan is het opstellen en vervolgens vaststellen van een Structuurvisie vereist. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Afwegingsnotitie inclusief Maatschappelijke kosten Baten Analyse is ambtelijk gereed, en ligt voor de zomer van 2020 ter besluitvorming voor. Provinciale Commissie Omgevingsvraagstukken Limburg, Gemeente Nederweert en PS hebben het Nieuwe alternatief heroverwogen. In de integrale heroverweging Mobiliteitsopgaven en –ambities Q4 2019 is afgesproken de keuze over de eventueel aangepaste scope van het Nieuwe alternatief voor de zomer van 2020 ter besluitvorming voor te leggen.</p>	1, 2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Afweging alternatieven: de afwegingsnotitie wordt meegenomen bij de integrale heroverweging Mobiliteitsopgaven en –ambities Q4 2019	0	0	1	2019
2	Vaststellen Structuurvisie (bij keuze voor het Randweg alternatief) door Provinciale Staten.	0	0	1	2020
3	Opstellen definitief verkeerskundig ontwerp en afhankelijk van de alternatief keuze een PIP of bestemmingsplan.	0	0	1	2020

Toelichting prestatie-indicatoren

Bestuurlijke keuze om de besluitvorming over het Nieuw alternatief en de bijbehorende scope te vertragen naar zomer 2020.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.2	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Bereikbaarheid en mobiliteit	Primitief	Wijzigingen			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mob.maatregelen	3.232	39.149	42.380	39.772	2.608	V
3.2.2. Fiets	8.200	-2.247	5.953	723	5.230	V
3.2.3. Verkeersveiligheid	2.720	-1.205	1.515	1.150	365	V
3.2.4. Logistieke netwerken	5.013	1.166	6.178	3.360	2.818	V
3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties prov.wegen	15.309	2.383	17.691	17.444	247	V
3.2.8. Project N266	2.300	104	2.404	54	2.350	V
	36.773	39.349	76.122	62.503	13.619	V
<i>Personele lasten</i>						
	8.528	-27	8.500	8.424	76	
<i>Kapitaallasten</i>						
	21.237	-1.810	19.427	18.955	472	
Totaal lasten	66.538	37.511	104.049	89.882	14.167	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mob.maatregelen	1.818	0	1.818	1.815	3	N
3.2.2. Fiets	0	0	0	-295	295	N
3.2.4. Logistieke netwerken	0	605	605	683	-78	V
3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties prov.wegen	460	73	533	921	-389	V
Totaal baten	2.278	678	2.956	3.124	-169	V
Totaal saldo van baten en lasten	-64.260	-36.833	-101.093	-86.758	-14.336	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Verkeer en vervoer	1.818	2.924	4.742	4.747	-4	
Reserve gladheidsbestrijding	0	0	0	21	-21	
Totaal toevoegingen	1.818	2.924	4.742	4.767	-25	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bestemmingsreserve overdracht Napoleonsweg	1.965	0	1.965	1.965	0	
Bestemmingsreserve realisatie N280	1.231	-626	605	605	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	23.189	6.154	29.343	16.563	12.781	
Reserve A2 't Vonderen	0	35.000	35.000	35.000	0	
Reserve groot onderhoud gebouwen	0	11	11	11	0	
Totaal onttrekkingen	26.385	40.539	66.924	54.144	12.781	
Saldo mutatie reserves	24.567	37.615	62.182	49.377	12.805	
Resultaat	-39.693	782	-38.911	-37.381	-1.530	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit resteert een voordelig resultaat van € 1,53 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 13,79 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 13,62 mln. lagere lasten en € 0,17 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen

Ten opzichte van de begroting zijn de reguliere lasten € 2,60 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Dat heeft consequenties gehad voor een aantal opgaven. In het kader van deze heroverweging kan een bedrag van € 0,38 mln. beschikbaar blijven binnen de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen. Daarnaast is er een voordelig verschil ontstaan, dat wordt veroorzaakt door:

- Bijdrage Ronde Museumplein-station (€ 1,25 mln.). Dit project heeft een relatie met de Buitenring Parkstad Limburg. Voor de verdere afronding dienen deze middelen behouden te blijven. Voorgesteld wordt het bedrag over te boeken naar 2020;

- Smartwayz (€ 0,97 mln.). Smartwayz is een programma met een planuitwerking in de periode tot en met 2022. De middelen moeten hiervoor beschikbaar blijven. Voorgesteld wordt het bedrag over te boeken naar 2020.

3.2.2. Fiets

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 5,23 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Daarnaast is door PS het provinciaal beleidskader Fiets vastgesteld (PS 14-2-2020). De restantmiddelen uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2016-2019 (€ 2,25 mln.) dienen hiervoor beschikbaar te blijven. Voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2020. Daarnaast is er een voordelig verschil ontstaan, dat wordt veroorzaakt door:

- Regionale fietsverbinding Van Geul naar Geleenbeek (€ 1,50 mln.). Voorgesteld wordt dit bedrag over te boeken naar 2020;
- Leisure Lane (€ 1,18 mln.). Provinciale Staten hebben op 14 februari 2020 ingestemd met het dekkingsvoorstel. Verdere uitvoering kan gaan plaatsvinden in de komende jaren. Voorgesteld wordt de in 2019 reeds beschikbaar gestelde middelen hiervoor over te boeken naar 2020;
- voordelige afrekeningen uit voorgaande jaren (€ 0,30 mln.).

In de baten is een nadelig effect ontstaan van € 0,30 mln. In het kader van de inzet van de Bereikbaarheidsmiddelen is voor de dekking van de uitgaven ervoor gekozen eerst de Brede Doeluitkering (BDU) Verkeer en vervoer daarvoor te besteden. Er heeft een administratieve verschuiving plaatsgevonden van de dekking uit de egaliserende Reserve DU Verkeer en Vervoer naar de BDU. Hierdoor zijn begrotingstechnisch verschillen ontstaan die geen effect hebben op het jaarresultaat.

3.2.3. Verkeersveiligheid

Binnen de reguliere middelen is sprake van een voordelig verschil van € 0,36 mln. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en – ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Dat heeft consequenties gehad voor een aantal opgaven. In het kader van deze heroverweging kan een bedrag van € 0,30 mln. beschikbaar blijven binnen de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen. Daarnaast is er een voordelig verschil ontstaan door achterblijvende besteding van het budget voor verkeerseducatie (€ 0,06 mln.). Bij de begrotingsbehandeling door PS (8-11-2019) is motie 2526 (Groen Links inzake Budget Verkeerseducatie) ingediend. Voorgesteld wordt dit bedrag hiervoor beschikbaar te houden en over te boeken naar 2020.

3.2.4. Logistieke netwerken

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 2,82 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Dat heeft consequenties gehad voor een aantal opgaven. Het voordelig verschil wordt veroorzaakt door:

- Bargeterminal Venlo (€ 2,5 mln.). Er is een studie uitgezet naar de toekomstige functies en capaciteit van de Jachthaven op het grondgebied van Venlo. Samen met externe partijen wordt de komende jaren een plan uitgewerkt voor de verplaatsing van de Jachthaven. Verwachte uitvoering is 2022. Voorgesteld wordt de middelen hiervoor over te boeken naar 2022;
- Zuidelijke spooraansluiting Chemelot (€ 0,32 mln.). Partijen zijn nog in gesprek over dit project. Voorgesteld wordt de middelen over te boeken naar 2020.

3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties prov. wegen

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,25 mln. lager dan begroot. Dit verschil heeft betrekking op:

- onderuitputting van het budget voor de gladheidsbestrijding (€ 0,02 mln.). Door de zachte winter 2019 zijn de kosten voor gladheidsbestrijding lager dan begroot. Overschotten op het budget worden toegevoegd aan de Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding;
- onderuitputting van de overige budgetten (€ 0,23 mln.).

Ten opzichte van de begroting is er een voordelig verschil van € 0,38 mln. ontstaan bij de baten. Dat verschil wordt grotendeels veroorzaakt door hogere inkomsten bij declarabele schades.

3.2.7. Project N280 - West

De onttrekking van de "Bestemmingsreserve realisatie N280" ad € 605.000 betreft de dekking van de kapitaallasten over 2019.

3.2.8. Project N266

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 2,35 mln. lager dan begroot. In het kader van de Heroverweging mobiliteitsopgaven (PS 14-2-2020) zijn de mobiliteitsopgaven en -ambities tot en met 2033 in balans gebracht met de daarvoor beschikbare middelen. Dat heeft consequenties gehad voor een aantal opgaven. Binnen dit product kan een bedrag van € 2 mln. beschikbaar blijven binnen de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen. Voor een bedrag van € 0,35 mln. wordt voorgesteld dit over te boeken naar 2020 als proceskosten voor de verdere voorbereiding van het project.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.2.1	Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	2.800	-	2.701	439	666	203	-340	-869
3.2.3	Verkeersveiligheid	390	-	81	23	-	-	286	-
3.2.4	Logistieke netwerken	2.500	-	-	-	-	-	2.500	-
3.2.5	Onderhoud, beheer en rehabilitaties provinciale wegen	157.473	37.757	46.625	9.843	17.211	2.290	101.005	18.257
3.2.6	Project Buitenring Parkstad Limburg	462.750	346.682	422.103	20.385	135.089	3.862	20.262	207.731
3.2.7	Project N280-West	130.455	12.295	15.454	24.616	3.141	6.062	90.384	3.092
		756.368	396.734	486.964	55.307	156.106	12.418	214.097	228.210

3.2.1. Grondverwerving A2, conform PS-besluit 6-11-2015.

3.2.3. De kredieten provinciale wegen en incidentele investeringen verkeersveiligheid zijn een & cumulatie van de jaarlijks bij de begroting vastgestelde kredieten rondom het Meerjaren-

3.2.5. InfraStructuur programma (jaarlijks krediet).

3.2.6. BPL, conform PS-besluit 9-10-2015.

3.2.7. N280-West, conform PS-besluit 17-6-2016.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen
	Provinciale wegen, drie steunpunten
Buitenring Parkstad (BPL)	

3.3. Limburgse woningmarkt

De agenda voor de Limburgse woningmarkt, 'ieder zijn thuis', is vastgesteld door Provinciale Staten op 8 juli 2016. Het gaat hier over de basiskwaliteit van wonen in Limburg. Wonen is immers een belangrijke levensbehoefte van de mens. Als gevolg van demografische, maatschappelijke en macro-economische ontwikkelingen hebben wij te maken met een afname van de groei van het aantal huishoudens, een groeiend aantal eenpersoonshuishoudens en een toenemende vergrijzing en ontgroening. Het gezond maken van de Limburgse woningmarkt is een zaak van lange adem. Hier ligt een forse transitieopgave voor alle relevante actoren op de woningmarkt. De Provincie heeft zelf beperkte mogelijkheden tot directe sturing, maar is bij uitstek wel in de positie om partijen bij elkaar en tot samenwerking te brengen.

De betaalbaarheid van wonen staat onder druk door de onzekerheid over werk, inkomen en stijgende huurprijzen. Beperking van woonuitgaven is voor veel mensen belangrijker dan eigen woningbezit. Voor studenten, ouderen, alleenstaanden, arbeidsmigranten en statushouders is een 'standaard wooncarrière' in veel gevallen niet haalbaar. Samengevat zien wij Limburg geplaatst voor de volgende vraagstukken:

- de Limburgse koopwoningmarkt herstelt zich, maar minder sterk dan de landelijke koopwoningmarkt;
- er is een toenemende vraag naar huurwoningen, terwijl de huurprijzen stijgen en het aantal huurwoningen niet verder toeneemt;
- de effecten van Rijksbeleid werken in Limburg ten dele negatief uit;
- doelgroepen hebben bijzondere aandacht nodig bij het vinden van geschikte huisvesting.

Op 30 januari 2018 is in de rapportage *Beweging op de woningmarkt* gereageerd op motie 2346 Verhoijzen c.s. inzake beweging op de woningmarkt (PS 3 november 2017). De regio's hebben aangegeven welke knelpunten er spelen waar extra steun van de Provincie gewenst is. In deze rapportage zijn de volgende actielijnen uitgezet:

- aanpak rol Limburgse woningvoorraad;
- katalysator huuraanbod vernieuwing instrumenten;
- versterken juridische ondersteuning van gemeenten bij planreductie;
- aanpak actuele casussen (Ruimte-voor-Ruimte, Centrum Heerlen, Winkelen naar wonen, Tijdelijke huisvesting arbeidsmigranten, Reductie plancapaciteit in specifieke situaties, Kleine kernen (Beekdaelen));
- communicatie, beeldvorming: POL, Structuurvisies, programmering, verordening.

In het Limburgs Aanbod aan het kabinet (18 april 2018) zijn ook doelstellingen voor de optimalisatie en verduurzaming van de woningmarkt opgenomen.

Wat willen we bereiken?

Samen met onze partners willen we toewerken naar 'een toekomstbestendige Limburgse woningmarkt met voldoende woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek'. Dat wil zeggen een woningmarkt die flexibel kan inspelen op veranderende behoeften, met minder leegstaande en onverkoopbare woningen en een betere aansluiting van vraag en aanbod op de huurmarkt.

We willen tevens bewustwording en urgentie creëren bij woningcorporaties, overheden, beleggers en particuliere eigenaren over hun belangrijke rol bij het gezond maken van de woningmarkt. Juist nu er

zich nieuwe economische mogelijkheden aandienen en wij daaraan sturing geven via Zo WERKT Limburg, liggen er ook op de woningmarkt en voor de huisvesting van (tijdelijke en blijvende) nieuwkomers op de arbeidsmarkt meer dan ooit vragen om innovatieve en duurzame oplossingen. Daarbij zien wij dat onze rol zowel stimulerend als sturend kan zijn, zowel via samenwerking met partners als via de inzet van financieel instrumentarium (middels het Transitiefonds Limburgse Woningmarkt). Op die manier willen wij bereiken dat partijen meer mogelijkheden (instrumenten en eigen kracht) inzetten om gezamenlijk de transitieopgave vorm te geven.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Inwoners van Limburg hebben een woning die past bij hun (veranderende) woonwensen en hun financiële situatie.

Criterium 2: De woningmarkt in Limburg heeft in voldoende mate aanbod van huurwoningen in het goedkope en middel dure segment en kan flexibel inspelen op de veranderende vraag.

Criterium 3: In Limburg zijn gemeenten, huurders, corporaties en andere actoren in de positie om de noodzakelijke transitie- en verdunningsopgave vorm te geven.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is verder gewerkt aan de uitvoering van de Agenda Limburgse Woningmarkt (ALW) 2016 – 2019 'Ieder zijn thuis', waarbij alle regio's zijn doorgedaan met de uitvoering van de structuurvisies wonen. De Startersregeling, Transitiefonds Limburgse Woningmarkt en de stimuleringsregeling Duurzaam Thuis dragen alle bij aan de transitie in de woningmarkt. Meer mensen hebben dankzij de Provincie hun eerste woning kunnen kopen. In 2019 zijn 18 woonprojecten ondersteund door inzet van het Transitiefonds Limburgse Woningmarkt (Elisabeth Stift, Kerkrade; Ellenhof, Leudal; Von Clermontplein, Vaals; Rolduckerveld, Kerkrade; Bredeweg, Roermond; Magic Mix Elsloo, Stein; Schuttersveld, Venray; Woonproject Geijsteren, Venray; Van Retail naar Wonen, Venray; Stationsstraat, Sittard-Geleen; Nur Holz, Weert; Keent & Moesel, Weert; Mariabosch, Leudal; Area-M, Roermond; Maaswaard, Venlo; CPO Meerdal, Stein; Bosweg Monfort, Roedalen; Ecovat, Peel en Maas). In deze projecten worden circa 550 sociale en middeldure huurwoningen gerealiseerd. Duizenden mensen verduurzamen of maken hun huis levensloopbestendig, mede door provinciale inbreng. Provinciale Staten is hierover uitgebreid geïnformeerd met de Terugblik Agenda Limburgse Woningmarkt 2016 – 2019 (GS 29-11-2019, docnr. 2019-82402).

Gedeputeerde Staten hebben gerapporteerd (GS 13-8-2019, docnr. 2019-59850) over de wijze waarop de drie regio's gereageerd hebben op de oproep te 'onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, uitdrukkelijk alleen wanneer gemeenten en regio's dit wensen, [...] beweging op de woningmarkt aan te jagen in de gebieden waar de urgentie hoog is, te weten starterswoningen, seniorenwoningen en sociaal en middeldure huursegment, bijvoorbeeld door de koppeling met planreductie voor deze sectoren tijdelijk te bevriezen.'

De reacties van de regio's illustreren, dat zij vooral zelf invulling geven aan de oproep van Gedeputeerde Staten. Zij doen dat zonder gebruik te maken van het aanbod van Gedeputeerde Staten om desgevraagd tot maatwerkbesluiten over te gaan.

Overgenomen motie 2501 Werrij-Wetzels inzake Afschaffen verhuurderheffing (PS 8-11-2019), motie 2502 Werrij-Wetzels inzake Inhaalslag woningbouwproductie (PS 8-11-2019), motie 2504 Jenneskens inzake Provinciaal Woonbedrijf (PS 8-11-2019) en motie 2533 Gewijzigd Plusquin cs inzake Stimuleren Flexwonen (RLN 15-11-2019) zijn voortvarend opgepakt. Er is eind 2019 bijvoorbeeld

reeds een begin gemaakt met het inzetten op versnelling van goede woningbouwplannen, zoals gesteld in motie 2502. Hierover wordt in 2020 uitgebreid gerapporteerd.

Structuurvisies wonen

Alle regio's zijn doorgedaan met de uitvoering van de structuurvisies wonen.

In Noord-Limburg had de regio de opgave om de planvoorraad in balans te brengen met de woningbehoefte. De nadruk lag vooral op de kwantitatieve opgave (planreductie), om zodoende te komen tot een plancapaciteit die in lijn ligt met de behoefte. Hierbij is ook verankerd dat er steeds ruimte blijft voor het toevoegen van nieuwe kwalitatief goede initiatieven. Alle regiogemeenten hebben die opgave inmiddels gerealiseerd. In het 4^e kwartaal 2019 is de actualisatie van de structuurvisie gestart. De nieuwe regionale woonvisie zal naar verwachting in maart/april 2020 ter vaststelling aan alle gemeenteraden kunnen worden voorgelegd.

De samenwerkende gemeenten in Midden-Limburg hebben tot het 2^e kwartaal 2019 de structuurvisie geactualiseerd. De realisatie van de nieuwe structuurvisie is mede tot stand gekomen door het inbrengen van provinciale kennis, kunde en financiën. De Structuurvisie Wonen 2018 is voor het zomerreces '19 door alle gemeenteraden vastgesteld.

In Zuid-Limburg zijn de actielijnen 'aanpak particulier bezit' en 'afbouw plancapaciteit' uit het actieplan wonen Zuid-Limburg in uitvoering gebracht. Als reactie op de oproep van Gedeputeerde Staten (2-11-2018, GS 2018-73179) zijn er regionaal afspraken gemaakt voor een tijdelijke versoepeling van de compensatiesystematiek waarmee nieuwe initiatieven, voor de door Gedeputeerde Staten benoemde segmenten, met een soepelere compensatie, tot uitvoering gebracht kunnen worden.

Er is een Taskforce 'versnelling woningbouwplannen' opgericht, welke door gemeenten aangedragen planologisch harde plannen (die wenselijk zijn, maar niet gerealiseerd worden) heeft bekeken. Deze Taskforce heeft in november 2019 een advies uitgebracht waarmee de uitvoering van een aantal gewenste (planologisch harde) plannen gestimuleerd kan worden.

De evaluatie van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg, incl. de tijdelijke versoepeling van de compensatieafspraken, is opgestart en wordt in de zomer van 2020 opgeleverd.

Startersregeling

De provinciale Startersregeling is een succesvol instrument om de positie van starters op de Limburgse woningmarkt te verbeteren en de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Met een lening wordt het verschil overbrugd tussen de aankoopkosten van een woning en het bedrag dat een starter kan lenen op basis van zijn inkomen. In de afgelopen periode is deze regeling voortgezet en effectief gebleken: sinds de invoering van de regeling zijn 3.260 startersleningen verstrekt (peildatum 31 december 2019).

Transitiefonds Limburgse Woningmarkt

Om de dynamiek op de Limburgse Woningmarkt te stimuleren en vraag en aanbod meer in balans te brengen, heeft de Provincie het Transitiefonds Limburgse Woningmarkt ontwikkeld. Het Transitiefonds ondersteunt financieel allerlei vernieuwende projecten die een aantoonbare bijdrage leveren aan de verbetering van de woningmarkt. Sinds de invoering zijn 42 leningen, garanties en/of subsidies verstrekt (peildatum 1 januari 2020).

Stimuleringslening Duurzaam Thuis

Eigenaar-bewoners of huurders van een bestaande koop- of huurwoning kunnen via deze stimuleringsregeling onder aantrekkelijke voorwaarden leningen afsluiten om de duurzaamheid, kwaliteit en levensloopbestendigheid van hun woning te verbeteren. Sinds de invoering van deze

regeling zijn er 14.688 leningen (incl. levensloopregeling) en 14.667 leningen (exclusief levensloopregeling) verstrekt (peildatum 1 januari 2020)⁵.

Gedifferentieerd woonbeleid / lobby

Een eenvormig nationaal woonbeleid kan niet voorzien in de uiteenlopende behoeftes van verschillende regio's. Met de lobby die door de Provincie in Den Haag wordt gevoerd, streven we naar totstandkoming van een gedifferentieerd nationaal woonbeleid.

Internationaal

In Limburg is de grens nooit ver weg. Op internationaal vlak onderhoudt de Provincie samen met Belgische en Duitse regionale overheden een gezamenlijk monitoringtraject van de woningmarkt.

Rol

Onze rol als partner van o.a. gemeenten, woningcorporaties, vastgoedeigenaren en bouwend bedrijfsleven impliceert dat wij niet rechtstreeks de transitie van de Limburgse woningmarkt kunnen realiseren. Met onze acties uit de Agenda Limburgse Woningmarkt dragen wij bij aan de realisatie van de lange termijn doelstelling: 'de juiste woning, op de juiste plek en op het juiste moment beschikbaar'.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.3.1. Transitie woningmarkt Limburg
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>2. Het uitvoeren van actielijn 1 'de basis op orde' van de Agenda Limburgse woningmarkt door intensieve samenwerking in het kader van POL2014, een voortdurende lobby richting het Rijk om de woningmarkt te hervormen, het volgen van ontwikkelingen, het uitvoeren van onderzoek en projecten en het benutten van kansen voor de onderlinge versterking met andere provinciale ambities, zoals duurzaamheid, etc. (zie Agenda Limburgse Woningmarkt). Rol Provincie: <i>procesmanager, aanjager, ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ In de regionale structuurvisies hebben de gemeenten eigen regionaal beleid gemaakt en zijn afspraken tot stand gekomen over de planreductie, woningbouwprogramma's etc. Over de uitvoering en inhoud van deze afspraken zijn wij continu in overleg met gemeenten. ▪ In wisselende samenstelling lobby richting Rijk o.a. op het gebied van 'passend toewijzen', de ontwerp-NOVI, regionale differentiatie, nader gewijzigd amendement Ronnes (Tweede Kamer 14-11-2019) over korting op de verhuurderheffing etc. ▪ De Woonmonitor 2019 is vastgesteld. De rapportage, factsheet, gegevensbestanden en het dashboard 'De Limburgse Woningmarkt' zijn beschikbaar gesteld via de provinciale website. De cijfers van de Woonmonitor zijn gebruikt bij het opstellen 	1, 2, 3

⁵ Dit betreft het aantal leningen inclusief de voorlopers van Duurzaam Thuis (stimuleringslening duurzaamheid en de duurzaamheidslening Limburgs Energiefonds en Energiebesparing).

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>van de 'Doorkijk Nieuwe Limburgse Agenda Wonen 2020 – 2023'. De woonmonitor NL-B-DE heeft de opstartfase doorlopen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Een Taskforce, stuurgroep en drie regionale werkgroepen (Noord, Midden en Zuid) hebben (o.a. tijdens een symposium over internationale werknemers) de handen ineen geslagen om werk te maken van de aanpak van de huisvesting van internationale werknemers. ▪ Over de samenwerking met andere provinciale ambities, bijv. Sociale Agenda, Passend Wonen in de Buurt, Provinciale Omgevingsvisie, Stedelijke Ontwikkeling etc. is Provinciale Staten separaat geïnformeerd (GS 29-11-2019, docnr. 2019-82402). 	
<p>3. De Provincie Limburg stimuleert andere partijen om het aanbod aan (sociale) huurwoningen te vergroten. Rol Provincie: <i>verbinder, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Via het Transitiefonds Limburgse Woningmarkt (TLW) worden projecten geborgd, gefinancierd en/of gesubsidieerd waardoor o.a. het aanbod van sociale huurwoningen wordt vergroot. In het kader van TLW heeft voor 18 projecten besluitvorming in GS plaatsgevonden. Hiermee wordt naast de verduurzaming, de realisatie/verbouw van circa 550 sociale en middeldure huurwoningen beoogd. Circa 5 aanvragen zijn nog in behandeling.</p>	2.
<p>4. Elke woonregio maakt concrete afspraken over de kwantitatieve afstemming van woningvoorraad, woningbehoefte en plancapaciteit. De Provincie ondersteunt dit proces middels het beschikbaar stellen van monitoringsinstrumenten en zet daarbij zo nodig op basis van bestuursafspraken (juridisch) instrumentarium in. De grensoverschrijdende samenwerking en kennisdeling op het gebied van wonen is versterkt. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Provincie ondersteunt het regionale proces middels het beschikbaar stellen van monitoringsinstrumenten en zet daarbij zo nodig op basis van bestuursafspraken (juridisch) instrumentarium in. De grensoverschrijdende samenwerking en kennisdeling op het gebied van wonen is versterkt middels een Interregproject t.b.v. een NL-B-DE woonmonitor.</p>	3.
<p>5. De Provincie Limburg stimuleert dat het (bestaande) woningaanbod in Limburg meer kwaliteit en diversiteit biedt, met bijzondere aandacht voor doelgroepen die moeite hebben met het vinden van huisvesting passend bij hun behoeften, woonwensen en</p>	<p>Gerealiseerd. Via het Transitiefonds Limburgse Woningmarkt, Passend Wonen in de Buurt en Duurzaam Thuis zijn projecten gefinancierd/gesubsidieerd, waardoor de kwaliteit en diversiteit van het woningaanbod in Limburg is vergroot.</p>	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
financiële mogelijkheden. Rol Provincie: <i>partner, belangenbehartiger</i>		
6. De Provincie stimuleert het verbeteren van de doorstroming en balans op de Limburgse woningmarkt via diverse oplossingen en instrumenten, waaronder continuering van de Startersregeling. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Gerealiseerd. De Startersregeling is gecontinueerd (PS 14-12-2018).	1, 3

Zoals beschreven onder de kop Wat willen we bereiken, is de Provincie Limburg voor de woningmarkt aanjager, procesmanager, ondersteuner, verbinder, belangenbehartiger en partner. De Provincie Limburg kan niet primair verantwoordelijk zijn voor de woningmarkt. Vanwege de genoemde rollen is niet in een prestatie-indicator te benoemen wat de Provincie Limburg aan huurwoningen of huisvesting voor doelgroepen heeft gerealiseerd in aantallen.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.3 Limburgse woningmarkt	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.3.1. Transitie woningmarkt Limburg	326	8.138	8.465	8.310	155	V
<i>Personele lasten</i>	842	-3	839	832	7	
<i>Kapitaallasten</i>	14	0	14	174	-160	
Totaal lasten	1.182	8.136	9.318	9.316	2	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.3.1. Transitie woningmarkt Limburg	0	28	28	491	-463	V
Totaal baten	0	28	28	491	-463	V
Totaal saldo van baten en lasten	-1.182	-8.108	-9.290	-8.825	-465	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	0	0	5	-5	
Totaal toevoegingen	0	0	0	5	-5	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve Transitiefonds	315	2.648	2.963	2.897	66	
Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	5.500	5.500	5.500	0	
Totaal onttrekkingen	315	8.148	8.463	8.397	66	
Saldo mutatie reserves	315	8.148	8.463	8.392	70	
Resultaat	-868	40	-828	-433	-394	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.3. Limburgse woningmarkt resteert een voordelig resultaat van € 0,39 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,62 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 0,16 mln. lagere lasten en € 0,46 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.3.1. Transitie Woningmarkt Limburg

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product bedraagt per saldo € 0,62 mln. Dit verschil bestaat uit € 0,16 mln. lagere lasten en € 0,46 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen betreffen:

- de restant procesmiddelen in het kader van de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023, Evaluatie Structuurvisie Zuid-Limburg, het Actieplan Wonen Zuid-Limburg 2017-2020 en de intentieverklaring Arbeidsmigranten. Voor de continuering van deze activiteiten in 2020 wordt een restantbedrag van € 0,14 mln. overgeboekt naar 2020;
- een voordelig saldo van € 0,25 mln. heeft betrekking op de ontvangen bijdrage van het Rijk (decembercirculaire Provinciefonds 2019 (2020/1941) ten behoeve van de versnelling van flexwonen. Voor de uitvoering van dit project wordt het ontvangen bedrag in 2019 van € 0,25 mln. overgeboekt naar 2020.

Daarnaast hebben wij een nadeel van € 160.000 in de kapitaallasten. Dit wordt veroorzaakt door de niet terugbetaalde geldlening met betrekking tot Djozz BV. Dit nadeel wordt verrekend met de vrijval voorziening Djozz BV.

Tenslotte wordt een bedrag van € 0,005 mln. toegevoegd aan de risicoreserve SIS (Sturing in Samenwerking) vanwege het revolverend beschikbaar stellen van € 4,5 mln. ten behoeve van financiering van levensloopbestendige maatregelen in het kader van de Verordening Duurzaam Thuis (PS 07-02-2020).

Toelichting investeringen/financiering

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.3.1	Limburgse woningmarkt	59.329	59.319	45.797	3.845	1.171	91	9.687	58.057
		59.329	59.319	45.797	3.845	1.171	91	9.687	58.057

€ x 1.000

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben vooral betrekking op uitstaande geldleningen, welke bijdragen aan het programma Limburgse Woningmarkt. In onderstaande tabel staan deze leningen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Financiering
Startersleningen voor huiseigenaren
SvN Stimuleringsleningen
Lening aan Stichting Happiness
Transitiefonds compartiment 1a zakelijke financieringen
Lening aan SineMetU Vastgoed B.V.
Lening aan Stichting woonzorg Elisabeth Stift

3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit

Dit programma beslaat de activiteiten op het gebied van ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting, die bijdragen aan een krachtige regio met duurzame ruimtelijke en functionele structuren. Deze activiteiten vinden plaats op en hebben betekenis voor verschillende schaalniveaus en gaan over beleids- en denkwerelden heen.

Ruimtelijke ordening zal zich de komende jaren vooral kenmerken door de omslag in denken van 'groeien en kwantiteit' naar 'beheren en kwaliteit', zonder dat daarmee afbreuk wordt gedaan aan de dynamiek van (economische) ontwikkelingen in de regio.

Er zullen maar weinig fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen zijn die niet van bovenlokale betekenis zijn. Het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) 2014 geeft een samenhangende kijk op hoe in Limburg fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen worden vertaald. De regio heeft in het POL een aantal leidende principes met elkaar afgesproken, waarlangs maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke (gebieds-) ontwikkelingen worden afgewogen. Regionale samenwerking en afstemming zal vele vormen kennen.

Wat willen we bereiken?

We willen in Limburg duurzame ruimtelijke en functionele structuren, die passen binnen de maatschappelijke ontwikkelingen. We willen dat de principes beschreven in het POL met elkaar worden nageleefd in gezamenlijkheid en goede onderlinge afstemming. Wij zetten daarbij in op een efficiënte en professionele uitvoering van onze wettelijke taken in de fysieke leefomgeving.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: In Limburg heerst het besef dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid (overheden, marktpartijen etc.) is voor de verdere fysiek-ruimtelijke ontwikkeling van Limburg.

Criterium 2: In Limburg wordt bij fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen gehandeld vanuit een grensoverschrijdend perspectief (internationaal, buurprovincies, tussen regio's of bovenlokaal).

Wat hebben we bereikt?

Op basis van de in 2018 geactualiseerde bestuursafspraken regionale uitwerking POL tussen ons college en de colleges van Burgemeesters & Wethouders van de gemeenten is ook in 2019 gewerkt aan regionale uitwerking (w.o. concretisering in visies en programma's) én uitvoering van de ambities uit POL2014. De laatste door de regio's aangekondigde regionale uitwerkingen van POL2014 zijn in 2019 afgerond. Er zijn inmiddels ook eerste actualisaties vastgesteld, zoals de structuurvisie Wonen Midden-Limburg. Het accent ligt daarmee vrijwel volledig op de uitvoering, die voor veel thema's ook regionale samenwerking en afstemming van initiatieven omvat. Vanuit de Expeditie Ruimte hebben we de gemeenten en stakeholders gefaciliteerd, o.m. met cijfers, met kennis over instrumenten (met focus uiteraard op de instrumenten uit de Omgevingswet) en best practices.

In 2019 zijn (in een participatief en co-creatief proces) bouwstenen opgesteld (gericht op thema's en op regio's) waarmee een basis is gelegd voor de totstandkoming van de (concept) Omgevingsvisie Limburg (incl. plan-Milieu Effect Rapportage) en Omgevingsverordening in 2020. Ons college heeft in september 2019 namens alle Limburgse overheden een zienswijze op het ontwerp van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) ingediend.

Het programma Aanpak Winkelleegstand is afgerond. Het beleidskader Kwaliteit Limburgse Centra (KLC) is vastgesteld, waarin de mogelijkheden bestaan om leegstaande winkels van functie te laten veranderen.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.4.1. Provinciaal omgevingsplan
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Opstellen concept-versie Omgevingsvisie Limburg. In een co-creatie proces met gemeenten, waterschap en andere regionale partners, inspelend op kennis en inzichten vanuit thematische en thema-overstijgende verkenningen (nationaal en regionaal; waar mogelijk vanuit lopende trajecten bv. rondom energietransitie of klimaatadaptatie, waar nodig eigen aanvullende verkenningen). Basis leggen voor start plan-MER/ passende beoordeling en uitwerking tot ontwerp visie en ontwerp verordening. Rol Provincie: <i>partner, bevoegd gezag (Omgevingsverordening)</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>In co-creatie en op basis van beschikbare thematische verkenningen zijn de conceptonderdelen die bijdragen aan de concept omgevingsvisie opgesteld.</p> <p>In het kader van de gezamenlijke vormgeving van de Omgevingsvisie hebben vanaf september 2018 diverse openbare bijeenkomsten plaatsgevonden met belanghebbenden waaronder Rijk (in het kader van de verbinding NOVI-POVI), gemeenten, semi-overheden en belangenorganisaties.</p> <p><i>Daarmee is de basis gelegd voor de concept omgevingsvisie (nog niet volledig afgerond), uitvoering van de plan-MER en concept verordening.</i></p>	1,2
<p>2. Conform geactualiseerde bestuursafspraken regionale uitwerking POL worden door de gemeenten de bestaande regionale uitwerkingen tot uitvoering gebracht en waar nodig verder uitgewerkt of geactualiseerd (bijv. structuurvisie Wonen Midden-Limburg). Regionale uitwerkingen voor vrijetijdseconomie worden door de regio's afgerond (bijv. visie vrijetijdseconomie Zuid-Limburg). Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De laatste door de regio's aangekondigde regionale uitwerkingen van POL2014 zijn in 2019 afgerond. Er zijn inmiddels ook eerste actualisaties vastgesteld, zoals de structuurvisie Wonen Midden-Limburg.</p>	1,2
<p>3. Er vindt onderhoud plaats van de Omgevingsverordening met bijbehorende beleidsregels. Hierbij wordt zo veel mogelijk geanticipeerd op de nieuwe Omgevingswet. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Begin 2019 is de wijzigingsverordening i.v.m. de herziene bestuursafspraken POL gepubliceerd (vaststelling vond eind 2018 plaats). Daarnaast zijn er in 2019 wijzigingsverordeningen vastgesteld en gepubliceerd m.b.t. de begrenzing van de natuurzones en m.b.t. het nieuwe onderdeel houden van geiten.</p>	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>4. Optimale beïnvloeding Nationale omgevingsvisie (NOVI)</p> <p>De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) moet vanaf eind 2019 het integraal beleidsdocument voor de fysieke omgeving van het Rijk worden (een 'nationaal POL'). Het interactief traject om te komen tot deze visie is in 2015 gestart. De Provincie is op verschillende manieren (bestuurlijk en ambtelijk, via IPO en direct, in afstemming met de Limburgse regio's) goed betrokken met het oog op een goede samenhang tussen NOVI en Omgevingsvisie en aandacht voor kansen en opgaven in Limburg (in grensoverschrijdende context). Met het oog op een optimale samenhang hebben in 2018 NOVI-Gebiedsdialogen Limburg plaatsgevonden, die naar de huidige inzichten de aanzet vormen voor een omgevingsagenda en voor een Bestuursakkoord NOVI.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In september 2019 hebben Gedeputeerde Staten mede namens alle Limburgse gemeentebesturen, het Bestuur van de Stadsregio Parkstad en het Dagelijks Bestuur van Waterschap Limburg een zienswijze op de ontwerp NOVI ingediend. Die reactie bouwt voort op eerdere reacties vanuit Gedeputeerde Staten richting ministerie van Binnenlandse Zaken in april en juni 2019.</p> <p>Het IPO-bestuur heeft een notitie met uitgangspunten voor de NOVI vastgesteld waarvoor Limburg belangrijke punten als de grensoverschrijdende insteek en level playing field energievoorziening goed in verwoord zijn. Die notitie heeft de basis gevormd voor de IPO-zienswijze op de ontwerp NOVI.</p> <p>De definitieve NOVI wordt overigens in afwijking van de aanvankelijke planning van het Rijk voor de zomer van 2020 vastgesteld.</p> <p>In 2019 is ook een begin gemaakt met het proces om met Rijk en regio te komen tot een Omgevingsagenda, e.e.a. conform afspraken gemaakt in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. (BO MIRT).</p>	1,2
<p>5. Implementatie Structuurvisie ondergrond (STRONG) en POL-thema ondergrond</p> <p>De Structuurvisie ondergrond is in juni 2018 door het Kabinet aan de Tweede Kamer aangeboden. Actieve inbreng bij de implementatie van de Structuurvisie ondergrond (STRONG) via het Programma Bodem en Ondergrond.</p> <p>Samenwerking ontwikkelen met regionale partners in het bewustwordingsproces om te komen tot duurzaam gebruik van bodem en ondergrond.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Eind 2018 is de Structuurvisie Ondergrond vastgesteld. Deze is in 2019 betrokken bij het opstellen van de (ontwerp-)Nationale Omgevingsvisie. Gebleken is dat hoofdstuk 8 (ondergrond) van POL2014 met de inhoud van de Structuurvisie in lijn is; de hoofdinstantie is in beide plannen identiek. Ter implementatie zijn ambtelijke voorbereidingen getroffen om de bijdragen van de ondergrond aan maatschappelijke opgaven in beeld te brengen ten behoeve van de te ontwikkelen Provinciale Omgevingsvisie 2020.</p> <p>Met gemeenten zijn ambtelijke pilotprojecten opgezet om de bijdragen van de ondergrond aan de maatschappelijke opgaven van de betreffende gemeenten inzichtelijk te maken en het proces van 3D-ruimtelijke ordening te stimuleren.</p> <p>Een voorbeeld hiervan is het ambtelijk pilotproject met de gemeente Venlo "Grond voor inspiratie" dat in 2019 is afgerond. Met de gemeenten Maasgouw, Echt-Susteren en Roerdalen alsmede met de gemeente Sittard-Geleen is in 2019 een</p>	1,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>start gemaakt met vergelijkbare pilotprojecten ondergrond zoals in Venlo (en in 2018 met Maastricht).</p> <p>Hierin staat het bewustwordingsproces centraal, waarmee wordt bedoeld op het bewust maken van stakeholders van de bijdragen die de ondergrond kan leveren aan maatschappelijke opgaven. Belangrijk voor dit proces is de totstandkoming van 3D-ruimtelijke ordening waarbij het als vanzelfsprekend zou moeten zijn om vanuit de doelstelling duurzaam en efficiënt gebruik van de ondergrond, de ondergrond vroegtijdig te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het verbinden van boven- en ondergrond bij ruimtelijke afwegingen, waarbij aandacht wordt besteed aan de balans tussen beschermen en benutten van de ondergrond, maakt hier onderdeel van uit. De resultaten van deze pilotprojecten kunnen gebruikt worden bij integrale benaderingen in het kader van de Omgevingswet. In (ambtelijke) regionale kennisnetwerken is kennis gedeeld/ontwikkeld over ondergrondthema's.</p>	
<p>6. Met de Expeditie Ruimte faciliteert de Provincie de partners (gemeenten en stakeholders) bij de aanpak van Limburgse omgevingsvraagstukken. Met informatievoorziening die aansluit bij de behoefte (goed toegankelijke cijfers, feiten en trends), met ruimte om te experimenteren (ondersteunen van, of delen van bevindingen uit proefprojecten) en het samen leren en kennis delen (organiseren van trainingen, informatiebijeenkomsten, digitaal platform). Een digitaal platform is bij dit alles een belangrijk hulpmiddel. Rol Provincie: <i>partner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In juni 2018 is de digitale leeromgeving beschikbaar gesteld met het oog op kennisdeling en ontwikkeling. Dit communicatiekanaal heeft gezorgd voor een verbeterde informatievoorziening. Kennisdeling wordt gestimuleerd i.s.m. gemeenten. Limburgse experimenten en ervaringen (o.a. proefprojecten) rondom omgevingsvraagstukken worden maandelijks vernieuwd en pro-actief gecommuniceerd via een nieuwsbrief. Communicatie over de Omgevingswet en omgevingsvisie is hiervan een belangrijk onderdeel. Daarom is in 2019 de website ook Omgevingsvisie "proof" gemaakt door bijvoorbeeld een vast kopje toe te voegen over de stand van zaken rondom de Omgevingsvisie Limburg. Ook wordt een actueel overzicht geboden van bijeenkomsten, workshops e.d. die in Limburg plaatsvinden.</p>	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	De regionale uitwerkingen voor alle thema's zijn gereed.	80%	100%	100%	2019
5	Actieve inbreng bij implementatie STRONG is geleverd via het Programma Bodem en Ondergrond. Met regionale partners is samenwerking ontwikkeld in het bewustwordingsproces om te komen tot duurzaam gebruik van bodem en ondergrond.	0	1	1	2019
1	Er ligt een concept versie van de Omgevingsvisie.	0	50%	1	2019
6	Er is een uitvoeringsprogramma Expeditie Ruimte 2019 (met diverse kennisbijeekkomsten) opgesteld en uitgevoerd.	0	1	1	2018

Toelichting prestatie-indicatoren

1. Feitelijk lag er eind december 2019 nog geen conceptversie van de omgevingsvisie. Maar wel een groot aantal (thematische en regionale) bouwstenen als input voor het concept, in de eerste maanden van 2020 op te stellen.

Product	3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Gebiedsontwikkeling (Mede) uitvoering is gegeven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen conform de leidende principes in het POL (voorbeeld Sibelco Heerlen, ENCI Maastricht, Cranendonck-Weert Kempenbroek, Buitengoed Geul en Maas (BGM) (zie 3.4.4.), Albertknoop. Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2019 is (mede) uitvoering gegeven aan diverse concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Waarbij steeds verbindingen zijn gelegd tussen idee-vraag en gemeentelijke (structuur)visie, bestuursafspraken, regionale ontwikkelingen, POL2014 en wettelijke kaders. Bij diverse gebiedsontwikkelingen (o.a. Maaslijn, spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf, VDL-Nedcar, Proefdraaiplaats Maastricht Aachen Airport) is/wordt door de Provincie een Provinciaal Inpassingsplan opgesteld. Voor Windpark Greenport Venlo is dat in 2019 afgerond, De Provincie is momenteel partner in diverse gebiedsontwikkelingen. De provinciale rol verschilt per gebiedsontwikkeling. Belangrijke gebiedsontwikkelingen zijn onderstaande zgn. stad-land projecten:</p>	1,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ENCI; ▪ Samenwerking Grensgebied De Kempen; ▪ Grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling Albertknoop. 	
<p>2. Uitvoering medebewindstaken Provincie heeft ruimtelijke producten getoetst in het kader van de WRO, adviseert daarbij in toenemende mate aan de voorkant van het planproces en anticipeert daarmee op de toekomstige omgevingswet. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd De toetsing van door de gemeente actief aangemelde plannen bij ruimtelijkeplannen.nl en/of ruimtelijkinzichtlimburg.nl waarbij sprake kan zijn van een provinciaal belang heeft plaatsgevonden. Daarnaast worden vanuit provinciale belangen ook plannen bekeken/ beoordeeld die niet actief worden aangemeld. Gemiddeld genomen zijn dit ca. 200-250 plannen per jaar. Daarnaast is in het kader van de decentralisatie ruimtelijk beleid en de uitwerkingen van POL2014 het cluster Ruimte permanent bezig met de doorontwikkeling van rol en taak en de continue (dagelijkse) afstemming met gemeenten en andere partners. Daarbij krijgt de samenwerking en afstemming in de situatie na inwerkingtreding Omgevingswet (nu beoogd op 1-1-2021) steeds meer aandacht.</p>	1,2
<p>3. Aanpak winkelleegstand Het ondersteunen van collectieve initiatieven op lokaal of regionaal niveau die een bijdrage leveren aan de aanpak van de winkelleegstand. Het gaat primair om initiatieven voor herinvulling of sloop, die direct resulteren in vermindering van leegstand, maar daarnaast ook om het stimuleren van innovatie en nieuwe concepten in de winkelsector. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. De rol van de Provincie in de aanpak van de winkelleegstand is te verdelen in: beleid, kennisdeling en projecten (subsidiekader). Voor wat betreft beleid is vakinhoudelijk input geleverd aan de planvormingsprocessen Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Via participatie is in de IPO-werkgroep detailhandel bijgedragen aan de nationale Retail Agenda/ provinciale Retail Deal met name voor de onderdelen 'landsdekkend koopstromenonderzoek' en 'regionale afstemming'. De aanpak van de winkelleegstand vindt plaats in nauwe samenwerking met MKB-Limburg, mede op basis van een samenwerkingsovereenkomst uit 2017 en loopt door tot in 2020. De Provincie heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het Uitvoeringsprogramma detailhandel Parkstad (deels overgenomen in de regiodeal Parkstad). Het kader Kwaliteit Limburgse Centra (KLC) is vastgesteld, waarin de mogelijkheden bestaan om leegstaande winkels van functie te laten veranderen. Voor wat betreft kennisdeling zijn de procesaanpakken van diverse gemeenten</p>	1,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>ondersteund en is een actieve verbindende rol ingenomen bij het bij elkaar brengen van benodigde partijen; zijn succesvolle aanpakken gedeeld; knelpunten en uitdagingen opgepakt. Met als voorbeelden: Retail Innovation Center, Expeditie Ruimte, halfjaarlijkse retailsymposia en aansluiting bij landelijke kennisnetwerken.</p> <p>Voor wat betreft projecten (subsidie Aanpak Winkelleegstand) zijn de sinds 2017 in gang gezette projecten gevolgd en deels afgerond. Dit betreft tien gemeentelijke projecten, drie samenwerkingsverbanden (Parkstad, MKB en Streetwise) en tien projecten m.b.t. kennisdeling. Ook is bijgedragen aan een zes-tal projecten voor Stedelijke Ontwikkeling.</p> <p>Tevens is in 2019 gestart met het opzetten en aanbesteden van het Koopstromenonderzoek Limburg 2020.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1, 3	De genomen besluiten in het kader van gebiedsontwikkelingen en medebewindstaken zijn te herleiden naar de kaders in het POL.	80%	100%	100%	2019
3	In gang zetten, ondersteunen en mede uitvoeren van diverse pilots in de aanpak van winkelleegstand.	10	29	15	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1,3 De genomen besluiten zijn te herleiden naar de POL-kaders. Incidenteel, wanneer beoogd doel en kaders niet volledig in lijn zijn, staat het doel centraal.

Product	3.4.3. Werklocaties
Portefeuillehouder	van den Akker / Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. De regio's hebben de uitgangspunten en kaders uit POL2014 voor werklocaties nader geconcretiseerd in regionale (structuur)visies en regionale/gemeentelijke uitvoeringsprogramma's. In de bestuursafspraken regionale	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg liggen er nu visies, welke zijn vastgelegd in bestuursafspraken; alle regio's zijn aan de slag met uitvoeringsprogramma's.</p>	1,2

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>uitwerking POL zijn hierover tussen de gemeenten en Provincie gezamenlijke afspraken vastgesteld over de uitvoering van het werklocatiebeleid en de invulling van de uitvoeringsprogramma's.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>		
<p>2. REBIS-systeem en kantorenmonitor zijn periodiek geactualiseerd.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>REBIS wordt continu geactualiseerd, ook in 2019.</p> <p>De aanbesteding van de Kantorenmonitor is in gang gezet in combinatie met de Winkelmonitor.</p> <p>Het aanbestedingstraject wordt in 2020 vervolgd.</p>	1,2
<p>3. Gebiedsontwikkelingen voor werklocaties van bovenregionaal belang: initiëren en (mede)uitvoeren van deel onderzoeken en (het leveren van bijdragen aan) planologische procedures op basis van integrale gebiedsvisies waarbij economische, sociale, duurzame, ruimtelijke en mobiliteitsvraagstukken in hun onderlinge samenhang worden beschreven en uitmondend in een concreet actieprogramma.</p> <p>Rol provincie: <i>regisseur, bevoegd gezag, financier, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Diverse verkenningen lopen.</p> <p>Voor de gebiedsontwikkeling Swentibold (VDL Nedcar) hebben Provinciale Staten op 18 april 2019 een coördinatiebesluit genomen, teneinde de PIP procedure (Provinciaal Inpassingsplan) voor de uitbreiding te combineren met de vergunningverlening. Vervolgens zijn de voorbereidingen voor het PIP gestart en heeft ons College op 24 september 2019 de Nota Reikwijdte en Detailniveau (inhoudsopgave voor de op te stellen Milieu Effectenrapportage) vastgesteld. De planning is dat het college van GS in het 1e kwartaal 2020 een besluit neemt over het voorkeursalternatief voor de te nemen infrastructurele maatregelen.</p>	1,2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Regionale (structuur)visies en uitvoeringsprogramma's voor werklocaties zijn gereed.	75%	100%	100%	2019
2	Actuele gegevens voor werklocaties zijn beschikbaar.	0	1	1	2019

Product	3.4.4. Buitengoed Geul en Maas
Portefeuillehouder	Mackus / Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Co-creatie en participatie</p> <p>Doordat ondernemers in het Buitengoed samenwerken en zij het Buitengoed gaan vermarkten worden hun eigen businessmodellen door elkaar versterkt. De Provincie en de 3 gemeenten stimuleren en faciliteren deze samenwerking. Ook bewoners worden betrokken in deze samenwerking.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.kleur komt niet overeen met tekst</p> <p>In een publiek-private samenwerking met de Provincie als regisseur, verbinder en subsidiënt zijn activiteiten gerealiseerd, o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ een aantal ondernemers hebben samen de Open Monumentendag georganiseerd; ▪ voor de Nationaal Landschap Zuid- Limburg- Beleefweek is in co-creatie een presentatie gehouden. <p>In uitvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de 2^e fase van de Praktijkschool aan de hand van 3 opdrachten vorm gegeven; ▪ in het lopende proces van de lokale gebiedsontwikkelingen met de ondernemers als trekkers, de Hotspots: Landgoed Vliet, Tuinen van Maastricht, Eiland in de Geul en Kastelenpark is de samenwerking geïntensiveerd en zijn projecten in procedure gebracht. 	1
<p>2. Herbestemming van cultureel erfgoed</p> <p>In samenwerking met investerende ondernemers, leegstaande monumentale gebouwen voorzien van een nieuwe duurzame functie. De herkenbare en onderscheidende monumenten van het Buitengoed positioneren als bouwsteen voor nieuwe businessmodellen.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd en in uitvoering:</p> <p>In een faciliterende en verbindende rol is de renovatie (met en zonder subsidie) opgestart of nadert zijn voltooiing van:</p> <p>Kasteelhoeve Burg. Quicx, Mariënwaard, Rothemermolen, Piusoord / Petit Suisse, Groote Molen, Weerterhof, 'Ambyhof', Hoeve Klinkenberg, Kasteel Borgharen;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vanuit Buitengoed Geul en Maas is meegedaan aan twee pilots voor uitwerking opdracht Gelders Genootschap: 'Herbestemming Erfgoed ensembles'; ▪ Herbestemmingsonderzoek en omgevingsvisie is opgesteld voor Hoeve Hartelstein. <p>In voorbereiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Verkoop t.b.v. een herbestemming is na jaren onder moeilijke marktomstandigheden in een beslissende fase gekomen. Dit geldt voor o.a. Kasteel Schaloen, Kasteel Oost, Groote Molen, Weerterhof. 	1
<p>3. Toegankelijkheid en ontsluiting</p> <p>De fysieke leefomgeving die onderling verbonden is en voor iedereen</p>	<p>Gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De eerste fase van het (fiets) RouteNetWerk (RNW) in de gemeente Valkenburg en 	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>zichtbaar en herkenbaar toegankelijk. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier</i></p>	<p>Meerssen zijn afgerond; Voor fase 2 (Maastricht) is het definitief ontwerp gereed. Onderhandelingen grondverwerving zijn gaande.</p> <p>In voorbereiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Samen met Maastricht Bereikbaar en in combinatie met de Snelfietsroute ontwikkeling Maastricht-Sittard, zijn nieuwe tracégedeelten van de Buitengoed Geul en Maas Verbindings-as voorbereid; ▪ Samenwerkende landgoedeigenaren zijn in de Tuinen van Maastricht met de uitwerking van een rondwandeleroute gestart. 	
<p>4. Groen en landschap Realiseren van een samenhangende groene, waterrijke en beleefbare fysieke leefomgeving. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ het Xonarcomplex is in zijn geheel gesloopt. De herinrichting tbv natuur en landschap is in voorbereiding; ▪ het WIJland en de dorpswijngaard in Houthem – St. Gerlach zijn ingericht; ▪ het herinrichtingsplan Vaeshartelt in combinatie met de Beukenlaan is afgerond; ▪ voor het Landgoed Kloosterbosch is het beplantingsplan gereed; 	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Het organiseren van de gebiedsregie en opzetten van een private samenwerkings / ondernemers-vorm.	0	0	1*	2019
1	Voorbereiden en realiseren van publiek-private projecten.	5	7	10	2022
2	Cultureel erfgoed voorzien van een nieuwe duurzame functie.	2	5	6	2022
3	Realiseren OV-overstappunten.	1	1	3	2022
3	Percentage te realiseren Verbindings-as BGM.	10 %	15 %	50 %	2022
4	Realiseren van ha. goudgroene en zilvergroene natuur.	4	9	35	2022

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1. In het kader van de 2^e fase v/d BGM Praktijkschool is aan de Bosgroep Zuid-Nederland opdracht gegeven medio 2020 met een voorstel en uitwerking voor een zelfstandige organisatie opzet of entiteit te komen van en voor de Buitengoed ondernemers.

Product	3.4.5. Vergunningen ontgrondingen
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Vergunningverlening in het kader van de Ontgrondingenwet overeenkomstig wet- en regelgeving en het VTH-beleidsplan en Uitvoeringsprogramma VTH 2019. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Het product Ontgrondingsvergunningen is uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en in lijn met het VTH beleidsplan 2017-2020 en het VTH uitvoeringsprogramma 2019.	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Het binnen de wettelijke proceduretermijn verlenen van Ow-beschikkingen.	75%	92%	75%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Bij de verleende Ow-vergunningen in 2019 is bij 1 van de 12 procedures sprake van een termijnoverschrijding (=92% binnen de termijn).

Product	3.4.6. Handhaving ontgrondingen
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wettelijke taakuitvoering toezicht en handhaving in het kader van de Ontgrondingenwet overeenkomstig wet- en regelgeving, VTH Beleidsplan Limburg 2017-2020 en Uitvoeringsprogramma VTH 2019. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Toezicht en handhaving in het kader van de Ontgrondingenwet is uitgevoerd zoals beschreven in het VTH Uitvoeringsprogramma 2019.	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Uitvoeren van de toezichtcontroles overeenkomstig het VTH Beleidsplan 2017-2020 en het Uitvoeringsprogramma VTH 2019.	100%	100%	100%	2019

Product	3.4.7. Grondzaken
Portefeuillehouder	Koopmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Voeren van een selectief actief aankoopbeleid door het mee initiëren van projecten Rol Provincie: <i>ondernemer, partner</i>	Gerealiseerd. Er zijn geen nieuwe projecten in exploitatie genomen.	1
2. In erfpacht uitgeven van gronden Rol Provincie: <i>ondernemer, financier, partner</i>	Gerealiseerd. In december 2017 is door PS het erfpachtkader vastgesteld met bijbehorende kredietvoting van € 100 miljoen. Ultimo 2019 bedroeg het in erfpacht geïnvesteerd vermogen € 20,9 miljoen.	1
3. Bedrijfseconomisch beheren van provinciale eigendommen Rol Provincie: <i>ondernemer</i>	Gerealiseerd. Betreft een continue activiteit.	1

Prestatie-indicatoren generiek in termen van vooraf gestelde doelen zijn voor dit product niet van toepassing. Wel wordt over de behaalde financiële resultaten verantwoording afgelegd. Grondbeleid is geen doel op zich doch een middel om andere doelen te realiseren. Zodoende wordt vergelijkbaar met het uitvoeringskader Sturing in Samenwerking 2.0 de aansturing van het grondbeleid herzien.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.4.1. Provinciaal omgevingsplan	200	41	241	220	22	V
3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid	679	357	1.037	931	106	V
3.4.3. Werklocaties	2.150	-224	1.926	1.259	666	V
3.4.4. Buitengoed Geul en Maas	210	232	442	250	192	V
3.4.5. Vergunningen ontgrondingen	50	0	50	0	50	V
3.4.6. Handhaving ontgrondingen	26	-20	6	6	1	V
3.4.7. Grondzaken	495	17.049	17.544	8.834	8.710	V
	3.810	17.436	21.246	11.499	9.747	V
<i>Personele lasten</i>	4.851	-16	4.835	4.830	5	
<i>Kapitaallasten</i>	286	-214	72	72	0	
Totaal lasten	8.947	17.206	26.153	16.401	9.752	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.4.3. Werklocaties	0	91	91	96	-5	V
3.4.4. Buitengoed Geul en Maas	105	0	105	105	0	-
3.4.5. Vergunningen ontgrondingen	318	-180	138	70	68	N
3.4.7. Grondzaken	1.467	18.601	20.068	8.699	11.369	N
Totaal baten	1.890	18.512	20.402	8.969	11.433	N
Totaal saldo van baten en lasten	-7.057	1.306	-5.751	-7.431	1.680	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve grondexploitatie	615	0	615	655	-40	
Bruteringsreserve VDL Nedcar	0	28.200	28.200	25.465	2.735	
Egalisatiereserve DU bedrijventerreinen	0	0	0	35	-35	
Totaal toevoegingen	615	28.200	28.815	26.156	2.660	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Immunisatiereserve	500	25.890	26.390	26.326	64	
Risicoreserve grondexploitatie	0	233	233	197	36	
Reserve DU Verkeer en vervoer	0	694	694	694	0	
Reserve herontwikkeling Tapijnkazerne	0	1.000	1.000	1.000	0	
Totaal onttrekkingen	500	27.817	28.317	28.217	100	
Saldo mutatie reserves	-115	-383	-499	2.061	-2.560	
Resultaat	-7.172	922	-6.250	-5.370	-880	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit resteert een voordelig resultaat van € 0,88 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 1,62 mln. nadeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 9,75 mln. lagere lasten en € 11,37 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.4.1. Provinciaal omgevingsplan

Dit product laat een voordelig verschil in de lasten zien van € 0,02 mln. De lasten voor de reguliere activiteiten voor de Provinciale Omgevingsverordening zijn binnen het reguliere werkbudget gerealiseerd op grond van continue sturing.

3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid

Dit product laat een voordelig verschil zien van € 0,11 mln. Oorzaak is, dat het in 2019 afgeronde project Winkelleegstand een aantal in 2019 aangegane doorlopende financiële verplichtingen kent voor € 0,08 mln. Deze doorloop is als overboekingsvoorstel opgenomen.

Het overige voordelig verschil ad € 0,03 mln. wordt met name veroorzaakt door lagere lasten in de reguliere budgetten.

3.4.3. Werklocaties

Het budgetverschil in de reguliere middelen bedraagt € 0,66 mln. voordelig. De Provincie Limburg en de gemeente Brunssum hebben afgesproken om gezamenlijk op te trekken in het opzetten van een solide businesscase voor de Oostflank van Brunssum, waarbij nieuwe vormen van duurzame energie betrokken worden. Hiervoor heeft de Provincie € 0,5 mln. gereserveerd. Dit bedrag is in 2019 nog niet tot besteding gekomen en wordt derhalve overgeheveld naar 2020. Verder is er een lagere besteding van het budget ten behoeve van Chemelot 2025 ad. € 0,07 mln. Dit proces loopt door naar 2020 en de middelen worden derhalve overgeheveld naar 2020.

Daarnaast wordt er € 0,04 mln. toegevoegd aan de egalisatiereserve DU bedrijventerreinen. In 2019 heeft er voor een project een lagere subsidievaststelling plaatsgevonden. Deze verlaging wordt toegevoegd aan de hieraan gekoppelde egalisatiereserve.

3.4.4. Buitengoed Geul en Maas

Dit product laat een voordelig verschil zien van € 0,19 mln. Het betreft middelen in beheer bij de Provincie welke conform bestuurlijke afspraken met de samenwerkende partners (zijnde gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg a/d/ Geul) zijn opgebracht. Het project kent voor de provincie Limburg een afronding in 2020 in de vorm van een transitieproces (GS 17-12-2019) ad € 0,06 mln. De resterende middelen ad € 0,13 mln. gaan voorjaar 2020 over naar de genoemde partners. Tevens vindt verrekening met de Provincie plaats. Beide bedragen worden als afzonderlijke overboekingsvoorstellen meegenomen.

3.4.5. Vergunningen ontgrondingen

Binnen dit product laten de lasten een voordeel zien van € 0,05 mln. Het geraamde bedrag was bedoeld voor eventuele calamiteiten. Deze hebben zich niet voorgedaan. De baten laten ten aanzien van vergunningen ontgrondingen een nadelig resultaat zien van € 0,07 mln. Oorzaak zijn het minder aantal ontgrondingen dan regulier begroot.

3.4.6. Handhaving ontgrondingen

De lasten binnen dit product betreffen peilwerkzaamheden ten behoeve van toezicht en handhaving op ontgrondingsvergunningen. Het aantal benodigde peilingen is in 2019 vrijwel gelijk aan de raming.

3.4.7. Grondzaken

Het nadelige budgetverschil in de reguliere middelen bedraagt per saldo € 2,66 mln. als gevolg van zowel lagere lasten (voordeel € 8,71 mln.), als lagere baten (nadeel € 11,37). Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat in de begroting 2019 rekening gehouden is met grondopbrengsten van € 18,70 mln. met boekwaarden c.q. lasten van € 15,87 mln. Hiervan is gerealiseerd € 7,12 mln. grondopbrengsten met een werkelijke boekwaarde c.q. lasten van € 7,13 mln. Dit resulteert in een verschil van € 11,59 mln. lagere baten en € 8,73 mln. lagere lasten. Deze grondopbrengsten zijn niet volledig gerealiseerd, doordat de gronden in het kader van de gebiedsontwikkeling VDL Nedcar niet zijn overgedragen wegens lopende onderzoeken in het kader van onder andere PFAS. Hierdoor is de hieraan gekoppelde toevoeging aan de bruteringsreserve VDL Nedcar van € 2,73 mln. niet gerealiseerd.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.4.1	Provinciaal omgevingsplan	10.000	10.000	10.000	-	7.000	3.000	-	-
3.4.2	Uitvoering ruimtelijk beleid	6.986	6.986	6.855	-	364	72	132	6.550
3.4.3	Werklocaties	10.066	10.000	7.666	-	1.500	-	2.400	8.500
3.4.4	Buitengoed Geul en Maas	4.850	4.850	1.325	297	1.325	297	3.227	3.227
3.4.7	Grondzaken	100.000	34.863	49.347	6.401	27.173	7.690	44.252	0
		131.902	66.699	75.193	6.698	37.362	11.060	50.011	18.278

Onder de producten 3.4.1.t/m 3.4.3 zijn met name financieringen en kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen opgenomen. Voor een nadere specificatie verwijzen wij naar de verplichte paragrafen en de jaarrekening. De overige investeringen hebben betrekking op:

3.4.4. Routenetwerk Gebiedsontwikkeling Maastricht-Valkenburg, conform PS-besluit d.d. 1-10-2010.

3.4.7. Erfpacht, voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Financiering	Verbonden partijen	Grondbeleid
	Lening aan Ontwikkelmaatschappij Midden Limburg B.V.		
	Lening aan Stichting Ontwikkelingsmaatschappij ENCI		
	Lening aan OML B.V.		
	Lening EZ inz. Industriepark Swentibold		
	Lening aan Parvus Avez B.V.		
Grondbeleid	Lening aan deelneming Commandiet B.V./RvR Limburg beheer B.V.	Provincie Limburg Commandiet B.V.	
	Garantie aan Ruimte voor Ruimte Limburg C.V.	RvR Limburg C.V.	
	Garantie aan Ruimte voor Ruimte Limburg C.V. inzake rekening courant	Ruimte voor Ruimte Limburg Beheer B.V.	
			Laerbroeck
			IPS / Yard
			Grondbedrijf Californië II
			Marsna Paper
			Brunssum Centrumplan Noord
			Grondbedrijf Anticiperende Aankopen
			Erfpacht railterminal Tradeport Noord
			Erfpachtgronden tuinbouwgebied Siberië
			Erfpachtgronden Trade Port Noord
			Erfpacht Watersley
			Erfpacht Natures Green
			Erfpacht Leeuwbroerij Valkenburg
			Erfpachtgronden vm Andeno terrein Venlo
			Erfpachtgronden restant krediet
			Erfpachtgronden Haven Wanssum
			Voorraad ruilgronden/anticiperende aankopen

De in de tabel opgenomen verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit. Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR) via de verbonden partijen PLC B.V., RvR C.V en RvR Beheer B.V., is inmiddels een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied gerealiseerd.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas

Het programma Hoogwaterbescherming langs de Maas richt zich op de hoogwaterbeschermingsopgaven in de Limburgse Maasvallei. Voor een ruimtelijk-economisch optimaal gebruik van rivier en gebied nu en in de toekomst.

De hoogwaterproblematiek van 1993 en 1995 gaf aanleiding tot het treffen van maatregelen. Deze zijn nog niet allemaal gerealiseerd. Het slachtoffer- en schaderisico is nog onvoldoende beperkt. Door de klimaatverandering verandert ook de in het Nationaal Deltaprogramma neergelegde opgave. Er moet volgens het Rijk proactief in plaats van reactief doorontwikkeld worden. Met behulp van gebiedsontwikkelingen wordt ruimte geboden voor de realisatie van andere programma's (meekoppelkansen) om de meerwaarde van de Limburgse Maasvallei zo veel mogelijk toekomstbestendig te houden. Zoveel mogelijk respecteren we daarbij de voor Nederland unieke ruimtelijke kwaliteit van de Maasvallei.

Veranderingen in het klimaat vragen aandacht waar het gaat om de wateropgave. Daarbij gaat het om toenemende hoeveelheden water, perioden van droogte, en de klimaatbestendigheid van ons watersysteem. Beleid, middelen en maatregelen zijn tot op heden vastgelegd in het provinciale Waterplan Limburg 2016-2021. Daarbij houden wij ook de regie op de uitvoering van het programma voor Ooijen-Wanssum conform het provinciale inpassingsplan. Ook heeft GS besluiten genomen inzake de Lob van Gennep, Oeffelt en het Lateraalkanaal. Overigens hebben Provinciale Staten onlangs opdracht gegeven tot het herprioriteren van doelen en middelen van het Provinciaal Waterplan (motie 2397 Geraats c.s.) om de benodigde maatregelen voor klimaatbestendigheid te financieren (3.6.). Specifiek voor de hoogwaterveiligheid Maas worden de bestaande normen geëvalueerd.

Wat willen we bereiken?

We willen hoogwaterveiligheid in Limburg op de korte, middellange en lange termijn. Op basis van de aanpak waterveiligheid en het daarbij behorende normeringskader. In dit verband evalueren we de norm zoals die voor de Limburgse dijkringen is vastgesteld.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1. Met de verantwoordelijke partijen evalueren wij de norm zoals die is vastgelegd voor de Limburgse dijkringen. Wanneer en waar daar aanleiding toe is, bevorderen wij dat de norm wordt bijgesteld.

Criterium 2: De maatregelen in het kader van de hoogwaterveiligheid in de Limburgse Maasvallei dragen bij aan de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Limburg en doen zoveel mogelijk recht aan de voor Nederland unieke ruimtelijke kwaliteit van de Maasvallei.

Criterium 3: In Limburg voldoet het slachtoffer- en schaderisico in de Maasvallei nu en in de toekomst aan de wettelijke eisen.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is uitvoering gegeven aan de Bestuursopdracht Waterveiligheid, die erop was gericht om inzicht te geven in de totstandkoming van de waterveiligheidsnormen, de beleidsuitgangspunten die daarbij horen en de mogelijkheden die er zijn om die normstelling te beïnvloeden. Eind 2019 zijn de resultaten van de Bestuursopdracht opgeleverd en beschreven in een eindverslag.

De inhoudelijke beantwoording van de vragen uit de Bestuursopdracht is opgenomen in twee adviesrapporten. In de eerste plaats een advies van de Deltacommissaris; een uitgebreide en goed gedocumenteerde beschrijving van de waterveiligheidsnormen, de beleidsuitgangspunten en de beïnvloedingsmogelijkheden. In de tweede plaats is advies gevraagd aan bureau HKV, die - onder leiding van prof.dr.ir. M. Kok - een advies hebben opgesteld over alternatieven voor de huidige normen. Zijn advies is om voor alle dijktrajecten in de Limburgse Maasvallei na te gaan welke normering het beste passend is op basis van een risico-inschatting. De uitkomsten van de Bestuursopdracht zijn opgenomen in de Mededeling portefeuillehouder inzake bestuursopdracht Normen en afvoeren waterveiligheid Maasvallei (2019/91060).

Het vervolg van de Bestuursopdracht krijgt vorm in een gezamenlijk proces met regionale partners (het Waterschap Limburg en de Limburgse Maasgemeenten) en landelijke partners (het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Staf Deltacommissaris). Samen met deze partners wordt bezien welk vervolg kan worden gegeven aan de uitkomsten van de Bestuursopdracht. Uiteindelijk zal dit moeten resulteren in een realistische en integrale benadering van de waterveiligheid in het gehele stroomgebied van de Maas.

Ondertussen hebben we in 2019 verder gewerkt aan het opbouwen van de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (AUM), die via besluitvorming in de Stuurgroep Delta Maas is aangeboden aan het Rijk als bouwsteen voor het programma Integraal Riviermanagement. Dit programma gaat met een bredere blik kijken naar de toekomstige ontwikkeling van de grote rivieren in Nederland en bezien welke maatregelen noodzakelijk zijn om de doelstellingen en opgaven in de rivieren aan te kunnen pakken.

Ook in 2019 zijn een aantal lopende Koploper-projecten verder opgepakt met de betrokken partners. Voor de Lob van Gennep krijgt dit vorm in een MIRT-verkenning. Ten aanzien van Oeffelt kan mede dankzij een aanvullende provinciale bijdrage van maximaal € 1 miljoen de stap naar de planuitwerking worden gezet. Tevens hebben wij besloten tot een provinciale bijdrage voor drie systeemmaatregelen – Well, Arcen en Baarlo – als bijdrage aan de gebiedsontwikkeling in deze projecten. Alle financiële toezeggingen zijn gedaan onder de voorwaarde dat andere partners meewerken aan het vervolg van de Bestuursopdracht (zie boven). De afspraken over Oeffelt en de systeemmaatregelen, inclusief de voorwaarde over de Bestuursopdracht, zijn onderdeel van de afspraken in het kader van het BO MIRT van 21 november 2019.

Ten aanzien van het MIRT-onderzoek Zuidelijk Maasdal hebben wij het standpunt ingenomen dat als gevolg van de conclusie dat het Rijk geen middelen ter beschikking stelt, het college van mening is dat het project tot nader order moet worden gestopt.

Tenslotte: eind 2019 heeft het Waterschap Limburg drie dijkverbeteringsplannen ingediend ter goedkeuring. Besluitvorming hierover volgt in 2020.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.5.1. Programma Maasvallei
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Evaluatie op het juiste niveau en met de juiste partners van de norm zoals die voor de Limburgse dijkkringen is vastgelegd. Rol Provincie: <i>partner, financier (van de evaluatie)</i>	Gerealiseerd. In het kader van de Bestuursopdracht Waterveiligheid is een eindverslag vastgesteld door GS en aangeboden aan PS. Het eindverslag gaat vergezeld van twee adviezen: een advies van de Deltacommissaris en een advies van prof.dr.ir. M. Kok. Op basis van dit laatste advies kan de conclusie worden getrokken dat de norm voor 22 dijktrajecten te streng is.	1 en 3
2. Evaluatie van de doelen en middelen in het programma Maasvallei. Rol provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. De uitkomsten van de Bestuursopdracht bepalen de mate waarin de Provincie Limburg inzet pleegt op het dossier hoogwaterbescherming. De inzet is nu enerzijds gericht op het doorwerking geven aan de Bestuursopdracht in een vervolgproces in gezamenlijkheid met regionale en landelijke partners en anderzijds de voorbereiding en implementatie van een aantal concrete projecten die zowel bijdragen aan hoogwaterbescherming als aan de ruimtelijke ontwikkeling van die gebieden.	1, 2 en 3
3. Faciliteren van programmabureau Delta Maas en leveren van input in netwerkstructuur. Rol Provincie: <i>financier, partner</i>	Gerealiseerd. Wij namen actief deel aan de overlegstructuur van het programmabureau Deltaprogramma. Wij leverden bijdragen aan de werkgroepen en afstemmingsstructuren. Zo droegen wij bij aan de producten voor de lange, middellange en korte termijn van het Deltaprogramma Maas.	1, 2 en 3
4. Leveren van voorkeursalternatief en varianten als input voor o.m. MKBA (op scenario niveau) en Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van nationaal kader rivieren. Alle mogelijke maatregelen worden daarbij op een uniforme manier in een factsheet in beeld gebracht. Rol Provincie: <i>partner, regisseur</i>	Gerealiseerd. In 2019 is de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (AUM) vastgesteld. De AUM bevat een afgewogen pakket aan maatregelen in het kader van hoogwaterveiligheid voor de lange termijn, zowel via rivierverruiming als dijkversterking. De maatregelen zijn afgewogen op Ruimtelijke Kwaliteit en rivierkundig effect, alsmede op draagvlak en kostenefficiëntie. Keuzes zijn nog niet gemaakt. De AUM is een bouwsteen voor het programma Integraal Riviermanagement.	1, 2 en 3
5. Als 3 in samenwerking met regionale partners en met doorwerking naar	Gerealiseerd. Vanuit het dossier hoogwaterveiligheid is een	1, 2 en 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
provinciale uitvoeringsprogrammering, met opmaat naar de provinciale omgevingsvisie. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, partner, financier</i>	bijdrage geleverd aan de discussie in het kader van de provinciale omgevingsvisie en de daarbij geformuleerde omgevingsdilemma's.	
6. Leveren van geld en kennis (uit netwerkstructuur en onderzoek) voor de MIRT-verkenningsfasen, respectievelijk MIRT-onderzoeken ten behoeve van Delta-koplopers (gebiedsontwikkelingen) inclusief maatregelen systeemwerking (compensatie voor het vervallen van de overstroombaarheidseis van de Limburgse keringen). Dit beperken wij tot die projecten waarvoor wij besluiten namen. De aan die besluiten verbonden voorwaarden dienen te zijn ingevuld. Rol Provincie: <i>ondersteuner, bevoegd gezag, subsidiënt, partner, financier</i>	Gerealiseerd. Voor de Lob van Gennep is de MIRT-verkenning formeel van start gegaan en is het omgevings- en participatieproces opgestart om te komen tot een projectbesluit. Ten aanzien van de Koploper Oeffelt hebben wij een aanvullende bijdrage van maximaal € 1 mln. toegezegd. Voor drie systeemmaatregelen – Well, Arcen en Baarlo – hebben wij € 7 mln. toegezegd. Ministerie IenW, het Waterschap Limburg en de Limburgse Maasgemeenten zeggen hun medewerking toe bij afronding van de Bestuursopdracht Limburg en het mogelijke vervolg van de Bestuursopdracht. Ten aanzien van het MIRT-onderzoek Zuidelijk Maasdal hebben wij ons teruggetrokken uit het gebiedsproces als gevolg van het ontbreken van zicht op financiering. De MIRT-verkenning Meer Maas Meer Venlo is formeel beëindigd en volledig afgewikkeld.	1, 2 en 3
7. Uit te voeren dijkverbeteringsprojectplannen door de waterschappen. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Dijkverbeteringsplannen zijn door het Waterschap Limburg voortvarend en op een participatieve manier opgepakt. Er zijn drie dijkverbeteringsplannen ter goedkeuring aan ons voorgelegd.	1,2
Resultaat 3 en 4 pakken wij niet eerder op dan nadat wij keuzes maakten over resultaat 1. Bij de resultaten 3 en 4 zullen wij nadrukkelijk het aspect kosteneffectiviteit betrekken. Dit geldt ook voordat wij nieuwe afspraken maken binnen resultaat 5.		

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Evaluatie norm Limburgse dijkringen en eventueel plan van aanpak vervolgacties.	0	100%	100%	2019
2	Evaluatie doelen en middelen programma Maasvallei.	0	50%	100%	2019
3	Afronding rapport Deltaprogramma Maas (Maasvallei en Bedijkte Maas) door Stuurgroep	50%	100%	100%	2019

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
	Delta Maas.				
4	Scenario's adaptieve uitvoeringsstrategie Maasvallei en Bedijkte Maas zijn bestuurlijk afgestemd tussen Brabant en Limburg inclusief formulering maatregelenpakket.	50%	100%	100%	2019
5	Input hoogwatermaatregelen en meekoppelkansen zijn gereed voor start (2019) proces provinciale omgevingsvisie.	10%	50%	100%	2020
6	Bijdragen aan definitieve strategie Stuurgroep Delta Maas met betrekking tot maatregelen uit de eerste tranche (regionaal voorstel BO-MIRT 2016).	0%	100%	100%	2019
7	Juiste en tijdige binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen afdoening van door de waterschappen ingediende dijkverbeteringsplannen.	100%	100%	100%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

- De uitkomsten van de Bestuursopdracht zijn conform planning opgeleverd. Het eindverslag van de Bestuursopdracht ging vergezeld van twee adviezen: 1) een advies van de Deltacommissaris over de totstandkoming van de normen, de gehanteerde beleidsuitgangspunten en de mate van beïnvloedingsmogelijkheden en 2) een advies van prof.dr.ir. M. Kok die – op basis van een risico-inschatting – tot de conclusie komt dat de norm voor 22 dijktrajecten te streng is. Op basis van afspraken in het BO MIRT najaar 2019 gaan regionale en landelijke partners meewerken aan het vervolg van de Bestuursopdracht.
- De uitkomsten van de Bestuursopdracht bepalen de inzet vanuit de Provincie Limburg op het dossier hoogwaterbescherming; enerzijds doorwerking geven aan de uitkomsten van de Bestuursopdracht en anderzijds participeren in (hoogwater)maatregelen die bijdragen aan de gebiedskwaliteiten. In de herziening van het vigerende Provinciaal Waterplan 2016-2022 dan wel in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 moet dit uiteindelijk een plek krijgen.
- De Stuurgroep Delta Maas heeft in het najaar van 2019 – na bestuurlijke sondering van dit rapport in de Maasvallei – de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (AUM) vastgesteld en deze aangeboden aan het Rijk als bouwsteen voor het programma Integraal Riviermanagement.
- Zie 3; de AUM bevat een aantal selecties van maatregelen die langs een strategische lijn tot uitvoering kan komen.
- De input voor de provinciale omgevingsvisie is ingebracht in de gesprekken over de omgevingsdilemma's en zal in de loop van 2020 concreter worden gemaakt in de provinciale omgevingsvisie.
- Waar nodig en opportuun hebben wij besluiten genomen om financieel te participeren in diverse hoogwatergerelateerde maatregelen, met dien verstande dat de in het vooruitzicht gestelde provinciale bijdrage bedoeld is voor gebiedsontwikkeling en –kwaliteiten. Hiermee hebben wij bijgedragen aan de strategie voor het geheel van de Maas.
Aan het einde van 2019 zijn drie dijkverbeteringsplannen door het Waterschap Limburg ingediend ter goedkeuring.

Product	3.5.2. Ooijen-Wanssum
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Provincie heeft de belangen van inwoners en bedrijven in Maasdalen behartigd, als partner bij de bestuursovereenkomst Waterveiligheid Maas. Rol Provincie: <i>partner, opdrachtgever</i>	Gerealiseerd De Gebiedsontwikkeling is volop in uitvoering. De eindmijlpaal is voorzien op 31 december 2020. Tijdens de uitvoering ziet de Provincie als opdrachtgever namens 5 shareholders toe op de uitvoering conform het PIP.	2,3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Alle in 2019 voorgenomen voorbereidings- en uitvoeringswerkzaamheden zijn gerealiseerd.	0%	100%	100%	2019
2	De gerealiseerde onderdelen van de Gebiedsontwikkeling zijn overgedragen aan beheerder(s).	0%	0 %	100%	2021/ 2022

Toelichting prestatie-indicatoren

- De werkzaamheden zijn in 2019 volgens plan verlopen. De uitvoering ligt vooralsnog op schema, alhoewel de planning van de opdrachtnemer onder druk staat. Monitoring van de projectdoelstellingen geeft eind 2019 het navolgende beeld:
 - behalen van de wettelijke veiligheidsnorm met overschrijdingskans 1/250: 81%;
 - waterstandsdeling tenminste 35 cm : 80%;
 - ontwikkeling van natuur en landschap: 91%;
 - vergroten leefbaarheid in Wanssum: 84%;
 - ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen: 80%.

In 2019 zijn tal van belangrijke (tussen)mijlpalen bereikt. Zo werden de 3 bruggen in Ooijen, Blitterswijk en centrum Wanssum in gebruik genomen. Na de nieuwe (Provinciale) Rondweg West en fietsbrug (dec. 2018) werd in 2019 de Rondweg Oost opengesteld. In Broekhuizen werd de maatwerkkring en in Geijsteren de zgn. "Vijfsprong" opgeleverd. Tot slot werden ook nog twee nieuwe visvijvers gerealiseerd.

Het project werd in december winnaar van de Waterinnovatieprijs 2019 voor het ontwerp en toepassing van de steilranddijk en de hoge gronddijk.
- In de loop van 2019 hebben deelopleveringen van gerealiseerde objecten plaatsgevonden, maar deze zijn nog niet geaccepteerd en overgedragen aan beheerders. Wellicht dat in de loop van 2020 van gedeeltelijke overdracht sprake kan zijn, een en ander vooruitlopend op de voorziene overdracht na realisering van de Gebiedsontwikkeling.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000						
Begrotingsprogramma 3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.5.1. Programma Maasvallei	1.700	-1.242	458	446	12	V
3.5.2. Ooijen-Wanssum	40.250	-11.284	28.966	47.970	-19.004	N
	41.950	-12.526	29.424	48.415	-18.992	N
<i>Personele lasten</i>	1.003	-3	1.000	991	9	
Totaal lasten	42.953	-12.529	30.424	49.407	-18.983	N
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.5.1. Programma Maasvallei	0	0	0	20	-20	V
3.5.2. Ooijen-Wanssum	42.861	3.465	46.326	50.275	-3.949	V
Totaal baten	42.861	3.465	46.326	50.294	-3.968	V
Totaal saldo van baten en lasten	-92	15.994	15.902	888	15.014	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Ooijen-Wanssum	30.461	17.065	47.526	30.926	16.600	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Ooijen-Wanssum	27.850	2.316	30.166	28.621	1.545	
Saldo mutatie reserves	-2.611	-14.749	-17.360	-2.305	-15.055	
Resultaat	-2.703	1.245	-1.458	-1.418	-40	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas resteert een voordelig resultaat van € 0,04 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 15,02 mln. nadeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 18,99 mln. lagere lasten en € 3,97 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.5.1. Programma Maasvallei

Dit product laat per saldo een klein voordelig verschil zien. De lasten (procesmiddelen) zijn vrijwel gelijk aan het hiervoor begrote bedrag. De niet-begrote incidentele baten betreffen een bijdrage van een 10- tal gemeenten voor een onderzoek rivieroeveren en - fronten in de Maasvallei in het kader van het Deltaprogramma Maas. Dit levert een voordelig resultaat van € 0,02 mln. in de baten.

3.5.2. Ooijen-Wanssum

Het project Gebiedsontwikkeling Ooijen Wanssum werd in 2019 geconfronteerd met PFAS-onderzoeken ter hoogte van circa € 0,5 mln. Daarnaast is om financieel-technische redenen (BBV-wijziging) € 2 mln. extra verrekend (lasten) met de gemeentes Venray en Horst aan de Maas als onbelaste vergoeding voor hun extra projectaandeel van € 2 mln. (baten). In 2019 is de Gemeente Venray overgegaan tot betaling van haar restant netto projectbijdrage ad € 2 mln. Daarnaast is zowel aan lasten als baten zijde een verschil ontstaan door gewijzigde fasering van een bijdrage ad € 16,6 mln. van 2019 naar 2020. Dit effect leidt tot een toename van het verschil aan zowel lastenzijde (tot € 19 mln.) als aan de batenzijde. Het uiteindelijke verschil tussen begroting en realisatie van de lasten en baten ad € 1,5 mln. heeft geleid tot een lagere onttrekking van de reserve.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.5.2	Ooijen-Wanssum	223	154	130	73	19	21	20	114
		223	154	130	73	19	21	20	114

Project Ooijen-Wanssum, oorspronkelijk besluit PS d.d. 6-11-2015; vervolgens bijgesteld middels een herijkt kredietbesluit d.d. 14-12-2016. In bovenstaande tabel is gekozen om alle projectuitgaven en inkomsten samen te voegen om een totaaloverzicht te krijgen. Deze maatwerktable wijkt af van andere tabellen. Als gevolg van de notitie Materiële Vaste Activa (Commissie BBV, december 2017) wordt een deel van de investeringen met ingang van 2017 rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Het betreft dat gedeelte van het project dat niet voldoet aan de activeringscriteria en daarmee in de exploitatie verantwoord wordt. Hiermee is de integraliteit van de financiële verantwoording o.b.v de reguliere overzichten niet mogelijk, omdat projectuitgaven sinds 1 januari 2017 ook via de baten en lasten rekening worden verantwoord. Deze verschillende financiële stromen blijven echter binnen het totale financiële kader, conform het kredietbesluit uit 2016.

Het restant van de investeringen welke leiden tot een materiële vaste activa kunnen ultimo 2018 nog niet worden verdeeld naar de uiteindelijke objecten die elk een eigen afschrijvingstermijn hebben. Dit zal pas bij oplevering plaatsvinden, omdat er dan pas duidelijkheid over is. Dit is aldus ook opgenomen in Deel 2 Jaarrekening, 6.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Weerstandvermogen en risicobeheersing
Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum

3.6. Water

Voor onze inzet met betrekking tot het programma onderdeel 3.6. Water is het vastgestelde Provinciale Waterplan (PS 11 december 2015) leidend. Het provinciale waterplan Limburg 2016-2021 'samen werken aan water' richt zich via vier sporen op het op orde brengen van het watersysteem in Limburg. Het eerste spoor: 'Een veilige en aantrekkelijke Maasvallei' is in paragraaf 3.5 van deze programmabegroting uitgewerkt. De overige drie sporen: 'Een veerkrachtig en klimaatbestendig watersysteem', 'Behoud en herstel van de natte natuur en verbetering waterkwaliteit' en 'Duurzame drinkwaterwinning en grondwaterbeheer' worden in dit programma van de begroting behandeld.

De programmaliijn Water van deze programmabegroting gaat over het op orde brengen van het Limburgse watersysteem. Via investeringen in het watersysteem (de beken en het grondwater) wordt o.a. het productievermogen in de landbouw vergroot. Ook wordt wateroverlast voorkomen in stedelijk en landelijk gebied, inclusief industriegebied. Er is voldoende en schoon water voor drinkwater, industrie en leefomgeving. Water- en natuurkwaliteit worden verbeterd. Hiermee wordt tevens geïnvesteerd in de regionale economie, landschap, toerisme en recreatie, stedelijke leefbaarheid en de regionale werkgelegenheid.

De scenario's en regionale watersysteemtoetsen van het landelijke Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) laten zien dat we steeds vaker te maken krijgen met extreem weer, resulterend in watertekorten, hittestress en wateroverlast, normoverschrijdingen (waterhoeveelheden en waterkwaliteit) en nadelige gevolgen voor met water samenhangende functies. De Limburgse zandgronden zijn extra gevoelig voor aanhoudende droogtes met o.a. watertekorten en productiedaling in de landbouw en verlies van natuurwaarden als gevolg. Het Zuid-Limburgse heuvelland is extra gevoelig voor erosie en wateroverlast bij hevige regenval.

In het rapport Grondwaterkwaliteit Nederland 2015-2016 Kader Richtlijn Water (KRW) is geconcludeerd dat de grondwaterkwaliteit, ondanks het gevoerde beleid voor nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen niet op orde is. Verder zijn farmaceutica en zgn. opkomende stoffen in grondwater voor het eerst gemonitord en aangetroffen. Door middel van de Delta-aanpak waterkwaliteit wordt door het Rijk en de regio gezamenlijk een nieuwe aanpak op onder andere deze knelpunten ontwikkeld. De resultaten daarvan worden verankerd in de nationale en regionale waterplannen voor de periode 2022-2027.

De beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater wordt steeds belangrijker. Bescherming van drinkwaterbronnen en de grondwaterlichamen vormen onderdeel van de uitvoering van het waterplan. Voor de industriële winningen voor menselijke consumptie wordt gekeken of en hoe deze beschermd moeten worden.

Een efficiënte waterketen is van belang voor Limburg. Door verbetering van de samenwerking in de waterketen kunnen de kosten van riolering, zuivering en drinkwaterbereiding omlaag.

Veranderingen in het klimaat vragen aandacht waar het gaat om de wateropgave. Daarbij gaat het om toenemende hoeveelheden water, perioden van droogte, en de klimaatbestendigheid van ons watersysteem. Beleid, middelen en maatregelen zijn tot op heden vastgelegd in het provinciale Waterplan Limburg 2016-2021. Beekherstel en de aanleg van klimaatbuffers (Kempenbroek, Weerterbos, Sitterd Waterproof en Heerlen) zijn passende maatregelen die via stimuleringsregelingen

en lopende uitvoeringscontracten met Waterschap Limburg en terreinbeherende organisaties worden gerealiseerd. Overigens hebben Provinciale Staten onlangs opdracht gegeven tot het herprioriteren van doelen en middelen van het Provinciaal Waterplan (motie 2397 Geraats c.s.) om de benodigde maatregelen voor klimaatbestendigheid te financieren. Er is ook opdracht gegeven om een provinciale 'stresstest' uit te voeren. De uitkomsten hiervan worden eind 2018* verwacht en vormen input voor de risicodialoog om te komen tot een klimaatadaptatieprogramma.

*Betreft situatie bij opstellen Programmabegroting 2019 zomer 2018.

Wat willen we bereiken?

We willen zorgdragen voor een meer klimaatbestendig watersysteem om situaties met regionale wateroverlast, en watertekorten zoveel mogelijk te beperken. Dit is conform het Bestuursakkoord Deltaplan Hoge Zandgronden Zuid-Nederland (DHZ) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Wij willen de waterkwaliteit van onze beken en het grondwater verbeteren om normoverschrijdingen terug te dringen, om het ecologisch functioneren te verbeteren en om schoon en voldoende water voor landbouw, industrie, drinkwater en natuur te garanderen, waarmee we voldoen aan de vereisten van de Europese-Kaderrichtlijn Water (KRW).

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Het watersysteem in Limburg is op orde en klimaatbestendig: de gestelde normen ten aanzien van wateroverlast, waterkwaliteit en ecologische kwaliteit en de ambities ten aanzien van watertekort, droogte en hittestress zijn gerealiseerd.

Criterium 2: In Limburg is voorzien in voldoende (grond)waterreserves voor een duurzame drinkwatervoorziening en voor andere waterafhankelijke functies.

Wat hebben we bereikt?

Voor het onderdeel water geven we uitvoering aan het Provinciaal waterplan 2016-2021 dat door Provinciale Staten in 2015 is vastgesteld. Samen met onze belangrijkste partner; het Waterschap Limburg en met gemeenten, landbouw, terreinbeherende organisaties (tbo's) en anderen geven we uitvoering aan de opgaven uit het Provinciaal Waterplan. Via het Provinciaal Waterplan geven we tevens uitvoering aan het bestuursakkoord Deltaplan Hoge zandgronden Zuid Nederland (DHZ) en de doelstellingen van de Kader Richtlijn Water (KRW) en de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR).

Het Provinciaal Waterplan besteedt binnen het regionaal watersysteem aandacht aan drie thema's: Klimaatbestendig watersysteem, Waterkwaliteit en drinkwaterwinning en grondwaterbeheer. Een klimaatbestendig watersysteem is een actueel thema; de zomer van 2019 kende een lange periode met droogte en hoge temperaturen. Tijdens de zomer werd er landelijk een droogteberaad ingesteld om de droogte te kunnen volgen. De ervaringen leiden tot een beter inzicht in de effecten op landbouw, natuur en drinkwatervoorziening. In 2019 hebben we een stresstest wateroverlast en een evaluatie van het Provinciaal Waterplan uitgevoerd. Deze vormen samen met de uitkomsten van de nog uit te voeren stresstest droogte en de uitkomsten van de Limburgse Integrale Watersysteem Analyse (LIWA) bouwstenen voor een uitgangspuntennotitie welke in 2020 gepland staat. Daarmee geven we tevens invulling aan de motie 2397 herprioritering middelen klimaatadaptatie. Het Waterschap Limburg speelt met het uitvoeringsprogramma "Water in balans" in op de opgaven van wateroverlast en klimaatadaptatie. Via de uitvoering van de Deltaprogramma Hoge Zandgronden projecten (DHZ) werken we aan het tegengaan van droogte en de beschikbaarheid van voldoende water. Naast het Waterschap zijn nog 11 partijen (o.a. gemeenten, landbouw en natuurpartijen) aan de slag om met fysieke maatregelen droogte tegen te gaan en water vast te houden.

Het Waterschap Limburg is de belangrijkste partner in de uitvoering van het provinciaal waterplan. Voor de uitvoering van het waterplan is een partnercontract gesloten tussen provincie en het Waterschap voor de periode van 2016-2021. De uitvoering van dit partnercontract blijft sterk achter bij de verwachtingen. De kilometers beekherstel blijven bijvoorbeeld in 2019 achter. Het Waterschap voorziet echter dat het beekherstel in de komende jaren weer zal toenemen. Om de doelstellingen te halen is op verzoek van het Waterschap Limburg het partnercontract aangepast.

In 2019 heeft de Provincie Limburg de voorbereidingen van de omgevingsvisie Limburg verder ter hand genomen. Een nieuw provinciaal waterplan (onder de omgevingswet waterprogramma geheten) maakt onderdeel uit van het stelsel van de omgevingswet. Onder meer zijn een aantal processen uitgevoerd of opgestart zoals de eerder genoemde Limburgse Integrale Watersysteem analyseaanpak (LIWA) en het project waterbeschikbaarheid. Deze geven input voor het nieuwe waterprogramma en de omgevingsvisie. LIWA richt zich op de gewenste watertoestand in het regionale watersysteem in Limburg. De uitkomst van het proces van de Limburgse wateraanpak, die samen met het Waterschap Limburg wordt uitgevoerd, zijn maatregelen per gebied om de gewenste toestand te bereiken. In het project 'waterbeschikbaarheid' brengen we vraag en aanbod van water in de toekomst in beeld. Met als doel handelingsperspectief te bieden in geval er ernstige watertekorten ontstaan.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.6.1. Water
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)</p> <p>De vier gebiedspilots zijn afgerond. Op basis van de ervaringen uit de pilots zijn wij in 2018 gestart met de ontwikkeling van nieuw beleid voor fase 2 van het deltaplan. Dit beleid is gereed in 2020. Fase 2 gaat van start in 2022.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, subsidiënt, bevoegd gezag, motivator, aanjager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2019 zijn we verder gegaan met de onderbouwing voor het volgende uitvoeringsprogramma fase 2. De doelrealisatie van het uitvoeringsprogramma fase 1 is in beeld gebracht. Waardoor inzicht is verkregen hoe effectief en efficiënt de maatregelen zijn.</p> <p>De droogte van 2018 heeft ons in 2019 nieuwe inzichten opgeleverd ten aanzien van knelpunten, urgentie en strategie voor fase 2. De bouwstenen voor fase 2 zijn in beeld gebracht, deze worden meegenomen in het in 2020 op te stellen uitvoeringsprogramma DHZ.</p>	1
<p>2. Waterbeschikbaarheid (Deltaprogramma Zoetwater)</p> <p>De dialoog over de regionale waterbeschikbaarheid met stakeholders is opgestart in 2016. In 2018 zijn voor 2 gebieden nadere onderzoeken naar de waterbeschikbaarheid uitgevoerd middels een interactief proces met de gebruikers. De resultaten hiervan worden geëvalueerd en meegenomen in de evaluatie in 2019. Op basis hiervan zal beleid voor waterbeschikbaarheid worden ontwikkeld voor het Waterprogramma 2021-2026.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Voor 2 pilot gebieden – Weerterland en Parkstad is inzicht verkregen in de waterbalans. Deze aanpak wordt in 2020 uitgerold voor de gehele Provincie samen met de gebruikers.</p> <p>Het beleid is nog niet ontwikkeld, maar zal in 2020 gestalte krijgen.</p>	1, 2
<p>3. Actualisatie regionale normering wateroverlast Zuid-Limburg</p> <p>In 2016 is gestart met de eerste stap in het proces, waarbij onderzocht wordt welke maatregelen technisch mogelijk zijn om te komen tot een beschermingsniveau in stedelijk gebied van Zuid-Limburg van 1/100ste. Op basis van de nieuwe klimaatscenario's is gebleken dat de opgave vele malen groter is dan oorspronkelijk gedacht. Als</p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>De pilots Meerssen en Oirsbeek leveren nog geen definitief beeld van de haalbare norm. Met name de maatregelen die op hellende (landbouw)percelen getroffen kunnen worden om afspoeling te voorkomen zijn nog in onderzoek. Vooralsnog blijft de bestaande normering gelden.</p>	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>vervolgstap worden door het Waterschap Limburg gebiedsprocessen opgestart, waarin deze technisch mogelijke maatregelen worden getoetst op betaalbaarheid (kosten-batenanalyse) en op inpasbaarheid (m.n. landschap). Het lopende proces zal moeten leiden tot een maatschappelijk gedragen maatregelprogramma per deelstroomgebied voor de aanpak van regionale wateroverlast in Zuid-Limburg. In 2018 zijn de pilots Meerssen en Oirsbeek gestart. De pilots maken inzichtelijk welke normering op welke termijn haalbaar is. Daar waar aanpassing van de thans geldende normering of realisatietermijn nodig is, zal dit ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd (naar verwachting 2019).</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>		
<p>4. Uitvoeren maatregelen regionaal watersysteem</p> <p>In 2016 is een partnercontract (meerjarenovereenkomst) voor de periode 2016-2021 met het Waterschap Limburg gesloten inzake de uitvoering van maatregelen op gebied van wateroverlast, watertekort/droogte en ecologie door beek(dal)herstel in de gehele provincie. In 2018 hebben we samen met het Waterschap Limburg gekeken naar de mogelijkheden van herprioritering van de middelen. In 2019 geven we hier een vervolg aan. In 2017 is de Nieuwkomersregeling in het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden via een subsidieregeling met een openstelling in twee tranches afgerond, waarbij negen partijen (zeven gemeenten en vijf organisaties) integrale maatregelen voor de aanpak van wateroverlast en watertekort gaan uitvoeren. De doorlooptijden van de projecten variëren van 2019 tot 2022.</p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Het partnercontract 2016-2021 is herijkt en in lijn gebracht met de DHZ-overeenkomst. De uitvoering loopt achter op de prognose. Redenen door het Waterschap aangegeven zijn: de grondverwerving kost meer tijd, onder meer door de insteek van minnelijke verwerving, de PAS-uitspraken die leiden tot extra onderzoek en extra proceduretijd en, de PFAS-problematiek die kan leiden tot extra kosten en extra onderzoek, en het tekort aan capaciteit. Het Waterschap is bezig met een inhaalslag, er is meer personele capaciteit aanwezig en er is een overleg tussen provinciale- en waterschapsgrondverwerfers opgestart. Via regulier bestuurlijk overleg met het Waterschap wordt de vinger aan de pols gehouden inzake de uitvoering van projecten. Het verlengde partnercontact 2013-2019 is eenmalig met 1 jaar verlengd om tot volledige uitputting te komen. Hiertoe zijn reserveprojecten toegevoegd, waarover zekerheid bestaat dat deze in 2020 kunnen worden afgerond.</p> <p>Uitvoering van de projecten uit de Nieuwkomersregeling ligt op schema.</p> <p>In 2019 is 1 natte natuurparel, de Schinveldse</p>	1

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>Eveneens in 2017 zijn de lopende partnercontracten van de voormalige waterschappen WPM en WRO geactualiseerd en verlengd tot einde 2019. Daarnaast is eind 2016 een POP-3 (Plattelands Ontwikkelings Programma 3; Europese subsidieregeling) regeling niet-productieve investeringen water opengesteld, waarop uitvoerende partijen een beroep hebben gedaan om integrale maatregelen te nemen om de waterkwaliteit en de klimaatbestendigheid van het Limburgs watersysteem te verbeteren. In 2017 is een POP-3 regeling innovatieve maatregelen water opengesteld teneinde agrariërs te stimuleren tot het treffen van zuinige mest- en bestrijdingsmiddelen toedieningstechnieken, waarmee de grondwaterkwaliteit wordt verbeterd. Voor het op orde brengen van het regionaal watersysteem (verdrogingsbestrijding en verbetering waterkwaliteit) van de prioritaire natte natuurgebieden ('Natte natuurparels'), hebben we in 2017 een Plan van Aanpak vastgesteld. Voor de prioritaire gebieden in Natura 2000 (22 gebieden) zal de uitvoering hiervan in de periode tot en met 2021 in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) plaatsvinden. Voor de overige Natte natuurparels vindt de uitvoering plaats in het kader van het Deltaprogramma Hoge Zandgronden. In 2018 zijn partnercontracten met de terreinbeherende organisaties gesloten over de realisatie van deze overige natte natuurparels. De realisatie vindt plaats tussen 2018 en 2021.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner, subsidiënt</i></p>	<p>bossen, afgerond als onderdeel van GGOR Heuvelland. Van de overige Natte natuurparels die als onderdeel van DHZ worden uitgevoerd, zullen er drie gerealiseerd worden na 2021 vanwege beperkte grondverwerving/functieverandering.</p>	
<p>5. Drinkwatervoorziening en grondwaterbeheer</p>	<p>Gerealiseerd. De werkzaamheden van de 6 in 2018 opgestarte</p>	<p>2</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>In 2016 zijn we gestart met een evaluatie van het grondwaterbeheer en is een regeling Subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied (SILG) opengesteld om nieuwe projecten, via zogenaamde Waardennetwerken, gericht op verbetering van de grondwaterkwaliteit te financieren. In 2018 zijn nieuwe projecten opgestart via een derde tranche Waardennetwerken en is een nieuwe regeling onder POP3 innovatieve maatregelen water opengesteld ter verbetering van de grondwaterkwaliteit. Via het Interreg project Leven(de) Bodem wordt samengewerkt met de Provincies Noord-Brabant, Zeeland en Belgisch Limburg. Dit moet resulteren in 1 grensoverschrijdend waardennetwerk. In het project Slim bemesten worden equivalente maatregelen uitgetest. Voor de industriële winningen voor menselijke consumptie worden de bestaande feitendossiers geactualiseerd. Aan de langdurige zekerstelling van de drinkwatervoorziening wordt in 2019 invulling gegeven door het opstellen en bestuurlijk accorderen van Uitvoeringsprogramma's op basis van de gebiedsdossiers. In de Uitvoeringsprogramma's zijn de maatregelen opgenomen die de stakeholders (gemeenten, Waterschap Limburg, Waterleiding maatschappij Limburg) uitvoeren ter verbetering van de bescherming van de drinkwatervoorziening. Daarnaast gaan we, in overeenstemming met de opdracht in de Structuurvisie Ondergrond, na op welke wijze de drinkwatervoorziening op de lange termijn (2040 – 2050) kan worden zeker gesteld.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, subsidiënt, partner</i></p>	<p>3^e tranche Waardennetwerken gericht op verbetering van de grondwaterkwaliteit zijn in 2019 afgerond. Definitieve eindrapportering volgt in 2020. Ook alle activiteiten uit het 3 jaar lopende grensoverschrijdende project 'Levende bodem' zijn in 2019 afgerond. In december 2019 heeft een eindpresentatie plaatsgevonden met een overzicht van de projectresultaten (onder ander diverse tools en een informatienetwerk via een website). Het in 2019 afgeronde en opgeleverde project 'Slim bemesten' krijgt in 2020 een vervolg gericht op verder uitrol, onder meer door voorlichters op te leiden. Van de in 2018 opengestelde POP3 regeling Paragraaf 2b "emissie naar grondwater" lopen in 2019 vijf projecten. De POP3 periode loopt tot 2021, dan zullen de projecten afgerond moeten zijn.</p> <p>De reeds eerder opgestelde feitendossiers voor 15 industriële grondwateronttrekkers voor menselijke consumptie zijn geactualiseerd. Voor 6 onttrekkingen zijn nieuwe dossiers opgesteld. De bijbehorende maatregelprogramma's moeten nog worden opgesteld en vastgesteld. Gebiedsdossiers voor de grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening zijn in 2019 opgeleverd. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma is in september door GS bestuurlijk vastgesteld. Er is gestart met de uitvoering van de maatregelen waarvan de Provincie trekker is.</p> <p>Voor de lange termijn zekerstelling van de drinkwatervoorziening zijn vraag en aanbod voor de periode tot 2050 op basis van verschillende economische- en klimaatscenario's in beeld gebracht. Tevens is de huidige grondwaterbescherming samen met de andere Provincies geëvalueerd in een landelijk traject.</p>	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>6. Voortgang en ontwikkeling Provinciaal Waterbeleid</p> <p>In 2018 hebben wij een evaluatie van het Nieuw Limburgs Peil (NLP) het grond - en oppervlaktewater uitgevoerd als opmaat naar een nieuwe Integrale Limburgse wateraanpak (ILW), hierin nemen we ook het beregeningsbeleid mee. Provinciale Staten worden hierover in 2019 geïnformeerd. In 2019 voeren wij een tussentijdse evaluatie van het Provinciaal Waterplan 2016-2021 uit. Ten behoeve van monitoring en rapportage inzake doelbereik op het gebied van (grond)waterkwaliteit en -kwantiteit hebben en houden wij meetnetten operationeel.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>We hebben als vervolg op het NLP de Limburgse Integrale Watersysteem Analyse (LIWA) uitgevoerd, waarbij aanpak en tussenresultaten bestuurlijk gesondeerd zijn. Afronding van deze watersysteemverkenning, gericht op duurzame en effectieve maatregelen voor verbetering van het functioneren van het regionaal watersysteem, vindt plaats in 2020. Resultaten worden meegenomen in het planvormingsproces voor het nieuwe Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. We hebben het vigerend beleid uit het Provinciaal Waterplan 2016-2021 tussentijds geëvalueerd. Resultaten zullen in 2020 aan de Provinciale Staten worden aangeboden.</p>	<p>1</p>
<p>7. Versterken grensoverschrijdende samenwerking waterbeheer.</p> <p>Wij nemen deel aan de reguliere grenswateroverleggen met Duitsland, Vlaanderen en Wallonië, en realiseren een grensoverschrijdend integraal waterproject. In 2018 zijn wij gestart met het internationale project LIVES (litter free rivers and streams) dit project loopt tot 2021.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het internationaal overleg is gecontinueerd. In de Maasregio is de werkgroep Buurlanden geïnitieerd teneinde onderlinge inbreng af te stemmen en gezamenlijke ambities te achterhalen. In 2019 heeft een internationale startconferentie van LIVES plaatsgehad met bestuurlijke vertegenwoordigers uit de Euregio Maas Rijn.</p>	<p>1</p>
<p>8. Versterken van de waterketen</p> <p>Wij nemen deel aan de overleggen rond de samenwerking in de waterketen. Vanuit een verbindende en faciliterende rol kan de Provincie zich actief inzetten om de spelers in de waterketen te bewegen tot samenwerking en tot optimalisatie en efficiencywinst op Limburgse schaal. In 2019 zal duidelijk zijn welke gemeenten verder gaan in de samenwerking rond de waterketen.</p> <p>Rol provincie: <i>partner, subsidiënt</i></p>	<p>Niet gerealiseerd.</p> <p>Het proces om te komen tot verdergaande samenwerking in de waterketen heeft in 2019 grotendeels stil gelegen. Eind 2019 is het proces weer opgepakt en hebben zich een 20-tal gemeenten gemeld om de samenwerking verder vorm te geven. 10 gemeenten hebben er niet voor gekozen om aan te sluiten en lopen daarmee zelf het risico op inefficiëntie.</p>	<p>1, 2</p>
<p>9. Monitoring</p> <p>Ten behoeve van monitoring en rapportage inzake doelbereik grondwater op het gebied van</p>	<p>Deels gerealiseerd</p> <p>De meetnetten zijn operationeel. Het meetnet voor het mijnwater is nog in opbouw. Dit wordt in 2020 volledig operationeel.</p>	<p>1, 2</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
(grond)waterkwaliteit en -kwantiteit en ten behoeve van de opgave voor de natte natuurparels en de natura2000 gebieden hebben wij verschillende meetnetten operationeel. Om de effecten van stijgend mijnwater te kunnen monitoren, wordt het bestaande meetnet uitgebreid. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i>		

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1,4	Aantal in ontwikkeling zijnde klimaatbuffers.	4	4	7	2021
4	Aantal gerealiseerde kilometers beekherstel.	132	132	171	2021
4,1	Aantal gebieden met gerealiseerde hydrologische maatregelen herstel natte natuur.	13	14	48	2021
3,4	Aantal gerealiseerde vergrote waterbuffers heuvelland m.b.t. huidige knelpunten.	18	18	30	2021
5	Aantal opgeloste knelpunten normering wateroverlast (1:100).	0	0	39	2021
5	Aantal uitgevoerde projecten verbetering grondwaterkwaliteit.	30	30	24	2021
9	Meetnetten voor grondwaterkwaliteit en -kwantiteit zijn operationeel en data zijn beschikbaar.	6	6	6	2019
7	Gerealiseerd grensoverschrijdend regionaal waterproject.	4	4	4	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Aantal gerealiseerde km's beekherstel: uitvoering loopt achter op de planning.

Redenen: grondvererving, PAS-uitspraak, PFAS, capaciteit. Waterschap is bezig met inhaalslag, de resterende 39 km zal in komende twee jaren worden gerealiseerd.

Gebieden met hydrologische maatregelen natte natuur: 14 natte natuurparels (NNP) van de 48 zijn gereed. Hier zijn de voorgenomen maatregelen uitgevoerd. Van de natte natuurparels die nog niet zijn afgerond, loopt de uitvoering van 4 natte natuurparels in nog lopende gebiedsprojecten (o.a. Maasgaard, Ooijen-Wanssum) die uiterlijk in 2021 klaar zijn. Van 19 NNP's als onderdeel van Natura 2000 is de uitvoering geprogrammeerd in het kader van de beheerplannen Natura 2000 en met PAS-financiering, waarvoor de uitvoering uiterlijk in 2021 is afgerond. 12 NNP's zullen worden uitgevoerd in het kader van DHZ met DHZ-financiering. De uitvoering is geprogrammeerd in de periode t/m 2021. De middelen komen uit reeds beschikte middelen van lopende projecten, DHZ-middelen en PAS-middelen. In 3 projecten zullen de watermaatregelen door het Waterschap na 2021 worden genomen.

Aantal opgeloste knelpunten normering wateroverlast (1:100): is 0 omdat de uitkomsten van de opgestarte pilots Meerssen en Oirsbeek worden afgewacht. Uw Staten is over deze aanpak reeds geïnformeerd via een

Toelichting prestatie-indicatoren

mededeling van de portefeuillehouder in april. De ambitie om naar 1:100 te gaan is losgelaten voor de regionale waterkeringen.

Aantal uitgevoerde projecten verbetering grondwaterkwaliteit: Sinds 2012 subsidieert de Provincie zogeheten waardenetwerken. Dit zijn groepen van 10 – 15 boeren, die onder begeleiding van een adviseur voor eigen kosten en op eigen grond bovenwettelijke maatregelen uittesten om de uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Tussen 2012 en 2019 hebben er 26 waardenetwerken gefunctioneerd. Daarnaast heeft de Provincie een bijdrage geleverd aan het project Leven(de) Bodem, een INTERREG project dat is uitgevoerd met de Provincies Noord-Brabant, Zeeland, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Vlaams Brabant en de Provincie Antwerpen. De LLTB heeft onderzoek gedaan naar equivalente maatregelen. Dit onderzoek is mede gefinancierd door Waterschap Limburg, Provincie Limburg, Waterleiding Maatschappij Limburg en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In het grondwaterbeschermingsgebied Heer-Vroendaal heeft de Provincie een nutriënten pilot uitgevoerd. Hier is met agrariërs gekeken welke maatregelen zij kunnen nemen om de grondwaterkwaliteit te verbeteren. Dit wordt de komende jaren uitgerold binnen de propositie Heuvelland en binnen de nutriëntenaanpak in de grondwaterbeschermingsgebieden.

Meetnetten voor grondwaterkwaliteit en –kwantiteit: behalve de 6 permanente meetnetten beschikken we ook over een zestal “projectgebonden” of tijdelijke meetnetten: Leudal, Ooijen-Wanssum, Ravensbos, Nutriëntenmeetnet, de Kempen, Bunder- en Elslooërbos

Grensoverschrijdend regionaal waterproject: in 2018 is het project door EMR goedgekeurd en zijn middelen verkregen. Uitvoering loopt tot halverwege 2021.

Wat heeft het ons gekost?

Begrotingsprogramma 3.6 Water	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.6.1. Water	7.210	-1.143	6.068	5.996	71	V
<i>Personele lasten</i>	1.431	-5	1.426	1.413	13	
<i>Kapitaallasten</i>	26	-18	8	8	0	
Totaal lasten	8.666	-1.165	7.502	7.418	84	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.6.1. Water	4.162	1.150	5.312	5.354	-42	V
Totaal baten	4.162	1.150	5.312	5.354	-42	V
Totaal saldo van baten en lasten	-4.505	2.315	-2.189	-2.064	-126	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	0	5.337	5.337	5.337	0	
Reserve Grondwaterbeheer	0	463	463	520	-57	
Totaal toevoegingen	0	5.800	5.800	5.857	-57	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	0	3.798	3.798	3.798	0	
Reserve grondwaterbeheer	52	252	304	304	0	
Reserve DU PAS	875	0	875	875	0	
Totaal onttrekkingen	927	4.050	4.977	4.977	0	
Saldo mutatie reserves	927	-1.750	-823	-880	57	
Resultaat	-3.577	565	-3.013	-2.944	-69	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.6. Water resteert een voordelig resultaat van € 0,07 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,13 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 0,08 mln. lagere lasten en € 0,04 mln. hogere baten. De lasten zijn met name lager uitgevallen in verband met het meerjarige karakter van projecten, zoals Interreg IV project LIVES EMR en grondwaterbeschermingsgebieden. Het surplus aan baten wordt verrekend met de daarvoor bestemde egaliserende reserve Grondwaterbeheer.

-

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Lokale heffingen	Financiering	Verbonden partijen
Grondwaterheffing	Lening aan N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg	N.V. WML
Waterwet		

De in de tabel opgenomen verbonden partij draagt bij aan de doelen van programma 3.6. Water. WML beheert het leidingennetwerk en de drinkwatervoorziening in Limburg.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.7. Energie, duurzaamheid en milieu

Dit programma zet in op een samenhangende aanpak van asbestsanering, energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Ook de problematiek van de mijn(water)schade valt hieronder. Bovendien is er aandacht voor milieubeleid, uitvoering van milieutaken, vergunningverlening en handhaving.

CO₂-reductie is een van de grote maatschappelijke en politieke opgaven van de komende jaren. Het Kabinet wil met het landelijk klimaatakkoord 49% CO₂-reductie realiseren t.o.v. 1990. Provincie Limburg committeert zich aan het leveren van een bijdrage aan de nationale doelstelling. De dynamiek in de klimaat- en energiewereld leidt tot nieuwe urgenties, ambities en afspraken. Limburg beseft dat de omvang van de opgave groot is, en alleen maar groter wordt. Het is noodzakelijk om een versnelling in de energietransitie te realiseren.

De Provincie zet volop in om de eigenaren van asbestdaken te faciliteren om de sanering van deze daken zoveel mogelijk te stimuleren. Wij doen dit, omdat wij staan voor een gezonde en veilige leefomgeving voor de burgers in onze provincie. Dit is mede, omdat het Rijk in 2015 heeft aangekondigd om vanaf 2024 te komen tot een verbod op de aan de lucht blootgestelde asbestdaken in Nederland.

Wat willen we bereiken?

Limburg wil haar verantwoordelijkheid nemen in de energietransitie. Wij willen een maatschappelijke beweging op gang brengen en met maatschappelijke partners hierop doorpakken.

Wij willen dat het Rijk de financiële aansprakelijkheid aanvaardt voor volledige compensatie van alle vormen van mijn(water)schade in Limburg en voor het treffen van noodzakelijke maatregelen.

Wij streven naar een versnelling van de sanering van asbestdaken. Onze aanpak is gericht op bewustwording, activering en ondersteuning van asbestdakeigenaren en op partijen die eigenaren activeren en ontzorgen. Daarnaast spreken wij het Rijk aan op haar verantwoordelijkheid in deze.

Wij streven naar een goede milieukwaliteit, waarbij de gezondheid en veiligheid van de mens en natuur gewaarborgd zijn en hoge kosten ten gevolge van eventuele (milieu)calamiteiten worden voorkomen.

Wij zetten daarbij in op een efficiënte en professionele uitvoering van onze wettelijke taken in de fysieke leefomgeving.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De Limburger is zich bewust van de gevaren van asbest en van de noodzaak voor de energietransitie.

Criterium 2: De energielasten van Limburgse huishoudens zijn beheersbaar en zo mogelijk gedaald, en gezondheidsrisico's met betrekking tot asbest zijn uitgebannen.

Criterion 3: De werkgelegenheid in de Limburgse sanerings- (incl. transport, opslag en verwerking) en installatiebranche (in het bijzonder ook voor laagopgeleiden) is fors toegenomen.

Criterion 4: Limburg is koploper in Nederland op het gebied van kennisontwikkeling over asbest, energie en duurzaamheid.

Criterion 5: Onacceptabele milieurisico's voor de Limburgers en hun omgeving (natuur) zijn vermeden.

Wat hebben we bereikt?

Er is ingezet op een samenhangende aanpak van de energietransitie (duurzame opwek en energiebesparing) en verduurzaming. Ook de problematiek van de mijn(water)schade valt hieronder. Bovendien zijn de milieutaken uitgevoerd, waaronder ook vergunningverlening, handhaving en toezicht. In 2019 zijn enerzijds de programma's van het vorige college afgerond en anderzijds is gestart met de ontwikkeling van kaders zoals de Provinciale Energie Strategie (PES) en de Regionale Energie Strategieën (RES'en).

Belangrijke wapenfeiten:

- er zijn geen windturbines bijgeplaatst in 2019. Het opgestelde vermogen in 2019 is 13 MW aan wind en 163 MW grootschalig zon (zowel dak als land);
- het totaal uitgezet volume is zowel binnen Duurzaam Thuis als Limburgs EnergieFonds (LEF) groter dan de streefwaarde. Binnen LEF is in totaal tot en met 31-12-2019, € 74 mln. toegekend. Binnen Duurzaam Thuis tot en met 31-12-2019 in totaal € 115 mln. Het financieringsinstrumentarium wordt verder geoptimaliseerd door de toekenning van de ELENA-subsidie door de Europese InvesteringsBank (€ 3,4 mln.) in april 2019;
- de 8 grootste woningcorporaties (C8) zetten in op 6 thema's die ofwel kansen bieden, kansen om de schaal, omvang en snelheid van de verduurzaming te vergroten ofwel zoeken naar oplossingen die de voortgang van de verduurzaming in de weg staan. Gekoppeld aan deze thema's zijn in 2019 10 business cases geselecteerd om te komen tot subsidieaanvragen bij Provincie, Rijk of Europese subsidieprogramma's. In totaal gaat het om bijna 4.000 woningen die op deze manier (versneld) kunnen worden verduurzaamd. De Provincie werkt in samenspraak met gemeenten, waterschap en netbeheerder in Limburg aan 2 RES'en;
- er is onderzoek gedaan naar de luchtkwaliteitstrends en aanpak voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving;
- het Actieprogramma bodem en ondergrond 2019 is uitgevoerd;
- een Inspectieplan is opgesteld voor de frequente inspectie van de 39 industriële schachten;
- asbestsanering is geen thema in het Collegeprogramma 'Vernieuwend verbinden' 2019-2023. Ter afronding van de ambities van het vorige College hebben wij in het kader van de showcase "wijkgerichte aanpak van woningen met asbestdaken" aan de eigenaren van de woningen in de wijk Op Gen Hoes in Brunssum een subsidie verstrekt voor de sanering van hun asbestdaken. Deze sanering zal in 2020 zijn afgerond.

De wettelijke taken in de fysieke leefomgeving zijn op een efficiënte en professionele wijze uitgevoerd.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.7.1. Asbest en energie
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Realiseren van de opgave voor windenergie in Limburg (95,5 MW in 2020).	Deels gerealiseerd. Er staat in Limburg 13 MW aan windturbinevermogen opgesteld. Er zijn 6 projecten in ontwikkeling. Het project Heibloem bevindt zich in de bouwfase, de afbouw vindt in de eerste helft 2020 plaats. Voor de andere projecten was het in 2019 wachten op het oordeel van de rechter. De Raad van State heeft inzake omgevingsvergunning positief besloten over de projecten Ospeldijk, Weert en Greenport Venlo. Tegen Ospeldijk loopt nog een beroep tegen de ontheffing Wnb. Voor de projecten Egchelseheide en Kookepan moet in 2020 nog uitspraak worden gedaan. In 2020 zal er 9 MW aan nieuw vermogen gerealiseerd worden. Voor 88.5 MW zal in 2020 de bouwvoorbereiding aanvangen.	1,2
2. Vertalen van Klimaatakkoordafspraken naar Provinciale aanpak - LEKTA. Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i>	Gerealiseerd. LEKTA - Energiek naar de toekomst is in GS vastgesteld (18 december 2018). In aanloop naar de verkiezingen is LEKTA niet door PS vastgesteld, wel ter informatie toegezonden (GS 2018-87729).	1,2,4
3. Handhaven uitzettingsvolume van het Limburgs Energie Fonds en DuurzaamTHUIS. Rol Provincie: <i>financier</i>	Gerealiseerd. LEF totaal uitgezet tot en met 31-12-2019, € 74 mln. Duurzaam Thuis totaal uitgezet tot en met 31-12-2019 € 115 mln. Hiermee is zowel voor LEF als voor Duurzaam Thuis de totale uitzet groter dan de streefwaarde.	1,2,4
4. Toekomstbestendig houden van het financieringsinstrumentarium (o.a. LEF en DuurzaamTHUIS). Rol Provincie: <i>financier</i>	Gerealiseerd. Wijziging van de verordening Duurzaam Thuis is op 17 december 2019 aangeboden aan GS.PS hebben op 7 februari 2020 hiermee ingestemd.	1,2,4
5. Uitvoeringsprogramma's gereed voor de 7 investeringsprojecten van investeringslijn 'verduurzaming van de gebouwde omgeving' (Limburgs bod). Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Deels gerealiseerd. 4 van de 7 investeringsprojecten zijn uitgevoerd: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vergroten investeringskracht DuurzaamThuis; Het financieringsinstrumentarium wordt verder geoptimaliseerd door de toekenning van de ELENA-subsidie door de EIB (€ 3,4 mln.) in april 2019; ▪ Versnelde uitrol Mijngasnetwerk is gestart met project Aardgasvrije Wijken Brunssum; 	1,2,4,

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Om de defensiepijpleiding te behouden voor de BV Nederland, voor gebruik ten behoeve van energie- en klimaatdoelstellingen, zijn meerdere scenario's verkend; ▪ In het kader van de samenwerking Provincie – C8 kraamkamers, ligt er een door de stuurgroep (3-10-2019) vastgesteld programmaplan. ▪ Slim Energienet Roermond: keuze voor leverancier is gemaakt. Daarmee is weg voor businesscase vrijgemaakt (20 december 2019 besloten in stuurgroep SER). 	
<p>6. Deze afspraken en verplichtingen zullen wij vastleggen in Regionale Energietransitie Convenanten die moeten landen in (deel-) akkoorden met de betreffende gemeenten. Rol provincie: <i>procesmanager, partner</i></p>	<p>Niet gerealiseerd. Het nieuwe college heeft een andere keuze gemaakt. Provincie werkt in samenspraak met gemeenten, waterschap en netbeheerder in Limburg aan 2 RES'en: Noord-Midden-Limburg en Zuid-Limburg. Voor 1 juni 2020 worden beide concept RES'en opgeleverd. Inmiddels zijn startnotities en uitgangspuntennotitie (specifiek Noord- en Midden-Limburg) aan uw Staten informierend aangeboden (brief GS van 27-8-2019 (GS 2019-68900)).</p>	1,2,4
<p>7. Toename van het saneringsvolume asbest. Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Asbestsanering is geen thema in het Collegeprogramma 'Vernieuwend verbinden'. Ter afronding van de ambities van het vorige College hebben wij in kader van de showcase "wijkgerichte aanpak van woningen met asbestdaken" aan de eigenaren van de woningen in de wijk Op Gen Hoes in Brunssum een subsidie verstrekt voor de sanering van hun asbestdaken. Deze sanering zal in 2020 zijn afgerond. Onder het huidige College blijven de mogelijkheden bestaan voor eigenaren van asbestdaken om, indien nodig, een lening te verkrijgen voor de financiering van de sanering van asbestdaken. Voor particulieren is dit opgenomen in de Provinciale stimuleringsregeling Duurzaam Thuis (mits gecombineerd met duurzaamheidsmaatregelen). Voor bedrijven biedt het Limburgs Energiefonds (LEF) hiervoor de mogelijkheden. Tevens blijven wij de landelijke ontwikkelingen volgen om te bezien of heroverweging van ons beleid met betrekking tot asbest noodzakelijk is.</p>	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Opgesteld vermogen windenergie (MW).	13	13	95,5	2020
2	Regionale Energiestrategie voor Limburg gereed.	0	0	1	2019
2	Concept prestatieafspraken met gemeenten in kader van RES gereed (percentage gemeenten).	0	0	100	2019
3,4	Uitzettingsvolume Limburgs Energiefonds (mln. €).	17	74	62	2019
3,4	Uitzettingsvolume DuurzaamTHUIS (mln. €).	50	115	80	2019
5	Uitvoeringsprogramma's 'verduurzaming gebouwde omgeving'.	0	4	7	2019
7	Uitvoering van de beleidsbrief 'asbest'.	0	0	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 2: Limburg kent 2 RES-regio's. De planning van de RES'en (dit geldt nationaal) is een paar maal uitgesteld. De deadline voor de concept-RES is 1 juni 2020 (was oorspronkelijk september 2019).

Ad. 2: Het nieuwe college volgt de lijn van de RES-aanpak. Dat wil zeggen dat er geen prestatieafspraken tussen gemeenten en Provincie worden gemaakt, maar dat juist in gezamenlijkheid gewerkt wordt aan de energietransitie.

Ad. 5: Niet alle investeringsprojecten zijn succesvol afgerond. De investeringsplannen van Sappi betekenen dat onvoldoende warmte beschikbaar is voor uitbreiding zoals voorzien van het warmtenet Belvédère. Voor Groene Net Zuid is de eindrapportage van de businesscases opgeleverd.

Ad. 7: In het huidige Collegeprogramma "Vernieuwend verbinden" 2019-2023 zijn voor het thema asbest geen ambities opgenomen. Daardoor vindt er op dit moment geen specifiek provinciaal beleid plaats ter stimulering van de sanering van asbestdaken. Daarnaast is op 4 juni 2019 het wetsvoorstel van de Staatssecretaris van Infrastructuur&Waterstaat om te komen tot een landelijk asbestverbod door de Eerste Kamer verworpen. Op dit moment is het onzeker of een dergelijk landelijk verbod in de toekomst van Rijkswege nog te verwachten is. De financiering van asbestverwijdering bij particuliere woningeigenaren is nog wel mogelijk via de regeling Duurzaam Thuis indien dit gekoppeld wordt aan de uitvoering duurzaamheidsmaatregelen. Voor bedrijven biedt het Limburgs Energie Fonds (LEF) hiervoor de mogelijkheden. Wel blijven wij de landelijke ontwikkeling volgen op Rijksniveau met betrekking tot dit onderwerp.

Product	3.7.2. Milieubeleid en Duurzaamheid
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Inzicht in Europese en nationale ontwikkelingen (o.a. nieuwe omgevingswet) en gevolgen voor milieucompartimenten in Limburg. Koers- en rolbepaling vindt plaats o.b.v. deze inzichten. Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	Gerealiseerd. We hebben inzicht gekregen in de effecten en gevolgen van de implementatie van de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast heeft de EU eind 2019 de Europese Green Deal en het concept 8 ^e Milieu Actie Programma uitgebracht. Beide worden in 2020 doorgelicht op provinciale kansen en een lobbyagenda.	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>2. Verkenning van de luchtkwaliteitstrends in Limburg en formuleren van een aanpak (incl. koers en rolbepaling) voor 2020 en verder.</p> <p>De programmatische aanpak van luchtkwaliteit in het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit is afgerond. In 2018 is onderzoek verricht naar de luchtkwaliteit rondom intensieve veeteeltbedrijven. Met het inwerking treden van de Omgevingswet komen nieuwe instrumenten ter beschikking om eisen aan de luchtkwaliteit in Limburg te stellen en knelpunten aan te pakken. Vooruitlopend hierop wordt verkend hoe de luchtkwaliteit zich ontwikkelt en welke aanpak past bij de bedoelde instrumenten uit de Omgevingswet.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>De Provincie heeft opdracht gegeven om trends en ontwikkelingen van de luchtkwaliteit in Limburg kwantitatief en kwalitatief in beeld te brengen en vanuit deze inzichten voorstellen te doen voor een aanpak (koers en rol). De verkenning bevindt zich in de afrondende fase. De Staten worden medio 2020 geïnformeerd over de uitkomsten.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
2	Verkenning luchtkwaliteitstrends en koersbepaling voor 2020 en verder.	0	1	1	2019

Product	3.7.3. Uitvoering milieu
Portefeuillehouder	Burlet / Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Stimuleren innovatieve oplossingen, samenwerking met en verbinden van partijen.</p> <p>Participeren in regionale en nationale kennisnetwerken voor luchtkwaliteit, geluidhinder, bodem en omgevingsveiligheid.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Wij benutten onze regionale kennisnetwerken en IPO gremia rond de onderwerpen lucht, geluid, omgevingsveiligheid en bodem om kennis en informatie met onze partners uit te wisselen en (beleids)ontwikkelingen te signaleren.</p> <p>De gegevens op de Risicokaart en in de Atlas Leefomgeving zijn toegankelijk voor eenieder. De doorontwikkeling van de Risicokaart is op landelijke schaal gekoppeld aan de invoering van de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel Omgevingswet.</p>	5
<p>2. Verbeteren en minimaal voldoen aan de normen van milieuaspecten in de</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Wij hebben de jaarschijf 2019 van het programma</p>	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>leefomgeving. Organiseren, bijstellen en evalueren van lopende programma's, waaronder het actieplan omgevingslawaaï provinciale wegen 2019-2023. In het actieplan wordt beleid vastgelegd gericht op het beheersen en zo nodig verminderen van de geluidbelasting om zo een gezonde woon- en leefomgeving te bevorderen. Daarvoor is in het actieplan opgenomen waar in de planperiode geluidreducerend asfalt wordt aangebracht op het moment dat groot onderhoud aan of reconstructie van de weg plaatsvindt. Het uitvoeren van het grondwaterprogramma (zie programmalijn 3.6.1.) en het bodemprogramma (zie programmalijn 3.7.4). Het uitvoeren van projecten ten behoeve van vermindering geluidsoverlast, luchtverontreiniging en trillingshinder. De structurele monitoring van emissies en immissies (belegd in de RUD, via programmalijn 3.7.11. Coördinatie RUD) en milieukundige advisering voor beleid, grote projecten, vergunningverlening, toezicht en handhaving en ondersteunen en laten uitvoeren van milieueffectrapportages. De informatie over de leefomgeving vanuit de uitvoering van de milieutaken is op orde. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, bevoegd gezag</i></p>	<p>Omgevingsveiligheid gerealiseerd. In het kader van het Actieplan Omgevingslawaaï provinciale wegen zijn bij groot onderhoud en wegreconstructies stille wegdekken aangebracht, waar deze locaties samenvielen met de wegvakken, die volgens het Actieplan Omgevingslawaaï in aanmerking komen voor stil asfalt. Voor het grondwaterprogramma en bodemprogramma verwijzen wij naar de producten 3.6.1 Water en 3.7.4. Bodem en ondergrond. Milieu-informatie over de leefomgeving hebben wij meegenomen in projecten zoals N280, N270, VDL Nedcar, Maaslijn, Windpark Greenport Venlo en spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf.</p>	
<p>3. Naleving van wet- en regelgeving voor de leefomgeving bevorderen. Uitvoering van wettelijke bodemtaken inclusief bodeminformatiesysteem, het opstellen van de periodieke grondstoffenmonitor, het verlenen van hogere waarden Wet geluidhinder, het beheren van de geluidzones Chemelot en VDL-Nedcar en de luchtkwaliteitskaart. Toetsen van nazorgplannen stortplaatsen. Uitvoering van stiltegebiedenbeleid</p>	<p>Gerealiseerd. Wij hebben uitvoering gegeven aan de medebewindstaken voor lucht, geluid, bodem, externe veiligheid, afval en regionale luchtvaart. Hiermee doelen wij op onze reguliere wettelijke Milieutaken, zoals beschikken bodemsanering, afhandelen BUS-meldingen (Besluit Uniforme Saneringen), bodeminformatiebeheer, risico-informatiebeheer, coördinatie en beheer Risicokaart, verlenen hogere waarden Wet geluidhinder en toetsing.</p>	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>met betrekking tot het verlenen van ontheffingen en een sluitende bebording en monitoring geluidbelasting. Vergunningverlening, toezicht en handhaving en metingen en monitoring van luchtemissies en geluid voor zover deze taken belegd zijn in de RUD's, zijn geprogrammeerd langs het VTH uitvoeringsprogramma 2019. Dit programma vormt de operationele kaders (incl. bestuurlijke ambitie) met betrekking tot de door de RUD's uit te voeren taken in opdracht van de Provincie.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, bevoegd gezag</i></p>		
<p>4. Niet reguliere en eenmalige investeringen vanwege (nieuw) wet- en regelgeving</p> <p>Het implementeren van de 'Samenwerking in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid decentrale overheden' (SWUNG II), waaronder het verder inrichten voor een systeem van geluidproductieplafonds provinciale wegen.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Het vaststellen van de geluidproductieplafonds voor provinciale wegen is uitgesteld in afwachting van het Aanvullingsbesluit en –regeling Geluid (Omgevingswet) waarin de regels voor de geluidproductieplafonds worden vastgelegd. De consultatieversie van het Aanvullingsbesluit Geluid voorziet er nu in dat het systeem van geluidproductieplafonds voor wegen in 2022 in werking treedt in plaats van de eerdere voorzien datum van 2021. Omwille van een efficiënte implementatie is, wordt ingezet op maximale synergie met het provinciaal verkeersmeetnet en heeft dit geleid tot een bijgestelde planning van de implementatie, waarin de afronding van de implementatie in 2020 en 2021 is voorzien.</p>	5
<p>5. Het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Omgevingsveiligheid 2015-2018 wordt met 1 jaar verlengd. Dit is besloten in het bestuurlijk omgevingsberaad (Rijk, IPO en VNG) van 25 april 2018. Het Uitvoeringsprogramma zorgt voor versterking van (met name wettelijke) externe veiligheidstaken. Daarnaast draagt deze verlenging bij aan een soepele overgang naar de Omgevingswet.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De regionale uitvoeringsdiensten hebben het uitvoeringsprogramma 2019 gerealiseerd.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Participatie in Limburgse kennisnetwerken voor milieu.	3	3	3	2019
2	De jaarschijven van het actieplan geluidhinder provinciale wegen zijn gerealiseerd.	100%	100%	100%	2019
3	Bij de uitvoering van wettelijke taken dragen wij zorg voor tijdige beschikkingen.	-*	93%	85%	2019
4	Implementatie van SWUNG II ligt op koers.	50%	50%	75%	2019
5	Vaststelling door GS van Uitvoeringsprogramma VTH 2020.	-	0	1	2019
6	Verlenging Provinciaal Uitvoeringsprogramma Omgevingsveiligheid 2015-2018	-	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

- In verband met de Stikstofproblematiek zijn de beschikkingen die verbandhouden met stikstof buiten beschouwing gelaten. Door de gerechtelijke uitspraak kon op deze aanvragen niet beschikt worden.
- Vaststelling van de geluidproductieplafonds wacht op de aanvullingsregeling Geluid (Omgevingswet).
- Het Uitvoeringsprogramma VTH 2020 wordt begin 2020 vastgesteld.

Product	3.7.4. Bodem en ondergrond
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 - 2020</p> <p>Rijk, IPO, VNG en UvW hebben afspraken gemaakt voor de periode 2016-2020 over de verdere ontwikkeling naar een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond. Aan de hand van het in 2015 door GS vastgestelde Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 - 2020 dd. 29 september 2015 wordt via een actieprogramma voor het jaar 2019 invulling gegeven aan de in het convenant gemaakte afspraken. Binnen de programmalijn bodemsanering en -beheer zullen op een 7-tal kernpunten activiteiten worden ontplooid die een belangrijke bijdrage leveren als het gaat om het bodem- en watersysteem. Binnen de</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 – 2020 (MJP) is op 29 september 2015 door ons vastgesteld, waarvan de financiële vertaling in de Programmabegroting 2019 is geborgd. Het op dit MJP gebaseerde Actieprogramma bodem en ondergrond 2019 (door Gedeputeerde Staten op 12 februari 2019 vastgesteld en door de Statencommissie Mobiliteit en Duurzaamheid op 12 april 2019 voor kennisgeving aangenomen) is uitgevoerd. Het MJP ligt nog steeds goed op koers op weg naar afronding in 2020; enkele projecten worden gefaseerd (verdeeld over meerdere jaren) uitgevoerd. De convenantsdoelstellingen en –afspraken met het Rijk op het gebied van bodem(sanering) en ondergrond blijven haalbaar (2016 – 2020). Bijzondere aandacht is uitgegaan naar de problematiek omtrent PFAS als gevolg van het door het Rijk uitgevaardigde Tijdelijk handelingskader PFAS voor grondverzet en</p>	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>programmalijs ondergrond zal het accent liggen bij het stimuleren van 3D-ruimtelijke ordening en het organiseren van kennis en informatiebeheer. Beide programmalijs geven invulling aan de transitie van bodemsanering naar duurzaam gebruik van bodem en ondergrond.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>baggerspecie. Op 18 december 2019 hebben wij in Roermond een werkconferentie georganiseerd waar bestuurders, bedrijfsleven, I&W, RIVM en kenniswerkers rondom het thema PFAS kennis met elkaar hebben gedeeld en ontwikkeld. Met deze bijeenkomst werd tevens uitvoering gegeven aan de PS-motie (2516) om de kennisontwikkeling ten aanzien van dit thema op een hoger niveau te brengen.</p> <p>Omdat gemeenten bevoegd gezag zijn voor grondverzet ligt een deel van de oplossingen bij het actualiseren van gemeentelijke bodemkwaliteitskaarten, waardoor minder bodemonderzoek nodig is. Vanuit het door ons geïnitieerde, Limburgbrede PFAS-bodemonderzoek zullen gemeenten via meervoudig datagebruik in staat worden gesteld om hun bodemkwaliteitskaarten met PFAS-data te actualiseren. De bodemdata PFAS zullen in Q1 2020 beschikbaar komen.</p>	
<p>2. Edelchemie</p> <p>Nakoming wordt bewaakt van de uitvoering van de besluitvorming ten aanzien van noodzakelijke saneringsmaatregelen (gebaseerd op de Wet bodembescherming).</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De uitvoering door eigenaar van besluiten gebaseerd op de Wet bodembescherming zijn bewaakt. De milieurisico's zijn middels monitoring bewaakt; de resultaten hiervan zijn in 2019 geanalyseerd en ambtelijk beoordeeld. Begin 2020 kan de meest gewenste saneringsvariant worden bepaald.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Naleving convenantsafspraken.	60%	80%	100%	2020
2	Bereiken doelstelling acceptabele milieurisico's (dit betekent dat de risico's beheerst worden via saneringsmaatregelen die gebaseerd zijn op besluitvorming eind 2018).	0	1	1	2019

Product	3.7.5. Mijn(water)schade
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Operationalisering monitoringsmeetnet voor de bepaling van de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van het stijgende mijnwater en het (diepe) grondwater. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Ten behoeve van het monitoringsmeetnet wordt gebruik gemaakt van reeds bestaande meetpunten en worden er 7 diepe boorputten gemaakt om metingen te kunnen doen op grotere diepten. Van deze 7 diepe boorputten dient nog 1 boorput gerealiseerd te worden. Dat vindt plaats in 2020.</p>	5
<p>2. Opstellen Inspectieplan voor de frequente inspectie van de 39 industriële schachten. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Inventarisatie van hoe deze schachten er nu bij liggen en wie de eigenaar is, is afgerond. Ook is de opzet van de wijze van monitoring en de risicobeoordelingsmethodiek beschreven. Uitvoering van de monitoring start in 2020.</p>	5
<p>3. Monitoring afspraken uitvoering maatregelen door de gemeente Kerkrade. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Provincie heeft voor 2018 tot en met 2021 gemeente Kerkrade subsidie verstrekt voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen in het kader van de gevolgen van de voormalige steenkoolwinning in Kerkrade. Aan de hand van jaarlijkse voortgangsrapportages van Kerkrade wordt de voortgang gemonitord. Daarnaast vindt regelmatig overleg over de voortgang plaats.</p>	5
<p>4. Evaluatie Informatiecentrum/Expertise centrum. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Het doel om in 2019 het informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning in te richten, is gerealiseerd. Op 2 september 2019 is het Informatiecentrum gestart met haar werkzaamheden. Gezien de resterende korte tijdspanne in 2019 is gekozen om de evaluatie eind 2020 te laten plaatsvinden.</p>	5
<p>5. Bepaling mogelijke vervolgstappen bij het wegvallen van mogelijkheden voor vergoeding voor schadegevallen als gevolg van de uitspraak van de Rechtbank Roermond inzake de verjaring van schadegevallen. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De minister van EZK heeft in juli 2019 aan de Tweede Kamer toegezegd te komen met een landelijke schadevergoedingsregeling voor mijnbouwschades, ook die als gevolg van de steenkoolwinning in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze in 2020 operationeel zal zijn.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Monitoringsmeetnet voor het stijgende mijnwater operationeel.	0	0	1	2020 e.v.

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
					jaren
2	Inspectieplan voor de industriële schachten opgesteld.	0	1	1	2019
3	Beoordeling jaarlijkse voortgangsrapportages van de uitvoering van de maatregelen door de gemeente Kerkrade, zoals vastgelegd in de Subsidiebeschikking aan Kerkrade.	0	1	1	2019 - 2021
4	Evaluatie werkzaamheden van het Informatiecentrum dat is gekoppeld aan het Gegevenshuis.	0	0	1	2020 e.v. jaren
5	Besluit van GS over mogelijke vervolgstappen bij een voor de Provincie negatieve uitspraak van de Rechtbank Roermond.	0	1	1	2018/ 2019

Toelichting prestatie-indicatoren

- Nog 1 van de 7 diepe boorputten dient nog gerealiseerd te worden. Dit vindt plaats in 2020 (zie ook hierboven "bereikte resultaten 2019").
- Het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning is op 2 september 2019 gestart. Evaluatie vindt plaats eind 2020.

Product	3.7.6. Vergunningen bijzondere wetten
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Vergunningverlening Waterwet Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Het product Waterwet-vergunningen is gerealiseerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving. Bij 3 procedures is wel sprake van een termijnoverschrijding (zie onder Prestatie-indicatoren).	5
2. Vergunningverlening Mijnbouwwet Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Het product Mijnbouwwet-vergunningen is gerealiseerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving.	5
3. Ontheffingen Wet Luchtvaart (RBML: Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens) Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Deels gerealiseerd. Het product Wet luchtvaart ontheffingen is gerealiseerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving. De actualisatie van de beleidsregels Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik is afgerond. De nieuwe beleidsregels zijn op 9 augustus 2019 gepubliceerd en op 10 augustus 2019 in werking getreden. Voor de langlopende procedure inzake de	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	helihaven Coolen in Heythuysen zijn in 2019 de voorbereidingen voor het voorstel voor Provinciale Staten om te besluiten inzake een luchthavenregeling verder afgerond.	
4. Meldingen en ontheffingen Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whbvz) Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Het product Whbvz meldingen en ontheffingen is gerealiseerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving.	5
5. Meldingen en ontheffingen Omgevingsverordening Limburg Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Het product meldingen en ontheffingen Omgevingsverordening Limburg is gerealiseerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving.	5
1 t/m 5 betreft wettelijke taakuitvoering overeenkomstig wet- en regelgeving en het VTH-beleidsplan en Uitvoeringsprogramma VTH 2019.		

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1 t/m 5	Het binnen de wettelijke termijn verlenen van beschikkingen.	100%	93%	100%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

In 2019 zijn, op 3 beschikkingen ingevolge de Waterwet na, alle aangevraagde vergunningen en ontheffingen op basis van de bijzondere wetten binnen de wettelijke termijnen afgehandeld. De vertraging heeft te maken met de prioritering die vanaf oktober is gelegd bij het stikstofdossier. Voor de luchthavenregeling Coolen geldt dat de zorgvuldigheid van de voorbereiding van de besluitvorming door Provinciale Staten tot een zeer lange doorlooptijd heeft geleid (overigens zonder gevolgen voor het gebruik van de helihaven, waarvoor de oude BIGNALregeling vigeert tot aan het nieuwe besluit).

Product	3.7.7. Handhaving bijzondere wetten
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wettelijke taakuitvoering toezicht en handhaving in het kader van de volgende bijzondere wetten, conform het VTH beleidsplan Limburg 2017-2020: <ul style="list-style-type: none"> ▪ waterwet; ▪ mijnbouwwet; ▪ wet Luchtvaart; ▪ wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en 	Gerealiseerd. Toezicht en handhaving van de bijzondere wetten is gerealiseerd, zoals omschreven in het VTH Beleidsplan 2017-2020 en het VTH Uitvoeringsprogramma 2019, met uitzondering van de gebiedsbescherming Wet natuurbescherming. Daar zijn na de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 landelijk afspraken gemaakt over het al dan niet toezicht houden en handhaven in de opmaat naar nieuw	5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
zwemgelegenheden; <ul style="list-style-type: none"> ▪ omgevingsverordening Limburg (milieubeschermingsgebieden / stiltegebieden); ▪ wet natuurbescherming (gebiedsbescherming, soortenbescherming en houtopstanden). Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	beleid en een nieuwe aanpak van de stikstofproblematiek. We hebben daar ruim 60 handhavingsverzoeken voor met name agrarische bedrijven ontvangen, waar we op grond van het motiveringsbeginsel wél via toezicht de stand van zaken zijn gaan opnemen, maar waar we in lijn met de landelijke afspraken niet actief zijn gaan handhaven.	
2. Toezicht op de juiste aanwending van subsidies op basis van aselechte en selecte steekproeven. Rol Provincie: <i>toetser</i>	Gerealiseerd. In opdracht van het cluster PLA is een pilot uitgevoerd gericht op toezicht natuursubsidies, Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap en Subsidie Verordening Natuur en Landschapsbeheer, zoals verwoord in het VTH Uitvoeringsprogramma 2019.	5
3. Uitvoeren controles, kennisoverdracht en coördinatie van toezicht in het buitengebied. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i>	Gerealiseerd. We hebben als provinciaal bestuur onze wettelijke taakuitvoering in het groene buitengebied op basis van samenwerkingsovereenkomst Samen Sterk In Limburg (SSIL) verbonden met de partners (Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer, Limburgse Sportvisserij) gemeenten, waterschap, RWS en politie. We zien dat met de ontwikkeling van de samenwerking bij de afhandeling van klachten, meldingen en eigen waarnemingen er – met respect voor een ieders rollen en taken – efficiënter –en daarmee ook effectiever- toezicht kan worden gehouden.	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoeren controles en indien nodig handhaven overeenkomstig het VTH Uitvoeringsprogramma 2019.	100%	100%	100%	2019
2	Uitvoeren toezicht op subsidies overeenkomstig het VTH Uitvoeringsprogramma 2019.	100%	100%	100%	2019
3	Uitvoeren coördinatie toezicht in het buitengebied.	1	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

1. Uitvoering van controles heeft zowel planmatig als op basis van klachten en meldingen plaatsgevonden, zoals verwoord in het VTH Uitvoeringsprogramma 2019. De pilot inzake innovatief toezicht via de inzet van drones is zo positief dat we die vorm van toezicht als onderdeel van onze reguliere aanpak verder gaan uitbouwen. Dat vraagt investeringen in opleiding en materieel, maar is aantoonbaar effectief gebleken. De risicogerichte aanpak van het toezicht bij ontgrondingen is inmiddels ook 'standaard'. De ervaringen bij

Toelichting prestatie-indicatoren

het gerichte planmatige toezicht bij onderaardse groeves (mergelgrotten) leveren gemengde conclusies op: het voordeel van gerichte prioriteit bij toezien op deugdelijke afsluiting van niet gebruikte groeves, maar ook de conclusie dat frequent toezicht daar noodzakelijk blijft in verband met de vele vernielingen van de afsluitingen.

2. De uitvoering van het toezicht op subsidies is conform het VTH Uitvoeringsprogramma 2019 uitgevoerd. Daar is verdere invulling nodig omdat het antwoord op de vraag naar de feitelijk uitgevoerde werkzaamheden nog een andere is dan de vraag naar de mate van natuurdoeltyperealisatie.
3. In het kader van de groene coördinatie zijn stappen gezet in het organiseren van de samenwerking in het buitengebied. Belangrijk onderdeel hiervan is het onderzoek naar de mogelijkheden om alle beschikbare (strafrechtelijke) data bij de partners te bundelen en te visualiseren ten behoeve van inzicht in de problematieken in het buitengebied (bv op het gebied van stroperij, wildcrossen enz.) waardoor ook gezamenlijke afstemming over prioritering en inzet kan worden verkregen.

De slagkracht van de Groene Brigade is kwantitatief en kwalitatief verbeterd. Naast de invulling van openstaande vacatures bij de Groene Brigade werken we samen met de partners tegelijkertijd ook aan de verdere kwalitatieve verbetering van alle toezichthouders/boa's in Limburg. Niet alleen via opleidingen (bijvoorbeeld gerichte "Kennistafels" rond thema's in het kader van de Wet natuurbescherming), maar ook via het weer opbouwen en organiseren van netwerken krijgen vraagstukken inzake de veiligheid van de toezichthouders/boa's daarbij veel aandacht.

Product	3.7.8. WABO milieuvadvis
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Emissie-metingen op het gebied van lucht, geur, binnenmilieu, geluid, trillingen ten behoeve van controle en referentiemetingen en advisering over onderzoeksopzet en aanbevelingen. Rol Provincie: toetser, ondersteuner	Gerealiseerde projecten: - op het gebied lucht (emissie) 96 projecten; - op het gebied geluid 43 projecten; - op het gebied van trillingen 17 projecten.	5
2. Immissie-metingen, monitoring en onderzoek incl. luchtkwaliteitsmeetnet en smogsignalering. Rol Provincie: toetser, ondersteuner	Gerealiseerde projecten: - 5 continue metingen in vaste meetstations - 30 onderzoeken luchtkwaliteit in de leef-omgeving	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal emissiemetingen en adviezen.	75	156	150	2019
2	Aantal immissiemetingen.	25	35	25	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

1. Het aantal geraamde emissiemetingen en adviezen is gebaseerd op een meerjarig gemiddeld aantal, waarbij fluctuaties voorkomen door het vraaggestuurde karakter van deze taak en de zeer grote spreiding in complexiteit, doorlooptijd en daarmee tijdsbesteding van de afgehandelde zaken voor vrijwel alle lucht-, geluidemissie en geluidimmissiemetingen.
2. Het aantal onderzoeken op leefniveau is grotendeels gekoppeld aan het aantal onderzoeken naar aanleiding van Toezichtacties of Handhavingsverzoeken.

Product	3.7.9. Vergunningen WABO
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Vergunningverlening omgevingsvergunningen in het kader van de Wabo overeenkomstig wet- en regelgeving en het VTH-beleidsplan en Uitvoeringsprogramma VTH 2019. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd Het product Vergunningen Wabo is vraaggestuurd en is uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en het, op basis van het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 en de aanvullende opdracht "intensivering toezicht afvalbedrijven", opgesteld RUD-werkprogramma. Vergunningverlening in het kader van de BRZO-bedrijven is ingezet op het programmatisch toetsen van de actualiteit van de vergunningen. Daarmee zijn de beoogde resultaten over 2019 bereikt.	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
1	Het binnen de wettelijke termijn verlenen van Wabo-beschikkingen.	90%	91%	90%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

In het kader van het Aanvalsplan heeft de RUD een advies opgesteld over mogelijke bredere inzet van het instrument Bibob; dat advies wordt door de provinciale organisatie nader beoordeeld. Vergunningen voor afvalverwerkende bedrijven zijn beoordeeld op de positie van het bedrijf in de afvalketen. Dat heeft in een aantal gevallen geleid tot aangepaste voorschriften.

20 procedures zijn niet binnen de wettelijke proceduretermijn afgehandeld. Het betreffen allemaal uitgebreide procedures; de reguliere procedures zijn allemaal binnen de termijn afgehandeld.

Procentueel: 91% van alle procedures zijn binnen de wettelijke proceduretermijn afgehandeld.

Bij de termijnoverschrijdingen is op 1 procedure na, instemming van de aanvrager en de opdrachtgever.

Product	3.7.10. Handhaving WABO
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Wettelijke taakuitvoering en handhaving in het kader van de Wabo en het Vuurwerkbesluit overeenkomstig wet- en regelgeving en het VTH beleidsplan Limburg 2017-2020 en het Uitvoeringsprogramma 2019. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Het product Handhaving Wabo is uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en het op basis van het provinciale Uitvoeringsprogramma VTH 2019, door de RUD-ZL opgestelde, RUD-werkprogramma. Niet alle geplande controles zijn uitgevoerd De geplande BRZO veiligheidsinspecties zijn wel volledig gerealiseerd. Het Wabo(milieu)toezicht bij de BRZO- en RIE-4 bedrijven is niet conform planning gerealiseerd. . De RUD-ZL heeft verschillende bijdragen geleverd aan landelijke projecten ten behoeve van verbetering van het BRZO-toezicht. Met de RUD-ZL wordt nog overleg gevoerd over het gewenste totaalinzicht in de bereikte inhoudelijke en bijbehorende financiële resultaten van het reguliere werkprogramma en de aanvullende opdracht "Intensivering toezicht afvalbedrijven".</p>	5
<p>2. Invulling geven aan maatschappelijke ontwikkelingen en/of bestuurlijke prioriteiten middels het instrument toezicht en handhaving met werkzaamheden die buiten het basistakenpakket vallen. Rol provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De aanvullende opdracht "intensivering toezicht afvalbedrijven" is door de RUD-ZL opgepakt, waarbij gericht is ingezet op de ketenbenadering; op basis van de door de RUD aangeleverde evaluatie worden de geleverde inspanningen ter voorkoming van maatschappelijke financiële consequenties en beoogd normconform gedrag geëvalueerd. Met de RUD-ZL wordt nog overleg gevoerd over het gewenste totaalinzicht in de bereikte inhoudelijke en bijbehorende financiële resultaten van het reguliere werkprogramma en de aanvullende opdracht "Intensivering toezicht afvalbedrijven". Voor de verantwoording van de meettechnische taken wordt verwezen naar 3.7.8.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoeren van toezichtcontroles overeenkomstig het VTH-beleidsplan Limburg 2017-2020, het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 en de aan de RUD's verleende opdracht.	100%	90% (1)	100%	2019
2	Uitvoeren van separate opdrachten die buiten de aan de RUD's verleende opdracht vallen.	100%	90% (1)	100%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

1 Het aantal geconstateerde (complexe) overtredingen en daarmee gepaard gaande bestuursrechtelijke handhavingstrajecten is toegenomen. Hierdoor is de beschikbare personele capaciteit bij de RUD-ZL onvoldoende gebleken. Dat is gedeeltelijk opgevangen met inhuur, maar op onderdelen bleek ook dat niet mogelijk, omdat onvoldoende gekwalificeerd personeel in de markt beschikbaar is. De binnen de RUD-ZL beschikbare capaciteit is ingezet op afhandeling van lopende bestuursrechtelijke trajecten, alsmede het bevorderen van naleefgedrag naar aanleiding van eerder geconstateerde overtredingen.

2. Vooralsnog is nog onvoldoende scherp wat de inspanningen binnen het project aan concrete resultaten hebben opgeleverd in relatie tot de kosten (output) en hoe deze in de reguliere werkaanpak geïntegreerd kunnen en moeten worden. Wel kunnen we concluderen dat met de zogenaamde ketenaanpak (bij de afvalbedrijven zowel voor de vergunningverlening als het toezicht en eventuele handhaving, zicht krijgen op de positie van het bedrijf in de keten van verwerking van de betreffende afvalstromen) een ontwikkeling is ingezet van meer risicogericht en daarmee efficiënter en effectiever toezicht. De praktijk heeft geleerd dat daarmee niet meteen alle problemen rond afvalverwerkende bedrijven zijn opgelost, maar deze gewijzigde aanpak sluit wel beter aan bij de bestuurlijke ambitie om een beter en actueler inzicht in de afvalbranche te krijgen om in het kader van handhaving daar adequaat(er) op te kunnen inspelen.

(1) met de RUD-ZL wordt nog overleg gevoerd over het gewenste totaalinzicht in de bereikte inhoudelijke en bijbehorende financiële resultaten van het reguliere werkprogramma en de aanvullende opdracht "Intensivering toezicht afvalbedrijven". Het resultaat kan dus mogelijk nog betekenis hebben voor de vermelde eindwaarden.

Product	3.7.11. Coördinatie RUD
Portefeuillehouder	Housmans

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Realisatie van het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 door de RUD's ten aanzien van de bij de RUD's belegde taken. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, financier, toetsers, partner</i>	Deels gerealiseerd Met de RUD-ZL wordt nog overleg gevoerd over het gewenste totaalinzicht in de bereikte inhoudelijke en bijbehorende financiële resultaten van het reguliere werkprogramma en de aanvullende opdracht "Intensivering toezicht afvalbedrijven". Het resultaat kan dus mogelijk nog betekenis hebben voor de eindwaarde.	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoering van het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 in overeenstemming met de daarbij gegeven aanwijzingen en conform het Beleidskader VTH.	1	1	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

De RUD-ZL heeft de taken (ook de provinciale taken die zij in opdracht van de Provincie uitvoert binnen de RUD LN) uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en het Uitvoeringsprogramma VTH 2019, inclusief de extra opdracht "intensivering toezicht afvalbedrijven". Met de RUD-ZL wordt nog overleg gevoerd over het gewenste totaalinzicht in de bereikte inhoudelijke en bijbehorende financiële resultaten van het reguliere werkprogramma en de aanvullende opdracht "Intensivering toezicht afvalbedrijven". Het resultaat kan dus mogelijk nog betekenis hebben voor de eindwaarde.

Voor de strategische en bestuurlijke afstemming in het kader van de Wabo is onder verantwoordelijkheid van GS in 2019 het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) Limburg opgericht. Hieraan nemen deel: Openbaar Ministerie (OM), Functioneel Parket, Politie, NVWA, Waterschap Limburg, een afvaardiging van de Limburgse gemeenten (via de AB's van beide RUD's), RIEC en de Provincie Limburg (tevens voorzitter).

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.7	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Energie, duurzaamheid en milieu						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.7.1. Asbest en energie	1.124	4.831	5.955	3.530	2.425	V
3.7.2. Milieubeleid en Duurzaamheid	89	100	189	79	110	V
3.7.3. Uitvoering milieu	119	388	507	488	18	V
3.7.4. Bodem en ondergrond	1.675	2.207	3.882	957	2.925	V
3.7.5. Mijn(water)schade	1.361	1.186	2.547	2.525	22	V
3.7.6. Vergunningen bijzondere wetten	33	0	33	42	-9	N
3.7.7. Handhaving bijzondere wetten	377	143	520	378	142	V
3.7.10. Handhaving WABO	166	-16	150	83	67	V
3.7.11. Coördinatie RUD	6.686	560	7.246	7.439	-193	N
	11.630	9.398	21.028	15.521	5.508	V
<i>Personele lasten</i>						
	5.034	-16	5.018	4.973	45	
<i>Kapitaallasten</i>						
	63	33	95	65	30	
Totaal lasten	16.727	9.415	26.142	20.559	5.583	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.7.1. Asbest en energie	0	1.362	1.362	1.695	-332	V
3.7.3. Uitvoering milieu	0	337	337	371	-34	V
3.7.4. Bodem en ondergrond	1.675	0	1.675	1.675	0	-
3.7.5. Mijn(water)schade	1.361	0	1.361	1.361	0	-
3.7.6. Vergunningen bijzondere wetten	37	-30	7	15	-8	V
3.7.7. Handhaving bijzondere wetten	138	100	237	112	125	N
3.7.9. Vergunningen WABO	586	75	661	810	-149	V
3.7.10. Handhaving WABO	760	0	760	760	0	-
3.7.11. Coördinatie RUD	0	0	0	143	-143	V
Totaal baten	4.556	1.844	6.400	6.942	-541	V
Totaal saldo van baten en lasten	-12.170	-7.571	-19.741	-13.617	-6.124	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve SIS	0	125	125	125	0	
Egalisatiereserve DU-uitkering bodemsanering	0	0	0	2.704	-2.704	
Totaal toevoegingen	0	125	125	2.829	-2.704	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Egalisatiereserve DU externe veiligheid	0	526	526	526	0	
Egalisatiereserve DU-uitkering bodemsanering	0	1.926	1.926	1.926	0	
Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw	0	323	323	353	-30	
Totaal onttrekkingen	0	2.775	2.775	2.805	-30	
Saldo mutatie reserves	0	2.650	2.650	-24	2.674	
Resultaat	-12.170	-4.921	-17.091	-13.641	-3.450	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.7. Energie, duurzaamheid en milieu resteert een voordelig resultaat van € 3,45 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 6,05 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 5,51 mln. lagere lasten en € 0,54 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.7.1. Asbest en energie

Binnen dit product is een voordelig verschil in de reguliere middelen (lasten en baten) van € 2,76 mln. Dit verschil wordt veroorzaakt door:

- *Project WINDOW*

Omdat de samenwerkingsovereenkomst pas eind 2019 is gesloten, zal de subsidieaanvraag pas in 2020 worden afgehandeld. Vandaar dat het bedrag ad € 0,07 mln. wordt overgeboekt naar 2020.

- *Energieneutraal Zwembad Landgraaf*
De aanvraag is eind 2019 ontvangen. Voor de afhandeling van de aanvraag in 2020 wordt het bedrag ad € 0,30 mln. overgeboekt naar 2020.
- *Interreg Vlaanderen-Nederland project LUMEN*
Voor de continuering van het project wordt het restantbedrag in 2019 van € 0,13 mln. overgeboekt naar 2020.
- *Projecten Slim laden elektrisch rijden*
Naar aanleiding van de samenwerkingsovereenkomst inzake “Het sturen op netstabiliteit door middel van het stimuleren van slim laden elektrische voertuigen” tussen Provincie Limburg en Enpuls, is het projectenprogramma “Slim laden elektrisch rijden” vastgesteld. In 2019 zijn nog niet alle aanvragen afgehandeld, waardoor er een restantbedrag van € 0,03 mln. resteert en wordt overgeboekt naar 2020. De ontvangen baten van € 0,33 mln. hebben betrekking op de ontvangen bijdrage van derden voor het projectenprogramma.
- *ELENA-bijdrage duurzaam Thuis*
Met de ELENA-subsidie kan de beoogde verduurzaming van de bestaande Limburgse woningen middels de Verordening Stimuleringslening Duurzaam Thuis worden versneld en ondersteund. Eind maart 2019 is de samenwerkingsovereenkomst getekend. De toegekende subsidie en onze cofinanciering zijn beschikbaar voor de jaren 2019-2020-2021. Het restantbedrag 2019 ad € 1,56 mln. (deel ELENA en deel Provincie) wordt overgeboekt naar 2020 voor de continuering van de versnelde uitzetting vanuit de regeling Duurzaam Thuis.
- *Kader Provinciale Energiestrategie*
Vaststelling van de kadernota Provincie energiestrategie is voorzien in het 2e kwartaal 2020. Voor inhoudelijk advies, het organiseren van overlegtafels met stakeholders en communicatie om te komen tot het kader is een bedrag van € 0,01 mln. beschikbaar gesteld. (PS 4-10-2019; Herfstbrief 2019). Het bedrag dient in 2020 hiervoor behouden te blijven en wordt overgeboekt naar 2020.
- *Procesmiddelen asbest en energie*
GS heeft toegezegd (GS 15-11-2016, met kenmerk 2016/92421) de kosten voor de sanering van de aan de buitenlucht blootgesteld asbest voor haar rekening te nemen. Begin 2019 hebben wij de subsidieaanvraag ontvangen voor de sanering van de asbestdaken bij VDL Castings te Weert. Bij de behandeling van de aanvraag bleek dat op grond van de de-minimus criteria niet eerder dan in 2022 ruimte zal zijn om de subsidie toe te kennen. Het toegezegde subsidiebedrag van € 0,11 mln. wordt daarvoor overgeboekt naar 2022.
- *Procesondersteuning RES*
Op 27 augustus 2019 hebben GS de startnotities voor Regionale Energiestrategieën Noord-Midden-Limburg (RES NML) en Regionale Energiestrategieën Zuid-Limburg (RES ZL) vastgesteld. Voor het faciliteren van het proces hebben wij personeel en procesmiddelen ter beschikking gesteld middels de Herfstbrief 2019 (PS 4-11-2019). Voor de continuering van het proces in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 0,11 mln. overgeboekt naar 2020. Daarnaast worden de beschikbare middelen (PS 04-11-2019; Herfstbrief 2019) voor het opstellen van de zonneladder van € 0,01 mln. en provinciale visie op duurzame warmtevoorziening van € 0,02 mln. overgeboekt naar 2020.
- *BANKA studio's Maastricht*
Voor het renoveren van het voormalig ROZ-gebouw (Bankastraat 3 te Maastricht), gericht op het aanbieden van oefen- en studioruimte voor popmuzikanten hebben wij de gemeente Maastricht toegezegd, onder voorwaarden, een bijdrage te verstrekken in de vorm van een eenmalig subsidie van € 0,20 mln. Dit bedrag komt ten laste van de middelen Stedelijke Ontwikkeling en Energie en Duurzaamheid. Voor de afhandeling van de ontvangen subsidieaanvraag in 2020 wordt het gereserveerde bedrag van € 0,10 mln. vanuit de

restantmiddelen Energie en duurzaamheid overgeboekt naar 2020. De middelen vanuit Stedelijke Ontwikkeling zijn gereserveerd op de beleidsintensivering binnenstedelijke ontwikkelingen 2016-2019.

3.7.2. Milieubeleid en Duurzaamheid

Binnen dit product is een voordelig verschil in de lasten van € 0,11 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt, doordat de uitwerking van het actieprogramma Circulaire economie Limburg doorloopt in 2020. Het beschikbare budget van € 0,10 mln. wordt overgeboekt naar 2020.

3.7.3. Uitvoering milieu

Binnen dit product is een voordelig verschil van € 0,02 mln. Dit verschil wordt enerzijds veroorzaakt doordat het aantal saneringen in eigen beheer in 2019 lager was dan geraamd, vandaar dat ook de financiële bijdrage een klein voordelig resultaat laat zien van € 0,005 mln. Daarnaast is er een voordelig verschil van € 0,012 mln. veroorzaakt doordat de opgave efficiënter kon worden uitgevoerd dan verwacht.

De baten ad. € 0,03 mln. hebben betrekking op de ontvangen bijdrage van de Provincie Zuid-Holland voor de inzet van expertise omgevingsveiligheid. De ontvangen middelen worden aangewend voor kosten, die samenhangen met de uitvoering van wettelijke milieutaken, zoals zonnebeheer industrieterreinen en milieuonderzoeken in het kader van vergunningverlening.

3.7.4. Bodem en ondergrond

Binnen dit product is een voordelig resultaat gerealiseerd van € 2,93 mln. Oorzaak is, dat de lasten ten aanzien van het actieprogramma bodem en ondergrond 2019 door u vastgesteld in de 1e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-06-2019) hebben geleid tot een onderuitputting van € 2,70 mln. De meeste activiteiten en projecten binnen het actieprogramma 2019 liggen goed op koers. In enkele gevallen is sprake van fasering. De mutaties ten opzichte van de oorspronkelijke ambities/raming kunnen grofweg in 2 categorieën verklaard worden:

- Projecten ondervinden vertraging als gevolg van externe omstandigheden of vergen een langere doorlooptijd (o.a. bij bodemsanering vergt het onderzoeksresultaat soms vervolgonderzoek; externe besluiten zijn getemporeerd als gevolg van stikstof en/of PFAS, zoals bij het Waterschap met de sanering van de Kanjel en Gelei);
- Projecten zijn in enkele dossiers goedkoper uitgevallen.

Deze onderuitputting van € 2,70 mln. is in zijn geheel toegevoegd aan de reserve DU-uitkering Bodemsanering. Het resterende voordelig resultaat, zijnde € 0,22 mln. betreft een budgetoverschrijding in 2019 van het doorlopend project Edelchemie (PS 22-06-2015). Deze budgetoverschrijding wordt overgeheveld naar 2020.

3.7.5. Mij(n)water)schade

Binnen dit product is per saldo een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 0,02 mln. Met het Ministerie van BZK (GS 28-03-207) hebben wij afspraken gemaakt over het uitvoeren van verschillende (beheers)maatregelen samen met de regio. Omdat de uitvoering in 2019 meer heeft gekost dan geraamd, wordt de overschrijding van € 0,03 mln. ten laste gebracht van de hiervoor beschikbare reserve DU Na-ijleffecten mijnbouw.

Daarnaast is er een voordelig saldo bij de procesmiddelen. Deze middelen zijn voor het Hoger Beroep van de Minister van EZK inzake de uitspraak van de rechtbank inzake de Verjaringstermijn. Deze uitspraak wordt begin 2020 verwacht. De aanpak mijn(water)schade woningen Gulikstraat Eygelshoven heeft vertraging opgelopen omdat bij een 2-tal woningen nog geen overeenstemming is bereikt. Het restantbedrag in 2019 van € 0,05 mln.

wordt overgeboekt naar 2020.

3.7.6. Vergunningen bijzondere wetten

Binnen dit product zijn de gerealiseerde lasten en baten nagenoeg in evenwicht. De gerealiseerde lasten laten een lichte budgetoverschrijding zien van afgerond € 0,01 mln. Het betreft een veelheid aan leveringen binnen het werkbudget van beperkte financiële omvang, waarvan exacte prognoses vooraf niet zijn af te geven (bijv. incidentele juridische inzet). De baten zijn afgerond € 0,01 mln. hoger dan geraamd veroorzaakt door de hogere leges waterwet dan geprognosticeerd.

3.7.7. Handhaving bijzondere wetten

Het saldo van de gerealiseerde baten en lasten binnen dit product levert een klein voordelig resultaat op van € 0,02 mln. De lasten laten een voordelig resultaat ten opzichte van het budget zien van € 0,14 mln. Het betreft m.n. een lager beslag op de werkbudgetten dan begroot en een lager beslag op het budget bestuursdwang. De hieraan gerelateerde baten bestuursdwang (geen verhaalsbeschikkingen) hebben geleid tot een nadelig resultaat van € 0,13 mln.

3.7.9. Vergunningen WABO

Het product vergunningen WABO uitgevoerd door de Regionale Uitvoerende Dienst- Zuid-Limburg betreft de leges met betrekking tot omgevingsvergunningen. Het product laat een voordelig resultaat in de baten zien van € 0,14 mln. Oorzaak is o.a. het aantal verwerkte vergunningen gerelateerd aan casussen met een grote omvang qua bouwkosten (o.a. Chemelot, Sabic, VDL) welke het resultaat ten opzichte van de begroting voordelig beïnvloeden.

3.7.10. Handhaving WABO

Dit product laat een voordelig resultaat zien van € 0,07 mln. Oorzaak zijn de lagere lasten dan begroot in verband met het doorschuiven van 2 handhavingdossiers naar 2020. Wij stellen voor deze lagere lasten naar 2020 over te boeken.

3.7.11. Coördinatie RUD

Dit product laat per saldo een nadelig resultaat van € 0,05 mln. zien. De lasten laten een nadelig resultaat zien van € 0,19 mln. Oorzaak zijn met name de hogere lasten voor de werkzaamheden die de Regionaal Uitvoerende Dienst Zuid-Limburg (RUD-ZL) voor de Provincie uitvoert ad € 0,24 mln. Dit wordt door de RUD-ZL voor € 0,14 mln. gecompenseerd met incidentele inkomsten op grond van (voormalig provinciale) niet begrote meetdienst-werkzaamheden voor diverse Limburgse gemeenten. Op het begrote aanvalsplan risicobedrijven wordt een voordelig resultaat geboekt van € 0,04 mln. Er zijn geen extra kosten gemaakt in verband met juridische inzet, terwijl deze kosten wel waren begroot.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.7.1	Asbest en energie	457.980	79.780	117.109	54.067	12.871	9.035	286.804	57.874
		457.980	79.780	117.109	54.067	12.871	9.035	286.804	57.874

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op uitstaande geldleningen, welke bijdragen aan duurzaamheid, zoals het verstrekken van duurzaamheidsleningen en het Limburgs

Energiefonds. In onderstaande tabel staan deze leningen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Lokale heffingen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Financiering	Verbonden partijen
		Garantstelling aan LEF t.b.v. Mijnwater	Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V.
		Lening aan Ricochet B.V.	
		Lening aan Coöperatie Burger Windpark De Kookepan	
	Bodemsanering		
			RUD Noord
			RUD Zuid-Limburg
Heffing ontgrondingen			
Omgevingsvergunningen			

De in de tabel opgenomen verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 3.7. Energie en Duurzaamheid. LEF vervult hierin een financieringsfunctie, specifiek voor duurzame initiatieven. De RUD fungeert als uitvoerend orgaan voor het vergunningenbeleid.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.8. Plattelandsontwikkeling

Onder dit programma vallen de activiteiten die bijdragen aan een 'excellent platteland'. Via een programmatische aanpak wordt 'plattelandsontwikkeling' op een integrale wijze vormgegeven. De opgaven op het vlak van natuur en landschap hangen samen met maatschappelijke doelen op het vlak van water, landbouw, leefbaarheid, toerisme en recreatie en monumenten (ook grensoverschrijdend). Rode draad in dit programma is vermaatschappelijking en kwaliteitsversterking; het versterken van betrokkenheid en participatie van burgers en bedrijven bij de opgaven in het buitengebied.

De in de programmabegroting opgenomen producten Toerisme en Recreatie (1.2.7.), Monumenten (2.2.3.), Water (3.6.1.), Natuur (3.8.1.), Landschapsparken en vermaatschappelijking (3.8.2.) en Landbouw (3.8.3.) dragen bij aan plattelandsontwikkeling en het is dé opgave om de verschillende doelen in synergie te realiseren.

De afgelopen statenperiode is er al ingezet op de ontwikkeling van het platteland en zijn resultaten bereikt. Er blijven echter ook nu nog opgaven op het gebied van ruimte, natuur en landschap, economie en milieu. Door de klimaatverandering hebben we te maken met wateroverlast in landelijk en stedelijk gebied en verdroging. De aanbevelingen uit de eerste lerende evaluatie van het Natuurpact (afspraken met het Rijk over de opgave natuur) opgesteld door het Planbureau van de Leefomgeving met betrekking tot vermaatschappelijking en leernetwerken worden in IPO-verband uitgewerkt. Dit vraagt om een proactieve inbreng en het vertalen van aandachtspunten voor het Limburgse beleid, zoals het concreter uitwerken van het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en het met elkaar verbinden van natuur en economie, het versterken van de Vogel Habitat Richtlijn soorten (VHR-soorten) buiten en binnen het Nationaal Natuur Netwerk (NNN) (in Limburg de goudgroene natuurzone) om het in goede staat van instandhouding brengen van de resterende 35% van de biodiversiteitsdoelen te bereiken. Dit in combinatie met een toekomstbestendige ontwikkeling en innovatie van de landbouw- en toeristische en recreatieve sector vormen uitdagingen voor het platteland. Om hier duurzame oplossingen voor te vinden is meer dan voorheen de betrokkenheid en samenwerking van bedrijfsleven en diverse partijen in de keten van belang.

Wat willen we bereiken?

We willen dat het Limburgse platteland ook op de langere termijn een uitstekende omgeving is om te wonen, werken en recreëren. Daarvoor willen we dat Limburg haar economisch krachtige positie van de land- en tuinbouw behoudt en versterkt via specialisatie, differentiatie en nieuwe verdienmodellen. Daarnaast is het Limburgse landschap in al haar diversiteit een toeristisch economische drager op zich. Om die reden willen we dat kennis, betrokkenheid en participatie van burgers, bedrijven en gemeenten bij de realisatie van de plattelandsopgaven wordt ingezet en versterkt. We willen de biologische diversiteit in stand houden en herstellen, en realiseren daarvoor een duurzame ecologische structuur in de goudgroene natuur, met bijzondere aandacht voor de instandhouding en kwaliteitsverbetering van de Natura 2000-gebieden en bedreigde soorten. Monumenten willen we duurzaam behouden. De Nationale parken, het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Grensparken willen we versterken. Wij zetten in op een efficiënte en professionele uitvoering van onze taken op grond van de Wet natuurbescherming en de programmatische aanpak stikstof. Daarnaast hebben we oog voor de invloed van landbouwemissies op de leefkwaliteit, alsmede de toenemende leegstand door de gestage afname van het aantal landbouwbedrijven.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Het Limburgse landelijke gebied biedt ruimte voor landbouwontwikkeling en nieuwe economische dragers in combinatie met een afname van de milieubelasting (emissies) door de landbouw.

Criterium 2: De karakteristieke Limburgse natuur- en landschapswaarden (habitattypen en soorten) worden behouden en verbeterd.

Criterium 3: De Limburgse natuurgebieden die met provinciale subsidie worden beheerd zijn openbaar toegankelijk en de omgeving is hierbij nadrukkelijk betrokken. Nieuwe dragers van economische ontwikkelingen dragen hier aan bij.

Wat hebben we bereikt?

Ten aanzien van het beheer van natuurgebieden (zowel N2000-gebieden als overige natuurgebieden), agrarisch natuurbeheer en landschapselementen zijn subsidies verleend met gebruikmaking van beschikbare Rijksmiddelen, Europese middelen en eigen middelen.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	3.8.1. Natuur
Portefeuillehouder	Brugman-Rustenburg / Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Uitvoering gebiedsgerichte PIO projecten. Rol Provincie: <i>ondernemer, projecttrekker, partner, financier, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 13 gebieden zijn we aan de slag met plannen van aanpak en grondverwerving. In 2019 hebben GS 5 projectplannen van de projecten Boven-Geul en Gulpdal, Kunderberg, Leudal, Weerterland en Beneden- en midden-Geuldal vastgesteld. De actieve grondverwerving door het Grondbedrijf is gestart in deze projecten.	1, 2, 3
2. Functieverandering van gronden met de functie landbouw naar natuur in goudgroene gebieden o.a. door particulieren en natuurorganisaties. Rol Provincie: <i>ondernemer, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 is 102 ha landbouwgrond duurzaam beschikbaar gekomen voor natuurrealisatie. Er is 13 ha aangekocht door het Grondbedrijf en 89 ha gerealiseerd door derden. Op deze grond is een kwalitatieve verplichting gevestigd.	2, 3
3. Inrichtingsmaatregelen voor het omzetten van landbouwgrond naar natuur. Rol Provincie: <i>ondernemer, projecttrekker, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 is 177 ha landbouwgrond ingericht tot natuur.	2, 3
4. Uitvoering van PAS-maatregelen voor de instandhouding en ontwikkeling van de Natura 2000-gebieden inclusief bedreigde soorten en behoud van ontwikkelruimte voor bedrijven plus	Gerealiseerd. In 2019 is aan verschillende partijen subsidie verleend ten behoeve van de uitvoering van diverse stikstofmaatregelen. Voor de meer complexe maatregelen zijn nadere onderzoeken	2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>verkeer & vervoer. Rol Provincie: <i>opdrachtgever, subsidiënt, ondersteuner</i></p>	<p>verricht om tot effectieve maatregelen te komen die bijdragen aan het behalen van de Natura2000-instandhoudingsdoelen.</p>	
<p>5. Het onder gecertificeerd natuurbeheer houden en/of brengen en openbaar toegankelijk houden van de goudgroene natuur. Rol Provincie: <i>subsidiënt, bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2019 zijn aflopende subsidiecontracten verlengd en zijn nieuwe arealen onder contract gebracht. Om subsidie te verkrijgen moeten de terreinen voor publiek toegankelijk blijven.</p>	3
<p>6. Het uitvoeren en subsidiëren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Rol Provincie: <i>subsidiënt, bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd. Wij hebben aan Natuurrijk Limburg beschikkingen verleend om contracten voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer af te sluiten en de deelnemers te begeleiden. De contracten lopen van 2016 t/m 2021. De beheerders dragen bij aan het behoud en de versterking van het Limburgse agrarische landschap en de agrarische natuur. Deelnemers aan oude regelingen zijn voor een groot deel overgestapt en lid geworden van Natuurrijk Limburg.</p>	3
<p>7. Zorgdragen voor het nemen van de nodige maatregelen voor het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van bedreigde soorten, met prioriteit voor soorten waarvoor Limburg van groot belang is. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, subsidiënt, opdrachtgever</i></p>	<p>Gerealiseerd. Aan 18 initiatiefnemers is subsidie verleend voor het behoud van prioritaire soorten verdeeld over de volgende soortgroepen: vogels, amfibieën, reptielen, vissen, zoogdieren, insecten en vaatplanten. Bij deze soortbeschermingsprojecten is sprake van een grote inzet van vrijwilligers en lokale betrokkenheid. Tevens zijn 8 opdrachten verleend voor de uitvoering van projecten voor actieve bescherming van Limburgse prioritaire soorten waaronder voor de Hamster. In 2019 werd gestart met de uitvoering van het nieuwe soortbeschermingsplan voor de Eikelmuis en werd in de belangrijkste nog resterende leefgebieden gestart met de actieve bescherming van Patrijzen.</p>	2, 3
<p>8. Wettelijke taakuitvoering Wet natuurbescherming (verlenen ontheffingen en vergunningen in dienst van de opgaven en doelstellingen van het Limburgse natuurbeleid) en Omgevingsverordening voor Goudgroen. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, adviseur, opdrachtgever</i>.</p>	<p>In de terugblik op 2019 domineert de uitspraak van de Raad van State inzake het PAS. Met het vaststellen van de beleidsregels stikstof op 8 oktober 2019 hebben we het proces rond vergunningverlening weer in gang kunnen zetten. De nieuwe regels vragen van verreweg de meeste aanvragers van vergunningen dat ze hun aanvraag, en in het verlengde daarvan hun ontwikkelingsplannen en/of hun bedrijfsvoering deels, vergaand of zelfs geheel (hebben) moeten herzien. Dat leidde tot veel overleg en verzoeken om aanvullende gegevens. De eerste vergunningen op basis van de nieuwe</p>	2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	<p>beleidsregels zijn daarmee pas tegen het einde van het jaar 2019 verleend. In het eerste kwartaal van 2020 is de vergunningverlening verder op gang gekomen.</p> <p>Voor de ontheffingverlening rond soortenbescherming geldt dat in 2019 de aanvragen (ruimschoots) binnen de termijnen zijn afgehandeld. De hernieuwde prioritering inzake stikstof maakt dat we tegen het einde van het jaar bij soortenbescherming wel weer olopende doorlooptijden hebben zien ontstaan. Ook voor ontheffingen op grond van de provinciale omgevingsverordening geldt dat ze binnen de gestelde termijn zijn afgehandeld. Afhankelijk van de omvang van de aanvragen voor soortenbescherming en ontheffingen op grond van de omgevingsverordening zal (bij een voortdurende hoge werkvoorraad voor gebiedsbescherming [stikstof]) de druk op de doorlooptijden voor aanvragen in het kader van soortenbescherming in 2020 kunnen gaan groeien</p>	
<p>9. Het laten nemen van preventieve maatregelen om faunaschade te voorkomen. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>De LLTB is gestart met de uitvoering van een project om schadepreventie gebiedsgericht aan te pakken. Al lopende projecten om met elektrische rasters gewassen te beschermen tegen vraat van wilde zwijnen, met name langs de Duitse grens en het leefgebied de Meinweg, zijn ook in 2019 voortgezet. Er zijn voorbereidingen getroffen om deze elektrische rasters uit te breiden, omdat gebleken is dat deze effectief zijn in het tegengaan van schade.</p>	1, 2
<p>10. Het laten uitvoeren van het faunabeheerplan en ondersteunen faunabeheereenheid. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, subsidiënt</i></p>	<p>De faunabeheereenheid heeft in 2019 het vigerende faunabeheerplan uitgevoerd en hiervoor ontheffingen doorgeleid naar de Limburgse wildbeheereenheden en jachtaktehouders. Er zijn aanvullende ontheffingen verleend om het beheer van de populatie wilde zwijnen te versterken. Voor het functioneren van de faunabeheereenheid heeft de Provincie subsidie verleend. De faunabeheereenheid is in 2019 gestart met het voorbereiden van het nieuwe faunabeheerplan voor de periode 2020-2026.</p>	2, 3
<p>11. Beslissen op verzoeken voor tegemoetkoming in faunaschade. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, subsidiënt</i></p>	<p>De interprovinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12 heeft namens de Provincie Limburg taxaties uit laten voeren van faunaschade en heeft beslist op verzoeken om tegemoetkoming in de schade. In</p>	2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	totaal werden in 2019 682 verzoeken om tegemoetkoming gedaan. In 419 dossiers werd een tegemoetkoming betaald, met een totaalbedrag van €472.000.	
12. Uitvoeren van plan voor kennisuitwisseling jagers en laagdrempeliger en goedkoper maken van de jachtopleiding. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i>	In 2019 werd het lopende project van de Limburgse wildbeheereenheden voortgezet, waarmee nieuwe jagers zijn ondersteund in de opleiding. Verder zijn de wildbeheereenheden financieel ondersteund in het organiseren van lokale overleggen ("schadetafels") om het faunabeheer af te stemmen met andere beheerders en om kennis uit te wisselen over effectief beheer van dieren in Limburg.	2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1,2, 3,4, 7	Aantal PIO-projecten opgestart.	13	13	23	2019
1, 2	Hectares functieverandering naar (goudgroene) natuur Start is PS 2013, huidige waarde is 1-4-2018.	1354	1466	2600	2027
1, 2	Hectares ingericht voor (goudgroene) natuur Start is PS 2013, huidige waarde is 1-4-2018.	1550	1942	3400	2027
4	Percentage PAS-maatregelen in uitvoering.	45	60	65	2019
5	Oppervlakte agrarisch natuur- en landschapsbeheer.	2340	2605	2700	2019
5	Oppervlakte met (goudgroen) natuurgebiedenbeheer.	33200	32407	33500	2019
4,7, 8	NB-wet: aantal vastgestelde beheerplannen N2000.	7	13 *	18	2019
4,7, 8	Soortenbescherming: aantal soorten per jaar waarvoor opdracht of subsidie wordt verleend.	23	26	25	2019
8	Het binnen de wettelijke proceduretermijn verlenen i.h.k.v. van beschikkingen i.h.k.v. de Wet natuurbescherming:				
	▪ gebiedsbescherming	40%	40%	95%	2019
	▪ soortenbescherming	95%	95%	95%	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

* Tijdens de ontwikkeling van de N2000-plannen hebben zich in verschillende gebieden en door de PAS-uitspraak van de Raad van Staten tal van aanvullende vragen en overlegpunten voorgedaan, die de beoogde oplevering van de plannen hebben vertraagd. Begin 2020 wordt het merendeel van de achterstand weggewerkt door vaststellingsbesluiten van GS.

Product	3.8.2. Landschaps Parken en Vermaatschappelijking
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Wij ondersteunen de Nationale Parken, het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL) en de Grensparken bij het versterken van betrokkenheid en participatie van burgers, partners en bedrijven. Rol Provincie: <i>subsidiënt, ondersteuner</i>	Gerealiseerd. Financiële en inhoudelijke/ ambtelijke ondersteuning heeft plaatsgevonden. In samenwerking met scholen, vrijwilligers, burgers, bedrijven en andere partners is gewerkt aan het versterken van de betrokkenheid en participatie bij de Nationale Parken. Een goed voorbeeld is de Beleefweek 2019 die, in navolging van 2018 en 2017, is georganiseerd in samenwerking tussen NLZL met de Nationale Parken.	2,3
2. Realisatie meerjaren (uitvoerings)programma Nationale Parken. Rol Provincie: <i>opdrachtgever, regisseur, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Voor 2019 is er, gelijk voorgaande jaren gewerkt met een jaarlijks uitvoeringsprogramma per park. Onder aansturing van de voorzitters is er in 2019 gewerkt aan de daadwerkelijke uitvoering van de hierin benoemde projecten	2,3
3. Opstellen en realisatie Uitvoeringsplan Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Rol Provincie: <i>opdrachtgever, regisseur, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Het uitvoeringsprogramma "Landschap in het hart van de samenleving" is in maart 2018 aangeboden aan betreffende portefeuillehouders. Maatschappelijke organisaties hebben de handschoen opgepakt om gezamenlijk een aantal hefboomprojecten mede te realiseren. Visit Zuid Limburg, IKL, LLTB, WL, NaLI, IVN en Provincie Limburg werken samen in de "schakelkast" om maatschappelijke projecten versneld tot uitvoering te brengen.	2, 3
4. Gezamenlijk beheer van natuurgebieden in internationaal Rivierpark Maasvallei; het uitvoeren van de samenwerkingsafspraken uit de samenwerkingsovereenkomst fase 2 2017-2022. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i>	De afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst fase 2 Maasvallei 2017-2022 is uitgevoerd. De projecten hebben betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exploitatie grensoverschrijdende veerponten; ▪ grensoverschrijdend wandel en 	2, 3

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	fietsroutenetwerk; <ul style="list-style-type: none"> ▪ integratie gidsen en vrijwilligers; ▪ afstemmen natuurbeheer en ontwikkeling; ▪ grensoverschrijdend zwerfvuil; ▪ het vermarkten en de communicatie over het grensoverschrijdend Rivierpark Maasvallei. 	
5. Uitvoering van grensoverschrijdende projecten en samenwerkingsprogramma's op het gebied van natuur, water en landschap met behulp van Europese cofinanciering. Rol Provincie: <i>subsidiënt, opdrachtgever, partner, regisseur en co-financier</i>	Gerealiseerd. Er zijn diverse initiatieven waarin de Provincie Limburg participeert. Zo zijn we Leadpartner voor het project Wildlife Economy (looptijd 2019-2022) waarin we samenwerken met partners uit Zweden, België, Duitsland en Spanje.	2, 3
6. Uitvoering mogelijk maken van maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen uit de natuurvisie door (procesmatige) ondersteuning. Rol Provincie: <i>subsidiënt, ondersteuner</i>	Gerealiseerd. Middels subsidie aan IVN, IKL en de Limburgse Milieufederatie stimuleren wij de vermaatschappelijkingsbeweging van landschap en natuur. Hierbij worden maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan provinciale doelen voor natuur, landschap, landbouw, leef- en vestigingsklimaat en de Sociale Agenda Limburg, geïnitieerd en begeleid. Concrete projecten die in 2019 zijn gestart of doorliepen zijn o.a.: <ul style="list-style-type: none"> - de Groene Helden stimuleringsprijs; deze leidt tot ca. 30 MKB/burgerinitiatieven; - LIVES (Litter Free Rivers and Streams, de voortzetting van Schone Maas als Interreg-project); - de subsidieregeling POP3-LEADER, voor ondernemers met het landschap die de lokale gemeenschap betrekken; - meedoen aan vrijwilligersdag NL doet; - participatie in het Rijksprogramma "de kracht van de Groene Vrijwilliger"; - samenwerking heeft plaatsgevonden op thema's, zoals bijen, voedselbossen, bomen, en Omgevingswet; - Daarnaast zijn diverse burgerinitiatieven ondersteund (o.a. Vossenbergh, Schaapskooi). 	2, 3

Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
---	---------------------------	--------------------------	------------------	------

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1,3	Gemeenten in Zuid-Limburg nemen deel aan het uitvoeringsplan Nationaal Landschap Zuid-Limburg.	10	10	10	2019
1,2	Uitvoering Meerjarenplannen en hierbij horende projecten voor de drie nationale parken.	3	3	3	2019
1, 4, 5	Bijdragen leveren aan de samenwerking en (Interreg-) projecten van de grensoverschrijdende parken Drielandenpark, Maas-Swalm-Nette en Kempen-Broek (incl. Rivierpark Maasvallei).	1	4	4	2019
5	Met EU-parken en dierentuinen in Europa (Gaia-Zoo en Stakeholders) uitvoering geven aan het Interregproject Wildlife Economy.	1	1	1	2019
6	Ondersteuning initiatieven van particulieren, MKB en andere partners.	6	6	6	2019

Product	3.8.3. Landbouw
Portefeuillehouder	Mackus

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Structuurversterking met integrale omgevingseffecten Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. 2019 stond in het teken van uitvoering en realisatie van projecten, die afgelopen jaren zijn beschikt, en bijgedragen hebben aan verbetering van de perceelstructuren, water- natuur- en landschapsdoelen.	1,2
2. Instrumenten / maatregelen herstructurering intensieve veehouderij en glastuinbouw Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 hebben we met betrekking tot de veehouderij een actieve rol vervuld bij de voorbereiding van Rijksregelingen dienaangaande, wat heeft geleid tot openstelling van de subsidieregeling sanering varkenshouderij eind 2019. Vooruitlopend daarop heeft met de regio intensief afstemmingsoverleg plaats gevonden, zijn sensibiliseringsprojecten gestart en is gestart met geurmeetprojecten.	1
3. Duurzaam produceren Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. In 2019 is een openstelling geweest van POP 3 en zijn via BCGV projecten ondersteund. De hieraan verbonden criteria waren gericht op nieuwe verdienmodellen, beheer van productierisico's, toepassing van innovatie, vermindering van emissies, dierenwelzijn en verminderd risico voor volksgezondheid.	1,2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Aantal ha t.b.v. structuurverbetering met integrale omgevingseffecten.	1300 ha	1500 ha	1400 ha	2019
2	Conceptvernieuwing / maatregelenpakket t.b.v. herstructurering glastuinbouw en intensieve veehouderij.	2	4	4	2019
3	Aantal projecten inzake Duurzaam produceren.	50	81	70	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 3

Projecten gericht op deze criteria zijn Via POP 3 onderdeel Fysieke investeringen (24), Interreg (2), Economie en Concurrentiekracht (4) en BCGV (1) ondersteund.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.8 Plattelandsontwikkeling	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.8.1. Natuur	25.943	12.587	38.531	33.767	4.763	V
3.8.2. Landschapsparken en Vermaatschappelijking	387	245	633	349	284	V
3.8.3. Landbouw	3.294	42	3.336	2.695	641	V
	29.625	12.874	42.499	36.811	5.688	V
<i>Personele lasten</i>	5.008	-16	4.992	4.947	45	
<i>Kapitaallasten</i>	164	0	164	164	0	
Totaal lasten	34.797	12.858	47.655	41.922	5.733	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.8.1. Natuur	31.162	10.668	41.831	42.089	-258	V
3.8.2. Landschapsparken en Vermaatschappelijking	73	-24	49	60	-11	V
Totaal baten	31.236	10.644	41.880	42.149	-269	V
Totaal saldo van baten en lasten	-3.561	-2.214	-5.775	227	-6.002	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU PAS	5.675	9.820	15.495	16.076	-581	
Totaal toevoegingen	5.675	9.820	15.495	16.076	-581	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Natuur	0	630	630	352	278	
Reserve DU PAS	1.186	8.632	9.818	6.314	3.504	
Reserve zilver brons groene natuur	25	0	25	25	0	
Totaal onttrekkingen	1.211	9.261	10.473	6.691	3.781	
Saldo mutatie reserves	-4.464	-559	-5.023	-9.384	4.362	
Resultaat	-8.025	-2.773	-10.798	-9.157	-1.640	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Van begrotingsprogramma 3.8. Plattelandsontwikkeling resteert een voordelig resultaat van € 1,64 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 5,96 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 5,69 mln. lagere lasten en € 0,27 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.8.1. Natuur

Binnen de reguliere middelen van dit product is een voordelig resultaat behaald van totaal € 5,02 mln. verdeeld over een voordelig resultaat op uitgaven van € 4,76 mln. en een voordelig resultaat op inkomsten van € 0,26 mln. Dit verschil wordt onder andere verklaard door:

- een lagere onttrekking uit de reserve DU PAS van € 3,65 mln. door achterblijvende kosten voor onderzoeken en de geprognosticeerde kosten voor hydrologische maatregelen in PiO projecten;
- het restantbudget ter dekking van de samenwerkingsovereenkomst voor de Maasgaard € 0,92 mln.;
- het restantbedrag van de subsidieregeling Motie 2399 Noodhulp zieke en gewonde dieren € 0,05 mln., waarvoor in 2020 de nog liggende subsidieaanvragen afgehandeld kunnen worden;
- hogere leges opbrengst voor vergunningen Wet Natuurbescherming € 0,16 mln. vanwege vraaggestuurde verwerking van omvangrijke industriële en infrastructurele projecten/vergunningaanvragen in de laatste maanden;
- bij de Eindejaarsbijstelling 2019 is teveel budget doorgeschoven naar 2020 voor de propositie Heuvelland - € 0,04 mln. Dit wordt via resultaatbestemming teruggehaald uit 2020.

3.8.2. Landschapsparken en vermaatschappelijking

Binnen de reguliere middelen van dit product is een voordelig resultaat behaald van € 0,30 mln. Dit verschil wordt onder andere verklaard, doordat het bedrag van € 0,30 mln. voor het Landschapsfonds nog niet tot besteding is gekomen. Dit bedrag wordt via resultaatbestemming overgeheveld naar 2020.

3.8.3. Landbouw

Binnen de reguliere middelen van dit product is een voordelig resultaat behaald van per saldo € 0,64 mln. Dit voordeel betreft:

- Een lagere besteding van Limburgse Land en Tuinbouw Loont 2.0 bronmaatregelen PAS ad. € 0,44 mln. In 2019 zijn er voor deze regeling minder initiatieven van de grond gekomen dan aanvankelijk was ingeschat, waardoor de onttrekking vanuit de reserve DU PAS ook lager is en dit budgettair neutraal verloopt;
- Een lagere provinciale cofinanciering van het Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) 2014-2020 van € 0,11 mln.

Er is een uitvoeringsconvenant en aansturingsprotocol Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) 2014-2020 door GS getekend (GS 16-12-2014). Hierin zijn afspraken gemaakt tussen het Ministerie van Economische Zaken en de Provincies over de uitvoering van POP3. Daaruit blijkt dat de Provincie Limburg zich heeft verbonden aan de cofinanciering van de POP3 maatregelen. De niet bestede POP3 middelen van € 0,11 mln. dienen derhalve overgeheveld te worden naar 2020, zodat de Provincie in de toekomst aan haar cofinancieringsverplichting kan voldoen.

Toelichting investeringen/financiering

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
3.8.1	Natuur	250	250	250	-	-	-	-	250
3.8.2	Landschapsparken en vermaatschappelijking natuur	992	992	992	-	-	50	-	942
		1.242	1.242	1.242	0	0	50	0	1.192

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op uitstaande geldleningen, welke bijdragen aan natuur en landschap. In onderstaande tabel staan deze leningen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Lokale heffingen	Financiering	Grondbeleid
Wet Natuurbescherming	Garantie aan Nationaal Groenfonds	Ontwikkelopgave Natuur
	Lening aan Coöperatie Natuurlijk Limburg	

4.1. Bestuur

Dit programma gaat over goed, krachtig, integer en transparant bestuur, waarbij vanuit onze strategische koers de lobby naar Den Haag en Brussel, de relaties met de buurlanden, (inter)nationale fondsenwerving en samenwerking met onze bestuurlijke partners binnen en buiten Limburg voorop staan. Vanuit een dienstbare en actieve opstelling zoeken wij bij maatschappelijke opgaven de samenwerking met bestuurskrachtige gemeenten en vervullen wij onze toezichthoudende taken. Ook de rijkstaken van de Commissaris van de Koning vallen onder dit programma.

Als internationale grensprovincie bij uitstek wil Limburg de kansen van de grensoverschrijdende agglomeratie benutten, grensbarrières verminderen en economische relaties met landen en regio's verder weg aangaan.

Inzet van Europese fondsen in combinatie met de inzet van eigen middelen is nodig om onze provinciale beleidsambities te realiseren.

Wat willen we bereiken?

We realiseren de bestuurlijke opgaven doelgericht, kostenbewust en transparant vanuit een actieve opstelling van eigen kracht en vanuit een grensoverschrijdend en internationaal perspectief.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg is een bestuurskrachtige Provincie met sterke gemeenten.

Criterium 2: De Provincie Limburg communiceert op een zelfbewuste manier waarin inhoud, moment en plaats goed gekozen zijn en daarmee bijdragen aan een krachtige nationale en internationale reputatie.

Criterium 3: De Provincie Limburg zorgt voor een passend toezicht op de gemeentelijke financiën en voor een goede coördinatie en uitvoering van het interbestuurlijk toezicht.

Criterium 4: De Provincie Limburg en haar partners zetten zich in om kansen te benutten en partnerships te bouwen in zowel grensoverschrijdend als internationaal verband.

Criterium 5: De Provincie Limburg speelt in op de wensen van burgers en partners.

Wat hebben we bereikt?

Het programma Bestuur gaat over goed, krachtig, integer en transparant bestuur vanuit onze strategische koers. Vanuit die koers voeren wij de lobby naar Den Haag, Brussel, Düsseldorf en onderhouden wij de relaties met de buurlanden, benutten wij de kansen op (inter)nationale fondsenwerving en zoeken wij de samenwerking met onze partners binnen en buiten Limburg.

In 2019 is volop ingezet op een Regiodeal met het Rijk voor Noord-Limburg (in de vorige tranche is succesvol ingezet op de regiodeal voor Parkstad). Limburg is een bestuurskrachtige provincie met sterke gemeenten. De Provincie Limburg ondersteunt bij processen om de bestuurskracht op peil te houden. Zo is in 2019 ingezet op het verdere verloop van de gemeentelijke fusie van Beekdaelen (in

2019 is een keuze gemaakt inzake deelname aan bestaande gemeenschappelijke regelingen) en het proces inzake de vorming van een regiegemeente Meerssen-Maastricht is actief gevolgd.

Wat betreft de belangenbehartiging buiten Limburg zijn naast de inzet op Den Haag en Brussel in de samenwerking met Noordrijn-Westfalen (NRW) flinke stappen gezet. Ook is er versterkt ingezet op de relatie met Wallonië. In het verband van het Interprovinciaal Overleg (IPO) is de Provincie een actieve partner. Belangrijke lobbydossiers in 2019 waren onder andere de Einstein Telescoop en de inzet voor het Songfestival.

De Provincie Limburg heeft in 2019 een actieve bijdrage geleverd aan de viering 75 jaar bevrijding Nederland. Er is volop aandacht geweest voor integriteit en veiligheid. Het bestuurlijk toezicht op medeoverheden (met name gemeenten, financieel en generiek toezicht) is succesvol ingevuld. Tot slot, het in 2019 nieuw aangetreden college zet vol in op burgerparticipatie. In 2019 zijn verschillende van de achttien adviezen vanuit de Burgertop geland in provinciale beleidskaders.

Wat hebben wij er in 2019 voor gedaan?

Product	4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK
Portefeuillehouder	Bovens

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<ul style="list-style-type: none"> Adequaat toezicht op openbare orde en veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing). Rol CdK: <i>bevoegd gezag als rijksorgaan</i> 	Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.	1,2,3,4
<ul style="list-style-type: none"> Stimulering van landsgrensoverschrijdende samenwerking op het gebied van openbare orde en veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing en criminaliteitsbestrijding). Rol CdK: <i>bevoegd als rijksorgaan: in voorkomende gevallen tevens verbinder, intermediair, subsidiënt of facilitator, subsidiënt en/of als partner</i> 	Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.	1,2,3,4
<ul style="list-style-type: none"> Afstemming tussen rijks initiatieven en behoeften op lokaal/regionaal niveau bij burgemeesters via een intermediaire, verbindende dan wel faciliterende rol. Rol CdK: <i>bevoegd gezag als rijksorgaan</i> 	Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.	1,2,3,4
<ul style="list-style-type: none"> Onderhouden rijksgrenspalen. Rol CdK: <i>bevoegd gezag als rijksorgaan: bevoegd gezag</i> 	Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.	1,2,3,4
<ul style="list-style-type: none"> Stimulering van de verdere 	Gerealiseerd.	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>implementatie van het programma Veilige Publieke Taak en de aanpak van verhuftering.</p> <p>Rol CdK: <i>bevoegd als rijksorgaan: in voorkomende gevallen tevens verbinder, intermediair, facilitator, subsidiënt en/of als partner</i></p>	<p>De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.</p>	

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. De gemeenten Onderbanken, Nuth en Schinnen vormen op 1 januari 2019 samen één nieuwe gemeente Beekdaelen. Wij zullen conform de Wet Algemene Regels Herindeling onze provinciale rol blijven nemen. Ook zullen wij invulling blijven geven aan de intentieverklaring 'Gezamenlijk werken aan de toekomst van Onderbanken, Nuth en Schinnen'.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gedeeltelijk gerealiseerd.</p> <p>In 2019 heeft de gemeente Beekdaelen een keuze gemaakt inzake deelname aan bestaande gemeenschappelijke regelingen. GS hebben tweemaal de termijn hiervoor verlengd. De projecten uit de Investeringsagenda zijn allemaal in uitvoering genomen en deels afgerond. Voor enkele projecten is verlenging van de realisatietermijn verleend. De subsidietoekenning voor het uitvoeringsprogramma zelfsturing zal in de eerste helft van 2020 worden toegekend.</p>	1
<p>2. De Provincie blijft bereid tot (financiële) ondersteuning van initiatieven van onderop, zoals de herindeling Schinnen-Onderbanken-Nuth en de onderzoeken in de gemeenten Maastricht, Meersen, Sittard-Geleen en Valkenburg aan de Geul.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gedeeltelijk gerealiseerd.</p> <p>GS hebben het proces inzake de vorming van een regiegemeente Meerssen- Maastricht actief gevolgd. Naar verwachting vindt in 2020 definitieve besluitvorming plaats.</p>	1
<p>3. De Provincie volgt de initiatieven van de Minister van BZK tot versterking van de bestuurskracht in de regio Parkstad Limburg.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>GS hebben kennisgenomen van een tussenbericht namens de Parkstadgemeenten over de versterking van de bestuurskracht door middel van intensivering van de samenwerking in Parkstad.</p>	1

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.3. Integriteit
Portefeuillehouder	Bovens

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Vergroten en borgen integriteitsvolwassenheid van de ambtelijke organisatie. Doorontwikkeld integriteitsbeleid borgen door middel van acties op het gebied van preventie, morele oordeelsvorming en handhaving. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Dilemmatraining en beëdiging van nieuwe medewerkers is geborgd in een introductieprogramma en wordt vier maal per jaar aangeboden.</p> <p>Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) is aanstellingseis; trainees en tijdelijk ingehuurd personeel ondertekenen integriteitsverklaring. Ambtelijke gedragscode in verband invoering nieuwe Ambtenarenwet ontwikkeld en wordt begin 2020 geïmplementeerd.</p> <p>Bibob-team samengesteld, opgeleid en actief; toepassing en resultaten onder andere gepresenteerd aan de relevante clusters.</p>	1
<p>2. Borgen integriteitsbeleid in politiek-bestuurlijke omgeving. Onverminderd voortzetten van het meerjarig integriteitsprogramma voor College en Staten. De invulling van het programma is belegd bij de Commissie Integriteit. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na de provinciale verkiezingen is het introductieprogramma integriteit door extern PS adviseur integriteit uitgevoerd; ▪ Met alle Statenleden zijn 10 minutengesprekken gevoerd; ▪ Risicoanalyse ten aanzien van de kandidaat-gedeputeerden voor installatie en beëdiging uitgevoerd; ▪ Actualisatie en publicatie nevenfuncties en neveninkomsten collegeleden is geborgd. Integriteitscommissie is ingesteld. 	1
<p>3. Limburgs integriteitsbeleid ontwikkelen en uitdragen als Best Practice Het Limburgse samenwerkingsmodel als voorbeeld voor de overheid, ondersteund door een ontwikkeld Serious Game Integriteit waardoor het Limburgs integriteitsbeleid herkenbaar is en erkenning krijgt. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Vanuit de samenwerkingsstructuur is door de Werkgroep een basis-ambtelijke (model) gedragscode ontwikkeld ten behoeve van de invoering van de WNRA en wordt via de website www.integriteitlimburg.nl gepubliceerd.</p> <p>Serious Game, in ontwikkeling voor release begin 2020 ondersteunt de invoering nieuwe gedragscode. Samenwerkingsverband onverminderd voortgezet.</p>	1

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.4. Coördinatie interbestuurlijk toezicht
Portefeuillehouder	Dritty

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. In 2019 is de omslag in de uitvoering van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) volledig ingevoerd; het uitgangspunt blijft systeemtoezicht, aangevuld met inhoudelijke toetsen (zoals reality checks en verdiepingsonderzoeken) gebaseerd op risicoanalyses. Rol Provincie: <i>toetsen</i>	Gerealiseerd. De uitvoering van het IBT door de Provincie Limburg is in 2019 volledig op orde; ook ten aanzien van domein Informatie- en archiefbeheer zijn Waterschap en 27 gemeenschappelijke regelingen benaderd. Voor een overzicht van alle constatering, zie de Totaalrapportage IBT 2018-2019, die op 17 december 2019 aan Provinciale Staten is aangeboden (kenmerk 2019/90162).	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	De gemeenten in Limburg hebben zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende gegevens beschikbaar ten behoeve van de toetsing aan de IBT-criteria binnen de vier toezichtdomeinen (1. Ruimtelijke Ordening en Omgevingsrecht; 2. Informatie- en archiefbeheer; 3. Huisvesting verblijfsgerechtigden; 4. Erfgoed).	33*	31	31*	2019
1	Het Waterschap Limburg heeft zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende gegevens beschikbaar ten behoeve van de toetsing aan de IBT-criteria binnen het toezichtdomein Ruimtelijke Ordening en Omgevingsrecht (Wabo).	1	1	1	2019
1	Het Waterschap Limburg en de gemeenschappelijke regelingen in Limburg hebben, voor zover op hen van toepassing, zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende gegevens beschikbaar ten behoeve van de toetsing aan de IBT-criteria binnen het toezichtdomein Informatie- en archiefbeheer.	28	28	28	2019
1	Reality checks op de van alle onder toezicht gestelde bestuursorganen ontvangen informatie hebben plaatsgevonden.	0	5	5	2019
1	Indien noodzakelijk heeft/hebben (een) verdiepingsonderzoek(en) plaatsgevonden.	0	0	PM	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

* Door fusie is het aantal gemeenten per 1-1-2019 afgenomen van 33 naar 31.

Product	4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën
Portefeuillehouder	Dritty
Ambtelijk opdrachtnemer	Smeets

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. De begroting en jaarstukken van alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, waar de Provincie Limburg financieel toezichthouder op is, beoordelen en de toezichtvorm bepalen voor het betreffende jaar. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De begroting en jaarstukken van alle Limburgse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, waar de Provincie toezichthouder van is, beoordeeld en de toezichtvorm bepaald voor 2020. 31 van de 31 Limburgse gemeenten hebben voor 2020 repressief toezicht.	3
2. In het kader van financieel toezicht op de gemeenten en het bepalen van een (eventuele) meerjarige uitspraak omtrent de toezichtvorm voeren wij één keer in de vier jaar financiële verdiepingsonderzoeken uit bij elke Limburgse gemeente. In 2019 wordt de regio Noord-Limburg onderzocht. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. In het kader van financieel toezicht op de gemeenten en het bepalen van een eventuele meerjarige uitspraak omtrent de toezichtvorm hebben wij in 2019 bij acht gemeenten in Noord-Limburg een financieel verdiepingsonderzoek uitgevoerd. Alle acht gemeenten hebben een meerjarige uitspraak gekregen.	3
3. Adviesrol vanuit onze toezichthoudende taak naar gemeenten bij financiële onderwerpen in de vorm van kennisoverdracht. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i>	Gerealiseerd. In 2019 is deze rol ingevuld bij Sittard-Geleen in het kader van preventief toezicht 2018 en 2019 en bij Venlo met betrekking tot het recent gesloten bestuursakkoord. In het kader van de toezichtvorm 2020 hebben er extra ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten plaatsgevonden.	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
2	Financieel verdiepingsonderzoeken in Noord-Limburg.	0	8	8	2019

Product	4.1.6. IPO
Portefeuillehouder	Burlet

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Vertegenwoordiging binnen IPO-verband. Zowel ambtelijk als bestuurlijk in de respectievelijke adviescommissies AAC (Ambtelijk) en BAC (bestuurlijk).	Gerealiseerd. Vertegenwoordiging binnen IPO-verband is onverminderd doorgezet.	2,4,5

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.7. Internationalisering
Portefeuillehouder	Bovens / Drippy / Van den Akker

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Samenwerking buurlanden Limburg heeft met Rijk, buurlanden en andere grensprovincies nieuwe afspraken gemaakt over grensoverschrijdende samenwerking met respectievelijk Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen, met name over wie doet wat wanneer (de governance). De grensprovincies en euregio's krijgen in deze governance een duidelijkere positie. De resultaten van de regeringsconsultaties die eind 2018 tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen alsmede tussen Nederland en Vlaanderen hebben plaatsgevonden, worden in 2019 uitgewerkt. Bij de uitvoering hiervan speelt de post Düsseldorf een belangrijke rol. De Euregio Maas-Rijn wordt getransformeerd tot een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS); onderzocht wordt op welke wijze de gemeenten in de euregio hier beter bij aangehaakt kunnen worden. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In de samenwerking met Noordrijn-Westfalen (NRW) zijn flinke stappen gezet. Op basis van de vastgestelde governancestructuur is de bilaterale samenwerking met relevante partners uit het hele grensgebied tussen NRW en NL geïntensiveerd. Op 9 mei 2019 is in Venlo de eerste Grenslandconferentie gehouden waarin afspraken zijn gemaakt over de eerste Grenslandagenda. In deze bestuurlijk vastgestelde agenda zijn voor drie thema's, te weten arbeidsmarkt, onderwijs en mobiliteit concrete grensoverschrijdende prioriteiten benoemd.</p> <p>In de samenwerking met Vlaanderen zijn twee studietrajecten naar specifieke grensknelpunten gestart onder leiding van dhr. Donner (oud vice-voorzitter van de Raad van State) en gouverneur Berx van Antwerpen.</p> <p>Op 4 april 2019 is de EGTS Maas-Rijn gestart. Hierbij is gekozen voor een nauwere samenwerking met de gemeenten in de EMR waaronder de MAHHL-steden.</p> <p>In 2019 is de voorbereiding van de nieuwe Interreg-programma's gestart. Inzet is om hierin meer aandacht te besteden aan structurele samenwerking en het oplossen van grensknelpunten.</p> <p>Via PA worden de bilaterale netwerken/lobby met de buurlanden uitgevoerd, sinds 2019 met nieuwe inzet op Wallonië.</p>	2,4
<p>2. Organisatie euregioproof Euregiocompetentie, kennis over, contacten en samenwerking met partners in de buurlanden zijn breder in de organisatie ontwikkeld. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Circa 30 collega's hebben in 2018/2019 deelgenomen aan taalcafé's Duits en Frans. Daarnaast hebben 43 collega's taalcursussen Duits, Frans of Engels gevolgd bij het Talencentrum van de Universiteit Maastricht.</p> <p>Aandacht voor de buurlanden (kennis, netwerken, samenwerking, projecten) heeft zich in de (beleids)clusters de afgelopen jaren positief</p>	2,4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
	ontwikkeld; dit laat onverlet dat dit voor elk (beleids)cluster een voortdurende opgave blijft.	
<p>3. Communicatie</p> <p>De communicatie naar de Limburgse samenleving over grensoverschrijdende activiteiten en mogelijkheden is verbeterd.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Provincie Limburg heeft zoals te doen gebruikelijk nieuwsberichten rondom grensoverschrijdende activiteiten en mogelijkheden actief op haar kanalen gedeeld (website, Facebook, LinkedIn en Instagram). Ook zijn de subsidieontvangers er zelf aan gehouden om over hun projecten, programma's en activiteiten te communiceren. Denk bijvoorbeeld aan activiteiten en mogelijkheden van de Europese programma's, ITEM en de grensinformatiepunten.</p>	2,4,5
<p>4. Beter en bredere benutting EU-fondsen</p> <p>Het door GS vastgestelde afsprakenkader voor de eigen organisatie met het oog op de benutting van EU-middelen voor Limburg is in uitvoering. Elk kwartaal wordt door European and Regional Affairs Consultants (ERAC) gemonitord hoeveel EU-middelen toegekend zijn aan Limburgse projecten.</p> <p>Rol Provincie: <i>monitor, ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Door onderlinge kennisuitwisseling raakt de provinciale organisatie steeds beter ingespeeld op het benutten van Europese fondsen. Ook externe partners in Limburg weten de mogelijkheden goed te benutten. De meest recente monitoring op EU-fondsen door ERAC laat zien dat vanaf de start van de vorige coalitieperiode tot 1 januari 2020 € 348 mln. uit Europese fondsen aan Limburgse projecten is toegekend.</p> <p>Hiermee zijn de beoogde resultaatdoelstelling (€ 200 mln. en inspanningsdoelstelling (€ 250 mln.) behaald.</p>	2,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streefwaarde	Jaar
4	Toekenning van Europese subsidie aan Limburgse projecten.	€ 245 mln.	€ 348 mln.	€ 250 mln.	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

€ 348 mln. is exclusief verstrekte leningen door de Europese Investeringsbank en exclusief de bijdrage uit het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (pijler 1).

Product	4.1.8. Euregiobestuur
Portefeuillehouder	Dritty / Bovens

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Onze bestuurlijke betrokkenheid bij de Euregio's leidt tot versterking van de euregionale samenwerking, tevens worden hierdoor belangen beter in de werkzaamheden van de Euregio's meegenomen.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>MKB-Limburg is als vertegenwoordiger van het bedrijfsleven in 2019 toegetreden tot het bestuur van de Euregio Rijn-Maas-Noord. De Provincie Limburg neemt de contributie voor haar rekening. De portefeuillehouder Europese programma's van de Provincie is adviserend lid van het bestuur.</p>	2,4
<p>2. Met betrekking tot de Euregio Maas Rijn (EMR) zijn vanuit Limburg aan het EMR-bestuur als prioriteit doorgegeven; arbeidsmarkt, burentalen en veiligheid. In samenspraak met de partnerregio's zullen de EMR-prioriteiten voor 2019 worden bepaald. In 2019 zal verder worden meegewerkt aan de omvorming van de EMR in een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS).</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In de EMR werd in 2019 gewerkt volgens een werkplan waarin o.a. op aandringen van Limburg de beleidsterreinen arbeidsmarkt, buurtalen en veiligheid waren opgenomen.</p> <p>Op 4 april 2019 werd in Luik de EGTS Euregio Maas-Rijn opgericht. De EMR werd daarmee een rechtspersoon naar Europees recht.</p>	2,4

Product	4.1.9. Strategische Public Affairs
Portefeuillehouder	Koopmans / Bovens

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>1. Uitwerken strategische lobbykaders</p> <p>Wij voeren een krachtige, tijdige en proactieve lobby met bijzondere aandacht voor grensoverschrijdende samenwerking met Düsseldorf en München (in samenwerking met de provincie Noord-Brabant die voor de Provincie Limburg de samenwerking in München bevordert, zoals we dat voor hen in Düsseldorf oppakken). De focus is vooral gericht op de onderwerpen die er voor Limburg toe doen. Met het Plan Public Affairs 2018-2020, dat in het voorjaar 2018 aan PS is aangeboden, zijn de strategische lobbykaders aangegeven. Nadrukkelijk blijven daar allianties met Limburgse partners/buurlanden in centraal (zie</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In de brief van GS aan de Staten over "de stand van zaken Limburgs Aanbod aan het Kabinet" (GS 2019-89170) is geïnformeerd over de voortgang op diverse lobbydossiers. Daarnaast is er geïnvesteerd om de relaties richting de Waalse overheid te verbeteren.</p>	2,4,5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>ook 4.1.7. Internationalisering) staan. Vanuit Public Affairs wordt de ontwikkeling van nationale en Europese fondsen blijvend gevolgd. Rol Provincie: <i>partner</i></p>		
<p>2. Public Affairs-werkzaamheden De Provincie Limburg neemt deel aan het Huis Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel, waarin wordt samengewerkt en belangen worden behartigd van de 12 provincies. Vanuit de ambitie beschreven in de "IPO / HNP Europastrategie" wil het HNP een kennisknooppunt van de regio's worden. De Provincie Limburg ondersteunt de lijn om meer flexibele werkplekken beschikbaar te stellen voor andere partners (naast de 12 provincies). In 2019 worden hiervoor twee werkplekken van de vier werkplekken (die de Provincie Limburg vanaf 2009 hebben afgenomen) teruggegeven om deze ambitie vorm te geven. In Den Haag maakt Public Affairs gebruik van een eigen ruimte in een bedrijfsverzamelgebouw op het Plein van waaruit de activiteiten richting o.a. Tweede Kamer en Ministeries worden gecoördineerd. Voor de post in Düsseldorf wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten die het Consulaat-Generaal van Nederland aldaar aan de grensprovincies aanbiedt. Activiteiten vanuit PA zijn: ondersteunen van GS bij lobbygesprekken en bezoeken, monitoren Haagse / Brusselse en Duitse agenda, ontwikkelen van lobbyboodschappen en overige communicatiematerialen, uitvoeren van PA-activiteiten binnen thematische netwerken (zoals Vanguard), het organiseren van netwerk- en informatiebijeenkomsten en andere representatieve werkzaamheden. Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De plekken op het HNP zijn ingeleverd. De Post in Düsseldorf is meeverhuisd met het Consulaat-Generaal naar een nieuwe locatie. Zo zijn er gedurende het jaar standpunten en informatie gedeeld met volksvertegenwoordigers, gesprekken geweest met Kamerleden, werkbezoeken aan Limburg, netwerkmomenten zoals Limburg Warmt Op! Of borrels in Brussel, Düsseldorf en Den Haag.</p>	<p>2,4,5</p>

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>3. Betrekken van de organisatie bij de activiteiten vanuit Public Affairs</p> <p>In 2019 wordt verder de kwaliteitsimpuls van de afgelopen jaren uitgerold om de provinciale organisatie optimaal aan te haken bij de nationale en Europese (beleids)ontwikkelingen. Bij dit interne ontwikkelingsprogramma ("Public Affairs proof") ligt het accent op beter inzicht in de rol en functie van Public Affairs, het vergroten van de ambtelijke sensitiviteit en samenspel met medeoverheden, en het belang van maken van krachtenveldanalyses en lobbyfiches, teneinde tijdig en proactief het politiek-bestuurlijke lobbyinstrument te kunnen gebruiken.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De organisatie is betrokken bij de activiteiten van Public Affairs. Zo zijn er gedurende het jaar standpunten en informatie gedeeld met volksvertegenwoordigers, gesprekken geweest met Kamerleden, werkbezoeken aan Limburg, netwerkmomenten zoals Limburg Warmt Op! Of borrels in Brussel, Düsseldorf en Den Haag.</p>	2,4,5
<p>4. Lobbyadvies, (externe) bijeenkomsten en Public Affairs Platform Limburg</p> <p>Vanuit de adviesfunctie wordt ondersteuning gegeven bij het opstellen van inhoudelijke analyses (inclusief krachtenvelden) in Den Haag en Brussel, teneinde een effectieve lobby te organiseren. Door bijeenkomsten, werkbezoeken en events in Limburg of in de regeringssteden (o.a. Den Haag, Brussel, Düsseldorf) te organiseren wordt Limburg krachtig gepositioneerd, zowel binnen als buiten de provincie. Dit zal, afhankelijk van de lobbyinzet, gezamenlijk met onze partners gebeuren. Om het informatienetwerk in stand te houden en de partners bij onze lobbyinzet te betrekken, blijven we het Public Affairs Platform Limburg voortzetten. Het doel hiervan is om de Limburgse krachten te bundelen.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Op diverse wijzen hebben we afgelopen jaar samengewerkt met verschillende partners. Zoals rondom de voorgenomen bezuinigingen op het Limburgse hoger onderwijs en het onder de aandacht brengen van de mogelijke intercityverbinding Amsterdam-Aken. Daarnaast hebben we diverse werkbezoeken georganiseerd, bijvoorbeeld aan culturele instellingen om het belang van rijks cultuurbeleid voor alle regio's. Het Public Affairs Platform is twee keer bij elkaar gekomen in Weert en Roermond. Daarnaast is er een onderzoek gedaan naar hoe het team Public Affairs de Limburgse gemeenten beter kunnen ondersteunen in hun lobby's. In 2020 zijn de resultaten gepresenteerd tijdens een PA Platform. De Staten zijn nader geïnformeerd over de inzet op het gebied van samenwerking via een mededeling portefeuillehouder (GS 2019-87700)</p>	2,4,5
<p>5. Einstein Telescope</p> <p>Einstein Telescope is het Europees initiatief tot het realiseren van een observatorium voor</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De aanpak onder leiding van Nikhef en met steun van de Provincie Limburg en Rijksoverheid heeft onder meer geleid tot een positieve</p>	2, 4, 5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>zwaartekrachtsgolven van de derde generatie. Vanuit Nederland is NWO-Nikhef verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de science case. Einstein Telescope is opgenomen in de nationale roadmap voor grootschalige wetenschappelijke infrastructuur. Daarin is ook opgenomen dat Einstein Telescope mogelijk gevestigd zal worden in de grensregio Zuid-Limburg. De Provincie Limburg ondersteunt NWO-Nikhef in het onderzoeken van de kansen voor deze vestigingslocatie. Wij doen dit in goed overleg met NWO-Nikhef en de Rijksoverheid. Een locatiekeuze is voorsnog voorzien rond 2020. Na gezamenlijk met NWO-Nikhef de propositie tot het voorbereiden van een bid op 3 juli 2017 aangeboden te hebben aan het kabinet, bieden we in 2019 commitment bij de nadere uitwerking van het bid. Ondertussen werken we met de partners aan het opzetten van een wetenschappelijk instituut met als standplaats Zuid-Limburg.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>haalbaarheidsstudie voor de bodem en de economische casus. Aan de Universiteit Maastricht (UM) is een onderzoeksgroep ingericht, die is opgenomen in het nationaal instituut voor subatomaire fysica (Nikhef) en die onderdeel is van een grensoverschrijdend partnerschap van instituten dat de kandidatuur van de grensregio Zuid-Limburg voor de Einstein Telescoop voorbereid. Het Vlaams-Nederlands project R&D Fieldlab ETpathfinder zal in Maastricht onder leiding van de UM gerealiseerd gaan worden en het euregionale R&D project E-TEST zal in de euregio gerealiseerd worden, gezien het rondkomen van de randvoorwaardelijke besluitvorming en financiering. Het LIOF heeft initiatief genomen om het Limburgse MKB te betrekken bij de mogelijke innovaties en orders die deze R&D projecten de komende jaren zullen genereren op de sleuteltechnieken.</p>	
<p>6. Strategisch relatiebeheer</p> <p>In 2019 wordt uitvoering gegeven aan de strategische netwerkalender 2019. Naast de organisatie van strategische netwerkevenementen zorgen we dat we succesvol kunnen opereren in de netwerksamenleving, die eisen stelt aan het onderhouden en uitbouwen van goede relaties met volksvertegenwoordigers, medeoverheden, kennispartners, opkomende en bestaande ondernemers (startups / scale-ups) en (buitenlandse) investeerders. In samenwerking met partners in de buurregio's en het netwerk van honorair consuls bekijken we daarnaast hoe strategische netwerkevenementen <i>en opleidingstrajecten</i> kunnen worden</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het uitvoering geven aan de strategisch netwerkalender 2019 is gerealiseerd. In een mededeling portefeuillehouder "Limburg Verbindt" (zijn de Staten nader geïnformeerd over het belang van netwerkevenementen).</p> <p>Daarnaast hebben onder andere, in het kader van de opleiding, de trainees van RichtingZuid een bezoek gebracht aan Brussel en Den Haag.</p>	2, 4

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>opgezet om onze buurlandenstrategie te versterken. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>		
<p>7. Eren en gedenken In Limburg willen we de tomeloze inzet van hen die zich voor de vrede en veiligheid hebben ingespannen, niet vergeten. Ook staan we bewust stil bij de krachten die tijdens oorlog en overheersing een vreedzaam samenleven zo gruwelijk ontwrichten. In 2019 blijven we ons bewust van deze morele plicht om te eren en te gedenken. Daarnaast willen we ook Limburgers van verdiensten in de huidige tijd blijven eren. Op deze manier dragen we bij aan een gedeelde Limburgse cultuur en staan we stil bij exceptionele prestaties van Limburgers. Limburg levert in 2019/2020 een actieve bijdrage aan de viering 75 jaar bevrijding Nederland. Met het provinciale deel van het programma wordt een passende invulling gegeven aan het kroonjaar naast de activiteiten en programma's die ontwikkeld worden op allerlei niveaus (lokaal tot internationaal) door verschillende partners en initiatiefnemers. Een invulling die oog heeft voor de toekomst en actualiteit van herinneren, veiligheid en vrijheid en daarnaast ook een beweging maakt naar de toekomst.</p>	<p>Gerealiseerd. In 2019 is onder verantwoordelijkheid van de Gouverneur stil gestaan bij herinneren, veiligheid en vrijheid via 'eren en gedenken'. Hoofdtthema in 2019 was 75 jaar bevrijding. Het grote aantal activiteiten die in 2019 al georganiseerd zijn door allerlei verschillende initiatieven, maakt duidelijk hoe groot het draagvlak is in onze Limburgse samenleving voor herdenken en het vieren van onze vrijheid. Aan de start van de bevrijding van Nederland op 12 september jl. zijn een aantal belangrijke stappen vooraf gegaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ondertekening intentieverklaring met het Vfonds voor cofinanciering Limburgse projecten (budget € 900.000); ▪ in totaal zijn circa 60 projecten gehonoreerd binnen subsidieregeling Herdenken en Vieren 75 jaar bevrijding of via het beschikbaar gestelde additioneel budget (ad € 1.000.000) voor activiteiten in Limburg; ▪ 85% van de gemeenten hebben subsidie ontvangen voor de lokale activiteiten (zgn. voucherregeling voor gemeenten) ▪ vertegenwoordiging Limburg bij Herdenking van de Slag om de Schelde op 31 augustus op de vrijheidsboulevard in Terneuzen. <p>Het openingsweekend was tevens het startsein voor een groot aantal activiteiten in de Limburgse gemeenten rondom de viering van 75 jaar bevrijding (zie www.75jaarbevrijdinglimburg.nl).</p>	2
<p>8. Maastricht, Working on Europe a) Het programmaplan, met programmalijnen als basis voor de invulling van de ambitie op de langere termijn (minimaal 10 jaar) en voor de uitvoering van concrete activiteiten, is vastgesteld door de Stuurgroep/3 partners: gemeente Maastricht, Universiteit Maastricht en Provincie Limburg. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>a) Gerealiseerd. Het programmaplan is aan uw Staten ter informatie toegestuurd (2019/30045) en door Studio Europa (zie onder d) toegelicht in een informerende bijeenkomst voor belangstellende Statenleden en raadsleden van de gemeente Maastricht op 24 mei.</p>	4,5

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<p>b) Op minstens twee momenten in het jaar hebben evenementen plaatsgevonden die toegankelijk zijn voor een breed publiek. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>b) Gerealiseerd. Gedurende het hele jaar zijn meer dan 70 (deel)evenementen georganiseerd voor een zeer divers publiek en uiteenlopende doelgroepen, met als zwaartepunt de tweede editie van de Maastricht Europe Days (MED) van 6 t/m 8 december 2019, met ruim 25 events en activiteiten.</p>	
<p>c) Specifiek voor de invulling van het erfgoedlabel, dat voor minimaal 5 jaar is toegekend, zijn de benodigde acties/initiatieven in kaart gebracht, uitgewerkt en deels in uitvoering. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>c) Gerealiseerd. In 2019 zijn zes initiatieven gestart en circa 20 in voorbereiding voor 2020 en later. Een van de belangrijkste projecten is de aanleg van een speciaal Europa-archief, in samenwerking met RHCL (nationaal archief in Den Haag) en het Ministerie van Buitenlandse zaken.</p>	
<p>d) De organisatiestructuur/ governance voor het programma, met duidelijke rollen en verantwoordelijkheden, is vastgelegd in een bestuursakkoord tussen de drie partners. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>d) Gerealiseerd. De governance is vastgelegd in het programmaplan. De uitwerking en uitvoering van het programma vindt plaats onder leiding van de UM vanuit Studio Europa, in nauwe samenspraak met het ambtelijk programmateam (met daarin vertegenwoordigers vanuit de gemeente, provincie en universiteit) en onder supervisie van de Stuurgroep. Voor de 1e fase (2018/april 2020) van het programma is gekozen voor een subsidie van Provincie Limburg (PL) en gemeente Maastricht GM) aan Universiteit Maastricht (UM) Het programma beoogt echter een langere duur. Provincie, Gemeente en Universiteit hebben een bestuurlijk akkoord getekend, waarin ze hun langdurig politiek commitment verbinden aan het programma.</p>	
<p>e) De uitvoering van het programma vindt plaats vanuit een herkenbare en toegankelijke fysieke locatie. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>e) Gerealiseerd. Studio Europa - zie onder d) - is gehuisvest aan het Onze Lieve Vrouwenplein.</p>	
<p>f) Het (strategisch) communicatieplan is vastgesteld. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner,</i></p>	<p>f) Gerealiseerd. Het Strategisch communicatieplan 'Samen aan de slag met een nieuw verdrag' is aan uw</p>	

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
<i>subsidiënt</i>	Staten ter informatie toegestuurd (2019/30045) en door Studio Europa toegelicht in een informerende bijeenkomst voor belangstellende Statenleden en raadsleden van de Gemeente Maastricht op 24 mei.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
8 a.	Door de Stuurgroep goedgekeurd meerjarig programmaplan.	0	1	1	2019
8 b.	Aantal evenementen.	0	3	3	2019
8 c.	Aantal acties/initiatieven in uitvoering dat aansluit bij de vereiste van Erfgoedlabeltoekenning.	0	6	3	2023
8 d.	Door de stuurgroep vastgestelde bestuursakkoord/goedgekeurde organisatiestructuur.	0	1	1	2019
8 e.	In gebruik genomen fysieke locatie.	0	1	1	2019
8 f.	Door de stuurgroep vastgesteld (strategisch) communicatieplan.	0	1	1	2019

Product	4.1.10. Branding
Portefeuillehouder	Bovens

Beoogde resultaten 2019	Bereikte resultaten 2019	Criteria
1. Het uitwerken en implementeren van een integrale communicatie- en branding-strategie. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanagement, subsidiënt, financier, partner</i>	Gedeeltelijk gerealiseerd. Met de wisseling van een interim clustermanager naar een nieuwe vaste clustermanager in juni 2019 is het branding-dossier ambtelijk intern overgedragen. Er is gekozen om een deel van het branding budget in te zetten ten behoeve van het verwerven van het Eurovison Songfestival 2020. Het participeren in het Bid-proces heeft enkele weken uitgebreide (social) media aandacht gegenereerd met hoge waardering en een groot bereik. Tevens is er financiële ondersteuning geboden aan de derde editie van Young European Talent evenement. Naast het versterken van het talentennetwerk voor Limburg heeft er op verschillende wijze exposure plaatsgevonden. De werving voor de ambtelijk brandmanager is opgestart in het 1 ^e kwartaal 2020.	2,4,5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2019	Eindwaarde 31-12-2019	Streef waarde	Jaar
1	Plan van aanpak branding.	0	1	1	2019
1	Aanstellen kwartiermaker/beoogd brand manager.	0	0	1	2019

Toelichting prestatie-indicatoren

Het uitwerken van de strategie en organisatievorm heeft plaatsgevonden.
De implementatie van de organisatievorm en werkwijze is overgeheveld naar 2020. Hiertoe behoort ook het formeel opnemen van de brand-coördinator in de formatie en het werven, selecteren en aanstellen van deze functionaris.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 4.1	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Bestuur						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK	583	0	583	486	97	V
4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	66	875	941	66	875	V
4.1.3. Integriteit	37	33	70	79	-9	N
4.1.4. Coördinatie interbestuurlijk toezicht	144	-20	124	111	13	V
4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën	4	0	4	2	2	V
4.1.6. IPO	1.896	300	2.196	2.105	91	V
4.1.7. Internationalisering	200	0	200	192	8	V
4.1.8. Euregiobestuur	537	-7	530	534	-4	N
4.1.9. Strategische Public Affairs	1.936	953	2.888	2.523	366	V
4.1.10. Branding	1.200	-869	331	331	0	N
4.1.13. Overige bestuurlijke zaken	1.483	-123	1.360	2.965	-1.605	N
	8.085	1.142	9.227	9.393	-166	N
<i>Personele lasten</i>	6.918	44	6.962	6.724	238	
Totaal lasten	15.003	1.186	16.189	16.116	72	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK	5	0	5	0	5	N
4.1.3. Integriteit	0	0	0	15	-15	V
4.1.8. Euregiobestuur	431	0	431	432	0	V
4.1.9. Strategische Public Affairs	0	0	0	1	-1	V
Totaal baten	436	0	436	448	-12	V
Totaal saldo van baten en lasten	-14.567	-1.186	-15.753	-15.669	-84	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-14.567	-1.186	-15.753	-15.669	-84	V

Toelichting verschil begroting/ realisatie

Het begrotingsprogramma 'Bestuur' sluit met een voordelig resultaat van € 0,084 mln.

De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,154 mln. nadeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 0,166 mln. hogere lasten en € 0,012 mln. hogere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe:

4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK

De onderbesteding van het budget Rijks- en veiligheidstaken CdK ad € 0,09 mln. wordt, zoals opgenomen in de Herfstbrief 2019, conform de werkwijze van de afgelopen vier jaar ingezet voor invulling van de generieke bezuinigingstaakstelling.

4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisaties

Bij de Eindejaarsbijstelling 2017 (PS 15 december 2017) hebben Provinciale Staten een bedrag van € 3,5 mln. beschikbaar gesteld voor de investeringsagenda gemeente Beekdaelen.

Inmiddels is voor de meeste projecten een subsidietoekenning gedaan en de bijdrage verleend.

In 2019 is het cahier zelfsturing als visie vastgesteld. Op basis daarvan is in de tweede helft van 2019 een concept uitvoeringsprogramma opgesteld. De definitieve vaststelling staat gepland voor het eerste kwartaal 2020. Derhalve dient het restant budget 2019 te worden overgeheveld naar 2020.

4.1.9. Strategische Public Affairs

Bij de Voorjaarsnota 2018 is een bedrag van € 1,0 mln. voor de periode 2018-2020 beschikbaar gesteld voor herdenking van 75 jaar bevrijding. Het restantbedrag 2019 ad € 0,16 mln. wordt doorgeschoven naar 2020.

De procesmiddelen voor regiodeals en aanverwante zaken zijn werkbudgetten voor de uitvoering van de Regiodeal Parkstad, de nog op te stellen Regiodeal Noord-Limburg en voor de aangrenzende aspecten bij deze regiodeals. Het restantbedrag 2019 ad € 0,15 mln. wordt doorgeschoven naar 2020.

4.1.13. Overige bestuurlijke zaken

In de primitieve begroting 2019 werd een toevoeging aan de voorziening APPA geraamd van € 0,45 mln. De noodzakelijke toevoeging aan de voorziening bedroeg in 2019 € 1,98 mln. De hogere toevoeging ad € 1,53 mln. is het gevolg van een verdere verlaging van de gehanteerde rekenrente (voor 2019 zelfs negatief).

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Verbonden partijen
IPO
Stichting Euregio Maas-Rijn

De in de tabel opgenomen verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 4.1. Bestuur. IPO behartigt de provinciale belangen op landelijk niveau en met de stichting Euregio Maas-Rijn wordt de positie van Limburg in de euregio bestuurlijk verankerd.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

4.2. Overhead

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

4.2. Overhead	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.2.0. Overhead	17.248	3.166	20.414	18.153	2.261	V
<i>Personele lasten</i>	26.852	-83	26.769	26.465	304	V
<i>Kapitaallasten</i>	3.269	-36	3.233	3.206	27	V
Totaal lasten	47.369	3.048	50.417	47.825	2.592	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.2.0. Overhead	263	0	263	977	-714	V
Totaal baten	263	0	263	977	-714	V
Totaal saldo van baten en lasten	-47.106	-3.048	-50.154	-46.848	-3.306	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve POB cao provincies	0	0	0	1.978	-1.978	
Totaal toevoegingen	0	0	0	1.978	-1.978	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bruteringsreserve provinciale gebouwen	120	-104	16	16	0	
Bruteringsreserve ontschotten Gouvernement	51	-7	44	44	0	
Reserve Transitiefonds	170	0	170	170	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	148	0	148	148	0	
Reserve groot onderhoud gebouwen	0	2.724	2.724	2.724	0	
Totaal onttrekkingen	489	2.613	3.102	3.102	0	
Saldo mutatie reserves	489	2.613	3.102	1.124	1.978	
Resultaat	-46.618	-435	-47.053	-45.724	-1.329	V

Toelichting verschil begroting/realisatie

Het voordelige resultaat binnen het product Overhead bedraagt € 1,33 mln.

Binnen dit begrotingsprogramma is, zoals opgenomen in de Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13 december 2019), een reserve Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) cao provincies gevormd. Aan deze reserve is het restant POB-bedrag per 31-12-2019 ad € 1,98 mln. toegevoegd

De OR heeft op 2 december 2019 besloten om het restantbudget 2019 van € 0,05 mln. beschikbaar te stellen voor invulling van de generieke bezuinigingstaakstelling.

Het voordelig budgetverschil binnen de reguliere middelen bedraagt, na aftrek van de € 1,98 mln. toevoeging aan de reserve POB en de toevoeging van het restant OR budget ad € 0,05 mln. aan de taakstelling, € 0,95 mln. Dit voordeel betreft het verschil tussen de ingeschatte raming van de kosten en de daadwerkelijke uitgaven van diverse posten met betrekking tot huisvesting, communicatie, ict, management, facilitaire diensten, financiën etc.

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
4.2.0	Overhead	25.952	1.675	20.478	3.081	175	-	2.394	1.500
		25.952	1.675	20.478	3.081	175	0	2.394	1.500

De investeringen in overhead hebben betrekking op de verduurzaming van gebouwen, ict, inventaris etc.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Onderhoud kapitaalgoederen	Financiering
Kasteel Groot Buggenum	Lening aan Stichting Kasteel Groot Buggenum
	Renteloze studievoorschotten
Gouvernement	

4.3. Algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel worden algemene financiële posten verantwoord zoals de algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien, stelposten, dividend, Provinciefonds en de resultaten voorgaande dienstjaren.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

4.3. Algemene dekkingsmiddelen (incl. overige financiële posten)	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.3.3. Overige eigen middelen	247	523	770	7.653	-6.883	N
4.3.4. Reservering nieuw beleid	7.311	-7.311	0	0	0	-
4.3.5. Stelposten	1.000	-12.465	-11.465	-14.503	3.037	V
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	-
Onvoorzien	250	0	250	0	250	V
	8.808	-19.253	-10.445	-6.850	-3.596	N
<i>Personele lasten</i>	171	6.612	6.783	169	6.614	
Totaal lasten	8.979	-12.641	-3.662	-6.681	3.019	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.3.1. Motorrijtuigenbelasting	106.947	1.407	108.354	108.156	198	N
4.3.2. Provinciefonds	140.339	-4.459	135.879	134.661	1.218	N
4.3.3. Overige eigen middelen	42.936	5.604	48.540	50.752	-2.212	V
Overige dividend*	16.515	3.563	20.078	20.138	-61	V
4.3.5. Stelposten	0	0	0	5.682	-5.682	V
Totaal baten	306.736	6.115	312.851	319.389	-6.538	V
Totaal saldo van baten en lasten	297.758	18.756	316.514	326.070	-9.557	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Algemene reserve (egalisatie)	34.883	85.637	120.520	120.520	0	
Reserve DU Verkeer en vervoer	70.494	1.177	71.671	71.927	-256	
Immunisatiereserve	0	2.645	2.645	2.645	0	
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	0	0	3	-3	
Totaal toevoegingen	105.377	89.459	194.836	195.096	-260	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Algemene reserve (egalisatie)	59.804	81.388	141.192	141.192	0	
Reserve Transitiefonds	0	1.520	1.520	1.520	0	
Reserve Edelchemie	0	2.300	2.300	2.300	0	
Risicoreserve grondexploitatie	0	500	500	500	0	
Egalisatie reserve DU externe veiligheid	0	321	321	321	0	
Reserve DU-uitkering reg. luchthavens	0	100	100	100	0	
Reserve culturele kansen	0	0	0	160	-160	
Totaal onttrekkingen	59.804	86.130	145.933	146.094	-160	
Saldo mutatie reserves	-45.573	-3.329	-48.902	-49.002	99	
Resultaat	252.184	15.427	267.611	277.068	-9.457	V

*Een gedeelte van de dividend wordt verantwoord onder programma 1.1 en 1.2

Toelichting verschil begroting/realisatie

Binnen dit financieel begrotingsdeel is een voordelig verschil in het resultaat ontstaan van € 9,46 mln. De belangrijkste afwijkingen tussen de begroting ná wijzigingen en de daadwerkelijke realisatie lichten wij hieronder toe:

Motorrijtuigenbelasting (MRB)

De opbrengst opcenten MRB over 2019 is € 0,20 mln. minder dan geraamd. Bij de 2^e Afwijkingenrapportage 2019 is op basis van een geactualiseerde opgave van de samenstelling van het wagenpark in de provincie Limburg, de geraamde opbrengst positief bijgesteld met € 1,41 mln. Hiermee bedroeg de geraamde opbrengst € 108,35 mln. Op realisatiebasis is € 0,20 mln. minder ontvangen. Naast de toename van het gebruik van de elektrische auto is tevens sprake van een verder toenemende groei van de private leasemarkt. Aangezien merendeels de leasemaatschappij en niet de gebruiker belastingplichtig is voor de motorrijtuigenbelasting kan een weglekeffect ontstaan naar die provincie waar de desbetreffende leasemaatschappij is gevestigd. Dit leidt tot een nadelig effect van € 0,20 mln.

Provinciefonds

De algemene uitkering uit het Provinciefonds is gebaseerd op de decembercirculaire 2019. De gevolgen van deze circulaire zijn in verband met de late verschijningsdatum van deze circulaire niet in de begroting 2019 verwerkt. Voor de algemene uitkering heeft de decembercirculaire een lagere uitkering tot gevolg van € 1,22 mln. De afname wordt verklaard door een actualisatie van de verdeelmaatstaven en een dalend inwonertal. Door middel van het informerend stuk Decembercirculaire Provinciefonds 2019, brief GS van 21-1-2020 (GS 2020-1946), zijn Provinciale Staten reeds geïnformeerd.

Overige eigen middelen en stelposten

De budgetafwijkingen zijn met name veroorzaakt door:

- afrekening voorgaande dienstjaren
Ten opzichte van de ramingen in de begroting 2019 is een voordelig verschil aan afrekeningen uit oude dienstjaren verantwoord van netto € 3,50 mln.
Dit voordeel wordt via de overboekingsvoorstellen voor € 0,11 mln. bestemd voor gedeeltelijke dekking van de bijdrage aan het Expertise- en Innovatiecentrum Business Intelligence & Smart Services in 2020. Daarnaast wordt € 0,03 mln. overgeboekt naar 2020 en ingezet voor gedeeltelijke dekking van de provinciale bijdrage voor het Johan Cruijff Court in Weert. Het resterende voordeel van € 3,36 mln. blijft ten gunste van het resultaat 2019.
- dividend
Het voordelig saldo overige dividend ad € 0,06 mln. betreft hoger dividend Bank Nederlandse Gemeente ad € 0,05 mln. en € 0,01 mln. hoger dividend van de Nederlandse Waterschapsbank.
- post onvoorzien
Via de overboekingsvoorstellen wordt dit voordeel in 2020 voor € 0,09 mln. ingezet ten behoeve van de 'aanpak zeer zorgwekkende stoffen' en voor € 0,16 mln. ten behoeve van initiatieven op het terrein van bestuurlijke organisatie. Dit conform eerder GS besluit d.d. 21-1-2020.

Reserve Bereikbaarheidsmiddelen

Afrekeningen voorgaande dienstjaren ad € 0,26 mln. vloeien terug naar de Bereikbaarheidsmiddelen.

Reserve culturele kansen

Op basis van de doorlichting van de reserves kan het restant van de reserve 'Culturele kansen' van € 0,16 mln. vrijvallen ten gunste van het resultaat 2019. Deze reserve wordt daarna opgeheven.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Vanaf 2016 is de Provincie als gevolg van de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Publiekrechtelijke rechtspersonen en overheidsstichtingen dienen per activiteit te beoordelen of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming wordt gedreven in vennootschapsrechtelijke zin. Dit betekent dat Vpb afgedragen dient te worden over structureel winstgevendende activiteiten.

Op basis van de definitieve cijfers 2016 is de conclusie dat de Provincie ten aanzien van alle activiteiten die zij uitvoert geen onderneming voor de Vpb drijft (geen Vpb-plicht), met uitzondering van de commanditaire belangen in DCGV en TPN (vervlechting Klavertje 4) welke geresulteerd hebben in een verlies. Hierover vindt in het eerste kwartaal 2020 finale afstemming met de Belastingdienst plaats.

Ten aanzien van de definitieve cijfers 2017 en 2018 hebben wij geoordeeld dat de Provincie ten aanzien van alle activiteiten die zij uitvoert geen onderneming drijft. Er is dan ook geen sprake van Vpb-plicht en er is een nihil-aangifte ingediend. De beoordeling van de definitieve cijfers 2019 vindt momenteel plaats en in beginsel dient vóór 1 juni 2020 de eventuele vpb-aangifte te worden ingediend.

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
4.3.3	Overige eigen middelen	3.181.185	3.152.562	3.131.185	-	2.118.866	160.347	50.000	873.349
		3.181.185	3.152.562	3.131.185	0	2.118.866	160.347	50.000	873.349

De inkomende en uitgaande geldstromen hebben betrekking op uitstaande geldleningen, obligaties, deelnemingen etc. met een algemeen karakter. In onderstaande tabel staan deze leningen vermeld. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf Financiering en jaarrekening.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Lokale heffingen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Financiering	Verbonden partijen
Opcenten MRB	Opbrengsten opcenten MRB		
	Uitkering Provinciefonds		
	Nazorg stortplaatsen	Lening Openbare Lich. Art. 1a FIDO	Fonds Nazorg Stortplaatsen Provincie Limburg
		FVA lening openbare lich. (Art. 1a FIDO) EMTN	
		Bruglening Vordering Enexis B.V.	Enexis Holding N.V.
		Lening aan Coöperatie Gedeelde Weelde	
			Vordering op Enexis B.V.
			Cross Border Leases (CBL) Vennootschap B.V.
			Verkoop Vennootschap B.V.
			CSV Amsterdam B.V.
			Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) B.V.
		NWB 1e en 2e tranche	Nederlandse Waterschapsbank N.V.
		BNG 1e en 2e tranche	Bank Nederlandse Gemeenten N.V.
	Renterisico	Vordering op CSV Amsterdam B.V. (Escrow Attero)	
	Indexeringen loon- en prijscompensatie		

De deelnemingen voortvloeiend uit de verkoop van Essent worden aangehouden ter afronding van dit proces, met uitzondering van Enexis. Middels het aandeelhouderschap in Enexis wordt gestuurd op duurzaam beleid en stabiele dividend inkomsten.

De NWB en BNG zijn van belang in relatie tot de gemeentelijke financiering. Het fonds nazorg stortplaatsen is ingericht ter financiering van de eeuwigdurende nazorg van voormalige stortplaatsen.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

4.4. Provinciale Staten en Griffie

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Provinciale Staten en Griffie	Begroting 2019			Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.4.1. Provinciale Staten en griffie	1.604	279	1.883	1.550	333	V
<i>Personele lasten</i>	1.780	30	1.810	1.965	-155	
<i>Kapitaallasten</i>	9	0	9	9	0	
Totaal lasten	3.393	309	3.702	3.525	178	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.4.1. Provinciale Staten en griffie	0	0	0	24	-24	V
Totaal baten	0	0	0	24	-24	V
Totaal saldo van baten en lasten	-3.393	-309	-3.702	-3.501	-202	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-3.393	-309	-3.702	-3.501	-202	V

Toelichting verschil begroting/realisatie

Het voordelig resultaat bedraagt € 0,2 mln. De belangrijkste afwijkingen tussen de begroting ná wijzigingen en de daadwerkelijke realisatie lichten wij hieronder toe.

Naar aanleiding van het inwerking getreden Rechtspositiebesluit decentrale politiek heeft Provinciale Staten op 27 mei 2019 een nieuwe verordening vastgesteld. Conform dit besluit beschikt elk statenlid over een individueel bedrag voor scholing van € 1.000 per statenperiode. Derhalve dient het restantbudget ad € 5.630 beschikbaar te blijven voor volgende jaren en te worden overgeheveld naar 2020.

Op 13 december 2019 was de evaluatie en (financiële) afwikkeling van de Burgertop in Provinciale Staten gepland. Deze evaluatie en (financiële) afwikkeling is uitgesteld tot 3 april 2020. Derhalve dient het restantbedrag ad € 38.917 te worden overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

Product	Omschrijving investering	Kredietbedrag		Realisatie uitgaven		Realisatie inkomsten		Restantkrediet ultimo 2019	
		Uitgaven	Inkomsten	t/m 2018	2019	t/m 2018	2019	uitgaven	inkomsten
4.4.1	Provinciale Staten en Griffie	37	-	-	37	-	-	-0	-
		37	0	0	37	0	0	0	0

De investeringen in 2019 hebben betrekking op de aanschaf van Ipad's etc.

Overige financiële aspecten in de verplichte paragrafen

Verbonden partijen
Zuidelijke Rekenkamer

Verplichte paragrafen

5. Verplichte paragrafen

Leeswijzer

De verplichte paragrafen maken onderdeel uit van de programmarealisatie en geven inzicht in beheersmatige aspecten. Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen § 5.1;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing § 5.2;
- Onderhoud kapitaalgoederen § 5.3;
- Financiering § 5.4;
- Bedrijfsvoering § 5.5;
- Verbonden partijen § 5.6;
- Grondbeleid § 5.7;
- Portfoliomanagement § 5.8.

Elk van deze paragrafen geeft voor zijn onderwerp een dwarsdoorsnede door het jaarverslag. Ondanks het technische karakter van de paragrafen zijn deze politiek-bestuurlijk belangrijk. Zo zijn in deze paragrafen onderwerpen terug te vinden die van essentieel belang zijn voor de financiële positie en raken ze direct de programma's.

Relatietabel Jaarstukken 2019

Begrotingsprogramma	Aanspreekpunt Begrotings-	Aanspreekpunt strategie	Code	Product	Lokale heffingen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen	Bedrijfsvoering	Financiering	Verbonden partijen	Grondbeleid	
1.1 Investeringsklimaat	Verstappen	Habets	1.1.1.	Economische samenwerking						MKB-L B.V.		
			1.1.2.	Acquisitie en LIOF					Lening aan Stichting SLIM Lening aan Medace B.V. Lening aan Gerli Venlo B.V. Lening aan deelneming Limburgse Herstructureringsmaatschappij B.V.	LBDF B.V. N.V. Industriebank LIOF LHB B.V.		
			1.1.3.	MKB								
			1.1.4.	Brightlands Kennis/As								
			1.1.5.	Maastricht Aachen Airport				Infrastructuur en panden MAA				Land Development AviationValley Maastricht N.V. Land Development AviationValley Maastricht C.V. Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V. N.V. AL TMAA N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht Chemelot Campus Vastgoed C.V. Chemelot Campus B.V. Chemelot Participaties B.V. Chemelot Ventures B.V. Enabling Technologies B.V. Chemelot Research Facilities B.V. Chemelot Scientific Participations B.V.
1.2 Innovatiekracht	Verstappen	Habets	1.2.1.	Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus					Lening aan QCP Holding B.V.			
			1.2.2.	Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus					ZON PV TPN Lening aan ZON PTC B.V.	Brightlands Maastricht Health Campus B.V. Brains Unlimited B.V.		
			1.2.3.	Brightlands Greenport Campus Venlo					Lening aan B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo Lening aan Campus Vastgoed Greenport Venlo	B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo Brightlands Greenport Venlo B.V. Brightlands Agro/Food fonds		
			1.2.4.	Services & Brightlands Smart Services Campus					Lening aan Californië Wijnen Geothermie B.V. Lening aan CHV B.V.	CHV B.V.		
			1.2.5.	Logistiek								
			1.2.6.	Industrie						Geldlening Campus Heerlen Huisvesting BV	CMD B.V.	
			1.2.7.	Toerisme en recreatie						Lening aan Toverland Holding B.V.		
			1.2.8.	Innovatieve landbouw						Lening aan Gebru B.V. recreatiepark Kasteel Ooijen		
			1.3.1.	Arbeidsmarkt								
			1.3.2.	Onderwijs						SROI	Lening aan stichting HAS Lening aan Stichting Zuyderland MC (Atrium) Lening aan Voormalige Stichting Symbiose Lening aan Stichting Plattelandshoës	
2.1 Sociale agenda, zorg en veiligheid	Van Lissum	Rumpen	2.1.1.	Sociale agenda en Zorg								
			2.1.2.	Veiligheid								
2.2 Cultuur	Dieteren	Van Elmpt	2.2.1.	Cultuur			(Provinciale) musea Voormalige Burgemeesterswoning Venlo					
			2.2.2.	Erfgoed								
			2.2.3.	Monumenten								
			2.2.4.	Archeologie								
			2.2.5.	Regionale Media								
2.3 Sport	Dieteren	Van Elmpt	2.3.1.	Sport								
2.4 Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	Spierts	Van den Ham	2.4.1.	Stedelijke ontwikkeling								
			2.4.2.	Kwaliteitsimpuls Limburgse centra								
			2.4.3.	IBA							IBA-Parkstad	
			2.4.4.	Regiodeal transformatie Parkstad								
3.1 Openbaar vervoer en railagenda	Van Damme	Geelen	3.1.1.	Openbaar vervoer en concessie management								
			3.1.2.	Railagenda		Omvorming Prorail naar een publiekrechtelijk ZBO	Stationsgebouw ZLSM	Lening aan Stichting Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij				
3.2 Bereikbaarheid en mobiliteit	Kern	Geelen	3.2.1.	Vorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen								
			3.2.2.	Fiets								
			3.2.3.	Verkeersveiligheid								
			3.2.4.	Logistieke netwerken								
			3.2.5.	Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen			Provinciale wegen, drie steunpunten					
			3.2.6.	Project Buitening Parkstad Limburg		Buitening Parkstad (BPL)						
			3.2.7.	Project N280- West								
			3.2.8.	Project N266								
3.3 Wonen in Limburg	Van Vugt	Van Wankum	3.3.1.	Wonen in Limburg					Startersleningen voor huiseigenaren SvN Stimuleringsleningen Lening aan Stichting Happiness Transitiefonds compartiment 1a zakelijke financieringen Lening aan SineMetU Vastgoed B.V.			
									Lening aan Stichting woonzorg Elisabeth Stift			

Begrotingsprogramma	Aanspreekpunt Begrotings-	Aanspreekpunt strategie	Code	Product	Lokale heffingen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen	Bedrijfsvoering	Financiering	Verbonden partijen	Grondbeleid		
3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	Wvd. Deben	Van Wankum	3.4.1.	Omgevingsvisie					Lening aan Ontwikkelmaatschappij Midden Limburg B.V. Lening aan Stichting Ontwikkelingsmaatschappij ENCI Lening aan OML B.V. Lening EZ inz. Industriepark Swentibold Lening aan Parvus Avez B.V.				
			3.4.2.	Uitvoering ruimtelijk beleid									
			3.4.3.	Werklocaties									
			3.4.4.	Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones									
								Grondbeleid			Lening aan deelneming Commandiet B.V./RvR Limburg beheer B.V. Garantie aan Ruimte voor Ruimte Limburg C.V. Garantie aan Ruimte voor Ruimte Limburg C.V. inzake rekening courant	Provincie Limburg Commandiet B.V. RvR Limburg C.V. Ruimte voor Ruimte Limburg Beheer B.V.	
													Laerbroeck IPS / Yard Grondbedrijf Californië II Marsna Paper Brunsum Centrumplan Noord Grondbedrijf Anticiperende Aankopen Erpacht railterminal Tradeport Noord Erpachtgronden tuinbouwgebied Siberië Erpachtgronden Trade Port Noord Erpacht Watersley Erpacht Natures Green Erpacht Leeuwvrouwerij Valkenburg Erpachtgronden v.m. Andeno terrein Venlo Erpachtgronden restant krediet Erpachtgronden Haven Wanssum Voorraad ruilgronden/anticiperende
3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas	Salomons	Bijmakers	3.5.1. 3.5.2.	Programma Maasvallei Ooijen-Wanssum									
3.6 Water	Salomons	Bijmakers	3.6.1.	Water	Grondwaterheffing Waterwet				Lening aan N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg	N.V. WML			
3.7 Energie, circulaire economie en milieu	Van Vugt	Engelen	3.7.1.	Energie					Garantstelling aan LEF t.b.v. Mijwater Lening aan Richochet B.V. Lening aan Coöperatie Burger Windpark De Kookepan	Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V.			
			3.7.2.	Duurzaamheid en Circulaire economie									
			3.7.3.	Milieu									
			3.7.4.	Bodem en ondergrond			Bodemsanering						
			3.7.5.	Mijnbouwschade									
			3.7.11.	Coördinatie RUD								RUD Noord RUD Zuid-Limburg	
			3.7.12. 3.7.13.	Vergunningen Handhaving			Heffing ontgrondingen Omgevingsvergunningen						
3.8 Natuur	Salomons	Bijmakers	3.8.1.	Natuur	Wet Natuurbescherming								
4.1 Bestuur	Baeten	Kupers	4.1.1.	Rijks- en veiligheidsstaken CdK					Garantie aan Nationaal Groenfonds Lening aan Coöperatie Natuurlijk Limburg		Ontwikkelopgave Natuur		
			4.1.2.	Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie									
			4.1.3.	Integriteit									
			4.1.4.	Coördinatie Interbestuurlijk toezicht									
			4.1.5.	Toezicht gemeentefinanciën									
			4.1.6.	IPO								IPO	
			4.1.7.	Internationalisering									
			4.1.8.	Euregiobestuur, Managementautoriteit Interreg EMR								Stichting Euregio Maas-Rijn	
			4.1.9.	Strategische Public affairs									
			4.1.10.	Branding									
			4.1.11.	Overige bestuurlijke zaken									
			4.2 Overhead	Smeets	Bijmakers	4.2.0.	Overhead			Kasteel Groot Buggenum	Lening aan Stichting Kasteel Groot Buggenum Renteloze studievoorschotten		
			4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financien	Smeets	Baeten	4.3.1.	MRB	Opcenten MRB	Opbrengsten opcenten MRB				
4.3.2.	Provinciefonds					Uitkering Provinciefonds Nazorg stortplaatsen							
4.4 Provinciale Staten en Griffie			4.4.1.	Provinciale Staten en Griffie						Zuidelijke Rekenkamer			

5.1. Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de uitgangspunten voor de heffing van belastingen en rechten, de lokale lastendruk en de kwijtschelding.

Algemeen

Lokale heffingen zijn inkomsten die worden verkregen op grond van publiekrechtelijke regels (voornamelijk heffingen, onder te verdelen in belastingen en retributies) en betreffen de facto gedwongen bijdragen – voornamelijk van haar inwoners (in hoofdzaak de opcenten op de motorrijtuigenbelasting) en in mindere mate van het bedrijfsleven – aan de lokale overheid. Er zijn twee soorten lokale heffingen: heffingen waarvan de besteding wettelijk is gebonden en heffingen waarvan de besteding wettelijk ongebonden en daarom vrij besteedbaar is.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de totale inkomsten uit lokale heffingen verdeeld naar gebonden en ongebonden heffingen over de jaren 2017 tot en met 2019.

Inkomsten lokale heffingen (bedragen € x 1.000)

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019	Procentueel verschil
Ongebonden						
Opcenten MRB	103.218	106.947	108.354	108.156	-/- 198	-/- 0,18%
Leges	1.952	1.301	1.433	1.373	-/- 60	-/- 4,19%
Gebonden						
Grondwaterheffing	966	938	958	1.006	48	5,01%
Totaal	106.136	109.186	110.745	110.535	-/- 210	-/- 0,19%

De opbrengst opcenten MRB over 2019 is 0,18% (€ 0,198 miljoen) minder dan geraamd. Bij de tweede afwijkingenrapportage in 2019 is op basis van de autonome groei van het wagenpark en verschuiving naar andere (ergo zwaardere) gewichtsklassen binnen het wagenpark de geraamde opbrengst positief bijgesteld met € 1,407 mln., waarmee de totaal geraamde opbrengst op € 108,354 mln. kwam. Op realisatiebasis is € 0,198 mln. (-/- 0,18%) minder ontvangen. Oorzaak hiervan is dat de voorziene groei voor 2019 marginaal lager ligt dan geprognosticeerd. In 2019 bedroeg de autonome groei 1,32% ten opzichte van het jaar daarvoor. Een ontwikkeling welke zich recentelijk heeft aangediend met een mogelijke toenemende impact op de opbrengst provinciale opcenten is de groeiende markt van de private lease. Aangezien de leasemaatschappijen en niet de gebruiker belastingplichtig zijn, kan er sprake zijn van een weglekeffect naar die provincies waar deze maatschappijen zijn gevestigd. De tien grootste leasemaatschappijen van Nederland zijn niet in Limburg gevestigd. In 2019 was de invloed op de opbrengst opcenten nog marginaal. Naast de gevolgen van de toenemende private lease markt is verder sprake van een geleidelijke toename van elektrische auto's die momenteel vrijgesteld zijn van motorrijtuigenbelasting. Voor 2019 was het absolute aantal in de Provincie nog relatief gering, maar wel toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Gelet op het concept Klimaatakkoord, waarin is afgesproken dat na 2030 (inmiddels weer verschoven naar een later tijdstip) geen auto op fossiele brandstof meer wordt verkocht, zal de invloed op de opbrengst opcenten op de hoofdsom motorrijtuigenbelasting substantieel zijn. In 2019 zijn met het Rijk afspraken gemaakt over mogelijke oplossingen om inkomstenderving voor de provincies te

compenseren. Hiertoe is in 2019 een zogenaamd artikel 2 Wet Financiële Verhoudingen onderzoek gestart. Naast dit onderzoek, is in 2019 een breed onderzoek gestart naar de (on)mogelijkheden om een fundamentele stelselherziening te gaan invoeren. De Provincie Limburg heeft in dit verband gepleit voor het handhaven van de huidige “opcentenheffing op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting” systematiek. In de tweede helft van 2020 zullen de resultaten van beide onderzoeken aan het IPO worden voorgelegd.

Op realisatiebasis wijken de totale inkomsten uit provinciale heffingen slechts marginaal af van de ramingen over 2019. Het nadelig verschil bedraagt 0,19% (€ 0,210 mln.).

Beleid ten aanzien van de diverse provinciale heffingen

Het beleid van de volgende provinciale heffingen wordt hierna toegelicht, te verdelen in de onderdelen:

- opcenten op de motorrijtuigenbelasting en lokale lastendruk;
- leges en kostendekkendheid;
- grondwaterheffing;
- ontgrondingenheffing;
- regels en heffingsmaatstaven provinciale heffingen;
- kwijtscheldingsbeleid.

Opcenten op de motorrijtuigenbelasting en lokale lastendruk

Conform het in 2019 afgelopen coalitieakkoord 2016-2019 is besloten om de opcenten op de motorrijtuigenbelasting niet te verhogen en niet te indexeren. Het tarief is derhalve ook in 2019 op 77,9 opcenten gehandhaafd. In het collegeprogramma “Vernieuwend Verbinden” 2019-2023 is er voor gekozen om het aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting in de jaren 2020 en 2021 gelijk te houden aan het niveau 2019 en vervolgens met ingang van 2022 jaarlijks te indexeren op basis van de uitgangspunten van de begroting 2020-2023. Het aantal opcenten in de jaren 2020 en 2021 blijft ongewijzigd 77,9.

Aantal opcenten MRB 2019-2022

Per 1 jan	Van	Prijnsindex		mutatie
			naar	
2018	77,9		77,9	0%
2019	77,9		77,9	0%
2020	77,9		77,9	0%
2021	79,4		77,9	0%

Het aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting dat de provincies mogen heffen is met ingang van 1 januari 2019 gemaximeerd op 113,2 en wordt voor elk kalenderjaar geïndexeerd met de tabelcorrectiefactor (betreft een indexatiefactor ergo inflatiecorrectie welke wordt gehanteerd voor diverse bedragen in de belastingwet- en regelgeving). De opbrengst van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting in 2019 is gebaseerd op een opbrengst per opcent van ruim € 1,391 mln. De Provincie kende een onbenutte belastingcapaciteit bij de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting in 2019 op basis van de maximaal te heffen aantal opcenten in 2019 van 113,2. De feitelijke heffing bedraagt 77,9. Onbenut blijven daardoor 35,3 opcenten oftewel een onbenutte belastingcapaciteit in 2019 van € 49,1 mln.

Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de procenten van belang.

Ontwikkeling tarieven MRB (bedragen € x 1 mln.)

	2016	2017	2018	2019
Provincie Limburg	77,9	77,9	77,9	77,9
Landelijk gemiddelde	80,4	80,5	80,5	81,4
Wettelijk maximum	110,6	111	111,8	113,2
Limburg als % van het wettelijke maximum	70,4	70,2	69,7	68,8

Leges en kostendekkendheid

Provinciale leges worden geheven op grond van artikel 223 Provinciewet. Er bestaat een directe relatie met de hoogte van het in rekening te brengen legesbedrag en de kosten van de dienstverlening door de Provincie. Het beleid van de Provincie is gericht op een combinatie van volledige kostendekking en kruissubsidiëring, waarbij kruissubsidiëring met name is toegepast bij het bepalen van de tarieven in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) tussen de bouwwerken met hoge versus lage bouwkosten, respectievelijk kappen, uitrusten en reclame activiteiten. Verder kan worden aangegeven dat er sprake is van een directe relatie tussen de hoogte van het legesbedrag en de kosten die gepaard gaan met een aangevraagde dienstverlening. Dit heeft tot gevolg dat er nooit winst gemaakt mag worden op legesplichtige diensten. In procedures voor de rechtbank worden de leges tarieven hieraan getoetst en niet voldoen aan deze wettelijke voorschriften kan in voorkomende gevallen leiden tot onverbindendheid van de provinciale legesverordening.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn decentrale overheden met ingang van 2017 verplicht inzicht te geven in de mate van kostendekkendheid van de leges tarieven. Op begrotingsbasis bedroeg de gemiddelde mate van kostendekking in 2019 voor de totale leges 69%. Op grond van realisatie wordt onderstaand een overzicht gegeven van de gemiddelde mate van kostendekking in 2019.

Kostendekkendheid provinciale leges 2019 op realisatie basis

Recapitulatie Kostendekkendheidsonderzoek tarieventabel Provincie Limburg 2019				
	Component overhead	Totale lasten	Opbrengsten	Percentage
Totaal	€549.143	€1.852.810	€1.269.970	69%
Vergunningen, ontheffingen e.d. op grond van provinciale en wettelijke voorschriften				
LEGES				
ONTGRONDINGENWET	€ 42.521	€152.679	€68.700	45%
WATERWET	€4.991	€17.922	€ 14.587	81%
WET ALGEMENE BEPALINGEN OMGEVINGSRECHT	€374.220	€1.224.720	€773.691	63%
WET NATUURBESCHERMING0	€127.410	€457.488	€412.991	90%
BELASTINGEN				
GRONDWATERHEFFINGS-VERORDENING	€308.077,34	€1.106.202	€1.106.202	100%

NB. De gegevens in de kolom "opbrengsten" zijn gebaseerd op de fiscaliteitsregels.

Leges in het kader van de Ontgrondingenwet

De Ontgrondingenwet regelt het winnen van zand, grind, klei en andere materialen uit de Nederlandse bodem. Ontgrondingen mogen slechts plaatsvinden als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling, bijvoorbeeld: hoogwaterbeveiliging, natuurontwikkelingen en recreatie. Ondernemingen die voor dat doel oppervlakte delfstoffen willen winnen, dienen een vergunning aan te vragen op basis van deze wet.

Aan het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning op basis van de Ontgrondingenwet zijn leges verbonden. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn en het beleid is erop gericht dat de tarieven in meerjarig perspectief niet fluctueren.

Leges in het kader van de Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een bijdrage aan doelstellingen van de wetgever met betrekking tot vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten (deregulering). Primaire doelstelling van de Waterwet is dat het Rijk, waterschappen, provincies en gemeenten beter zijn uitgerust om wateroverlast, waterschaarste en waterverontreiniging tegen te gaan. Aangezien de Provincie binnen haar grenzen bevoegd gezag is, mag zij voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een Waterwetvergunning leges heffen. De leges mogen ook hier maximaal kostendekkend zijn en het beleid is erop gericht dat de tarieven in meerjarig perspectief niet fluctueren.

Leges in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is per 1 oktober 2010 in werking getreden, waarbij een 25-tal vergunningstelsels zijn samengevoegd tot één omgevingsvergunning. Dit betekent onder meer dat bouwgerelateerde legestarieven onder de werking van de Wabo vallen. In de tarieventabel is in het kader van de Wabo een bewuste keuze gemaakt om voor de wat kleinere bouwwerken, gelet op de omvang van de bouwkosten, een wat lager dan kostendekkend tarief te hanteren. In samenhang daarmee is het uitgangspunt dat de mate van kostendekking binnen het hoofdstuk Wabo van de gezamenlijke te verlenen diensten 100% bedraagt (kruissubsidiëring), waarbij fluctuaties van de tarieven in meerjarig perspectief worden vermeden.

Leges in het kader van de Omgevingswet

Provincies zijn, samen met gemeenten, voor een groot deel verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening in Nederland. Momenteel wordt er gewerkt aan een fundamentele stelselherziening van het omgevingsrecht. Dit moet leiden tot de vaststelling van de Omgevingswet, waarin alle wetgeving ten aanzien van het fysieke domein wordt geïntegreerd, zowel inhoudelijk als procedureel. Deze wet gaat onder andere de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet milieubeheer vervangen en moet leiden tot minder regels, heldere en snellere procedures en een aanzienlijke besparing in de kosten. De Provincies zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening in Nederland. De Omgevingswet raakt de provincies in de kern van hun functioneren. In het wetsvoorstel zijn de taken en bevoegdheden van de verschillende overheden voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. Om de provincies in staat te stellen deze taken en bevoegdheden waar te maken, zijn een aantal kerninstrumenten opgenomen. Het gaat daarbij om instrumenten die de totstandkoming van het omgevingsbeleid ondersteunen (omgevingsvisie en programma's), instrumenten voor doorwerking (instructieregels en –besluiten) en regels en toestemmingen die zijn gericht tot initiatiefnemers (omgevingsverordening, -vergunning en projectbesluit). De vernieuwing van het Omgevingsrecht via de Omgevingswet is een belangrijk dossier, dat de provincies in de uitoefening van al haar kerntaken raakt. Daarmee is het een unieke

opgave. De wet raakt niet alleen de rol en het bijbehorende instrumentarium van provincies in hun verantwoordelijkheid. De komst van de Omgevingswet brengt voor de provincies een ingrijpende veranderopgave met zich mee. Zoals ook vermeld in de Programmabegroting 2020 is de invoering van de Wet uitgesteld tot 2021, hetgeen de provincies de gelegenheid biedt zich nog meer te richten op het aanpassen van werkwijzen en werkprocessen, in lijn met de Omgevingswet.

Leges in het kader van de Wet Natuurbescherming

Medio 2016 is een wijziging van de Legesverordening vastgesteld, waardoor het mogelijk werd om voor aanvragen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 leges te heffen. In 2017 is deze wet vervangen door de Wet natuurbescherming. De toerekenbare kosten die gepaard gaan met de vergunningverlening worden verhaald op basis van volledige kostendekkendheid. De tarieven zijn gedifferentieerd naar de categorieën landbouw en overige, industrie en infrastructuur. Hierbij is geen sprake van kruissubsidiëring tussen de categorieën.

Heffing op grond van de Waterwet (belasting krachtens artikel 7.7 Waterwet), de zogenoemde Grondwaterheffing

Onder de naam “Grondwaterheffing” wordt een directe belasting geheven op het onttrekken van grondwater ter bestrijding van de kosten als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. Het betreft derhalve een bestemmingsheffing. Deze heffing dient ter dekking van de kosten die gepaard gaan met de grondwateronttrekking. Het betreft hier een belasting en geen legesheffing. Bij een belastingheffing is de mate van kostendekking niet aan de orde.

Regels en heffingsmaatstaven provinciale heffingen

De regels van de provinciale heffingen, evenals de toegepaste heffingsmaatstaven, komen expliciet aan de orde bij de jaarlijkse vaststelling van de verschillende belastingverordeningen door Provinciale Staten. De uitgangspunten voor deze heffingen zijn opgenomen in de programmabegroting 2019.

Kwijtscheldingsbeleid

Het provinciale kwijtscheldingsbeleid volgt het rijksbeleid op grond van artikel 232e, tweede lid, van de Provinciewet. Uitzonderingen daarop zijn, in daartoe voorkomende gevallen, in de desbetreffende verordening opgenomen. Dit beleid wordt uitsluitend gehanteerd voor natuurlijke personen. Aan niet-natuurlijke personen wordt geen kwijtschelding verleend. Aangezien het leeuwendeel van de belastingplichtigen niet-natuurlijke personen betreffen, is kwijtschelding niet of nauwelijks aan de orde.

5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Met de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing doet de Provincie Limburg verslag van de risico's die zij mogelijk loopt bij de uitvoering van de beleidsdoelstellingen of die zij heeft opgelopen tijdens de beleidsbepaling in voorgaande jaren en die financieel niet zijn afgedekt. Deze paragraaf bevat minimaal een uiteenzetting van de wettelijk verplichte onderdelen:

- a) het beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's;
- b) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- c) een inventarisatie van de risico's;
- d) overzicht kengetallen financiële positie.

De Provincie Limburg presenteert daarnaast de confrontatie tussen de risico's en beschikbare weerstandscapaciteit en biedt aan het begin van deze paragraaf de conclusie over het weerstandsvermogen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de (gewogen) risico's af te dekken. Op het (incidentele) weerstandsvermogen is een zodanig groot surplus aanwezig, dat dit ruim voldoende is om meerjarig als buffer te dienen voor het benodigde weerstandsvermogen, dankzij de sterke positie van het provinciale Eigen Vermogen. In de onderdelen b en c worden de in de onderstaande tabel genoemde onderdelen toegelicht.

Tabel 2.1: Beslag op weerstandsvermogen per 31-12-2019 (bedragen € x 1 mln.)

	Incidenteel	Structureel	31-12-2019	31-12-2018
Beschikbaar weerstandscapaciteit	1.058	49	1.107	1.170
Risico's (gewogen)	12	10	22	47
Surplus weerstandsvermogen	1.046	39	1.085	1.123
Beslag op weerstandsvermogen	1%	20%	2%	4%

Het beslag op het weerstandsvermogen (€ 22 mln.) is het saldo van de gewogen risico's die individueel bepaald zijn.

Ad a) Het beleid inzake weerstandscapaciteit en risico's

Als gevolg van externe en interne ontwikkelingen is risicomanagement belangrijk voor de Provincie Limburg.

De belangrijkste uitgangspunten van het risicobeleid en risicomanagement zijn:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere planning- en control cyclus en levert een bijdrage aan het realiseren van bestuurlijk gewenste doelstellingen, beleidseffecten en prestaties van de Provincie Limburg;
- Risicomanagement heeft de functie om risico's op kansen en bedreigingen expliciet te maken en is erop gericht om de verworven kennis en ervaring met betrekking tot risico's te verankeren binnen de organisatie.

Als definitie voor het begrip Risicomanagement wordt gehanteerd: "Het gestructureerd managen van de risico's, dat een organisatie om financiële dan wel niet-financiële redenen de beleidsdoelen niet of niet volledig realiseert". Hierbij is risicomanagement een methode voor het op systematische wijze identificeren, analyseren, evalueren, beheersen, monitoren en communiceren van de risico's die

samenhangen met een activiteit, functie of proces met als doel het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid dat de doelstellingen van de organisatie zullen worden gerealiseerd.

Als definitie voor het begrip 'Risico' wordt gehanteerd: *'onzekerheid dat een gebeurtenis zich voordoet, waarbij zowel positieve als negatieve effecten kunnen optreden, die van invloed zijn op het doelbereik'*.

De volgende maatregelen zijn in de afgelopen jaren ingevoerd op het gebied van risicopreventie en –signalering om het risicobewustzijn binnen de organisatie te stimuleren:

- Het permanent verbeteren van de administratieve organisatie en interne controle in nauw overleg met de huisaccountant;
- Het opstellen en jaarlijks updaten van een fraude-risicoanalyse;
- Het beheren van een convenant 'Horizontaal Toezicht' met de Belastingdienst, waarbij blijkt dat de Belastingdienst de fiscale beheersorganisatie als effectief heeft beoordeeld;
- Aanstellen van een integriteitsfunctionaris;
- Het hanteren van het beleidskader Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O). Met dit kader beschikt de Provincie over een integraal beleid op het gebied van Misbruik en Oneigenlijk gebruik van provinciale regelingen en voorzieningen en integriteit;
- Het formeren van een, multidisciplinair samengesteld, portfolioteam, dat zich nadrukkelijk bezighoudt met de beoordeling en beheersing van (project)initiatieven. Een van de producten is de nota "Sturing in samenwerking 2.0", een beschrijving van het strategisch investerings-en uitvoeringskader. Dit doorontwikkelde sturingskader is door Provinciale Staten vastgesteld op 10 februari 2017;
- In 2019 is het compliance team Verbonden Partijen gestart met als doel om een structurele inbedding, verbetering en professionalisering van de 'checks and balances' in de governance van de verbonden partijen te realiseren;
- Certificering van het grondverwervingsproces;
- In 2018 is het Informatiebeveiligingsbeleid herijkt (GS 11-12-2018) en middels een mededeling aan Provinciale Staten kenbaar gemaakt (2018/48553).

Om tot een meer centrale regie te komen op de verschillende initiatieven op het gebied van risicomanagement binnen de provinciale organisatie (juridisch, financieel, fiscaal, treasury, projecten e.d.) is een concernbreed control-raamwerk opgesteld. Het control-raamwerk geeft een duidelijk kader en is een sturingskompas voor de ambtelijke organisatie. Het moet leiden tot een verbeterd risicobewustzijn binnen de organisatie en een integraal periodiek inzicht in risicobeheersing. Het leidt tot een meer gestandaardiseerde wijze van het inbedden van risicomanagement in de organisatie, werkprocessen en rapportages. Met het invoeren van het control-raamwerk wordt invulling gegeven aan het advies van de accountant om risicomanagement verder te verbeteren.

In 2020 zal een verdere impuls worden gegeven aan het concernbrede control-raamwerk. De opzet van de organisatie van control wordt geoptimaliseerd.

Ad b) Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de bestaande taken. Dit 'vermogen' is het geheel van middelen en mogelijkheden binnen de financiële positie van de Provincie, die zij als 'vrij aanwendbaar' wil aanmerken. Het gaat dus om vrij aanwendbare middelen waar geen enkele verplichting tegenover mag staan en mogelijk nog te genereren (onbenutte) inkomsten.

In overeenstemming met het BBV maken wij bij de opbouw en samenstelling van de weerstandscapaciteit onderscheid tussen incidentele en structurele componenten.

Onder incidentele risico's wordt verstaan risico's welke een éénmalige last tot gevolg kunnen hebben.

Onder structurele risico's wordt verstaan risico's welke leiden tot structurele lasten (meerdere boekjaren). Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden die éénmalig kunnen worden ingezet.

Onder structurele weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden welke structureel (meerdere boekjaren) kunnen worden ingezet.

Incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bedraagt, op basis van de balans per 31-12-2019 ruim € 1.058 mln. en is als volgt samengesteld:

Tabel 2.2: Inventarisatie incidentele weerstandscapaciteit (bedragen € x 1 mln.)

Capaciteit algemene reserve vrij aanwendbaar	90
Capaciteit Immunitatiereserve (onderdeel gebonden reserves)	1.007
Totaal capaciteit reserves	1.097
Correctie boekwaarde activa 'bijdragen in activa van derden'.	39
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	1.058

De correctie van activaposten wordt gedaan, omdat deze activaposten geen waarde vertegenwoordigen in het economisch verkeer en dus niet kunnen worden ingezet voor het afdekken van financiële tegenvallers.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is vooral van belang voor het opvangen van optredende risico's die over de tijd uitgestrekt effect hebben en om de incidentele weerstandscapaciteit aan te vullen na het optreden van risico's. De structurele middelen om risico's op te vangen bestaan uit de onbenutte belastingcapaciteit van € 49 mln.

Ad c) Een inventarisatie van de risico's

Het risicoprofiel van de Provincie is breder dan de risico's die wij in deze paragraaf presenteren. Risico's komen immers in alle soorten en maten voor. Vanuit jaarrekening-oogpunt zijn echter vooral de financiële risico's van belang. De risico's die we onderkennen hebben betrekking op Verbonden partijen, leningen/garanties, debiteuren, het grondbeleid, groot onderhoud en daarnaast risico's die voortvloeien uit de uitoefening van de provinciale taken (zie tabel 2.3). De voorschriften uit het BBV schrijven voor dat, indien nodig, een voorziening moet worden getroffen. Daarnaast zijn er bestemmingsreserves ingesteld.

Tabel 2.3: Totaaloverzicht risico's (bedragen € x 1 mln.)

Aandachtsgebied	Inschatting (gewogen) risico's	Voorziening	Reserve	Opgenomen in weerstandsvermogen
Verbonden partijen (excl. Leningen)	61		61	
Leningen/garanties	19	8	11	
Debiteuren	13	13		
Grondbeleid	11	11		
Groot onderhoud	4		4	
Overig (uitvoering programma's)	22			22

Aandachtsgebied	Inschatting (gewogen) risico's	Voorziening	Reserve	Opgenomen in weerstandsvermogen
e.d.)				
Totaal	130	32	76	22*

* Het totaalrisico ad € 22 mln. dat opgenomen is in het weerstandsvermogen, is (tekstueel) nader gespecificeerd in tabel 2.4.

Risicoprofiel

Tabel 2.4: Belangrijke risico's voor het weerstandsvermogen en risicobeheersing

	Begrotingsprogramma	Risico
1	1.1 Investeringsklimaat	Europese programma's
2	3.1 Openbaar vervoer en railagenda 3.2 Bereikbaarheid en Mobiliteit	Omvorming Prorail naar een publiekrechtelijk ZBO*
3	3.2 Bereikbaarheid en mobiliteit	Buitenring Parkstad (BPL)*
4	3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	Grondbeleid
5	3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas	Gebiedsontwikkeling Ooijen Wanssum
6	3.7 Energie, duurzaamheid en milieu.	Bodemsanering
7	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Nazorg stortplaatsen
8	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Renterisico*
9	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Indexeringen loon- en prijscompensatie
10	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Uitkering Provinciefonds*
11	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Opbrengsten opcenten MRB

* Dit betreffen de grootste risico's die gedetailleerd worden toegelicht in deze paragraaf.

De (gewogen) risico's in de jaarrekening 2019, waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen en die van materieel belang zijn voor onze financiële positie, bedragen € 22 mln. (zie tabel 2.1). Dit is lager dan de risico-inschatting die gemaakt is bij de jaarrekening 2018 (€ 47 mln.). De daling is met name veroorzaakt door de daling van de risico's Buitenring Parkstad, de omvorming Prorail en de rente.

Er is naar gestreefd om de risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd in beeld te brengen, met in acht name van het wettelijke kader.

De belangrijkste risico's worden onderstaand gepresenteerd. Bij de uitwerking wordt ingegaan op een aantal relevante aspecten: de omschrijving van het risico, de mogelijke financiële impact, duidelijkheid over de hoogte van de financiële relatie, een schets van de belangrijkste ontwikkelingen en tot slot een overzicht van de belangrijkste beheersmaatregelen.

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor de uitvoering van de wettelijke taken vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de complexe inrichtingen, waaronder alle Brzo (Besluit risico zware ongevallen) inrichtingen, inrichtingen die vallen onder Europese Richtlijn Industriële Emissies (RIE) (IPPC-inrichtingen), inrichtingen met afvalverwerkende activiteiten en ontgrondingen. Met het stellen van voorwaarden en het houden van toezicht wordt gestreefd de kans

van een incident tot een minimum te beperken. Het risico op een incident kan echter niet altijd worden voorkomen. In dat geval kan het zijn dat de kosten die verband houden met onze rol als bevoegd gezag uiteindelijk niet op de veroorzaker te verhalen zijn.

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State het Programma Aanpak Stikstof (PAS) onverbindend verklaard. Dit betekent dat het PAS niet meer kan worden gebruikt voor het verlenen van vergunningen. Vergunningverlening is sinds 29 mei 2019 gestagneerd. In het Limburgse Aanvalsplan Stikstof hebben wij aangegeven welke aanpak wij hanteren voor de stikstofproblematiek. Het vaststellen van nieuwe beleidsregels (beleidsregel intern en extern salderen in Limburg) is een eerste stap in het langzaam weer opstarten van vergunningverlening. Zonder het PAS verloopt vergunningverlening moeizamer, omdat er geen enkele sprake mag zijn van een toename van stikstofdepositie op aangewezen, overbelaste Natura 2000-gebieden. Op dit moment moeten alle zeilen bijgezet worden om binnen de beleidsregels en de landelijke afspraken te kunnen zorgen voor passende vergunningen, ook voor activiteiten waar we zelf actief (financieel) bij betrokken zijn. De financiële gevolgen van de geschetste ontwikkelingen zijn op dit moment niet te kwantificeren.

Coronacrisis

Zoals in de inleiding vermeld is er sprake van de coronacrisis. In de jaarrekening is uitgebreid beschreven hoe hier in de jaarstukken mee is omgegaan (6.7 Gebeurtenissen na balansdatum) en welke maatregelen tot nu toe zijn genomen. Er is sprake van veel onzekerheden. De financiële risico's zijn nog niet doorvertaald in deze jaarstukken omdat daartoe, tot aan het moment van de controleverklaring, het aan deugdelijke informatie ontbreekt. In dit kader wordt volstaan met het benoemen van het risico. Derhalve zijn deze ook niet meegewogen in de bepaling van het huidige surplus weerstandsvermogen.

Het betekent concreet dat alleen feitelijke faillissementen die zich gedurende het proces tussen controleverklaring en feitelijke vaststelling door PS nog voordoen in 2020 in principe meegenomen zullen worden in de cijfers in de jaarstukken 2019. Dat betekent dat in een dergelijk geval bekeken moet worden of de controleverklaring moet worden herzien en of er een erratum moet volgen op de Jaarstukken 2019. Verdere financiële gevolgen worden verwerkt in 2020.

BPL - Werk-met-werk	
Financiële impact	€ 2,2 mln.
Risico-omschrijving	<p>In de financieringsovereenkomst Buitenring Parkstad Limburg (BPL) zijn een aantal afspraken gemaakt c.q. verplichtingen vastgelegd ten aanzien van de bijdrage van de regio en gemeenten in het project BPL. Eén van deze verplichtingen (art. 3.6) betreft de meerkosten Inpassingsplan 2012 voor Parkstad, gemaximeerd op € 7,7 mln. Provincie en regio zullen zich gezamenlijk inspannen deze regiobijdrage (zonder contant geld) vanuit Werk met werk te realiseren tot de benodigde € 7,7 mln.</p> <p>Het risico bestaat dat geen geld kan worden opgebracht uit de € 7,7 mln. vanuit “werk met werk”.</p> <p>Ten aanzien van de totale (verdiencapaciteit en werk-met-werk) openstaande regionale bijdrage groot € 22,7 mln., heeft de Provincie een aanbod gedaan om de regio bijdrage te verlagen met € 10 mln. tot € 12,7 mln.</p>
Termijn duidelijkheid	2020
Ontwikkeling/status	<p>Met Parkstad Limburg zijn de financieringsafspraken geregeld in de financieringsovereenkomst. Deze overeenkomst is door het College van GS vastgesteld op 5 februari 2013 en ondertekend door alle gemeenten (3^e kwartaal van 2013, Kerkrade 4^e kwartaal 2014).</p> <p>Op 1 maart 2018 is een bestuursafpraak ondertekend (m.u.v. gemeente Brunssum) waarin de mogelijkheden om de inspanningsverplichting in te vullen, in beeld zijn gebracht.</p> <p>In antwoord op het Provinciaal aanbod om de regionale bijdrage te verlagen, heeft de Regio Parkstad (excl. Gemeente Brunssum) inmiddels € 11 mln. toegezegd. Het risico is hiermee teruggebracht naar € 2,2 mln. (€ 7,7 mln. -/- 50% van € 11,0 mln.). Met Brunssum vindt nog overleg plaats over haar bijdrage.</p>
Acties/beheersing	Periodieke rapportage over de voortgang van deze gezamenlijke inspanningsverplichting.

BPL - Verdiencapaciteit	
Financiële impact	€ 17 mln.
Risico-omschrijving	<p>In de financieringsovereenkomst Buitenring Parkstad Limburg (BPL) zijn een aantal afspraken gemaakt c.q. verplichtingen vastgelegd ten aanzien van de bijdrage van de regio en gemeenten in het project BPL. De inspanningsverplichting van de regio is gemaximeerd op € 15 miljoen en voor de Provincie op maximaal € 7,5 miljoen. De bijdrage is als volgt samengesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ € 7,5 mln. door de regio te betalen op basis van de financiële overeenkomst gesloten met Parkstad d.d. 15 juli 2009; ▪ € 15 mln. opbrengsten gebiedsontwikkeling van provincie en regio gezamenlijk op basis van de financiële overeenkomst gesloten met Parkstad d.d. 15 juli 2009. De randvoorwaarden, waarbinnen dit kan plaatsvinden, en welke instrumentarium daarbij wordt ingezet, worden door de Provincie en regio gezamenlijk vastgesteld.

BPL - Verdien capaciteit	
	<p>Verdien capaciteiten worden gelijk over Provincie en regio verdeeld als inbreng in de inspanningsverplichting. Extra opbrengsten boven de vastgestelde inspanningsverplichtingen uit gebiedsontwikkeling kunnen worden ingezet voor Werk met werk;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Indien de inspanningsverplichting van de regio onverhoopt niet mocht slagen, treden Provincie en regio in overleg (zonder dat dit zal leiden tot een vraag voor aanvullend contant geld). <p>Ten aanzien van de totale (verdien capaciteit en werk-met-werk) openstaande regionale bijdrage groot € 22,7 mln., heeft de Provincie een aanbod gedaan om de regio bijdrage te verlagen met € 10 mln. tot € 12,7 mln.</p>
Termijn duidelijkheid	2020
Ontwikkeling/status	<p>Met Parkstad Limburg zijn de financieringsafspraken geregeld in de financieringsovereenkomst. Deze overeenkomst is door het College van GS vastgesteld op 5 februari 2013 en ondertekend door alle gemeenten (3^e kwartaal van 2013, Kerkrade 4^e kwartaal 2014).</p> <p>Op 1 maart 2018 is een bestuursafpraak ondertekend (m.u.v. gemeente Brunssum) waarin de mogelijkheden om de inspanningsverplichting in te vullen, in beeld zijn gebracht.</p> <p>In antwoord op het Provinciaal aanbod om de regionale bijdrage te verlagen, heeft de Regio Parkstad (excl. Gemeente Brunssum) inmiddels € 11 mln. toegezegd. Het risico is hiermee teruggebracht naar € 17 mln. (€ 22,5 mln. -/- 50% van € 11,0 mln.). Met Brunssum vindt nog overleg plaats over haar bijdrage.</p>
Acties/beheersing	Periodieke rapportage over de voortgang van de gezamenlijke inspanningsverplichting.

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO	
Financiële impact	Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met eigen rechtspersoonlijkheid. Het risico voor de drie uitvoeringsprojecten wordt op maximaal € 48,8 miljoen ingeschat
Risico-omschrijving	<p>ProRail zal, zoals aangekondigd in het regeerakkoord 2017-2021 "Vertrouwen in de toekomst" d.d. 10 oktober 2017, worden omgevormd tot een ZBO met eigen rechtspersoonlijkheid. Een gevolg hiervan is dat de investeringskosten in de Nederlandse hoofdspoorweginfrastructuur (hswi) met 21% zullen stijgen als gevolg van het niet meer aftrekbaar zijn van de btw op de kosten aan de zijde van ProRail. In het jaarverslag van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2017) geeft de staatssecretaris aan dat het streven is dat ProRail tijdens deze kabinetsperiode wordt omgevormd tot een publiekrechtelijke zelfstandig bestuursorgaan met eigen rechtspersoonlijkheid en dat de instellingswet per 1 januari 2021 in werking moet treden. Voor de projecten Opwaardering Maaslijn, de Spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf én de Zuidelijke Spoor aansluiting Chemelot (Zuid aansluiting Chemelot) blijft dit risico actueel, al is de verwachting dat kosten die gemaakt zijn tot 1 januari 2021 onder het huidige regime blijven vallen. De insteek van het ministerie is dat</p>

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO	
	<p>er geen nadelige effecten zullen optreden voor opdrachtgevers aan ProRail. Desondanks lopen de gesprekken met het ministerie, IPO en VNG nog steeds. In de programmabegroting zijn de projecten Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf en de opwaardering Maaslijn opgenomen onder railagenda (3.1.2) en is de Zuidelijke Spoor aansluiting Chemelot opgenomen onder 3.2.4. De inschatting die op dit moment gemaakt kan worden komt uit op een bedrag van € 5 mln. voor de spoorverdubbeling (uitgangspunt hierbij is dat de helft van de kosten voor 2021 worden gerealiseerd), € 6 mln. voor de Zuidelijke Spoor aansluiting Chemelot (realisatie na 2021) en voor de Maaslijn wordt het bedrag ingeschat op € 37,8 mln. Exacte plannings van deze uitgaven na 2021 ontbreken op dit moment.</p>
Termijn duidelijkheid	Naar verwachting in 2020.
Ontwikkeling/status	<p>Ten aanzien van dit onderwerp heeft de Staatssecretaris op 23 november 2017 in een brief aan de Tweede Kamer (IENM/BSK-2017/281925) aangegeven dat de omvorming van BV ProRail geen negatief effect voor derden mag hebben. Concreet geeft de Staatssecretaris aan dat de inzet van het kabinet is dat <i>“de kosten niet op de reizigers, de verladere, de vervoerders en de concessieverleners en de investeringen op het spoor worden afgewenteld”</i>.</p> <p>Het College van GS heeft op 21 december 2017 een brief aan de Staatssecretaris van I&W gestuurd waarin opgeroepen wordt om expliciet te bevestigen dat eventueel optredende financiële gevolgen van de omvorming van ProRail door het Rijk zullen worden gecompenseerd.</p> <p>In de hoorzitting, die vooraf ging aan het Ambtelijk Overleg Spoorordering van 31 januari 2018 heeft portefeuillehouder Mackus ingesproken. Naar aanleiding van deze hoorzitting is de impact van de ZBO-status van ProRail intensief besproken in het AO Spoorordering. De Staatssecretaris heeft in dit debat aangegeven dat het de inzet van het kabinet is dat de kosten van de omvorming van ProRail niet op de reizigers, verladere, vervoerders en concessieverleners worden afgewenteld. Desgevraagd gaf de Staatssecretaris ook nog aan dat dit een randvoorwaarde is geweest bij het opnemen van dit aspect in het regeerakkoord.</p> <p>In het jaarverslag van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2017) bevestigt de Staatssecretaris dat de inzet van het Kabinet is dat de eventuele kosten van deze omvorming niet op de reizigers, de verladere, de vervoerders (en de concessieverleners) en de investeringen op het spoor worden afgewenteld. Dit betekent dat de structurele effecten van de btw gemitigeerd moeten worden. Hiertoe bekijkt de Staatssecretaris de optie of ProRail in de toekomst (gedeeltelijk) btw-ondernemer kan blijven, zodat de effecten zich niet voordoen. Daarnaast bekijkt de staatssecretaris of een eventueel btw-effect op andere wijze kan worden gemitigeerd.</p> <p>Het Interprovinciaal Overleg IPO heeft de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in november 2018 (kenmerk IENW/BSK-2018/223268) een brief gestuurd waarin namens het IPO nogmaals een oproep wordt gedaan om – ondanks de herbevestiging dat de omvorming niet zal leiden tot hogere kosten voor derden – snel met definitieve duidelijkheid dient te worden gekomen voor de fiscale en financiële</p>

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO	
	<p>gevolgen die ook de toets van de Europese Commissie kunnen doorstaan. Het IPO roept op dat compensatie via het Provinciefonds werkbaar is, mits die is gekoppeld aan de investeringsomvang van de individuele provincies en de verdeling dus niet via de algemene verdeelsleutel tot stand komt. Tevens is op 13 december 2018 een motie van de leden Amaouch en Ziengs in de Tweede Kamer aangenomen waarin de regering wordt verzocht als onderdeel van de financiële paragraaf in kaart te brengen wat de gevolgen zijn voor lopende of toegekende spoorprojecten en de kostenstijging voor decentrale overheden, indien zij na 2021 opdrachtgever zijn voor ProRail.</p> <p>Medio februari 2020 is een brief naar de Tweede Kamer gestuurd waarin het Rijk aangeeft dat het kabinet wil voorkomen dat Derden, met name decentrale overheden die investeren in hoofdspoorweginfrastructuur te maken krijgen met hogere kosten dan voorzien. Het kabinet geeft aan dat ProRail deze hogere kosten niet doorberekent aan derden. De Rijksoverheid zal ProRail daarvoor compenseren. Het kabinet zal garanderen dat derden dit kostenvoordeel materieel kunnen behouden tot 2040 (in verband met OV Toekomstbeeld 2040). De regeling zal in 2034 worden geëvalueerd om te bekijken of voortzetting in de rede ligt.</p> <p>De komende periode zal - samen met ProRail en de betrokken derden - worden gezien hoe deze waarborg – voor zowel voorziene als toekomstige projecten - zo eenvoudig mogelijk kan worden uitgewerkt passend bij het daarvoor gereserveerde financiële kader. Waar nodig leidt dit tot aanpassingen in de lagere regelgeving die nu in concept in internetconsultatie wordt aangeboden.</p> <p>De Rijksoverheid geeft overigens aan dat de omvorming van ProRail structureel een financieel voordeel oplevert voor de Rijksoverheid.</p>
Acties/beheersing	De portefeuillehouder blijft in gesprek met het Rijk om de nadelige consequenties van deze omvorming te voorkomen.

De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds	
Financiële impact	<p>De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt bepaald door het accres, door overige ingrepen van het Rijk, door taakmutaties, door herverdelingen en vanaf 2015 de onder- of overschrijding van het BCF-plafond.</p> <p>Het accres wordt bepaald door de groei van de rijksuitgaven en varieert van jaar op jaar, maar ook met betrekking tot één jaar. Voor één jaar varieert een accres met maximaal 2 à 3 procentpunt. Het accresbedrag in het provinciefonds wordt bepaald door het accrespercentage te vermenigvuldigen met de bedragen die als algemene en decentralisatie-uitkeringen in het provinciefonds zitten. Door toevoeging van nieuwe bedragen in het provinciefonds neemt bij eenzelfde accrespercentage het accresbedrag toe. Dit is in sterke mate in 2016 gebeurd. Voor Limburg betekent dit dat de variatie in het accrespercentage in 2020 neerkomt op € 4 à 6 mln. (2015: € 2 à 3 mln.). Dit bedrag kan hoger worden als ook het accres van het voorgaande jaar nog wijzigt, want zo'n bijstelling werkt</p>

	De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds
	<p>structureel door, en beide wijzigingen hetzelfde teken (+ of -) hebben. De financiële impact kan dan tot € 6 à 7 mln. oplopen.</p> <p>De systematiek om het accres te bepalen is ontwikkeld om het provinciefonds even snel te laten groeien of dalen als de rijksbegroting. Op deze wijze leveren provincies een evenredige bijdrage aan rijksbezuinigingen. Het Rijk voert ook op andere manieren bezuinigingen op het provinciefonds door. We noemen hier twee grote bezuinigingen: de structurele korting met € 300 mln. vanaf 2011 en de kortingen van € 66 mln. om het BTW-Compensatiefonds in stand te houden. Tot en met 2025 speelt nu de bezuiniging onder de naam 'Minder provincies'. Van 2015 tot en met 2021 is/wordt onder die noemer jaarlijks € 5 mln. structureel aan het provinciefonds onttrokken en van 2022 tot en met 2025 jaarlijks € 10 mln. structureel. Door deze bezuiniging komt het provinciefonds vanaf 2025 op een niveau dat € 75 mln. lager is. De budgettaire impact van dit soort bezuinigingen kan heel sterk variëren. In de regel moet jaarlijks rekening worden gehouden met een mogelijk financieel nadeel hierdoor van € 1 à 2 mln.</p> <p>Nieuwe taken of taken die bij de provincies verdwijnen leiden ook tot meer of minder middelen. Uitgangspunt is dat de middelen toereikend zijn om de taak uit te voeren. Een taakmutatie leidt dan wel tot een wijziging van de algemene uitkering of een decentralisatie-uitkering, maar niet tot een wijziging van de financiële ruimte. De financiële impact is nihil.</p> <p>Een nieuwe verdeling van de algemene uitkering, zoals in 2012, een definitiewijziging van een maatstaf, actualisering van de volumina van verdeelmaatstaven, maar ook elke verdeling van middelen via de maatstaven van het provinciefonds, welke middelen daarvoor op een andere manier werden verdeeld, kunnen leiden tot herverdeeleeffecten. Positieve herverdeeleeffecten betekenen meer middelen dan eerder, en negatieve herverdeeleeffecten minder middelen.</p> <p>Sinds 2017 heeft het provinciefonds een nieuw verdeelmodel. Het model zal uiterlijk in 2020 worden geëvalueerd, waarna weer herverdeeleeffecten kunnen ontstaan.</p> <p>Vanaf 2015 heeft het BTW- Compensatiefonds (BCF) een plafond. Overschrijden de BTW- claims van provincies en gemeenten het plafond, dan wordt de overschrijding gekort op het provincie- en gemeentefonds. Omgekeerd leidt een onderschrijding van het plafond tot een toevoeging aan het provincie- en gemeentefonds. Voorlopig gaan we ervan uit dat de financiële impact € 1 mln. (incidenteel) kan zijn.</p> <p>In totaliteit moeten we met een maximale financiële impact van € 10 mln. per jaar rekening houden.</p> <p>Hoe is het beeld voor 2019 met betrekking tot de uitkeringen?</p> <p>Door middel van het informierend stuk Decembercirculaire Provinciefonds 2019, brief GS van 21-1-2020 (GS 2020-1946), zijn Provinciale Staten geïnformeerd.</p> <p>De decembercirculaire 2019 bevat de stand van zaken met betrekking tot het provinciefonds, nadat het kabinet de Najaarsnota 2019 heeft opgemaakt. De decembercirculaire 2019 betekent financieel slecht nieuws</p>

	De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds
	<p>voor Limburg. Ten opzichte van de septembercirculaire 2019 treedt een structureel nadelig effect op van circa € 1,2 mln. In de periode 2019-2024 betekent dit ruim € 6 mln. minder financiële ruimte.</p> <p>De belangrijkste oorzaak voor deze daling is een actualisatie van de verdeelmaatstaven (variabelen die de hoogte van de algemene uitkering beïnvloeden).</p> <p>Een belangrijke verdeelmaatstaf is het inwonersaantal. In 2019 is sprake van een lichte daling van het aantal inwoners in Limburg (-/- 1.061). Dat verklaart op basis van hoeveelheid x prijs dat de algemene uitkering daalt. Dit effect wordt echter versterkt doordat het totale inwonersaantal van Nederland stijgt (+ 101.079). Hierdoor neemt eveneens het relatieve aandeel van Limburg af, met een groter structureel nadeel als gevolg.</p>
Risico-omschrijving	Zie bij financiële impact.
Termijn duidelijkheid	De uitkering 2019 wordt definitief vastgesteld in de meicirculaire 2020.
Acties/beheersing	Via IPO is continu overleg over de voorstellen van het Rijk.

	Renterisico
Financiële impact	Het maximale structurele renterisico voor de uitstaande middelen is bepaald op € 2,85 mln.
Risico-omschrijving	<p>De (netto) rente-Invloed op het resultaat wordt bepaald door het saldo van het rendement op de provinciale uitzettingen en de rentebijbeschrijving op de interne financieringsmiddelen. Met name de rente-Invloed van de provinciale uitzettingen op de begroting is groot. De renteopbrengsten vormen immers een belangrijk structureel dekkingsmiddel voor de begroting.</p> <p>De Provincie heeft een aanzienlijk volume aan middelen uitstaan waarbij de rentevergoeding bij vrijval onderhevig is aan fluctuaties op de geld- en kapitaalmarkt. Ultimo 2019 bedraagt het totale volume aan uitgezette middelen € 1,14 mld. Het betreft zowel middelen die uitstaan in het kader van de publieke taak (leningen) als middelen van de treasury portefeuille (m.n. obligaties). De blijvend lage geld- en kapitaalmarktrente is voor vrijvallende middelen een belangrijke risicofactor. De financiële impact daarvan is groot, gelet op het volume van de totale portefeuille.</p> <p>In de meerjarenraming renteopbrengst 2019-2033 is voor de te herbeleggen middelen uitgegaan van de huidige lage renteniveaus zoals deze gelden voor de middellange termijn. Indien de rentevergoeding bij Schatkistbankieren of uitzettingen in de vorm van leningen aan decentrale overheden lager is dan begroot, loopt de provincie een renterisico. Indien de rente daalt met 25 basispunten (0,25%) is de rentederving € 2,85 mln., berekend op basis van de totale uitstaande middelen per ultimo 2019 ad € 1,14 mld. Lagere renteopbrengsten kunnen deels worden gecompenseerd door uitzettingen in het kader van de publieke taak, echter de hoogte van deze uitzettingen is afhankelijk van het aantal toegekende financieringen na toetsing aan het Uitvoeringskader SIS 2.0.</p> <p>De obligatieportefeuille inclusief onderhandse leningen (€ 617 mln. per ultimo 2019 nominaal) is belegd met een gemiddelde looptijd van 4 jaar. In</p>

	Renterisico
	<p>2020 wordt in deze portefeuille voor € 45,45 mln. regulier afgelost. De reguliere aflossingen in de financieringsportefeuille (publieke taak) bedragen in 2020 in totaal € 18,64 mln. Naast de geschetste negatieve impact van een lage marktrente zijn de mogelijkheden om optimaal op de markt te opereren ten aanzien van het genereren van renteopbrengsten beperkt sinds het verplicht Schatkistbankieren.</p> <p>Een rentestijging heeft behoudens voor herbelegging van vrijvallende posten in portefeuille geen impact op de begrotingsruimte omdat de portefeuille op nominale waarde is gewaardeerd.</p>
Termijn duidelijkheid	De hoogte van de rentederving is afhankelijk van de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. De inzet van de obligatieportefeuille in uitzettingen in het kader van publieke taak is afhankelijk van de besluitvorming ten aanzien van projecten.
Ontwikkeling/status	Betreft dynamische renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.
Acties/beheersing	De renteontwikkeling in de markt is een exogene factor die niet te beïnvloeden is. Via de planning & control cyclus wordt de meerjarenraming renteopbrengst periodiek aangepast aan de renteverwachtingen en actuele investeringsplanning.

Wijzigingen

Ten opzicht van de jaarstukken 2018 zijn geen risico's vervallen c.q. nieuwe risico's bijgekomen.

Ad d) Overzicht kengetallen financiële positie.

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van zes verplichte kengetallen wordt opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk inzicht over de financiële positie van de provincie.

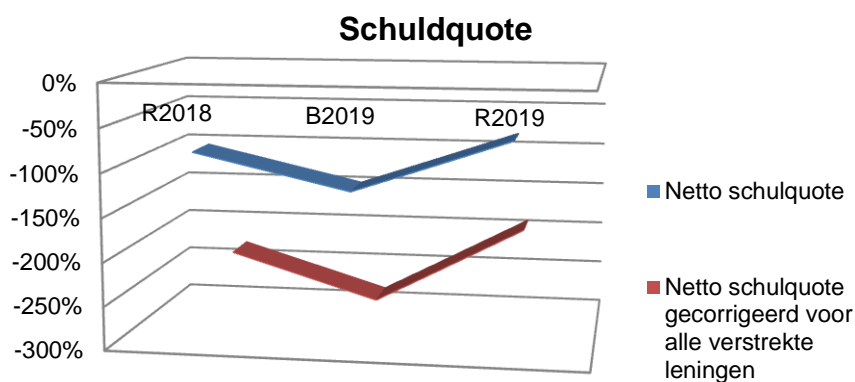
De kengetallen van de begroting 2019 zijn gebaseerd op de primitieve begroting 2019. De zes voorgeschreven kengetallen zullen achtereenvolgens worden beschreven en toegelicht.

Netto schulquote (c.g. gecorrigeerd voor alle leningen).

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schulquote geeft een indicatie van de druk van rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het wordt berekend als het verschil tussen de eigen middelen en de schulden gerelateerd aan de baten exclusief de mutaties in de reserves.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er ook sprake is van doorlenen wordt de netto schulquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk aangegeven wat het aandeel is van de verstrekte leningen en de betekenis daarvan voor de schuldenlast.

Schuldquote	R2018	B2019	R2019
Netto schulquote	-81%	-121%	-61%
Netto schulquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-229%	-283%	-191%

Toelichting:

Een negatieve netto schulquote betekent dat er sprake is van een overschot aan middelen. Dat is bij de Provincie Limburg het geval. Het overschot (lees: de netto schulquote) neemt af ten opzichte van 2018 door afname van de omvang van de belegde middelen maar er blijft sprake van een overschot. De negatieve schulquote wordt deels bepaald door het feit dat de Provincie Limburg over voldoende eigen middelen beschikt om projecten te financieren en dus geen externe financiering hoeft aan te trekken.

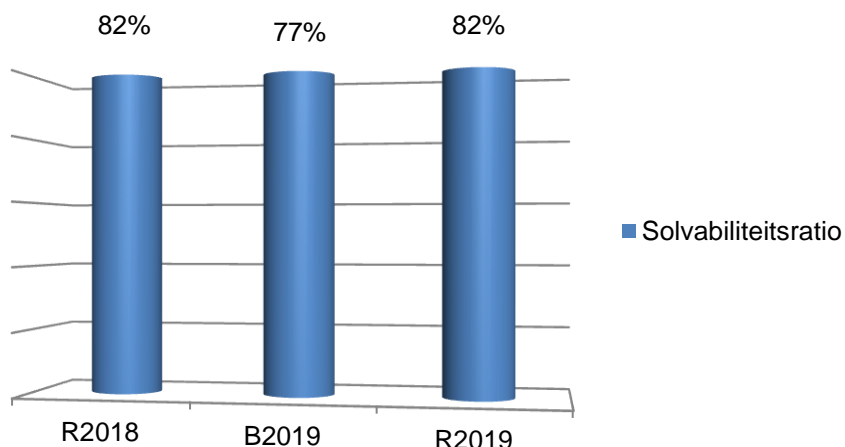
Door de netto schulquote weer te geven inclusief de doorgeleende gelden verkrijgen we inzicht in hoeverre er sprake is van doorlenen. Zo blijkt wat het aandeel is van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast. Logisch gevolg is dat de overschotten (ten opzichte van de netto schulquote) stijgen. De netto schulquote (inclusief de doorgeleende gelden) daalt ten opzichte van 2018.

Solvabiliteitsratio.

Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteit	R2018	B2019	R2019
Solvabiliteitsratio	82%	77%	82%

Solvabiliteitsratio

Toelichting:

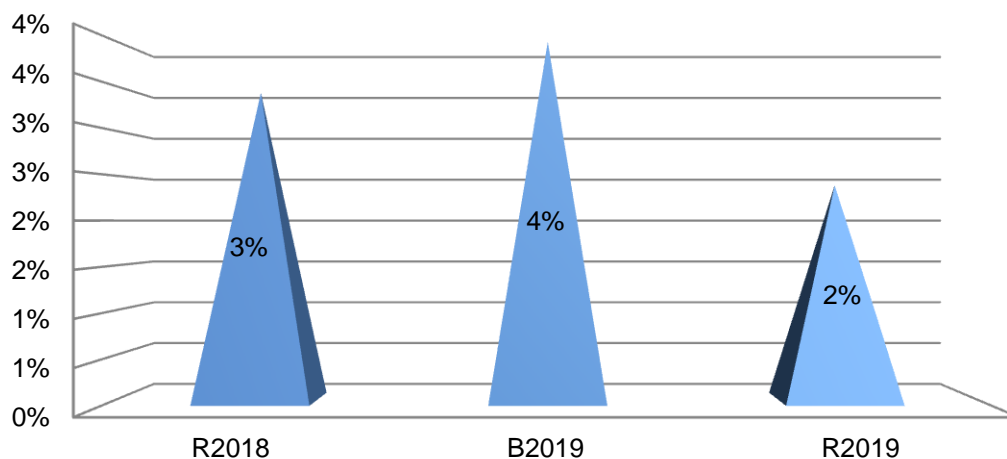
De solvabiliteitsratio is een maat voor de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie. Als we het vreemd vermogen beschouwen zien we dat dit met name bestaat uit overlopende passiva. Dit betreffen voor een substantieel deel beschikte subsidies. Gezien de hoogte van het vreemd vermogen kunnen we concluderen dat de berekende ratio voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Ten opzichte van 2018 blijft de ratio nagenoeg gelijk.

Kengetal grondexploitatie.

Uit het verleden is gebleken dat de grondexploitaties een forse impact kan hebben op de financiële positie van provincies. De boekwaarden van de grondposities zijn van belang. Deze moeten worden terugverdiend bij verkoop. De omvang van de totale boekwaarde van de gronden wordt gerelateerd aan de baten exclusief de mutaties in de reserves.

	R2018	B2019	R2019
Grondexploitatie	3%	4%	2%

Grondexploitatie

Toelichting:

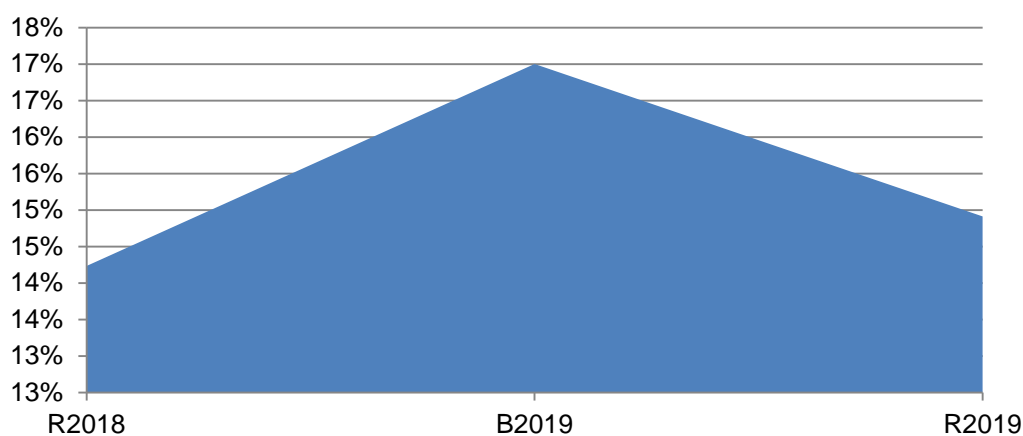
De omvang van de grondexploitatie bij de provincie is gering. Daarbij komt dat in de berekening van het kengetal de boekwaarde is opgenomen. Voor een deel van de gronden is een voorziening opgenomen voor 85% van de bruto-boekwaarde. Dit betekent een zeer klein risico voor de financiële positie.

Structurele exploitatieruimte.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het onderscheid tussen structurele en incidentele baten/lasten van belang. We spreken van incidentele baten/lasten als het gaat om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is vastgelegd in een notitie van commissie BBV. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structureel toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves gedeeld door de totale baten exclusief mutatie reserves.

	R2018	B2019	R2019
structurele exploitatieruimte	14%	17%	15%

structurele exploitatieruimte

Toelichting:

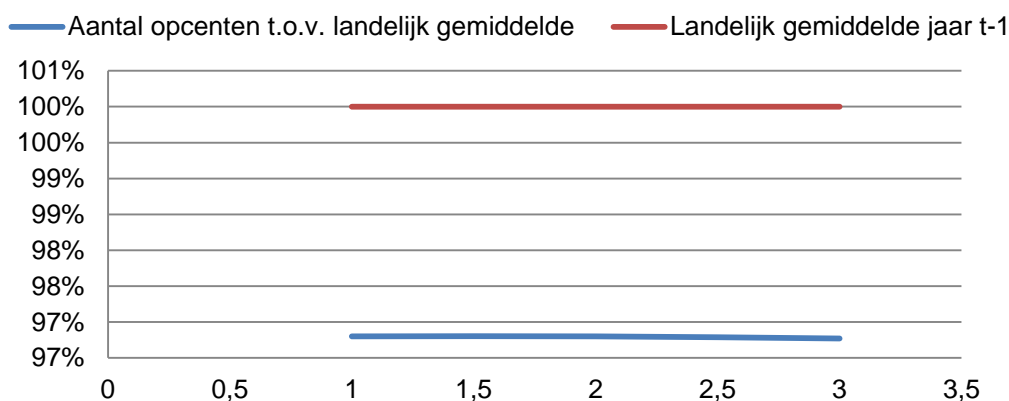
Een positief kengetal betekent dat we een positief saldo hebben tussen de structurele baten/lasten en de structurele onttrekking/ toevoegingen aan de reserves. De structurele ruimte neemt toe ten opzichte van 2017. Er is nog steeds flexibiliteit in de exploitatie.

Belastingcapaciteit.

Een provincie heeft de mogelijkheid het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te relateren aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

	R2018	B2019	R2019
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde	97%	97%	97%
Landelijk gemiddelde jaar t-1	100%	100%	100%

Aantal opcenten

Toelichting:

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de provincie Limburg onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van provinciale opcenten. Voor 2019 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit € 49 mln.

Conclusie en samenvatting.

De kengetallen netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen, de solvabiliteitsratio en het kengetal grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Uit bovenstaande overzichten blijkt dat de Provincie Limburg een overschot aan middelen heeft. Voorsnog hoeven geen aanvullende financieringen te worden aangetrokken. De overschotten zijn afgenomen ten opzichte van 2018 hetgeen zijn weerslag heeft op de schuldquotes. De solvabiliteitsratio geeft aan dat er een goede mate van weerbaarheid bestaat en het financieel risico met betrekking tot de grondexploitatie is minimaal te noemen.

De kengetallen structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit hebben betrekking op de exploitatie. Uit de berekening van de kengetallen blijkt dat de structurele baten voldoende zijn en dat er nog ruimte is om de structurele baten te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 49 mln.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de Provincie Limburg een gezonde financiële positie heeft. De kanttekening die hierbij moet worden gemaakt is dat de effecten van de Coronacrisis hierin niet in is verwerkt. De weerslag van deze crisis zal pas blijken in de begroting 2021 en de rekening 2020.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn van belang voor realisatie van provinciale programma's. Zo speelt een goed onderhouden infrastructuur een belangrijke rol in economie en sociaal leven. Een integrale afweging tussen aanwezigheid van kapitaalgoederen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is van strategisch belang voor de Provincie, en voor de financiële positie. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting stellen Provinciale Staten kaders voor onderhoud van infrastructuur, voorzieningen en gebouwen. Met behulp van de Jaarstukken kan controle op deze kaders plaatsvinden.

5.3.1. Infrastructuur en wegbeheer

Inleiding

Wegen zijn belangrijke kapitaalgoederen en hebben effect op diverse uitvoeringsprogramma's. Ze zijn van essentieel belang voor de Limburgse economie en zorgen ook voor verbindingen tussen mensen. Daarom willen wij bereikbaarheid en doorstroming in Limburg maximaal faciliteren en onze infrastructuurvoorzieningen ook vanwege de veiligheid in optimale conditie houden.

Beleid

Het beleid voor het onderhouden van infrastructuur is opgenomen in diverse kaders. Binnen deze kaders dragen de clusters Wegaanleg & Wegbeheer zorg voor het beheer en onderhoud van een gedeelte van deze infrastructuur, vooral betreffende de provinciale weginfrastructuur. De Provincie is eigenaar van infrastructuur bestaande uit globaal 450 km weg (inclusief naastgelegen voorzieningen) en is wettelijk verantwoordelijk voor het beheren, onderhouden en rehabiliteren hiervan. Dit gebeurt conform het door Provinciale Staten vastgestelde beleidskader 'Voorzieningenniveau Provinciale Wegen 2011'. Net als voorgaande jaren is in 2019 het voorzieningenniveau van de provinciale wegen met kwaliteitsniveau 'BASIS' gehandhaafd. Met dit kwaliteitsniveau is een goed functionerend provinciaal (wegen)netwerk geborgd en is het risico op het ontstaan van achterstallig onderhoud beheerst. Op dit moment is er geen sprake van achterstallig onderhoud.

In het belang van provinciale programma's zijn in 2019 beheerafspraken voorbereid voor de spoorverbinding Zuid Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM) (Begrotingsprogramma 3.1. Openbaar vervoer en railagenda, product 3.1.2. Railagenda). Vanwege de uitbreiding van het (wegen)areaal en de onderzochte opgave voor kunstwerken en verhardingen is een nota kapitaalgoederen infrastructuur opgesteld. In 2020 zal deze nota ter besluitvorming worden voorgelegd.

Daarnaast zijn er noodzakelijke reconstructies van de provinciale infrastructuur voortgekomen uit provinciale programma's. Met de vaststelling van het Mobiliteitsplan in 2018 zijn de bestaande kaders (zoals de beleidsnota Regionaal Verbindend Wegen Net (RVWN), beleidsnota Verkeers- en Vervoersmanagement, etc.) daarbij niet meer als eigenstandige uitgangspunten gebruikt. Daarnaast is eind 2018 als verdere uitwerking van het Mobiliteitsplan een afwegingskader Mobiliteitsopgave en – ambitie vastgesteld.

Met een integrale benadering en toepassing van het afwegingskader wordt de programmering van de geplande rehabilitaties (reconstructieve projecten en vervangingen van assets) bepaald en ter

vaststelling in 2020 voorgelegd. Deze integrale benadering werkt door in geplande rehabilitaties (reconstructieve projecten en vervangingen van assets) en wordt verder uitgewerkt in een Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg 2020-2023 (met een financiële doorkijk tot 2033).

Beheer en onderhoud van nieuwe infrastructuur

Realisatie van nieuwe infrastructuur is mede afhankelijk van procedures. De ingebruikname markeert het punt waarbij overdracht aan de wegbeheerder aan de orde is. De kosten voor het beheer en onderhoud worden op het moment van ingebruikname ten laste gebracht van de provinciale begroting. In onderstaande tabel zijn projecten opgenomen, waarvan de voorbereiding is gestart.

Afhankelijk van de complexiteit van deze projecten vindt naar verwachting oplevering plaats in de periode van 2019-2023.

Tabel 3.1. Oplevering projecten

Project	Periode
1. Buitening Parkstad Limburg (BPL)	2019
2. Rondweg Wanssum	2019 - 2020
3. N280 West - deelproject Weert Leudal	2024 - 2025
4. N280 West - deelproject Roermond	2019 - 2021
5. N270 - VIA Venray	2021 - 2022

Een aantal onderdelen van de provinciale (weg)infrastructuur zijn vanwege de functie in het totale infrastructuurnetwerk overgedragen aan andere partijen. De eventuele financiële gevolgen hiervan voor het beheer en onderhoud zijn separaat aan het college voorgelegd.

Financiële consequenties

Financiële consequenties van beheerplannen en de meerjarenraming 2019-2022 zijn vertaald in de begroting. Onderstaande tabellen (3.2 en 3.3) geven inzicht in de gerealiseerde exploitatiekosten en investeringen van het beheer- en onderhoud aan het provinciale wegennet 2019. De financiële gevolgen van de investeringen komen terug in de exploitatie in de vorm van kapitaallasten (afschrijvingen).

Exploitatiebudget

Met de exploitatiebudgetten worden de jaarlijks terugkerende onderhoudsactiviteiten ten behoeve van constructief-, conserverend en functioneel onderhoud gedekt. De middelen worden ingezet om incidentele schade aan het wegennet te herstellen, zodat groot onderhoud niet vervroegd, maar op de geplande tijdstippen kan worden uitgevoerd. Ook worden de exploitatiebudgetten aangewend om periodiek terugkerende onderhoudsactiviteiten voor een veilig en effectief wegennet uit te voeren. Op deze wijze wordt kapitaalsvernietiging van het provinciale wegennet voorkomen en wordt een voldoende kwaliteitsniveau van de wegen gewaarborgd. Onderstaande tabel geeft inzicht in het budget en de realisatie ervan in 2019.

Tabel 3.2 Exploitatiebudget 2019 (bedragen € x 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Begroting na wijziging 2019	% Verschil 2019
Exploitatielasten *	14.477	17.444	17.691	1%

* Incl. steunpunten wegen.

Volgens bovenstaande tabel is er sprake van een onderuitputting van € 0,247 mln.

Investeringskredieten

Wegenprojecten: rehabilitaties en vervangingsinvesteringen worden in de regel gedekt door het door PS beschikbaar stellen van investeringskredieten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de stand van zaken ultimo 2019.

Tabel 3.3: Overzicht vervangingsinvesteringen en rehabilitatie projecten 2019 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Beschikbaar (restant) krediet	% Verschil 2019
Vervangingsinvesteringen	1.094	946	1.430	3%
Rehabilitatie projecten	14.576	6.944	46.238	

De verschillen in investeringskredieten (zie tabel 3.3) worden veroorzaakt door verschuivingen in de uitvoering. De investeringskredieten in de begroting 2019 en bijhorende meerjarenraming 2019 -2022 zijn gebaseerd op een vast bedrag dat jaarlijks geïndexeerd wordt en houden geen rekening met deze verschuivingen. De werkvoorraad 2019 was een cumulatie van projecten die in 2018 en 2019 in uitvoering zijn genomen. De projecten zijn gefinancierd uit reguliere wegensectormiddelen van 2019 maar ook uit voorliggende dienstjaren. Ook wordt de werkvoorraad naast deze reguliere wegensectormiddelen gefinancierd uit de Bereikbaarheidsmiddelen, en bijdragen van derden. Genoemde bruto bedragen in de tabel 3.4. hebben hierop betrekking.

Tabel 3.4 Overzicht rehabilitatieprojecten 2019 (bedragen x € 1.000)

Weg-nummer	Naam	Werkzaamheden	Bruto-bedrag
N270	Eindhoven - Well	VIA Venray	468
N271	Venlo – Nijmegen	Fietspaden Plasmolen Mook (MIP 2015)	242
N271	Venlo Nijmegen	Ombouw Gennep	128
N271	Venlo – Nijmegen	Aansluiting Wezerweg, rotonde Well	57
N273	Ittervoort – Venlo	Kom Baarlo	155
N273	Ittervoort – Venlo	Vervangen kunstwerk Brug Tungelroysche Beek	15
N274	Brunssum -Posterholt	Rehabilitatie incl. 2 turborotondes t.b.v. BPL en fietsbrug IBA	2.763
N276	Brunssum – St. Joost	Ongelijkvloerse kruising Nolenslaan Sittard	60
N276	Brunssum – St. Joost	Heerlenerweg/Windraak	11
N278	Maastricht – Vaals	Vervangen kunstwerk Fommestraat	20
N278	Maastricht – Vaals	De Hut – De Planck – fietspad	376
N293	Roermond - Posterholt	Nieuw Holsterweg	181
N294	Stein - Sittard	Rehabilitatie aanpassingen fietspad/busbaan	5

Weg-nummer	Naam	Werkzaamheden	Bruto-bedrag
N298	Hoensbroek - Nuth	Aanleg drie betonnen rotondes Nuth	163
N570	Roermond - Rothenbach	Verbetering verharding	1.662
N595	Wittem - Valkenburg	Rehabilitatie Wittemerallee	133
-		Leisure Lane	101
-		Randweg Abdissenbosch	96
div.	Overige projecten	Beplantingsbestek, incidentele investeringen, incidentele grondaankopen, incidentele investeringen verkeersveiligheid, studieprojecten en groenbeheervisie/inrichting rotondes	308
		TOTALEN	6.944

Reserves en voorzieningen

Gladheidsbestrijding:

Door de zachte winter 2019 zijn de kosten van de gladheidsbestrijding € 0,02 mln. lager dan begroot. Voor de gelijkmatige belasting van de exploitatierekeningen met de kosten van de gladheidsbestrijding is de Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding ingesteld (PS 28 mei 2004). Deze reserve wordt aangewend als dekking voor de overschrijding van de begrote kosten voor gladheidsbestrijding. Overschotten op het budget worden aan betreffende reserve toegevoegd. De maximale toegestane hoogte van deze reserve bedraagt € 0,45 mln. Het saldo van de reserve bedroeg per 1-1-2019 € 0,29 mln. Het restant op het budget gladheidsbestrijding ad € 0,02 mln. wordt toegevoegd aan deze reserve, waarmee deze reserve in totaal € 0,31 mln. bedraagt.

5.3.2. Gebouwen

Inleiding

De provinciale gebouwen zijn het Gouvernement, de drie steunpunten voor provinciale wegen (Hulsberg, Sittard en Nederweert), de drie provinciale musea (Bonnefantenmuseum Maastricht, Museumplein Limburg Kerkrade en Limburgs Museum Venlo), Kasteel Groot Buggenum, de voormalige burgemeesterswoning te Venlo, Cargoloods Maastricht-Airport en stationsgebouw met loodsen van de ZLSM te Simpelveld.

Kwalitatief goed onderhoud is belangrijk voor de representativiteit, maar ook voor de functionaliteit en dus ook voor de uitvoering van de provinciale programma's. Het doel is het waarborgen van het vastgestelde onderhoudsniveau (representativiteit en functionaliteit) van alle provinciale gebouwen.

Beleid

Voor alle provinciale gebouwen in eigendom van de Provincie is een meerjarenonderhoudsplan (Statenstuk nr. G-19-031, 13 december 2019) opgesteld waarin de onderhoudsbehoefte voor 15 jaar is opgenomen met als uitgangspunt het vastgestelde onderhoudsniveau (representativiteit en functionaliteit).

In het plan worden de beleidskaders op hoofdlijnen aangegeven:

- een eenduidige financiering voor het onderhoud van de provinciale gebouwen (duurzaam financieel beleid);
- formuleren van een meerjarige onderhoudsplanning met als doelstelling het waarborgen van de representativiteit en functionaliteit (onderhoudsniveau);
- opname van beschreven activiteiten in de planningscyclus;

- voldoen aan de verplichting tot het formuleren van een meerjarenonderhoudsplan door de accountant en het Ministerie van BZK als toezichthouder.

Met Statenstuk G-19-031 is op 13 december 2019 het meerjarenplan 2019-2033 vastgesteld. Tevens zijn de stortingen 2019 in de beschikbare onderhoudsvoorziening ten behoeve van grootonderhoud provinciale gebouwen doorgevoerd.

Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd en eenmaal in de vier jaar herzien op basis van een herinspectie van alle (bouw)elementen. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Klimaatneutraal maken provinciale gebouwen

De tweede gewijzigde motie 809 Brugman c.s. inzake verduurzaming provinciale gebouwen (inclusief de derde gewijzigde motie 797 Brugman c.s. inzake Binnenklimaat Gouvernement) is uitgewerkt en in het Statenvoorstel G-19-031 opgenomen.

5.4. Financiering

Bij financiering gaat het om de vraag hoe de Provincie regelt dat ze tijdig kan beschikken over de benodigde liquide middelen, zodat ze te allen tijde in staat is om aan haar betalingsverplichtingen te voldoen. Dit kan door te lenen bij liquiditeitstekorten en door te sparen en te beleggen bij liquiditeitsoverschotten.

Met het inkomens- en rendementsmotief als uitgangspunt is in 2019 bereikt dat de uitgezette overtollige middelen een stabiele en evenwichtige verdeling van de jaarlijkse opbrengsten hebben opgeleverd, met gebruikmaking van een liquiditeitsprognose. De provinciale portefeuille moet adequaat worden beheerd om kosten en risico's te beperken. Dit vormt de eerste pijler van treasury: het beheer van 'tijdelijk overtollige middelen'.

De tweede pijler omvat de uitzettingen in het kader van de publieke taak: leningen en garantstellingen, waarbij het aanvraag- en beheerproces conform de provinciale kaders wordt ingevuld. Vanwege de ingezette offensieve investeringsstrategie is deze vorm van uitzettingen een steeds belangrijker onderdeel van treasury. De impact van deze strategie wordt eveneens in deze paragraaf belicht.

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- 5.4.1. Algemene ontwikkelingen, zowel intern als extern;
- 5.4.2. Uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen;
- 5.4.3. Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak: financieringen;
- 5.4.4. Financieringen (aantrekken van middelen);
- 5.4.5. Terugblik beleidsplan 2019.

5.4.1. Algemene ontwikkelingen

Intern

De provinciale obligatieportefeuille is deels bij OHV in beheer ondergebracht en deels in eigen beheer. Afgelopen jaar is € 39,9 mln. nominaal tussentijds verkocht uit de obligatieportefeuille vanwege de liquiditeitspositie. Daarnaast is € 64 mln. nominaal regulier afgelost aan obligaties. Vrijvallende middelen worden conform de Regelgeving Schatkistbankieren bij het Rijk gestald, totdat de middelen worden ingezet voor de publieke taak. Door het beschikbare vermogen te spreiden wordt voldaan aan de liquiditeitseis en wordt gestreefd naar een zo optimaal mogelijk rendement.

Ultimo 2019 bedraagt het volume van de treasury portefeuille afgerond € 686 mln. (eind 2018 € 769 mln.), een afname van € 83 mln. Net als in voorgaande jaren is in 2019 de tendens voortgezet dat een deel van de obligatieportefeuille is ingezet voor revolverende inzet via instrumenten, zoals verbonden partijen, financieringen en erfpachtconstructies.

Het gewogen gemiddeld rendement over 2019 bedraagt 4,14% waar in de begroting een gemiddeld rendement van 3,88% was geraamd. Dit rendement wordt berekend op basis van de ontvangen couponopbrengsten ten opzichte van de nominale waarde en geeft daarmee na verloop van tijd een vertekend beeld. Vanwege Schatkistbankieren is herbeleggen van middelen niet langer mogelijk waardoor de huidige obligatieportefeuille in feite een sterfhuisconstructie is. De obligatieleningen die nu nog in portefeuille zijn opgenomen, zijn langlopende obligaties met een relatief hoge couponrente. Het effectief rendement van de obligatieportefeuille ligt bij de huidige, zeer lage markttrentes fors lager

en bedraagt voor de portefeuille in beheer circa 0%. Het effectief rendement geeft het verwachte totale rendement weer als een obligatie tot einddatum wordt aangehouden.

In tabel 5.4.1 is het begrote en het gerealiseerd beleggingsvolume van de tijdelijk overtollige middelen weergegeven. Het begrote volume over 2019 betreft het *gemiddeld* vermogen, het gerealiseerd volume betreft de stand van het vermogen per ultimo 2019.

Tabel 5.4.1: Gemiddeld beleggingsvolume rekening 2019 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019
Totaal volume	768.964	700.000	686.147

De doelstelling met betrekking tot het realiseren van stabiele jaarlijkse renteopbrengsten wordt enerzijds bereikt door het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen. Anderzijds wordt vanuit de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak rendement gegenereerd. De focus op het uitzetten van middelen vanuit de publieke taak is in 2019 gecontinueerd vanwege de ingezette offensieve investeringsstrategie. Dit beleid is vastgelegd in het Uitvoeringskader 'Sturing in Samenwerking 2.0' (PS besluit 10-2-2017). De Provincie richt haar beleid steeds meer op het gezamenlijk participeren met partners in projecten of initiatieven, in plaats van of naast subsidiëren. Eén van de instrumenten hierbij is het verstrekken van geldleningen of garanties, kortweg financieringen. Dit zorgt voor een toenemende transformatie van middelen in obligaties naar uitzettingen in het kader van de publieke taak. Randvoorwaarde bij de inzet van tijdelijk overtollige middelen is dat de (rente)opbrengsten meerjarig op een (minimaal) gelijk niveau liggen, rekening houdend met het vaak hogere risicoprofiel dat inherent is aan dergelijke uitzettingen.

Gezien de totale omvang van het beschikbaar vermogen eind 2019 zijn voldoende liquide middelen aanwezig voor de geraamde investeringen inclusief mutatie kasmiddelen (totaal ruim € 250 mln.) tot en met 2023. Rekening houdend met deze uitgaven en met aflossingen op verstrekte leningen in het kader van de publieke taak resteert eind 2023 afgerond € 355 mln. in de obligatieportefeuille. De omvang van de portefeuille is daarmee materieel afgenomen indien deze wordt afgezet tegen de verwachte omvang van de obligatieportefeuille eind 2022 zoals geprognostiseerd was in de cijfers 2018: daarbij werd verwacht dat eind 2022 circa € 590 mln. in de obligatieportefeuille zou restereren. De impact van het nieuwe collegeprogramma inclusief de voortzetting van de offensieve investeringsstrategie op de beschikbare liquide middelen wordt daarmee duidelijk. Conform voorgaande jaren wordt in de liquiditeitsprognose geen rekening gehouden met de reservering beleidsintensiveringen (€ 215 mln. in de periode 2020-2023). Zodra besluitvorming hierover door het college resp. Provinciale Staten is genomen, wordt dit in de liquiditeitsprognose verwerkt. Bij volledige inzet van de gereserveerde beleidsintensiveringsmiddelen resteert in 2024 een obligatieportefeuille van circa € 147 mln.

In de provinciale begroting is geen renteomslag gebruikt bij het toerekenen van rente aan investeringen. De werkelijke renteomslag bedraagt 0%, de Provincie financiert vrijwel niet extern.

Extern

Op grond van de Wet fido en Ruddo dient de Provincie vanwege Schatkistbankieren (SKB) haar tijdelijk overtollige middelen te stallen bij het Rijk. Obligatieleningen die vanwege vrijval aflossen in de portefeuille dienen overgeheveld te worden naar het Rijk en mogen niet langer worden herbelegd. Obligatieleningen die de Provincie al in portefeuille had bij invoering van SKB, mogen op basis van een overgangsregeling tot aflossingsdatum in portefeuille blijven. Als alternatief voor Schatkistbankieren is het wettelijk toegestaan leningen aan andere decentrale overheden te verstrekken, mits geen sprake is van een toezichtrelatie. Het rendement van de obligatieportefeuille wordt daarmee grotendeels bepaald door het renteniveau op de geld- en kapitaalmarkt.

De renteopbrengsten zijn een belangrijk onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen van de provinciale begroting. Het aandeel van de renteopbrengsten wordt de komende jaren lager gelet op de vrijval in de obligatieportefeuille in combinatie met de liquiditeitsprognose, waaruit blijkt dat een groot deel van de tijdelijk overtollige middelen in de komende jaren zal worden benut voor de publieke taak. Toch blijft de provinciale begroting gevoelig voor bewegingen in de rentemarkt. Een rentedaling van 0,25% betekent voor de meerjarenbegroting een inkomstenderving van afgerond € 2,85 mln. per jaar. Een rentestijging heeft uiteraard het omgekeerde tot gevolg. De resterende obligaties hebben een gemiddelde looptijd van 4 jaar en vallen in tranches vrij in de komende jaren. Een rentestijging of –daling heeft alleen voor het kortlopende deel van de beleggingen (circa 15% van de obligatieportefeuille) direct gevolgen voor de begroting voor zover de vrijvallende beleggingen niet revolverend worden ingezet voor de publieke taak.

In onderstaande tabel is de rentevisie zoals gepubliceerd door een aantal banken versus de gerealiseerde rente in 2019 weergegeven.

Tabel 5.4.2: Rentevisie versus de gerealiseerde rente in 2019

Soort rente	Rente visie 1e helft 2019	Realisatie rente 1e helft 2019	Rente visie 2e helft 2019	Realisatie rente 2e helft 2019
3-maands Euribor	-/- 0,28%	-/- 0,344%	-/- 0,21%	-/- 0,388%
10-jaars swaprente	1,04%	0,18%	1,15%	0,21%

In de rentevisie, zoals opgenomen in de begroting 2019 (opgesteld medio 2018) werd uitgegaan van een 3-maands Euribor van -/- 0,21% en een 10-jaars swaprente van 1,15% ultimo 2019. Met name het gerealiseerde niveau van de 10 jaars swaprente wijkt af van de verwachte rentestand. De lage kapitaalmarktrente, van toepassing op nieuwe uitzettingen, beïnvloedt in geval van herbelegging de renteopbrengst van de obligatieportefeuille. Op basis van de actuele liquiditeitsprognose zal de vrijval in de obligatieportefeuille vanaf 2024 deels in onderhandse leningen aan decentrale overheden buiten de Provincie Limburg worden herbelegd. Van deze uitzettingen is in 2019 geen gebruik gemaakt vanwege de liquiditeitspositie. Gelet op de beperkte verhandelbaarheid van onderhandse leningen dienen dit soort uitzettingen nauw te worden afgestemd op de liquiditeitsprognose.

Als gevolg van het verbod op (her)beleggen in de obligatiemarkt wordt de obligatieportefeuille steeds veiliger gelet op het debiteurenrisico. De overtollige middelen worden bij vrijval immers bij het Rijk of via onderhandse leningen bij gemeenten ondergebracht, waardoor het debiteurenrisico een steeds minder grote rol speelt in de bestaande obligatieportefeuille. Dit geldt uiteraard niet indien de vrijvallende middelen worden aangewend voor uitzettingen in het kader van de publieke taak waar over het algemeen meer risico mee is gemoeid.

Op de obligatiemarkt blijft de onzekerheid over de economische ontwikkelingen duidelijk aanwezig, waardoor beleggers de vraag naar obligaties op peil houden. De Europese Centrale Bank (ECB) ziet het coronavirus als het grootste risico voor de economische groei, naast de handelsoorlog tussen China en de Verenigde Staten. De zwakke cijfers over het vierde kwartaal 2019 in combinatie met het coronavirus zorgt ervoor dat marktpartijen geleidelijk weer rekening beginnen te houden met een nieuwe renteverlaging door de ECB. De kans is gestegen dat de ECB besluit om in de tweede helft van 2020 de rente te verlagen. Daarnaast zal de ECB later dit jaar haar monetair beleid op strategisch niveau heroverwegen.

De verwachting in de markt ten aanzien van de 10 jaars swaprente bedraagt 0,02% over 12 maanden (stand medio februari 2020 -/- 0,04%). Wat betreft de korte rente is de verwachting in de markt dat de 3 maands euribor -/- 0,458% bedraagt over 12 maanden (stand medio februari -/- 0,409%).

5.4.2. Uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen

In het Treasurystatuut zijn de doelstellingen van het treasurybeleid opgenomen. Tevens is beschreven onder welke voorwaarden uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen dienen te worden gedaan.

Samenstelling uitgezette middelen

Ter verkrijging van een jaarlijkse renteopbrengst is de obligatieportefeuille zodanig ingericht dat sprake is van een zo optimaal mogelijke spreiding naar kredietwaardigheid, looptijden en debiteuren. Enerzijds worden de uitzettingen gedaan ter dekking van de geplande investeringen en hieraan gekoppeld de liquiditeitsplanning. Anderzijds zorgen de uitzettingen er voor dat voldaan kan worden aan de doelstelling om langjarig renteopbrengsten te genereren. Naast de algemene doelstelling met betrekking tot het garanderen van een zo stabiel mogelijke vaste jaarlijkse inkomstenbron als algemeen dekkingsmiddel voor de begroting is de liquiditeitseis een belangrijke factor in het treasurybeleid. De Provincie moet immers te allen tijde aan haar betalingsverplichtingen kunnen voldoen. De obligatieportefeuille is afgelopen jaar, net als voorgaande jaren, gedaald mede als gevolg van de (revolverende) inzet van middelen vanwege de offensieve investeringsstrategie. In plaats van het beleggen van middelen binnen de kaders van de Wet fido (beleggingsfunctie) worden de middelen al dan niet revolverend ingezet voor de publieke taak. Voor de sturing en monitoring van de revolverende uitzettingen in het kader van de publieke taak is een financieel systeem ingericht, waarmee de rapportage van de financieringsportefeuille wordt opgesteld.

De samenstelling van de portefeuille tijdelijk overtollige middelen eind 2019 is in tabel 5.4.3 opgenomen. Het gemiddeld rendement in 2019 is inclusief de vrijval rentederving vanuit de daartoe gevormde reserves in de jaren 2017 tot en met 2019. In 2019 is vanwege de tussentijdse verkoop van obligaties een boekwinst gerealiseerd van € 10,15 mln., waarvan € 9,48 mln. is toegevoegd aan een egaliseringsreserve ter dekking van de gedeerde renteopbrengsten in de komende jaren. Het incidenteel resultaat in 2019 bedroeg € 0,67 mln. In 2019 is vanuit de egaliseringsreserve (inclusief de in 2017 en 2018 gevormde reserves) in totaal € 5,95 mln. aan renteopbrengsten toe te rekenen. De boekwinst is behaald vanwege het feit dat de verkochte obligaties een hogere couponrente opleverden dan de marktrente ten tijde van de verkoop. De boekwinst is daarmee grotendeels een vergoeding voor de gedeerde toekomstige renteopbrengsten.

Tabel 5.4.3: Uitzettingen (bedragen x € 1.000)

Uitgezette gelden	Bedrag	Gemiddeld rendement
Stand per 1 januari 2019	768.964	3,88%
Specificatie stand per 31 december 2018:		
		%-aandeel in portefeuille
1. Schatkistbankieren rekening courant	48.294	6,3 %
2. Obligatieportefeuille (vermogensbeheer)	521.670	67,8 %
3. Onderhandse leningen decentrale overheden	199.000	25,9 %
		100,0%
nieuwe uitzettingen (+)	21,083	
vervallen uitzettingen (-/-)	103,900	
Stand per 31 december 2019	686,147	4,14%

Drempelbedrag

Op de verplichting voor decentrale overheden hun liquide middelen bij het Rijk te stallen geldt een uitzondering voor liquide middelen tot een bepaald bedrag: het drempelbedrag. Dit bedrag is

afhankelijk van het begrotingstotaal en bedraagt voor de Provincie Limburg op basis van de begroting 2019 (ruim) € 4 mln. Het drempelbedrag is gebaseerd op een gemiddelde per kwartaal, waardoor incidentele uitschieters gedurende het kwartaal kunnen worden opgevangen. In de jaarstukken en kwartaalrapportages dient te worden aangegeven welk bedrag aan liquide middelen gemiddeld in een kwartaal op de rekening courant is gestald. De Provincie Limburg is in 2019 onder het voor haar geldende drempelbedrag gebleven, zoals blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 5.4.4: Drempelbedrag 2019 (bedragen x € 1 mln.)

Schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	0,118	0,010	0,024	0,064
Drempelbedrag	4,018	4,018	4,018	4,018
Ruimte onder drempelbedrag	3,900	4,008	3,994	3,954

Rendementen provinciale beleggingen

In 2019 bedroeg het gemiddeld rendement op de provinciale beleggingen 4,14%. De gemiddelde renteopbrengst op de obligatie portefeuille (IRR) geplaatst bij beheerder OHV is 4,13% (exclusief rentederving verkochte obligaties in 2017 t/m 2019). Zoals eerder al vermeld, wordt het gemiddeld rendement berekend op basis van de ontvangen couponopbrengsten ten opzichte van de nominale waarde. Dit biedt vanwege de sterfhuisconstructie (herbelegging niet meer mogelijk vanwege verplicht Schatkistbankieren) geen goed vergelijkingsmateriaal met de marktrente. De resterende obligaties in portefeuille zijn langlopende obligaties met een relatief hoge couponrente. Het effectief rendement van de obligatieportefeuille ligt bij de huidige lage marktrentes rond 0%.

Het rendement op de middelen van het Schatkistbankieren (SKB) is 0%. Het cashmanagement is erop gericht het gemiddeld bedrag gestald bij SKB rond € 50 mln. te houden. Het gemiddeld rendement op de 10-jaars staatsobligatie bedroeg in 2019 0,17%.

Het gemiddeld rendement op de provinciale beleggingen is in 2019 licht gestegen in vergelijking met 2018 (3,88%). Dit wordt met name veroorzaakt doordat bij de berekening van het gemiddeld rendement de vrijval gereserveerde boekwinst met betrekking tot 2019 uit de egalisatiereserve wordt meegeteld, afgezet tegen een in omvang afgenomen obligatieportefeuille.

Behoudens het aanhouden van saldo op de rekening courant bij het Rijk voor het opvangen van de uitgaven op korte termijn zijn bij SKB geen middelen op deposito's gestald in 2019.

De begrote renteopbrengsten voor 2019 (2^e Afwijkingenrapportage 2019) bedroegen € 44,54 mln. (exclusief begrote kosten), bestaande uit renteopbrengsten op uitgezette middelen in het kader van de publieke taak en renteopbrengsten uit tijdelijk overtollige middelen (inclusief vrijval uit de in 2017 t/m 2019 gevormde egalisatiereserve). De gerealiseerde renteopbrengsten bedragen € 44,73 mln., waarvan de verdeling in de volgende tabel is gespecificeerd.

Tabel 5.4.5: Begrote versus gerealiseerde renteopbrengst 2019 (bedragen x € 1.000)

Soort renteopbrengst	Begroting 2019	Realisatie 2019
Rente financieringen u/g	14.397	14.595
Renteopbrengst beleggingen	24.154	24.119
<i>Vrijval reserve 2017-2021, jaar 2019</i>	<i>1.328</i>	<i>1.328</i>
<i>Vrijval reserve 2018-2022, jaar 2019</i>	<i>2.805</i>	<i>2.805</i>
<i>Vrijval reserve 2019-2023, jaar 2019</i>	<i>1.816</i>	<i>1.817</i>
<i>Rente kasgeldlening</i>	<i>40</i>	<i>63</i>
Totale renteopbrengst	44.540	44.727

Het voordelige verschil van € 0,19 mln. wordt met name veroorzaakt door licht hoger gerealiseerde renteopbrengsten uit de verstrekte financieringen u/g (uitgeleend geld). De renteopbrengsten uit beleggingen zijn vrijwel gelijk aan de begroting inclusief wijziging 2e Afwijkingenrapportage 2019. De totale renteopbrengsten van de uitzettingen dalen de komende jaren vanwege de invoering van Schatkistbankieren in combinatie met de lage marktrente en de inzet van (deels revolverende) middelen in het kader van de publieke taak. De doelstelling zoals opgenomen in het treasurystatuut om middels het uitzetten van middelen met een grote mate van zekerheid een vaste jaarlijkse inkomstenbron te realiseren, wordt hierdoor lastiger te bereiken.

De kaders met betrekking tot de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak zijn in het Uitvoeringskader 'Sturing in Samenwerking 2.0' beschreven (PS besluit 10 februari 2017).

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het jaarlijkse saldo van de lasten en baten op basis van reële transacties, ongeacht of het exploitatie- of investeringsuitgaven en –inkomsten betreft. Deze benadering is volledig afwijkend van de methodiek (conform BBV) op basis waarvan de provinciale begroting wordt opgesteld.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 jl. is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Na een constructieve dialoog hebben het Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het bbp per jaar voor de periode van 2019 tot en met 2022. Hiermee is een balans gezocht om invulling te geven aan de investeringsopgave in tal van maatschappelijke thema's en tegelijkertijd de gedeelde verantwoordelijkheid voor gezonde overheidsfinanciën. Jaarlijks zal tijdens het bestuurlijk overleg worden stil gestaan bij de belangrijke ontwikkelingen in de financiële positie van het Rijk en decentrale overheden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de Wet houdbare overheidsfinanciën en de uitgangspunten van het Regeerakkoord en het Interbestuurlijk programma.

De staatssecretaris van Financiën heeft een voorstel aan de Tweede Kamer gedaan om de EMU-ruimte voor de medeoverheden van 0,4% BBP voor de jaren 2019-2022 als volgt te verdelen:

- 0,27% BBP voor de gemeenten;
- 0,08% BBP voor de provincies;
- 0,05% BBP voor de waterschappen.

De vertaling hiervan, zoals weergegeven in de septembercirculaire 2019, levert voor de Provincie Limburg een referentiewaarde op van min € XX mln. Het is op dit moment geen norm waar de Provincie zich aan hoeft te houden (geen sanctie).

Tabel 5.4.6: EMU-saldo

€ x 1 mln.

	Referentiewaarde 2019	Realisatie 2019 ^[1]
EMU-saldo Provincie Limburg	--51,11	-67,30

Het werkelijke EMU-saldo over 2019 van Provincie Limburg is € 67,30 mln. negatief.

Volledigheidshalve merken wij op dat er aan een overschrijding van de EMU referentiewaarde geen sanctie is verbonden.

5.4.3. Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak

^[1] 1 Het EMU-saldo realisatie is berekend op basis van de lv3-matrix jaar 2019 (cat. 1 t/m 5).

Kredietrisico's op verstrekte gelden

De Provincie richt haar beleid steeds meer op het gezamenlijk participeren met partners in projecten of initiatieven, in plaats van of naast subsidiëren. Eén van de instrumenten hierbij is het verstrekken van geldleningen of garanties, kortweg financieringen. In dit onderdeel worden de verstrekte financieringen vermeld, waarbij onderscheid is gemaakt naar financieringen aan verbonden partijen, gewaarborgde geldleningen en financieringen aan derden, inclusief de mutaties in 2019. Omwille van de leesbaarheid worden alleen de financieringen die nieuw of gewijzigd zijn in 2019 na iedere tabel toegelicht. Voor financieringen waarbij geen sprake is van een wijziging anders dan de regulier overeengekomen aflossing wordt verwezen naar de toelichting op de betreffende financiering in de eerdere jaarrekeningen en naar de halfjaarrapportage 'uitzettingen publieke taak' welke vertrouwelijk voor Provinciale Staten ter inzage wordt gelegd. Een samenvatting van de financieringsportefeuille is opgenomen in de reguliere treasuryrapportage.

Financieringen aan verbonden partijen

Tabel 5.4.7: Financieringen aan verbonden partijen (bedragen x € 1.000)

Verbonden partij	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Schuld in € per 31-12-18	Schuld in € per 31-12-19	Mutatie 2019
Vordering op Enexis BV (bruglening)	zonder	PS 17-4-2009/ GS 12-5-2009	56.837	390	-/- 56.447
Provincie Limburg Commandiet BV/RvR Limburg beheer BV *)	zonder	PS 5-7-2002	4.760	4.760	0
AvationValley Commandiet BV	zonder	PS 13-2-2009	4.893	4.893	0
Stichting Life Incubator Maastricht (SLIM/Brains Unlimited) *)	met garantie UM	GS 8-2-11/ PS 10-2-11	1.223	0	-/- 1.223
Limburgse Herstruct.maatschappij Bedrijventerreinen (LHB) BV	zonder	GS 14-4-2009/ PS 29-5-2009	6.100	6.100	0
BNG 1 ^e tranche	zonder	PS 9-10-15/ GS 1-9-15	50.000	50.000	0
BNG 2 ^e tranche	zonder	PS 7/8-7-16/ GS 21-6-16	50.000	50.000	0
NWB 1 ^e tranche	zonder	PS 6-2-15/ GS 16-12-14	50.000	50.000	0
NWB 2 ^e tranche	zonder	PS 7/8-7-16/ GS 21-6-16	50.000	50.000	0
CHV B.V.	zonder	PS 31-10-14/ GS 9-6-15	2.720	2.720	0
MAABI B.V.	met	PS 9-10-15/ GS 8-9-15 / GS 15-12-15	1.896	1.896	0
Land Development AviationValley Maastricht C.V.	met	PS 12-10-12/ GS 10-2-15	9.716	9.716	0
NV Waterleiding Maatschappij Limburg	zonder	GS 17-12-13/ PS 21-12-13	10.000	10.000	0
B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (vast leningdeel)	met	PS 16-12-16/ GS 24-1-17	35.000	35.000	0
B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (variabel leningdeel)	met	PS 16-12-16/ GS 24-1-17	500	500	0

Verbonden partij	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Schuld in € per 31-12-18	Schuld in € per 31-12-19	Mutatie 2019
Greenport Venlo Campus Vastgoed B.V. inz. RvA gebouw *)		GS 29-8-2017	0	1.100	1.100
Totaal			333.645	277.075	-/- 56.570

*) Nieuw in 2019 dan wel gewijzigd (anders dan reguliere aflossing) in 2019

- Provincie Limburg Commandiet B.V.
De verstrekte lening aan de B.V. is in 2018 volledig voorzien.
- Stichting Life Incubator Maastricht (SLIM/Brains Unlimited)
De restant lening is in 2019 vervroegd afgelost in samenhang met de overdracht van de provinciale aandelen aan de zittende aandeelhouders.
- Greenport Venlo Vastgoed B.V. inzake Raad van Arbeid gebouw
In het kader van de ontwikkeling van het kennislandschap Greenport Venlo wordt de University college Venlo in het Raad van Arbeid gebouw gevestigd. Ter verwerving en renovatie van het gebouw is een lening verstrekt aan B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. Aflossing van de lening geschiedt lineair, voor het eerst twee jaar na verstrekking van de lening. Als zekerheid is een eerste hypothecaire inschrijving op het pand gevestigd. Tevens is pandrecht gevestigd op de huurpenningen en vorderingen.

Garantstellingen en gewaarborgde leningen

Tabel 5.4.8: Gewaarborgde geldleningen (bedragen x € 1.000)

Garantstellingen	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Garantstelling in € per 31-12-2018	Garantstelling in € per 31-12-2019	Mutatie 2019
Nationaal Groenfonds *)	Zonder		3.959	3.293	-/- 666
Ruimte voor Ruimte Limburg CV	zonder	GS 27-11-12/ PS 12-10-12	16.000	12.000	-/- 4.000
Ruimte voor Ruimte Limburg CV inz rc *)	zonder	GS 26-3-19/ PS 27-3-19	0	4.700	4.700
Zon PV TPN *)	zonder	GS 7-4-15	41	0	-/- 41
B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo *)	zonder	PS 16-12-16/ GS 24-1-17	2.930	0	-/- 2.930
Mijnwater B.V./LEF *)	zonder	GS 21-05-19/ PS 28-6-19	0	6.500	6.500
Totaal			22.930	26.493	3.563

*) Nieuw in 2019 dan wel gewijzigd in 2019 (anders dan reguliere aflossing)

- Nationaal Groenfonds
Het Nationaal Groenfonds heeft ultimo 2019 een bedrag van € 44,504 mln. aan convenantsleningen uitstaan. De Provincie staat garant voor 7,4% van dit leningbedrag, zijnde € 3,29 mln. Dit is een uitvoeringsregeling van het Rijk, het risico dat de Provincie wordt aangesproken in het kader van deze garantstelling is daarmee nihil.
- Ruimte voor Ruimte Limburg C.V. inz rc
Provincie Limburg staat garant voor de C.V. inzake het rekening courant (rc) krediet zoals verstrekt door de Nederlandse Waterschapsbank aan Ruimte voor Ruimte Limburg C.V. De garantstelling bedraagt maximaal € 7,5 mln. Op basis van benutting van de rekening courant faciliteit eind 2019 bedraagt de effectieve garantstelling € 4,7 mln.

- Zon PV TPN
De garantstelling is vervallen. In 2017 is een deel van de toegezegde garantstelling omgezet naar een subsidie.
- B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
De provinciale garantstelling aan BNG Bank is met de laatste reguliere aflossing op de door BNG verstrekte lening aan de B.V. medio 2019 vervallen.
- Mijnwater B.V. /LEF (Limburgs Energie Fonds)
Ten behoeve van het project Mijnwater heeft de Provincie een maximale garantstelling afgegeven aan LEF van € 22,5 mln. Van de garantstelling is eind 2019 € 6,5 mln. benut. LEF is 100% aandeelhouder van Mijnwater B.V. Voor de verdere uitrol van Mijnwater zijn aanvullende investeringen noodzakelijk die in het basisscenario zijn geraamd op € 90 mln. De totale investering van LEF in Mijnwater bedraagt € 32,5 mln. Door financiering van Mijnwater kan de uitrol van het koude en warmte netwerk bijdragen aan realisatie van de doelen die zijn opgenomen in het POL, het Nationaal Energieakkoord en het regeerakkoord.

Geldleningen aan derden

Tabel 5.4.9: Geldleningen aan derden (bedragen x € 1.000)

Geldnemer/debiteur	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Financiering in € per 31-12-18	Financiering in € per 31-12-19	Mutatie 2019
Stichting Zuyderland Medisch Centrum (Atrium)	zonder	PS 11-2-11/ GS 1-3-11	5.000	5.000	0
Burger Windpark *)	zonder	GS 25-7-17	75	0	-/- 75
Gerli Venlo B.V. (Cabooter)	Met	GS 27-1-15	555	455	-/- 100
Coöperatie Gedeelde Weelde	2 ^o pandrecht	GS 22-5-18	30	30	0
Californie Wijnen (Geothermie *)	Met	GS 4-1-11/ PS 10-2-11	1.317	1.439	122
Gebru B.V. *)	Met	GS 18-12-18	0	2.500	2.500
Groot Buggenum	zonder	3-11-09	896	861	-/ -35
MAAS B.V. *)	Met	GS 14-6-16	1.000	0	-/- 1.000
Medace B.V. *)	Met (verpand.)	GS 30-4-19	0	487	487
Natuurrijk Limburg	zonder	GS 23-6-15	992	942	-/- 50
OML	deels gar.	GS 30-8-11/ PS 21-10-11	3.000	0	-/- 3.000
Parvus Avez B.V.	Met	GS 2-5-17	1.731	1.659	-/- 72
QCP *)	met (verpand.)	GS 8-4-14	299	0	-/- 299
Raywaver (Richochet B.V.)	zonder	GS 6-3-12	250	250	0
Renteloze studievoorschotten	zonder		8	5	-/- 3
SineMetU	Met	GS 23-6-15	50	50	0
Startersleningen SVn *)	Met	PS 29-9-17/ GS 28-7-15	42.396	46.223	3.827
Stichting Happiness *)	Met	GS 14-5-19	0	200	200
Stichting HAS	bestuurlijke garantie	GS 5-12-17	2.500	2.500	0
Stichting Ontwikkelingsmij Enci	zonder	1-3-11	250	250	0
Stichting Passiespelen *)	zonder	GS 24-9-19	0	200	200
Stichting Plattelandshoés	Met	GS 15-11-16	285	270	-/- 15

Geldnemer/debiteur	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Financiering in € per 31-12-18	Financiering in € per 31-12-19	Mutatie 2019
Stichting Woonzorg Elisabeth Stift *)	Met	GS 1-3-16 / 22-5-18/ 22-10-19	382	390	8
SVn stimuleringsleningen *)	zonder	PS 12-10-12/ 14-6-13/5-2-16	70.978	96.598	25.620
Toverland	zonder	PS 9-10-15/ GS 27-10-15	1.400	1.200	-/ 200
Toverland 2018	zonder	GS 22-8-17/ PS 29-9-17	2.000	2.000	0
ZLSM	zonder	GS 11-12-12/ GS 13-12-16	117	92	-/ 25
ZON PTC	zonder	GS 26-7-16 PS 30-9-16	5.000	5.000	0
Totaal			140.511	168.601	28.090

*) Nieuw in 2019 dan wel gewijzigd (verhoogd) in 2019 (anders dan reguliere aflossing)

- Burger Windpark De Kookepan B.V.
De verstrekte leningtranche is in september 2019 vervroegd afgelost.
- Californië Wijnen (Geothermie)
Medio 2018 is de winning van aardwarmte in Grubbenvorst door Staatstoezicht op de Mijnen stilgelegd. De rente- en aflossingsverplichtingen zijn opgeschort tot en met eind 2019. De opgelopen rente is bijgeschreven op de hoofdsom. De lening is in 2018 volledig voorzien gelet op de toenemende onzekerheid op de kans van succesvol herstel van de aardwarmtewinning.
- Gebru B.V.
In voorjaar 2019 is aan de B.V. een lening verstrekt voor de realisatie van de doorontwikkeling binnen het recreatiepark Kasteel Ooijen. Als zekerheid is een (gedeelde) 1^e hypothecaire zekerheid gevestigd, alsmede pandrecht op vorderingen en borgstelling van de bestuurder. De looptijd is zeven jaar, aflossing op basis van opbrengst uit verkaveling start twee jaar na verstrekking.
- MAAS B.V.
De lening is in 2019 vervroegd afgelost vanwege herfinanciering.
- Medace B.V.
Het project Medace (50% UM, 50% LIOF) helpt startups en projecten om sneller en goedkoper biomedische producten te ontwikkelen en op te schalen die voldoen aan alle regels en vereisten om een product te testen c.q. toe te passen in de mens. De totale projectomvang bedraagt € 6,95 mln., waarbij de provinciale lening maximaal € 0,85 mln. bedraagt. De lening wordt in tranches verstrekt op basis van milestones, de eerste tranche is medio 2019 verstrekt. Aflossing geschiedt in kwartaaltermijnen vanaf medio 2023. Als zekerheid is een tweede pandrecht op inventaris en voorraden gevestigd. De looptijd van de lening is 14,5 jaar, rente en aflossingen zijn verschuldigd vanaf medio 2023.
- QCP Holding B.V.
De restant lening is eind 2019 vervroegd afgelost.
- Startersleningen SVn
In 2019 zijn binnen het gevoteerde krediet door PS aanvullende tranches ad € 4 mln. beschikbaar gesteld aan SVn voor de verstrekking van startersleningen. De beheerkosten van SVn komen in mindering op het uitstaande krediet (2019 € 0,17 mln.).
- Stichting Happiness

De lening is voorjaar 2019 verstrekt ten behoeve van de realisatie van een duurzame, levensloopbestendige en aangepaste woning voor mensen met een kwetsbare positie in de maatschappij. De looptijd van de lening is 30 jaar, aflossingen na twee jaar. Als zekerheid is een tweede hypothecaire zekerheid gevestigd en tweede pandrecht, achter de bancaire financiering.

- Stichting Passiespelen

De lening is in najaar 2019 verstrekt ten behoeve van de voorfinanciering van de organisatie van de vijfjaarlijkse Passiespelen met een totale begroting van € 1,648 mln. De lening wordt in vier gelijke termijnen afgelost. De laatste termijn inclusief rente wordt medio 2020 afgelost.

- Stichting Woonzorg Elisabeth Stift

Op basis van de aangepaste businesscase is het aflossingsritme van de lening middels een tweede addendum aangepast. De opgelopen rente 2019 is bijgeschreven op de hoofdsom, aflossingen starten 1 januari 2021 via maandannuïteit. De looptijd zoals in het eerdere addendum was overeengekomen (28 jaar), is gehandhaafd.

- SVn stimuleringsleningen

In 2019 zijn binnen het gevoteerde krediet aanvullende tranches ad € 35 mln. beschikbaar gesteld aan SVn voor verstrekking van stimuleringsleningen aan particulieren. In 2019 is € 8,96 mln. aan aflossingen ontvangen welke door SVn conform afspraak naar de Provincie zijn geboekt. De beheerkosten van SVn komen in mindering op het uitstaande krediet (2019 € 0,42 mln.). Verder is ultimo 2019 geconstateerd dat de in de verstrekte voorschotten voor de langlopende duurzaamheidsleningen nog een bedrag van 11.299 mln. s/s Rekening-Courant saldo uitstond bij SVn. Dit bedrag wordt in de balans gepresenteerd onder de rubriek Rekening-Courant verhouding met niet-financiële instellingen.

Financieringen volledig voorzien

De leningen verstrekt aan Californië Wijnen (Geothermie) en Richochet B.V. (Raywaver) zijn volledig voorzien.

Geldleningen aan derden, onderdeel Transitiefonds Limburgse Woningmarkt

Tabel 5.4.10: Geldleningen aan derden Transitiefonds Limburgse Woningmarkt (bedragen x € 1.000)

Geldnemer/debiteur	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Financiering in € per 31-12-18	Financiering in € per 31-12-19	Mutatie 2019
ABrunCh B.V.	Met	GS 19-1-16	377	361	-/- 16
Claassen B.V.	met (gar.)	GS 26-8-14	780	749	-/- 31
Feisan Parkstad B.V.	Zonder	GS 20-12-16	50	50	0
Djozz B.V. (Revaplan)	Met	GS 16-6-15	200	0	-/- 200
Totaal	Zonder		1.407	1.160	-/- 247

Financiering volledig voorzien

De financiering aan Djozz B.V. van € 0,2 mln. is begin 2019 volledig voorzien vanwege faillissement van de B.V. Uit de afwikkeling beslaglegging medio 2019 is een bedrag van € 0,04 mln. ontvangen. De restant lening ad € 0,16 mln. is afgewaardeerd, omdat er na beslaglegging geen baten meer te verwachten zijn.

5.4.4. Financieringen

In 2019 is sprake van een gemiddeld liquiditeitsoverschot van € 725 mln. Er was daardoor geen behoefte aan het aantrekken van externe financieringsmiddelen, behoudens de aangetrokken lening in het kader van het financieringsarrangement met de Europese Investeringsbank (EIB) voor de Stimuleringsleningen Duurzaam Thuis (zie hierna onder 'vaste schuld').

Flottende schuld

Een belangrijke doelstelling van de Wet fido is het vermijden van grote schommelingen in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan de korte financiering is de kasgeldlimiet bepalend. Als grondslag van de wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet geldt de omvang van de jaarbegroting per 1 januari voor het gehele begrotingsjaar. De toegestane omvang van de kasgeldlimiet (is plafond voor korte financiering < 1 jaar) wordt vastgesteld op het percentage dat bij ministeriële regeling wordt vastgesteld (in 2019: 7,0%). De toegestane omvang van de kasgeldlimiet wordt getoetst aan de werkelijke omvang van de kasgeldlimiet.

In 2019 heeft de Provincie Limburg van februari tot en met september kasgeldleningen aangetrokken. Deze kasgeldleningen zijn telkens voor de duur van één maand aangetrokken vanwege een tijdelijk liquiditeitstekort. In onderstaande tabel is de beschikbare ruimte onder de kasgeldlimiet weergegeven: de Provincie Limburg had in 2019 gemiddeld een ruimte beschikbaar van € 200 mln. (gemiddelde ruimte berekend over de kwartalen). De kasgeldlimiet is daarmee niet overschreden.

Tabel 5.4.11: Toets kasgeldlimiet 2019, bedragen in € mln.

Toets kasgeldlimiet 2019	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019
Omvang begroting 2019: 634,2 (= grondslag)				
Toegestane kasgeldlimiet in % van de grondslag	7%	7%	7%	7%
in bedrag (1)	44,39	44,39	44,39	44,39
Omvang vlottende schuld (2)	16,67	25,00	23,33	6,67
Omvang vlottende middelen (3)	185,67	192,65	186,64	129,55
Netto schuld (+) of overschot (-) (2-3 = 4)	- 169,01	- 167,65	- 163,31	- 122,89
Ruimte (+)/Overschrijding (-) (1-4)	213,4	212,05	207,70	167,28

Vaste schuld

Het renterisico op de vaste schuld wordt berekend door te bepalen welk deel van de portefeuille aan vaste schuld in enig jaar geherfinancierd moet worden via het aangaan van nieuwe leningen behorend tot de vaste schuld (herfinanciering) en voor welk deel van de vaste schuld de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening). De rente op de per ultimo 2019 uitstaande leningen is voor alle leningen tot einddatum gefixeerd. De renterisiconorm is 20% van de provinciale begroting met betrekking tot het betreffende jaar. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overschrijden. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, wordt de renterisiconorm in de komende jaren niet overschreden.

Tabel 5.4.12: Toets renterisiconorm, bedragen in € mln.

Stap	Renterisiconorm 2019	2019	2020	2021	2022
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0,18	3,29	3,29	3,29
(3)	Renterisiconorm (1+2)	0,18	3,29	3,29	3,29

Stap	Renterisiconorm 2019	2019	2020	2021	2022
(4)	Renterisiconorm = 20% van begroting 2019 (€ 634,2 mln.)	126,8	126,8	126,8	126,8
(5a) = (4>3)	Ruimte (+) onder renterisiconorm	126,62	123,51	123,51	123,51

Leningenportefeuille

In 2004 heeft de Provincie de geldlening van de (voormalige) Stichting Symbiose overgenomen met betrekking tot het pand Mercator, welk pand in 2005 is verkocht. Vanwege de hoogte van het agio op deze lening is in 2005 niet tot vervroegde aflossing overgegaan. Indien de kapitaalmarktrente substantieel gaat stijgen, zal tot vervroegde aflossing worden overgegaan. Op deze lening wordt jaarlijks € 180.000 afgelost, de einddatum is 2027.

Daarnaast heeft de Provincie eind 2016 een geldlening van LIOF overgenomen ad € 15,88 mln. na instemming van Provinciale Staten d.d. 30 september 2016 met de overname van grondexploitatie industriepark Swentibold vanwege de beëindiging van de activiteiten van LIOF Bedrijventerreinen per 1 januari 2016. De afspraken hiertoe zijn in december 2016 vastgelegd in het addendum behorende bij de Samenwerkingsovereenkomst d.d. 12 oktober 2000, welk addendum is ondertekend in navolging van het collegebesluit d.d. 29 november 2016. In dit addendum is vastgelegd dat het Ministerie van Economische Zaken de Provincie voor het gedeelte van de lening, dat overeenkomt met het negatieve exploitatieresultaat bij afsluiting van het project, kwijtschelding verleent tot een maximum van het leningbedrag. De looptijd van de lening is tot 31 december 2023 of zoveel eerder als de gronden volledig zijn uitgegeven. Over de lening is de Provincie geen rente verschuldigd aan het Ministerie van EZ.

Tot slot is de Provincie in 2019 twee leningen aangegaan met de Europese Investeringsbank (EIB) in het kader van de te verstrekken Stimuleringsleningen Duurzaam Thuis. De eerste leningtranche ad € 10 mln. is afgesloten tegen een rente van 0,08% en wordt lineair in vijf jaar afgelost. De rentevast periode is eveneens vijf jaar. De tweede leningtranche bedraagt eveneens € 10 mln. en is afgesloten tegen een rente van 0% met lineaire aflossing in 9 jaar.

Tabel 5.4.13: Leningenportefeuille (bedragen x € mln.)

Instelling	Met/zonder zekerheid	Restant schuld per 31-12-19
Lening voormalige Stichting Symbiose	zonder	1.447
Lening EZ inzake industriepark Swentibold	met	15.882
Leningen EIB inzake stimuleringsleningen	zonder	20.000
Totaal		37.329

5.4.5. Terugblik beleidsplan 2019

Het beleidsplan is grotendeels tot uitvoering gekomen.

Via periodiek contact met financiële instellingen zijn onderstaande punten opgepakt door de financieel adviseurs:

- bespreken van financieringsaanvragen in relatie tot cofinanciering met externe financiers;
- onderhouden en intensiveren netwerk financiële instellingen en intermediairs (relatiebeheer);
- risicomonitoring obligaties in beheer en in eigen portefeuille.

Daarnaast zijn onderstaande punten uit het beleidsplan verder uitgewerkt:

- in het kader van portfoliomanagement is door het cluster Financiën afgelopen jaar verder gewerkt aan de implementatie van het financiële systeem, waarmee inzet van middelen via diverse

instrumenten (deelnemingen, financieringen, subsidies en grondverwerving) integraal wordt vastgelegd;

- de financieel adviseurs hebben de financieringsaanvragen getoetst aan de vigerende provinciale kaders 'Sturing in Samenwerking 2.0' en ingericht ten behoeve van adequate monitoring, waarbij vanuit cluster Financiën een adviserende functie is vervuld om financieringsconstructies zo optimaal mogelijk in te richten en te toetsen op marktconforme aspecten;
- de meerjarige liquiditeitsprognose is gebaseerd op de huidige begroting 2020 en bijhorende meerjarenraming alsmede de meerjarige investeringen.

5.5. Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens inzake de bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering is erop gericht de realisatie van de beleidsdoelstellingen, zoals opgenomen in het programmaplan te sturen, beheersen en ondersteunen. Het bevat onder meer zaken als personeelsbeleid, inhuur, informatie(voorziening), planning en control, communicatie, Social Return on Investment en de rapportage over de voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 217a Provinciewet).

Hieronder lichten we m.b.t. een aantal bedrijfsvoeringsonderdelen toe welke zaken in 2019 zijn ingezet en bereikt:

- 5.5.1. Personeel- en organisatieontwikkeling;
- 5.5.2. Sturing P-budget, inhuur en opdrachten;
- 5.5.3. Informatiemanagement;
- 5.5.4. Planning & Control;
- 5.5.5. Voortgang onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 217a);
- 5.5.6. Communicatie;
- 5.5.7. Facilitaire diensten;
- 5.5.8. Social Return on Investment (SROI);
- 5.5.9. Subsidies;
- 5.5.10. Gegevens beheer.

5.5.1. Personeel en Organisatieontwikkeling

Strategisch HRM-kader en Organisatievisie 2020

Het strategisch HRM-kader dat begin 2018 is vastgesteld, is de basis geweest voor ons handelen in 2019. Dit kader kenmerkt zich door een toekomstgerichte visie en samenhang tussen de verschillende HRM deelgebieden en kent een tweetal primaire doelen:

1. het stemt de capaciteit ofwel de kwantitatieve en kwalitatieve inzet van medewerkers voortdurend af op het realiseren van de missie en doelen van de Provincie Limburg;
2. het richt zich middels een maatwerk vitaliteitsbeleid op de duurzame inzetbaarheid en vitaliteit van alle medewerkers in ieders levensfase in de organisatie, door het continu en proactief op peil houden en ontwikkelen van kennis, competenties, vaardigheden, talenten, gezondheid en motivatie. Hierbij is het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor de professionele en persoonlijke ontwikkeling een vanzelfsprekend uitgangspunt.

Het afgelopen jaar is een nieuw College gestart met de uitvoering van het gloednieuwe ambitieuze Collegeprogramma "Vernieuwend verbinden". Tevens is de directie van de Provincie Limburg, op de algemeen directeur na, vanaf september volledig vernieuwd. Dit heeft ook zijn doorwerking op de personeels- en organisatieontwikkeling. Met de in december 2019 gepresenteerde Organisatievisie 2020 heeft de nieuwe directie de richting aangegeven voor de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Conform de opdracht van Gedeputeerde Staten richt deze visie zich op een flexibele, effectieve en kostenefficiënte organisatie.

In dit proces heeft de Directie samen opgetrokken met managers, Ondernemingsraad en medewerkers. De belangrijkste doelstellingen die met de organisatievisie worden beoogd zijn een sterke en flexibele organisatie, een heldere sturingsfilosofie, financieel in control zijn bij grote projecten en slagkracht organiseren met partners. Aangezien de HRM strategie een afgeleide is van de organisatiestrategie, is het van belang dat ook het HRM-kader wordt getoetst op aansluiting op deze nieuwe visie. Eind 2019 is hier een begin mee gemaakt en in het eerste kwartaal van 2020 zal een herijkt strategisch HRM-kader worden opgeleverd.

Behalve herijking van het strategisch HRM-kader zijn er nog drie HRM-gerelateerde actiepunten benoemd in de organisatievisie, te weten:

- aanpak centrale sturing op capaciteit, inhuur en opdrachten;
- intensiveren scholingsaanbod Limburg Academie t.b.v. ambtelijk vakmanschap;
- herijking Strategisch personeelsbeleid incl. deskundigenpool.

Voor de uitvoering hiervan zijn eind 2019 werkgroepen geformeerd en onder aanvoering van het cluster Personeel en Organisatie voortvarend aan de slag gegaan. Uiterlijk eind juni 2020 worden de producten opgeleverd. Onderstaand zal helder worden dat in 2019 al veel stappen zijn gezet die in lijn zijn met de organisatievisie 2020.

Arbeidsmarkt

In 2019 hebben economische voorspoed en de toenemende vergrijzing de krapte op de arbeidsmarkt doen toenemen. De werkloosheid in Limburg is verder afgenomen tot 3,2% en in een aantal sectoren is het tekort aan personeel nijpend. Ook in onze eigen organisatie ondervinden we op specifieke functies dat de spoeling in de markt erg dun wordt, o.a. voor ICT-functies en functies in de civiele techniek. Niet alleen als werkgever maar ook als middenbestuur zullen we hierop moeten anticiperen aangezien voor het waarmaken van de collegeambities een goed functionerende interne en externe arbeidsmarkt van belang is. Van ons als werkgever vraagt dit een actievere benadering van de arbeidsmarkt, aandacht voor aantrekkelijk werkgeverschap en voor de ontwikkeling van onze huidige medewerkers. In 2019 hebben we hierin een belangrijke stap gezet door het aantrekken van een recruiter die naast het opzetten van gerichte wervingsactiviteiten voor onze eigen organisatie met het oog op nieuwe instroom, aan de slag is gegaan met interne doorstroming. Mede door deze gerichte en meer eigentijdse werving zijn vacatures in onze organisatie nog steeds naar tevredenheid ingevuld.

De demografische ontwikkelingen leidden in 2019 tot grotere uitstroom dan de afgelopen jaren. Vanwege het bereiken van de pensioenleeftijd (of keuzepensioen) verlieten in 2019 20 medewerkers (ca. 2%) onze organisatie.

Instroom	66	
Doorstroom	70	34 doorgestroomd naar nieuwe functie
		26 medewerkers tijdelijk belast met opdracht
		10 medewerkers extern gedetacheerd
Uitstroom	45	waarvan 20 met (keuze)pensioen

In- door- en uitstroomcijfers 2019

Traineeprogramma Richting Zuid

Het traineeprogramma Richting Zuid zorgt sinds 2013 voor een continue instroom van frisse nieuwe jonge professionals in de organisatie. In september 2019 zijn weer 16 nieuwe trainees gestart, waarvan er tien bij de Provincie Limburg hun opdracht vervullen. Het netwerk van deelnemende werkgevers is uitgebreid met de Politie Eenheid Limburg, WML en Waterschapsbedrijf Limburg. Tevens is in augustus 2019 de vierde lichter trainees uitgestroomd en gestart met hun vervolgbaan. Van de 12 trainees die het traineeprogramma in 2019 hebben afgerond, zijn er acht geland in onze organisatie en twee hebben gekozen voor een baan bij verschillende Limburgse gemeenten. Zodoende wordt ook invulling gegeven aan structurele verjonging in de organisatie(s). In de krappere wordende arbeidsmarkt zien we het aantal aanmeldingen voor het traineeprogramma dalen. Om die reden is in 2019 een onderzoek naar employer branding uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek hebben onder meer geleid tot uitbreiding van het aantal deelnemende organisaties, een intensievere wervingscampagne, een verhoging van het traineesalaris, en een betere doorstroom in vervolgfuncties bij de deelnemende partnerorganisaties. Bovendien heeft RichtingZuid sinds medio 2019 een nieuwe aansprekende huisstijl en zetten wij in op continue zichtbaarheid, zowel online als offline.

Inzetbaarheid

Naast economische en demografische ontwikkelingen hebben ook meer kwalitatieve veranderingen in de samenleving invloed op (functies in) onze organisatie. Zo ondervinden medewerkers de gevolgen van digitalisering, energietransitie en van de toenemende toepassingsmogelijkheden van big data. De complexiteit van de opgaven vraagt nieuwe kennis, andere vaardigheden en soms ook andere rollen. En bovenal een antenne voor wat dit betekent voor je eigen ontwikkeling en het kunnen nemen van regie hierop. Deze beweging die gevraagd wordt van de medewerker is een belangrijk uitgangspunt in de organisatievisie en het strategisch HRM-kader en ligt ten grondslag aan de inzet van instrumenten om de inzetbaarheid van medewerkers op peil te houden, ook voor de toekomst. Onderstaande activiteiten hebben hieraan in 2019 een belangrijke bijdrage geleverd.

Limburg Academie

De ondersteuning van de medewerkers in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling is in 2019 onverminderd voortgezet onder de vlag van de Limburg Academie. Door middel van individuele coaching, leertrajecten, teamsessies en management development trajecten hebben medewerkers geïnvesteerd in zichzelf en daarmee in hun arbeidsmarktpositie. Onderstaand overzicht geeft het aantal deelnemers in 2019 aan de diverse in-company opleidingen en cursussen weer.

Het leertraject *Fast Forward Leadership* voor aankomend leiderschap is zeer succesvol verlopen. In 2019 hebben de eerste 20 deelnemers dit traject afgerond en is een tweede groep van 24 deelnemers gestart. Het programma draagt bij aan de beoogde doelstelling om medewerkers door te laten stromen naar managementposities. In 2019 hebben 17 deelnemers de stap gezet naar een andere (tijdelijke) functie of opdracht, passend bij de ontwikkeling die ze hebben doorgemaakt.

In 2019 is een nieuw leertraject ontwikkeld, te weten Persoonlijk Leiderschap voor de publieke professional dat in het voorjaar van 2020 in uitvoering gaat. Dit traject richt zich op de persoonlijke en professionele ontwikkeling waarin persoonlijk leiderschap (houding en gedrag), organisatiecontext (rolopvatting) en vaardigheden (soft skills) samenkomen. Met deze aanvulling kent de Limburg Academie voor alle functiegroepen een passend in-company aanbod: van introductiecursus tot talentprogramma's (FFL) en MD-trajecten. In 2020 wordt het leeraanbod van de Limburg Academie verder uitgebreid onder meer met basismodules Ambtelijk Vakmanschap.

Incompany opleiding	Aantal deelnemers of sessies 2019
Introductieprogramma nieuwe medewerkers	48
Leertraject Coachende vaardigheden senioren ¹	10
Training Het goede gesprek	68
Training Verdiepende gesprekstechnieken ¹	33
Workshop Bestuurlijk Ambtelijk Samenspel	20
Workshop "Gast van PS"	46
Opgestelde insights-profielen	103
Gefaciliteerde teamsessies	22
Management Development	2 (25 uurs sessie)
Leertraject Fast Forward Leadership	24
Leertraject Publieke professional	Opdracht verleend

POB

Naast een concernbudget voor medewerkersontwikkeling dat vrijwel volledig is uitgeput in 2019 is er sinds 2018 voor iedere medewerker een Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB). Dit POB betreft een budget dat medewerkers voor een periode van vijf jaar tot hun beschikking hebben om zich verder te ontwikkelen in hun functie of in een andere functie binnen de organisatie. De benutting van het persoonlijk ontwikkelbudget (POB) is in 2019 verder toegenomen en na twee jaar is 13% van het begrote budget besteed. Echter, in ogenschouw nemende dat 40% van de periode reeds is verstreken, is dit nog ondermaats. Het aantal medewerkers dat in 2019 (een deel van) het POB heeft aangesproken voor leer- en ontwikkelactiviteiten betreft 301. Dit is ongeveer 32% van alle medewerkers. In 2019 zijn verschillende interventies gepleegd om inzet van het POB te stimuleren. Zo zijn er verschillende informatiebijeenkomsten voor medewerkers gehouden over de mogelijkheden van het POB. Ook zijn managers, onder meer tijdens een speciale managementbijeenkomst, gestimuleerd de inzet van het POB met hun medewerkers te bespreken in het goede gesprek. Vanuit het cluster P&O wordt binnen de fiscale kaders de ruimte gezocht het POB beter te benutten, bijv. via gezamenlijke leeractiviteiten. Ook is er gewerkt aan nieuwe leertrajecten die in 2020 aangeboden gaan worden. Hiermee verwachten we een extra impuls te geven aan de ontwikkeling van medewerkers en inzet van het POB hierbij.

Loopbaanontwikkeling

Voor loopbaanvragen en persoonlijke ontwikkelvragen van medewerkers hebben medewerkers gebruik gemaakt van een interne loopbaan- en opleidingsadviseur en een interne coach. Daarbij kan voor bepaalde expertise ook worden doorverwezen naar externe loopbaanadviseurs en externe coaches.

	Aantal intern begeleid	Aantal extern begeleid
Loopbaantrajecten	27	11
Coaching	18	6

Tevens is er in 2019 gewerkt aan de ontwikkeling van een digitaal platform voor loopbaan en mobiliteit aansluitend bij de eigen regie van de medewerker. Met toegang tot het digitale platform kunnen medewerkers loopbaantesten en -opdrachten uitvoeren die het zelfinzicht vergroten, kan men een e-portfolio aanmaken en vacatures bekijken passend bij de eigen talenten. De organisatie kan vacatures en opdrachten plaatsen en zoeken naar potentiële kandidaten. Dit platform wordt na de zomer van 2020 operationeel.

Verzuimaanpak

In 2019 is de aanpak zoals sinds 2017 gehanteerd, voortgezet. We werken binnen een wettelijk kader, de Wet Verbetering Poortwachter, die er mede voor zorgt dat we als werkgever verzuim goed beheersen. Maar alleen de wet is niet genoeg, we werken vanuit een visie dat we een organisatie willen zijn met vitale medewerkers en een prima werkomgeving. Samen met de Arbodienst zorgen we ervoor dat ziek zijn nooit ter discussie staat, maar dat de keuze om te verzuimen als gevolg van ziekte bespreekbaar is. Hierbij gaan we uit van de mogelijkheden en niet van de belemmeringen. De keuze, verzuim ik wel of niet, en welke afspraken hierover worden gemaakt, is onderwerp van het gesprek dat de leidinggevende met aandacht voert met de medewerker.

Flankerend ondersteunend beleid is hierbij het vitaliteitsbeleid. Dit houdt in dat er sterk is ingezet op preventie en eigen regie. De werkwijze waarin de arbodienst een belangrijke rol speelt, gaat uit van beïnvloedbaar gedrag en functionele mogelijkheden. De inzetbaarheidscoach die als taak heeft het activeren, coachen en begeleiden van de leidinggevendenden met als doel de motivatie, zelfregie en inzetbaarheid van de medewerkers te vergroten, is hierin een belangrijke schakel. Zij heeft managers én medewerkers uitgedaagd om steeds meer zelf de regie te nemen. Deze aanpak van verzuim, gericht op beïnvloedbaar gedrag en de functionele mogelijkheden, heeft een positief effect op het verzuim in de organisatie.

In het laatste kwartaal is door een lichte stijging van het verzuim het verzuimpercentage voor 2019 net iets boven de gestelde norm uit gekomen, te weten 4,06% (norm is 4%). In maart van dit jaar zorgt ArboUnie voor een jaaranalyse 2019 op basis waarvan we de aanpak voor 2020 gaan aanpassen, gericht op verdere terugdringing van het verzuim. De directie agendeert het verzuim in elk geval ook tijdens de werkoverleggen met de clustermanagers om een vinger aan de pols te houden.

Verzuimcijfers 2019			
	Verzuimpercentage	Meldingsfrequentie	0-verzuim
2019	4,06%	0,86	53,48%

Levensfaseregeling

Vanaf januari 2019 is de levensfaseregeling toegevoegd aan het instrumentarium om de inzetbaarheid van medewerkers te vergroten. Deze levensfaseregeling bestaat uit drie deelregelingen:

- I) een 60plus-regeling;
- IIa) een regeling betaald ouderschapsverlof;
- IIb) een regeling betaald mantelzorgverlof;

De 60plus-regeling houdt in dat medewerkers van 60 jaar en ouder minder kunnen gaan werken. Dit betekent dat de medewerker 80% kan werken met 90% behoud van salaris en 100% behoud van pensioenopbouw. Voor medewerkers met salarisschaal 7 of lager geldt dat er 95% behoud van salaris is. Dit eerste jaar hebben 47 medewerkers deelgenomen aan de 60plus-regeling en 23 medewerkers aan de regeling betaald ouderschapsverlof. Aan de regeling betaald mantelzorgverlof hebben nog geen medewerkers deelgenomen. In het eerste kwartaal van 2020 wordt de monitoringsrapportage levensfaseregeling 2019 opgesteld die o.a. de formatiereductie als gevolg van de 60plus-regeling en het effect op de personeelsbegroting laat zien.

Participatiebeleid

De Provincie Limburg spant zich in om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te betrekken bij haar opgaven. Niet alleen omdat de wet het voorschrijft, maar vooral vanuit de visie dat iedereen naar vermogen mee kan en wil doen. We geloven hierin als werkgever en willen, ook vanuit onze rol als middenbestuur, het goede voorbeeld geven en inspirator zijn voor andere werkgevers binnen onze provincie. In 2019 hebben we door een gezamenlijke inspanning van zowel onze leidinggevenden, cluster P&O als ook de individuele medewerkers ons streefaantal van 27 garantiebanen ruimschoots gehaald. Het jaar is afgesloten met 32,25 garantiebanen en er zijn twee medewerkers op reguliere functies aangenomen. Dat is een extra inspanning van 19%.

Professionele ondersteuning door Stichting Jobstap

In 2019 hebben we er voor gekozen om bij de aanbesteding voor Flexibele Arbeid een extra perceel toe te voegen. Dit perceel is er specifiek op gericht om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te matchen aan arbeid binnen de Provincie Limburg. We zochten een deskundig bureau met kennis van de Participatiewet, eigen coaches met ervaring met de doelgroep, inclusief alle administratieve verplichtingen die daarbij kunnen horen. Dit deskundig bureau hebben wij gevonden in Stichting Jobstap die een vaste accountmanager en een aantal vaste jobcoaches levert. Zij kennen de kandidaten, de collega's en de organisatie. Daarin vervullen zij een informerende, adviserende en coachende rol. Deze hulp heeft er mede voor gezorgd dat wij 19% extra banen hebben kunnen realiseren dan verplicht vanuit de wet.

'Provincie Limburg werkt inclusief'

In 2019 is de voortgangsrapportage 'Provincie Limburg werkt inclusief' vastgesteld. Hierin is onder andere de verduurzaming van garantiebanen opgenomen. Dit houdt in dat we het voor kandidaten uit de betreffende doelgroep mogelijk maken om in vaste dienst te komen, ook in een garantiebaan. Hierbij dient er wel aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. In 2020 zal dit proces worden uitgewerkt en geïmplementeerd, zodat de vaste contracten daadwerkelijk kunnen worden aangeboden.

Cao 2019-2020

De belangrijkste afspraken uit de Cao, te weten de invoering van de Wet Normalisatie Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) per 1 januari 2020 en de invoering van een nieuw functiegebouw per 1 juli 2020, zijn voorbereid en succesvol geïmplementeerd (WNRA). Met inwerkingtreding van de WNRA is de rechtspositie van medewerkers gelijk getrokken met die van werknemers uit het bedrijfsleven

5.5.2. Sturing op P-budget, inhuur en opdrachten.

Met de vaststelling van de informerende notitie inzake externe inhuur en opdrachtverstrekking (GS 30-10-2018) is besloten om de rapportage voor externe inhuur uit te breiden conform onderstaande tabel, zodat er integraal gerapporteerd wordt over de P-begroting, de inhuur en de opdrachten.

€ x 1.000

Naam	Totaal 2019
P-begroting	75,7
Ingeleend personeel (externe inhuur)	10,9
Overige goederen en diensten (opdrachten)	58,0

P-begroting

Om de doelstellingen van het collegeprogramma te kunnen realiseren worden, binnen de door Provinciale Staten gegeven financiële ruimte, middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van personeel.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de totale loonsom van de Provincie.

De totale loonsom ad € 75,7 mln. bestaat uit € 72,4 mln. salarissen en sociale lasten en voor € 3,3 mln. uit kosten inhuur (excl. trainees).

€ x 1.000

	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen	Begroting ná wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil begroting/realisatie
Personeelskosten					
Personeelskosten begrotingsprogramma's	71.660	6.447	78.107	70.829	7.278
GS	1.102		1.102	942	160
Griffie	997	30	1.027	1.130	-103
PS	782		782	835	-53
Totaal actief	74.541	6.477	81.018	73.736	7.282
Voormalig personeel/niet-actieven	445		445	379	66
Voormalig bestuur	375		375	406	-31
Totaal passief	820	0	820	785	35
Totaal	75.361	6.477	81.838	74.521	7.317
Doorberekende personeelskosten aan projecten infra	1.725		1.725	1.220	505

De personele kosten laten een voordelig verschil zien van € 7,32 mln. Dit resultaat bestaat uit:
€ 4,90 mln. over te hevelen conform de meerjarige begrotingsplanning 2019-2023 (PS 13-12-2019);
€ 2,37 mln. vacatureruimte;
€ 0,10 mln. hogere kosten Griffie door (tijdelijke) extra inhuur;
€ 0,16 mln. lagere kosten GS;
€ 0,04 mln. lagere kosten voormalig personeel/bestuur;
€ 0,05 mln. hogere kosten PS door wijziging rechtspositie.

Overeenkomstig de spelregels met betrekking tot het P-budget is € 1 mln. van de vacatureruimte conform GS-besluit van 28-1-2020 ingezet voor 3 fte stikstofproblematiek 2020-2023 (€ 250.000 per jaar). Op basis hiervan wordt € 5,9 mln. overgeheveld naar 2020 en volgende jaren.

Het restantbedrag ad € 1,37 mln. wordt bijgedragen aan de taakstelling 2019-2023.

Onderstaand treft u het geactualiseerde meerjarig beeld aan. Hierbij is rekening gehouden met de reeds gerealiseerde aframing op het personeelsbudget van € 0,4 mln. bij de Herfstbrief 2019 en € 2,4 mln. bij de Eindejaarsbijstelling 2019.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Overboeking	4,2	6,5	2,9	1,3	0,8	0,9
Restitutie	-0,5					
Bijdrage taakstelling herfstbrief		-0,4				
Bijdrage taakstelling EJB		-2,4				
Jaarresultaat	2,8	3,6	-2,6	-1,0	-0,5	-0,6
Bijdrage taakstelling		-1,4				
Saldo jaareinde	6,5	5,9	0,3	0,3	0,3	0,3

Ingeleend personeel (externe inhuur).

Huidige kader voor inhuur

Zoals aangegeven in de informerende notitie inhuur en opdrachten (GS 30-11-2018) is de definitie van inhuur:

Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van de Provincie als opdrachtgever door een private organisatie met winstoogmerk middels tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid waarop door of namens de opdrachtgever gestuurd wordt.

(ter vergelijking: **Uitbesteden** is het kopen van een resultaat of product).

Onder externe inhuur worden alleen die personen gecategoriseerd die onder aansturing van een medewerker van de Provincie Limburg werken. Opdrachten waarbij een vastomlijnd product wordt opgeleverd, valt niet onder de huidige rijks en provinciale definitie”.

Bij de categorieën van inhuur die wij hanteren is aansluiting gezocht bij de Rijksdefinities en IPO richtlijnen⁶.

Deze zijn:

- 35100: Inhuur, vervanging (bij ziekte, afwezigheid e.d.);
- 35101: Inhuur, kwantitatief (extra boven eigen formatie);
- 35102: Inhuur, kwalitatief eenmalig (extra kennis, niet huis gewenst);
- 35103: Inhuur, kwalitatief lerend (extra kennis, huis gewenst).

Binnen deze categorieën is de WNT (Wet Normering Topinkomens) van toepassing.

Norm

Met motie 770 (Schaminée en Vaessen) hebben uw Staten ons College opgeroepen de kosten van tijdelijke inhuur omlaag te brengen tot maximaal 10% van het personeelsbudget binnen de provinciale organisatie. In de Mededeling portefeuillehouder d.d. 11 oktober 2016 hebben wij aangegeven dat wij ons committeren aan het streven om de externe inhuur naar beneden bij te stellen. Wij hebben aangegeven daarbij 10% van het actuele personeelsbudget als streefnorm te hanteren, rekening houdend met het feit dat inhuur van externen veelal fors duurder is, te vertalen in een factor 1,6. Voor zover wij deze norm overschrijden zullen wij dat voor uw Staten tijdig toelichten en inzichtelijk maken conform de motie. In de HRM-brief d.d. 16 oktober 2018 is dit toegelicht.

⁶ Externe Inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de rijksoverheid in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede wordt gestuurd.

Ontwikkelingen van de inhuur in de periode 2013-2019

€ x 1.000

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal gerealiseerde inhuur (exclusief trainees)	11.100	12.300	13.100	11.200	12.000	13.000	10.900
Norm	22.000	22.000	21.000	12.500	12.600*	12.400*	12.800*

* Norm gebaseerd op goedgekeurde personeelsbudget inclusief het budget voor investeringsprojecten

Externe inhuur per categorie

€ x 1.000

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Realisatie totaal	11.100	12.300	13.100	11.200	12.000	13.000	10.900
Inhuur, vervanging (bij ziekte, afwezigheid, e.d.)	1.300	1.800	2.000	1.700	2.000	2.500	2.200
Inhuur, kwantitatief (extra boven eigen formatie)	6.200	6.300	8.200	7.100	7.800	8.100	6.600
Inhuur, kwalitatief eenmalig (extra kennis, niet huis gewenst)	2.800	3.000	1.500	1.300	1.200	1.700	1.400
Inhuur, kwalitatief lerend (extra kennis, huis gewenst)	800	1.200	1.400	1.100	1.000	700	700

De lasten van externe inhuur 2019 ad € 10,9 mln. zijn onder de gestelde norm van € 12,8 mln. gebleven en zijn € 2,1 mln. lager dan in 2018. Deze lagere kosten zijn het gevolg van strakke sturing op de organisatie, inhuur en invulling van vacatures zoals onder andere de inhuur rondom Natura 2000 (uitvoering door vaste bezetting) en afbouw inhuur van communicatiedeskundigheid.

Overige goederen en diensten (opdrachten)Huidig kader voor opdrachten

Zoals blijkt uit de definitie van inhuur is er naast inhuur sprake van kosten bij opdrachtverstrekkingen. Onderstaand de opdrachten 2019.

Naam	€ x 1.000		
	Totaal exploitatie	Totaal projecten	Totaal 2019
Overige goederen en diensten (opdrachten)	47,1	10,9	58

5.5.3. Informatiemanagement

Strategisch Informatiebeleid en Projectenportfolio

In 2019 is naast de reguliere beheertaken invulling gegeven aan een groot aantal projecten, die voortkomen uit het centraal gemanaged projectportfolio. Dit portfolio vindt haar legitimatie in het door GS in 2016 vastgestelde strategisch informatiebeleid van de Provincie Limburg (SIBL 2016-2019). Dit beleid bevat de kaders voor de ontwikkeling van de informatievoorziening van de Provincie Limburg. Dienstverlening is daarbij leidend.

Aan het SIBL 2016-2019 is ook in 2019 langs twee lijnen uitvoering gegeven, te weten de lijn 'Interactie met de samenleving verbeteren' en de lijn 'Groeien naar een zakelijke en professionele provinciale organisatie'.

'Interactie met de samenleving verbeteren':

Nadat in 2018 een nieuw subsidieadministratiesysteem is aanbesteed, is in 2019 gewerkt aan de realisatie van dit nieuwe systeem en de voorbereiding op de implementatie binnen de provinciale organisatie. In de implementatie is enige vertraging ontstaan. Een en ander heeft met name te maken met de realisatie van het subsidieproces, dat door de leverancier minder complex was ingeschat. De implementatie zal nu volgens planning mei 2020 afgerond zijn. Het nieuwe systeem zal, in vergelijking met het vorige systeem, met name op de aspecten klantgerichtheid en klantvriendelijkheid belangrijke verbeteringen laten zien. Naast de vakapplicatie zal ook een klantportaal worden gerealiseerd, waar

aanvragers op ieder moment van de dag kunnen zien wat de status van hun aanvraag is en tevens de bijbehorende documenten kunnen inzien.

Door de invoering van de Omgevingswet wordt het wettelijke kader voor burgers, ondernemers en overheden inzichtelijker en worden ontwikkeling en beheer van de leefomgeving beter beheersbaar. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt zowel de informatie-uitwisseling met inwoners en bedrijven, alsmede de processen voor planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de overheid zelf. De invoering van het DSO (2016-2024) heeft een forse impact op de processen en de bijbehorende informatievoorziening van de Provincie Limburg. 2019 was in dit kader een jaar van afronding van de inventarisatiefase en start van de implementatiefase, waarbij de nadruk gelegen heeft op het uitvoeren van de architectuurtoets, impactanalyse, pilots, simulaties en het opstellen van een implementatieplan. Dit met als doel om uiteindelijk te voldoen aan de wettelijke verplichting om per 1 januari 2021 aan te sluiten op de landelijke voorziening (DSO-LV) voor wat betreft het publiceren van de omgevingsverordening en –visie en het ontvangen van aanvragen van vergunningen en meldingen vanuit het omgevingsloket.

‘Groeien naar een zakelijke en professionele provinciale organisatie’:

Begin 2019 is het nieuwe sociale intranet van de Provincie Limburg in gebruik genomen. Dit platform biedt, naast het delen van informatie, eigentijdse mogelijkheden tot samenwerken binnen clusters, teams en projecten.

Aan de hand van het eind 2018 door GS vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid (2019-2020) zijn in 2019 een aantal verbeteringen doorgevoerd op het gebied van informatiebeveiliging. In 2019 heeft één spelronde plaatsgevonden in het kader van het vergroten van het bewustzijn op het gebied van informatieveiligheid bij medewerkers en bestuur. Tevens is gewerkt aan de voorbereiding van het geplande ISO27001-traject binnen de Provincie Limburg, gericht op het verbeteren van de processen met betrekking tot informatiebeveiliging, alsmede de invoering van de baseline informatieveiligheid overheid (BIO).

Na een gedegen voorbereiding is in april 2019 gestart met de organisatiebrede uitrol van veranderproject Digitalisering Documentaire Informatievoorziening (DDI). Naast de introductie van de nieuwe informatievoorziening lag de focus in 2019 op de implementatie van de nieuwe werkwijze met betrekking tot digitale dossiervorming en archivering. De uitrol heeft clustergewijs plaatsgevonden en zal naar verwachting in de loop van 2020 afgerond worden.

Nadat in 2018 de Europese aanbesteding voor de verwerving van een gemeenschappelijke informatievoorziening voor Vergunningen, Toezicht en Handhaving (Wabo+) in Limburg is afgerond, is in 2019 gestart met de implementatie van het geselecteerde systeem bij de eerste organisatie waaronder de Provincie Limburg zelf. In de loop van het jaar is gebleken dat de geselecteerde oplossing nog niet op alle onderdelen gereed was en nog aanpassingen noodzakelijk waren. Als gevolg hiervan zullen de eerste implementaties, waaronder die binnen de Provincie Limburg, pas in 2020 kunnen plaatsvinden. Het is de bedoeling dat alle partijen in de keten, RUD's, veiligheidsregio's, gemeenten en de Provincie Limburg met hetzelfde systeem gaan werken.

5.5.4. Planning & Control

Evaluatie Planning- en Controlcyclus

Jaarlijks wordt de P&C-cyclus geëvalueerd en leidt dit tot adviezen aan Provinciale Staten. In 2019 heeft deze evaluatie wederom plaatsgevonden en zijn Provinciale Staten hierover geïnformeerd. Besloten is om de werkwijze zoals gehanteerd in 2019 te continueren. Dit betekent dat ook in 2020 de mogelijkheid is ingebouwd tot behandeling van de afwijkingenrapportages in de (extra) Statencommissies Financiën, Economie en Bestuur.

Kaders en spelregels

In 2019 heeft de uitvoering van ons financiële beleid wederom plaatsgevonden overeenkomstig de spelregels, zoals opgesteld in de Programmabegroting 2019 en 2020. Ultimo 2019 zijn geactualiseerde verordeningen 216, 217 en 217a naar PS gestuurd ter vaststelling.

5.5.5. Voortgang onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 217a)

Conform de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Provincie Limburg 2016 rapporteren Gedeputeerde Staten in de bedrijfsvoeringparagraaf van de jaarstukken over de voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid. (Artikel 217a Provinciewet) Voor 2019 hebben Gedeputeerde Staten besloten een onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid provinciaal beleid om Europese subsidies binnen te halen.

Voortgang onderzoek 2019:

Het onderzoek “Doelmatigheid en doeltreffendheid provinciaal beleid om Europese subsidies binnen te halen”, zal naar verwachting 1^e kwartaal 2020 zijn afgerond. Publicatie vindt dan in het 2^e kwartaal 2020 plaats.

Voortgang eerdere onderzoeken:

1. Het onderzoek “Doelmatigheid proces grondtransacties” is afgerond en zal naar verwachting in het 1^e kwartaal 2020 gepubliceerd worden.
2. Vanwege de gewijzigde wetgeving en de ontwikkelingen rondom de Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 in werking zal treden, is het onderzoek effectiviteit van handhavingsinstrumenten getemporeerd om daarin het nieuwe kader dat de invoering van de Omgevingswet biedt, mee te kunnen nemen.
3. De tussenresultaten van het onderzoek doelmatigheid inzet instrumenten op basis van Uitvoeringskader Sturing in Samenwerking zijn ingebracht in een intern onderzoek naar de beheerkosten van financiering en dient mede als input voor de evaluatie van SIS 2.0. einde 2020.

5.5.6. Communicatie

Het cluster Communicatie (COM) heeft in 2019 over de volle breedte van de aandachtsgebieden van de Provincie Limburg communicatief ondersteund. Het vertalen en laden van boodschappen voor de juiste doelgroepen stond centraal. Het op een effectieve wijze inspelen op wat er in de Limburgse samenleving leeft, verdient doorlopend de aandacht. Storytelling, vertalingen naar social media en e-magazines, inzet van video, andere moderne communicatiemiddelen en het monitoren ervan zijn in toenemende mate succesvol ingezet. Op vele proactieve en reactieve vraagstukken is er tijdig zowel adviserend naar het bestuur als uitvoerend richting de media gehandeld. Ook in 2019 was sprake van een structurele, professionele en goede relatie met de (regionale- landelijke en lokale) media.

Structureel, planmatig en onder regie van het cluster is samenwerking en afstemming gezocht met in- en externe partners op het gebied van beleids- en projectcommunicatie. Met inzet van een trainee is

onderzoek gedaan naar de communicatie rondom de bestuurlijke vernieuwing op het terrein van Burgertop/Burgerparticipatie. Tevens is ondersteuning geboden bij de communicatie over de afhandeling van de zogenoemde categorie 1 & 2 van de burgeradviezen. Met het verschijnen van de vernieuwde organisatievisie en de daarin geschetste veranderopgave voor de ambtelijke organisatie is het belang van een strategisch intern communicatiebeleid verder toegenomen. Het cluster is nauw betrokken bij deze veranderopgaven en de vertaling naar een concrete ondersteunende aanpak. In 2019 betekende dit onder andere het medevormgeven van verschillende activiteiten ter ondersteuning van de interne introductie van de nieuwe visie.

De organisatie heeft een nieuw sociaal intranet in gebruik genomen. Dit middel is gestoeld op het gedachtegoed van kennisdeling en het integraal werken binnen de ambtelijke organisatie, vraaggericht vanuit de professionals. Technisch en functioneel voldoet het intranet aan de eisen van deze tijd en wordt er, evenals de website van de Provincie, continu doorontwikkeld.

De externe website Limburg.nl voldoet aan de web-richtlijnen voor overheidscommunicatie. Er is continue aandacht en zorg voor het op de juiste manier toepassen van de huisstijl waarmee een consistent beeld van de Provincie wordt uitgedragen.

5.5.7. Facilitaire Diensten

Het cluster Facilitaire Dienstverlening organiseert en regisseert de interne facilitaire dienstverlening en de huisvesting. Het cluster heeft zich ontwikkeld tot een dynamische en strategische partner in facilitaire dienstverlening door op een klantgerichte, resultaatgerichte en flexibele manier te werken.

Taken worden uitgevoerd op onderstaande gebieden:

- Gebouwen;
- Servicedesk;
- Contractbeheer;
- Evenementenbureau;
- Grafisch Centrum;
- Hospitality

Zestig procent van de facilitaire dienstverlening wordt uitbesteed, dertig procent gebeurt in eigen beheer en tien procent is regisseren en procesborging. De organisatiestructuur van het cluster is 'smal' ingevuld', omdat op basis van regievoering wordt gewerkt.

Er is een beroep gedaan op de kennis en ervaring op facilitair gebied onder meer bij het beheer van de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen en bij de ontwikkelingen rondom het beheer van het vastgoed van Maastricht Aachen Airport.

Daarnaast heeft binnen de gelieerde instellingen een inventarisatie over de contracten en mogelijke samenwerking plaatsgevonden. Deze inventarisatie biedt de organisaties de mogelijkheid gebruik te maken van de kennis en ervaring op zowel facilitair gebied als andere ondersteunende diensten binnen de Provincie Limburg.

De Servicedesk ontwikkelt zich steeds meer naar een Front-Office. Er wordt een kanalenstrategie toegepast. Doel daarvan is de klant te sturen om gebruik te maken van een bepaald kanaal om zijn product of dienst te kiezen. Het kennissysteem is operationeel.

Een nieuw Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) 2019-2033 voor de provinciale gebouwen is vastgesteld.

Met de invulling van de gestructureerde aanpak strategisch evenementenbeleid zijn de rollen voor het organiseren van evenementen gestructureerd belegd.

In de netwerkkalender 2019 zijn ook strategische netwerkevenementen opgenomen. Deze netwerkevenementen werden gecoördineerd en uitgevoerd door het Evenementenbureau in samenwerking met beleidsclusters. Belangrijk was dat hierbij de corporate identity werd uitgedragen. Het strategische evenementenbeleid werd nog verder geoptimaliseerd.

Door de ontwikkelingen in de multimediatoepassingen is de vraag naar digitale producten toegenomen. Het Grafisch Centrum vervulde een scharnierfunctie richting het cluster Communicatie in verband met de revitalisering van de huisstijl; een schakel tussen de interne klanten en het cluster Communicatie.

5.5.8. Social Return on Investment

De Provincie voert een actief beleid op het gebied van Social Return On Investment (SROI). Door het opnemen van sociale voorwaarden, eisen en wensen in inkoop-, aanbestedings- en subsidieverleningstrajecten aan leveranciers en aan subsidieontvangers, bevordert de Provincie Limburg de arbeidsparticipatie en het behoud van vakmanschap. Vanaf 2008 heeft de Provincie een integrale aanpak opgezet, die in de daaropvolgende jaren steeds verder is doorontwikkeld. Vanaf 2015 is sterk ingezet op het nog verder verbeteren van de monitoring en de inbedding van SROI in de provinciale organisatie om daarmee de toepassing van SROI nog verder te vergroten en verscherpen. De samenwerking met externe partners bijv. UWV, gemeentes, onderwijs en werkgevers verloopt goed. Vraag en aanbod weten elkaar nog voldoende te vinden. Vanaf 2016 is SROI als instrument onderdeel van het Limburg Werkt Akkoord (LWA, product 1.3.3.). De uitvoering van het beleid is in samenhang met andere acties binnen het LWA opgepakt (zie ook product 1.3.3.). In 2019 is SROI nog meer als middel ingezet om vraag en aanbod bij elkaar te krijgen. Er is gebruik gemaakt van duurzame constructies waarbij werk en opleiding gecombineerd werden. Het convenant bouw is uitgerold naar de sector groen en de sector zorg en er zijn succesvolle resultaten geboekt. Verder is er een onderzoek geweest naar de succesfactoren bij toepassing SROI bij de Buitenring Parkstad Limburg. Bij deze aanbesteding is een SROI realisatie van 265% behaald. SROI is inmiddels een instrument dat (nauwelijks) geen uitleg meer behoeft bij opdrachtgevers en opdrachtnemers. Het (inkoop)beleid voor SROI wordt gecontinueerd, zoals ook in het collegeprogramma Vernieuwend Verbinden vermeld staat.

5.5.9. Subsidies

In 2019 zijn 6.937 (waarvan 1.505 subsidieverzoeken en 5.432 duurzaamheidsleningen), nieuwe aanvragen door het cluster subsidies afgehandeld. 94% van de dossiers is binnen de wettelijke termijn afgehandeld. De gemiddelde doorlooptijd was 50 (kalender)dagen. De Provincie Limburg streeft naar een zo spoedig mogelijke afhandeling waarin de wettelijke termijn niet leidend is. Daarnaast zijn er 422 dossiers achteraf vastgesteld.

In 2019 is het volledige subsidieproces geëvalueerd en heeft een brede herijking van het subsidieproces plaatsgevonden. Het doel van de herijking is gericht op verdere vereenvoudiging en

dus ook op vermindering van administratieve- en uitvoeringslasten, voor zowel de Provincie Limburg als de (potentiële) subsidieaanvrager/ontvanger. Het belangrijkste verbeterpunt voor burgers en organisaties is versimpelen, door begrijpelijke taal, duidelijke subsidieregelingen en eenvoudige procedures. Dit heeft er o.a. toe geleid dat er nog maar één beleidsregel is m.b.t. Subsidies en dat de beleidsregels m.b.t. reserves en voorzieningen zijn geschrapt. Daarnaast is er kritisch gekeken naar de subsidieregelingen en daar waar mogelijk zijn deze vereenvoudigd.

Naar verwachting zal het nieuwe subsidiezaaksysteem 1 mei 2020 live gaan. Met het nieuwe systeem wil het cluster de klant nog beter bedienen met een klantportaal. Doelstelling is dat de klant, op ieder moment van de dag, inzicht krijgt in de status van de aanvraag alsmede toegang heeft tot het klantdossier. Het subsidieportaal dient generiek van opzet te zijn, zodat het ook voor andere taakvelden van de Provincie gebruikt kan worden. Verder zal het systeem het algehele subsidieproces efficiënter maken.

De afstand tussen de burger en de Provincie is te groot. Om de aanvrager beter te bereiken treedt het cluster Subsidies samen met de beleidsclusters meer naar buiten, dit o.a. door het organiseren van informatiebijeenkomsten.

Alle provincies werken m.i.v. 2018 met een centrale subsidieafdeling. Kennisdeling/afstemming met andere provincies vindt tweejaarlijks plaats via de IPO-werkgroep Subsidies. Naast de afstemming met andere provincies, zet het cluster actief in op meer samenwerking met Limburgse gemeenten om daar waar mogelijk processen op elkaar af te stemmen en om ervaringen en knelpunten binnen het subsidieproces te bespreken. Op die manier kan van elkaar geleerd worden. Dit alles vanuit het streven om onze aanvragers beter te bedienen.

5.5.10. Gegevensbeheer

De Provincie Limburg voert een privacybeleid waarin wordt uitgesproken dat een adequaat niveau van Privacy- en Informatiebeveiliging wordt nagestreefd waarbij, voor het reduceren van risico's, voortdurend afwegingen worden gemaakt om de juiste balans te vinden tussen relevante wetgeving, de taakstelling van de organisatie, een praktische manier van werken en de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen.

Het privacybeleid kenmerkt zich door een cyclisch proces dat voldoet aan een gestandaardiseerd patroon met daarin de elementen: voorbereiden, ontwikkelen, goedkeuren, communiceren, uitvoeren, implementeren en evalueren. Dit houdt in dat er sprake is van een terugkoppelmechanisme waarbij - door inzicht in de uitvoering het beleid kan worden bijgestuurd en gecorrigeerd. Het privacybeleid is in 2019 in een aantal sessies besproken in het Privacy en Informatiebeveiligingsteam (PIT), verder ontwikkeld en aangescherpt.

De Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG) fungeert als interne privacy toezichthouder en rapporteert rechtstreeks aan de algemeen directeur over zijn werkzaamheden. Eind 2019 heeft deze functionaris zijn 2° rapport uitgebracht. Hierin wordt aangegeven welke stappen de afgelopen twee jaar op het terrein van Privacy zijn gezet en welke vervolgstappen gewenst zijn.

In 2019 zijn op het terrein van privacy de volgende acties ondernomen:

- intensivering van de voorlichting richting clusters over het voorkomen van datalekken (o.a. via presentaties, de juridische nieuwsbrief en de game 'Are you secure');

- het beschikbaar stellen van diverse interne handleidingen (waaronder 'De rechten van betrokkene', 'Protocol melden datalekken', 'Flyer verwerkersovereenkomst');
- gegevensbeschermingseffectbeoordelingen bij risicovolle verwerkingen;
- er is gestart met een derde ronde langs alle clusters ter verbetering van het register en verwerkingsactiviteiten.

De FG vraagt in zijn rapport o.a. aandacht voor:

- voortdurende bewustwording binnen de organisatie op het vlak van privacy (en informatiebeveiliging);
- verdere professionalisering van het register van verwerkingsactiviteiten;
- het opzetten en inrichten van een toetsingsmodel voor het cyclische privacy-proces en het aantoonbaar halen van volwassenheidsniveau drie.

5.6. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in diverse aspecten van de verbonden partijen. Bij de uitwerking van deze paragraaf is enerzijds rekening gehouden met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en anderzijds met de informatie die voor de gebruikers van deze jaarrekening het meest relevant is.

1 Belangrijkste ontwikkelingen in het boekjaar

In het lopende boekjaar, 2019, is in totaal voor € 34 mln. geïnvesteerd in de Provinciale deelnemingen. De investering valt uiteen in € 24 mln. in Provinciale fondsen, € 9,9 mln. in de Brightlands Campussen en € 1,6 mln. in de luchthaven. In alle gevallen betreft dit investeringen voortvloeiend uit besluitvorming in 2018 of eerder.

Er heeft in 2019 een exit plaatsgevonden; de uittreding uit Brains Unlimited B.V. (PS vergadering 21 juni 2019). De dividendopbrengsten tot 31 december 2019 bedragen € 22,6 mln., voornamelijk gedreven door het dividend Enexis.

2 Verwachtingen begrotingsjaar 2020

In 2020 zullen met name resterende kredieten worden uitgeboekt. Vooralsnog zijn geen nieuwe deelnemingen voorzien. Bij een aantal van de fondsen loopt ofwel de uitzettingstermijn af in 2020 of is de verwachting dat de fondsmiddelen in 2020 uitgeput zullen zijn. Voor de Brightlands Smart Services Campus wordt besluitvorming verwacht over de vervolffinanciering van de organisatie.

3 Visie en beleidsvoornemen deelnemingen

Het aangaan van een deelneming, alsmede het behouden daarvan dient voort te vloeien uit tenminste de navolgende drie uitgangspunten:

- Er is sprake van een strategisch Provinciaal belang;
- Een permanente rol en betrokkenheid wordt wenselijk of noodzakelijk geacht;
- De Provincie wil actief kunnen sturen.

De aansluiting bij deze principes verschilt per deelneming en wordt toegelicht in de factsheets per verbonden partij. Alle overwegingen ten aanzien van het aangaan en beheer van verbonden partijen zijn opgenomen in hoofdstuk 5 van Sturing in Samenwerking 2.0.

4 Interpretatie

Voor de interpretatie van deze paragraaf zijn de volgende zaken van belang: De opgenomen subsidie betreft enkel de structurele subsidies dan wel subsidie bij oprichting. Volledigheid van de financiële gegevens is afhankelijk van het moment van vaststelling van de jaarrekening van de externe partij. Het belang zoals vermeld in het organogram is het belang van de bovenliggende entiteit. Dochtervennootschappen worden enkel separaat opgenomen als deze niet worden meegeconsolideerd in de directe deelneming van de Provincie. De boekwaarde zoals vermeld in de factsheet betreft de boekwaarde per 31 december 2019 (na evt.

afwaarderingen). De grafiek provinciale investeringen in de factsheet geeft de bruto investering (na evt. afwaardering) weer voor het betreffende boekjaar.

5 Regeling Grote Projecten

Diverse verbonden partijen vallen onder de Regeling Grote Projecten. Conform deze Regeling worden periodiek gedetailleerde voortgangsrapportages opgesteld en met uw Staten gedeeld. In deze voortgangsrapportage wordt onder meer gerapporteerd over doelbereik, GS/PS-besluiten, financiën en risico's.

6 Verloopoverzicht boekwaarde per Verbonden partij

Verbonden Partij		31-12-2018	Mutatie boekjaar	31-12-2019*	
1	Enexis Holding N.V.	€ 6.202.544	€ -	€ 6.202.544	Essent
2	Vordering op Enexis B.V.	€ 3.220	€ -	€ 3.220	
3	Cross Border Leases (CBL) Vennootschap B.V.	€ 3.220	€ -	€ 3.220	
4	Verkoop Vennootschap B.V.	€ 3.220	€ -	€ 3.220	
5	CSV Amsterdam B.V.	€ 3.220	€ -	€ 3.220	
6	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	€ 1	€ -	€ 1	Chemelot
7	Chemelot Campus Vastgoed C.V.	€ 51.000.266	€ 9.995.000	€ 60.995.266	
8	Chemelot Participaties B.V.	€ 25.194.800	€ -	€ 25.194.800	
9	Chemelot Campus B.V.	€ -	€ -	€ -	
10	Chemelot Research Facilities B.V.	€ -	€ -	€ -	
11	Chemelot Scientific Participations B.V.	€ 1	€ -	€ 1	
12	Enabling Technologies B.V.	€ 2.325.000	€ -	€ 2.325.000	
13	Brightlands Maastricht Health Campus B.V.	€ 1.520.853	€ 742.864	€ 2.263.717	
14	Brains Unlimited B.V.	€ -	€ -	€ -	
15	Campus Heerlen Huisvesting B.V.	€ 2.244.377	€ -2.244.377	€ -	
16	Campus Heerlen Management Development B.V.	€ -	€ -	€ -	Brightlands
17	Greenport Venlo Campus Vastgoed B.V.	€ 12.160.307	€ 190.000	€ 12.350.307	
18	Greenport Venlo Campus Vastgoed C.V.	€ 8.096.693	€ -	€ 8.096.693	MHC SSC
19	Greenport Venlo Ontwikkelbedrijf B.V.	€ 27.200.000	€ -	€ 27.200.000	
20	Brightlands Campus Greenport Venlo B.V.	€ -	€ -	€ -	GPV
21	N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht	€ 14.442.298	€ 1.629.750	€ 16.072.048	
22	N.V. Aangewezen Luchtvaartterrein Maastricht-Aachen Airport	€ 1	€ -	€ 1	MAA
23	Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V.	€ 1.668.000	€ -	€ 1.668.000	
24	Land Development AviationValley Maastricht C.V.	€ -	€ -	€ -	
25	Land Development AviationValley Maastricht N.V.	€ 18.000	€ -	€ 18.000	Fondsen
26	N.V. Industriebank LIOF	€ 42.877.738	€ -	€ 42.877.738	
27	MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V.	€ 15.312.904	€ -158.846	€ 15.154.058	
28	Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V.	€ 8.752.949	€ 3.730.994	€ 12.483.943	
29	Chemelot Ventures B.V.	€ 4.669.237	€ 420.727	€ 5.089.964	
30	Brightlands Agrofood Ventures B.V.	€ 170.913	€ 239.686	€ 410.599	RvR
31	Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V.	€ 33.184.920	€ 19.486.731	€ 52.671.651	
32	Provincie Limburg Commandiet B.V.	€ -	€ -	€ -	
33	RvR Limburg Beheer B.V.	€ -	€ -	€ -	Overig
34	RvR Limburg C.V.	€ -	€ -	€ -	
35	Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	€ 22.689	€ -	€ 22.689	
36	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	€ 3.063	€ -	€ 3.063	
37	N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg	€ 132.458	€ -	€ 132.458	
38	Limburgse Herstructureeringsmaatschappij voor Bedrijven terreinen B.V.	€ 66.000	€ -	€ 66.000	
39	IBA Parkstad B.V.	€ -	€ -	€ -	
40	Stichting Euregio Maas-Rijn	€ -	€ -	€ -	
41	RUD Zuid-Limburg	€ -	€ -	€ -	
42	RUD Limburg-Noord	€ -	€ -	€ -	
43	Fonds Nazorg Stortplaatsen Provincie Limburg	€ -	€ -	€ -	
44	Het Interprovinciaal Overleg	€ -	€ -	€ -	
45	Zuidelijke Rekenkamer	€ -	€ -	€ -	
Totaal		€ 257.278.892	€ 34.032.528	€ 291.311.420	

*Na afwaardering

1. Enexis Holding N.V.

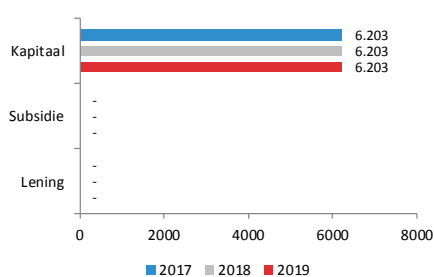
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 6.202.544
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

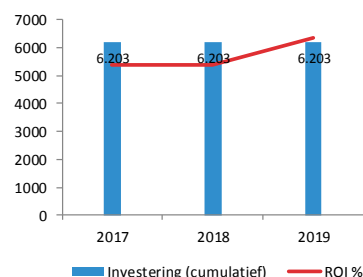
Doelstelling

Enexis is een netwerkbedrijf in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Voor 2,8 miljoen huishoudens en bedrijven verzorgt Enexis de distributie van energie. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Enexis beheert, onderhoudt en vernieuwt het energienetwerk waarover de leverancier elektriciteit en/of gas bij de consument of bij het bedrijf brengt en ophaalt.

Provinciale investeringen (€ 000.)

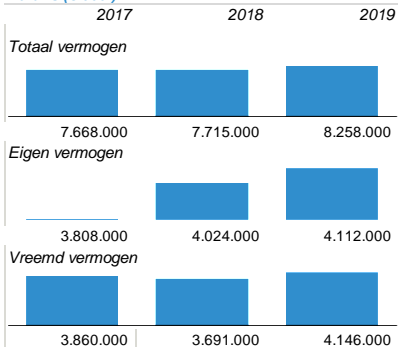
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

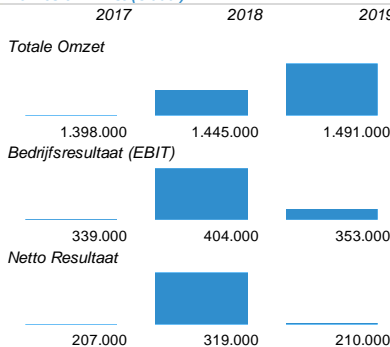
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	6.203	6.203	6.203
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	16.662	16.692	19.683
ROI %	269%	269%	317%

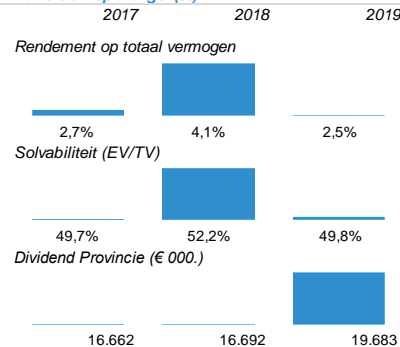
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang van deelname is gelegen in het waarborgen van een excellent netbeheer: een betrouwbare, duurzame en publieksgerichte energievoorziening in haar verzorgingsgebied, waaronder Limburg. De tweede pijler van het Strategisch plan betreft Enexis haar rol in de energietransitie: het versnellen van de energietransitie door samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen te realiseren alsmede innovatieve, schaalbare oplossingen om te energietransitie te versnellen. Voor deze laatste opgave komt er de komende 10 jaren een enorme extra investeringsopgave op Enexis af, waarbij Enexis, samen met haar aandeelhouders en vreemd vermogensverschaffers, de diverse financieringsmogelijkheden hiervoor onderzoekt.

Visie en beleidsvoornemens

Ons College heeft uw Staten op 27 juli 2015 haar visie en beleidsvoornemens omtrent deze deelneming kenbaar gemaakt, bestaande uit 4 kernelementen: a. Ondersteuning van het Strategisch Plan van Enexis met de kernwaarden: betrouwbaarheid, betaalbaarheid, klantgerichtheid en duurzaamheid. b. De Provincie hecht veel belang aan een goed functionerend netwerk. Via het aandeelhouderschap zet de Provincie ook in op de ontwikkeling van smart grids zodat duurzame energietoepassingen verbonden kunnen worden. Energie-investeringen versterken op die manier ook de economische ontwikkeling. c. We hechten belang aan een stabiel en voorspelbaar jaarlijks dividend. d. De Provincie koestert haar aandelenbelang maar zal niet overgaan tot een significante uitbreiding.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De strategie van Enexis bestaat uit 2 pijlers: excellent netbeheer en versnellen van de energietransitie. Volgens het jaarverslag 2019 slaagt Enexis erin om haar netbeheer op het vereiste niveau te houden, waarvoor in 2019 € 657 miljoen aan investeringen werd gedaan. De energietransitie vergt dat de netten verzaaid worden, waarbij de netbeheerders steeds meer tegen capaciteitsproblemen aanlopen. Voor deze opgave moet Enexis de komende (10) jaren fors investeren. Enexis is in 2019 een traject gestart om met haar aandeelhouders en financiers, de mogelijkheden voor additionele financiering en versterking van het eigen vermogen te onderzoeken. De nettowinst 2019 kwam uit op € 210 mln., en ligt boven het "streefniveau". Bij een pay-out van 50%, leidt dit tot een dividend voor Provincie Limburg van ruim € 16,7 mln.

Provinciaal Risico

Het risico bestaat dat de boekwaarde á € 6,2 mln. moet worden afgewaardeerd. Momenteel achten wij de kans dat dit risico materialiseert zeer klein. De dividendverwachtingen komen steeds meer onder druk te staan door de zeer lage rentestanden (WACC). Met ingang van de nieuwe reguleringsperiode (2022) geldt een veel lagere, in de tarieven op te nemen, WACC en zal de verwachte nettowinst structureel met circa € 50 mln. per jaar afnemen.

Daarnaast worden, op basis van de huidige reguleringssystematiek van de ACM (Autoriteit Consument en Markten), kosten als gevolg van grote investeringen in de energietransitie, met een (aanzienlijke) vertraging in de tarieven verwerkt.

2. Vordering op Enexis B.V.

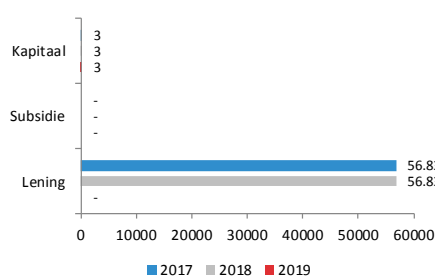
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 3.220
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

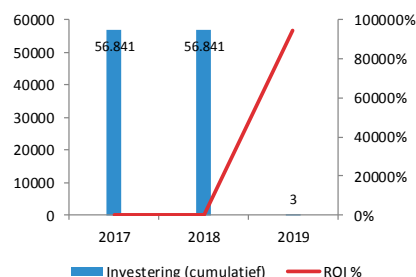
Doelstelling

Bij de splitsing in een Netwerkbedrijf en een Productie- en Leveringsbedrijf zijn de gas- en elektriciteitsnetten verkocht aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis over onvoldoende cash beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen, is deze verschuldigd gebleven en omgezet in een bruglening aan Essent Nederland B.V. Deze is uit hoofde van de splitsingswet bij de verkoop van Essent aan RWE, overgedragen aan de aandeelhouders. De SPV beheerde deze bruglening van € 1,8 miljard aan Enexis, waarvan per 1 oktober 2019 de laatste tranche (tranche D) is afgelost. In 2020 zal liquidatie van deze vennootschap plaatsvinden.

Provinciale investeringen (€ 000.)

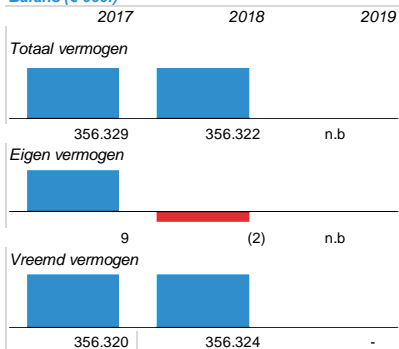
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

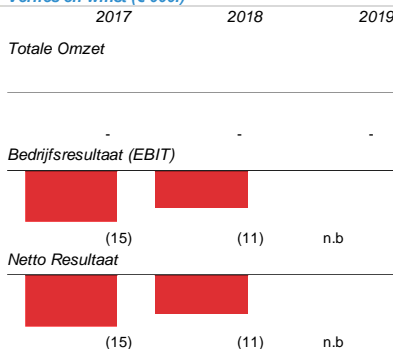
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
Uitstaande financiering	56.837	56.837	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.			
Cumulatief verleende subsidie	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.			
Cumulatief verleend kapitaal	3	3	3
Ontvangen Rente in periode € 000.			
Ontvangen Rente	4.064	4.064	3.048
Ontvangen dividend in periode € 000.			
Ontvangen dividend	-	-	-
ROI %			
ROI %	7%	7%	94663%

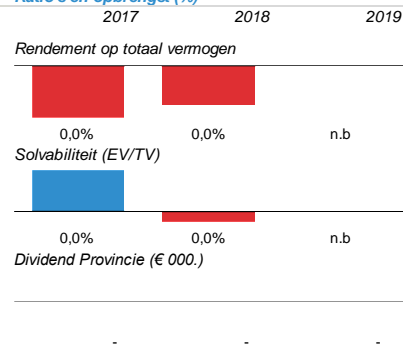
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang is (was) gelegen in het feit dat door het verstrekken van deze (zogenamde) brugleningen de verkoop van Essent aan RWE mede werd mogelijk gemaakt en financieel afgewikkeld kon worden.

Visie en beleidsvoornemen

De vordering is vastgelegd in een leningsovereenkomst bestaande uit 4 tranches (A t/m D), welke inmiddels geheel is afgelost.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Leningdeel tranche D is per 1 oktober 2019 geheel, conform overeenkomst, afgelost.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 3.220 te moeten afwaarderen. Uit de liquidatie van de verschillende SPV's komen voldoende middelen beschikbaar ter dekking van de (overigens geringe) boekwaarden.

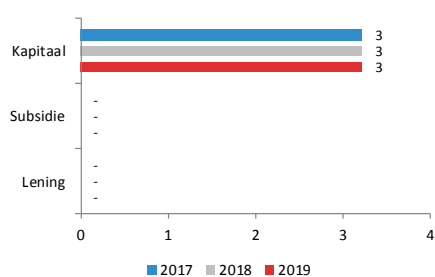
3. Cross Border Leases (CBL) Vennootschap B.V.

Basis Informatie	
Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 3.220
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

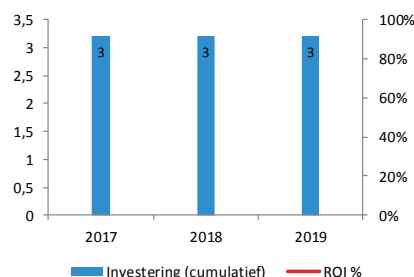
Doelstelling

Het vertegenwoordigen van de Verkopende Aandeelhouders Essent als medebeheerder van het CBL Fonds, dat is ingesteld ten behoeve van de afwikkeling van de bestaande Cross-border Lease contracten van Essent. In 2020 zal liquidatie van deze vennootschap plaatsvinden.

Provinciale investeringen (€ 000.)

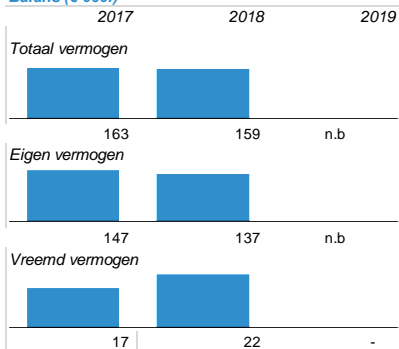
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

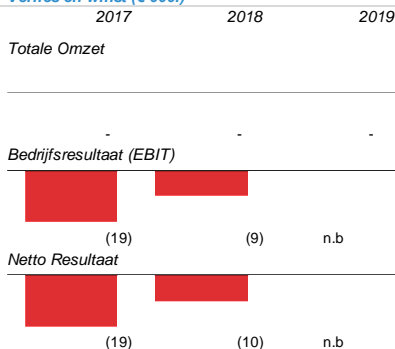
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	3	3	3
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

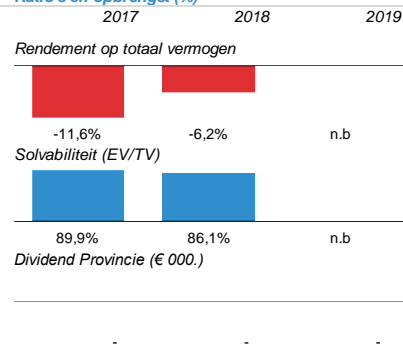
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

CBL Vennootschap B.V. creëert de randvoorwaarden voor maximalisatie van de verkoopopbrengst van Essent en een optimale (financiële) risicoafdekking voor eventuele aansprakelijkheid van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is het efficiënter om de belangen van de vele aandeelhouders te bundelen. Het publiek belang is ook gediend met het bestaan van het CBL Fonds omdat dit het risico jegens de wederpartijen van de CBL's deels beperkt en leidt tot een heldere en eenvoudige (50%-50%) aansprakelijkheidsverdeling (voor het bedrag dat in het fonds is opgenomen) van CBL risico s tussen Verkopende Aandeelhouders en RWE.

Visie en beleidsvoornemen

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om de verkoop van Essent aan RWE af te wikkelen. In 2012 zijn verder alle CBL contracten vroege beëindigd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln.

Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Het bestuur van de vennootschap is in 2019 een proces gestart om tot ontbinding van de contracten en de vennootschap over te gaan, hetgeen in 2020 zal worden afgerond.

Provinciaal Risico

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW. De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 3.220 te moeten afwaarderen. Uit de liquidatie van de verschillende SPV's komen voldoende middelen beschikbaar ter dekking van de (overigens geringe) boekwaarden.

4. Verkoop Vennootschap B.V.

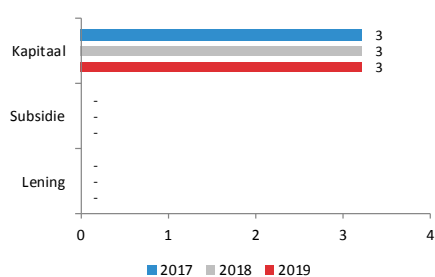
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 3.220
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

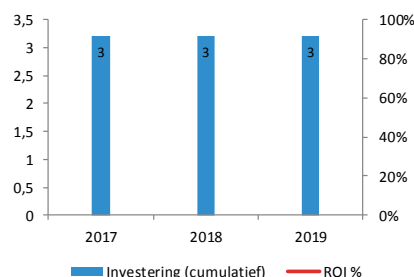
Doelstelling

Verkoop Vennootschap B.V. heeft vrijwel alle garanties onder de verkoopovereenkomst Essent-RWE overgenomen van de verkopende aandeelhouders en zal eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE. Daarnaast treedt Verkoop Vennootschap B.V. op als vertegenwoordiger van de verkopende aandeelhouders met betrekking tot het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in escrow wordt gestort. In 2020 zal liquidatie van deze vennootschap plaatsvinden.

Provinciale investeringen (€ 000.)

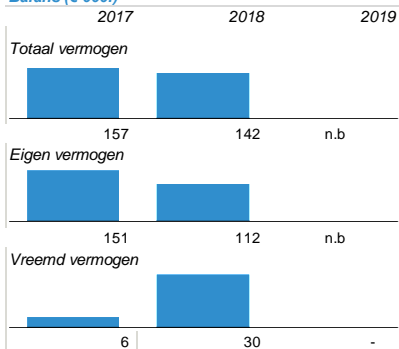
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

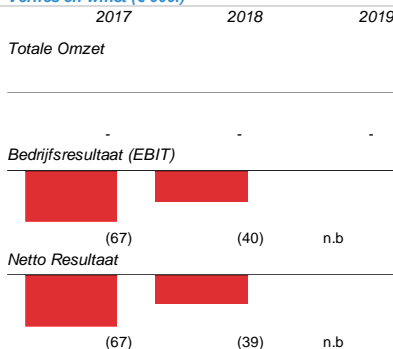
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	3	3	3
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

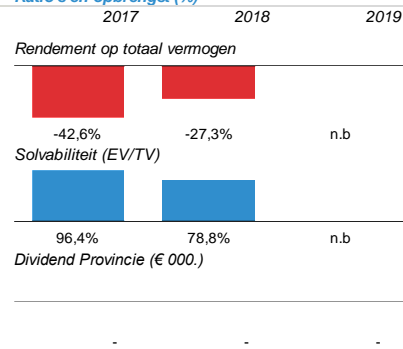
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om de verkoop van Essent aan RWE af te wikkelen. Specifiek dient de door Verkoop Vennootschap B.V. beheerde escrow ter verzekering van eventuele schadeclaims.

Visie en beleidsvoornemen

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om de verkoop van Essent aan RWE af te wikkelen. De looptijd van deze B.V. is afhankelijk van de periode dat claims onder deze escrow kunnen worden ingediend en afgewikkeld. De uiterste datum voor het indienen van claims door RWE was 30 september 2015.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Afwikkeling van de claims heeft inmiddels in juli 2016 plaatsgevonden, met de definitieve afwikkeling van de escrow. Uiteindelijk is in totaliteit € 29,8 miljoen (van de in 2009 gevormde escrow ad € 800 miljoen) uitgekeerd aan claims. In 2015 is in totaal € 327 mln. aan agio (zijnde een deel van de escrow) terugbetaald, waardoor het eigen vermogen is gedaald. In 2016 is het restant uitgekeerd. Ondanks het feit dat de escrow is afgewikkeld, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is een proces gestart om de contractuele verplichtingen te beëindigen en de vennootschap op te heffen, hetgeen in 2020 zal worden afgerond.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt, na afwikkeling van de escrow in juli 2016, nog slechts het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 3.220 te moeten afwaarderen. Uit de liquidatie van de verschillende SPV's komen voldoende middelen beschikbaar ter dekking van de (overigens geringe) boekwaarden.

5. CSV Amsterdam B.V.

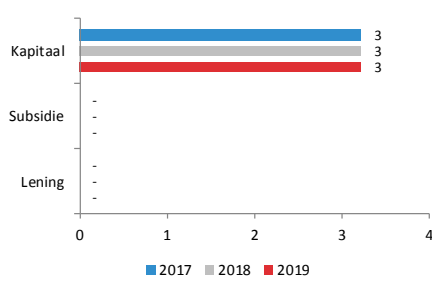
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 3.220
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

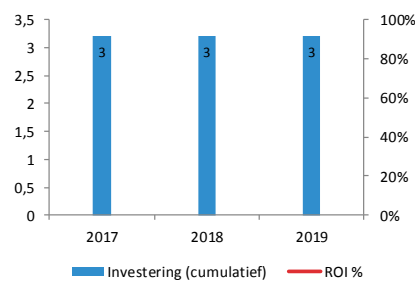
Doelstelling

CSV Amsterdam B.V. is betrokken bij de verkoop van Attero Holding N.V. door de voormalige publieke aandeelhouders aan Waterland. De verkopers hebben hun resterende rechten en verplichtingen (waaronder het beheer van de escrow) overgedragen aan deze vennootschap.

Provinciale investeringen (€ 000.)

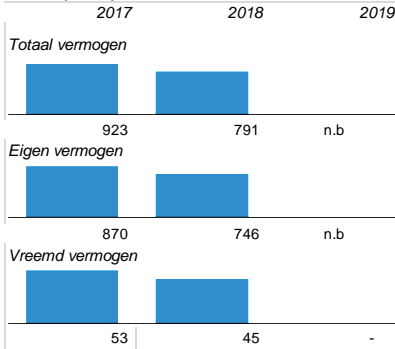
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	3	3	3
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

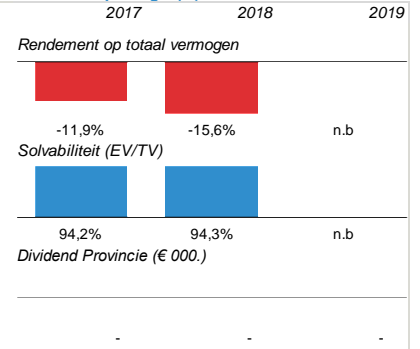
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om de verkoop van Attero aan Waterland af te wikkelen. CSV Amsterdam B.V. creëert de noodzakelijke randvoorwaarden voor maximalisatie van de verkoopopbrengst van Attero een optimale risicoafdekking voor de publieke aandeelhouders.

Visie en beleidsvoornemen

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om (in eerste instantie) de verkoop van Essent aan RWE af te wikkelen alsmede de verkoop van Attero aan Waterland. Eventuele claims kunnen door Waterland worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het saldo van de escrow Attero is per 31 december 2019 nog ruim € 8 miljoen. Er zijn in 2019 geen claims gehonoreerd en de directie van CSV Amsterdam B.V. is vanaf eind 2019 in onderhandeling met Attero om de escrow af te wikkelen. Na afwikkeling van de escrow kan deze vennootschap geliquideerd worden, hetgeen na verwachting nog in 2020 zal plaatsvinden.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 3.220 te moeten afwaarderen. Uit de liquidatie van de verschillende SPV's komen voldoende middelen beschikbaar ter dekking van de (overigens geringe) boekwaarden.

6. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

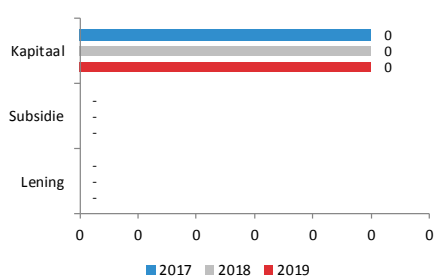
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 1
Belang provincie:	16,12%
Zeggenschap provincie:	16,12%
Betrokkenen:	6 Provincies en > 100 gemeenten

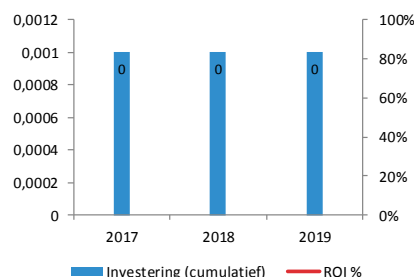
Doelstelling

PBE B.V. heeft op 30 september 2011 de aandelen ERH en daarmee indirect het 50% belang in EPZ (kerncentrale Borssele) geleverd aan RWE. Daarmee is een einde gekomen aan de primaire opdracht van PBE, zijnde het behartigen van het 50%-belang in EPZ. PBE zal als tijdelijke vennootschap de resterende rechten en verplichtingen afwikkelen, in het bijzonder die rechten en verplichtingen die voortvloeien uit het Convenant en aanvullend Convenant dat is overeengekomen met de Staat.

Provinciale investeringen (€ 000.)

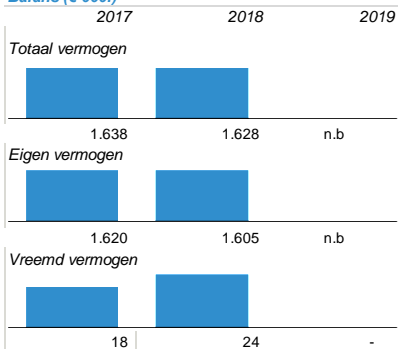
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

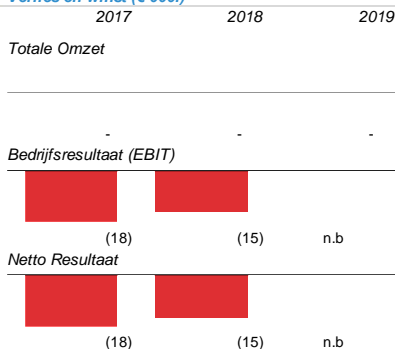
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	0	0	0
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

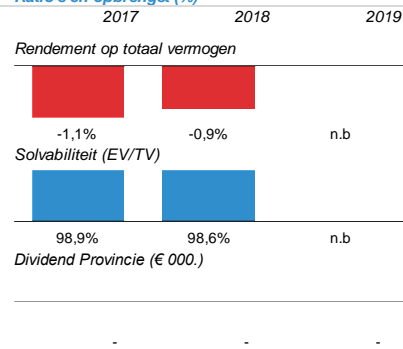
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De deelneming wordt aangehouden om aan formele rechten en verplichtingen jegens de Staat, vastgelegd in een Convenant, te voldoen.

Visie en beleidsvoornemen

Het aandeelhouderschap wordt aangehouden omdat PBE, als gevolg van gemaakte afspraken met de Staat en vastgelegd in een Convenant, rechten en verplichtingen heeft voor een periode van 8 jaren na ondertekening van de EPZ SPA (30 september 2011). PBE is sinds eind 2011 slechts een praktisch lege B.V. om een aantal zaken af te wikkelen.

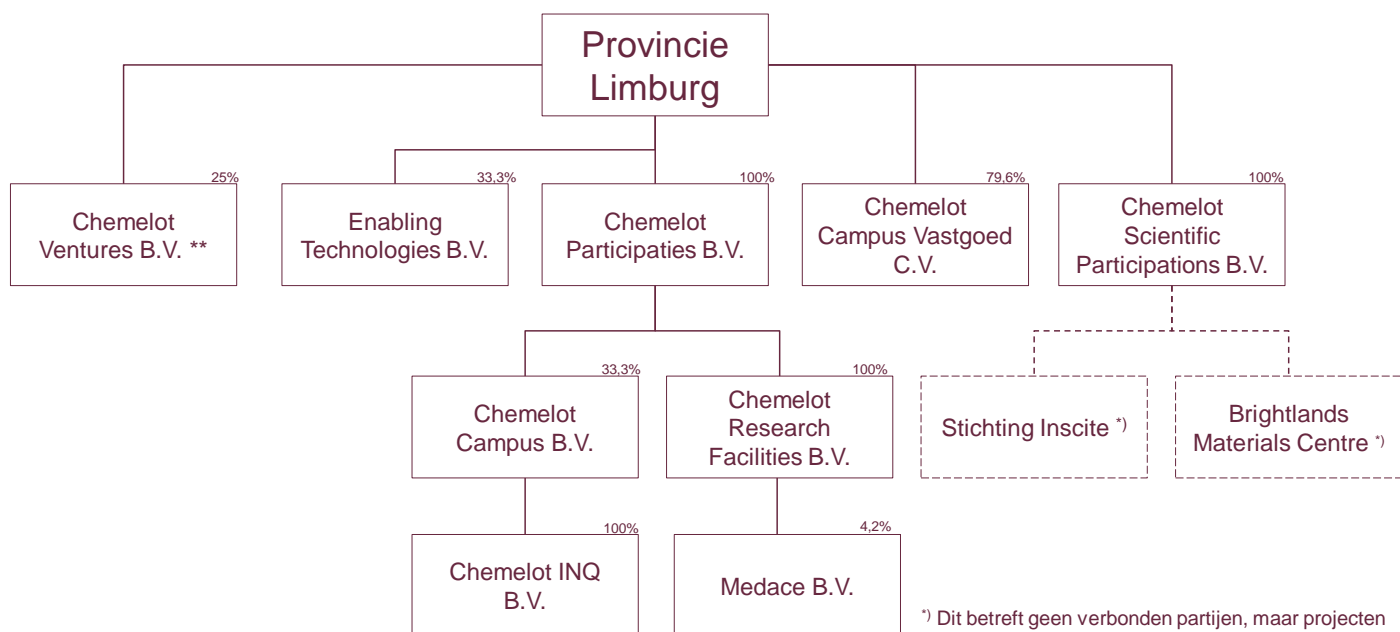
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het bestuur van de vennootschap is een proces gestart om het Convenant met de Staat te beëindigen en de vennootschap op te heffen. Er zijn verder geen aandachtspunten en ontwikkelingen te melden.

Provinciaal Risico

De Provincie loopt geen risico, omdat de boekwaarde in een eerdere fase al is afgeboekt naar € 1.

Brightlands Chemelot Campus

^) Dit betreft geen verbonden partijen, maar projecten

** Chemelot Ventures B.V. wordt bij de fondsen in een afzonderlijke Factsheet toegelicht.

7. Chemelot Campus Vastgoed C.V.

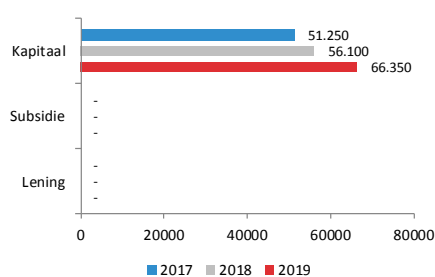
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 60.995.266
Belang provincie:	79,60%
Zeggenschap provincie:	33,00%
Betrokkenen:	DSM, UM, Provincie Limburg

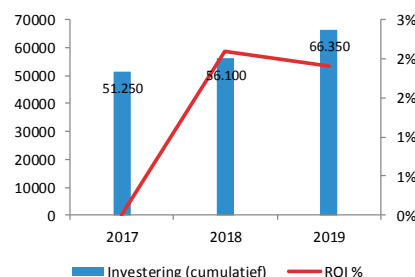
Doelstelling

Chemelot Campus Vastgoed CV is een van de belangrijke facilitators in de ontwikkeling van Chemelot Campus. Het ontwikkelt, koopt, realiseert en exploiteert vastgoed en research faciliteiten op de Chemelot Campus passend bij de vraag van (potentiele) campus bewoners.

Provinciale investeringen (€ 000.)

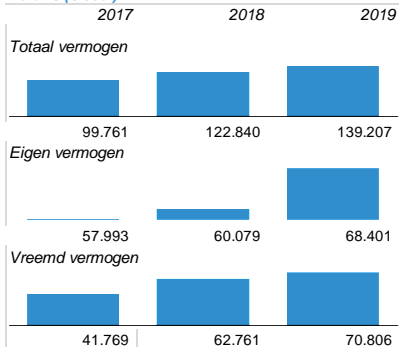
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

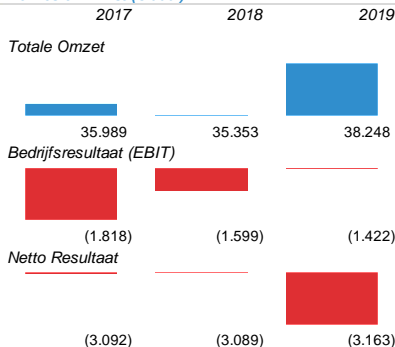
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	51.250	56.100	66.350
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	1.175	1.265
ROI %	0%	2%	2%

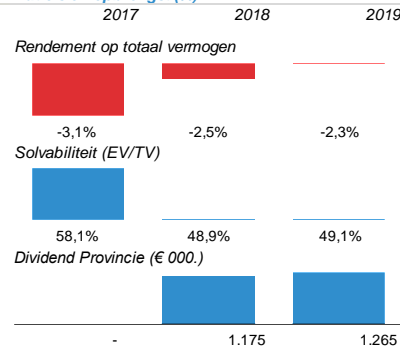
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De campusontwikkeling is een instrument om innovatie te versnellen, waardoor de bestaande werkgelegenheid behouden blijft, nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd, een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven ontstaat en de positie van de UM versterkt wordt. Met als uiteindelijke doel het realiseren van een excellent vestigingsklimaat voor Limburg.

Visie en beleidsvoornemen

Het versterken van de economische structuur in Limburg door het aantrekken en creëren van nieuwe soorten van bedrijvigheid en door de verdere ontwikkeling van de maak- en kennisindustrie in de regio. Bij uitwerking Brainport 2020 vormt Chemelot Campus een belangrijke bijdrage om de doelstelling te betrekken op kennis-economie met triple-helix. De Provincie wilt blijven inzetten op de campusontwikkeling.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Op basis van de gerealiseerde en geplande investeringen is Chemelot Campus Vastgoed C.V. op het einde van 2019 tegen zowel de fysieke (uitbreidings)grenzen als de financiële grenzen aangelopen. Samen met de directie van de campus en overige partijen worden mogelijke additionele financieringsmogelijkheden voor de financiering van het nieuw te bouwen vastgoed onderzocht. Verdere ontwikkelingen zijn opgenomen in de voortgangsrapportage grote projecten.

Provinciaal Risico

De Provincie loopt risico op de volgende onderdelen:

De doelstellingen met betrekking tot de verhuur (opbrengst) danwel de exploitatie (kosten) van het vastgoed worden niet gehaald waardoor de winstverwachting van de C.V. wellicht lager is dan begroot en waardoor het rendement op het door de provincie additioneel kapitaal onder druk komt te staan. Op langere termijn kan een en ander tot gevolg hebben dat de boekwaarde van de deelneming (deels) moet worden afgewaardeerd. Er zijn momenteel geen aanleidingen om hierin actie te ondernemen. Risicobeheersing maakt onderdeel uit van de voortgangsrapportage grote projecten.

8. Chemelot Participaties B.V.

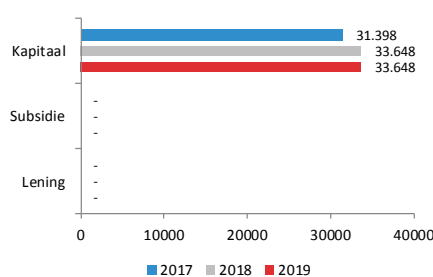
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 25.194.800
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

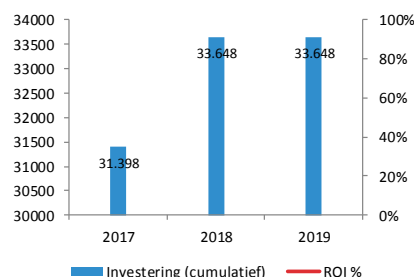
Doelstelling

Chemelot Participaties B.V. is opgericht om deel te nemen in de diverse op de Chemelot Campus op te richten of reeds opgerichte vennootschappen en daarmee de directe aansprakelijkheidsrisico's van de Provincie Limburg te beperken.

Provinciale investeringen (€ 000.)

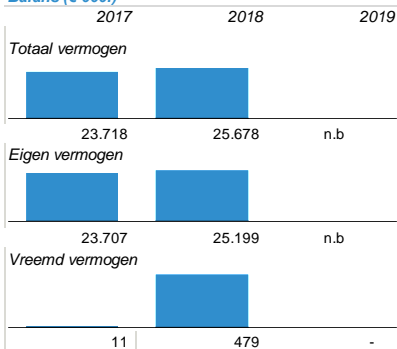
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

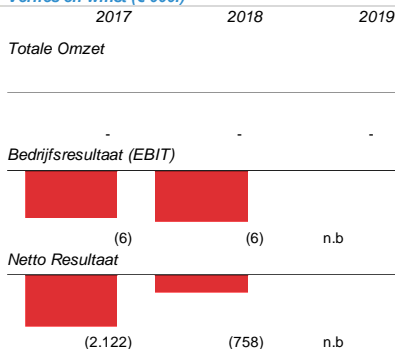
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	31.398	33.648	33.648
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

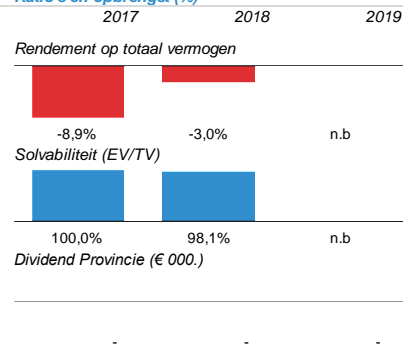
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Na een intensieve startperiode groeit de campusorganisatie door en ontwikkelt zij nieuwe activiteiten in bedrijvenontwikkeling en bedrijfsvestiging. Chemelot Participaties B.V. geeft middels haar aandeel in de Chemelot Campus B.V. en Chemelot Research Facilities B.V. mede sturing aan deze ontwikkeling en dient voornamelijk vanuit een governance optiek het publiek belang.

Visie en beleidsvoornemen

Chemelot Participaties B.V. is opgericht om deels de provinciale deelneming in de campus-governance vorm te geven. Chemelot Participaties B.V. is 1/3e deel aandeelhouder van Chemelot Campus B.V. en zal mogelijk in de toekomst het provinciaal aandeel in Chemelot Campus Vastgoed C.V. overnemen, mits dit geen grote negatieve fiscale consequenties heeft. Daarnaast fungeert Chemelot Participaties B.V. als aandeelhouder van Chemelot Research Facilities (CRF) B.V. In CRF B.V. zijn de miniplant activiteiten ondergebracht. Chemelot Participaties B.V. zal hiertoe in totaal € 46 mln. investeren, waarvan 50% revolverend (4%) dient te zijn. Mogelijke toekomstige participaties zullen eveneens via Chemelot Participaties B.V. kunnen verlopen, waardoor de Provincie niet meer rechtstreeks aandeelhouder wordt in de afzonderlijke vennootschappen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Chemelot Participaties B.V. beheert de aandelen van zowel Chemelot Campus B.V. als Chemelot Research Facilities (CRF) B.V. Van beide ondernemingen is in deze paragraaf Verbonden Partijen separaat aangegeven welke aandachtspunten en ontwikkelingen er momenteel zijn. Tot en met 31 december 2019 heeft Chemelot Participaties B.V. in totaal € 32,7 mln. agio gestort. Daarmee resteert nog ruim € 13 mln. van het beschikbare krediet. Indien in het voorjaar 2020 een besluit wordt genomen over de uitbreiding van GREX Noord, zal financiering van deze uitbreiding plaatsvinden vanuit de resterende kredieten, beschikbaar binnen Chemelot Participaties B.V.

Provinciaal Risico

Het provinciaal risico betreft afwaardering van (een deel van) de boekwaarde van € 25,1 mln., welke is gerelateerd aan de deelneming van Chemelot Participaties B.V. in zowel CRF B.V. als Chemelot Campus B.V. Van het totaal beschikbare krediet van 46 mln. is 50% als niet revolverend aangemerkt. Momenteel is er geen aanleiding om af te wijken van deze inschatting.

9. Chemelot Campus B.V.

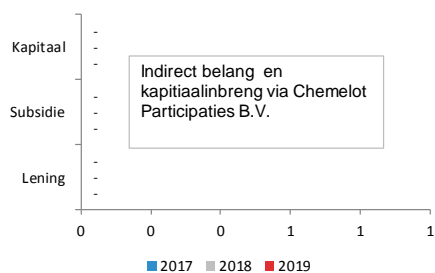
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	33,00%
Zeggenschap provincie:	33,00%
Betrokkenen:	DSM, UM, Provincie Limburg

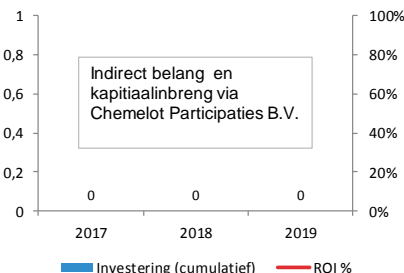
Doelstelling

De B.V. heeft als doel het stimuleren van open innovatie ten behoeve van kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio Zuid-Limburg, met als doel aansluiting en verbreding van de as onderwijs-onderzoek-business. Hiertoe wordt een campus ecosysteem van kennisinstututen, research faciliteiten en innovatiecommunities ontwikkeld. Bij het verrichten van haar werkzaamheden zal de vennootschap mede rekening houden met de overige opgerichte Brightlands campussen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

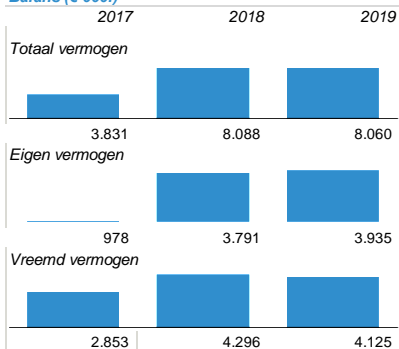
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

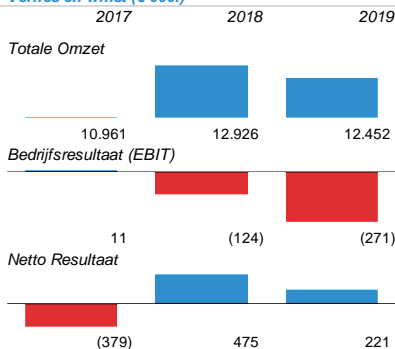
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

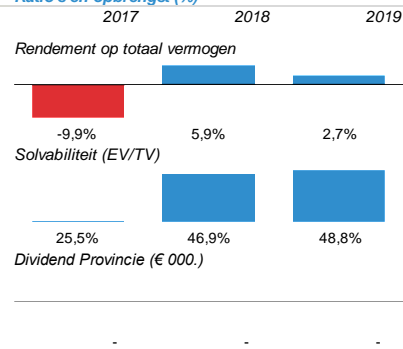
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De campusontwikkeling is een instrument om innovatie te versnellen, waardoor de bestaande werkgelegenheid behouden blijft, nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd, een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven ontstaat en de positie van de UM versterkt wordt. Met als uiteindelijke doel het realiseren van een excellent vestigingsklimaat voor Limburg.

Visie en beleidsvoornemen

Het versterken van de economische structuur in Limburg door het aantrekken en creëren van nieuwe soorten van bedrijvigheid en door de verdere ontwikkeling van de maak- en kennisindustrie in de regio. Bij uitwerking Brainport 2020 vormt Chemelot Campus een belangrijke bijdrage om de doelstelling te betrekken op kennis-economie met triple-helix. De Provincie wilt blijven inzetten op de campusontwikkeling.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In mei 2016 is de visie Chemelot 2025 gepresenteerd. Door de verdere doorgroei van de campus is op het einde van 2019 de fysieke begrenzing van de campus bijna bereikt. In het huidige strategisch plan 2017-2020 wordt nadere focus aangebracht in de inhoudelijke positionering: sustainable materials en sustainable processes met een sterke nadruk op verduurzaming en digitalisering. Begin 2017 heeft het college van GS ingestemd met de hoofdlijnen van dit strategisch plan. Verdere ontwikkelingen zijn opgenomen in de voortgangsrapportage grote projecten.

Provinciaal Risico

De onderstaande risico's kunnen er toe leiden dat Chemelot Campus B.V. niet is staat is haar verdienmodellen te realiseren:

- Aantal kenniswerkers, aantal bedrijven en kennisinstellingen blijft achter
- De directie slaagt er niet of onvoldoende in om de financiering van het te ontwikkelen vastgoed op Chemelot Noord (verticale exploitatie) te realiseren
- Onenigheid tussen aandeelhouders
- Concurrentie van vergelijkbare campussen

10. Chemelot Research Facilities B.V.

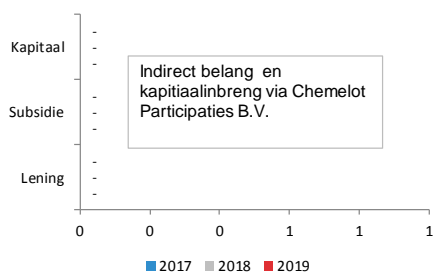
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

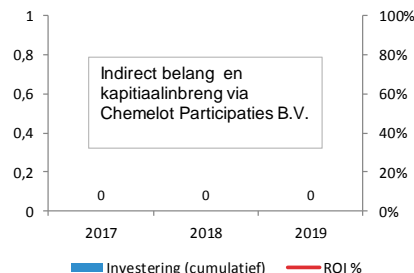
Doelstelling

Inrichten van pilotplants met o.a. groeifaciliteiten voor startende ondernemers en onderzoekers als tussenstap naar grootschalige productie en een productieplant voor het onderzoekscentrum InSciTe, alsmede voor biomedische activiteiten op de campus en in de regio. Hiermee worden significante pilot plant faciliteiten van grote spelers naar Chemelot Campus getrokken.

Provinciale investeringen (€ 000.)

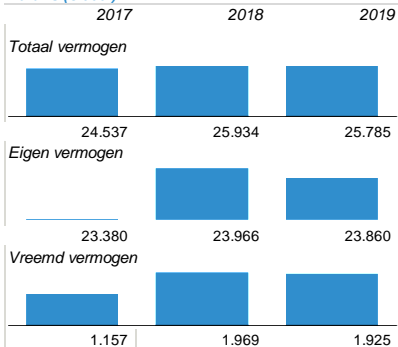
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

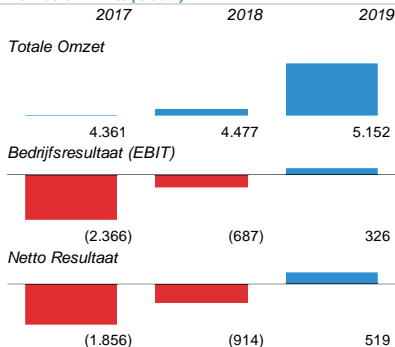
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

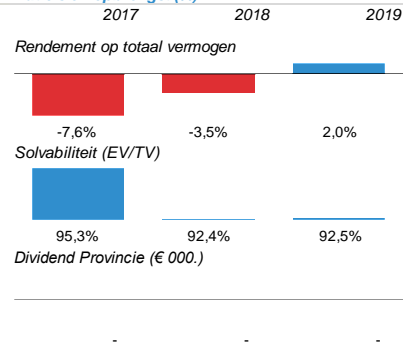
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

In deze vennootschap zijn de provinciale middelen geplaatst ten behoeve van de Pilot- en Miniplantfaciliteiten op de Chemelot Campus. Omdat CRF geen directe deelneming is van de Provincie, maar van Chemelot Participaties B.V. zijn hier geen bedragen opgenomen bij de Provinciale investering en Provinciaal rendement. Het ontwikkelen van dergelijke onderzoekscentra c.q. proefabrieken op Chemelot Campus geeft een sterke impuls aan de verdere ontwikkeling van de campus en is een belangrijke factor in de opwaardering van de propositie van de campus voor nieuwe innoverende bedrijven.

Visie en beleidsvoornemen

Het project Pilot- en Miniplants maakt deel uit van de "Businesscases Structuurversterkende Projecten" waarmee PS d.d. 7 februari 2014 hebben ingestemd. Middels het inrichten van een pilotplant met o.a. groeifaciliteiten voor startende onderzoekers als tussenstap naar grootschalige productie en een productieplant voor het onderzoekscentrum InSciTe, alsmede een voor biomedische activiteiten op de campus en regio beoogt de Provincie significante pilot plant faciliteiten naar de Chemelot campus te trekken.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Chemelot Research Facilities B.V. is eind 2014 gestart met haar activiteiten en heeft daarbij in december 2014 een eerste afroep van € 10 mln. van het beschikbaar gestelde totaal krediet van € 46 mln. opgevraagd. In de jaren 2015 t/m 2019 hebben aanvullende agiostortingen plaatsgevonden ten bedrage van € 22,7 mln. In 2019 is een interimdividend uitgekeerd aan Chemelot Participaties B.V. van € 624.850. Dit staat het uitgangspunt dat op basis van de huidige prognoses de verwachting gehandhaafd blijft dat 50% van het totale krediet, zijnde € 23 mln., als revolverend kan blijven aangemerkt.

Provinciaal Risico

Provinciaal risico betreft het niet realiseren van de rendementseis op het verstrekte eigen vermogen, alsmede het afwaarderen van de boekwaarde, verantwoord binnen Chemelot Participaties B.V., als gevolg van achterblijvende financiële resultaten van de Pilot- en Miniplant faciliteiten. De huidige prognoses geven momenteel geen aanleiding om hierop actie te ondernemen. De rendementsverwachtingen ten aanzien van GREX Noord liggen hoger dan de rendementseis welke, bij de originele businesscase, op 7 februari 2014 als uitgangspunt gold.

11. Chemelot Scientific Participations B.V.

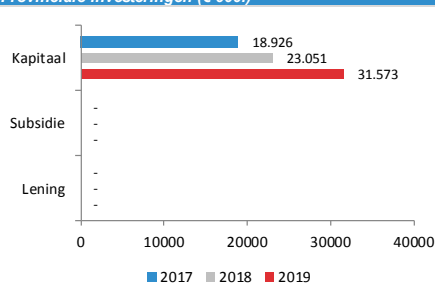
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 1
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

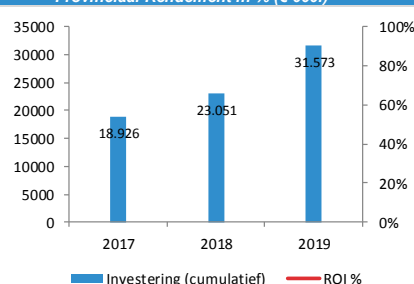
Doelstelling

In deze vennootschap worden de provinciale middelen (middels agiostortingen) ten behoeve van de kennisinstituten Stichting InSciTe en Brightlands Materials Center (BMC) geplaatst. Vanuit deze vennootschap worden door de directie projectvoorstellen beoordeeld, toegekend en bewaakt.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	18.926	23.051	31.573
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	2.842	847	n.b
Eigen vermogen	(7.763)	(10.234)	n.b
Vreemd vermogen	10.605	11.081	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	127	141	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	(10.886)	(6.596)	n.b
Netto Resultaat	(10.886)	(6.596)	n.b

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	-383,1%	-778,8%	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	-273,2%	-1208,3%	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Het ontwikkelen van onderzoekscentra is van fundamenteel belang voor de verdere ontwikkeling van Campus Chemelot. De onderzoekscentra fungeren als fysiek aanwezige publiek-private samenwerkingen en vormen de lijm tussen de bedrijven en academische instellingen op de Campus. Deze centra zijn een belangrijk element in het open innovatie ecosysteem en hebben een sterke magneetfunctie op bedrijven en kenniswerkers om zich te vestigen op de Campus.

Visie en beleidsvoornemen

De participatie in de kennisinstituten Institute for Science & Technology (onderzoeks instituut InSciTe) en Brightlands Materials Centre (BMC) maken deel uit van de Businesscases Structuurversterkende Projecten waarmee PS d.d. 7 februari 2014 hebben ingestemd. CSP B.V. vervult vanuit een governance perspectief een belangrijke rol in de realisatie van deze projecten.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het gerapporteerde verlies en daaruit voortvloeiend negatief eigen vermogen vindt zijn grondslag in de via CSP B.V. verstrekte bijdrage aan Stichting InSciTe en Brightlands Materials Centre. Voor Stichting InSciTe hebben uw Staten een totaalbijdrage van € 30 mln. toegezegd. Ultimo Q3 2019 is € 17 mln. gecommiteerd voor projecten uit te voeren binnen InSciTe. Deze kapitaalstortingen zijn voorzichtigheidshalve volledig afgeschreven. In 2016 heeft een evaluatie van InSciTe plaatsgevonden. Op basis daarvan is het 2e deel van het financieringspakket van € 30 mln. beschikbaar gesteld. Voor BMC hebben uw Staten in totaal € 15 mln. ter beschikking gesteld, waarvan ultimo 2019 € 12,6 mln. is afgeroepen.

Provinciaal Risico

Bijdragen voor CSP B.V. ten behoeve van InSciTe en BMC zijn door uw Staten als niet-revolverend aangemerkt. Er is dus geen provinciaal risico voor een mogelijke afwaardering ten aanzien van de boekwaarde van de deelneming. Hoewel de totale bijdrage van de beide projecten middels een aandelenstorting c.q. inbreng van agio bij CSP B.V. wordt ingebracht, is op het einde van het boekjaar de boekwaarde bijgesteld naar € 1.

12. Enabling Technologies B.V.

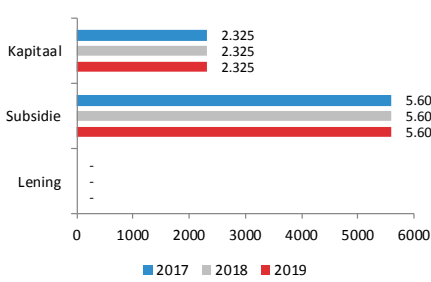
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 2.325.000
Belang provincie:	33,33%
Zeggenschap provincie:	33,33%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, DSM, Maastricht UMC

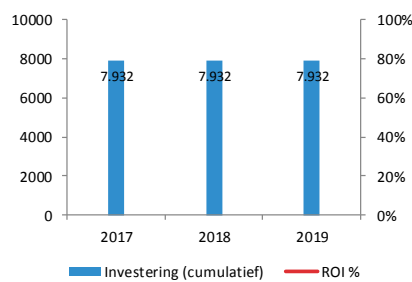
Doelstelling

Het faciliteren van een voor een campus randvoorwaardelijke R&D infrastructuur door kostenneutraal geavanceerde analyse apparatuur voor materialen, chemische stoffen en humane cellen (life sciences) ter beschikking te stellen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

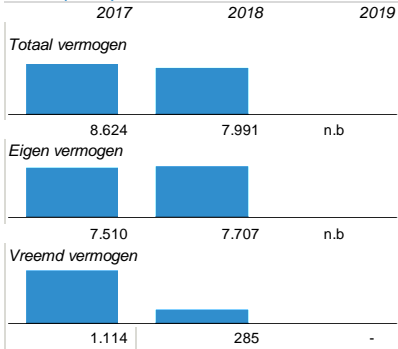
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

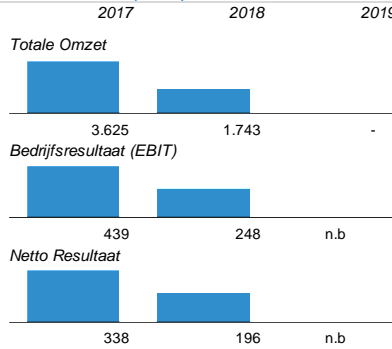
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	5.607	5.607	5.607
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	2.325	2.325	2.325
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

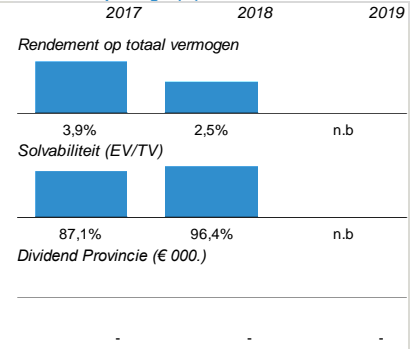
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het mede sturing geven aan de ontwikkelingen van de Chemelot Campus en de Maastricht Health Campus en verbinden van deze twee campussen. Door het toegankelijk maken van geavanceerde apparatuur ondersteunt Enabling Technologies B.V. realisatie van de campusdoelstellingen door het vervullen van een essentiële randvoorwaarde.

Visie en beleidsvoornemen

De Provincie Limburg heeft als doelstelling het ontwikkelen van de kennisbasis, het ondersteunen van start ups en MKB en het stimuleren van de groei van kenniswerkers. Het financieel steunen van dit initiatief draagt bij aan het realiseren van deze doelstelling. Het initiatief moet leiden tot een groei van 100 fte kenniswerkers additioneel in de regio in de 1e 10 jaar van Enabling Technologies B.V. De Provincie Limburg heeft het doel na 10 jaar (medio 2023) uit Enabling Technologies B.V. te stappen zodat de markt verder haar werking kan hebben.

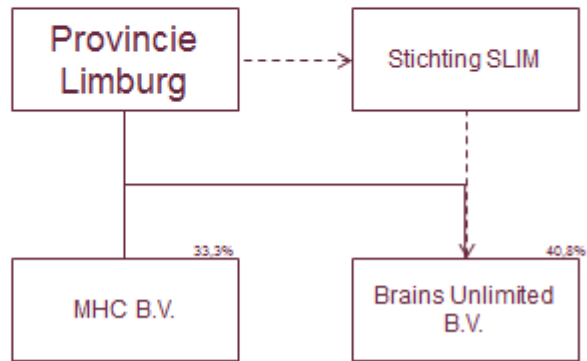
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het operationeel bedrijfsresultaat van de vennootschap over 2018 is positief (+€ 247k), en dat is lager dan voorgaand boekjaar waarin hogere omzetten werden gerealiseerd en substantiele subsidies werden binnengehaald.

Provinciaal Risico

Provinciaal risico betreft het afwaarderden van de boekwaarde van € 2.325.000 vanuit een financieel perspectief. Daarnaast bestaat het risico dat de gestelde doelen niet behaald worden binnen de termijn van 10 jaar.

Brightlands Maastricht Health Campus

*Belang Brains betreft boekjaar 2018. In 2019 is dit belang afgestoten.

13. Brightlands Maastricht Health Campus B.V.

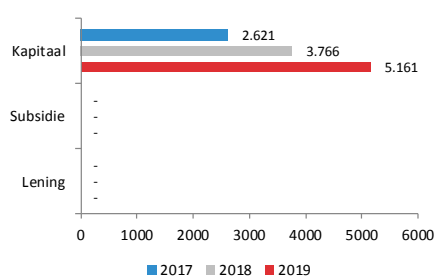
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 2.263.717
Belang provincie:	33,30%
Zeggenschap provincie:	33,30%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, MUMC Holding B.V.

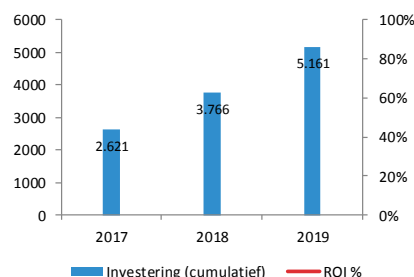
Doelstelling

Brightlands MHC BV fungeert als een facilitator tussen de partijen binnen de Maastricht Health Campus met als doel het realiseren van een internationaal gerespecteerde en gespecialiseerde valorisatiecampus, waar bedrijvigheid wordt ontwikkeld vanuit medisch en gezondheidswetenschappelijk onderzoek.

Provinciale investeringen (€ 000.)

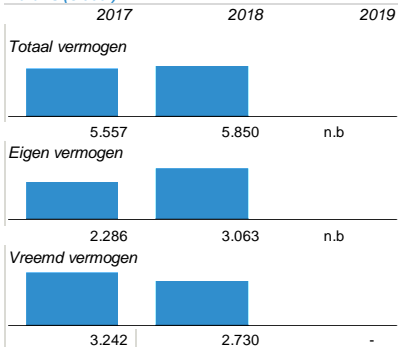
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

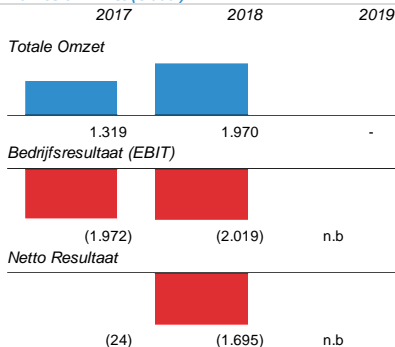
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	2.621	3.766	5.161
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

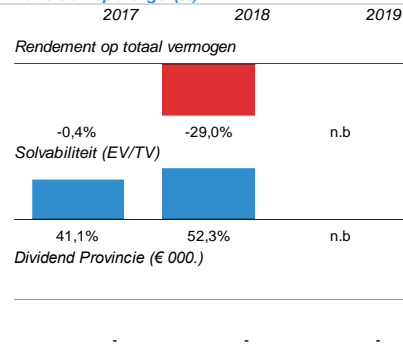
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Provincie Limburg wilt een bijdrage leveren aan het realiseren van werkgelegenheid en het versterken van het Limburgse vestigingsklimaat en de Limburgse concurrentiekracht. Brightlands MHC BV bevordert en stimuleert de campusontwikkeling met als uiteindelijk doel realiseren van werkgelegenheid en een sterke economie.

Visie en beleidsvoornemen

Brightlands MHC BV fungeert als een facilitator tussen de partijen binnen de Maastricht Health Campus met als uiteindelijk doel het realiseren van additionele arbeidsplaatsen door middel van aantrekken van bedrijven (acquisitie), tot waarde brengen van R&D resultaten (valorisatie) en realiseren van 40 spin-off bedrijven in 10 jaar. Brightlands MHC BV moet toegroeien naar de positie van sterk element in het Brightlands-concept.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Brightlands MHC BV heeft haar targets reeds behaald. In 2018 is het aantal bedrijven per saldo met 23 gegroeid tot 126 bedrijven. Het aantal arbeidsplaatsen op de campus is in de afgelopen vijf jaar met 1.417 gegroeid naar 9.553, een groei van 17%. Daarnaast zijn in 2018 16 patenten gefiled, zijn 12 nieuwe licentie contracten afgesloten voor de commercialisatie van UMMUMC+ patenten en 7 spin-offs opgericht. Ten slotte is in 2018 zo'n € 15 miljoen geïnvesteerd in 10 bedrijven. Verder overweegt BMHC een nieuw laboratorium-gebouw voor de taak van de campus als incubator voor life sciences bedrijven. De komende jaren staat het koersen op een self supporting organisatie per 2023 centraal.

Provinciaal Risico

Financiële en inhoudelijke risico's zijn: Het niet realiseren van additionele arbeidsplaatsen en spin off s; Geen bijdrage kunnen leveren aan versterking van het Limburgse vestigingsklimaat en concurrentiekracht;

14. Brains Unlimited B.V.

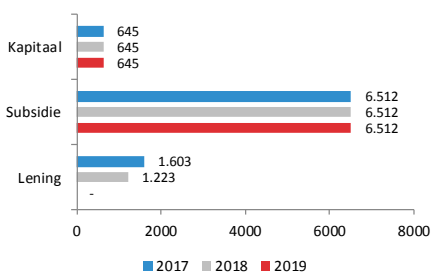
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	40,85%
Zeggenschap provincie:	40,85%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Maastricht University Holding B.V.

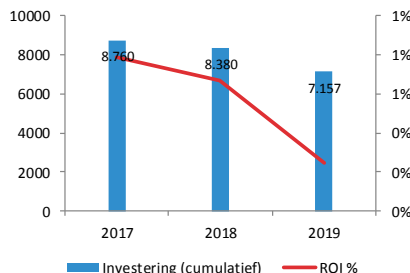
Doelstelling

Brains Unlimited B.V. heeft tot doel de MRI faciliteit te exploiteren en kennisintensieve Life Sciences bedrijvigheid in Limburg te stimuleren middels o.a. het aantrekken van industrieel onderzoek; het aantrekken van wetenschappelijk onderzoek; het enthousiasmeren van onderzoekers tot marktgedreven onderzoek; het ondersteunen, initiëren en uitvoeren van projecten gericht op het gebruik van de scanner faciliteiten en het opzetten van onderwijs direct gelieerd aan het gebruik van de scanner faciliteiten.

Provinciale investeringen (€ 000.)

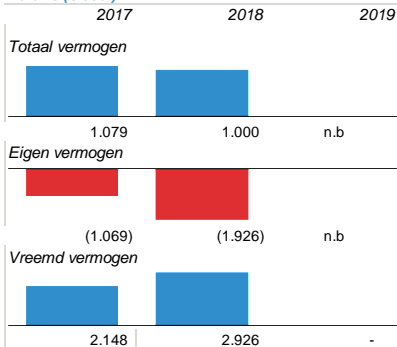
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

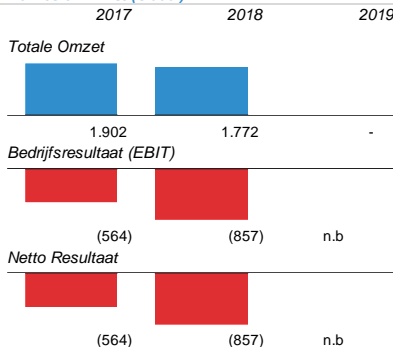
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
1.603	1.223	-	
Cumulatief verleende subsidie € 000.	6.512	6.512	6.512
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	645	645	645
Onvangen Rente in periode € 000.	69	56	18
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	1%	1%	0%

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	-52,2%	-85,7%	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	-99,0%	-192,5%	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Het versterken van de economische structuur in Limburg door het aantrekken en creëren van nieuwe soorten van bedrijvigheid en voor de verdere ontwikkeling van de life science industrie in de regio. Op middellange termijn zal UMMUMC+ een leidende rol gaan vervullen in onderzoek, onderwijs en zorg. Het centrum is een broedplaats voor toegepaste innovatie en versterkt de aanwezige kennisinfrastructuur. De toename van werkgelegenheid door meer kenniswerkers is een belangrijke vestigingsplaatsfactor. De provinciale rol als publieke partij is nu overbodig, omdat er sprake is van twee (semi) publieke aandeelhouders UM en azM die ook via afname van scanneruren de exploitatie positief kunnen beïnvloeden. Deze rol is met name voor azM recent contractueel ingevuld, waardoor het vervreemden van de aandelen aan de orde is.

Visie en beleidsvoornemen

Provincie Limburg heeft met de andere participanten overeenstemming bereikt om (op termijn) terug te treden als aandeelhouder. De intentie is om de aandelen (40,9%) die de provincie in Scannexus heeft aan de zittende aandeelhouders UM en azM aan te bieden. Deze aandelen zijn reeds voorzichtigheidshalve afgewaardeerd naar nul (PS zomer 2018). Het overdragen van de aandelen is reeds door de provincie in de AVA van 28 juni 2018 (GS 26 juni 2018) aangekondigd waarbij is aangegeven dat de vorm en timing nader uitgewerkt zouden worden. Ook is in de programmabegroting 2019 naar PS gecommuniceerd over dit beleidsvoornemen om (op termijn) terug te treden als aandeelhouder. PS heeft in haar vergadering van 21 juni 2019 geen wensen en bedenkingen hierover kenbaar gemaakt.

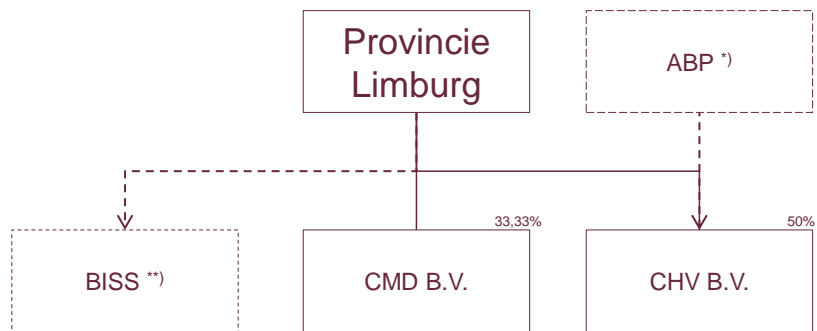
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Gelet op het negatieve eigen vermogen van de onderneming, zullen de aandelen "om niet" worden conform statuten aangeboden aan de zittende aandeelhouders. De continuïteit van de onderneming wordt gewaarborgd doordat de onderneming haar schulden kan herfinancieren en AzM aanvullende omzetgaranties heeft afgegeven. De uittrading en formele notariële overdracht van de aandelen van de Provincie zal in 2019 worden geëffectueerd. De lening is in mei 2019 volledig afgelost.

Provinciaal Risico

Als de grootste risico's worden onderkend: Verhuur scanneruren ontoereikend; masteropleidingen (Onvoldoende studenten en opbrengsten); kosten staf (kosten ivm het in bedrijf nemen nieuwe technologie); stop-loss risico (wat te doen wanneer de verwachte revenuen niet gehaald worden) beperking van de risico's van het project zijn gewaarborgd door een aantal maatregelen en gemaakte afspraken tussen de belanghebbende partijen.

Brightlands Smart Services Campus

*) ABP is eigenaar van het gebouw

**) Dit betreft geen verbonden partij

15. Campus Heerlen Huisvesting B.V.

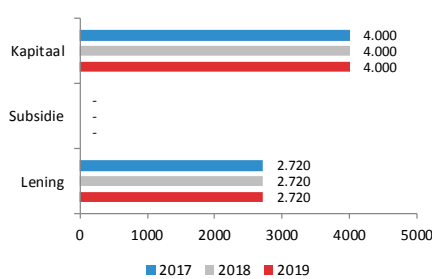
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	50,00%
Zeggenschap provincie:	50,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en APG Deelnemingen N.V.

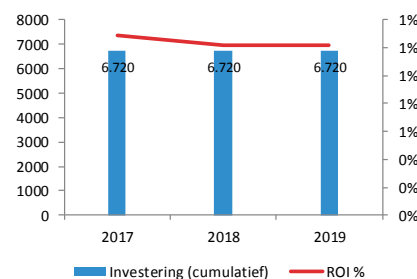
Doelstelling

Het primaire doel van CHV BV is het behalen van een volledige en rendabele bezetting van het Campusgebouw (17.903 m2) door onderhuurders, binnen een zo kort mogelijke periode na oprichting van CHV BV (31 juli 2015) in overeenstemming met de businesscase CHV.

Provinciale investeringen (€ 000.)

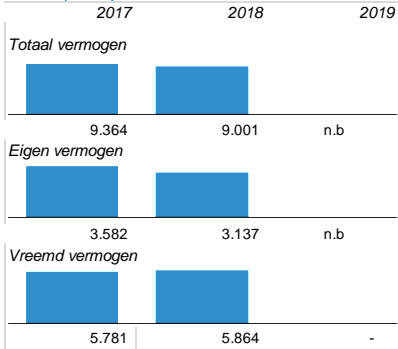
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

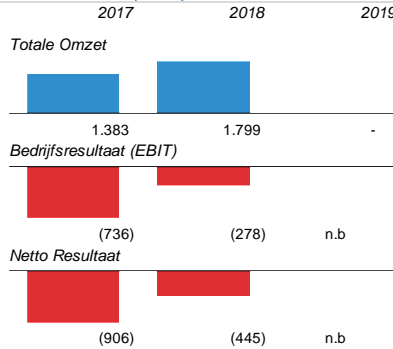
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
Uitstaande financiering	2.720	2.720	2.720
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	4.000	4.000	4.000
Ontvangen Rente in periode € 000.	86	82	82
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	1%	1%	1%

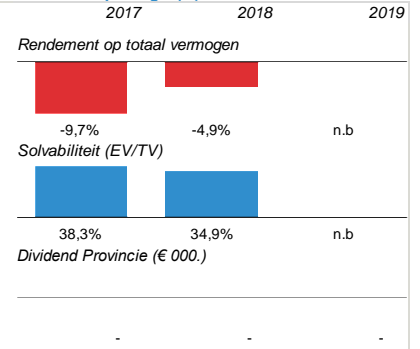
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

CHV BV is een van de drie pijlers van de Smart Services Campus, naast het instituut BISS en CMD BV. De pijlers zijn onlosmakelijk onderling met elkaar verbonden. De ontwikkeling van een Smart Services Campus zorgt voor een versnelling en versterking van de regionale economische structuur en voor binding van talent aan de regio.

Visie en beleidsvoornemen

De BV is medio 2015 opgericht met het oog op provinciale betrokkenheid, samen met de andere founding fathers (t.w. APG en UM), gedurende 10 jaar. De Smart Service Campus zal 2.000 á 2.500 nieuwe arbeidsplaatsen opleveren en er zullen 1.600 studenten studeren. Dat zijn de doelstellingen voor 2025. Per 1/9/19 waren er 485 arbeidsplaatsen en 1001 studenten actief.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De huisvestingslasten worden met de huidige bezetting nog niet gecompenseerd door de opbrengst uit de onderverhuur. Met name de invulling en verhuur van de 2 resterende businessvloeren zijn noodzakelijk om tot een sluitende vastgoedexploitatie te komen. Oktober 2019 bedroeg de bezettingsgraad 66,4%. Op dit moment tekent zich het beeld af dat met name de business vloeren moeilijk kunnen concurreren in de Heerlense markt. In 2018 zijn o.a. investeringen in de signing gepleegd om de zichtbaarheid en vindbaarheid te vergroten.

Provinciaal Risico

Het risico vanuit financieel perspectief is voornamelijk gelegen in het werven van voldoende bewoners (huurders) en deelnemers om een sluitende businesscase te houden. Dan loopt de Provincie het risico de boekwaarde te moeten afwaarderen.

16. Campus Heerlen Management Development B.V.

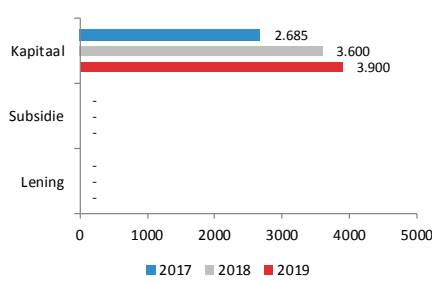
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	33,33%
Zeggenschap provincie:	33,33%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Maastricht University Holding B.V. en APG Deelnemingen N.V.

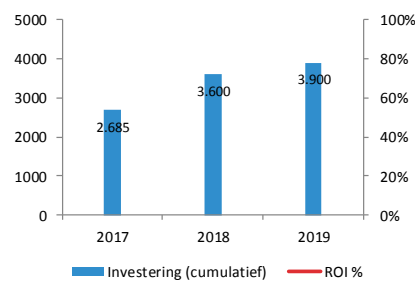
Doelstelling

Leiding over de samenwerking binnen de Brightlands Smart Services Campus en de verdere bevordering van de ontwikkeling daarvan.

Provinciale investeringen (€ 000.)

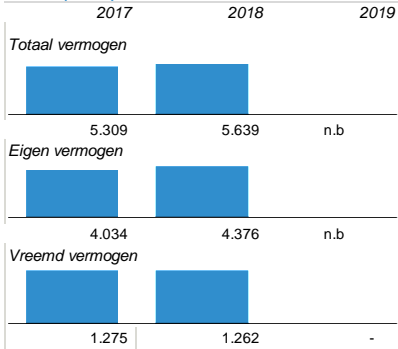
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

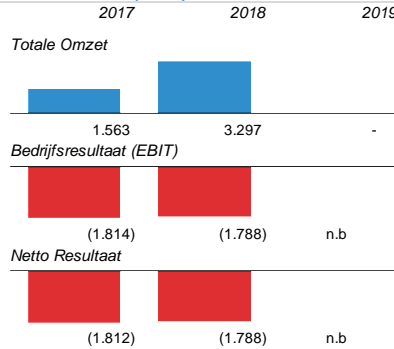
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	2.685	3.600	3.900
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

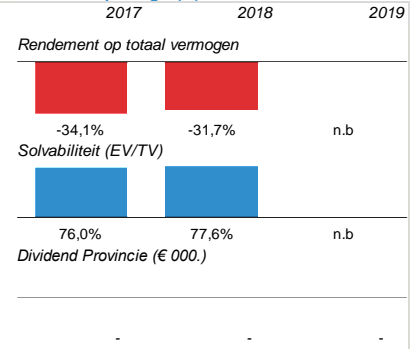
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

CMD BV is een van de drie pijlers van de Brightlands Smart Services Campus, naast het instituut BISS en CHV BV. De pijlers zijn onlosmakelijk onderling met elkaar verbonden. De ontwikkeling van een Smart Services Campus zorgt voor een versnelling en versterking van de regionale economische structuur en voor binding van talent aan de regio.

Visie en beleidsvoornemen

Het project Brightlands Smart Services Campus Heerlen beoogt de realisatie van een campus met internationale allure op het gebied van smart services. 'Smart services' zijn slimme product- en dienstinnovaties die als gevolg van het effectief en innovatief gebruik van informatie en data een bron zijn van economische meerwaarde voor organisaties en hun klanten.

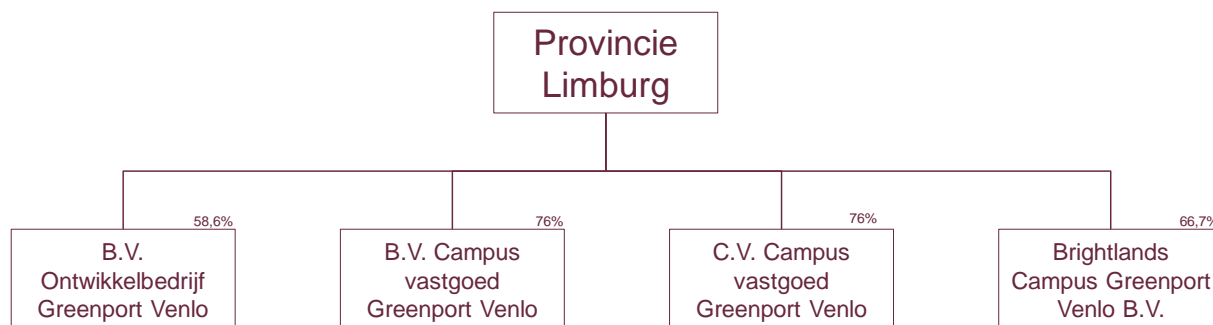
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Na de goedkeuring van businessplan 2.0 en bijbehorende organisatorische versterking is verder gewerkt aan de campus ontwikkeling. Middels verdere groei van het aantal deelnemers, mede door versterking van de content via programma's naar voorbeeld van Techruption, wordt beoogd uit te groeien naar een zelfvoorzienende campus organisatie. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe herijking van het businessplan en de daar bij behorende financiële middelen.

Provinciaal Risico

Het risico vanuit financieel perspectief is voornamelijk gelegen in het werven van voldoende campusdeelnemers om een sluitende businesscase te houden. Dit loopt momenteel achter ten opzichte van de planning. Daarmee loopt de Provincie het risico de boekwaarde van de deelneming en van de verstrekte financiering te moeten afwaarderen. Daarnaast vergen de verschillende innovatieprogramma's separate financiering.

Brightlands Greenport Venlo

17. Greenport Venlo Campus Vastgoed B.V.

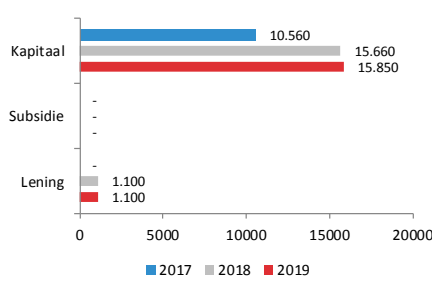
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 12.350.307
Belang provincie:	76,00%
Zeggenschap provincie:	76,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Gemeente Venlo

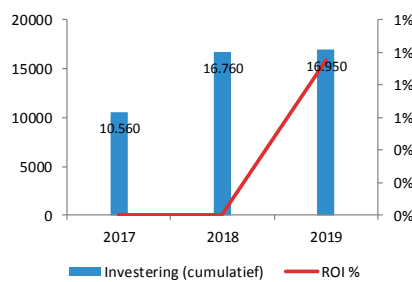
Doelstelling

Het exploiteren en ontwikkelen van de Innovatoren, Villa Flora en omliggende campus gronden. Daarnaast treedt de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo op als behorend vennoot van de C.V. Greenport Venlo Campus Vastgoed.

Provinciale investeringen (€ 000.)

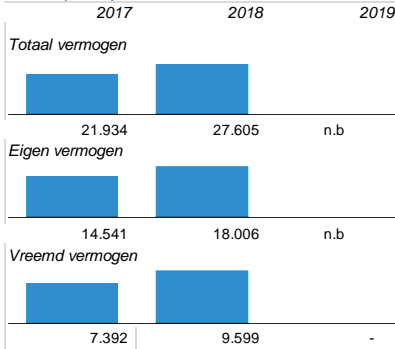
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

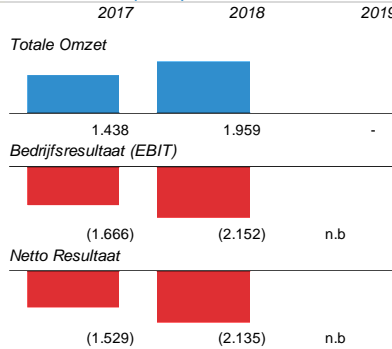
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	1.100	1.100
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	10.560	15.660	15.850
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	162
ROI %	0%	0%	1%

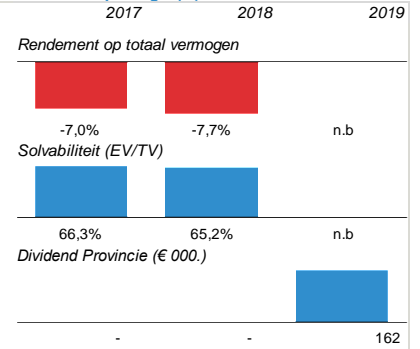
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklandschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit. Daarbij is ervoor gekozen om het gebied te ontwikkelen onder de regie van één gebiedsautoriteit.

Visie en beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de in het Plan van aanpak programma Greenport Venlo vervatte ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de verlichting van DCGV en TPN (en Venlo Greenpark) en de inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbderijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de B.V. en C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo zijn het vastgoed en de omliggende campusgronden ingebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Bij de voorjaarsnota 2018 en separaat in de vergadering van PS december 2018 zijn additionele middelen ter beschikking gesteld ten behoeve van de langjarige financiering van de campus vastgoed ontwikkeling. Het betrof een kapitaal bijdrage van EUR 6,8 mln. (niet rendabel) en een financiering van EUR 4,5 mln (herfinanciering). Naar aanleiding van de hoge bezettingsgraad van de Villa Flora en de Innovatoren is in 2019 besloten om een 3e campus gebouw (Bright House) te realiseren. Aanvang van de bouw zal plaatsvinden in 2020.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming te moeten afwaarderen, ingevolge achterblijven huuropbrengsten, waardevermindering van het vastgoed of een achterblijvende exploitatie van de campusgronden.

18. Greenport Venlo Campus Vastgoed C.V.

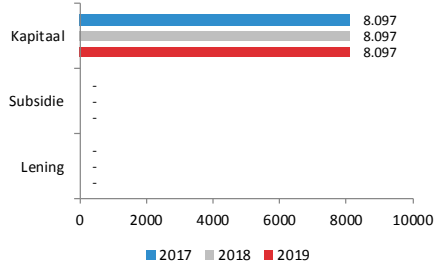
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 8.096.693
Belang provincie:	76,00%
Zeggenschap provincie:	76,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Gemeente Venlo

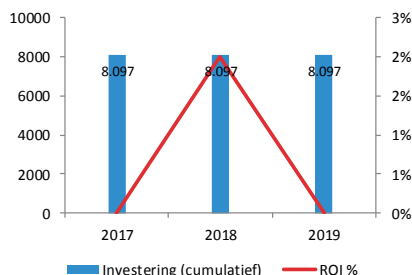
Doelstelling

De Innovatoren is ondergebracht in de C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. De beheertaken worden uitgevoerd door de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	8.097	8.097	8.097
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	162	-
ROI %	0%	2%	0%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	8.560	9.319	n.b
Eigen vermogen	8.324	9.075	n.b
Vreemd vermogen	236	244	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	252	178	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	(2.118)	964	n.b
Netto Resultaat	(2.118)	964	n.b

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	-24,7%	10,3%	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	97,2%	97,4%	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	162	-

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklandschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit. Daarbij is ervoor gekozen om het gebied te ontwikkelen onder de regie van één gebiedsautoriteit.

Visie en beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de in het Plan van aanpak programma Greenport Venlo vervatte ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de verlichting van DCGV en TPN (en Venlo Greenpark) en de inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de C.V. is de innovatoren ondergebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Als onderdeel van de algehele structurering is de Innovatoren ondergebracht in de Greenport Venlo Campus Vastgoed C.V., waarbij de operationele activiteiten middels een masterlease overeenkomst belegd zijn bij Greenport Venlo Campus Vastgoed B.V.. De financiële stromen zijn daarmee beperkt tot een vaste huursom en de waardeverandering van het vastgoed. De deelneming keert jaarlijks een dividend uit van ca. 2% op het geïnvesteerd vermogen.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming te moeten afwaarderen, ingevolge waardevermindering van het vastgoed.

19. Greenport Venlo Ontwikkelbedrijf B.V.

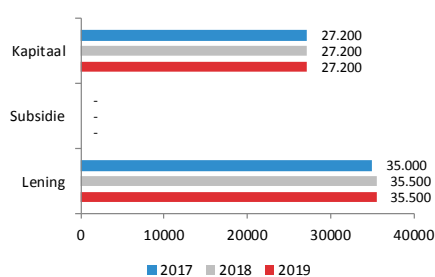
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 27.200.000
Belang provincie:	58,60%
Zeggenschap provincie:	58,60%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Horst a/d Maas, Venlo, Venray

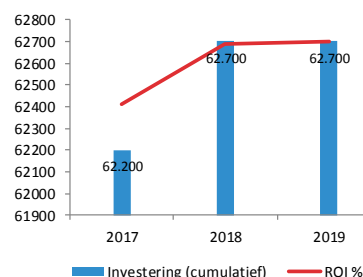
Doelstelling

Op 31 oktober 2014 hebben Provinciale Staten ingestemd met de in het Plan van Aanpak Programma greenport Venlo vervatte koers en acties. Een van de onderdelen van het Plan van aanpak is de programmajin werklanschap. Deze heeft als doel het realiseren van een goed geoutilleerd werklanschap met concurrerende grondprijzen vanuit één gebiedsautoriteit. De B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo is hietoe opgericht.

Provinciale investeringen (€ 000.)

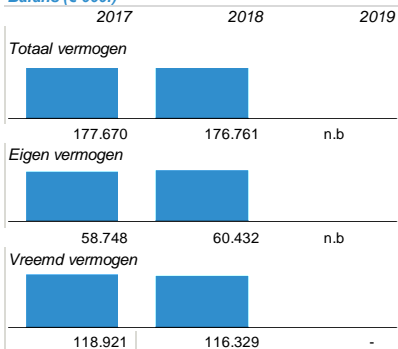
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

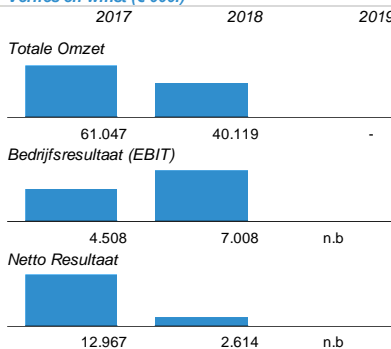
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
35.000	35.500	35.500	
Cumulatief verleende subsidie € 000.			
-	-	-	
Cumulatief verleend kapitaal € 000.			
27.200	27.200	27.200	
Ontvangen Rente in periode € 000.			
1.063	1.103	1.127	
Ontvangen dividend in periode € 000.			
-	544	544	
ROI %			
2%	3%	3%	

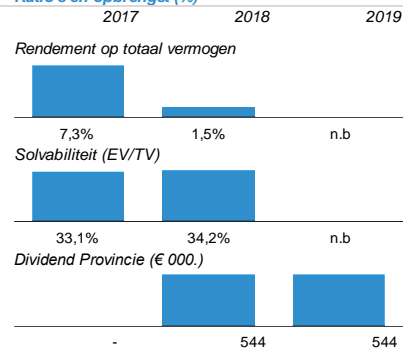
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklanschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit. Daarbij is ervoor gekozen om het gebied te ontwikkelen onder de regie van één gebiedsautoriteit.

Visie en beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de in het Plan van aanpak programma Greenport Venlo vervatte ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de verflechting van DCGV en TPN (en Venlo Greenpark) en de inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In het ontwikkelbedrijf is de grondexploitatie van het werklanschap ondergebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2019 zijn minder gronden uitgegeven dan begroot, echter beter dan voorzien in het plan bij oprichting en meer dan in 2018. De afwijking met de begroting is met name ontstaan als gevolg van het doorschuiven van verkopen die niet in 2019 maar later plaatsvinden.

In de exploitatie zit een eenmalige negatieve mutatie welke veroorzaakt wordt door een mutatie in de grondwaardering. Desondanks is er sprake van een positief netto resultaat. Vanuit een geconsolideerd campus perspectief is hiermee dan ook wederom sprake van een positief resultaat, dat ook in de meerjarenraming stand houdt.

Provinciaal Risico

De Provincie loopt het risico de boekwaarde te moeten afwaarderen als gevolg van marktontwikkelingen, kostenstijging en verlengen van de looptijd. Bij de verflechting is een risicoreserve gevormd ter dekking van deze risico's.

20. Brightlands Campus Greenport Venlo B.V.

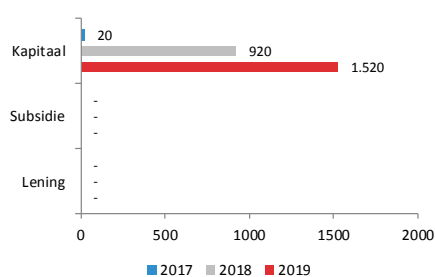
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	66,00%
Zeggenschap provincie:	66,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Universiteit Maastricht.

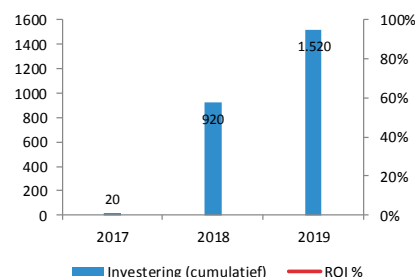
Doelstelling

Het stimuleren van open innovatie ten behoeve van kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio, met als doel aansluiting en verbreding van de as onderwijs -onderzoek (wetenschappelijk en toegepast) - business. Een belangrijke taak van de vennootschap is het ontwikkelen van de Brightlands Campus Greenport Venlo tot een R&D Campus door middel van Business development en Community activiteiten waaronder ook acquisitie en acceleratie. Hierbij dient mede rekening gehouden te worden met de overige Brightlands campusorganisaties (Brightlands Chemelot Campus, Brightlands Maastricht Health Campus en Brightlands Smart Services Campus), welke elk hun eigen doelstelling hebben doch met het gezamenlijk doel uiteindelijk één krachtige Brightlands Campus te ontwikkelen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

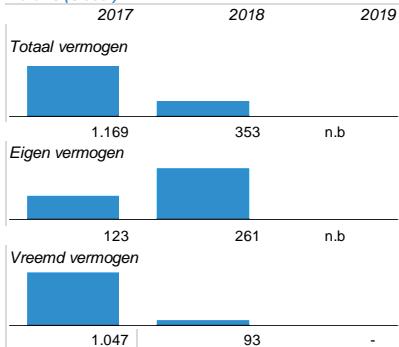
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

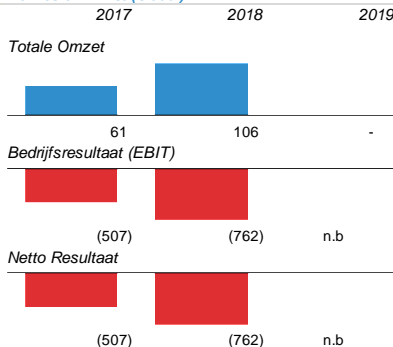
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	20	920	1.520
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

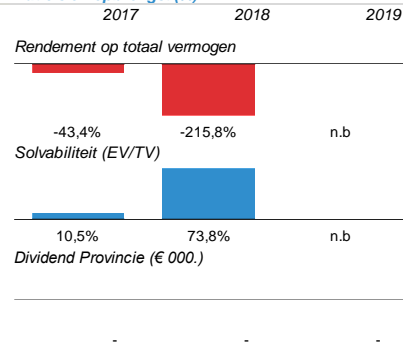
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De ontwikkeling van een sterke campus in de regio Venlo die middelen stimuleert van open innovatie kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio faciliteert.

Visie en beleidsvoornemen

De Brightlands Campus Greenport Venlo is eind 2017 opgericht en voor 3 jaren gefinancierd. In 2019 is besloten om de financiering van de campusorganisatie voor de komende 5 jaren voort te zetten. Dit is vastgelegd in de nieuwe aandeelhoudersovereenkomst met ook de nieuwe derde aandeelhouder BASF.

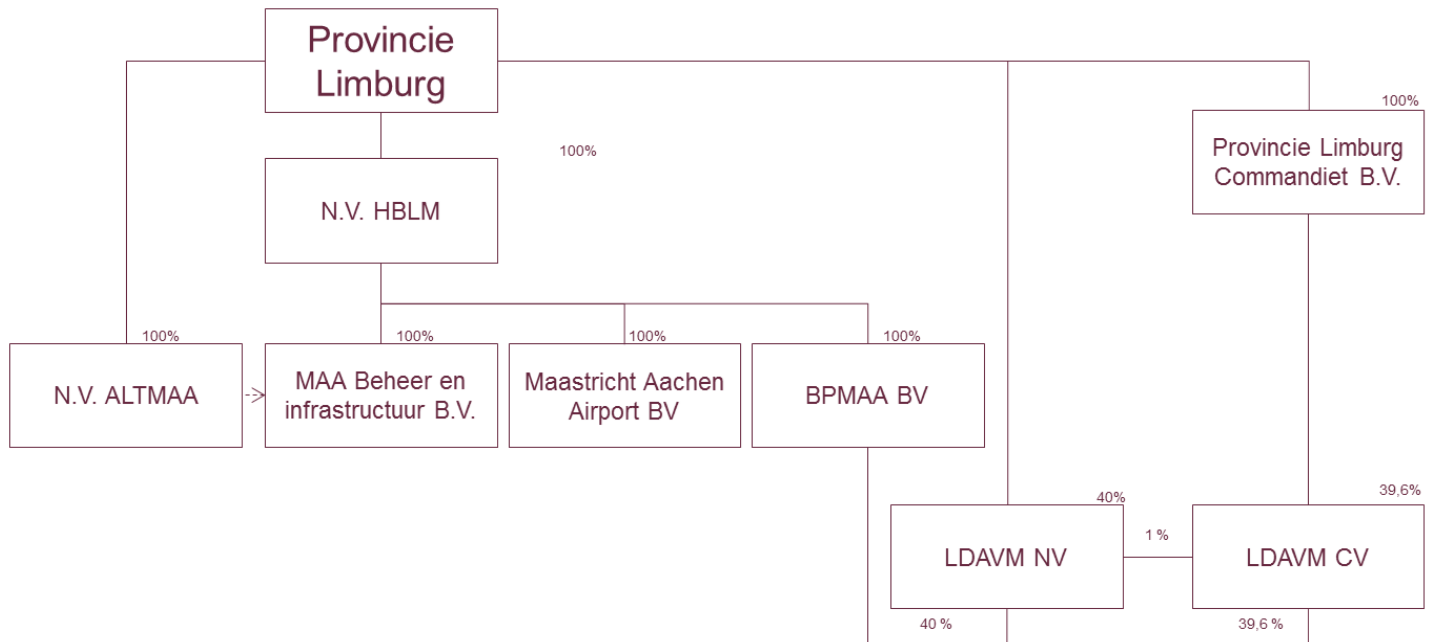
Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2019 is een derde aandeelhouder gevonden zijnde BASF. Tevens is het nieuwe Strategische plan in concept uitgewerkt in samenwerking met de Campus Vastgoed entiteit. Verdere afstemming tussen partijen zal nog moeten plaatsvinden alvorens een definitieve versie kan worden vastgesteld door de aandeelhouders. Het deelnemersveld van de campus blijft groeien en met de aanvang van de bouw van het nieuwe OG kan de campus verder met het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid.

Provinciaal Risico

Het Provinciaal risico is hoofdzakelijk een beleidsinhoudelijk risico. Bij de oprichting zijn de kapitaalstortingen reeds als niet revolverend aangemerkt. Het resterende financiële risico is daarmee de tijd waarin een zelfstandig verdienmodel gerealiseerd kan worden. Beleidsinhoudelijk vormt de acquisitietaak het grootste risico, die ook zijn weerslag heeft op de positie van de Greenport Campus Vastgoed B.V. Hierin vormt het vinden van een sterke derde aandeelhouder momenteel de primaire uitdaging.

Maastricht-Aachen Airport

*) Dit betreft het beheer van de erfpachtovereenkomst

**) Dit betreft het beheer van de concessieovereenkomst

21. N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht

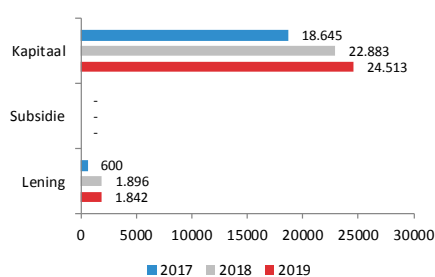
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 16.072.048
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

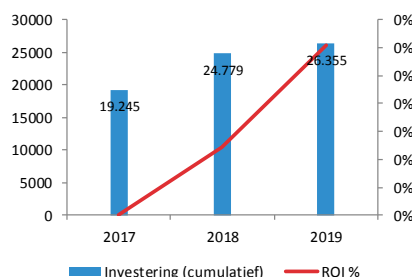
Doelstelling

Het (doen) exploiteren van een luchthavenbedrijf (tot 1 juli 2016). Vanaf 1 juli 2016 moedermaatschappij van BP MAA B.V. en MAA Beheer & Infra B.V., welke laatste de concessie-overeenkomst met de concessienemer beheert. Per 1 november 2019 heeft N.V. HBLM de aandelen van MAA B.V., de exploitant van de luchthaven overgenomen en is MAA B.V. ook een dochtervennootschap van HBLM geworden.

Provinciale investeringen (€ 000.)

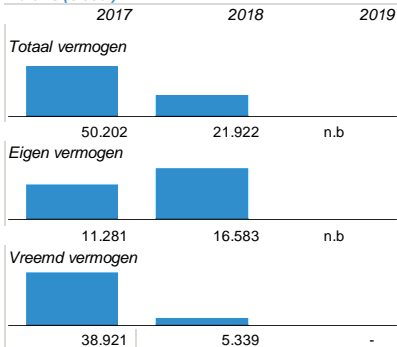
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

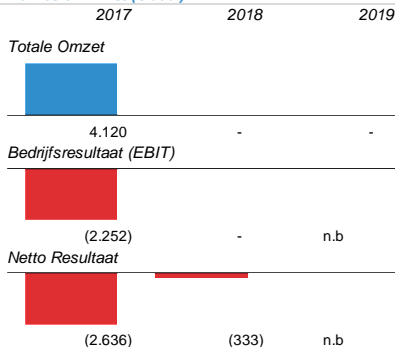
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
600	1.896	1.842	
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	18.645	22.883	24.513
Onvangen Rente in periode € 000.	-	30	80
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

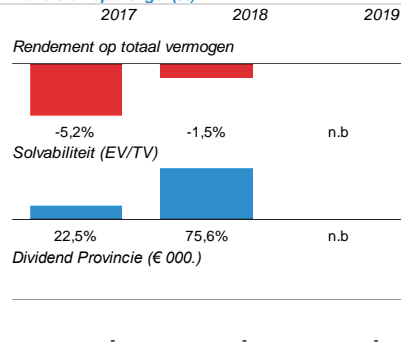
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De luchthaven MAA is van belang voor een sterk leef- en vestigingsklimaat en heeft relevante sociaal-economische effecten op de schaal van Limburg. MAA kan niet uitsluitend op eigen benen staan en heeft zonder substantiële steun van de overheid geen toekomstperspectief. Dat geldt overigens voor vrijwel alle regionale luchthavens in Europa.

Visie en beleidsvoornemen

Het duurzaam hebben van een luchthaven is wezenlijk van belang voor een goede bereikbaarheid van de regio, draagt bij aan een sterk leef- en vestigingsklimaat van de regio en heeft relevante sociaal-economische (waaronder werkgelegenheid) effecten. In 2016 is de exploitatie (periode van 0 jaar) aan een private partij verleend. Per 1 november 2019 is echter, op aangeven van de aandeelhouders van MAA B.V. in onderling overleg, besloten om de aandelen van MAA B.V. door N.V. HBLM over te nemen voor € 1, terwijl tevens een lening van € 1,1 mln werd overgenomen. De afspraken uit de concessieovereenkomst blijven onverminderd van kracht tussen MAA B.V. en MAABI B.V. Door investeringen en goed onderhoud dient er een infrastructuur te worden gerealiseerd die toekomstbestendig is en die een goede basis vormt voor de exploitatie.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

N.V. HBLM is vanaf 1 nov. 2019 verantwoordelijk voor de infrastructuur als exploitatie van het vliegveld. De concessie-overeenkomst, overeengekomen tussen MAA BV en MAABI BV blijft onverminderd van kracht. De begroting 2020 toont aan dat prognoses m.b.t. tot vrachtovervoer nog altijd positief zijn, hoewel de markt volatiel. De realisatie van begin 2020 laten lagere gerealiseerde vrachtonnages zien en de impact van het coronavirus, alsmede een mogelijke invoering van een vrachttax zal een forse negatieve impact hebben voor MAA B.V. Specifieke rapportages Hierover worden opgenomen in de Voortgangsrapportage Regeling Grote projecten. Tot slot zijn de veiligheidskosten door een extern adviesbureau herijkt en op basis hiervan hebben uw Staten op 12 dec. 2019 ingestemd met het verhogen van de NEDAB bijdragen met € 1,2 mln. op jaarbasis.

Provinciaal Risico

Het financieel risico is met name gelegen in het exploiteren van de luchthaven. De ter beschikking gestelde kredieten zijn niet als revolverend bestempeld, met uitzondering van de verstrekte lening en de aanschaf (en hieraan gekoppelde verhuur) van de cargoterminal. Tegenover de middelen agio verstrekte kredieten staat een reserve voor afwaardering. Het maatschappelijk risico zit in het mogelijk failliet gaan van de luchthaven en daarmee gepaard gaande verlies aan directe en indirecte werkgelegenheid.

22. N.V. Aangewezen Luchvaartterrein Maastricht-Aachen Airport

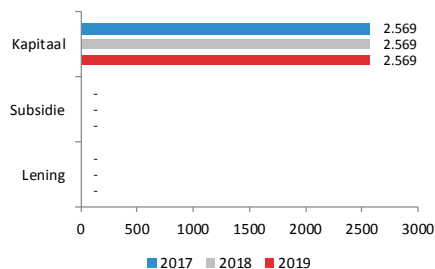
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boek waarde (€)	€ 1
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

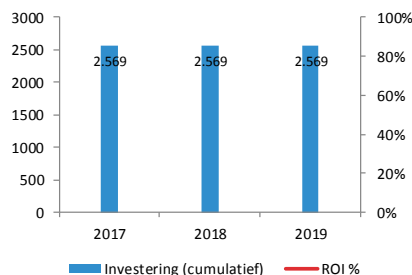
Doelstelling

Het beheer van het erfpachtcontract van het als zodanig aangewezen luchvaartterrein Maastricht-Aachen Airport alsmede de afwikkeling van de aandelenkoopovereenkomst van N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht.

Provinciale investeringen (€ 000.)

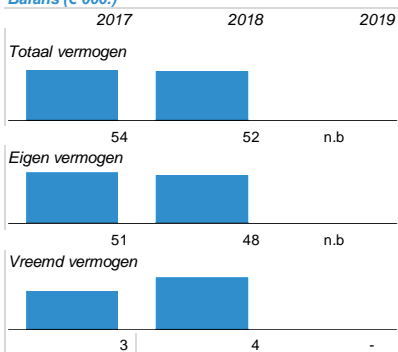
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

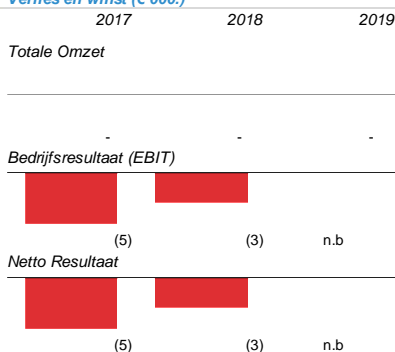
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	2.569	2.569	2.569
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

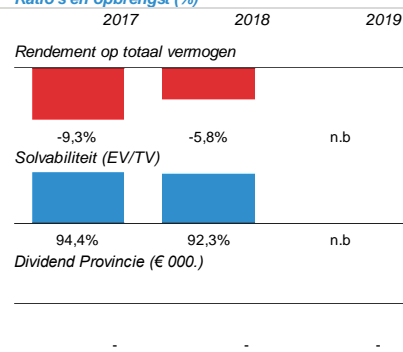
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De aanwezigheid van het luchvaartterrein draagt bij aan het verbeteren van de (grensoverschrijdende) bereikbaarheid en mobiliteit en is een randvoorwaarde voor het waarmaken van de provinciale economische ambities.

Visie en beleidsvoornemen

De aanwezigheid van het luchvaartterrein draagt bij aan het verbeteren van de (grensoverschrijdende) bereikbaarheid en mobiliteit en is een randvoorwaarde voor het waarmaken van de provinciale economische ambities. In de AvA van 6 november 2013 is een besluit genomen over de overname van de aandelen van de overige aandeelhouders door de Provincie. De formele afhandeling van de notariële overdracht is medio 2014 afgerond. De Provincie zal als 100% (enig) aandeelhouder het beheer van het erfpachtcontract met MAA B.V. voortzetten. NV ALTMAA kan als juridische entiteit mogelijk nog ingezet worden bij de realisatie van een duurzame toekomst voor MAA.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Er zijn geen aandachtspunten of ontwikkelingen te melden.

Provinciaal Risico

Er zijn nauwelijks nog financiële verplichtingen in NV ALTMAA. De aanwezige financiële middelen zijn toereikend en de boekwaarde in de provinciale begroting is teruggebracht naar € 1.

23. Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V.

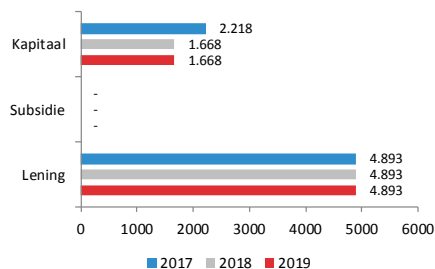
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boek waarde (€)	€ 1.668.000
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

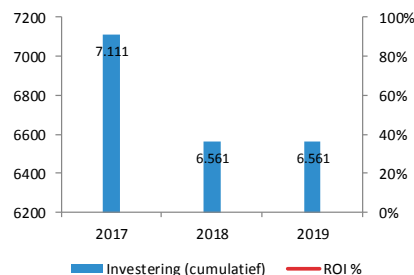
Doelstelling

Het als commanditair vennoot deelnemen in, het financieren van, het samenwerken met en het verlenen van adviezen en andere diensten aan de commanditaire vennootschap Land Development AviationValley Maastricht C.V., teneinde de realisatie van het bedrijventerrein BPMAA te Beek/Meersen te bewerkstelligen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

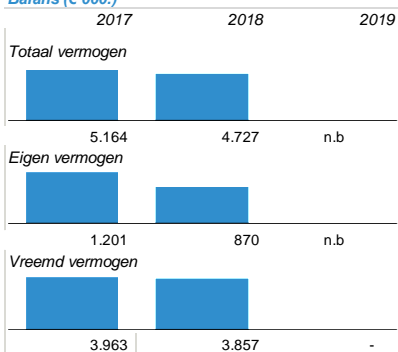
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

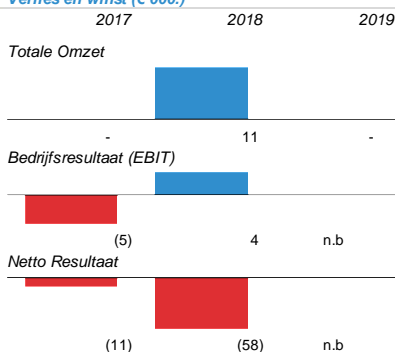
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	4.893	4.893	4.893
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	2.218	1.668	1.668
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

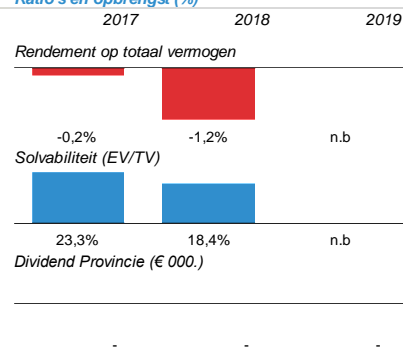
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Door als commanditair vennoot deel te nemen in Land Development Aviation Valley Maastricht C.V. draagt Provincie Limburg Aviationvalley Commandiet B.V. bij aan haar doelstellingen en de realisatie van het bedrijven terrein BPMAA.

Visie en beleidsvoornemen

Door middel van de activiteiten van de LDAVM C.V. komen tot stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven en het geven van een impuls voor de (regionale) werkgelegenheid (bevorderen vestigingsklimaat).

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Zie ontwikkelingen binnen LDAVM C.V.. De PLAC B.V. voert geen operationele activiteiten. Het ingebracht kapitaal in LDAVM C.V. loopt via deze entiteit. In 2018 is € 550.000 aan agio teruggestort naar de Provincie Limburg (zie ook afname kapitaal in grafiek provinciale investeringen).

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de onderneming te moeten afwaarderen. Moment van aflossing van de lening is afhankelijk van ontvangst van winstuitkeringen vanuit de LDAVM CV. De LDAVM CV kent 2 hoofd risico's: Vertraging uitgifte en verlaging uitgifte prijzen. Jaarlijks worden met de actualisatie van het businessplan de risico's geïnventariseerd en geanalyseerd.

24. Land Development Aviation Valley Maastricht C.V.

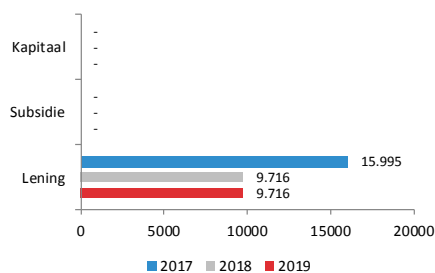
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	40,00%
Zeggenschap provincie:	40,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, BPMAA B.V., Dura Vermeer en Aviation Logistics Development Company

Doelstelling

Uitvoering te geven aan zowel het Master- en Businessplan, dat door de aandeelhouders is vastgesteld. Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA (groot circa 110 hectare bruto), gelegen binnen de gemeente Beek en de gemeente Meerssen, is een van de in het POL aangewezen locaties voor de realisatie van een bedrijventerrein. Het gebied wordt ontwikkeld als hoogwaardige en duurzame kwaliteitslocatie met een landschappelijke inpassing in de omgeving.

Provinciale investeringen (€ 000.)

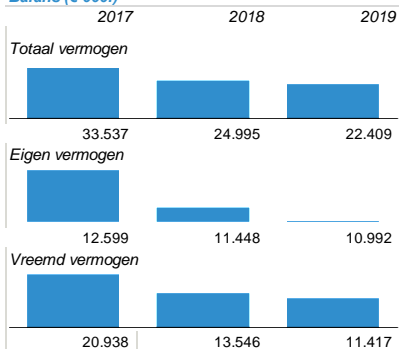
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

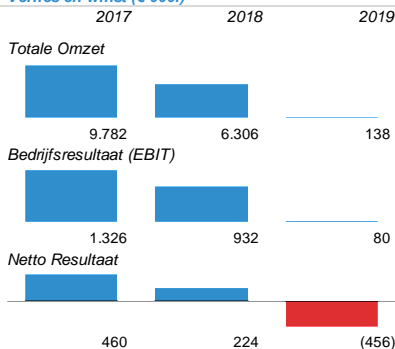
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	15.995	9.716	9.716
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	800	633	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	5%	7%	0%

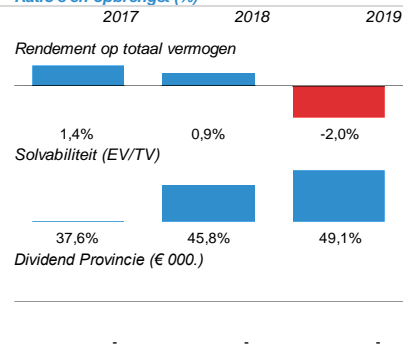
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De bedrijventerrein ontwikkeling rondom de luchthaven draagt bij aan de werkgelegenheid, positie van Limburg in de logistieke sector en is van strategische waarde in relatie tot de ontwikkeling van de luchthaven.

Visie en beleidsvoornemen

Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA staat voor de stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven op lange termijn en tevens als impuls voor de (regionale) werkgelegenheid. De ontwikkelingen in BPMAA overschrijden de gemeentegrenzen van de gemeenten Beek en Meerssen. De N.V./C.V. is instrumenteel een waarborg om maatschappelijk en economisch rendement te realiseren.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De grondexploitatie van LDAVM C.V. is ingevolge de verkoop van een groot perceel in 2018 sterk verbeterd. Dit heeft ook geleid tot een verkorting van de verwachte looptijd. Per jaareinde 2019 was 35,8 van de 62 ha uitgeefbaar terrein uitgegeven.

Provinciaal Risico

Hoewel de feitelijke werkzaamheden en de activa in LDAVM C.V. zitten, zit het financieel risico in de Provincie Limburg Aviation Valley Commandiet B.V. ten aanzien van de deelneming. Ten aanzien van de financiering loopt de Provincie het risico dat deze niet kan worden afgelost. De huidige grondexploitatie sluit nochtans positief.

25. Land Development Aviation Valley Maastricht N.V.

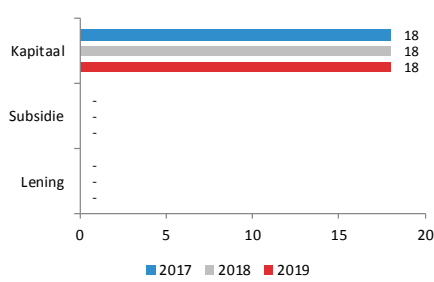
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 18.000
Belang provincie:	40,00%
Zeggenschap provincie:	40,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, BPMAA B.V., Dura Vermeer. en Aviation Logistics Development Company

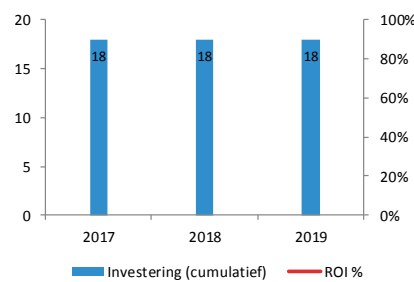
Doelstelling

Uitvoering te geven aan zowel het Master- en Businessplan, dat door de aandeelhouders is vastgesteld. Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA, gelegen binnen de gemeente Beek en de gemeente Meerssen, is een van de in het POL aangewezen locaties voor de realisatie van een bedrijventerrein. Het gebied wordt ontwikkeld als hoogwaardige en duurzame kwaliteitslocatie met een landschappelijke inpassing in de omgeving.

Provinciale investeringen (€ 000.)

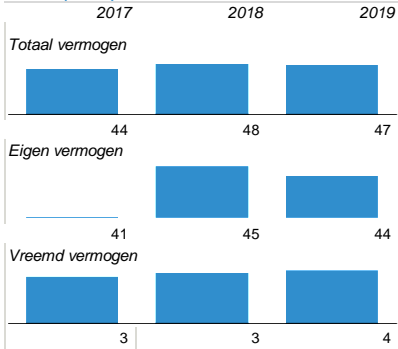
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

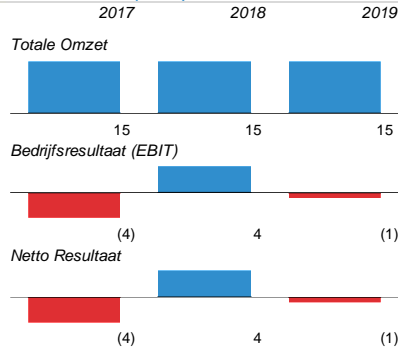
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	18	18	18
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

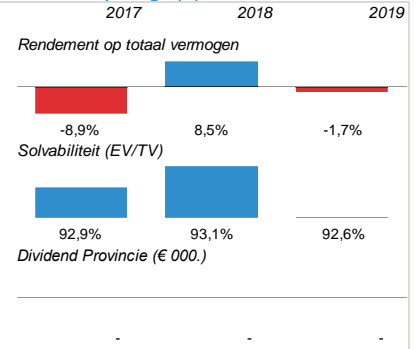
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De bedrijventerrein ontwikkeling rondom de luchthaven draagt bij aan de werkgelegenheid, positie van Limburg in de logistieke sector en is van strategische waarde in relatie tot de ontwikkeling van de luchthaven.

Visie en beleidsvoornemen

Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA staat voor de stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven op lange termijn en tevens als impuls voor de (regionale) werkgelegenheid. De ontwikkelingen in BPMAA overschrijden de gemeentegrenzen van de gemeenten Beek en Meerssen. De N.V./C.V. is instrumenteel een waarborg om maatschappelijk en economisch rendement te realiseren.

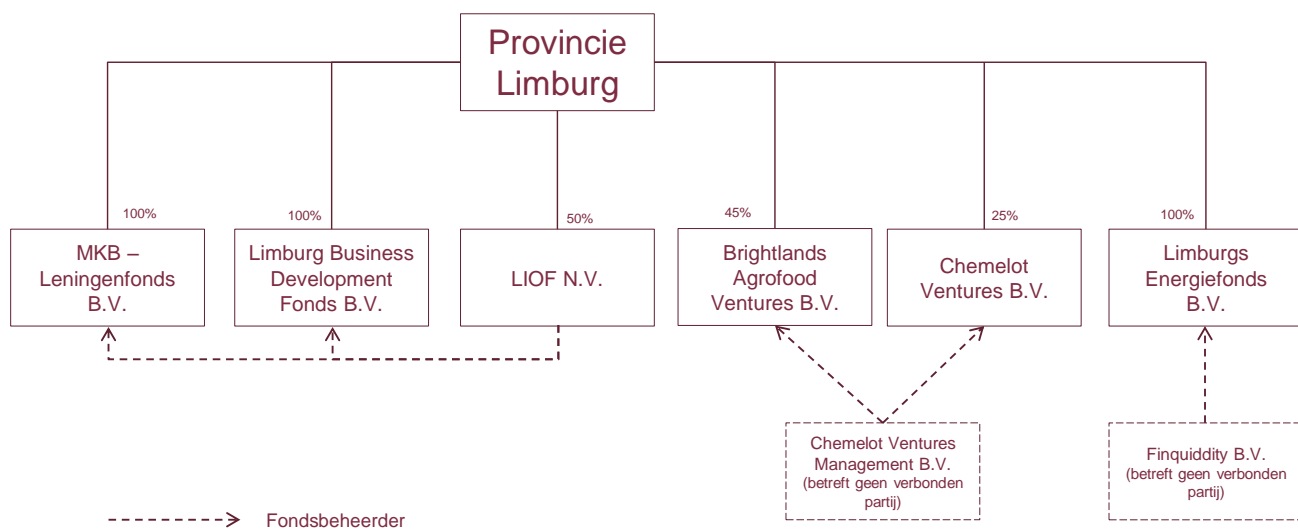
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Zie ontwikkelingen benoemd bij LDAVM C.V.. LDAVM N.V. is beherend vennoot en draagt geen risico ten aanzien van de onderliggende exploitatie in de C.V.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de onderneming ad € 18.000 te moeten afwaarderen. Daarnaast loopt de onderneming (en daarmee indirect de Provincie) een risico ten aanzien van vertraging in de uitgifte en verlaging uitgifteprezen. Jaarlijks worden met de actualisatie van het businessplan de risico's geïnventariseerd en geanalyseerd.

Regionale ontwikkeling en fondsen

26. N.V. Industriebank LIOF

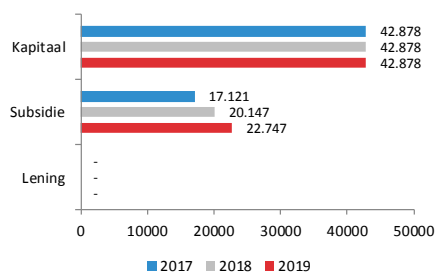
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 42.877.738
Belang provincie:	50,00%
Zeggenschap provincie:	50,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Ministerie EZ

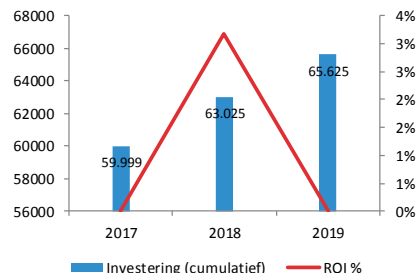
Doelstelling

Industriebank LIOF is de Limburgse ontwikkelingsmaatschappij. LIOF draagt bij aan de welvaart van de Provincie Limburg door de (sociaal-) economische structuur verder te versterken en werkgelegenheid te verbeteren. De activiteiten die LIOF ontplooit binnen elk van deze taakgebieden dienen te passen binnen de kaders van het provinciaal economisch beleid.

Provinciale investeringen (€ 000.)

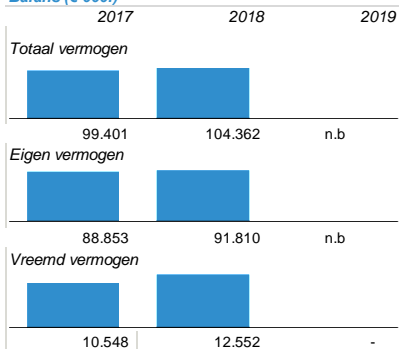
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

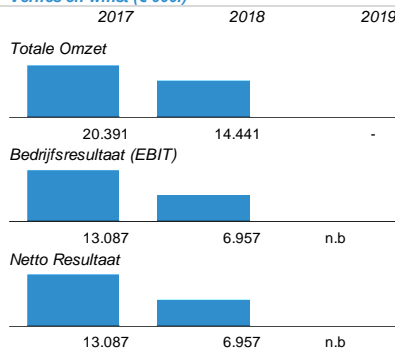
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	17.121	20.147	22.747
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	42.878	42.878	42.878
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	2.000	-
ROI %	0%	3%	0%

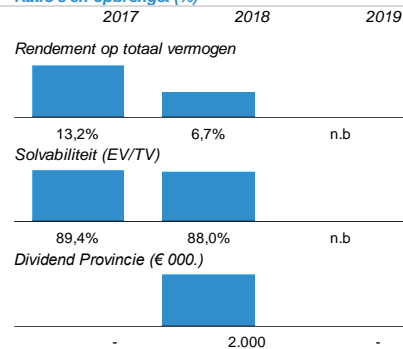
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

LIOF draagt bij aan de welvaart van de Provincie Limburg door de (sociaal-) economische structuur verder te versterken en werkgelegenheid te verbeteren. De kerntaken betreffen Acquisitie, Participatie, en Ontwikkeling/Innovatie. De activiteiten die LIOF ontplooit binnen elk van deze taakgebieden dienen te passen binnen de kaders van het provinciaal economisch beleid.

Visie en beleidsvoornemen

Gezien de uitbreiding van het Provinciaal belang in LIOF zal LIOF functioneren als de uitvoeringsorganisatie voor het regionaal economisch beleid voor de Provincie Limburg, gericht op ondersteuning van groei en innovatie in het MKB.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Over boekjaar 2019 is een resultaat verwacht van van € 1,6 mln. Dit is lager dan eerdere jaren die gekenmerkt werden door bijzonder hoge boekwinsten. Om dit ook naar de toekomst toe te kunnen bestendigen is een stevig investeringvolume noodzakelijk. LIOF beoogt € 10 mln. per jaar te investeren.

Provinciaal Risico

Vanuit de subsidierelatie is het risico het niet uitvoeren van de activiteiten / voorwaarden zoals opgenomen (of onderliggend) aan de subsidiebeschikking. Dit kan leiden tot een afbreukrisico voor de Provincie. Vanuit de aandeelhoudersrelatie bestaat het risico dat het LIOF onvoldoende fungeert als ontwikkelingsbedrijf voor de Provincie, of dat financiële resultaten onvoldoende zijn met als resultaat afwaardering van de boekwaarde.

27. MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V.

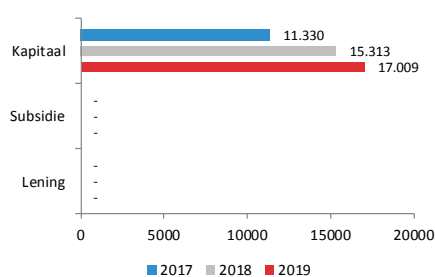
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 15.154.058
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en LIOF NV

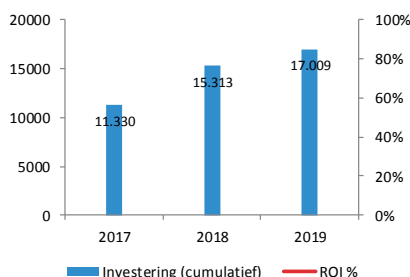
Doelstelling

MKB-L BV geeft inwilling aan het MKB-Leningenfonds. Dit fonds biedt financiering voor MKB-ondernemers. Het MKB-Leningenfonds is een breed fonds dat open staat voor MKB-ondernemers uit een scala aan sectoren en verscheidene ontwikkelstadia van een onderneming.

Provinciale investeringen (€ 000.)

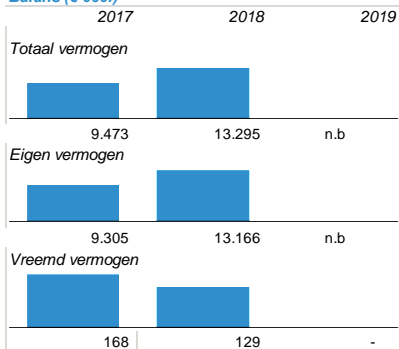
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

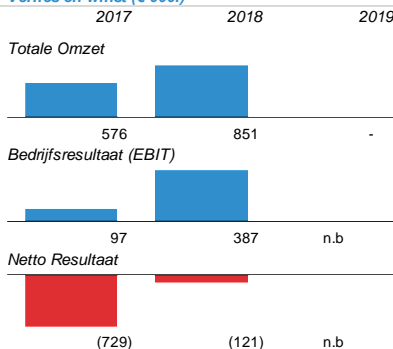
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	11.330	15.313	17.009
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

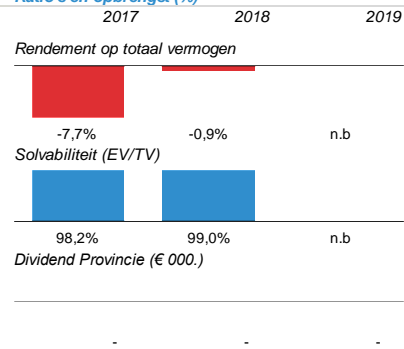
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het MKB in Limburg meer financieringsmogelijkheden bieden, zodat de economische groei, welvaart en werkgelegenheid gestimuleerd worden.

Visie en beleidsvoornemen

Inzet van het MKB-Leningenfonds is gedurende haar looptijd (9 jaar) gericht op het financieren van 40 ondernemingen. Er zijn slechts enkele harde criteria; het betreft een MKB-onderneming, gevestigd in Limburg, dan wel een onderneming waarvan de effecten van de lening in een belangrijke mate neerslaan in de Provincie. Het fonds verstrekt leningen van € 150.000 tot € 1 miljoen. Er is initieel totaal € 20 mln. door PS beschikbaar gesteld. Dit is eind 2017 verhoogd met maximaal € 10 miljoen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

MKB-leningenfonds BV is 1 mei 2015 opgericht. Ultimo 2019 zijn er 49 leningen uitgezet voor een totaal van € 19,8 mln. Naar aanleiding van een motie van uw staten is de uitzettingstermijn en looptijd van het fonds verlengd met 1 jaar. Dit geeft het fonds extra tijd om de beschikbare middelen uit te zetten. Daarna zal de beheerfase starten, in lijn met de aflossingstermijn van de uitgezette leningen.

Provinciaal Risico

Er kunnen vier typen risico's worden onderscheiden: beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en fiscale risico's. Wat betreft het financiële risico is dat het bedrag van de inbreng in het fonds zijnde maximaal € 30 mln. en het bedrag aan rendement dat mogelijk niet gerealiseerd wordt. Bij het oprichten en het inrichten van het fonds zijn beheersmaatregelen voor de genoemde risico's geïmplementeerd.

28. Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V.

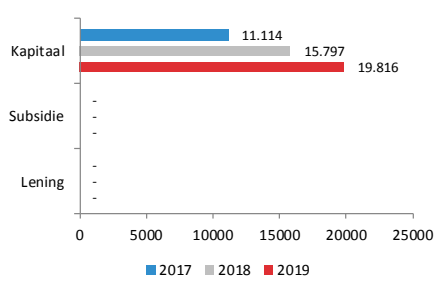
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 12.483.943
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en LIOF NV

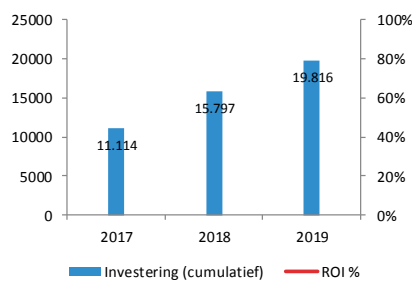
Doelstelling

Het Limburg Business Development Fonds (LBDF) biedt financiering voor de ontwikkeling van ideeën naar product naar onderneming. Het fonds zal de verschillende stadia met verschillende instrumenten financieren.

Provinciale investeringen (€ 000.)

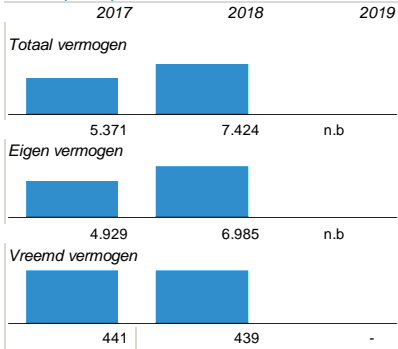
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

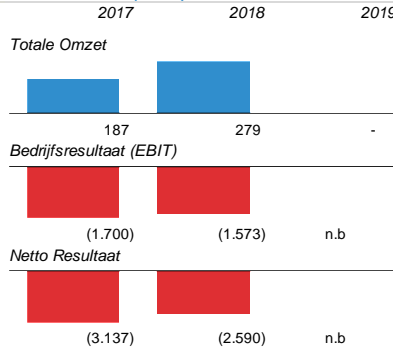
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	11.114	15.797	19.816
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

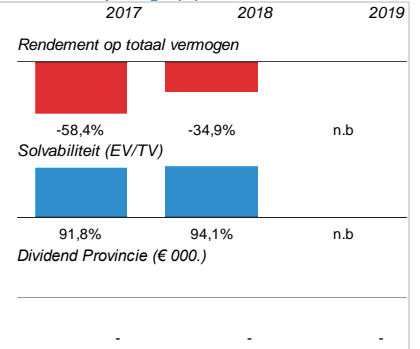
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het innovatieve MKB in Limburg meer mogelijkheden bieden voor financiering zodat de economische groei, welvaart en werkgelegenheid gestimuleerd worden middels het: 1) Proof-of-Principle fonds (PoP): van idee naar een proof-of-principle, ideeën toetsen op technologische en/of commerciële haalbaarheid; 2) Proof-of-Concept fonds (PoC): opwerking van producten die een eerste technologische en/of markttoets hebben doorstaan tot een volwaardig product- en of dienstenconcept; 3) Seed fonds: dekt de financieringsbehoefte in de laatste fase van het business development traject tot een volwaardige onderneming.

Visie en beleidsvoornemen

Inzet van het LBDF leidt over de tijdshorizon van 6 jaar tot 180 beproefde ideeën, die worden doorontwikkeld tot 75 businessplannen, om uiteindelijk te resulteren in 42 businesses. Op basis van een verwachte personeelsomvang van 5 tot 10 fte per business, bieden deze 42 businesses naar verwachting ruim 300 fte directe werkgelegenheid en ten minste eenzelfde aantal fte indirecte werkgelegenheid. Er is in totaal € 29,7 mln. door PS beschikbaar gesteld.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

LBDF heeft per jaareinde 2019 voor € 24,8 mln. aan investeringen geïmplementeerd. Daarmee bedraagt de uitzetting van de subfondsen POP (subsidies), POC (leningen) en Seed (kapitaal) respectievelijk 70%, 90% en 100%. Op basis van de meerjarenprognose verwacht LBDF nog steeds te kunnen voldoen aan de bij oprichting gestelde revoluerendheid doelstellingen.

Provinciaal Risico

Er kunnen vier typen risico's worden onderscheiden: beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en fiscale risico's. Wat betreft het financiële risico is dat het bedrag van de inbreng in het fonds zijnde € 29,7 mln. en het bedrag aan rendement dat mogelijk niet gerealiseerd wordt. Bij het oprichten en het inrichten van het fonds zijn beheersmaatregelen voor de genoemde risico's geïmplementeerd.

29. Chemelot Ventures B.V.

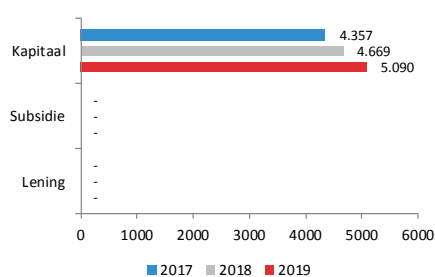
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 5.089.964
Belang provincie:	25,00%
Zeggenschap provincie:	25,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, DSM Nederland B.V., Particon B.V., Industriebank LIOF N.V., Rabobank

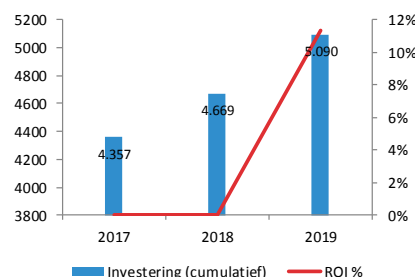
Doelstelling

Het al dan niet risicodragend, investeren in andere vennootschappen en ondernemingen, met name in vennootschappen en ondernemingen werkzaam op het gebied van (bio)chemische, (bio)medische en (bio)technologische materialen en life science.

Provinciale investeringen (€ 000.)

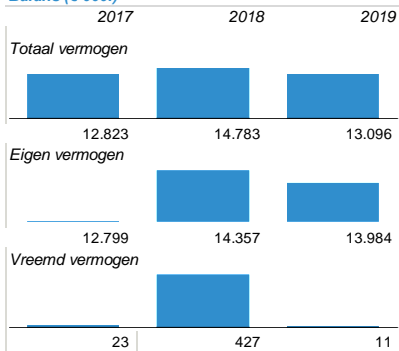
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

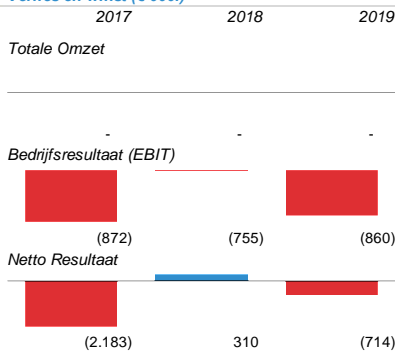
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	4.357	4.669	5.090
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	576
ROI %	0%	0%	11%

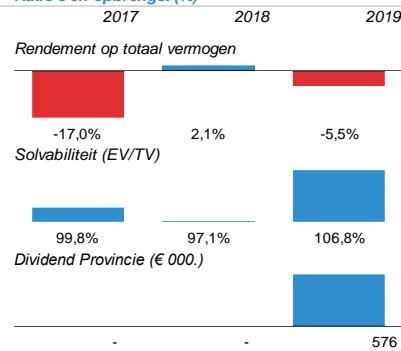
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Beschikbaarheid van durfkapitaal is een randvoorwaarde voor innovatie en campus ontwikkeling. Hiermee draagt Chemelot Ventures B.V. bij aan de ontwikkeling van de regionale economie via de doelstellingen van de Chemelot Campus.

Visie en beleidsvoornemen

In het Masterplan Chemelot Campus is afgesproken dat het gezamenlijk belang voor DSM, UM en Provincie Limburg in de samenwerking, het bevorderen van een sterk CHEMaterials cluster is. De samenwerking is gericht op het stimuleren van open innovatie ten behoeve van kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio. Om deze beoogde innovaties te financieren hebben startende en snel groeiende ondernemingen behoefte aan (durf) kapitaal. Het tekort aan aandelenkapitaal (durfkapitaal) legitimeert de deelname van de overheid in een venture capital fonds. De participatie van de overheid in het fonds heeft een stimulerende werking naar mogelijke andere investeerders met als resultaat dat particulier kapitaal wordt gemobiliseerd. Via de aandeelhoudersrelatie zal toezicht worden gehouden op het functioneren van de organisatie en de wijze waarop de gestelde doelstellingen worden gerealiseerd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Chemelot Ventures heeft per jaareinde 2019 voor € 20,3 mln. aan investeringsbesluiten genomen, verdeeld over 15 doelondernemingen. In 2019 wordt een verlies gerealiseerd van € 714.000. In 2018 werd een positief resultaat behaald van € 309.567 ingevolge de verkoop van een van de participaties met een boekwinst van € 2,3 mln.

Provinciaal Risico

Financieel gezien de bijdrage van € 10 mln. (Totaal krediet, boekwaarde is hetgeen tot nog toe gestort). Daarnaast nog politiek risico en afbreuk risico als door vennootschap verkeerde investeringen worden verricht. Vanuit een balans perspectief bestaat het risico op afwaardering van de boekwaarde van € 5,1 mln.

30. Brightlands Agrofood Ventures B.V.

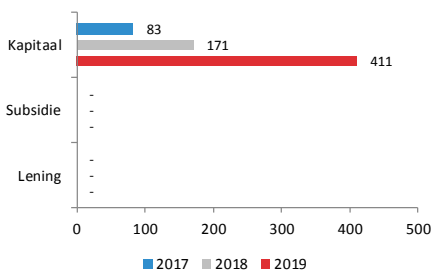
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 410.599
Belang provincie:	35,00%
Zeggenschap provincie:	35,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Coöperatieve Rabobank U.A., N.V. LIOF, Bright Venture Partners BV, LLTB, Van Herk, Fresh Valley

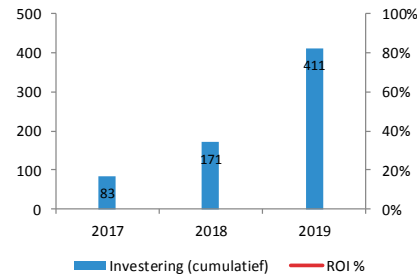
Doelstelling

Het financieren van technologie gedreven start-ups in de agro/food sector.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	83	171	411
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	6	89	n.b
Eigen vermogen	6	7	n.b
Vreemd vermogen	-	82	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	-	-	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	(179)	(296)	n.b
Netto Resultaat	(179)	(296)	n.b

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	-3045,7%	-333,6%	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	100,0%	7,4%	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Door de positieve economische ontwikkelingen neemt ook de dynamiek op de Brightlands Campus Greenport Venlo toe. Een ontwikkeling die wij ondersteunen. Om ook voor het MKB op deze campus risicokapitaal ter beschikking te hebben, hebben wij in onze rol van aandeelhouder de andere partners van Chemelot Ventures gevraagd de scope van het fonds uit te breiden met agro/food. Dit heeft tevens geleid tot cofinanciering vanuit de partners.

Visie en beleidsvoornemen

Op basis van de geïnvesteerde middelen á EUR 5 mln. en de cofinanciering gedurende de periode 2018-2022 investeren, met een exit en follow-on investeringsperiode van 2023-2028

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het fonds is eind 2017 opgericht. In de loop van 2018 zijn drie private investeerders toegetreden. De totale fondssomvang bedraagt daarmee EUR 20,1 mln. Er in 2019 een eerste participaties aangegaan en vermoedelijk volgt nog een tweede begin 2020. Hiernaast is er inmiddels sprake van een volwassen pijplijn.

Provinciaal Risico

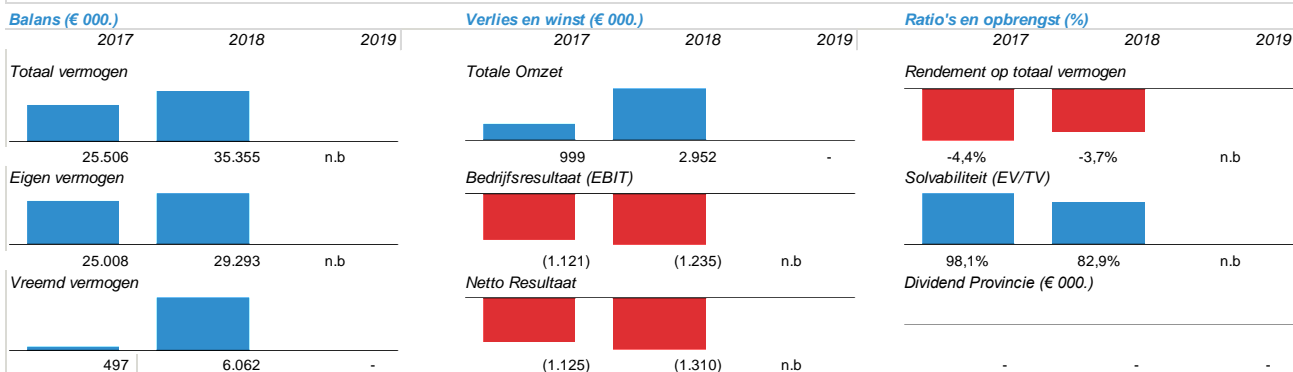
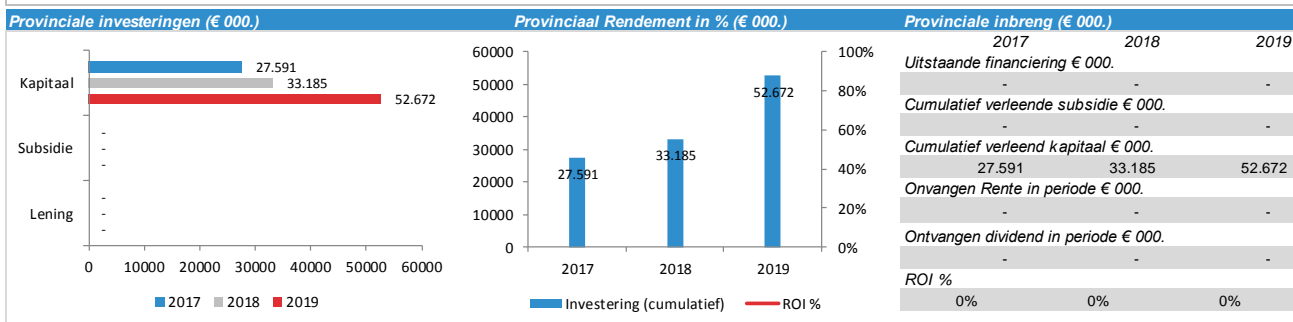
Het risico bestaat dat de Provinciale investering bij het uitblijven van voldoende exits met een hoge multiple haar ingebracht kapitaal verliest.

31. Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V.

Basis Informatie	
Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 52.671.651
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Finquiddity Vermogensbeheer B.V.

Doelstelling

Het langjarig beheren van haar vermogen, waarbij zij haar financiële middelen uitzet op revolverende basis ter versterking van de ontwikkeling en toepassing van duurzame energieopwekking, energiebesparing en de circulaire economie voor en met name in de Provincie Limburg.

Publiek belang

Het publiek belang volgt uit de motie van PS van 4 november 2011 waarbij uw Staten hebben opgeroepen tot oprichting van een revolverend fonds en de Kademota Energiefonds, vastgesteld door PS op 8 juni 2012. Via investeringen in duurzame projecten draagt het LEF bij aan het Limburgse leefklimaat.

Visie en beleidsvoornemen

De provinciale visie is gevat in de kademota Energiefonds, vastgesteld door PS op 8 juni 2012. Het Energiefonds zal zich richten op financiële ondersteuning van initiatieven gericht op energiebesparing, duurzame energieopwekking, innovaties op het gebied van duurzame energie en de circulaire economie. Doelgroepen zijn bedrijven en non-profitorganisaties. Overkoepelende doelstelling is CO2-reductie in combinatie met het realiseren van effecten op het gebied van werkgelegenheid, innovatie, lastenverlichting of bevorderen aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Het betreft een revolverend fonds dat teruggelooide middelen weer zal inzetten voor nieuwe initiatieven.

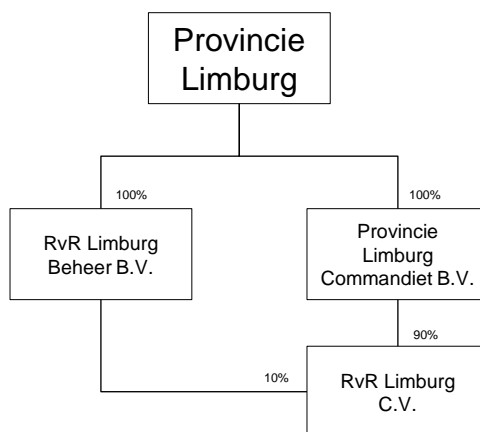
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Aangevuld met de EIB financiering bedraagt de totale fondsomvang € 90 mln. Het geïmmiteerd kapitaal bedraagt € 73,9 mln. per einde Q4 2019. Dit staat gelijk aan 67 windmolens CO2 besparing (2,3 mw). De pijplijn is goed gevuld, veelal met projecten met een grote financieringswaag. Dit kan betekenen dat begin 2020 de initiële € 90 mln. volledig is uitgezet. Dit jaar wordt het resultaat gedrukt door een tweetal bijzondere waardeverminderingen.

Provinciaal Risico

Belangrijkste risico voor LEF B.V. is dat er onvoldoende (goede) projecten worden aangereikt, dan wel in aanmerking komen voor financiering o.b.v. de gehanteerde fondscriteria. Het primaire financieel risico is gelegen in faillissement of afwaardering van de aangegane financieringen en/of participaties. Secundair financieel risico is een langere uitzettingsperiode, omdat zo lang het kapitaal niet volledig is uitgezet de fondskosten onevenredig zwaar op het resultaat drukken.

Ruimte voor Ruimte

32. Provincie Limburg Commandiet B.V.

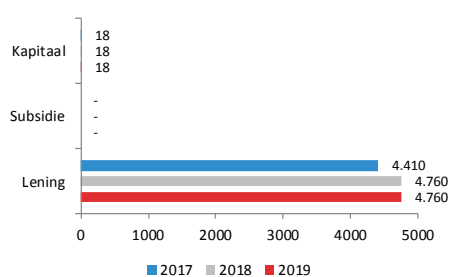
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg

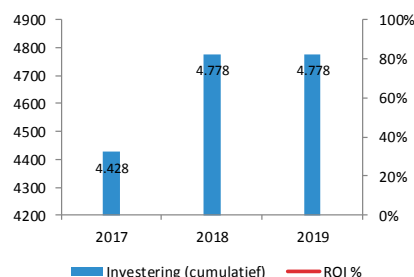
Doelstelling

Het als commanditair vennoot deelnemen in, het financieren van, het samenwerken met en het verlenen van adviezen en andere diensten aan de commanditaire vennootschap Ruimte voor Ruimte Limburg C.V., teneinde de sloopvergoeding van € 36,3 mln. terug te verdienen, die de Provincie in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV), tweede tranche, heeft betaald aan het Rijk

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
Cumulatief verleende subsidie € 000.	4.410	4.760	4.760
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Onvangen Rente in periode € 000.	18	18	18
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	4.676	4.748	n.b.
Eigen vermogen	278	241	n.b.
Vreemd vermogen	4.399	4.748	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	-	0	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	(0)	(37)	n.b.
Netto Resultaat	(0)	(36)	n.b.

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	0,0%	-0,8%	n.b.
Solvabiliteit (EV/TV)	5,9%	5,1%	n.b.
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd (er zijn subsidies verstrekt voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen). Hiermee is de primaire doelstelling behaald. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal te laten verlopen door de opbrengsten van de, door RvR Limburg C.V., gerealiseerde en nog te realiseren woningbouw kavels. Het publiek belang is derhalve nu gelegen in de budgettair neutrale afwikkeling.

Visie en beleidsvoornemen

In juli 2012, bij de besluitvorming in PS inzake de noodzakelijke herfinanciering van RvR, is door de Staten meegegeven dat in 2023 het RvR-project zou moeten zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen, die zijn uitbetaald in verband met de ontmanteling van de stallen, middels de verkoop van 785 woningbouw kavels, dan terugverdiend zouden moeten zijn. Op grond van de op dat moment geplande verkopen wordt momenteel verwacht dat de achtergestelde vorderingen van Provincie Limburg Commandiet BV op Ruimte voor Ruimte CV uiteindelijk niet inbaar zullen zijn. De vastgoedmarkt trekt weer aan, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kavelverkoop in de jaren 2015, 2016, 2017 en 2018. Ultimo 2018 moeten nog circa 240 van de 785 kavels verkocht worden (2017: 285).

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2018 heeft de Provincie Limburg op afroep van Ruimte voor Ruimte C.V. het restant ad. € 0,8 mln. van de in 2015 verstrekte lening ter hoogte van € 5,1 mln. volgestort via de Provincie Limburg Commandiet BV. Verder zijn bij Provincie Limburg Commandiet BV de van BPD Ontwikkeling overgenomen vermogensbestanddelen ondergebracht. Het betreft een achtergestelde ad € 5 mln. aan aandelen in Ruimte voor Ruimte CV ter waarde van € 0,1 mln.

Provinciaal Risico

Met de overname van het 50% belang in RvR Limburg Beheer BV/CV van BV Bouwfonds Ontwikkeling B.V staat de Provincie Limburg per 1 januari 2019 volledig garant voor de langlopende lening van de NWB (hoofdsom ad € 24 mln., restant per juli 2019 € 12 mln.) Ook heeft de Provincie Limburg zich na de overname garant gesteld voor een variabel krediet van NWB aan RvR Limburg Beheer BV/CV tot een maximum van € 7,5 mln. Additioneel loopt de Provincie risico ten aanzien van de verstrekte achtergestelde lening ad € 5,1 mln. De waarde van het kapitaalbelang in de CV/BV ad. € 29.000,- is inmiddels afgeboekt. Voor de resterende risico's zijn middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

33. RvR Limburg Beheer B.V.

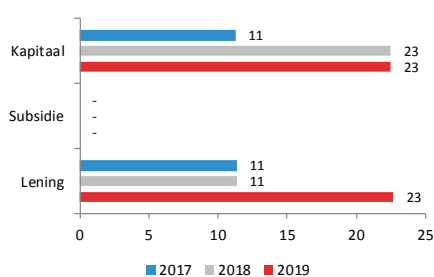
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ -
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Bouwfonds Property Development (BPD) Ontwikkeling B.V.

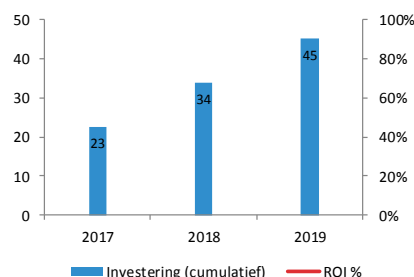
Doelstelling

Door middel van grondexploitatie terugverdienen van € 36,3 mln. sloopvergoeding die de Provincie heeft betaald aan het Rijk. (Van het maximum bedrag van € 40,7 mln. is slechts € 36,3 mln. geëffectueerd).

Provinciale investeringen (€ 000.)

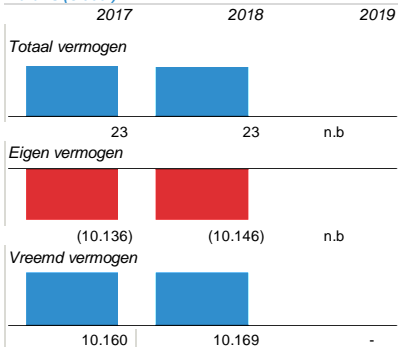
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

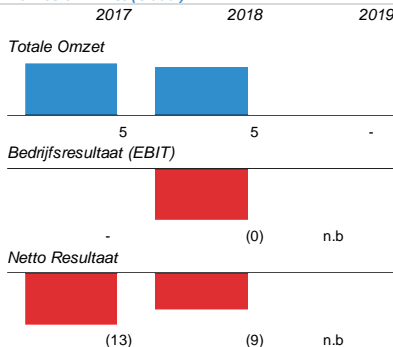
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
Uitstaande financiering	11	11	23
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	11	23	23
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen			
Rendement op totaal vermogen	-55,6%	-41,2%	n.b.
Solvabiliteit (EV/TV)			
Solvabiliteit (EV/TV)	-43165,2%	-44107,2%	n.b.
Dividend Provincie (€ 000.)			
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd (er zijn subsidies verstrekt voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen). Hiermee is de primaire doelstelling behaald. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal te laten verlopen door de opbrengsten van de, door RvR Limburg C.V., gerealiseerde en nog te realiseren woningbouw kavels. Het publiek belang is derhalve nu gelegen in de budgettair neutrale afwikkeling.

Visie en beleidsvoornemen

In juli 2012, bij de besluitvorming in PS inzake de noodzakelijke herfinanciering van RvR, is door de Staten meegegeven dat in 2023 het RvR-project zou moeten zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen, die zijn uitbetaald i.v.m. de ontmanteling van de stallen, middels de verkoop van 785 woningbouw kavels, dan terugverdiend zouden moeten zijn. De vastgoedmarkt trekt weer aan, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kavelsverkopen in de jaren 2015, 2016, 2017 en 2018. Ultimo 2018 moeten nog circa 240 van de 785 kavels verkocht worden (2017: 285). Door de overname worden verbetermogelijkheden van het resultaat verwacht (zoals zonnevelden, uitbreiding aantal kavels van 785 naar 900, MOB-complex). Dit is nog niet in de GREX verwerkt.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De bijgestelde grondexploitatie van RvR sluit ultimo 2018 op € 12,3 mln., als gevolg van gestegen financierings- en organisatorische kosten na afscheid van BPD in 2018, een structurele neerwaartse bijstellingen van de prijzen in 2017 en een verlenging van de looptijd van de exploitatie in 2016. Dit zal naar verwachting ultimo 2018 een negatieve eigen vermogenspositie van de B.V. en de C.V. opleveren van € 12,3 mln. (2017: ad € 10,1 mln.) In 2018 heeft de Provincie Limburg op afroep van Ruimte voor Ruimte C.V. het restant ad. € 0,8 mln. van de in 2015 verstrekte lening ter hoogte van € 5,1 mln. volgestort via de Provincie Limburg Commandiet BV. Conform Besluit PS d.d. 15 juni 2018 heeft per 1-1-2019 de Provincie Limburg het 50% belang van partner Bouwfonds Ontwikkeling B.V. overgenomen.

Provinciaal Risico

Met de overname van het 50% belang in RvR Limburg Beheer BV/CV van BV Bouwfonds Ontwikkeling B.V. staat de Provincie Limburg per 1 januari 2019 volledig garant voor de langlopende lening van de NWB (hoofdsom ad € 24 mln., restant per juli 2019 € 12 mln.) Ook heeft de Provincie Limburg zich na de overname garant gesteld voor een variabel krediet van NWB aan RvR Limburg Beheer BV/CV tot een maximum van € 7,5 mln. Additioneel loopt de Provincie risico ten aanzien van de verstrekte achtergestelde lening ad € 5,1 mln. De waarde van het kapitaalbelang in de CV/BV ad. € 29.000,- is inmiddels afgeboekt. Voor de resterende risico's zijn middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

34. RvR Limburg C.V.

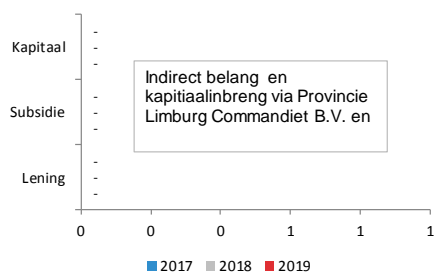
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Commanditaire Venootschap
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Bouwfonds Property Development (BPD) Ontwikkeling B.V.

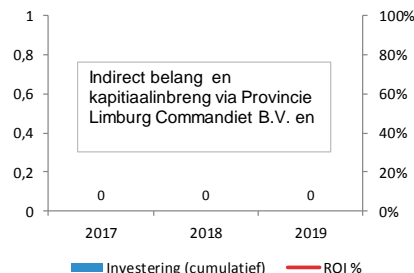
Doelstelling

Door middel van grondexploitatie terugverdienen van € 36,3 mln. sloopvergoeding die de onderneming aan de Provincie heeft vergoed en die de Provincie aan het Rijk heeft betaald.

Provinciale investeringen (€ 000.)

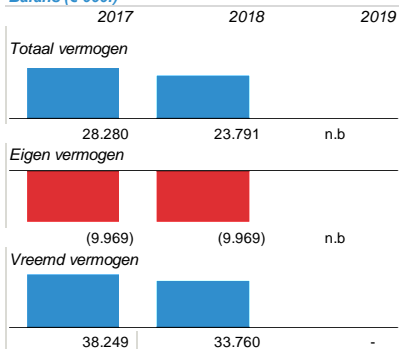
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

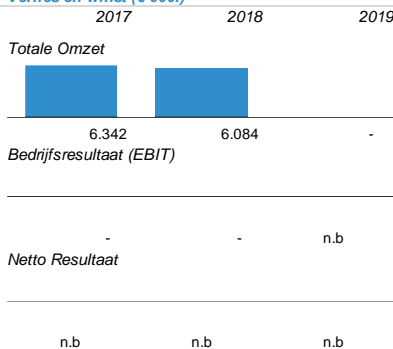
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

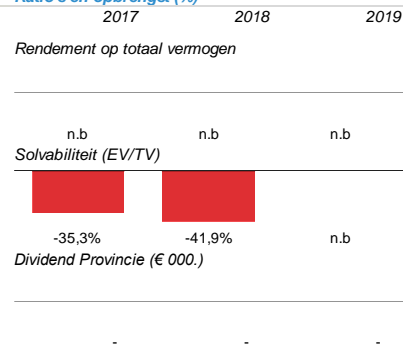
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd (er zijn subsidies verstrekt voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen). Hiermee is de primaire doelstelling behaald. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal te laten verlopen door de opbrengsten van de, door RvR Limburg C.V., gerealiseerde en nog te realiseren woningbouw kavels. Het publiek belang is derhalve nu gelegen in de budgettair neutrale afwikkeling.

Visie en beleidsvoornemen

In juli 2012, bij de besluitvorming in PS inzake de noodzakelijke herfinanciering van RvR, is door de Staten meegegeven dat in 2023 het RvR-project zou moeten zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen, die zijn uitbetaald in verband met de ontmanteling van de stallen, middels de verkoop van 785 woningbouw kavels, dan terugverdiend zouden moeten zijn. De vastgoedmarkt trekt weer aan, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kaververkopen in de jaren 2015, 2016, 2017 en 2018. Ultimo 2018 moeten nog circa 240 van de 785 kavels verkocht worden (2017: 285). Door de overname verwacht RvR verbetermogelijkheden van het resultaat (zoals zonnepanelen, uitbreiding aantal kavels van 785 naar 900, MOB-complex). Dit resultaat is nog niet in de GREX verwerkt.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De bijgestelde grondexploitatie van RvR sluit ultimo 2018 op € 12,3 mln., als gevolg van gestegen financierings- en organisatorische kosten na afscheid van BPD in 2018, een structurele neerwaartse bijstellingen van de prijzen in 2017 en een verlenging van de looptijd van de exploitatie in 2016. Dit zal naar verwachting ultimo 2018 een negatieve eigen vermogenspositie van de B.V. en de C.V. opleveren van € 12,3 mln. (2017: ad € 10,1 mln.) In 2018 heeft de Provincie Limburg op afroep van Ruimte voor Ruimte C.V. het restant ad. € 0,8 mln. van de in 2015 verstrekte lening ter hoogte van € 5,1 mln. volgestort via de Provincie Limburg Commandiet BV. Conform Besluit PS d.d. 15 juni 2018 heeft per 1-1-2019 de Provincie Limburg het 50% belang van partner Bouwfonds Ontwikkeling B.V. overgenomen.

Provinciaal Risico

Met de overname van het 50% belang in RvR Limburg Beheer BV/CV van BV Bouwfonds Ontwikkeling B.V. staat de Provincie Limburg per 1 januari 2019 volledig garant voor de langlopende lening van de NWB (hoofdsom ad € 24 mln., restant per juli 2019 € 12 mln.) Ook heeft de Provincie Limburg zich na de overname garant gesteld voor een variabel krediet van NWB aan RvR Limburg Beheer BV/CV tot een maximum van € 7,5 mln. Additioneel loopt de Provincie risico ten aanzien van de verstrekte achtergestelde lening ad € 5,1 mln. De waarde van het kapitaalbelang in de CV/BV ad. € 29.000,- is inmiddels afgeboekt. Voor de resterende risico's zijn middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

35. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

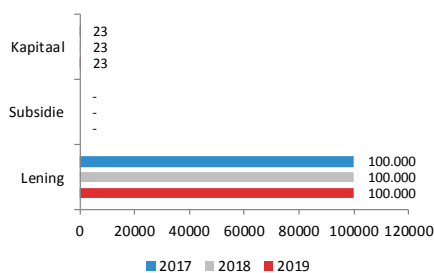
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 22.689
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Gemeenten, Provincies en de Staat

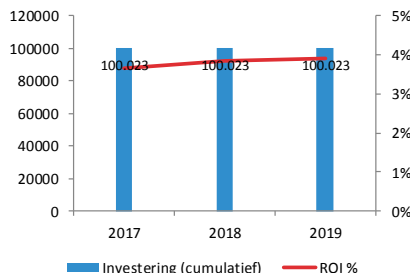
Doelstelling

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Provinciale investeringen (€ 000.)

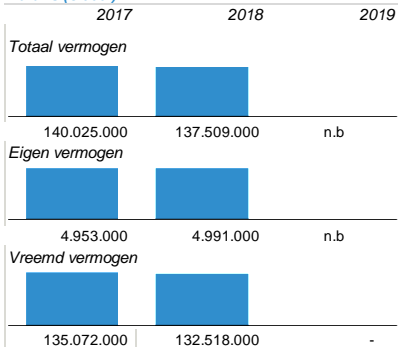
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

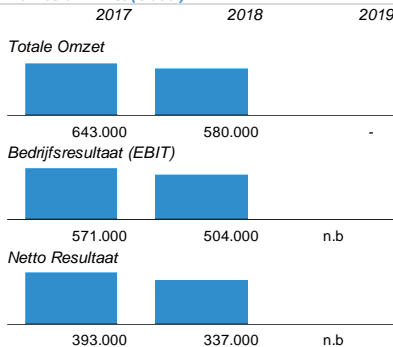
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.			
100.000	100.000	100.000	100.000
Cumulatief verleende subsidie € 000.			
-	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.			
23	23	23	
Ontvangen Rente in periode € 000.			
3.390	3.450	3.450	
Ontvangen dividend in periode € 000.			
256	395	445	
ROI %	4%	4%	4%

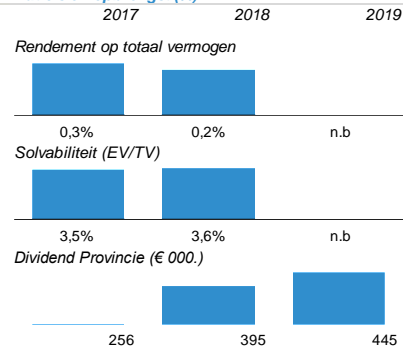
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Publiek belang is om in de sectorbanken zodanig te participeren dat zij in staat blijven de decentrale overheden tegen aantrekkelijke voorwaarden te faciliteren. Daarnaast is het jaarlijks dividend, historisch beschouwd, relatief hoog.

Visie en beleidsvoornemen

Deze deelneming past in het begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen waarbij het doel is het voeren van een financieel duurzaam meerjarig beleid dat het mogelijk maakt samen met partners te investeren in kansrijke ontwikkelingen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In het kader van de publieke taak zijn per 16 november 2015 en per 28 juli 2016 aan de Bank Nederlandse Gemeenten NV hybride leningen (elk groot € 50 miljoen) verstrekt ter versterking van het Tier-1 kapitaal van de bank. De bank is hiertoe genoodzaakt vanwege de hogere kapitaalseisen die vanuit "Basel III" worden opgelegd. Het publieke belang voor de Provincie is gelegen in het feit dat de bank de decentrale overheden binnen de Provincie faciliteert in aantrekkelijke financieringsmogelijkheden. Bij besluit van 7 juli 2016 is een 2e tranche van € 50 mln. verstrekt ook in de vorm van een hybride lening.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 22.689 te moeten afwaarderen. Tevens loopt de Provincie een risico ten aanzien van twee hybride leningen, elk groot € 50 miljoen. Dit risico wordt meegenomen vanuit de paragraaf financieringen.

36. Nederlandse Waterschapsbank N.V.

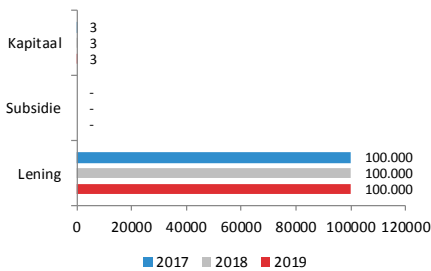
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 3.063
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Provincies, Waterschappen en de Staat

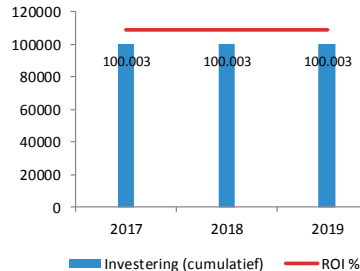
Doelstelling

De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) richt haar diensten exclusief op de overheidssector. Zij draagt zorg voor de financiering van Provincies, gemeenten en waterschappen. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	100.000	100.000	100.000
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	3	3	3
Ontvangen Rente in periode € 000.	2.720	2.720	2.720
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	11
ROI %	3%	3%	3%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	87.123.000	83.715.000	n.b
Eigen vermogen	1.628.000	1.726.000	n.b
Vreemd vermogen	85.495.000	81.989.000	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	218.000	186.000	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	170.000	137.000	n.b
Netto Resultaat	123.000	100.000	n.b

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	0,1%	0,1%	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	1,9%	2,1%	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	11

Publiek belang

Publiek belang is om in de sectorbanken zodanig te participeren dat zij in staat blijven de decentrale overheden tegen aantrekkelijke voorwaarden te faciliteren. Daarnaast is het jaarlijks dividend, historisch beschouwd, relatief hoog.

Visie en beleidsvoornemen

Deze deelneming past in het begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen waarbij het doel is het voeren van een financieel duurzaam meerjarig beleid dat het mogelijk maakt samen met partners te investeren in kansrijke ontwikkelingen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In het kader van de publieke taak zijn per 1 september 2015 en per 12 augustus 2016 aan de Nederlandse Waterschapsbank NV een tweetal hybride leningen verstrekt, elk groot € 50 miljoen, ter versterking van het Tier-1 kapitaal van de bank. De bank is hier toe genoodzaakt vanwege de hogere kapitaalseisen die vanuit "Basel III" worden opgelegd. Het publieke belang voor de Provincie is gelegen in het feit dat de bank de decentrale overheden binnen de Provincie faciliteert in aantrekkelijke financieringsmogelijkheden.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 3.063 te moeten afwaarderen. Tevens loopt de Provincie een risico ten aanzien van de hybride lening. Dit risico wordt meegenomen vanuit de paragraaf financieringen.

37. N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg

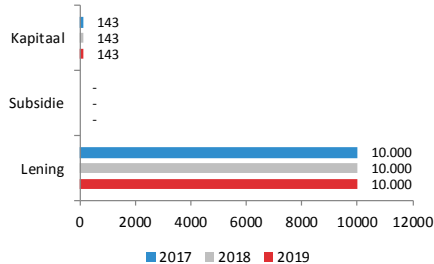
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 132.458
Belang provincie:	21,80%
Zeggenschap provincie:	21,80%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en de Limburgse gemeenten.

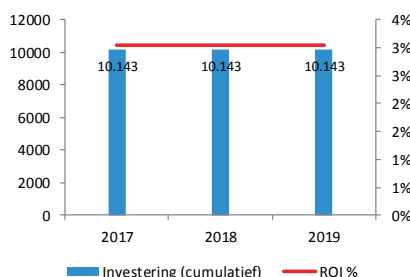
Doelstelling

Het produceren en leveren van drinkwater en andere doeleinden en daarmee samenhangende diensten in de Provincie Limburg.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	10.000	10.000	10.000
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	143	143	143
Ontvangen Rente in periode € 000.	309	309	309
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	3%	3%	3%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	580.333	594.364	n.b.
Eigen vermogen	203.151	209.386	n.b.
Vreemd vermogen	377.182	384.978	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	110.809	109.625	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	19.994	16.618	n.b.
Netto Resultaat	8.444	6.235	n.b.

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	1,5%	1,0%	n.b.
Solvabiliteit (EV/TV)	35,0%	35,2%	n.b.
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Teneinde de continuïteit van de drinkwatervoorziening te borgen is in de Drinkwaterwet bepaald dat de waterleidingbedrijven, waaronder WML een monopolie hebben op de drinkwaterlevering in hun verzorgingsgebied en dat aandelen van waterleidingbedrijven enkel door overheden kunnen worden gehouden.

Visie en beleidsvoornemen

De Provincie streeft naar een duurzame drinkwatervoorziening met een hoge mate van zelfvoorziening van het drinkwatergebruik in Limburg, waarbij er voldoende water beschikbaar is tegen een redelijke prijs (POL 2014 en Provinciaal Waterplan). Provincie wil deelname in WML voortzetten teneinde de continuïteit van de drinkwatervoorziening te borgen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Vanwege een historisch geclusterde aanleg van het leidingennetwerk, is er op korte termijn een grote investering noodzakelijk om het leidingennet te vervangen. WML heeft hierop geanticipeerd en middelen gereserveerd. Om verder te gaan verduurzamen heeft WML besloten om 2 windmolens te gaan bouwen en exploiteren. Hiervoor gaat de WML een separate BV oprichten. Op 15 februari 2019 heeft de AvA besloten in te stemmen met oprichting van de BV WML Wind en aanbesteding van de 2 windmolens.

Provinciaal Risico

Bij faillissement van WML is provinciaal risico in financiële zin het moeten afboeken van € 132.457 (nominale waarde aandelen). In dat geval zal ook de op dat moment uitstaande financiering moeten worden afgeboekt. Provinciaal risico in maatschappelijke zin is dat de continuïteit van de drinkwatervoorziening in gevaar komt. Deze risico's worden nihil geschat aangezien WML monopolist is en alleen overheden als aandeelhouders kent.

38. Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijven terreinen B.V.

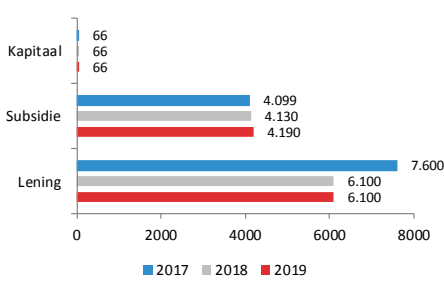
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	€ 66.000
Belang provincie:	66,67%
Zeggenschap provincie:	66,67%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en LIOF

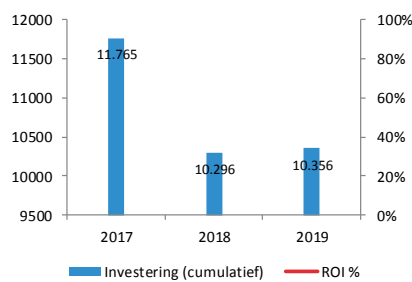
Doelstelling

Het - in samenwerking met publieke en private partijen - stimuleren, ondersteunen en bijdragen aan het op een duurzame wijze realiseren van 1.000 hectare aan herstructureringsprojecten op Limburgse bedrijventerreinen in de periode 2012-2020, met het doel zorgvuldig ruimtegebruik te bewerkstelligen en een goed economisch vestigingsklimaat voor ondernemers te (doen) waarborgen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

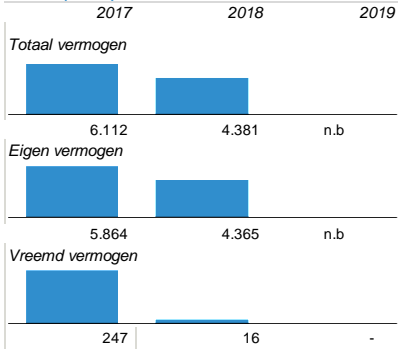
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

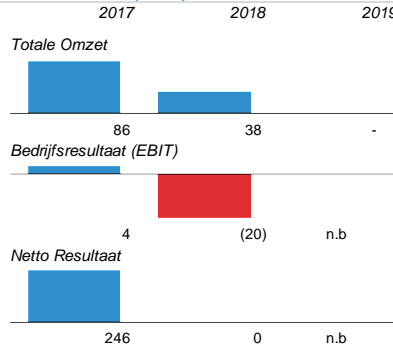
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	7.600	6.100	6.100
Cumulatief verleende subsidie € 000.	4.099	4.130	4.190
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	66	66	66
Onvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Onvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

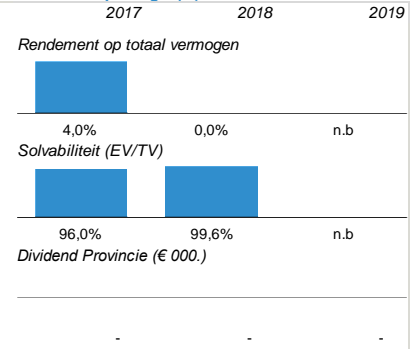
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Realisatie van de maatschappelijke doelstelling om in de periode tot en met 2020 in totaal 1.000 ha aan bedrijventerrein in Limburg te herstructureren. Waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het Limburgse vestigingsklimaat. Deze wordt uitgaande van de huidige investeringsportefeuille gerealiseerd.

Visie en beleidsvoornemen

In maart 2014 is besloten dat in het toekomstige provinciale beleid minder prioriteit zal worden gegeven aan herstructurering bedrijventerreinen. Dat betekent dat er geen nieuwe geldlening beschikbaar wordt gesteld en dat de LHB wordt afgebouwd. Momenteel loopt een traject om te komen tot een goede afwikkeling van de lopende projecten. Eind 2015 is LHB afgebouwd tot een beheersorganisatie voor een 6 tal lopende projecten, die door LHB uitbeheerd zullen worden. Daarmee is het beheer van activiteiten toegevoegd aan de doelstelling van de BV. LHB mag geen nieuwe activiteiten meer oppakken. Behalve de projecten is ook de personele organisatie afgebouwd. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de beheersorganisatie uiterlijk 2022 zal worden geliquideerd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Als onderdeel van bovengenoemde koerswijziging is begin 2016 de LHB omgevormd naar een beheersorganisatie. 6 lopende projecten zijn ondergebracht in de beheersorganisatie LHB. Ter uitvoer van deze lopende projecten heeft de LHB in 2016 de laatste trekking gedaan uit de beschikbaar gestelde renteloze financiering die daarmee € 7,6 mln. bedraagt. Dit is momenteel geïnvesteerd in 1 deelneming á € 1,3 mln., 1 lening á € 1 mln. en 3 participaties á 3,0 mln. (Bedragen zijn boekwaarden). De verwachting is dat LHB ruim kan voldoen aan haar revolverendheidsdoelstelling.

Provinciaal Risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 66.000 te moeten afwaarderen en het verschuldigd blijven van een lening van maximaal € 10 mln., waarvan eind 2018 € 6.100.000 uit staat. Bij oprichting werd er van uit gegaan dat 50% van de lening afgewaardeerd diende te worden. Op basis van de huidige vooruitzichten zal dit gunstiger uitvallen.

39. IBA Parkstad B.V.

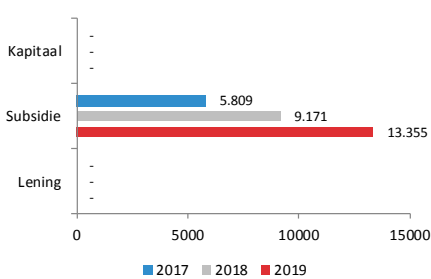
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Besloten Vennootschap
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	50,00%
Zeggenschap provincie:	50,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en de Parkstad gemeentes

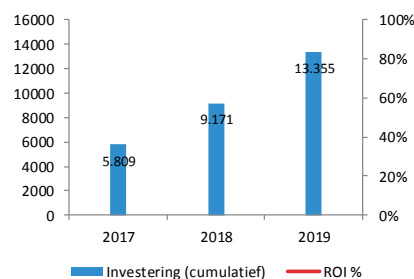
Doelstelling

Het uitvoering geven aan de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020 zoals nader is uitgewerkt in het IBA boek waarin de transformatieopgave voor Parkstad vanuit het Regioprogramma is neergelegd. De kern van de IBA bestaat uit een reeks van spraakmakende en hoogwaardige projecten die Parkstad transformeren en vernieuwen. De allerbeste projecten worden in 2020 tijdens de slotmanifestatie tentoongesteld.

Provinciale investeringen (€ 000.)

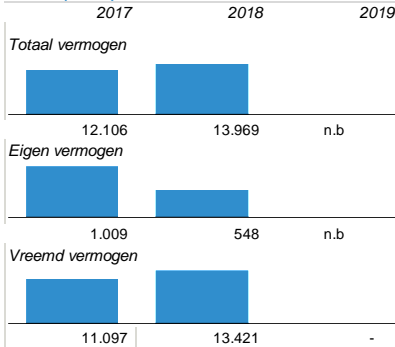
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

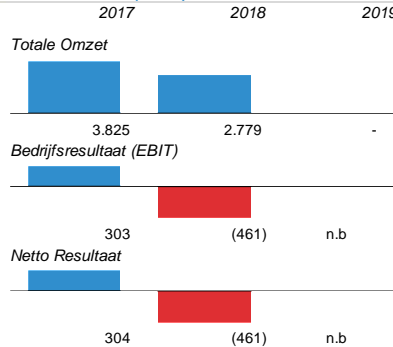
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	5.809	9.171	13.355
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

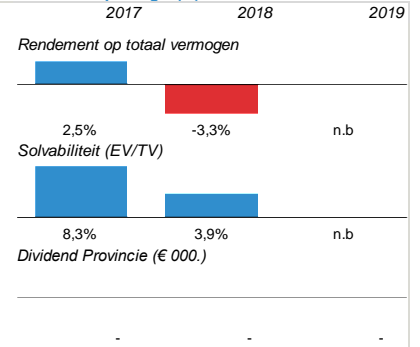
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang is gelegen in de aanpak van de transformatieopgave voor Parkstad, waar de projecten voortvloeiend uit het IBA Parkstad initiatief invulling aan kunnen geven.

Visie en beleidsvoornemen

Met IBA Parkstad wordt, in de periode 2013-2020, invulling gegeven aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Tevens wordt invulling gegeven aan verschillende provinciale programma's zoals wonen, herstructurering, leefbaarheid, zorg, duurzaamheid, structuurversterking, onderwijs en arbeidsmarkt, OV en landschap. Tot 2020 functioneert IBA als een laboratorium en is het een motor voor vernieuwende ideeën en toonaangevende projecten. Een succesvolle IBA betekent dat IBA een bijdrage heeft geleverd aan projecten die vervolgens een structurele bijdrage leveren aan de gebieds transformatie van Parkstad. De primaire focus voor de Provincie ligt op het doen realiseren van IBA initiatieven en verknopen met provinciale projecten. De gewenste effecten zijn: Beter woon-, werk-, leefklimaat; Actievere en gezondere bewoners; Meer duurzaamheid; Grensoverschrijdende samenwerking; Bijdrage aan trots en identiteit.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

IBA bevindt zich in de uitvoeringsfase. In de periode juni 2016 - december 2019 heeft de AvA ingestemd met 17 programmavoorstellen (ca. 39 projecten) met een investeringsvolume van ca. € 170 mln. Hiervoor werd aan IBA een bijdrage gevraagd van in totaal € 18 mln., waarvan 50% gedekt door de Provincie. Hiermee werd een financieringsmultiplier gerealiseerd van ca. 9,8. Deze multiplier voldoet hiermee aan de in het IBA beleidskader geformuleerde minimumeis van 3.

Provinciaal Risico

Door het gekozen governance-model en de wijze waarop de financiering is geregeld is er geen sprake van risicodragende deelname in projecten. Derhalve is het risico met name gelegen in het realiseren van kwantitatief en kwalitatief voldoende projecten om de gestelde doelen te realiseren. Besluitvorming in de aandeelhoudersvergadering ten aanzien van projectvoorstellen wordt voorbereid in GS. Eventuele toekenning van middelen, buiten de reguliere begrotingsposten om, verloopt via PS.

40. Stichting Euregio Maas-Rijn

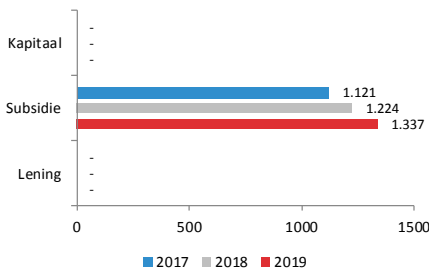
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Stichting
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg, Provincies Luik en Limburg (B), Duitstalige Gemeenschap van België, Zweckverband Region Aachen

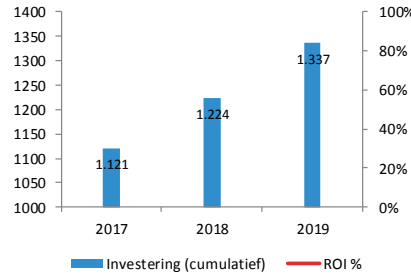
Doelstelling

De stichting heeft ten doel om binnen het gebied van de EMR grensbelemmeringen af te bouwen; sociaal economische factoren te verbeteren; contacten tussen burgers te leggen en te bevorderen; en de samenwerking tussen instellingen, bedrijven en organisaties te bevorderen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	1.121	1.224	1.337
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	9.962	n.b	n.b
Eigen vermogen	9.962	n.b	n.b
Vreemd vermogen	9.398	-	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	1.176	-	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	27	-	n.b
Netto Resultaat	27	n.b	n.b

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	0,3%	n.b	n.b
Solvabiliteit (EV/TV)	100,0%	n.b	n.b
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

Voor het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter is het onderhouden van een goed contact in Euregionaal verband, met de overheden uit de aangrenzende regio's in België en Duitsland, van groot belang. De samenwerking tussen de overheden initieert en stimuleert ook niet-overheden uit de vijf partnerregio's van de EMR (burgers, organisaties, instellingen, bedrijfsleven) om zaken samen op te pakken.

Visie en beleidsvoornemen

Het realiseren van grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio. Samen met de andere partnerregio's wordt gezamenlijk gewerkt aan de uitvoering van de euregionale toekomststrategie EMR 2020.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen bijzondere aandachtspunten.

Provinciaal Risico

De 5 partners van de EMR moeten borg staan voor correcte, tijdige en rechtmatige besteding van de gelden die de EMR aan de projecten uitbetaald heeft. In geval van een tekort in de stichting is de Provincie mede aansprakelijk.

41. RUD Zuid-Limburg

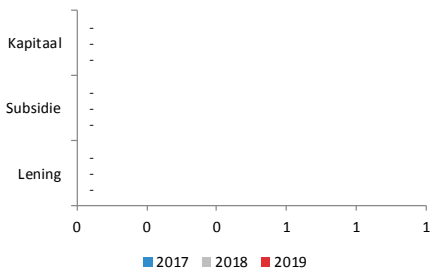
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en de 18 gemeenten in Zuid-Limburg..

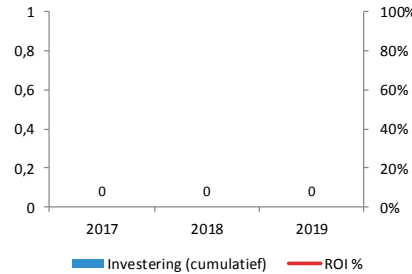
Doelstelling

Algemeen overheidsbestuur met als doel het op afstand plaatsen van de uitvoeringstaken van de Provincie, specifiek: vergunningverlening, toezicht en handhaving in het fysieke domein.

Provinciale investeringen (€ 000.)

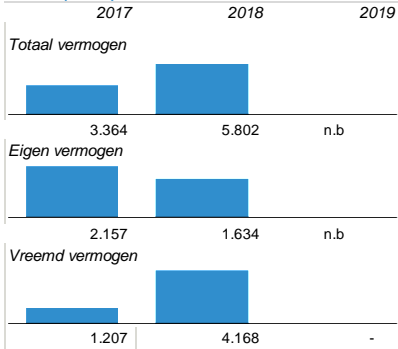
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

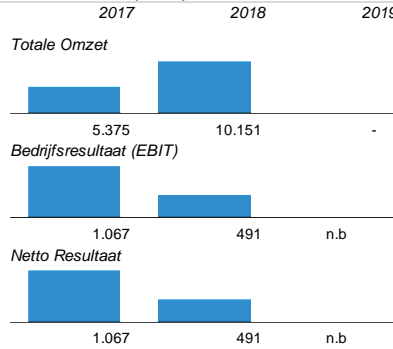
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

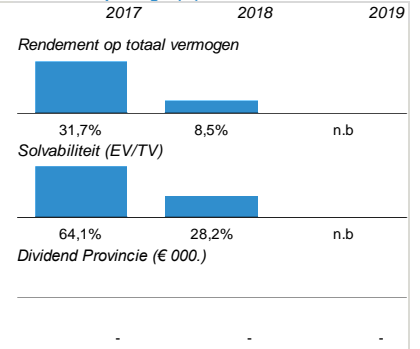
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg door samenwerking, door het uitvoeren van haar wettelijke taken.

Visie en beleidsvoornemen

Een efficiënte en kwalitatieve uitvoering van wettelijke taken in het fysieke domein. De RUD Zuid-Limburg is 1 januari 2013 afgesplitst van de Provincie. Deze rol op afstand en wettelijke taken zullen als zodanig worden voortgezet.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Met ingang van 1 maart 2018 is een gedeelte van het personeel van de provincie Limburg en de grootste gedeelte van de partner gemeenten formeel in dienst getreden van de RUD-Zuid Limburg. De provincie Limburg heeft de taken die uigefoer dienen te voeren bij de gemeenten die vallen onder de RUD Limburg Noord ondergebracht bij de RUD Zuid-limburg. Daarnaast zijn ook de meetdiensten inclusief apparatuur overgebracht van de provincie Limburg naar de RUD Zuid-Limburg.

Provinciaal Risico

Het risico is gelegen in het doelmatig en efficiënt uitvoeren van de taken, binnen de daartoe gestelde kaders.

De partners zijn gezamenlijke verantwoordelijke voor eventuele tekorten. Provincie Limburg is de grootste partner in deze verbonden partij (ca. 57%)

42. RUD Limburg-Noord

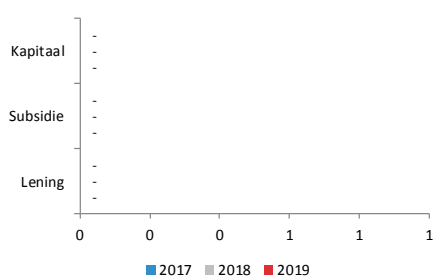
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Provinciale bijdrage is voor 2018 vastgesteld op € 79.738,00

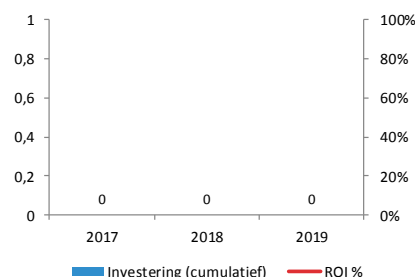
Doelstelling

Algemeen overheidsbestuur met als doel het op afstand plaatsen van de uitvoeringstaken van de Provincie, specifiek: vergunningverlening, toezicht en handhaving in het fysieke domein.

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

Balans (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totaal vermogen	n.b.	1.706	n.b.
Eigen vermogen	n.b.	334	n.b.
Vreemd vermogen	-	1.372	-

Verlies en winst (€ 000.)

	2017	2018	2019
Totale Omzet	-	1.989	-
Bedrijfsresultaat (EBIT)	-	334	n.b.
Netto Resultaat	n.b.	n.b.	n.b.

Ratio's en opbrengst (%)

	2017	2018	2019
Rendement op totaal vermogen	n.b.	n.b.	n.b.
Solvabiliteit (EV/TV)	n.b.	19,6%	n.b.
Dividend Provincie (€ 000.)	-	-	-

Publiek belang

het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor de inwoners en bedrijven in Noord Limburg door samenwerking en door het uitvoeren van haar wettelijke taken.

Visie en beleidsvoornemen

De GR RUD-Limburg-Noord is een innovatieve, slagvaardige en efficiënte organisatie, die bijdraagt aan de verbetering van de kwaliteit, gezondheid en veiligheid van de leefomgeving en aan de verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven. De dienstverlening wordt o.a. verbeterd door:

1. Een "level playing field"(gelijke benadering en behandeling onder de GR RUD LN)
2. Minder toezichtslasten door efficiënte en innovatie toezichtmethoden.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Naar aanleiding van wijziging in de wetgeving omtrent gemeenschappelijke regelingen is een wetsvoorstel aangenomen dat alle RUD's omgevormd moeten worden tot een Gemeenschappelijke Regeling per 1-1-2018. Dit is geëffectueerd middels de oprichting van RUD Limburg-Noord.

Provinciaal Risico

De provincie heeft een aantal taken overgedragen aan de RUD Limburg-Noord. Het risico bestaat dat de taken niet, te laat of kwalitatief onder de maat zijn. Het risico van de provincie Limburg is beperkt tot vooraf bepaalde provinciale bijdrage. Eventuele financiële mee of tegenvallers zijn voor de overige partner gemeenten.

43. Fonds Nazorg Stortplaatsen Provincie Limburg

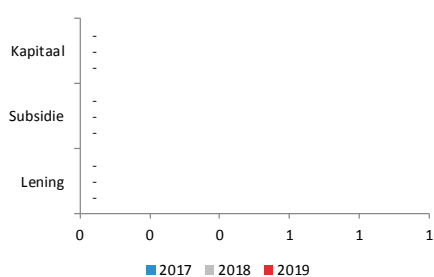
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Anders namelijk...
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	100,00%
Zeggenschap provincie:	100,00%
Betrokkenen:	Provincie Limburg en Attero

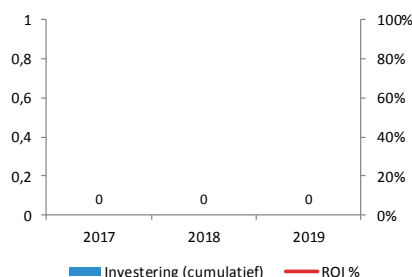
Doelstelling

Het waarborgen en financieren van de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen gesloten na 1996, zoals bedoeld in artikel 8.49 van de wet Milieu beheer. Dit geschiedt door het onderhouden en in stand houden van de voorzieningen die milieurisico's ten aanzien van de stortplaatsen voorkomen.

Provinciale investeringen (€ 000.)

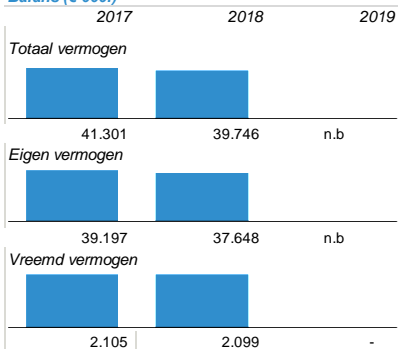
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

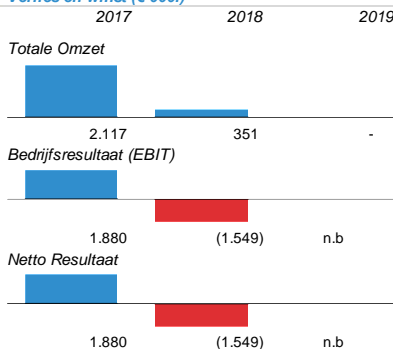
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	-	-	-
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	na	na	na

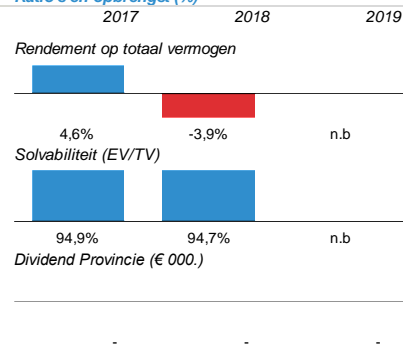
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang is gelegen in het beheersen en voorkomen van milieu risico's voortvloeiend uit het gestorte en afgedekte afval op de stortplaatsen. Hierin vervult het fonds haar wettelijke taak.

Visie en beleidsvoornemen

Het nazorgfonds voert een wettelijke taak uit, gericht op de eeuwigdurende nazorg. De provinciale visie loopt synchroon met deze wettelijke taak. De drie kerntaken, belastingheffing, vermogensbeheer en financiering van het onderhoud zullen worden voortgezet om de eeuwigdurende nazorg te waarborgen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Naarmate meer stortplaatsen gesloten worden en daarmee de risico's en de verantwoordelijkheden overgaan van de exploitant naar Provincie verandert het risicoprofiel. Momenteel is enkel de Louisegroeve gesloten, maar naar de toekomst toe zal hiermee de rol en de aard van deze deelneming wijzigen. Momenteel moet de rechtspersoonlijkheid van het nazorgfonds voort uit de milieuwet. Verwachting is dat in de loop van 2019 het nazorgfonds zal worden ondergebracht in een separate entiteit. Dit zal geen gevolgen hebben voor het resultaat of het risico van de Provincie.

Provinciaal Risico

Het provinciaal risico is gedurende de exploitatie van de stortplaatsen beperkt tot het debiteuren risico ten aanzien van de exploitant. Hiervoor zijn contractuele waarborgen richting Attero vastgelegd. Na sluiting loopt de Provincie het risico dat het behaalde rendement lager is dan verondersteld bij het vaststellen van het definitief doelvermogen of dat de werkelijke nazorgkosten de doelvermogens overstijgen. Daaruit voortvloeiende tekorten zijn voor rekening van de Provincie Limburg. Hiertoe zal een nieuwe ALM studie worden uitgevoerd.

44. Het Interprovinciaal Overleg

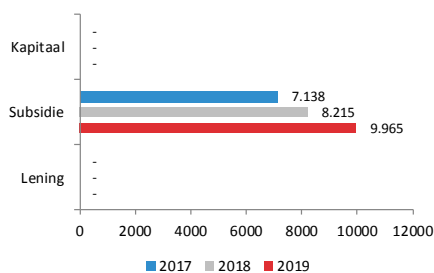
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Anders namelijk...
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	De Nederlandse Provincies

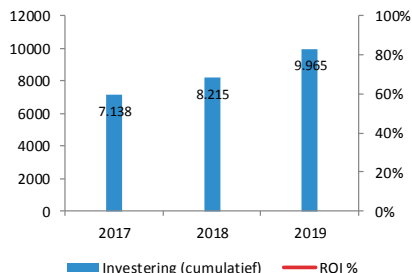
Doelstelling

Platform voor belangenbehartiging van de twaalf Provincies

Provinciale investeringen (€ 000.)

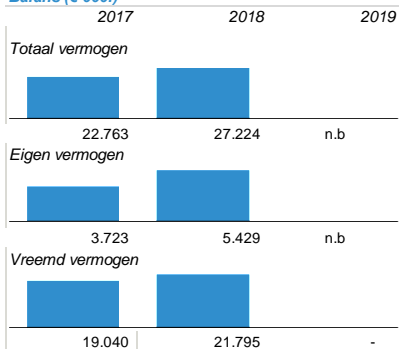
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

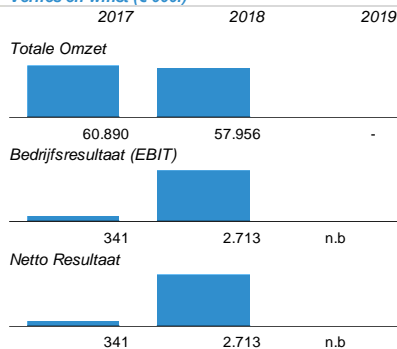
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	7.138	8.215	9.965
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

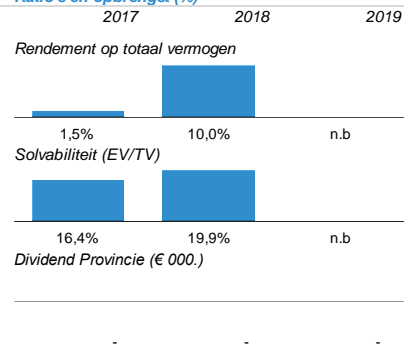
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Dit samenwerkingsverband tussen de twaalf Provincies bevordert coördinatie en efficiëntie van het middenbestuur.

Visie en beleidsvoornemen

Belangenbehartiging in Den Haag in samenwerking met de andere Provincies.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen bijzondere aandachtspunten

Provinciaal Risico

Zeer gering risico

45. Zuidelijke Rekenkamer

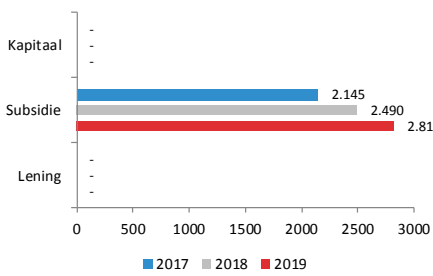
Basis Informatie

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde (€)	n.v.t.
Belang provincie:	0,00%
Zeggenschap provincie:	0,00%
Betrokkenen:	Provinciale Staten van Limburg en Brabant

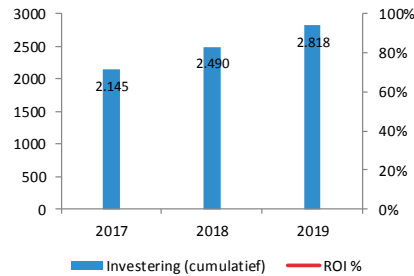
Doelstelling

Het onderzoeken van de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door het Provinciebestuur van Limburg en Noord-Brabant gevoerde bestuur. Provinciale Staten van de provincie Limburg en Noord-Brabant sturen deze verbonden partij aan.

Provinciale investeringen (€ 000.)

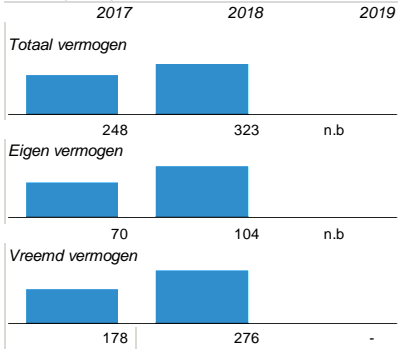
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

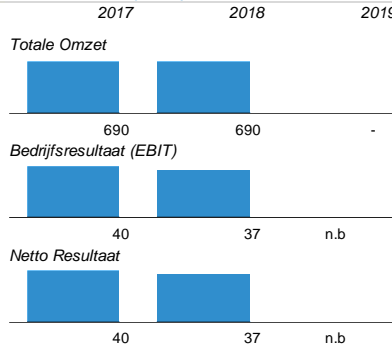
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2017	2018	2019
Uitstaande financiering € 000.	-	-	-
Cumulatief verleende subsidie € 000.	2.145	2.490	2.818
Cumulatief verleend kapitaal € 000.	-	-	-
Ontvangen Rente in periode € 000.	-	-	-
Ontvangen dividend in periode € 000.	-	-	-
ROI %	0%	0%	0%

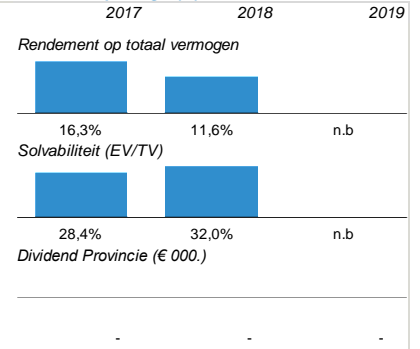
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De zuidelijke rekenkamer als onafhankelijk controlerend orgaan waarborgt goed en rechtmatig bestuur en dient daarmee direct het publiek belang.

Visie en beleidsvoornemen

Het houden van een onafhankelijke rekenkamer betreft een wettelijke taak.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De Zuidelijke Rekenkamer wordt aangestuurd door Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten hebben in deze verbonden partij geen rol. Beoordeling van begroting en jaarstukken dient plaats te vinden door Provinciale Staten.

Provinciaal Risico

Zeer gering risico

5.7. Grondbeleid

De Paragraaf grondbeleid geeft inzicht in de visie op het provinciale grondbeleid ter ondersteuning van de provinciale programma's, de wijze waarop dat beleid wordt uitgevoerd, een actuele prognose van de te verwachten resultaten en risico's van de totale grondexploitatie.

Beleid in relatie tot de doelstellingen van de in de begroting opgenomen programma's

In het besluit van 29 juni 2007 (kenmerk J-857) hebben Provinciale Staten ervoor gekozen om een actief grondbeleid te voeren, al of niet middels participatie in een PPS-constructie (Publiek-Private Samenwerking en/ of participatie in deelnemingen), waarbij dan veelal sprake is van een "verbonden partij". Dus: niet alleen subsidiëren en toezien op afstand, doch daadwerkelijk projecten mee initiëren. Deze ontwikkelingsgerichte rol wordt met name op ruimtelijk economisch gebied (selectief) opgepakt voor die locaties in Limburg waar een integrale aanpak vanwege het grote economische belang noodzakelijk is. Daarbij zijn onder meer de door Provinciale Staten vastgestelde kaders van kracht: het Erfpachtkader (15 december 2017, kenmerk G-17-046) en Sturen in samenwerking 2.0., (10 februari 2017, kenmerk G-16-057)

Diverse externe ontwikkelingen leiden tot de vraag of de ontwikkelingsgerichte rol ook voor andere doeleinden (o.m. mobiliteits-, sociale en duurzaamheidsvraagstukken) kan worden ingezet. In antwoord op die rolkeuze is in 2018 de herijking van het Grondbeleid tot stand gekomen en zijn Provinciale Staten daarover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (8 januari 2019, kenmerk 2019/218). Binnen de bestaande PS kaders - wordt ingezet op het verder ontwikkelen van een actief grondbeleid door de inrichting van een actief provinciaal ontwikkelbedrijf. Uitvoering wordt gegeven aan het grondbeleid om:

- tot een snellere realisatie van projecten te kunnen komen;
- de haalbaarheid van projecten te bevorderen;
- een hogere kwaliteit in een gebied te realiseren.

De actieve investeringsstrategie van de Provincie Limburg, gericht op structuurversterkende (majeure) projecten, vraagt om een daadkrachtige en betrouwbare overheid. Door zelf, of indirect door middel van deelneming in een rechtspersoon/verbonden partij, initiatief te nemen, positie te nemen en risicodragend te participeren in projecten kunnen overheid en markt meer naar elkaar toegroeien en kan de overheid een impuls geven om projecten te realiseren. De schaalgrootte en problematiek van projecten vragen om bundeling van krachten, zowel ten aanzien van financiële mogelijkheden als van inbreng van expertise. Op een aantal onderdelen is daarvoor een aanpassing c.q. verbetering van de eigen organisatie nodig. Hiervoor loopt momenteel een verbetertraject, waarvan in de loop van 2020 de resultaten zichtbaar moeten worden. Het rapport van bevindingen van het onderzoek dat de Zuidelijke Rekenkamer heeft uitgevoerd naar het fabriekscomplex in Meerssen wordt hierbij meegenomen. Provinciale Staten wordt over het verbetertraject nog nader geïnformeerd.

De Provincie Limburg beschikt over een omvangrijke grond- en vastgoedportefeuille. Naast een goed beheer van het bezit, is het de opgave om de grond- en vastgoedportefeuille in financiële zin beter te laten renderen. Zowel bij de aan- en verkoop als bij de exploitatie van grond en vastgoed wordt actief gestuurd op het bereiken van een optimaal financieel resultaat.

Uitvoering van het aankoopbeleid

Met het innemen van grondposities geeft het eigendomsrecht andere juridische (privaatrechtelijke) mogelijkheden dan het publiekrecht. Waar het publiekrecht vooral de juridische voorwaarden schept voor bestemmingswijzigingen, geeft het eigendomsrecht de Provincie de mogelijkheid regie te voeren om projecten daadwerkelijk te realiseren.

Uitkomsten van de (majeure) structuurversterkende opgaven zijn uiteindelijk concrete op uitvoering gerichte projecten. Afhankelijk van de aard en opgave van deze projecten is het de vraag of de Provincie hierin participeert. Op basis van een concrete businesscase worden de benodigde kredieten/dekking bij PS georganiseerd, alvorens de uitvoering ter hand wordt genomen.

Aankopen van gronden en/of vastgoed vindt plaats tegen marktconforme prijzen en qua prijsbeleid conform de spelregels van de Ontheingingswet. Het streven is erop gericht om zoveel mogelijk, op minnelijke wijze tot overeenstemming te komen, doch waar nodig worden PS verzocht om het ontheingingsinstrumentarium in te zetten.

Anticiperende aankopen

Door PS is in 2014 (kenmerk G-14-010) een revolverend krediet beschikbaar gesteld van € 22,1 mln. voor het verrichten van anticiperende aankopen. Met deze middelen worden gronden aangekocht, met als insteek het aanjagen van toekomstige projecten en ontwikkelingen. Dit kunnen gronden zijn die mogelijk direct benodigd zijn voor toekomstige projecten dan wel indirect benodigd zijn als ruilgrond. Deze gronden worden in voorkomende gevallen voor marktconforme prijzen gekocht (zuiver vermogenswaarde, dus geen volledige schadeloosstelling cf. Ontheingingswet). In de hierna opgenomen "Toelichting boekwaarden en verwachte resultaten in exploitatie genomen bouwgrond" worden de resultaten over boekjaar 2019 uiteengezet.

Erfpachtkader

Voor de boekwaarden en resultaten met betrekking tot het erfpachtkader verwijzen wij naar de balans onderdeel materiële vaste activa.

Aankopen in relatie tot ontwikkelopgave natuur

Op 20 december 2013 is een vaststellingsovereenkomst gesloten tussen de Provincie en het Rijk. Op basis van deze overeenkomst en een in 2016 gesloten notariële akte is de Provincie eigenaar van een groot areaal aan gronden (benodigd ten behoeve van de realisatie van de ontwikkelopgave natuur die de Provincie van het Rijk gekregen heeft). Ultimo 2019 bedraagt de grondvoorraad 1.423 ha. Van deze gronden ligt 611 ha "op de goede plek" en is daarmee gerealiseerde goudgroene natuur. De overige gronden betreffen inzetbare ruilgronden (812 ha). Met de verkoopopbrengst van deze ruilgronden wordt de realisatie van de resterende natuuropgave gefinancierd.

In 2019 zijn er in relatie tot de ontwikkelopgave natuur 23 ha aangekocht respectievelijk 21 ha verkocht. Deze telling betreft zowel de aan- als verkoop van ruilgronden en gronden onderdeel uitmakende van de natuuropgave.

Voor de ontwikkelopgave natuur hebben Provinciale Staten op 20 december 2013 € 203 mln. beschikbaar gesteld. De Ontwikkelopgave natuur dient in 2027 gereed te zijn. Realisatie dient overigens budgettair neutraal te verlopen. Bij de herijking van de ontwikkelopgave in oktober 2017 is het beschikbare krediet bijgesteld naar € 192 mln. (i.v.m. afslanken opgave).

Er zijn meerdere sporen waarmee invulling wordt gegeven aan de realisatie van de resterende opgave:

- a. aankoop, afwaardering en inrichting wordt door en voor rekening van de Provincie bekostigd;
- b. aankoop, afwaardering en inrichting door terreinbeherende instanties op basis van partner- of projectcontracten via de SKNL-regeling (Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap);
- c. zelfrealisatie via particulier initiatief door middel van afwaardering en inrichting met de SKNL-regeling.

Waar de Provincie de afgelopen jaren een passief aankoopbeleid voerde, en natuur met name werd gerealiseerd via de sporen b en c, is met de vaststelling van de herijking op 26 februari 2019 door GS (kenmerk 19/15779) ingezet op actieve verwerving van de ten behoeve van de instandhouding en verbetering van Natura 2000 essentiële gronden.

Nadat gronden (onder sub. a) zijn ingericht en transformatie tot natuur heeft plaatsgevonden worden gronden doorgeleverd aan een terreinbeherende instantie, dan wel middels een openbare inschrijving verkocht, dit uiteraard onder gestanddoening dat natuurwaarden worden geborgd (middels een kwalitatieve verplichting).

Uitvoering van het verkoopbeleid

De bij de Provincie in bezit zijnde ruilgronden worden ingezet voor provinciale doelrealisatie. Een belanghebbende (in een provinciaal project/opgave) kan ervoor kiezen om in plaats van een schadeloosstelling vervangende grond (ruilgrond) toebedeeld te krijgen, uiteraard onder marktconforme condities. Door de inzet/verkoop van deze gronden, kan dit als smeermiddel werken voor het aanjagen van o.m. provinciale grondexploitaties. Een en ander in lijn met hetgeen beschreven onder het kopje “anticiperende aankopen”.

De gronden welke niet meer doelmatig in bezit zijn (dus ook niet als ruilgrond) worden openbaar verkocht (tegen marktwaarde).

Beheer gronden

Met uitzondering van de openbare infrastructuur met bijbehorende tankstations, erfpachtgronden en deelnemingen is het in eigendom hebben van gronden/vastgoed vooral van tijdelijke aard.

Het beheer van deze gronden en opstallen is voor het overgrote deel (behoudens enkele huur-, pachtovereenkomsten en jachthuren) geënt op dit tijdelijke karakter. Waarbij veelal gebruik wordt gemaakt van flexibele, kortdurende pacht, huur en gebruiksovereenkomsten. Vanaf 2015 wordt de uitgifte van pachtgronden middels inschrijving en loting (ingeval van meerdere gegadigden) als vigerend beleid gehanteerd (GS-besluit 18/64721 d.d. 2 oktober 2018).

Overige ontwikkelingen

De Provincie is eigenaar van het in de gemeente Bergen gelegen landgoed Wellsmeer (oppervlakte circa 382 ha onderdeel uitmakende van de ruilgronden aankoopopgave natuur). Op deze gronden wenst de gemeente Bergen een grootschalig energielandschap te realiseren. Door middel van een intentieovereenkomst (d.d. 26 september 2018) met de gemeente Bergen heeft de Provincie zich bestuurlijk gecommitteerd aan het project. Partijen hebben de intentie om samen te werken om te onderzoeken of de realisatie van het Energielandgoed Wellsmeer technisch, financieel en ruimtelijk haalbaar is. In 2019 heeft de gemeente de planvorming verder uitgewerkt tot een door de gemeenteraad van Bergen vastgesteld Masterplan (ruimtelijk kader). Op basis van dit plan wordt in

2020 een standpunt ingenomen over de provinciale rol in dit dossier, daarbij inbegrepen de inbreng van de gronden. Provinciale Staten wordt hierover nader geïnformeerd.

Daarnaast worden momenteel de mogelijkheden verkend om de provinciegronden, op de Oostflank Brunssum in exploitatie te nemen en deze te betrekken in de ontwikkeling van een bedrijventerrein, ofwel deze in te zetten voor energietransitie, de realisatie van een energielandschap. Deze gronden zijn aangekocht binnen het project Buitenring Parkstad Limburg (BPL).

Boekwaarden en te verwachten resultaten lopende projecten

Tabel 1 Overzicht boekwaarden lopende projecten

€ x 1.000

	Beschikbaar gestelde kredieten	Boekwaarde 1-1-2019	Werkelijk	Boekwaarde 31-12-2019	Restant
In exploitatie genomen bouwgronden					
Grondbedrijf Hout Blerick/Laerbroeck	15.500	12.694	0	12.694	2.806
Project BIE IPS/YARD Overname grondexploitatie	18.500	13.669	-3.959	9.710	8.790
Totaal in exploitatie genomen bouwgronden	34.000	26.363	-3.959	22.404	11.596
Strategische gronden					
Grondbedrijf Californië II.	20.000	6.593	0	6.593	13.407
Brunssum Centrum Noord (aankoop panden)	3.000	1.708	0	1.708	1.292
Grondbedrijf Anticiperende Aankopen	22.100	6.871	-286	6.585	15.515
Totaal strategische gronden	45.100	15.173	-286	14.886	30.214
Onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur					
Onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur	192.690	13.516	1.509	15.125	177.565
Totaal onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur	192.690	13.516	1.509	15.125	177.565

Toelichting boekwaarden en verwachte resultaten in exploitatie genomen bouwgronden

Grondbedrijf Hout Blerick/Laerbroeck

De boekwaarde van project Laerbroeck bedraagt per 31 december 2019 € 12,69 mln. Sinds 2014 is de herontwikkeling van het gebied Laerbroeck 'on hold' gezet tot het moment dat gebruik gemaakt kan worden van het momentum van het Deltaplan Maas, zodat de brede gebiedsontwikkeling op dat moment mede gedragen/getrokken/gefinancierd wordt door de belanghebbende en verantwoordelijke partijen. Voorzien is dat de gesprekken over een brede gebiedsontwikkeling in 2020 met de betrokken stakeholders hervat kunnen worden. Voor het project is een voorziening getroffen, zoals besloten door PS (Jaarrekening 2010 en 2013). De voorziening bedraagt per 31 december 2019 € 10,90 mln. Daarmee resteert een resultaat per saldo van € 1,79 mln., welk bedrag minimaal gelijk is aan de agrarische waarde van deze gronden 36 ha a € 5 per m².

Project BIE IPS/Yard

De grondexploitatie IPS/Yard heeft per 31 december 2019 een boekwaarde van € 9,71 mln. Eind 2018 is de koopovereenkomst getekend inzake een grondverkoop van 5,7 ha op IPS aan Katoen Natie; deze is begin 2019 geëffectueerd. Verder is in februari 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend met VDL, waarin onder andere afspraken zijn gemaakt ten aanzien van de aankoop door VDL van alle resterende gronden binnen de grondexploitatie. Na effectivering van de transactie met VDL zijn de gronden verkocht en kan de grondexploitatie worden gesloten. In het afsprakenkader met het Rijk is vastgelegd dat het resultaat op de grondexploitatie, zowel negatief als positief, toekomt aan

het Rijk. Op grond van de afspraken die met VDL zijn gemaakt in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) wordt een positief resultaat op de grondexploitatie verwacht, waarover met het Rijk afspraken zijn gemaakt over een verdeling van het positieve resultaat. Echter, gedurende het uitwerkingstraject naar koopaktes is in juli 2019 de PFAS-problematiek ontstaan en zullen aanvullende bodemonderzoeken uitgevoerd moeten worden. Dit heeft tot vertraging geleid van de (effectuering van de) grondverkoop en zal tevens nog effect hebben op het geprognostiseerde resultaat van de grondexploitatie (en de verdeling daarvan). De grondexploitatie wordt naar verwachting in 2020 gesloten.

Toelichting boekwaarden en verwachte resultaten strategische gronden

Grondbedrijf Californië II

De in voorraad zijnde gronden Californië worden op basis van gemaakte afspraken met Californië B.V., op kostprijsbasis (oorspronkelijk verwervingskosten met toeslag voor rente en apparaatskosten) doorverkocht. Aan de afspraken ligt een afnameverplichting ten grondslag.

Brunssum Centrumplan Noord

Inzake de gronden en opstallen Brunssum Centrumplan Noord is met de gemeente Brunssum overeengekomen dat deze tegen kostprijs (plus samengestelde interest) worden overgenomen. In het bestuurlijk overleg met de gemeente Brunssum van 29 oktober 2019, is afgesproken dat de overdracht en financiële afwikkeling uiterlijk 31 december 2020 of zoveel eerder als mogelijk zal plaatsvinden. De voorbereidingen tot overdracht zijn inmiddels getroffen, waarbij het de verwachting is dat overdracht in het eerste kwartaal 2020 kan worden geëffectueerd.

Grondbedrijf Anticiperende Aankopen

De boekwaarde van de voorraad anticiperende aankopen bedraagt per 31 december 2019 € 6,59 mln. Deze hoofdzakelijk agrarische gronden met inbegrip van enkele opstallen omvatten in totaal 120,7 ha. Dit resulteert in een gemiddelde grondwaarde van € 5,46 per m². In 2019 zijn er 8,6 ha aangekocht en 10,2 ha verkocht. Middels verkoop van ruilgronden/ anticiperend aangekochte gronden werd in 2019 ten opzichte van de boekwaarde een negatief verkoopresultaat behaald van € 0,02 mln.

Onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur

Voor de toelichting van dit onderdeel wordt verwezen naar de hierboven opgenomen toelichting onder het kopje "Aankopen in relatie tot ontwikkelopgave natuur" alsmede ook naar het programma 3.8. Plattelandsontwikkeling.

Risicoreserve grondexploitatie

Stand per 01-01-2019 € 4,23 mln.

Stand per 31-12-2019 € 4,19 mln.

Risico's

Het voeren van een actief grondbeleid kenmerkt zich door het feit dat in een vroeg stadium investeringen worden gedaan, waarbij inkomsten en dus de dekking van de exploitatie (soms) veel later kan worden gerealiseerd. In een dergelijk vaak langdurig traject kunnen zich financiële risico's/ kansen voordoen. Om deze risico's af te dekken is er in boekjaar 2019 € 0,65 mln. toegevoegd aan de risicoreserve grondexploitatie. Hiervan is vervolgens een € 0,5 mln. gealloceerd voor de generieke ombuigingstaakstelling van € 50 mln. en € 0,20 mln. ingezet voor het achterstallig onderhoud en brandveiligheid van Marsna Paper.

Gegeven de huidige stand van zaken kan inzake de risico-inschatting van de lopende projecten het volgende worden opgemerkt:

Grondbedrijf Hout Blerick/Laerbroeck

Bij het project Laerbroeck is door het treffen van een voorziening de restwaarde van de verworven gronden teruggebracht tot de agrarische waarde. Zodoende zijn financiële risico's verwaarloosbaar.

Project BIE IPS/Yard

Op grond van het afsprakenkader met het Rijk komt het resultaat op de grondexploitatie, zowel negatief als positief, toe aan het Rijk. Het risico voor de Provincie is derhalve nihil.

Grondbedrijf Californië II

De in voorraad zijnde gronden ten behoeve van Californië II zullen door Californië B.V. tegen kostprijs worden afgenomen. Het risico voor de Provincie is derhalve nihil.

Brunssum Centrumplan Noord

Inzake de gronden en opstallen Brunssum Centrumplan Noord is met de gemeente Brunssum overeenkomen dat deze tegen kostprijs (plus samengestelde interest) worden overgenomen. Risico is zodoende nihil.

Marsna Paper

Er is € 4,23 mln. van de risicoreserve grondexploitatie geoormerkt voor een bijdrage in de kosten van achterstallig onderhoud en brandveiligheid van Marsna Paper (conform PS besluit 29 juni 2018). Daarvan is er door Marsna Paper inmiddels € 0,20 mln. geclaimd. Verder wordt er € 0,10 mln. gereserveerd voor evt. extra kosten bodemsanering van Marsna Paper. Per 31 december 2019 is er een risicoreservering noodzakelijk van € 4,13 mln.

Anticiperende aankopen

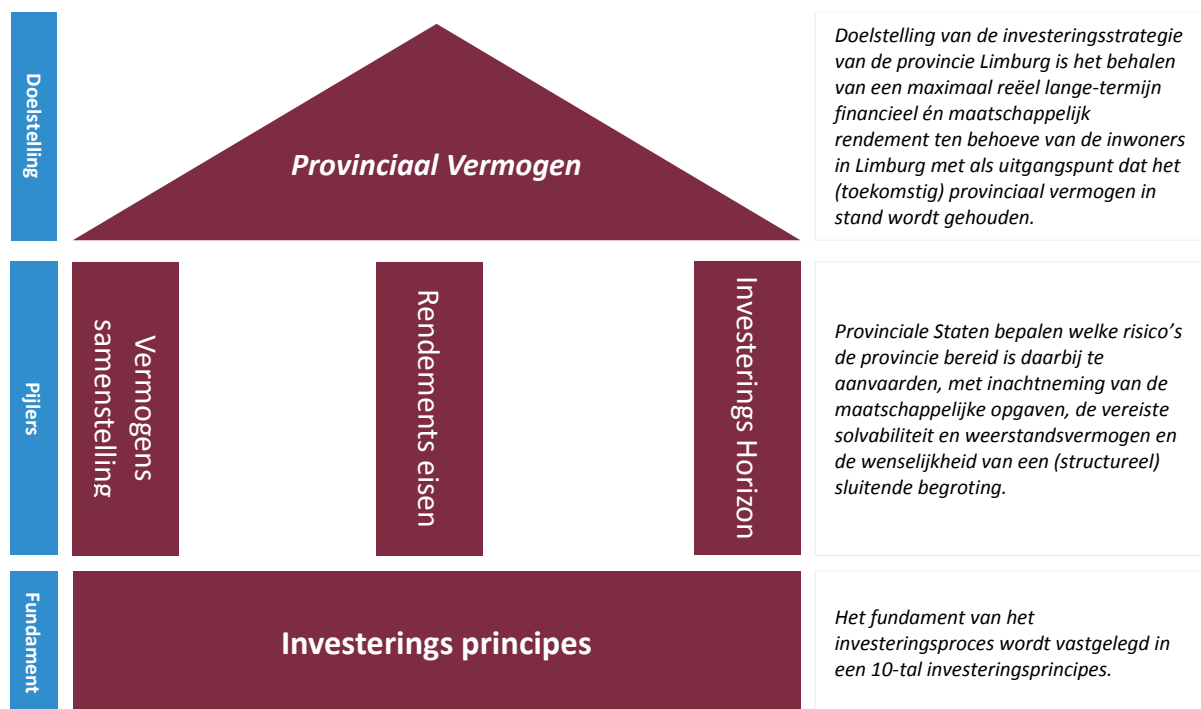
De boekwaarde van de voorraad ruilgronden / anticiperend verworven gronden bedraagt gemiddeld € 5,46 per vierkante meter en is minimaal gelijk aan de agrarische waarde.

Dit is aanleiding om op basis van de huidige stand van zaken, de risico's van deze projecten op € 4,13 mln. in te schatten.

Tenslotte merken wij op dat in bijlage 7 de bestuurlijke intenties rondom vastgoed zijn opgenomen. Deze zijn van belang voor de waardering op de provinciale balans.

5.8. Portfoliomanagement

Met de vaststelling van het kader Sturing in Samenwerking 2.0 (SIS 2.0) in februari 2017 en aanvullend het beleid omtrent risicoreserveringen bij de begroting 2018 (Memorie van Toelichting Begroting 2018), heeft de professionalisering van het beheer van onze financieel vaste activa verder gestalte gekregen onder de noemer van portfolio management. Om Provinciale Staten te informeren over het portfolio wordt in deze paragraaf gerapporteerd over de ontwikkelingen op het vlak van risico's, samenstelling van de portefeuille, rendement en de positie van de Immunisatiereserve. Dit in lijn met de in SIS 2.0 gepresenteerde strategie.

Investeringsportefeuille

Ten behoeve van deze analyse wordt er onderscheid gemaakt tussen investeringen uit hoofde van de publieke taak en de totale investeringsportefeuille inclusief lopende obligaties. Hieronder is de portefeuille gedefinieerd zoals deze in de navolgende analyse wordt gehanteerd:

(bedragen x €1.000)

Portfolio SIS 2.0		
Balans	1-1-2019	31-12-2019
FVA Leningen openbare lich. (art.1a wet FIDO)	199.000	194.000
FVA Overige langlopende leningen	141.521	167.945
FVA Leningen deelnemingen	327.662	272.315
FVA Uitz. Ned. schuldpapier > 1jr	-	-
FVA Overige uitz. loopt. >= 1jr	539.349	439.543
FVA Kapitaalverstr.deelnemingen	257.009	291.042
Totaal Financieel vaste activa	1.464.541	1.364.844
MVA Gronden uitgegeven in erfpacht, econ. nut	22.174	20.885
Totaal Financieel vaste activa incl. erfpacht	1.486.716	1.385.729
Borgstellingen	23.582	27.811
Totaal risicodragende portefeuille	1.510.297	1.413.540
-/- GPL vordering Greenport Venlo	17.679	16.773
Totaal risicodragende portefeuille (na correctie)	1.492.618	1.396.767
<i>publieke taak</i>	<i>771.948</i>	<i>779.997</i>
<i>overig</i>	<i>720.670</i>	<i>616.770</i>
<i>Mutatie Volume</i>	<i>-2,76%</i>	<i>-6,42%</i>
<i>aandeel portfolio - deelnemingen publieke taak</i>	<i>17,22%</i>	<i>20,84%</i>
<i>aandeel portfolio - leningen publieke taak</i>	<i>31,07%</i>	<i>31,15%</i>

(bedragen x €1.000)

Risico analyse

Totaal risicodragende portefeuille (na correctie)	1.492.618	1.396.767
<i>publieke taak</i>	771.948	779.997
<i>overig</i>	720.670	616.770
<i>Mutatie Volume</i>	-2,76%	-6,42%
<i>aandeel portfolio - deelnemingen publieke taak</i>	17,22%	20,84%
<i>aandeel portfolio - leingen publieke taak</i>	31,07%	31,15%

Risico SIS 20

	2018	2019
Totaal portfolio publieke taak	795.295	794.713
-/- Afwaarderingen	-23.347	-14.716
Totaal portfolio	771.948	779.997

Risico inschatting portfolio na afwaardering	72.168	76.067
% portfolio publieke taak	9%	10%

Begrote afwaarderingen		13.895
Begrote mutatie risico		4.717
Totaal begroting (a)		<u>18.612</u>
Gerealiseerde afwaardering		14.716
Gerealiseerde mutatie risico reserve		3.899
Totaal realisatie (b)		<u>18.615</u>
Dotatie risico reserve (a-b)		3

Een belangrijk aspect van het beheer van de investeringsportefeuille is het beoordelen van de balansrisico's. Dit betekent dat de vraag beantwoord moet worden in hoeverre de boekwaarde van de verschillende instrumenten die wordt ingezet uit hoofde van de publieke taak waardevast is. Hiertoe worden continue de risico's gemonitord en aan de hand van zowel risicoworkshops als overleg met de controlerend accountant wordt een inschatting gemaakt van de risico's. De systematiek is verder toegelicht in de memorie van toelichting bij de begroting 2018. Resultante van deze analyse in 2019 is dat er **€ 3,899 mln. (€ 76,067 mln.- € 72,168 mln.)** aan de risicoreserve dient te worden toegevoegd. Hiervoor is in 2019 reeds **€ 4,717 mln.** begroot. Daarnaast is voor **€ 14,716 mln.** afgewaardeerd terwijl er reeds voor **€ 13,895 mln.** is begroot. De netto dotatie aan de risico reserve is het verschil tussen de gerealiseerde mutaties aan de risicoreserves en de begrote mutaties aan de risicoreserves plus het verschil van de begrote afwaarderingen en de gerealiseerde afwaardering; derhalve de netto dotatie aan de risicoreservering bedraagt **3K (€ 3,899 mln. - € 4,717mln.+ € 14,716 mln.- € 13,895)** en is ten laste van het resultaat.

Deze dotatie is het resultaat van diverse effecten zoals mutaties in de activa, aflossingen, nieuwe uitzettingen en daadwerkelijke toename en afname van risico's. Deze beperkte mutatie kent

onderliggend een aantal grote verschuivingen die nadere toelichting vergen. De portefeuille wordt voor **€ 14,716 mln.** afgewaardeerd/voorzien⁷. Bij besluitvorming zijn agiostortingen ter waarde van totaal **€ 13,895 mln.** aangemerkt als niet resolverend. Een deel van deze agio stortingen zijn daadwerkelijk afgewaardeerd zoals bij de Smart Service Campus Management & Development BV, Maastricht Health Campus BV, Chemelot Scientific Participations BV. Daarnaast zijn er meerdere voorbeelden waarbij de agio storting achteraf niet is afgewaardeerd omdat: (1) de verbonden partij een hoger eigen vermogen had dan op de balanspositie van de Provincie of (2) in sommige gevallen ook winstgevend was. Voorbeelden zijn: Chemelot Campus Vastgoed CV, HBLM, Greenport Venlo Campus Vastgoed. Tot slot bevat de € 13,895 mln. agio stortingen die nog niet hebben plaatsgevonden zoals bij Greenport Venlo Campus Vastgoed. Naast de begrote afwaarderingen zijn er afwaarderingen die niet zijn begroot zoals de afwaardering van de Smart service Campus Huisvesting BV.

⁷ In 2019 is er voor DJOZZ € 160.000 afgewaardeerd die reeds was voorzien in 2018. Deze afwaardering is niet meegenomen in deze paragraaf omdat het al in 2018 was voorzien en geen direct impact heeft op het resultaat.

Portfolio samenstelling en rendement

(bedragen x €1.000)

Risico spreiding SIS 20			
Risicos indeling	Boekwaarde	%	Max 30%
AAA	200.026	25,6%	AAA
AA	96.598	12,4%	AA
A	16.938	2,2%	A
BBB	85.834	11,0%	BBB
BB	129.012	16,5%	BB
B	121.913	15,6%	B
CCC	17.507	2,2%	CCC
CC	49.854	6,4%	CC
	30.203	3,9%	C
	32.113	4,1%	D

	Boekwaarde	% waarde	
Actief Sturen	129.676	16,6%	20%
Sturen	250.925	32,2%	10%
Actief Monitoren	102.772	13,2%	60%
Monitoren	296.624	38,0%	10%
Totaal publieke taak	779.997	100%	100%

Sector	Boekwaarde	%	Max 30%
Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	27.520	3,5%	
Algemene banken	200.026	25,6%	
Luchtvaart	17.968	2,3%	
Kredietverstrekking en overige financiële intermediaat	271.514	34,8%	
Productie van elektriciteit; transmissie en distributie van elektriciteit en aar	6.606	0,8%	
Winning en distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	10.132	1,3%	
Verhuur van en handel in grond	79.312	10,2%	
Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van gezondheid en voeding	744	0,1%	
Verhuur van en handel in onroerend goed	125.272	16,1%	
Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie	-	0,0%	
Levensbeschouwelijke organisaties	8.253	1,1%	
Handel in eigen onroerend goed	6.760	0,9%	
Hotels (geen hotel-restaurants), pensions en conferentieoorden	861	0,1%	
Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en g	250	0,0%	
Opslag en dienstverlening voor vervoer	547	0,1%	
Natuurbehoud	5.803	0,7%	
Niet-universitair hoger onderwijs	2.500	0,3%	
Jeugdzorg en maatschappelijke opvang met overneming	200	0,0%	
Gezondheids- en welzijnszorg	10.000	1,3%	
Afvalinzameling en -behandeling; voorbereiding tot recycling	-	0,0%	
Pret- en themaparken	3.200	0,4%	
Niet-gespecialiseerde groothandel in niet-consumumentenartikelen	30	0,0%	
Monumentenzorg	2.500	0,3%	
Totaal publieke taak	779.997	100%	

Om de risico's die voortvloeien uit de offensieve investeringsstrategie te spreiden zijn er in SIS 2.0 limieten gesteld voor sectoren (niet meer dan 30% per sector) én per sturingskwadrant (c.q. risicoclassificatie). De huidige investeringsportefeuille voldoet niet aan deze normen. De fondsen vormen de grootste categorie uitstijgend boven de 30%, maar kennen onderliggend wel een spreiding in sectoren. Daarnaast vormen vastgoed en grondposities een zware component in de portfolio. De bancaire positie hangt samen met de leningen aan de BNG en NWB.

Rendement

(bedragen x €1.000)

Rendement SIS 20		Rendement
Erfpacht canon	€	949
Dividend	€	22.685
Renteopbrengsten	€	14.595
Totaal rendement	€	38.229
<i>Erfpacht ongecorrigeerd</i>		4,54%
<i>Dividend rendement ongecorrigeerd</i>		7,79%
<i>Rente rendement ongecorrigeerd</i>		3,16%
<i>totaal</i>		4,90%
Afwaarderingen	€	14.716
Totaal rendement (na afwaardering)	€	23.513
<i>Rendement gecorrigeerd voor afwaardering</i>		3,01%
Rendement op financieringen		3,16%
Rendement op deelnemingen		2,74%

Dashboard

Vermogen	'19	'18	'17	'16	Δ	Status			
a. Netto schulquote	-61%	-81%	-98%	-113%	↓20%		> 90%	> 0%	< 0%
b. Netto schulquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-191%	-229%	-223%	-221%	↓38%		> 90%	> 0%	< 0%
c. Solvabiliteitsratio	82%	82%	84%	85%	→0%		< 30%	< 40%	> 40%
d. Eigen vermogen	1643	1686	1770	1755	↓-43	n.v.t.			
e. vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	40	19	19	18,38	↓ 21	n.v.t.			
f. Kengetal grondexploitatie	2%	3%	3%	3%	↓-1%		>100%	> 70%	< 70%
g. Looptijd investeringsportefeuille sluit aan bij de investeringsopgaves	Ja	Ja	Ja	Ja	=		Nee	=	Ja
Exploitatie	'19	'18	'17	'16	Δ	status			
h. Rendementsdoel 2,75%	4,9%	4,9%	4,4%	n.a.	n.v.t.		< 1,5%	> 1,5%	> 2,75%
i. Structureel sluitende meerjarige exploitatiebegroting provincie	Ja	Ja	Ja	Ja	=		Nee		Ja
Weerstandsvermogen en risico's	'19	'18	'17	'16	Δ	status			
j. Beslag weerstandsvermogen	2%	4%	4%	5%	↑-2%		> 20%	> 10%	< 10%
k. Surplus weerstandsvermogen	1085	1123	1.177	1247	↓ -38	n.v.t.			
l. Gekwantificeerde risico's publieke taak	76,1	72,2	72,32	n.v.t.					

Deel 2
Jaarrekening 2019

6.1. Balans per 31-12-2019

€ x 1.000

Activa	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	228	261
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	38.971	35.080
	39.199	35.341
Materiële vaste activa		
- Investerings met een economisch nut	52.489	55.557
- Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	295.749	246.712
- In erfpacht	20.885	22.174
	369.123	324.443
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	291.311	257.279
Leningen u/g aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	194.000	199.000
- deelnemingen	272.315	327.662
Overige langlopende leningen	156.596	141.392
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier net een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	439.543	539.349
	1.353.765	1.464.683
Totaal vaste activa	1.762.087	1.824.467
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	26.626	28.976
Gereed product en handelsgoederen	14.932	15.211
	41.558	44.187
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	36.752	45.214
Overige verstrekte kasgeldleningen	200	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	69.968	48.292
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	11.299	0
Overige vorderingen	11.300	6.726
Overige uitzettingen	26.990	29.579
	156.508	129.811
Liquide middelen		
Banksaldi	14.768	15.646
	14.768	15.646
Overlopende activa		
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	2.816	2.775
- Het Rijk	2.338	3.298
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.327	2.327
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	30.968	37.014
	38.448	45.413
Totaal vlottende activa	251.282	235.058
Totaal activa	2.013.369	2.059.525

€ x 1.000

Passiva		Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste passiva			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	89.594	85.594	
Bestemmingsreserves	1.526.178	1.573.507	
Gerealiseerde resultaat	<u>27.459</u>	<u>27.329</u>	
		1.643.231	1.686.430
Voorzieningen			
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.792	8.130	
Egalisatie voorzieningen	<u>3.518</u>	<u>0</u>	
		13.310	8.130
Vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar			
Onderhandse leningen van:			
- binnenlandse banken en ov.financiële instellingen	1.446	1.627	
- openbare lichamen	15.882	15.882	
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	20.000	0	
Waarborgsommen	<u>2.588</u>	<u>1.503</u>	
		39.917	19.013
Totaal vaste passiva		1.696.457	1.713.573
Vlottende passiva			
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar			
Overige schulden	<u>65.654</u>	<u>77.209</u>	
		65.654	77.209
Overlopende passiva			
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume			
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:	211.740	224.223	
- Europese overheidslichamen	1.570	3.796	
- Het Rijk	30.502	33.784	
- Overige Nederlandse overheidslichamen	4.254	4.230	
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	<u>3.191</u>	<u>2.710</u>	
		251.257	268.743
Totaal vlottende passiva		316.911	345.952
Totaal passiva		2.013.369	2.059.525

6.2. Overzicht van baten en lasten 2019

€ x 1.000

Begrotingsprogramma		Lasten				Baten				Saldo baten en lasten						
		Begroting 2019		Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	Begroting 2019		Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	Begroting 2019		Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie			
Code	Omschrijving	Primitieve begroting	Wijzig. Begroting ná wijz.	Begroting ná wijz.	Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	Primitieve begroting	Wijzig. Begroting ná wijz.	Begroting ná wijz.	Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie	Primitieve begroting	Wijzig. Begroting ná wijz.	Begroting ná wijz.	Realisatie 2019	Verschil begroting/realisatie
1.1	Investeringsklimaat	26.262	1.744	28.006	20.963	7.043	1.648	1.705	3.353	2.695	658	-24.614	-39	-24.653	-18.268	-6.386
1.2	Innovatiekracht	17.546	15.762	33.308	43.588	-10.279	168	3.060	3.228	3.018	210	-17.378	-12.702	-30.080	-40.570	10.490
1.3	Onderwijs en arbeidsmarkt	12.032	3.766	15.798	14.421	1.377	0	12	12	2	10	-12.032	-3.754	-15.786	-14.420	-1.366
2.1	Sociale innovatie en participatie	11.004	4.233	15.238	14.076	1.161	0	50	50	50	0	-11.004	-4.183	-15.188	-14.026	-1.161
2.2	Cultuur	38.951	10.651	49.601	47.898	1.703	5.540	75	5.615	5.765	-150	-33.411	-10.576	-43.987	-42.133	-1.853
2.3	Sport	4.509	1.197	5.706	5.301	405	0	0	0	0	0	-4.509	-1.197	-5.706	-5.301	-405
2.4	Stedelijke ontwikkeling	7.783	3.166	10.949	17.125	-6.176	0	13.232	13.232	13.234	-2	-7.783	10.066	2.283	-3.891	6.174
3.1	Openbaar vervoer en railagenda	75.407	650	76.057	64.529	11.527	14.206	3.000	17.206	17.467	-261	-61.201	2.350	-58.851	-47.063	-11.788
3.2	Bereikbaarheid en mobiliteit	66.538	37.511	104.049	89.882	14.167	2.278	678	2.956	3.124	-169	-64.260	-36.833	-101.093	-86.758	-14.336
3.3	Limburgse woningmarkt	1.182	8.136	9.318	9.316	2	0	28	28	491	-463	-1.182	-8.108	-9.290	-8.825	-465
3.4	Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	8.947	17.206	26.153	16.401	9.752	1.890	18.512	20.402	8.969	11.433	-7.057	1.306	-5.751	-7.431	1.680
3.5	Hoogwaterbescherming langs de Maas	42.953	-12.529	30.424	49.407	-18.983	42.861	3.465	46.326	50.294	-3.968	-92	15.994	15.902	888	15.014
3.6	Water	8.666	-1.165	7.502	7.418	84	4.162	1.150	5.312	5.354	-42	-4.505	2.315	-2.189	-2.064	-126
3.7	Energie, duurzaamheid en milieu	16.727	9.415	26.142	20.559	5.583	4.556	1.844	6.400	6.942	-541	-12.170	-7.571	-19.741	-13.617	-6.124
3.8	Plattelandontwikkeling	34.797	12.858	47.655	41.922	5.733	31.236	10.644	41.880	42.149	-269	-3.561	-2.214	-5.775	227	-6.002
4.1	Bestuur	15.003	1.186	16.189	16.116	72	436	0	436	448	-12	-14.567	-1.186	-15.753	-15.669	-84
4.2	Overhead	47.369	3.048	50.417	47.825	2.592	263	0	263	977	-714	-47.106	-3.048	-50.154	-46.848	-3.306
4.3	Algemene dekkingsmiddelen:															
	Motorrijtuigenbelasting						106.947	1.407	108.354	108.156	198	106.947	1.407	108.354	108.156	198
	Provinciefonds						140.339	-4.459	135.879	134.661	1.218	140.339	-4.459	135.879	134.661	1.218
	Overige dividend						16.515	3.563	20.078	20.138	-61	16.515	3.563	20.078	20.138	-61
	Overige algemene dekkingsmiddelen	8.979	-12.641	-3.662	-6.681	3.019	42.936	5.604	48.540	56.434	-7.893	33.957	18.245	52.203	63.115	-10.912
	Provinciale Staten en Griffie	3.393	309	3.702	3.525	178	0	0	0	24	-24	-3.393	-309	-3.702	-3.501	-202
	Gerealiseerde totaal van baten en lasten	448.049	104.503	552.552	523.591	28.961	415.979	63.571	479.550	480.391	-841	-32.070	-40.932	-73.001	-43.199	-29.802
	Mutatiele reserves															
4.3	Algemene reserve (egalisatie)	34.883	85.637	120.520	120.520	0	59.804	81.388	141.192	141.192	0	24.921	-4.249	20.672	20.672	0
Div	Immunisatiereserve	0	2.645	2.645	2.645	0	21.493	49.430	70.923	70.459	464	21.493	46.785	68.278	67.814	464
Div	Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	11.692	6.915	18.607	18.615	-8	0	0	14.716	-14.716	-11.692	-6.915	-18.607	-18.607	-3.899	-14.708
1.1	Reserve knelpunten economisch beleid	0	0	0	571	-571	0	0	0	0	0	0	0	0	-571	571
Div	Egalisatiereserve DU Topperbedrijventerrijnen	0	0	0	35	-35	0	60	60	60	0	0	0	60	25	35
1.1	Bestemmingsreserve NEDAB	2.750	0	2.750	2.750	0	3.000	48	3.048	2.848	200	250	48	298	98	200
1.2	Reserve Campuserorganisatie Chemelot						1.250	0	1.250	1.250	0	1.250	0	1.250	1.250	0
1.2	Reserve aandelentransactie LIOF						0	1.962	1.962	1.700	262	0	1.962	1.962	1.700	262
Div	Reserve culturele kansen						1.671	134	1.804	1.965	-160	1.671	134	1.804	1.965	-160
2.2	Bruteringreserve Limburgs Museum						206	0	206	206	0	206	0	206	206	0
2.2	Bruteringreserve Creative City						706	0	706	706	0	706	0	706	706	0
Div	Reserve DU Verkeer en vervoer	80.256	31.583	111.839	113.010	-1.171	95.407	5.998	101.405	78.456	22.949	15.151	-25.585	-10.435	-34.555	24.120
3.1	Bestemmingsreserve ZLSM	34	0	34	34	0	799	-605	195	79	116	765	-605	161	45	116
3.1	Reserve DU Electriciteit Maaslijn	5.979	-5.979	0	0	0	12.973	12.973	12.973	12.973	0	-5.979	18.952	12.973	12.973	0
3.2	Bestemmingsreserve realisatie N280						1.231	-626	605	605	0	1.231	-626	605	605	0
3.2	Bestemmingsreserve overdracht Napoleonsweg						1.965	0	1.965	1.965	0	1.965	0	1.965	1.965	0
3.2	Reserve gladheidsbestrijding	0	0	0	21	-21	0	0	0	0	0	0	0	0	-21	21
Div	Transitiefonds						484	4.468	4.952	4.887	66	484	4.468	4.952	4.887	66
3.4	Risicoreserve grondexploitatie	615	0	615	655	-40	0	733	733	697	36	-615	733	118	42	76
3.5	Reserve Waterveiligheid Maas						0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.5	Reserve DU Gebiedsontwikkeling Coijen-Wanssum	30.461	17.065	47.526	30.926	16.600	27.850	2.316	30.166	28.621	1.545	-2.611	-14.749	-17.360	-2.305	-15.055
3.6	Reserve DU Zoetwatermaatregelen	0	5.337	5.337	5.337	0	3.798	3.798	3.798	3.798	0	0	-1.540	-1.540	-1.540	0
3.6	Reserve grondwaterbeheer	0	463	463	520	-57	52	252	304	304	0	52	-211	-159	-216	57
Div	Egalisatiereserve DU externe veiligheid						0	847	847	847	0	0	847	847	847	0
3.7	Reserve DU Bodemsanering	0	0	0	2.704	-2.704	0	1.926	1.926	1.926	0	0	1.926	1.926	-778	2.704
3.7	Reserve DU Nati-effecten mijnbouw						0	323	323	353	-30	0	323	323	353	-30
3.7	Reserve DU regionale luchthavens						0	100	100	100	0	0	100	100	100	0
3.8	Reserve DU Natuur						0	630	630	352	278	0	630	630	352	278
Div	Reserve DU PAS	5.675	9.820	15.495	16.076	-581	2.061	8.632	10.693	7.189	3.504	-3.614	-1.189	-4.802	-8.887	4.084
3.8	Reserve zilver brons groene natuur						0	25	25	25	0	0	25	25	25	0
Div	Bruteringreserve provinciale gebouwen						0	203	-106	97	97	0	203	-106	97	97
3.4	Reserve herontwikkeling Tapinkazerne						0	1.000	1.000	1.000	0	0	1.000	1.000	1.000	0
4.2	Bruteringreserve ontschotten Gouvernement						0	51	-7	44	44	0	51	-7	44	44
Div	Reserve onderhoud gebouwen	0	250	250	250	0	0	3.763	3.763	3.763	0	0	3.513	3.513	3.513	0
3.4	Bruteringreserve VDL Nedcar	0	28.200	28.200	25.465	2.735						0	-28.200	-28.200	-25.465	-2.735
2.4	Reserve DU Regionale Parkstad	0	13.212	13.212	13.212	0	0	5.500	5.500	5.500	0	0	-7.712	-7.712	-7.712	0
3.2	Reserve A2 't Vonderen						0	35.000	35.000	35.000	0	0	35.000	35.000	35.000	0
4.2	Reserve POB cao provincies	0	0	0	1.978	-1.978						0	0	0	-1.978	1.978
4.3	Reserve Edelchemie						0	2.300	2.300	2.300	0	0	2.300	2.300	2.300	0
	Totaal reserves	172.346	195.149	367.494	355.325	12.169	218.259	222.237	440.496	425.983	14.512	45.913	27.088	73.001	70.658	2.343
	Gerealiseerde resultaat	620.395	299.651	920.046	878.916	41.130	634.238	285.808	920.046	906.375	13.671	13.843	-13.843	0	27.459	-27.459

6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 216 Provinciewet, waarin door PS op d.d. 15-12-2017 de uitgangspunten voor het financiële beleid, evenals de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar, waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment, waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen, conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. Daarnaast zijn de mutaties uit de decembercirculaire van het boekjaar verwerkt, die geen relatie hebben met de voornoemde accresmelding.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar, waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten, zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij dient de verkregen bijdrage als baat te worden verantwoord.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden cf. de vigerende Financiële Verordening niet geactiveerd.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd volgens de afschrijvingstermijnen uit de Financiële verordening, tenzij anders is besloten. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode, waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de Provincie gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief wordt toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan.

Voor het project Ooijen-Wanssum worden investeringen gedaan die uiteindelijk leiden tot activa met maatschappelijk nut. Als gevolg van de notitie Materiële Vaste Activa (december 2017) wordt een deel van de investeringen rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Het betreft dat gedeelte van het project dat niet voldoet aan de activeringscriteria en daarmee in de exploitatie verantwoord wordt. Deze werkwijze ligt in lijn met voorgaande jaren. Deze exploitatielasten worden gedekt uit de reserve DU-Ooijen-Wanssum. Het restant van de investeringen welke leiden tot materiële vaste activa kan ultimo 2018 nog niet worden verdeeld naar de uiteindelijke objecten die elk een eigen afschrijvingstermijn hebben. Dit zal pas bij oplevering plaatsvinden, omdat er dan pas duidelijkheid is welke activa aan welke partij worden toegerekend en overgedragen worden. Op het moment van opmaak van deze jaarstukken, is daar met alle partijen nog geen verdeling aangebracht en afgesproken. De afschrijvingen starten daarom pas na moment van oplevering en worden in lijn met het kredietbesluit Ooijen-Wanssum gedekt uit de reserve DU-Ooijen-Wanssum. Van de aangekochte gronden kan eveneens niet worden vastgesteld of deze deel uitmaken van de projectonderdelen die overgedragen worden aan derden of dat deze in bezit blijven van de Provincie. Daarom worden ook deze gronden voorlopig op de balans opgenomen onder de categorie Gronden en terreinen, totdat een verdeling is aangebracht en afgesproken.

Afschrijven

De kaders voor afschrijving liggen vast in de vigerende financiële verordening 2016^s. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur.

Conform de financiële verordening wordt, tenzij Provinciale Staten anders besluit, bij nieuwe investeringen de volgende richtlijn voor de afschrijving in acht genomen:

- 40 jaar: bedrijfsgebouwen, waarbij voor onderdelen, waarvoor een kortere gebruiksduur wordt verwacht, de componentenmethode wordt toegepast;
- 10-25 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen, verbouwingen, kantoormeubilair;
- 40 jaar: investeringen in railinfra;
- 15 jaar: rehabilitaties wegen;
- 5 jaar: vervoermiddelen;
- 3-5 jaar: apparatuur automatisering en overige apparatuur;
- geen afschrijving: gronden en terreinen.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen, naar rato van afkoopperiode, vrij ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g, overige langlopende leningen, obligaties en (overige) uitzettingen zijn - tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

^s Wij merken op dat op 14-2-2020 de Financiële Verordening 2020 is vastgesteld, onder intrekking van de Financiële verordening 2016.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien er sprake is van duurzame waardevermindering zal afwaardering plaatsvinden.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de Provincie participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Flottende activa

Vorraden

Grond en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werk opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede de rentekosten berekend, zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten. In de Jaarstukken 2018 bedraagt de renteomslag 0% vanwege de gunstige financieringspositie.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang van bovenstaande geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incurant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Vorzieningen

Vorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de gedeputeerden is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de provinciale kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen, die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de Provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

6.4. Toelichting op balans per 31-12-2019

6.4.1. Vaste activa

6.4.1.1. Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	228	261
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	38.971	35.080
	39.199	35.341

Het onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2019:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Balans- verschuiving	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings 2019	Des- investerings 2019	Afschrijvingen 2019	Bijdragen van derden 2019	Afwaarde ringen 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	261	0	261	34	0	67	0	0	228
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	35.080	763	35.843	8.014	0	2.430	2.457	0	38.971
	35.341	763	36.104	8.048	0	2.497	2.457	0	39.199

De balansverschuiving ad € 0,76 mln. heeft betrekking op het Co-Creatielab in Villa Flora. Dit actief is overgedragen aan BV Campus Vastgoed Greenport Venlo.

Op de provinciale balans was deze post verantwoord onder de Materiële Vaste Activa.

Desinvesteringen hebben betrekking op verrekeningen in relatie tot activa van derden zoals de spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf en Greenport.

De belangrijkste investeringen in kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief staan in onderstaand overzicht vermeld:

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk bested 2019	Cumulatief bested t/m 2019
Investerings			
Studieprojecten cum.	157	34	105
	157	34	105

De belangrijkste investeringen in bijdragen aan activa van derden zijn:

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Investeringen			
Railagenda Electrificatie Maaslijn	133.350	3.014	10.031
Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	10.000	2.227	5.783
Railagenda Electrificatie Heerlen-Herzogenrath	15.200	1.776	14.919
	158.550	7.017	30.734
Overig	70.743	998	11.218
	229.293	8.014	41.952

6.4.1.2. Materiële vast activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Investeringen met een economisch nut	52.498	55.557
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	295.749	246.712
In erfpacht uitgegeven gronden	20.885	22.174
	369.132	324.443

Economisch nut

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	959	975
Woonruimten	16	17
Bedrijfsgebouwen	45.209	47.152
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	235	268
Vervoermiddelen	42	49
Machines, apparaten en installaties	2.925	4.319
Overige materiële vaste activa	3.104	2.778
	52.489	55.557

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Balans-verschuiving	Boekwaarde 1-1-2019	Investeringen 2019	Des-investeringen 2019	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2019	Afwaar-deringen 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Grond en terreinen	975	0	975	0	0	16	0	0	959
Woonruimten	17	0	17	0	0	1	0	0	16
Bedrijfsgebouwen	47.152	0	47.152	1.477	0	3.419	0	0	45.209
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	268	0	268	0	0	34	0	0	235
Vervoermiddelen	49	0	49	0	0	7	0	0	42
Machines, apparaten en installaties	4.319	-763	3.556	712	0	1.342	0	0	2.925
Overige materiële vaste activa	2.778	0	2.778	1.222	0	897	0	0	3.104
	55.557	-763	54.794	3.411	0	5.716	0	0	52.489

De balansverschuiving ad € 0,76 mln. heeft betrekking op het Co-Creatielab in Villa Flora. Dit actief is overgedragen aan BV Campus Vastgoed Greenport Venlo.

Op de provinciale balans is deze post nu verantwoord onder de Immateriële Vaste Activa.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld:

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Verduurzaming gebouwen	13.000	1.266	12.989
	13.000	1.266	12.989
Overige		2.144	
		3.411	

Maatschappelijk nut

De investeringen met maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	46.074	35.558
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	239.209	200.122
Machines, apparaten, installaties	8.416	8.746
Overige materiële vaste activa	2.049	2.286
	295.749	246.712

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Balans-verschuiving	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings 2019	Des-investeringen 2019	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2019	Afwaarderingen 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	35.558	0	35.558	11.998	1.457	0	25	0	46.074
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	200.122	0	200.122	67.524	12.452	15.985	0	0	239.209
Machines, apparaten, installaties	8.746	0	8.746	649	0	903	75	0	8.416
Overige materiële vaste activa	2.286	0	2.286	39	0	276	0	0	2.049
	246.712	0	246.712	80.210	13.909	17.164	100	0	295.749

De desinvesteringen ad € 13,91 mln. hebben betrekking op grondverkoop en bijdragen van partners binnen diverse projecten, zoals de Buitenring Parkstad Limburg en de N280 West.

Er wordt geen onderscheid gemaakt in investeringen van voor 2017 en vanaf 2017 als gevolg van wijzigingen in het BBV, omdat investeringen van voor 2017 waarbij sprake was van inzet van reserves ultimo 2016 geen boekwaarde meer hadden.

De volgende investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn in het boekjaar geactiveerd.

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
N 570 Roermond-Rothenbach rehabilitatie weg	1.000	1.662	1.735
N295 aanleg fietsbrug Greenportlane	1.300	1.296	1.373
N274 Rehabilitatie turbotondes BPL/IBA fietsbrug	3.200	2.763	13.000
N280 West-deelproject wegvak Roermond- ontwerpfase	56.965	23.372	31.117
N280 West-deelproject wegvak Weert-Leudal planfase	73.490	1.245	8.953
Diverse overige (weg)infra projecten	73.900	4.819	36.087
Project Ooijen-Wanssum	222.799	24.668	84.430
Buitenring Parkstad Limburg	462.750	20.385	442.488
	895.404	80.210	619.183

Erfpacht

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn als volgt verdeeld.

€ x 1.000

Erfpacht	Boekwaarde per 31-12-2018	Investerings	Desinvesterings	Boekwaarde per 31-12-2019
Erfpacht gronden tuinbouwgebied Siberië	5.220	0	0	5.220
Erfpacht Leeuwbrouwerij Valkenburg	3.700	0	0	3.700
Erfpacht Natures Green	4.202	0	4.202	0
Erfpacht railterminal Tradeport Noord	0	9	0	9
Erfpacht Watersley	3.800	0	0	3.800
Erfpachtgronden Haven Wanssum	0	6.392	0	6.392
Erfpachtgronden restant krediet	0	0	0	0
Erfpachtgronden Trade Port Noord	3.488	0	3.488	0
Erfpachtgronden vm Andeno terrein Venlo	1.765	0	0	1.765
Totaal	22.174	6.401	7.690	20.885

6.4.1.3. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vast activa gedurende het boekjaar 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

	Boekwaarde 31-12-2018	Balans- verschuiving	Boekwaarde 1-1- 2019	Investerings 2019	Des- investerings 2019	Afschrijvingen 2019	Afwaar- deringen 2019	Boekwaarde 31-12-2019	Voorzieningen	Balanswaarde 31-12-2019
Financiële vaste activa										
<i>Kapitaalverstrekkingen aan:</i>										
- deelnemingen	257.279	0	257.279	49.688	939	0	14.716	291.311	0	291.311
<i>Leningen u/g aan:</i>										
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet Fido	199.000	0	199.000	0	5.000	0	0	194.000	0	194.000
- deelnemingen	333.707	0	333.707	5.600	60.947	0	0	278.359	6.044	272.315
Overige langlopende leningen u/g	143.160	0	143.160	30.451	15.166	0	160	158.285	1.689	156.596
Overige uitzettingen > 1 jaar	539.349	0	539.349	2.087	101.893	0	0	439.543	0	439.543
	1.472.494	0	1.472.494	87.826	183.946	0	14.876	1.361.499	7.733	1.353.765

De boekwaarde per 31-12-2018 verschilt van de balanswaarde op 31-12-2018 met € 7,8 mln. Dit betreft de voorzieningen, welke bij de balanspresentatie zijn verminderd. Datzelfde geldt ook voor balanspresentatie ultimo 2019.

De mutaties rondom de afwaarderingen zijn in onderstaande tabellen nader gespecificeerd, met uitzondering van de uitzettingen. Deze hebben betrekking op het beheer van het provinciale werkkapitaal.

	€ x 1.000				
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Investerings	Desinvesteringen	Afwaarderingen	Voorzieningen	
Deelneming HBLM	1.630	0	0	0	0
Deelneming Limburgse Energiefonds B.V.	19.487	0	0	0	0
MKB leningfonds 2014-2015	2.635	939	1.855	0	0
Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V.	4.019	0	288	0	0
Deelneming Chemelot Scientific Participations BV	8.522	0	8.522	0	0
Deelneming Campus Management & Development BV	300	0	300	0	0
Chemelot Campus Vastgoed CV	1.250	0	255	0	0
Deelneming in Limburg Ventures II	421	0	0	0	0
Aandelenkapitaal Maastricht Health Campus BV	645	0	652	0	0
Kapitaalbreng Chemelot Campus Vastgoed C.V.	9.000	0	0	0	0
BV Campus Vastgoed Greenport Venlo	190	0	0	0	0
Deelneming in Brightlands Agrifood Ventures BV	240	0	0	0	0
Deelneming Brightlands Campus Greenport Venlo BV	600	0	600	0	0
Valorisatie-instrument BL-MHC BV	750	0	0	0	0
Deelneming Campus Heerlen Huisvesting BV	0	0	2.244	0	0
	49.688	939	14.716	0	0

€ x 1.000

Leningen u/g aan deelnemingen	Investerings	Desinvesterings	Afwaarderingen	Voorzieningen
Vordering op vordering op Enexis B.V	0	56.447	0	0
F505 Geldlening Commandiet Provincie BV	0	0	0	4.748
Vordering op CSV Amsterdam BV(Escrow Attero)	0	0	0	1.296
Fin. variabel u/g BV ontw.bedrijf Greenport Venlo	4.500	4.500	0	0
Geldlening Greenport Campus Vastgoed B.V. fin. RvA	1.100	0	0	0
Compartiment 1A Transitiefonds Limb. Woningmarkt	0	0	160	0
	5.600	60.947	160	6.044

€ x 1.000

Overige langlopende leningen u/g	Investerings	Desinvesterings	Afwaarderingen	Voorzieningen
Voorfinanciering 1000-startersregeling 2006-2008	3.827	0	0	0
Renteloze studie voorschotten welzijn onderwijs	0	3	0	0
Geldlening Stichting kasteel Buggenum	0	14	0	0
Investering en financiering Kasteel Groot Buggenum	0	21	0	0
Geldlening aan Californië Wijnen Geothermie BV	122	0	0	1.439
Geldlening Ontwikkelmaatschappij Midden Limburg	0	3.000	0	0
Duurzaam Thuis leningen (via SVN)	34.580	8.960	0	0
Compartiment 1A Transitiefonds Limb. Woningmarkt	0	87	160	0
Geldlening Gerli Venlo BV	0	100	0	0
Geldlening Coöperatie Natuurrijk Limburg U.A.	0	50	0	0
Geldlening voormalig Klooster Elisabeth Stift	19	3	0	0
Geldlening Stichting Parvus Avez BV	0	72	0	0
Geldlening Stichting Happiness Maria Hoop	200	0	0	0
Geldlening aan de Stichting SLIM	0	1.223	0	0
Geldlening Richochet (Raywaver)	0	0	0	250
Geldlening ZLSM	0	25	0	0
Achtergestelde geldlening QCP Holding B.V.	0	317	0	0
Achtergestelde geldlening Toverland Holding B.V.	0	150	0	0
Senior geldlening Toverland Holding B.V.	0	50	0	0
Geldlening Maastricht Aviation Aircraft Services	0	1.000	0	0
Achtergestelde geldlening stg Plattelandshoes	0	15	0	0
Geldlening windparken Coöperaties Midden Limburg	0	75	0	0
Geldlening Gebru BV recreatiepark Kasteel Ooijen	2.500	0	0	0
Lening aan Medace B.V.	503	0	0	0
	41.750	15.166	160	1.689

6.4.2. Vlottende activa

6.4.2.1. Voorraden

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12- 2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Voorraden		
Onderhanden werk (inclusief in exploitatie genomen bouwgronden)	22.404	26.363
Onderhanden werk ontwikkelopgave natuur	15.125	13.516
Gereed product en handelsgoederen overige grondvoorraden	14.887	15.173
Gereed product en handelsgoederen overige (representatie)	46	38
Totaal	52.461	55.090

Bovenstaand zijn de boekwaarden vermeld. Op de balans staat een waarde bij de voorraden vermeld van € 41,56 mln. (2019) en € 44,19 mln. (2018). Het verschil met de balanspresentatie betreft de voorziening Laerbroeck (€ 10,9 mln.) E.e.a. is nader uitgewerkt in onderstaande tabellen.

Overige grondvoorraden:

€ x 1.000

Overige grondvoorraden	Boekwaarde per 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Naar gronden in exploitatie of overige gronden	Boekwaarde per 31-12-2019	Voorzieningen	Balanswaarde per 31-12-2019
Californië II	6.593	0	0	0	6.593	0	6.593
Ruilgronden/anticiperende aankopen	6.871	364	651	0	6.585	0	6.585
Brunssum Centrum Noord (panden)	1.708	0	0	0	1.708	0	1.708
Totaal	15.173	364	651	0	14.887	0	14.887

Californië II

De boekwaarde van Californië II bedraagt € 6,59 mln. In 2019 zijn geen gronden overgedragen aan Grondexploitatie maatschappij Californië BV. De afnameverplichting van ontwikkelaars (inclusief rentevergoeding) is € 8,91 mln., zodat er een voordelig saldo wordt voorzien van € 2,32 mln. Dit laatste bedrag zal daadwerkelijk worden gerealiseerd, wanneer de betreffende gronden van de Provincie worden overgenomen.

Voorraad ruilgronden / anticiperende aankopen

Dit betreft met name in voorraad zijnde gronden die als ruilobject kunnen dienen voor lopende projecten. Tevens is en wordt, ingespeeld op kansen in relatie tot nieuwe projecten c.q. gebiedsontwikkelingen en beeldbepalende ontwikkelingen. Het daadwerkelijk aankopen van ruilgronden c.q. het realiseren van anticiperende aankopen is in belangrijke mate afhankelijk van concrete kansen die zich aandienen op de onroerendgoedmarkt en daarnaast van eventuele toekomstige provinciale projecten, die nog geëntameerd gaan worden.

In 2019 is er grond aangekocht voor circa € 0,65 mln. en verkocht voor circa € 0,91 mln. De boekwaarde bedraagt per ultimo 2019 € 6,59 mln. Er is ca. 120,7 ha. aan ruilgrond in voorraad (waarvan enkele percelen met opstallen), hetgeen neerkomt op ca. € 5,46 per m².

Brunssum Centrum Noord

Te behoeve van het te zijner tijd te realiseren Centrumplan Noord te Brunssum zijn, in nauw overleg met de gemeente Brunssum, een viertal panden aangekocht. Per 31 december 2019 bedraagt de boekwaarde bijna € 1.71 mln. Met de gemeente Brunssum is overeengekomen dat deze tegen kostprijs (plus samengestelde interest) worden overgenomen. In het bestuurlijk overleg met de gemeente Brunssum van 29 oktober 2019 is afgesproken dat de overdracht en financiële afwikkeling uiterlijk 31 december 2020 of zoveel eerder als mogelijk zal plaatsvinden.

Bouwgronden in exploitatie

Van de bouwgronden in exploitatie kan het volgende overzicht worden weergegeven:

€ x 1.000

In exploitatie genomen bouwgronden	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderings	Boekwaarde per 31-12-2019	Voorziening verlieslatend complex	balanswaarde per 31-12-2018	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Winstuitname	Geraamde eindresultaat
Laerbroeck	12.694	0	0	12.694	10.903	1.791	0	1.791	0	0
Project BIE IPS/YARD Overname grondexploitatie	13.669	0	3.959	9.710	0	9.710	0	-9.710	0	0
Totaal	26.363	0	3.959	22.404	10.903	11.501	0	-7.919	0	0

Laerbroeck

De boekwaarde van project Laerbroeck bedraagt per 31 december 2019 € 12,70 mln. Sinds 2014 is de herontwikkeling van het gebied Laerbroeck op 'on hold' gezet tot het moment dat gebruik gemaakt kan worden van het momentum van het Deltaplan Maas, zodat de brede gebiedsontwikkeling op dat moment mede gedragen/getrokken/gefinancierd wordt door de belanghebbende en verantwoordelijke partijen. Inmiddels is meer duidelijkheid over de systeemmaatregelen in het kader van hoogwaterbescherming en zijn de activiteiten voor de herontwikkeling weer opgestart. Voor het project is een voorziening getroffen, zoals besloten door PS (Jaarrekening 2010 en 2013). De voorziening bedraagt per 31 december 2019 € 10,90 mln. Daarmee resteert per saldo een bedrag van € 1,79 mln., welk bedrag minimaal gelijk is aan de agrarische waarde van deze gronden 36 ha à € 5 per m².

BIE IPS/YARD

De grondexploitatie IPS/Yard heeft per 31 december 2019 een boekwaarde van € 9,71 mln. Eind 2018 is de koopovereenkomst getekend inzake een grondverkoop van 5,7 ha op IPS aan Katoen Natie; deze is begin 2019 geëffectueerd. Verder is in februari 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend met VDL waarin onder andere afspraken zijn gemaakt ten aanzien van de aankoop door VDL van alle resterende gronden binnen de grondexploitatie. Na effectuering van de transactie met VDL zijn de gronden verkocht en kan de grondexploitatie worden gesloten. In het afsprakenkader met het Rijk is vastgelegd dat het resultaat op de grondexploitatie, zowel negatief als positief, toekomt aan het Rijk. Op grond van de afspraken die met VDL zijn gemaakt in de SOK wordt een positief resultaat op de grondexploitatie verwacht, waarover met het Rijk afspraken zijn gemaakt over een verdeling van het positieve resultaat. Echter, gedurende het uitwerkingstraject naar koopaktes is in juli 2019 de PFAS problematiek ontstaan en moesten aanvullende bodemonderzoeken uitgevoerd worden. Dit heeft tot vertraging geleid van de (effectuering van de) grondverkoop en zal tevens nog effect hebben op het geprognoseerde resultaat van de grondexploitatie (en de verdeling daarvan). De grondexploitatie wordt naar verwachting in 2020 gesloten. In verband met deze onzekerheden wordt vooralsnog geen eindresultaat geraamd op dit project.

Onderhanden werk ontwikkelopgave natuur

€ x 1.000

Ontwikkelopgave Natuur	Boekwaarde per 31-12-2018	Investerings	Desinvesterings	Boekwaarde per 31-12-2019
Grond aan- en verkopen	-1.057	4.400	1.352	1.991
Inrichting natuur	11.142	865	0	12.007
Voorfinanciering EHS	11.385	724	0	12.109
Bijdrage aan overheden	18.983	0	0	18.983
Inhuur	166	0	0	166
Onvoorzien	9.014	6.664	0	15.678
Rente	27	0	0	27
Pacht	-1.452	249	912	-2.114
Natuurcompensatie	-143	0	80	-222
Bijdrage van Rijk	-34.550	0	6.910	-41.460
Inkomsten vanuit Stikstof voor PiO	0	0	2.041	-2.041
Totaal	13.516	12.903	11.294	15.125
Nog te maken kosten	98.778			85.875
Nog te verwachten opbrengsten	112.294			101.000
Verwacht exploitatieresultaat	0			0

Op 20 december 2013 heeft Provinciale Staten ingestemd met de 'bestuursovereenkomst grond'. De ontwikkelopgave natuur is hiervan de resultante. Het project heeft een doorlooptijd van 2014 tot en met 2027. De totale omvang van het project bedroeg destijds € 203 miljoen. In 2017 heeft een herijking plaatsgevonden bij de nota Pionieren (PS 10 oktober 2017). De omvang van het project is neerwaarts bijgesteld naar € 192 miljoen. Er is afgesproken dat de Provincie maximaal € 35 miljoen mag voorfinancieren, de zogenaamde badkuip. Dit heeft ermee te maken dat de inkomsten van het Rijk later binnen komen dan dat er uitgaven voorzien zijn in het project. Aan het einde van de looptijd (2027) zijn de uitgaven en inkomsten gelijk.

In 2019 heeft de som van de totale ontvangsten minus de totale uitgaven (€ 11,29 mln. -/- € 12,90 mln.) ertoe geleid dat het negatieve saldo (voorfinanciering middels de badkuip) met € 1,61 mln. is toegenomen tot € 15,13 mln.

6.4.2.2. Uitzettingen met looptijd < 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van korter dan één jaar of minder kunnen als volgt worden gespecificeerd:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2018	Balans- verschuiving	Balanswaarde 1-1-2019
Vorderingen op openbare lichamen	36.752	0	36.752	45.214	0	45.214
Overige verstrekte geldleningen	200	0	200	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	69.968	0	69.968	48.292	0	48.292
Rekening-Courantverhouding met het Rijk	0	0	0	0	0	0
Rekening-Courantverhouding met het niet-financiële instellingen	11.299	0	11.299	PM	0	PM
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	0	0	0	0	0	0
Overige vorderingen	24.241	12.942	11.300	6.726	0	6.726
Overige uitzettingen	26.990	0	26.990	29.579	0	29.579
Totaal	169.450	12.942	156.508	129.811	0	129.811

Toelichting op de uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar:

(€ 69,97 mln.):

- het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording wordt afgelegd. Zoals in de Financieringsparagraaf toegelicht bedraagt het drempelbedrag voor de Provincie Limburg in 2019 (ruim) € 4 mln.
- voor ieder kwartaal van dat jaar, het bedrag aan middelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Wet financiering decentrale overheden (Fido), dat in het kader van het drempelbedrag, door de Provincie onderscheidenlijk de gemeente, buiten 's Rijks schatkist is aangehouden. In de paragraaf Financiering is vermeld dat de Provincie Limburg in 2019 onder het voor haar geldende drempelbedrag is gebleven, zie tabel 5.4.4 in de Financieringsparagraaf.

Verder is ultimo 2019 geconstateerd dat in de verstrekte voorschotten voor de langlopende duurzaamheidsleningen aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) nog een bedrag van € 11,30 mln. als rekening courant saldo bij SVn uitstond. 2018 staat daarom als PM vermeld. Dit bedrag wordt nu gepresenteerd onder de Rekening-Courant verhouding met niet-financiële instellingen.

6.4.2.3. Liquide middelen

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Banksaldi	14.768	15.646
Totaal	14.768	15.646

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Deposito	10.842	10.004
Groenfonds rekening courant	0	2.535
Bank RABO - NL30RABO0307 5494 61 inzake EMR programma V	3.905	3.096
Rabo	21	12
Totaal	14.768	15.646

6.4.2.4. Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

€ x 1.000

Overlopende activa	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
De van de EU en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
- Europese overheidslichamen	2.816	2.775
- Het Rijk	2.338	3.298
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.327	2.327
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:	30.968	37.014
Totaal	38.448	45.413

Gespecificeerd:

€ x 1.000

De van de EU en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:	Saldo 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo 31-12-2019
<i>Europese overheidslichamen:</i>				
Europese bijdrage onderzoek Trans European Railnetwork Intercity verbindingen	2.775	0	0	2.775
Europese bijdrage Wildlife Economy	0	41	0	41
	2.775	41	0	2.816
<i>Het Rijk</i>				
Rijksbijdrage regeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren	0	600	0	600
Rijksbijdrage vervoersprestatie Maaslijn 2017	1.649	0	1.649	0
Rijksbijdrage vervoersprestatie Maaslijn 2018	1.649	0	1.649	0
Rijksbijdrage vervoersprestatie Maaslijn 2019	0	1.738	0	1.738
	3.298	2.338	3.298	2.338
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Bijdrage gemeente Venlo Railterminal Trade Port Noord	2.327	0	0	2.327
	2.327	0	0	2.327
Totaal	8.400	2.379	3.298	7.480

€ x 1.000

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2018
Declareren bij derden	75	200
Rente	15.200	18.884
Opcenten motorrijtuigenbelasting	9.307	8.652
Verkoop milieuapparatuur RUD Zuid-Limburg	0	560
Nog te factureren aanslagen grondwaterbelasting 2018	0	938
Nog te factureren aanslagen grondwaterbelasting 2019	959	0
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	4.228	6.236
Afrekening bijdrage 2018 RUD Zuid-Limburg	106	927
Afrekening bijdrage 2019 RUD Zuid-Limburg	467	0
Nog door te berekenen kosten traineepool	86	77
Gebruikersvergoeding spoorweg en opstallen ZLSM	259	259
Archeologische kosten Maaspark Well	282	282
Totaal	30.968	37.014

6.4.3. Vaste Passiva

6.4.3.1. Eigen Vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<i>€ x 1.000</i>	
	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene Reserve	89.594	85.594
Bestemmingsreserves	1.526.178	1.573.507
Gerealiseerde resultaat	27.459	27.329
Totaal	1.643.231	1.686.430

Het verloop in 2019 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

Toelichting op mutaties reserves

Met behulp van onderstaande tabellen wordt de aard van elke reserve toegelicht, evenals het voedings- en bestedingsplan. Voor de specifieke toelichtingen rondom de toevoegingen en onttrekkingen per begrotingsprogramma, verwijzen wij naar de financiële toelichtingen in de programmarealisatie.

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve						
Algemene reserve (egalisatie)	85.594	120.520	141.192	24.672	0	89.594
Subtotaal algemene reserve	85.594	120.520	141.192	24.672	0	89.594
Vrij aanwendbaar						
Reserve Knelpunten Economisch Beleid	201	571	0	0	0	772
Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding	292	21	0	0	0	312
Subtotaal vrij aanwendbaar	493	592	0	0	0	1.085
Gebonden						
Reserve Immunisatie	1.071.702	2.645	70.459	2.658	0	1.006.546
Risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking	72.168	18.615	0	0	14.716	76.067
Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg	9.827	0	1.965	0	0	7.862
Reserve A2 Vonderen	35.000	0	35.000	0	0	0
Bestemmingsreserve Realisatie N280	104.482	0	605	0	0	103.877
Bestemmingsreserve ZSLM	161	34	79	0	0	116
Reserve Campusorganisatie Chemelot	5.054	0	1.250	0	0	3.804
Bestemmingsreserve Herontwikkeling Tapijnkazerne	2.000	0	1.000	0	0	1.000
Bestemmingsreserve NEDAB Luchthaven MAA	815	2.750	2.848	0	0	717
Bestemmingsreserve Culturele kansen	2.183	0	1.965	0	0	218
Bestemmingsreserve Transitiefonds	13.074	0	4.887	0	0	8.188
Risicoreserve Grondexploitatie	4.233	655	697	0	0	4.191
Reserve Grondwaterbeheer	411	520	304	0	0	627
Reserve Waterveiligheid Maas	3.000	0	0	0	0	3.000
Bestemmingsreserve Zilver- en Bronsgroene Natuur	224	0	25	0	0	199
Reserve Edelchemie	2.300	0	2.300	0	0	0
Bruteringsreserve Limburgs Museum	2.629	0	0	0	206	2.423
Reserve bruteringsreserve Creative City Limburg	12.006	0	0	0	706	11.300
Reserve bruteringsreserve Duurzaamheid Provinciale Gebouwen	2.973	0	0	0	97	2.876
Bruteringsreserve Ontschotten Gouvernement	1.457	0	44	0	0	1.413
Egalisatiereserve DU-uitkering Bedrijventerreinen	599	35	60	0	0	575
Reserve DU-uitkering Bodemsanering	6.422	2.704	1.926	0	0	7.200
Reserve DU-uitkering Externe Veiligheid	1.130	0	847	0	0	283
Reserve DU-uitkering Regionale Luchthavens	100	0	100	0	0	0
Reserve DU-uitkering PAS	16.900	16.076	7.189	0	0	25.786
Reserve DU-uitkering Natuur	1.227	0	352	0	0	875
Reserve DU-uitkering Gebiedsontw. Ooijen- Wanssum	46.381	30.926	28.621	0	0	48.687
Reserve DU-uitkering Na-ijlende effecten mijnbouw	2.048	0	353	0	0	1.695
Reserve Onderhoud gebouwen	3.513	250	3.763	0	0	0
Reserve DU Verkeer en vervoer	117.217	113.010	76.772	0	1.684	151.772
Reserve DU Electrificatie Maaslijn	12.973	0	12.973	0	0	0
Reserve aandelentransactie LIOF	7.006	0	1.700	0	0	5.306
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	3.798	5.337	3.798	0	0	5.337
Bestemmingsreserve realisatie N266	7.999	0	0	0	0	7.999
Bruteringsreserve VDL Nedcar	0	25.465	0	0	0	25.465
Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	13.212	5.500	0	0	7.712
Reserve POB cao provincies	0	1.978	0	0	0	1.978
Subtotaal gebonden	1.573.014	234.213	267.382	2.658	17.409	1.525.094
Totaal bestemmingsreserves	1.573.507	234.805	267.382	2.658	17.409	1.526.178
Totaal	1.659.101	355.325	408.574	27.329	17.409	1.615.772

Vrij aanwendbare reserves

Naam reserve	Reserve Knelpunten Economisch Beleid
Instellingsdatum PS-besluit	28 mei 2004 (beleidsnota reserves en voorzieningen 2004).
Doel van de reserve	Het wegnemen van knelpunten die zich voordoen bij acquisitie van nieuwe bedrijven naar Limburg. De reserve heeft ook een egaliserende functie voor het budget Knelpuntenfonds.
Voedingsplan	-
Bestedingsplan	De inzet van de reserve Knelpuntenfonds is gekoppeld aan wat bekend staat als de Knelpuntenregeling. Dit is een door de Europese Commissie goedgekeurde steunmaatregel. Binnen de kaders van de Knelpuntenregeling kan aan bedrijven of instellingen die zich in Limburg vestigen een financiële tegemoetkoming worden geleverd in de investeringen óf in de kosten van scholing.
Gewenst maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 201.272
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 571.186
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 772.458

Naam reserve	Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding
Instellingsdatum PS-besluit	28 mei 2004 (Beleidsnota reserves en voorzieningen 2004).
Doel van de reserve	Gelijkmatige belasting van de exploitatierekeningen met de kosten van de gladheidsbestrijding.
Voedingsplan	De onderuitputting op de begrote kosten wordt toegevoegd aan de reserve.
Bestedingsplan	De reserve wordt aangewend als dekking voor de overschrijding van de begrote kosten.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 291.657
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 20.524
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 312.181

Gebonden bestemmingsreserves: Financiële reserves

Naam reserve	Immunisatiereserve
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Begrotingswijziging bij de jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Inkomensfunctie, realiseren van een vaste jaarlijkse inkomstenbron uit beleggingen. Dekkingsbron voor majeure investeringen of opvangen van onverwachte tegenvallers.
Voedingsplan	Voordelige vrije deel van rekeningresultaten vloeien terug naar deze reserve.
Bestedingsplan	De reserve zal worden ingezet conform de bestedingsdoelen uit de begroting of het opvangen van onverwachte tegenvallers bij de Jaarstukken.
Maximum omvang	€ 1.100.000.000
Beginstand 1-1-2019	€ 1.071.701.924

Naam reserve	Immunisatiereserve
Vermindering	€ 70.458.663
Vermeerdering	€ 5.302.453
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 1.006.545.714

Naam reserve	Risicoreserve Financieel instrumentarium Sturing in Samenwerking
Instellingsdatum PS-besluit	15 december 2017
Doel van de reserve	Afdekken van financiële risico's die ontstaan bij inzet van het financieringsinstrumentarium.
Voedingsplan	<p>Het uitgangspunt is dat de stortingen op basis van de risico-inschatting bij inzet van het financieringsinstrumentarium, plaatsvinden ten laste van de reguliere middelen. Onder reguliere middelen wordt in deze context begrepen de programmagelden, stelposten en vrij aanwendbare bestemmingsreserves.</p> <p>Toekomstige tekorten en overschotten in deze risicoreserve met betrekking tot Financieringen, Garantstellingen, verbonden partijen, grond- en vastgoedexploitaties en erfpacht worden in onderstaande volgorde gedekt of vallen vrij:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. jaarrekeningresultaat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ inclusief rente opbrengsten; ▪ inclusief bijzondere baten (bijvoorbeeld dividend); b. begrotingsruimte binnen de coalitieperiode; c. deel Immunisatiereserve boven de € 900 mln.; d. taakstellingen. <p>E.e.a. conform de Memorie van toelichting bij de Programmabegroting 2018.</p>
Bestedingsplan	Als een risico uit de gehele portefeuille van het financieringsinstrumentarium daadwerkelijk optreedt, wordt deze risicoreserve voor het bedrag van dit risico aangesproken.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 72.168.251
Vermindering	€ 14.716.051
Vermeerdering	€ 18.615.137
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 76.067.337

Gebonden bestemmingsreserves rondom (Rail)infra en Provinciale Wegen

Naam reserve	Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg
Instellingsdatum PS-besluit	10 juli 2009 (Voortgangsrapportage 2009)
Doel van de reserve	Bijdrage in de kosten (de programmakosten, kapitaallasten en apparaatskosten) voor het beheer en onderhoud van de -van het Rijk overgenomen weg- de N273 (Napoleonsbaan).
Voedingsplan	Eenmalig in 2009 door middel van de van het Rijk (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) ontvangen afkoopsom ad € 29.477.317.
Bestedingsplan	De besteding vindt plaats conform de looptijd van 15 jaar waar de hoogte van de afkoopsom op is gebaseerd.
Maximum omvang	N.v.t.

Naam reserve	Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg
Beginstand 1-1-2019	€ 9.827.317
Vermindering	€ 1.965.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 7.862.317

Naam reserve	Reserve A2-Vonderen
Instellingsdatum PS-besluit	14 december 2013 (Financiële Eindejaarsbijstelling 2013).
Doel van de reserve	Het reserveren van middelen om in 2020 de geplande cofinanciering aan de duurzame verbreding van de A2 tussen de knooppunten 't Vonderen en Kerensheide te kunnen dekken. Dit op basis van een akkoord tussen de regio en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.
Voedingsplan	Eenmalig € 35 mln. in 2013. Er zijn geen nieuwe stortingen voorzien.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Gewenst maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 35.000.000
Vermindering	€ 35.000.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 0

Naam reserve	Bestemmingsreserve Realisatie N280
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Financiële dekking investeringskosten infrastructuur N280.
Voedingsplan	De in de exploitatiebegroting gereserveerde middelen zijn/worden in deze reserve gestort: 2013: € 56.846.000; 2014: € 13.890.000; 2015: € 23.890.000.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 104.481.608
Vermindering	€ 604.787
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 103.876.821

Naam reserve	Bestemmingsreserve ZLSM
Instellingsdatum PS-besluit	25 oktober 2013
Doel van de reserve	Financiële dekking van investeringen opstellen en infrastructuur ZLSM.
Voedingsplan	€ 3.675.000 in 2013
Bestedingsplan	Directe afschrijvingen.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 160.537
Vermindering	€ 78.809
Vermeerdering	€ 34.000
Rentetoevoeging	Nee

Stand per 31-12-2019	€ 115.728
----------------------	-----------

Overige gebonden bestemmingsreserves

Naam reserve	Reserve Campusorganisatie Chemelot
Instellingsdatum PS-besluit	11 februari 2011
Doel van de reserve	Doel van de reserve is de financiering van de provinciale bijdrage in de kosten van de activiteiten van de ontwikkelingsmaatschappij Chemelot. De kosten bedragen voor de 10-jaarlijkse periode (2012-2021) in totaal ca. € 45 mln. en worden gelijkelijk verdeeld over de 3 consortiumpartners (Provincie Limburg, DSM en UM/MUMC+).
Voedingsplan	Het provinciale aandeel van € 15.080.536 is in 3 tranches gereserveerd. R2011: € 5.080.536 R2013: € 5.000.000 R2013: € 5.000.000 R2014: € 2.026.249 (Chemelot Foundation Funds II (huurstartersfonds), gedekt uit vrijval uit de voorziening Leegstandsfonds Chemelot)
Bestedingsplan	Inzet van de reserve vindt plaats in de periode 2012 t/m 2021 ter dekking van de jaarlijkse kosten van de ontwikkelingsmaatschappij. De bestedingen vinden nu nog in 2020 ad € 1 mln. en 2021 ad € 0,75 mln. plaats. De inzet van de middelen ad € 2.026.249 zal plaatsvinden in de periode 2020-2024.
Maximum omvang	€ 15.080.536
Beginstand 1-1-2019	€ 5.053.602
Vermindering	€ 1.250.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 3.803.602

Naam reserve	Bestemmingsreserve Herontwikkeling Tapijnkazerne
Instellingsdatum PS-besluit	18 juni 2015
Doel van de reserve	Herontwikkeling van de (monumentale) gebouwen.
Voedingsplan	Eenmalig € 2.000.000
Bestedingsplan	Subsidiëring van de herontwikkeling. Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel. Hiervan is € 1 mln. uitbetaald in 2019. De tweede tranche wordt, zodra minimaal 50% van het Programma conform samenwerkingsovereenkomst exploitatie en gronduitgifte Tapijnkazerne Maastricht is gerealiseerd, in 2020 beschikbaar gesteld..
Maximum omvang	€ 2.000.000
Beginstand 1-1-2019	€ 2.000.000
Vermindering	€ 1.000.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 1.000.000

Naam reserve	Bestemmingsreserve NEDAB Luchthaven MAA
Instellingsdatum PS-besluit	16 mei 2014
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld voor de dekking van de jaarlijkse kosten van Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (b.v. security en brandweer) van de luchthaven Maastricht Aachen Airport.
Voedingsplan	De reserve wordt in 2014 en 2015 gevoed door een onttrekking uit de

Naam reserve	Bestemmingsreserve NEDAB Luchthaven MAA
	Immunitatiereserve van € 2,5 mln. respectievelijk € 4 mln. per jaar. Daarnaast wordt er in 2014 een bedrag van € 1,5 mln. toegevoegd ten laste van het begrotingsresultaat 2014. In de jaren 2016 tot en met 2023 wordt ten laste van de meerjarige begrotingsresultaten jaarlijks een bedrag van € 2,75 mln. aan de reserve toegevoegd. Het totaal van de stortingsbedragen komt hiermee op € 30,0 mln.
Bestedingsplan	De reserve wordt jaarlijks aangesproken voor de werkelijke kosten van Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (b.v. security en brandweer) van de luchthaven Maastricht Aachen Airport. Tot uiterlijk 30 juni 2024 kan de reserve worden aangesproken.
Maximum omvang	€ 30.000.000
Beginstand 1-1-2019	€ 814.924
Vermindering	€ 2.848.300
Vermeerdering	€ 2.750.000
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 716.624

Naam reserve	Bestemmingsreserve Culturele kansen
Instellingsdatum PS-besluit	8 november 2013 bij de begrotingsbehandeling
Doel van de reserve	Egaliserende bestemmingsreserve voor cultureel-economische samenwerking met Euregionale partners en het uitvoeringsprogramma Cultuur.
Voedingsplan	Eenmalige storting, bij motie 487 begroting 2014, van € 8,5 mln.; storting in 2015 van € 2 mln. en in 2016 storting van € 4,5 mln. De reserve wordt verder gevoed door voordelige budgetresultaten te reserveren vanuit het uitvoeringsprogramma Cultuur.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar.
Maximum omvang	€ 15.000.000
Beginstand 1-1-2019	€ 2.183.109
Vermindering	€ 1.964.734
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 218.375

Naam reserve	Bestemmingsreserve Transitiefonds
Instellingsdatum PS-besluit	7 februari 2014
Doel van de reserve	Financiële ondersteuning van initiatieven die een waardevolle en aantoonbare bijdrage leveren aan de transitie van de Limburgse Woningmarkt teneinde deze weer dusdanig in balans te krijgen dat de noodzakelijke dynamiek in de markt weer op gang wordt gebracht.
Voedingsplan	Eenmalige storting in 2014 ad € 16.000.000. Daarnaast egalisatie van exploitatiebudgetten.
Bestedingsplan	De middeleninzet gebeurt conform de menukaart in het door Provinciale Staten vastgestelde uitvoeringskader "Sturing in Samenwerking 2.0". De besteding is onderverdeeld in een drietal componenten: 1a) borgstellingen en leningen (p.m.); 1b) subsidies € 6.000.000; 2) sloopfonds € 10.000.000.
Maximum omvang	N.v.t.

Naam reserve	Bestemmingsreserve Transitiefonds
Beginstand 1-1-2019	€ 13.074.160
Vermindering	€ 4.886.602
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 8.187.558

Naam reserve	Risicoreserve Grondexploitatie
Instellingsdatum PS-besluit	17 februari 2006
Doel van de reserve	Met het aankopen en voorfinancieren van gronden zijn risico's gemoeid. Voor het opvangen van deze risico's is besloten om bij grondaankopen een risicoreserve te vormen.
Voedingsplan	Voor - of nadelige resultaten van de grondexploitatie in de toekomst worden ten gunste, respectievelijk ten laste van deze risicoreserve verantwoord.
Bestedingsplan	Zie voedingsplan.
Maximum omvang	Wordt jaarlijks gerelateerd aan de vereiste weerstandscapaciteit.
Beginstand 1-1-2019	€ 4.233.013
Vermindering	€ 697.450
Vermeerdering	€ 655.271
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 4.190.834

Naam reserve	Reserve Grondwaterbeheer
Instellingsdatum PS-besluit	3 juli 1998 (bij vaststelling jaarrekening 1997).
Doel van de reserve	Provinciale Staten zijn sinds 1997 op basis van de Grondwaterwet bevoegd bij wijze van provinciale belasting een heffing in te stellen wegens het onttrekken van grondwater, ter bestrijding van de ten laste van de Provincie komende kosten van maatregelen, direct verband houdende met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van de onttrekking en infiltraties, voor zover deze kosten niet voor rekening van de vergunninghouder gebracht worden. Voor het opvangen van mee- en tegenvallers in de opbrengsten grondwaterbelasting is een egalisatiereserve ingesteld.
Voedingsplan	Meevallers in de opbrengsten van de grondwaterbelasting.
Bestedingsplan	Tegenvallers in de opbrengsten van de grondwaterbelasting.
Gewenst maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 411.370
Vermindering	€ 304.421
Vermeerdering	€ 520.276
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 627.225

Naam reserve	Reserve Waterveiligheid Maas
Instellingsdatum PS-besluit	16 december 2011
Doel van de reserve	Doel van de reserve is de financiering van middelen voor het realiseren van de waterveiligheidsopgave langs de Maas. Deze middelen zijn benodigd om eventueel voor de afronding hoogwaterbeveiliging Maas, exclusief het project Grensmaas van het Consortium, noodzakelijke maatregelen te kunnen

Naam reserve	Reserve Waterveiligheid Maas
	financieren, die vanuit synergie-effecten in realisatie moeten worden gebracht, maar waarbij kasritmes van bijvoorbeeld het HWBP niet tijdig in kunnen voorzien.
Voedingsplan	Het provinciale aandeel van € 30.000.000 is in 2011 gereserveerd ten laste van de extra Essent-middelen. Om de reserve waardevast te houden wordt jaarlijks rente bijgeschreven.
Bestedingsplan	De reserve zal naar verwachting in de jaren 2013 tot 2021 worden aangewend.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 3.000.000
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Ja
Eindstand 31-12-2019	€ 3.000.000

Naam reserve	Bestemmingsreserve Zilver- en Bronsgroene Natuur
Instellingsdatum PS-besluit	29 juni 2007
Doel van de reserve	Het doel van de reserve is om de gebudgetteerde bedragen te behouden voor de natuuropgave.
Voedingsplan	De onderuitputting van de natuurbudgetten (provinciaal) in enig jaar wordt toegevoegd aan de reserve.
Bestedingsplan	De overschrijdingen van de natuurbudgetten (provinciaal) in enig jaar wordt onttrokken aan de reserve.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 224.480
Vermindering	€ 25.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 199.480

Naam reserve	Reserve Edelchemie
Instellingsdatum PS-besluit	18 juni 2015
Doel van de reserve	Dekking van kosten in relatie tot de sanering van het Edelchemieterrein.
Voedingsplan	Eenmalig € 2.300.000, uit vrijval voorziening Edelchemie.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel tot einde 2018.
Maximum omvang	€ 2.300.000
Beginstand 1-1-2019	€ 2.300.000
Vermindering	€ 2.300.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 0

Naam reserve	Bruteringsreserve Limburgs Museum
Instellingsdatum PS-besluit	11 februari 2011
Doel van de reserve	Doel van deze gebonden bestemmingsreserve is dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van door Provinciale Staten aangewezen investeringen die geactiveerd moeten worden.
Voedingsplan	De reserve wordt gevoed uit daartoe door Provinciale Staten aangewezen exploitatiebudgetten en/of provinciale reserves. Er zijn geen nieuwe stortingen

Naam reserve	Bruteringsreserve Limburgs Museum
	voorzien.
Bestedingsplan	De reserve wordt gedurende de afschrijvingstermijn jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de daartoe specifiek aangewezen provinciale investeringen.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 2.629.383
Vermindering	€ 206.136
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 2.423.247

Naam reserve	Reserve bruting Creative City Limburg
Instellingsdatum PS-besluit	7 februari 2014 (Structuurversterkende projecten)
Doel van de reserve	Deze 'gebonden' bestemmingsreserve is bedoeld voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de provinciale investering in het Creative City Limburg in Kerkrade.
Voedingsplan	In 2015 wordt eenmalig een bedrag van € 9.000.000 aan de reserve toegevoegd ten laste van de 'Immunisatiereserve'.
Bestedingsplan	De reserve wordt ingaande 2015 jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de provinciale investering in het Creative City Limburg.
Maximum omvang	€ 14.125.000
Beginstand 1-1-2019	€ 12.006.244
Vermindering	€ 706.252
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 11.299.992

Naam reserve	Reserve bruting Duurzaamheid Provinciale Gebouwen
Instellingsdatum PS-besluit	Besluit Jaarstukken 2010
Doel van de reserve	Dekking van kapitaallasten.
Voedingsplan	Eenmalig bij R2010. Er zijn geen nieuwe stortingen voorzien.
Bestedingsplan	Op basis van werkelijke realisatie van de kapitaallasten.
Maximum omvang	n.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 2.973.493
Vermindering	€ 97.459
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 2.876.034

Naam reserve	Bruteringsreserve Ontschotten Gouvernement
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013
Doel van de reserve	Financiële dekking verbouwing Gouvernement (project ontschotten).
Voedingsplan	Bestemming resultaat 2012, € 1,8 mln. Vrijval uit de onderhoudsvoorziening provinciale gebouwen € 3,2 mln. in 2013.
Bestedingsplan	Dekking van kapitaallasten
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 1.456.602

Vermindering	€ 44.063
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 1.412.539

Naam reserve	Egalisatiereserve DU-uitkering Bedrijventerreinen
Instellingsdatum PS-besluit	Besluit Jaarstukken 2010.
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geoormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor de uitvoering n.a.v. besluitvorming conform PS besluit 9 okt 2015 (Ontwikkeling MAA), GS-besluit 14 okt 2014 (Bargeterminal Venlo), AvA LHB BV dd. 16 dec 2015.
Voedingsplan	Egalisatiereserve Decentralisatie uitkering bedrijventerreinen wordt gevoed conform de circulaires van het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Conform besluitvorming PS en GS zijnde: 1. Aanwending Ontwikkeling MAA in 2016 ad € 1,4 mln. 2. Aanwending t.b.v. uitbreiding Bargeterminal Venlo ad € 2 mln. 3. Aanwending t.b.v. dekking beheerkosten LHB BV 2016-2022
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 599.470
Vermindering	€ 60.000
Vermeerdering	€ 35.284
Rentetoevoeging	Nee
Eindstand 31-12-2019	€ 574.754

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Bodemsanering
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. Via het convenant bodemontwikkelingsbeleid is voor 2010 t/m 2020 budget toebedeeld aan het bevoegde gezag Wet bodembescherming om bodemsaneringen uit te voeren.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	MJP bodem 2010-2014, 2015 en MJP bodem en ondergrond 2016-2020
Maximum omvang	€ 3.656.812
Beginstand 1-1-2019	€ 6.422.355
Vermindering	€ 1.926.303
Vermeerdering	€ 2.704.326
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 7.200.378

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Externe Veiligheid
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie: Het meerjarenprogramma externe veiligheid heeft een begroting van € 4.532.309 voor de periode 2011-2014. Om tussentijdse vrijval van middelen naar de algemene middelen te voorkomen is een bestemmingsreserve ingesteld.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Uitvoeringsprogramma externe veiligheid.
Maximum omvang	€ 4.532.309

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Externe Veiligheid
Beginstand 1-1-2019	€ 1.130.210
Vermindering	€ 847.210
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 283.000

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Regionale Luchthavens
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor regionale luchthavens.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 100.358
Vermindering	€ 100.358
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 0

Naam reserve	Reserve DU-uitkering PAS
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven voor Programmatische aanpak stikstof.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 16.899.623
Vermindering	€ 7.189.311
Vermeerdering	€ 16.075.834
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 25.786.146

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Natuur
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven voor Natuur.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 1.226.796
Vermindering	€ 352.168
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 874.628

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Gebiedsontw. Ooijen-Wanssum
Instellingsdatum PS-besluit	19 juni 2014 (Jaarstukken 2013)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geoormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor het project Ooijen-Wanssum
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 46.381.497
Vermindering	€ 28.620.719
Vermeerdering	€ 30.926.000
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 48.686.778

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Na-ijlende effecten mijnbouw
Instellingsdatum PS-besluit	22-06-2018
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. Bij brief van 10-02-2017 (kenmerk DGETM-EO / 17014164) van het Ministerie van Economische Zaken zijn afspraken gemaakt over de uitvoering en financiering van het maatregelenpakket naar aanleiding van het onderzoek naar na-ijlende gevolgen van de steenkolenwinning.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Uitvoering van het afgesproken maatregelenpakket, te weten: <ul style="list-style-type: none"> - het lokaliseren, het jaarlijks inspecteren en het saneren van de 59 historische schachten in de gemeente Kerkrade; - jaarlijkse inspectie van de industriële schachten en het saneren van zes aangewezen industriële schachten; - het monitoren van de bodembeweging in de regio aan de hand van InSardata; - het monitoren van het mijnwater en grondwater, zowel de stijging als de kwaliteit; - monitoring van de aanwezigheid van mijngas in gebouwen in het Oostelijk gedeelte van het voormalige steenkoolwinningsgebied in Limburg. E.e.a. conform GS-nota van 28-03-2017 (documentnummer 2017/20716).
Maximum omvang	n.v.t.
Rentetoevoeging	n.v.t.
Looptijd reserve	Met het Rijk is afgesproken dat de bijdrage structureel is. Er is geen eindmoment door EZ aangegeven met betrekking tot haar financiële bijdrage, jaarlijks wordt de voortgang met EZ geëvalueerd.
Beginstand 1-1-2019	€ 2.047.805
Vermindering	€ 352.709
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 1.695.096

Naam reserve	Reserve Onderhoud gebouwen
Instellingsdatum PS-besluit	14 december 2018
Doel van de reserve	Egaliserende functie. Tijdelijk ter vervanging van de voorziening onderhoud gebouwen tot er een nieuw onderhoudsplan is vastgesteld
Voedingsplan	Vrijval onderhoudsvoorziening incl. de beoogde storting minus de werkelijke lasten.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.

Naam reserve	Reserve Onderhoud gebouwen
Maximum omvang	Tot het nieuwe onderhoudsplan is vastgesteld.
Beginstand 1-1-2019	€ 3.512.845
Vermindering	€ 3.762.845
Vermeerdering	€ 250.000
Rentetoevoeging	N.v.t.
Stand per 31-12-2019	€ 0

Naam reserve	Reserve DU Verkeer en vervoer
Instellingsdatum PS-besluit	6 november 2015
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven als onderdeel van de Bereikbaarheidsmiddelen.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 117.217.220
Vermindering	€ 78.455.546
Vermeerdering	€ 113.010.250
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 151.771.924

Naam reserve	Reserve aandelentransactie LIOF
Instellingsdatum PS-besluit	5 februari 2016
Doel van de reserve	Als onderdeel van de aandelentransactie LIOF met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), vloeit € 8,0 mln. van de overnameprijs terug naar de Provincie. Deze middelen moeten conform de koopovereenkomst in samenspraak met het Ministerie van EZK worden ingezet voor nieuwe investeringen in Limburg of dienen ter vervanging van de jaarlijkse subsidie van het Ministerie van EZK aan LIOF indien deze (landelijk) komt te vervallen.
Voedingsplan	Eenmalig bij het effectueren van de transactie met het Ministerie van Economische zaken, waarbij € 8,0 mln. van de overnameprijs terugvloeit naar de Provincie.
Bestedingsplan	De middelen worden in samenspraak met het Ministerie van EZK ingezet voor nieuwe investeringen in Limburg of dienen ter vervanging van de jaarlijkse subsidie van het Ministerie van EZK aan LIOF indien deze (landelijk) komt te vervallen.
Maximum omvang	€ 8.000.000
Beginstand 1-1-2019	€ 7.006.000
Vermindering	€ 1.700.000
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Ja
Stand per 31-12-2019	€ 5.306.000

Naam reserve	Reserve DU Zoetwatermaatregelen
Instellingsdatum PS-besluit	4 november 2016
Doel van de reserve	Egaliserende functie. De nog niet geclaimde gelabelde gelden voor

Naam reserve	Reserve DU Zoetwatermaatregelen
	Zoetwatermaatregelen worden in deze reserve gestort en aangewend op het moment dat ze geclaimd worden. De cofinanciering van het Rijk loopt niet parallel aan de uitbetaling aan de partners.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 3.797.585
Vermindering	€ 3.797.585
Vermeerdering	€ 5.337.186
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 5.337.186

Naam reserve	Bestemmingsreserve realisatie N266
Instellingsdatum PS-besluit	7 november 2014
Doel van de reserve	Financiële dekking investeringskosten infrastructuur N266
Voedingsplan	De in de exploitatiebegroting gereserveerde middelen worden in deze reserve gestort. 2015: € 5 mln. 2016: € 3 mln.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	€ 8 mln.
Beginstand 1-1-2019	€ 7.999.307
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 0
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 7.999.307

Naam reserve	Bruteringsreserve VDL Nedcar
Instellingsdatum PS-besluit	21 juni 2019 (Statenvoorstel Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar)
Doel van de reserve	Doel van deze gebonden bestemmingsreserve is dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van door Provinciale Staten aangewezen investeringen die geactiveerd moeten worden.
Voedingsplan	De reserve wordt gevoed uit daartoe door Provinciale Staten aangewezen exploitatiebudgetten en/of provinciale reserves. In 2019 wordt er € 25.465.187 toegevoegd. Dit betreft een aanwending vanuit de immunisatiereserve van € 24.771.428 en de restant procesmiddelen (product 3.4.3 Werklocaties) € 693.759. Na afdracht van de gronden in het kader van gebiedsontwikkeling VDL Nedcar wordt de opbrengst van deze grondverkoop (product 3.4.7 Grondzaken) van € 2.734.813 toegevoegd aan de reserve.
Bestedingsplan	Deze reserve wordt gedurende de afschrijvingstermijn jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de daartoe specifiek aangewezen provinciale investeringen.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 0
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 25.465.187
Rentetoevoeging	N.v.t.
Stand per 31-12-2019	€ 25.465.187

Naam reserve	Reserve DU Regiodeal Parkstad
Instellingsdatum PS-besluit	13 december 2019
Doel van de reserve	De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor de regiodeal Parkstad.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 0
Vermindering	€ 5.500.000
Vermeerdering	€ 13.212.000
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 7.712.000

Naam reserve	Reserve POB CAO provincies
Instellingsdatum PS-besluit	13 december 2019
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen bestemd voor het persoonlijk ontwikkelbudget moeten conform de vigerende CAO beschikbaar blijven.
Voedingsplan	Jaarlijkse storting vanuit de personele begroting.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Beginstand 1-1-2019	€ 0
Vermindering	€ 0
Vermeerdering	€ 1.977.751
Rentetoevoeging	Nee
Stand per 31-12-2019	€ 1.977.751

6.4.3.2. Voorzieningen

Voorzieningen maken onderdeel uit van het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2019
<i>€ x 1.000</i>					
Voorziening voor toekomstige verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening APPA	7.978	1.975	0	262	9.691
Voorziening sociaal plan 2011-2016	152	0	27	24	101
	8.130	1.975	27	286	9.792
Lasten-egaliserende voorzieningen					
Voorziening onderhoud provinciale gebouwen	0	5.779	0	2.261	3.518
	0	5.779	0	2.261	3.518
Totaal	8.130	7.755	27	2.548	13.310

Nadere toelichting op de voorzieningen:

Naam voorziening	Voorziening APPA
Instellingsdatum PS	22 juni 2012 (Jaarstukken 2011)
Doel van de voorziening	Verplichte dekking van pensioenverplichtingen rondom (voormalige) GS-leden.
Voedingsplan	Jaarlijks, op basis van actuariële berekeningen.
Bestedingsplan	Op basis van werkelijke realisatie.
Beginstand 1-1-2019	€ 7.977.693
Vermindering	€ 261.945
Vermeerdering	€ 1.975.328
Eindstand 31-12-2019	€ 9.691.076

Naam voorziening	Voorziening sociaal plan 2011-2016
Instellingsdatum PS	4 november 2011
Doel van de voorziening	Financiering sociaal plan (exclusief salariskosten).
Voedingsplan	Op basis van het coalitieakkoord is € 6 mln. beschikbaar gesteld en gereserveerd in de bestemmingsreserve reorganisatie 2011-2014. Deze reserve dient als dekkingsbron voor deze voorziening.
Bestedingsplan	Looptijd sociaal plan is 2011-2016. Besteding uit deze voorziening vanaf 2012 op basis van werkelijke kosten, afhankelijk van het aantal herplaatsingskandidaten, de snelheid waarmee passend/geschikt werk voor deze herplaatsingskandidaten gevonden wordt en het gebruik van de faciliteiten in het sociaal plan.
Beginstand 1-1-2019	€ 152.404
Vermindering	€ 51.855
Vermeerdering	€ 0
Eindstand 31-12-2019	€ 100.549

Lasten-egaliserende voorzieningen

Naam voorziening	Voorziening onderhoud provinciale gebouwen
Instellingsdatum PS	16 juli 2004
Doel van de voorziening	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud.
Voedingsplan	De dotaties aan de voorziening zijn gebaseerd op het 'Meerjaren-onderhoudsplan 2019-2035'. Eenmaal per vier jaar vindt een actualisatie van het onderhoudsplan plaats. Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse inflatiecorrectie van 1,9%. De huidige onderhoudsvoorziening is gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan (PS-nota G-19-031) dat op 13 december 2019 is vastgesteld door Provinciale Staten.
Bestedingsplan	Op basis van daadwerkelijk gerealiseerde onderhoudskosten.
Beginstand 1-1-2019	€ 0
Vermindering	€ 2.261.339
Vermeerdering	€ 5.779.410
Eindstand 31-12-2019	€ 3.518.071

Balanspresentatie

Naast bovengenoemde voorzieningen hebben wij risicovoorzieningen getroffen in verband met mogelijke oninbaarheid van vorderingen. Deze zijn gecorrigeerd op de boekwaarde van het betreffende actief (zie toelichting op de balans, vaste activa).

6.4.3.3. Vaste schulden

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2019.

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.446	1.627
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a, Wet Fido	15.882	15.882
- buitenlandse instellingen	20.000	0
Waarborgsommen	2.588	1.503
Totaal	39.917	19.013

€ x 1.000

	Saldo 31-12-2018	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.627	0	181	1.446
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a, Wet Fido	15.882	0	0	15.882
- buitenlandse instellingen	0	20.000	0	20.000
Waarborgsommen	1.503	1.100	16	2.588
Totaal	19.013	21.100	196	39.917

De rentelast van de vaste geldlening pand Mercator te Sittard bedraagt in 2019 € 100.727,14 (6,19% rente over uitstaande restschuld). Deze lening wordt in 2027 volledig afgelost. Restantschuld per ultimo 2019 bedraagt € 1.446.327.

De onderhandse lineaire lening ad € 20.000.000 betreft twee tranches van elk € 10.000.000 (rentepercentages respectievelijk 0,08%, looptijd 5 jaar en 0,00%, looptijd 9 jaar) bij de EIB als onderdeel van een kredietarrangement van totaal € 75 mln. ten behoeve van de Stimuleringsregeling Duurzaam Thuis.

6.4.4. Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	65.654	77.209
Overlopende passiva	251.257	268.743
Totaal	316.911	345.952

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden bedragen:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Overige schulden	65.654	77.209
Totaal	65.654	77.209

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 31-12-2018
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	211.740	224.223
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren		
- Europese overheidslichamen	1.570	3.796
- Het Rijk	30.502	33.784
- Overige Nederlandse overheidslichamen	4.254	4.230
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	3.191	2.710
Totaal	251.257	268.743

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen en m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume:

€ x 1.000

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2018
Transitorische posten op basis van verplichtingen	194.503	207.987
Af te dragen loonheffing, premies e.d.	4.838	4.568
Af te dragen BTW	8.459	6.823
RVO inzake natuur- en landschapsbeheer	177	215
Kosten RUD	253	304
Nog te betalen lasten project Ooijen-Wanssum	3.410	0
Diversen	100	45
Totaal	211.740	219.942

De transitoriaposten ad € 194,5 mln. bestaan voor 96% (€ 187 mln.) uit openstaande verplichtingen inzake subsidies en 4% (€ 7,5 mln.) openstaande overige verplichtingen.

De in de balans van EU, Rijk en Provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

€ x 1.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	Saldo 31-12-2018	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2019
<i>Europese overheidslichamen</i>				
Bijdrage Railagenda elektrificatie en spoorverdubbeling Heerlen Landgraaf	3.796	0	2.226	1.570
	3.796	0	2.226	1.570
<i>Het Rijk</i>				
BDU	1	0	0	1
Gebiedsgericht programma luchtkwaliteit	281	0	281	0
Geluidbelastingkaart	9	0	0	9
Bijdrage tramlijn Vlaanderen	32.493	0	3.000	29.492
Bijdrage ET-Pathfinder	1.000	0	0	1.000
	33.784	0	3.281	30.502
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Startsubsidie BSB Milieu 2015	142	0	78	63
Bijdragen gemeenten toekomst MAA	800	400	0	1.200
Routenetwerk GOMV	3.289	0	297	2.991
	4.230	400	376	4.254
Totaal	41.810	400	5.883	36.326

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen:

€ x 1.000

Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2018
Transitoria vooruitontvangen	2.208	1.680
Bijdragen samenwerking regiofondsen	470	517
Bijdragen Ruimte voor Ruimte 1e en 2e tranche	513	513
Totaal	3.191	2.710

6.4.5. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Meerjarige contracten natuurbeheer

De in het verleden afgegeven meerjarige subsidiebeschikkingen functieverandering PSN/SKNL scheppen meerjarige verplichtingen. Deze subsidiebeschikkingen zijn in opdracht van de Provincie Limburg verstrekt door de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

Er zijn beschikkingen afgegeven voor een resterend totaal verplichtingenbedrag van € 38,95 mln. De looptijd is variabel van 1 jaar tot en met 20 jaar. Per jaarschijf worden deze in de toekomst weggezet onder het Natuur en Landschapsbeheer, natuurgebieden beheer, voor een totaal bedrag van € 2,25 mln. per jaar.

Gewaarborgde leningen en andere garantieverplichtingen 2019

In onderstaande tabel staan de gewaarborgde leningen en andere garantieverplichtingen:

(Bedragen x € 1.000)

Organisatie	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Garantstelling in € per 31-12-2018	Garantstelling in € per 31-12-2019	Mutatie 2019
Nationaal Groenfonds	zonder		3.959	3.293	-/- 666
Ruimte voor Ruimte Limburg CV		GS 27-11-12/ PS 12-10-12	16.000	12.000	-/- 4.000
Ruimte voor Ruimte Limburg CV Roll-over krediet	zonder	PS 10-5-2019/ GS 26-3-2019	0	4.700	4.700
Zon PV TPN	zonder	GS 7-4-15	41	41	0
B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo	zonder	PS 16-12-16/ GS 24-1-17	2.930	0	-2.930
Totaal			22.930	20.034	-2.896

Ultimo 2019 bedraagt de totale garantstelling € 20,0 mln., € 2,9 mln. lager dan de totale garantstelling per ultimo 2018. De belangrijkste wijzigingen zijn hieronder toegelicht.

- **Nationaal Groenfonds**
Het Nationaal Groenfonds heeft per ultimo 2019 € 44,5 mln. aan convenantsleningen uitstaan. De Provincie staat garant voor 7,4% van dit leningbedrag, zijnde € 3,29 mln. Dit betreft een uitvoeringsregeling van het Rijk. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks ten behoeve van de grondverwerving EHS € 11,34 mln. van alle provincies gezamenlijk, waarmee zogenaamde convenantsleningen kunnen worden gefinancierd. Het Limburgs aandeel hierin bedraagt jaarlijks € 0,84 mln. Het risico dat de Provincie wordt aangesproken in het kader van deze garantstelling is daarmee nihil.
- **Ruimte voor Ruimte Limburg CV**
De provinciale garantstelling is in het kader van de regulier overeengekomen aflossingen op de verstrekte lening en de in 2019 in het leven geroepen rekening courant faciliteit door NWB gestegen met € 0,7 mln. tot € 16,7 mln. per ultimo 2019. Dit saldo bestaat enerzijds uit de restant vaste geldlening bij NWB ad € 12 mln. en anderzijds uit een in 2019 verstrekte rekening-courant faciliteit door de NWB met een maximum van € 7,5 mln. waarvan ultimo 2019 € 4,7 mln. is geëffectueerd. Voor beide faciliteiten staat de Provincie garant.

- B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
De provinciale garantstelling aan BNG Bank ad € 5,86 mln. is in 2017 verleend voor twee door BNG Bank verstrekte leningen van totaal € 10 mln. aan de B.V. als uitvloeisel van de vervlechting Greenport Venlo. De Provincie staat garant voor 58,6% van de leningen, de overige aandeelhouders in de B.V. zijn medegarant. Op de einddatum zijnde 1 juli 2019 is de tweede tranche ad € 10 mln. afgelost waarmee de garantstelling door de Provincie per ultimo 2019 nihil is.

Greenport Venlo

Per 1 februari 2017 is het vervlechtingstraject Greenport Venlo afgerond. Dit is vervat in een tweetal samenwerkingsovereenkomsten voor de B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de SOK is de vordering inzake Greenportlane op het ontwikkelbedrijf en gemeente Venlo opgenomen, van respectievelijk € 29,9 mln. te ontvangen in 10 termijnen en € 1,42 mln. te ontvangen in januari 2018.

Omdat deze vordering van € 31,4 contractueel is vastgelegd zou deze normaliter op de balans verantwoord worden. Echter, omdat deze vordering een bijdrage in de investeringen in de Greenportlane vormt, mag uit hoofde van BBV deze enkel verantwoord worden in lijn met gedane investeringen. Derhalve is op de balans € 16,8 mln. verantwoord en is er sprake van een niet uit de balans blijvende vordering van € 4,3 mln. Samen € 21,1 mln., zijnde de resterende contractuele vordering na ontvangen betalingen.

Overige langlopende contracten

De Provincie is verbonden aan diverse contracten die voor 2020 en/of later zijn voorzien.

(Bedragen x € 1.000)

Soort/aard opdracht	Looptijd contract t/m	Totale opdrachtwaarde 2020 e.v.
Gebiedsontwikkeling Ooijen Wanssum	2020	34.853
N280	2020	15.272
Railagenda/Electrificatie/Maaslijn	2020	6.213
Div (Investerings)projecten	2020	5.380
Buitenring Parkstad Limburg	2020	4.779
Functioneel onderhoud	2022	3.640
VTH-applicatie	2020	1.747
Schoonmaak	2022	1.389
IPO	2020	1.258
Licenties	2022	1.224
Wagenpark	2020	1.129
Warmtevoorziening	2025	960
NS-businesscard	2022	930
auditkosten EMR	2020	708
Catering/automatenvoorziening	2024	466
Regionaal Historisch Centrum	2020	411

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De arbeidskosten gerelateerde verplichtingen bestaan uit niet opgenomen vakantie-uren. Voor deze verplichting is, conform BBV, geen voorzieningen in de jaarrekening opgenomen.

6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2019

6.5.1. Algemeen

De indeling van de baten en de lasten per product en begrotingsprogramma's bij de jaarstukken is identiek aan de begroting 2019.

In deel 1 van dit document 'Programmaverantwoording' zijn de financiële resultaten en belangrijkste afwijkingen tussen de begroting ná wijzigingen en daadwerkelijke realisatie per begrotingsprogramma toegelicht (zie 3e W-vraag: "Wat heeft het gekost?" van deel 1 Programmaverantwoording). Deze analyse maakt daarmee onderdeel uit van de jaarstukken.

6.5.2. Analyse resultaatafwijkingen 2019

Resultaat Jaarstukken 2019

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste verschillen op het resultaat na verrekening met daarvoor bestemde reserves of balansposten samengevat:

In de Programmaverantwoording van de Jaarstukken 2019 zijn de financiële resultaten en belangrijkste afwijkingen op het niveau van het begrotingsprogramma toegelicht bij de 3^e W-vraag: "Wat heeft het gekost?". Onderstaand worden de verschillen in het resultaat tussen raming en realisatie 2019 op hoofdlijnen toegelicht. Alsmede de overboekingen die ten laste van het resultaat 2019 gaan.

1. Reguliere lasten en baten in programma's

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste verschillen ten opzichte van de begroting 2019 samengevat:

€ x 1 mln.

Verschillen met invloed op resultaat na verrekeningen met egaliserende reserves	Resultaat	Effect	Overboeking naar 2020 e.v.
1. Reguliere baten en lasten in programma's	32,08	V	16,02
2. Personele begroting	7,32	V	7,28
3. Overhead	1,00	V	
4. Kapitaallasten	-14,25	N	
5. Opcenten MRB	-0,20	N	
6. Algemene uitkering provinciefonds	-1,22	N	
7. Voorziening APPA	-1,53	N	
8. Resultaat voorgaande dienstjaren	3,50	V	0,14
9. Vrijval van reserves	0,16	V	-1,34
10. Overige financiële middelen	0,60	V	0,25
Totale resultaatafwijking begroting vs. realisatie	27,46	V	22,35
Vrije resultaat Jaarstukken 2019	5,11	V	

Bestemming van het vrije resultaat

Het voorlopige jaarrekeningresultaat bedraagt € 27,46 mln. Van dit resultaat is € 22,35 mln. nodig als dekking voor de overboekingsvoorstellen. Het vrije resultaat bedraagt daarmee € 5,11 mln.

Conform de vigerende financiële spelregels worden voordelige jaarresultaten in beginsel aan de Immunisatiereserve toegevoegd.

Wij stellen echter voor dit vrije resultaat gedeeltelijk te bestemmen voor de toezeggingen bij de PS-behandeling van het beleidskader Sport op 12-12-2019 tot een bedrag van € 0,95 mln. alsmede voor een bedrag van € 2,55 mln. ten behoeve van de uitvoering van het beleidskader economie. Alsdan resteert een vrij resultaat van € 1,61 mln. dat aan de Immunisatiereserve kan worden toegevoegd.

Op begrotingsbasis was in 2019 reeds rekening gehouden met een verwacht voordelig begrotingsresultaat 2019. Bij de Financiële Eindejaarsbijstelling 2019 werd daarom van het geraamde batige resultaat 2019 al € 2,60 mln. aan de Immunisatiereserve toegevoegd. Met de toevoeging van het vrije resultaat 2019 ad € 1,61 mln. wordt in totaal dus een jaarresultaat van € 4,21 mln. aan de Immunisatiereserve toegevoegd.

Taakstelling

Door de strakke sturing door directie op de vacatures als onderdeel van de personele begroting is er een vrije ruimte binnen de P-begroting van € 1,38 mln. Het voorstel is deze te verwerken als bijdrage in de taakstelling. Immers, het realiseren van de taakstelling is een noodzakelijk onderdeel van het dekkingsplan van de beleidsintensiveringsmiddelen van het collegeprogramma "Vernieuwend Verbinden" en kent daarmee een hoge prioriteit.

In dit kader is daarnaast bij de overboekingsvoorstellen een bijdrage aan de taakstelling opgenomen van € 0,30 mln., bestaande uit de restanten:

- Rijks- en veiligheidstaken CDK € 0,09 mln. (dit in lijn met de Herfstbrief 2019);
- Budget Ondernemingsraad € 0,05 mln. De OR heeft hier toestemming voor gegeven;
- Vrijval reserve 'Culturele kansen' € 0,16 mln.

De nog te realiseren taakstelling bedraagt na verwerking van deze drie posten nog € 16,84 mln.

Wij merken hierbij op dat deze bijdragen in de taakstelling zijn verwerkt in de overboekingsvoorstellen en daarmee het vrije resultaat 2019 niet meer beïnvloeden.

2. P-begroting

Binnen de P-begroting is sprake van een voordelig verschil van € 7,32 mln. Dit resultaat bestaat uit:

- € 4,90 mln. conform de meerjarige P-begrotingsplanning 2016-2021 overeenkomstig stand P-begroting Eindejaarsbijstelling 2019;
- € 2,06 mln. vacatureruimte;
- € 0,32 mln. levensfaseregeling/saldo kopen/verkoop verlof en afkoop ambtsjubileum.
- € 0,04 mln. PS/GS/Griffie/voormalig bestuur en personeel

Van dit resultaat ad € 7,32 mln. wordt conform de geactualiseerde meerjarige P-begroting € 5,92 mln. overgeboekt naar 2020 e.v. (€ 4,9 mln. conform P-begroting en € 1 mln. conform GS besluit d.d. 28-2-2020, inzake VTH voor 4 jaar (€ 0,25 mln. per jaar).

Het overschot ad € 1,38 mln. wordt ingezet voor de taakstelling (zie punt 1).

3. Overhead

Het voordelige verschil met betrekking tot overhead bedraagt € 1,00 mln. en is het gevolg van lagere uitgaven met betrekking tot huisvesting, ict, management, facilitaire diensten, reis- en verblijfkosten etc.

4. Kapitaallasten

Het nadelig effect op de kapitaallasten wordt enerzijds veroorzaakt door incidentele afwaarderingen van provinciale deelnemingen op basis van recente 'position papers'. De afwaarderingen bedroegen in totaal een bedrag van € 14,72 mln. Deze hogere kapitaallasten zijn in de jaarrekening 2019 ten laste van de risicoreserve SIS gebracht.

Daarnaast heeft een correctie op de boekwaarde van een aantal investeringen tot een voordeel in de kapitaallasten geleid van € 0,46 mln.

5. Opcenten MRB

De opbrengst opcenten MRB over 2019 is € 0,20 mln. (0,18%) minder dan geraamd. Bij de 2^e Afwijkingenrapportage 2019 is op basis van een geactualiseerde opgaven van de samenstelling van het wagenpark in de Provincie Limburg, de geraamde opbrengst positief bijgesteld met € 1,41 mln. Hiermee bedroeg de geraamde opbrengst € 108,35 mln. Op realisatiebasis is € 0,20 mln. minder ontvangen. Naast de toename van het gebruik van de elektrische auto is tevens sprake van een verder toenemende groei van de private leasemarkt. Aangezien merendeels de leasemaatschappij en niet de gebruiker belastingplichtig is voor de motorrijtuigenbelasting kan een weglekeffect ontstaan naar die provincie waar de desbetreffende leasemaatschappij is gevestigd. Dit leidt tot een nadelig effect van € 0,20 mln.

6. Algemene uitkering Provinciefonds

De algemene uitkering uit het Provinciefonds is gebaseerd op de decembercirculaire 2019. De gevolgen van deze circulaire zijn in verband met de late verschijningsdatum van deze circulaire niet in de begroting 2019 verwerkt. Voor de algemene uitkering heeft de decembercirculaire een lagere uitkering tot gevolg van € 1,22 mln. De afname wordt verklaard door een actualisatie van de verdeelmaatstaven en een dalend inwonertal. Door middel van het informierend stuk Decembercirculaire Provinciefonds 2019, brief GS van 21-1-2020 (GS 2020-1946), zijn Provinciale Staten reeds geïnformeerd.

7. Voorziening APPA

In de primitieve begroting 2019 werd een toevoeging aan de voorziening APPA geraamd van € 0,45 mln. De noodzakelijke toevoeging aan de voorziening bedroeg in 2019 € 1,98 mln. De extra toevoeging van € 1,53 mln. is het gevolg van een verdere verlaging van de gehanteerde rekenrente (voor 2019 zelfs negatief).

8. Resultaat beleggingen/overige eigen middelen

Ten opzichte van de ramingen in de begroting 2019 is een voordelig verschil aan afrekeningen uit oude dienstjaren verantwoord van netto € 3,50 mln.

Dit voordeel wordt via de overboekingsvoorstellen voor € 0,11 mln. bestemd voor gedeeltelijke dekking van de bijdrage aan het Expertise- en Innovatiecentrum Business Intelligence & Smart Services in 2020.

Daarnaast wordt € 0,03 mln. overgeboekt naar 2020 en ingezet voor gedeeltelijke dekking van de provinciale bijdrage voor het Johan Cruijff Court in Weert. Het resterende voordeel van € 3,36 mln. blijft ten gunste van het resultaat 2019.

9. Vrijval van reserves

Op basis van de doorlichting van de reserves kan ultimo 2019 het restant van de reserve 'Culturele kansen' van € 0,16 mln. vrijvallen ter invulling van de generieke taakstelling 2019-2023. Deze reserve wordt daarna opgeheven.

Via de overboekingsvoorstellen kan een bedrag van € 1,50 mln. (2020-2024 € 0,3 mln. per jaar) uit de risicoreserve SIS vrijvallen omdat het actief Smart Services Campus in 2019 volledig is afgewaardeerd en er derhalve geen (in de begroting 2020-2024 geraamde) risico-afdekking meer noodzakelijk is. Deze vrijval wordt bij de bestemming van het resultaat 2019 ingezet ten behoeve van het 'beleidskader economie'.

10. Overige financiële middelen

De overige financiële middelen laten een voordeel zien van € 0,60 mln. Het betreft onder andere meevallende dividenden, renteopbrengsten alsmede de post onvoorziene uitgaven van € 0,25 mln. die in 2019 niet is aangesproken. Via de overboekingsvoorstellen wordt dit voordeel in 2020 voor € 0,09 mln. ingezet ten behoeve van de 'aanpak zeer zorgwekkende stoffen' en voor € 0,16 mln. ten behoeve van initiatieven op het terrein van bestuurlijke organisatie.

Overboekingsvoorstellen

Het totaal van de overboekingsvoorstellen bedraagt per saldo (lasten – baten) € 39,09 mln in de periode 2020-2023. Van dit bedrag komt € 26,1 mln. ten laste van het resultaat 2019 en wordt overgeboekt naar begroting 2020. Dit betreft financieel-technische aanpassingen van de fasering van de uitgaven. De resterende overboekingen komen voor € 12,95 mln. ten laste van bestemmingsreserves. In de. Zie bijlage 6 voor een specificatie van de overboekingsvoorstellen. De voorstellen die op deze lijst zijn opgenomen, voldoen aan de criteria zoals afgesproken met het college. Dit betreft financieel-technische aanpassingen van de fasering van uitgaven:

- besluiten door PS/GS in deze statenperiode;
- structuurversterkende projecten;
- begrotingsposten met een aantoonbare wettelijke c.q. contractuele verplichting danwel project/traject met een meerjarige looptijd;
- structurele budgetten waarbij er aantoonbare/onvermijdbare lasten zijn als gevolg van een onderliggend GS-besluit/contract/geplaatste order;
- subsidieregelingen.

6.5.3. Incidentele baten en lasten

Op hoofdlijnen voert de Provincie een financieel beleid waarbij coalitiemiddelen een incidenteel karakter hebben. De financiële vertaling van het beleid uit zich in het verstrekken van subsidies en uitvoeren van projecten. Aan de batenkant worden bijvoorbeeld decentralisatie-uitkeringen tot incidentele baten gerekend.

Deze handelwijze leidt ertoe dat de begrotingsruimte voor nieuwe statenperiodes gemaximaliseerd wordt. Dit uit zich in de meerjarenramingen in een oplopend begrotingsresultaat. Wettelijke taken en structurele subsidierelaties met bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties hebben daarentegen een structureel karakter.

Onderstaand zijn samenvattende tabel en een detailoverzicht opgenomen van de in 2019 gerealiseerde incidentele lasten en baten per begrotingsprogramma. Dit in lijn met de BBV-notitie "Structurele en incidentele baten en lasten" d.d. 30-8-2018. Voor specifieke inhoudelijke toelichtingen verwijzen wij naar de programmarealisatie en de daarin vermelde 3^e W-vraag.

E.e.a. samengevat leidt tot onderstaand structurele saldo:

€ x 1 mln.

	Ultimo 2019
Gerealiseerd resultaat 2019	27,5
Incidentele lasten en toevoegingen reserves	580,4
Incidentele baten en onttrekkingen reserves	536,2
Structureel saldo jaarrekening 2019	71,6

Het effect van de incidentele lasten en baten bedraagt € 44,2 mln.

Overzicht incidentele baten en lasten

€ x 1.000

Begrotingsprogramma	Lasten	Baten	Saldo
101 Investeringsklimaat			
Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering	2.880	2.060	-820
Samenwerking Triple Helix organisaties	1.050		-1.050
OP-Zuid 1B1 call Biobased-Circulair	1.605		-1.605
Acquisitie	919		-919
Kennis-as project ITEM	852		-852
Procesmiddelen Kennis-As Brightlands	640	115	-525
MKB dienstverlening	600		-600
Innovatiepilots in bredere MKB	315		-315
Centrale Coördinatie RegMedXB	375		-375
Internationale samenwerking/handelsmissies	85		-85
Procesmiddelen luchthaven MAA	150		-150
Structuurversterking Z-Limburg Brainport	128		-128
Afwaardering deelnemingen	2.143		-2.143
Overige	212		-212
102 Innovatiekracht			
Uitvoering innovatieprogramma's	265		-265
LLTL2	1.136		-1.136
Investeringsprogramma toerisme en recreatie	2.394		-2.394
Maastricht Convention Bureau	275		-275
Brightlands Innovation Network Greenport (BING)	100		-100
Logistiek	1.100		-1.100
Inzet BCGV Agrofood	561		-561
Inzet LIOF versterking Agrofoodsector	107		-107
Procesmiddelen Greenport Venlo	124		-124
Project Bright5	475	100	-375
Transitie Aardbeienland	150		-150
Limburg investeert in kenniseconomie (LINK)	7.997		-7.997
Kennis-As project BRelN	1.000		-1.000
Healthy Eating and Food innovation (HEFI)	2.121		-2.121
Kennis-As project LIME	886		-886
Programma Techruption	1.561		-1.561
Vorbereiding Bio Treat Centrum	484		-484
Big Data Centre Heerlen	200		-200
BC Expertise en Innovatiecentrum BISS	887		-887
OPZuid project 100%Bike	238		-238
Diverse interregprojecten	1.094		-1.094
Limburg Makers	2.000		-2.000
University College	914		-914
Toevoeging voorziening Californië Wijnen Geothermie	122		-122
AM Institute for Biobased Materials	1.142		-1.142
Brightlands Innovation Factory (BIF)	333		-333
Dividenden		2.547	2.547
Project Field Lab Robotics Roermond	407		-407
Afwaardering deelnemingen	12.573		-12.573
Overige	315	371	56

Begrotingsprogramma		Lasten	Baten	Saldo
103	Onderwijs en arbeidsmarkt			
	Grensoverschrijdende arbeidsmarkt	179		-179
	CHILL	1.000		-1.000
	HBO Applied Sciences	3.350		-3.350
	iCXperium-achtige leeromgevingen	195		-195
	Human Capital Agenda's/Techniekpact	1.323		-1.323
	Onderwijs als schakel	453		-453
	Onderwijskwaliteit voor de toekomst	416		-416
	Euregionaal onderwijs	206		-206
	Gelijke kansen in het onderwijs	147		-147
	LWA Actielijn 1: Arbeidsmarktregio's	786		-786
	OPZuid project Matchup	514		-514
	Ketenaanpak integratie vluchtelingen	178		-178
	Verbreding hoger opleidingsaanbod Venlo	300		-300
	Project 4Limburg	1.000		-1.000
	Aanhaking MBO en MKB op BL-campusen	333		-333
	Aanvalsplan Zo Werkt Limburg	2.036		-2.036
	Diverse interregprojecten	641		-641
	Overige	115	2	-113
201	Sociale innovatie en participatie			
	Aanpak laaggeletterdheid	182		-182
	Ondersteunen transformatie	250		-250
	Passend wonen in de buurt	1.082		-1.082
	Structuurversterkende investeringen in kernen	1.149		-1.149
	SAL Experimenteerregeling	2.114		-2.114
	UP vitaler L'burg: actielijn participatie	552		-552
	UP vitaler L'burg: actielijn soc. innovatie	901		-901
	De gezonde basisschool van de toekomst	630		-630
	Overige	197	50	-147
202	Cultuur			
	Ambitiedocument Creatieve Industrie	212		-212
	Subsidieregeling bovenlokale evenementen	307		-307
	Muziekonderwijs op scholen	474		-474
	Inspelen op incidentele ontwikkelingen	153		-153
	Beleidskader cultuur	1.998	15	-1.983
	Diverse subsidieregelingen	2.087		-2.087
	Stichting Popmuziek Limburg	328		-328
	Culturele kansen	175		-175
	Cultuureducatie	374		-374
	Plan van aanpak Snel Internet Limburg	185		-185
	Educaties bezoekerscentrum Ysselsteyn	750		-750
	Filmfonds Limburg	488		-488
	Archeologie	1.296		-1.296
	Via Belgica	162	108	-54
	Digitale agenda en regionale media	167	40	-127
	Erfgoed	698		-698
	Monumenten en kerken	4.932		-4.932
	Interregproject STREAM	237		-237
	Partnerschap Stichting voordekunst	399		-399
	Overige	333	84	-249
203	Sport			
	Bijzondere sportevenementen	1.066		-1.066
	Uitvoeringsprogramma Sport	2.523		-2.523
	Wielerdossier	250		-250
	Overige	20		-20
204	Stedelijke ontwikkeling			
	Procesmiddelen	550		-550
	Stedelijke ontwikkeling	11.214		-11.214
	IBA Parkstad	4.184		-4.184
	Regiodeal Parkstad		13.212	13.212
	Overige	79	22	-57

Begrotingsprogramma	Lasten	Baten	Saldo
301 Openbaar vervoer en railagenda			
De Wensbus	312		-312
Ontwikkeling stationsomgevingen	153		-153
Uitvoeringsprogramma overstappunten	633		-633
Electrificatie Maaslijn		5.979	5.979
Tram Maastricht Hasselt rijksbijdrage	3.000	3.000	0
Overige	-52		52
302 Bereikbaarheid en mobiliteit			
Bijdrage A2-verbreding 'het Vonderen'	35.000		-35.000
Zuidelijke spoor aansluiting Chemelot	600	604	4
Uitbreiding Bargeterminal Venlo	2.500		-2.500
Regionale bereikbaarheid/verkeersveiligheid	392		-392
ROVL	297		-297
Fietsprojecten	552	-295	-847
Maastricht Bereikbaar	1.266		-1.266
MIRT programma Goederencorridors	172		-172
Beter Benutten	2.183	1.818	-365
Vorbereiding Leisure lane	171		-171
Experimenten elektrische auto's	100		-100
Overige	263	61	-202
303 Limburgse woningmarkt			
Uitvoering transitie Limburgse woningmarkt	141		-141
Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld	850		-850
Regiodeal Parkstad	5.500		-5.500
Projecten transitie Limburgse woningmarkt	1.799		-1.799
Versnelling Flexwonen		250	250
Vrijval voorziening lening Djozz		200	200
Overige	17	41	24
304 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit			
Grondexploitatie	7.133	7.236	103
Brightside	1.000		-1.000
Buitengoed Geul & Maas	250	105	-145
Aanpak winkelleegstand	719		-719
Bijdrage Marsna Paper Meerssen	197		-197
Onderzoek ontwikkellocatie BPL-gebied	204		-204
Subsidie Tapijnkazerne Maastricht	1.000		-1.000
Overige	174	96	-78
305 Hoogwaterbescherming langs de Maas			
Lob van Gennep	100		-100
Procesmiddelen Maasdal	346	19	-327
Ooijen-Wanssum	47.969	50.275	2.306
306 Water			
Ontwikkelopgave Natuur	-1.250		1.250
Grondwaterbeschermingsgebieden		310	310
Zoetwatermaatregelen		3.936	3.936
Interregproject LIVES EMR	107	102	-5
Overige	1		-1

Begrotingsprogramma	Lasten	Baten	Saldo
307 Energie, duurzaamheid en milieu			
Actieprogramma bodem- en ondergrond	897		-897
Energiebeleid	361		-361
Impuls omgevingsveiligheid	451	337	-114
Woningen Gulikstraat Eygelshoven	600		-600
Aanvalsplan risicobedrijven	517		-517
Verduurzaming vastgoed verenigingen	949		-949
Uitvoering duurzaamheidsmaatregelen	271		-271
Na-ijl effecten mijnbouw	1.895	1.361	-534
Procesmiddelen	674		-674
Interregprojecten	205		-205
Projecten Slim laden elektrisch rijden	498	332	-166
Duurzaam Thuis	174	1.362	1.188
Bodemsanering		1.675	1.675
BRZO		760	760
Subsidieregelingen	476		-476
Overige	143	278	135
308 Plattelandsontwikkeling			
Vermaatschappelijking	177		-177
Heidsche Peel	305		-305
Maasgaard	488		-488
POP3	1.528		-1.528
Soortenbescherming	1.256		-1.256
Propositie Heuvelland	111	250	139
Bijdrage PAS aan PIO-projecten	2.041		-2.041
Ontwikkelopgave Natuur	-6.097		6.097
Overige	301	194	-107
401 Bestuur			
Herdenking van 75 jaar bevrijding	1.886		-1.886
Voorziening APPA	1.975		-1.975
Oplossen Zeelandproblematiek	754		-754
Overige	103	2	-101
402 Overhead			
Overige		27	27
403 Algemene dekkingsmiddelen			
Afrekeningen oude dienstjaren	-14.503	5.682	20.185
Toevoeging voorziening dubieuze debiteuren	6.823		-6.823
Verbeurde dwangsommen		1.823	1.823
Resultaat beleggingstransacties		10.149	10.149
404 Provinciale Staten en Griffie			
Saldo van baten en lasten	227.843	116.695	-111.148

€ x 1.000

Begrotingsprogramma	Lasten	Baten	Saldo
Mutatie reserves			
Algemene reserve	120.521	141.191	20.670
Reserve Immunisatie	2.645	70.459	67.814
Risicoreserve SIS	18.615	14.716	-3.899
Risicoreserve grondexploitatie	655	697	42
Reserve grondwaterbeheer	520	304	-216
Reserve gladheidsbestrijding	20		-20
Reserve herontwikkeling Tapijnkazerne		1.000	1.000
Bestemmingsreserve ZLSM		79	79
Bruteringreserve VDL Nedcar	25.465		-25.465
Reserve knelpunten economisch beleid	571		-571
Reserve culturele kansen		1.965	1.965
Reserve A2 't Vonderen		35.000	35.000
Reserve campusorganisatie Chemelot		1.250	1.250
Reserve zilver brons groene natuur		25	25
Reserve aandelentransactie LIOF		1.700	1.700
Reserve Edelchemie		2.300	2.300
Reserve onderhoud gebouwen	250	3.763	3.513
Reserve Transitiefonds		4.887	4.887
Reserve POB cao provincies	1.978		-1.978
Reserve Natuur		352	352
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	113.011	78.456	-34.555
Reserve Stikstof & Natura 2000	16.076	7.189	-8.887
Reserve DU Externe Veiligheid		847	847
Reserve DU regiodeal Parkstad	13.212	5.500	-7.712
Reserve DU naijl-effecten mijnbouw		353	353
Reserve DU Topper bedrijventerreinen	35	60	25
Reserve DU bodemsanering	2.704	1.926	-778
Reserve DU Elektrificatie Maaslijn		12.973	12.973
Reserve DU Regionale luchthavens		100	100
Reserve DU Ooijen-Wanssum	30.926	28.621	-2.305
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	5.337	3.798	-1.539
Saldo mutaties reserves	352.541	419.511	66.970
Resultaat	580.384	536.206	-44.178

6.5.4. Structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves

€ x 1.000

Programma <i>concept 17-2-2020</i>	Reserve	Toevoegingen		Onttrekkingen	
		Begroting ná wijz.	Realisatie	Begroting ná wijz.	Realisatie
1.1. Investeringsklimaat	Bestemmingreserve NEDAB	2.750	2.750	3.048	2.848
2.2. Cultuur	Bruteringsreserve Limburgs Museum			206	206
	Bruteringsreserve provinciale gebouwen			81	81
	Bruteringsreserve Creatieve city			706	706
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	Bestemmingsreserve ZLSM	34	34		
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	Bestemmingsreserve realisatie N280			605	605
	Bestemmingsreserve overdracht Napoleonsweg			1.965	1.965
4.2. Overhead	Bruteringsreserve provinciale gebouwen			16	16
	Bruteringsreserve ontschotten Gouvernement			44	44
Totaal reserves		2.784	2.784	6.671	6.471

Alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn gerealiseerd conform de begroting m.u.v. aanwending van bestemmingsreserve NEDAB. In de Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13-12-2019) hebben PS ingestemd met de extra bijdrage van € 100.000 per maand voor de periode 1 januari 2019 t/m augustus 2023 vanwege de stijging van de vaste kosten van de zogenaamde Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB). De bijdrage over de periode 1 januari 2019 t/m 31 december 2019 wordt in 2020 geëffectueerd en de hiervoor gereserveerde middelen van € 1.200.000 inclusief de dekking, deels vanuit de bestemmingsreserve NEDAB € 200.000, worden overgeheveld naar 2020.

6.6. Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Provincie Limburg van toepassing zijnde regelgeving: voor provincies geeft de WNT specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn de secretaris en de griffier. Voor politieke ambtsdragers zoals de Commissaris van de Koningin en gedeputeerden gelden al eenduidige rechtspositieregelingen. In de wet is een maximum opgenomen voor de bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen, en moeten instellingen daarover rapporteren in de jaarstukken. Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Provincie Limburg is € 194.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Tabel: Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	De heer G. Derks
Functiegegevens	Secretaris / Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 172.682,32
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.314,52
Subtotaal	€ 193.996,84
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000,--
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t
Totale bezoldiging	€ 193.996,84
Gegevens 2018	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 168.874,32
Beloningen betaalbaar op termijn (excl. VPL-premie)*	€ 19.749,00
Totale bezoldiging 2018	€ 188.623,32

Bedragen x € 1	Mevrouw J. Braam
Functiegegevens	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 27-03-2019
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 28.681,53
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 4.721,45
Subtotaal	€ 33.402,98

Bedragen x € 1	Mevrouw J. Braam
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 45.709,59
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t
Totale bezoldiging	€ 33.402,98
Gegevens 2018	
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 118.520,61
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.171,84
Totale bezoldiging 2017	€ 136.692,45

Bedragen x € 1	De heer A.O.J. Pregled
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2019	28/03 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 72.242,92
Beloningen betaalbaar op termijn	€10.678,32
Subtotaal	€ 82.921,24
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 148.290,41
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t
Totale bezoldiging	€ 148.290,41

6.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Coronacrisis

Zoals ook vermeld in de inleiding van deze Jaarstukken 2019 is de Coronacrisis een relevante gebeurtenis na balansdatum, maar waarvan de financiële impact op het moment van besluitvorming door GS over deze Jaarstukken in hoge mate onzeker is.

Tot aan het moment van het verkrijgen van de controleverklaring van deze jaarstukken zijn er geen financiële feiten van materieel belang die tot verwerking in de Jaarstukken 2019 leiden. Dit in lijn met de regelgeving⁹. Uw Staten zijn op 25 maart 2020 geïnformeerd middels een informerend stuk waarin de maatregelen zijn opgesomd en het proces wordt geschetst in verband met deze crisis. Deze hebben betrekking op:

1. samenwerking partners en initiatieven;
2. versnelde betaling facturen;
3. versnelde bevoorschotting subsidies;
4. maatregelen bij deelnemingen;
5. toezicht gemeentefinanciën;
6. interne maatregelen voor veiligheid, gezondheid en continuïteit;
7. inventarisatie financiële schadestaat;
8. inventarisatie economische impact;
9. inventarisatie impact andere beleidsterreinen;
10. overweging bij toekomstige besluitvorming.

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Op basis van onze inschattingen van de mogelijke financiële gevolgen van Covid-19 en de beschikbare liquiditeiten en faciliteiten, zien wij op dit moment geen risico's voor de continuïteit van onze organisatie.

⁹ Commissie BBV, Notitie Gebeurtenissen na balansdatum, 2018. En de publicatie door de Commissie Coronavirus en de Jaarrekening 2019). <https://www.commissiebbv.nl/cms/view/57979497/gebeurtenissen-na-balansdatum> (geraadpleegd 25-3-2020).

6.8. Verantwoording Specifieke uitkeringen 2019 (Single information - Single audit)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking siSa - d.d. 27 januari 2020								
lenW	E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10)	Eindsaldo/-reservering (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: E27 / 01	Terugbetaling door derden vanuit BDU-bijdrage verstrekte middelen in (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27 / 02	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27 / 03	Correctie over besteding (T-1) Aard controle R Indicatornummer: E27 / 04	Eindsaldo/-reservering (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27 / 05	
			€ 929	€ 0	€ 298.260	€ 297.968	€ 637	
lenW	E3	Subsidierегeling sanering verkeerslawaaі Subsidierегeling sanering verkeerslawaaі Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Correctie over besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
1	IENMBSK-2012/191180	Kopie beschikingsnummer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	
1	IENMBSK-2012/191180		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

6.9. Uitvoeringsinformatie 2019

6.9.1. Verdelingsprincipe taakvelden

De Programmabegroting 2019 heeft 16 begrotingsprogramma's, naast de posten 'Overhead', 'Algemene dekkingsmiddelen' en 'Provinciale Staten en Griffie'.

De begrotingsprogramma's zijn onderverdeeld in meerdere producten, waarbinnen de beschikbare middelen verder worden uitgesplitst in budgetten op unieke grootboeknummers. Wij maken onderscheid in 3 soorten budgetten: toegekende reguliere budgetten, door verdeelde personeelslasten en berekende kapitaallasten. Deze unieke grootboeknummers zijn vervolgens toebedeeld aan de taakvelden, conform de regeling van Ministerie van BZK en Iv3-informatievoorschrift 2019 Provincies.

De Uitvoeringsinformatie is een overzicht van toedeling van de gerealiseerde baten en lasten van begrotingsprogramma's naar de betreffende taakvelden.

Op basis van de indeling in deze structuur in het financiële informatiesysteem worden de rapportages t.b.v. regeling Iv3 gevuld.

6.9.2. Overzicht taakvelden 2019

€ x 1.000

	Begroting			Begroting ná wijzigingen			Realisatie			Verschil begroting ná wijz. met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Algemene dekkingsmiddelen												
0.1 Uitkering provinciefonds	225.130	0	225.130	236.069	0	236.069	236.634	0	236.634	-565	0	-565
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	106.947	0	106.947	108.354	0	108.354	108.156	0	108.156	198	0	198
0.3 Geldleningen en uitzettingen	42.936	1.087	41.849	48.540	1.610	46.930	49.128	1.791	47.337	-588	-181	-407
0.4 Deelnemingen	16.515	0	16.515	22.625	0	22.625	22.685	0	22.685	-61	0	-61
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	0	9.443	-9.443	0	-3.721	3.721	5.682	-6.799	12.481	-5.682	3.078	-8.760
0.6 Overhead	263	47.427	-47.164	263	50.485	-50.222	977	47.883	-46.907	-714	2.601	-3.316
0.7 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.8 Mutaties reserves	218.259	172.346	45.913	440.496	367.494	73.001	425.983	355.325	70.658	14.512	12.169	2.343
0.9 Resultaat	0	13.843	-13.843	0	0	0	0	27.459	-27.459	0	-27.459	27.459
Totaal 0. Algemene dekkingsmiddelen	610.049	244.146	365.903	856.347	415.868	440.478	849.246	425.660	423.586	7.101	-9.791	16.892
1. Bestuur												
1.1 Provinciale Staten	0	3.393	-3.393	0	3.702	-3.702	24	3.525	-3.501	-24	178	-202
1.2 Gedeputeerde Staten	0	2.665	-2.665	0	2.579	-2.579	0	4.091	-4.091	0	-1.512	1.512
1.3 Kabinetszaken	5	130	-126	5	163	-159	15	163	-148	-10	0	-10
1.4 Bestuurlijke organisatie	0	263	-263	0	1.137	-1.137	0	260	-260	0	877	-877
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	0	500	-500	0	498	-498	0	492	-492	0	6	-6
1.6 Openbare orde en veiligheid	0	1.455	-1.455	0	1.453	-1.453	0	1.355	-1.355	0	97	-97
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	431	9.087	-8.655	431	9.436	-9.004	433	8.833	-8.400	-2	603	-605
Totaal 1. Bestuur	436	17.493	-17.057	436	18.968	-18.532	472	18.718	-18.246	-36	250	-285
2. Verkeer en vervoer												
2.1 Landwegen	460	53.448	-52.988	533	85.504	-84.971	626	78.577	-77.951	-94	6.926	-7.020
2.2 Waterwegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3 Openbaar vervoer	2.094	76.862	-74.768	5.894	80.901	-75.007	4.946	67.545	-62.598	948	13.357	-12.409
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	0	8.862	-8.862	0	12.130	-12.130	-3	7.677	-7.679	3	4.454	-4.451
Totaal 2. Verkeer en vervoer	2.554	139.172	-136.618	6.427	178.535	-172.108	5.570	153.798	-148.229	857	24.737	-23.879
3. Water												
3.1 Waterkeringen	37	916	-880	7	872	-866	34	856	-822	-27	17	-44
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	12.400	48.740	-36.340	15.400	51.326	-35.926	19.349	53.723	-34.374	-3.949	-2.397	-1.552
3.3 Kwantiteit grondwater	959	904	55	959	774	184	1.006	761	245	-48	13	-60
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	0	1.550	-1.550	0	1.820	-1.820	0	1.841	-1.841	0	-21	21
3.5 Kwaliteit grondwater	0	58	-58	310	174	136	310	156	154	0	18	-18
3.9 Water, overige baten en lasten	0	721	-721	0	719	-719	0	713	-713	0	6	-6
Totaal 3. Water	13.395	52.889	-39.494	16.675	55.686	-39.010	20.699	58.050	-37.351	-4.024	-2.364	-1.660
4. Milieu												
4.1 Bodembescherming	0	2.350	-2.350	0	4.288	-4.288	0	1.582	-1.582	0	2.706	-2.706
4.2 Luchtreiniging	0	10	-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Geluidhinder	8	148	-140	8	148	-140	0	139	-139	8	8	-1
4.4 Vergunningverlening en handhaving	724	9.778	-9.054	899	10.705	-9.807	2.889	10.422	-7.533	-1.991	283	-2.274
4.5 Ontgronding	318	863	-545	138	840	-702	70	782	-713	68	58	10
4.6 Duurzaamheid	0	2.398	-2.398	1.362	6.805	-5.442	1.695	4.693	-2.998	-332	2.112	-2.444
4.9 Milieu, overige baten en lasten	0	930	-930	0	2.757	-2.757	34	2.351	-2.317	-34	406	-440
Totaal 4. Milieu	1.050	16.477	-15.427	2.407	25.543	-23.136	4.688	19.969	-15.282	-2.281	5.573	-7.855
5. Natuur												
5.1 Natuurontwikkeling	0	4.092	-4.092	0	-11.816	11.816	0	4.549	-4.549	0	-16.365	16.365
5.2 Beheer natuurgebieden	588	17.171	-16.584	10.273	23.081	-12.808	10.545	19.693	-9.148	-271	3.388	-3.660
5.3 Beheer flora en fauna	0	1.215	-1.215	56	983	-927	56	963	-907	0	20	-20
5.9 Natuur, overige baten en lasten	73	6.289	-6.216	299	12.833	-12.534	291	11.334	-11.043	8	1.499	-1.491
Totaal 5. Natuur	661	28.767	-28.106	10.629	25.081	-14.453	10.892	36.539	-25.647	-263	-11.458	11.195
6. Regionale economie												
6.1 Agrarische aangelegenheden	0	5.687	-5.687	0	4.741	-4.741	0	4.092	-4.092	0	650	-650
6.2 Logistiek	470	9.083	-8.613	1.075	9.505	-8.430	1.203	6.030	-4.827	-128	3.475	-3.603
6.3 Kennis en innovatie	168	32.732	-32.564	1.783	52.327	-50.544	565	59.530	-58.965	1.219	-7.203	8.421
6.4 Recreatie en toerisme	283	4.319	-4.036	283	4.821	-4.538	283	3.795	-3.512	0	1.026	-1.026
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	0	12.866	-12.866	25	12.257	-12.232	23	9.641	-9.618	2	2.616	-2.614
Totaal 6. Regionale economie	921	64.686	-63.765	3.166	83.653	-80.487	2.074	83.088	-81.014	1.093	565	528
7. Cultuur en maatschappij												
7.1 Cultuur	3.601	36.576	-32.975	3.676	46.474	-42.798	3.761	44.959	-41.198	-85	1.515	-1.600
7.2 Maatschappij	0	13.603	-13.603	0	19.022	-19.022	0	17.403	-17.403	0	1.619	-1.619
7.9 Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	4.170	-4.170	0	4.953	-4.953	40	4.817	-4.777	-40	136	-176
Totaal 7. Cultuur en maatschappij	3.601	54.348	-50.747	3.676	70.449	-66.774	3.801	67.179	-63.378	-125	3.270	-3.395
8. Ruimte												
8.1 Ruimtelijke ordening	671	4.163	-3.492	762	5.863	-5.101	715	5.597	-4.883	47	266	-218
8.2 Volkshuisvesting	0	1.182	-1.182	0	2.893	-2.893	13	2.891	-2.878	-13	2	-15
8.3 Stedelijke vernieuwing	0	8.283	-8.283	20	18.787	-18.767	22	24.879	-24.857	-2	-6.092	6.090
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	901	2.632	-1.731	19.502	18.719	783	8.185	10.005	-1.821	11.317	8.714	2.603
Totaal 8. Ruimte	1.572	16.261	-14.688	20.284	46.263	-25.979	8.934	43.373	-34.439	11.350	2.890	8.460
Totaal	634.238	634.238	0	920.046	920.046	0	906.375	906.375	0	13.671	13.671	0

Bijlagen

Bijlage 1: Verwerkte en aangenomen moties

In de Jaarstukken 2019 zijn reeds verwerkt (op volgorde van de productnummers):

Behorende bij product 1.1.2. Acquisitie en LIOF

Motie 2445 Derde gewijzigd Lauvenberg-Evers c.s. inzake voortzetten MKB Leningenfonds (PS 14-12-2018)

Dictum:

Roepen het college van GS op om:

- de uitzettingsperiode van het MKB leningenfonds te verlengen tot 1 jan 2020 en niet tussentijds stop te zetten zonder een besluit aan Provinciale Staten voor te leggen;
- in 2019 de uitkomsten van het kapitaalmarktonderzoek terug te koppelen aan Provinciale Staten en dit te agenderen in de betreffende Statencommissie, op basis waarvan Provinciale Staten het besluit nemen of het MKB leningenfonds ook voortgezet wordt na 2020;
- met het LIOF in gesprek te gaan om een actieplan te maken om het MKB leningenfonds beter te promoten onder ondernemers en intermediairs.

Jaarstukken 2019:

De uitzettingsperiode van het MKB leningenfonds zou per 1 mei 2019 over gaan tot de beheerfase. Naar aanleiding van de motie 2445 is de uitzettingsperiode van het MKB leningenfonds verlengd tot 1 januari 2020 en is vervolgens door GS (GS dd 14-1-2020) verlengd voor één jaar tot 1 januari 2021.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
15.313	1.696	17.009

- De genoemde bedragen maken geen onderdeel uit van de reguliere middelen maar van de investeringen/financiering.

Behorende bij product 1.3.1. Arbeidsmarkt

Motie I 2474 Gewijzigd Rossel c.s. inzake Nieuw Human Capital Agenda Energietransitie en Duurzaamheid (PS 21-06-2019)

Dictum:

Roepen het college op:

- de op te zetten Human Capital Agenda voor de Energietransitie en Duurzaamheid zoveel mogelijk te bekostigen uit de €1,4 miljoen die vanuit het Limburg Werkt Akkoord zijn overgeheveld naar Sociale Innovatie en Participatie;
- de reeds ingezette projecten bij Sociale Innovatie en Participatie - zijnde Kansrijk van Start en Your coach next door - hiervan geen impact te laten ondervinden.

Jaarstukken 2019:

Conform mededeling portefeuillehouder van 11 februari 2020 worden de resterende middelen uit de post HAC/Techniekplan van € 0,07 mln. en de restant middelen vanuit de Sociale Agenda 2016-2019

van € 0,26 mln. middels een overboekingsvoorstel in de Jaarstukken 2019 overgeheveld naar 2020. Besluitvorming over de daadwerkelijke inzet van deze middelen gebeurt op basis van het inhoudelijk plan van de sector en onderwijsinstellingen.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
0	0	0

Behorende bij product 2.1.1. Sociale innovatie

Motie 2353 Kirkels c.s. inzake leren lezen werken (PS 3 november 2017)

Dictum:

Draagt het college op:

1. te bevorderen dat de meest aansprekende partners met de laagste drempels in benaderbaarheid een inhaalslag kunnen gaan maken in ten eerste de geletterdheid en ten tweede de digitale vaardigheden van de doelgroepen die zo lastig bereikbaar blijken;
2. tot verdere inzet te komen van Taalambassadeurs (gewezen laaggeletterden), de bibliotheken en provinciale maatschappelijke organisaties, als plaats van samenkomst van nú en als ter zake kundige uitvoeringsorganisaties, samen met hun partners als bijv. Stichting ABC Limburg en Stichting Lezen & Schrijven deze inhaalslag te laten maken;
3. te bezien of binnen de huidige programma's hiervoor voldoende middelen beschikbaar zijn dan wel extra middelen beschikbaar gesteld moeten worden;
4. Provinciale Staten via de betreffende Statencommissie hierover te rapporteren.

Jaarstukken 2019

Als uitvoering van deze motie is een kwartiermaker aangesteld tot 22 juni 2020 met als doel (potentiële) projecten en samenwerkingen op het gebied van aanpak laaggeletterdheid te versterken. Vanuit de motie zijn vier (voorbeeld)projecten gefinancierd gericht op terugdringen van laaggeletterdheid en/of de omgang met laaggeletterden inzake een aantal te onderscheiden doelgroepen.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
15	182	197

Behorende bij product 2.1.1. Sociale innovatie

Motie 2389 3e gewijzigd Houben c.s. inzake Onderzoek naar kinderen in onze Provincie met aangeboren afwijkingen (PS 15 juni 2018)

Dictum:

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- een wetenschappelijk onderzoek te stimuleren naar de redenen waarom er in Limburg en dan met name in Parkstad en Noord-Limburg meer baby's worden geboren met een afwijking en/of geestelijke beperking;
- de resultaten uit het onderzoek mee te nemen in de effectmetingen van de Sociale Agenda;
- binnen de Sociale Agenda acties te ondernemen om een gezonde levensstart bij kinderen verder te stimuleren.

Jaarstukken 2019

Vanuit het perspectief van langer gezond blijven en participeren op latere leeftijd is het belangrijk om prioriteit te geven aan de jongste generaties. In 'Talent keert de trend!' wordt geadviseerd hier "breder en steviger" in te investeren. Met motie 2389 'Onderzoek naar kinderen in Limburg' hebben wij de eerste jaren van een kind - de periode van 9 maanden tot 4 jaar - en de betrokkenheid van ouders daarbij prioritair gemaakt. Het bureau Trendbreuk hebben we ondersteund in het initiëren en uitrollen van de interventies behorende bij Kansrijke Start.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
-	126,67	253,34

Behorende bij product 2.1.1. Sociale innovatie

Motie 2439 Werrij-Wetzels c.s. inzake smaakcentrum (PS 9 november 2018)

Dictum:

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- om samen met een drietal gemeenten in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg en basisscholen pilots te faciliteren om te komen tot regionale smaakcentra waarbij de Provincie Limburg naast kennis ook een eenmalige financiële bijdrage levert aan de inrichting van deze smaakcentra;
- Provinciale Staten uiterlijk 01-02-2019 te informeren over de stand van zaken en de voortgang;
- de resultaten in overleg met de initiatiefnemende gemeenten na 2 jaar te evalueren.

Jaarstukken 2019

Door de inrichting van twee smaakcentra in drie regio's (Noord-, Midden en Zuid) in Limburg te ondersteunen is uitvoering gegeven aan motie 2439.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
0	75	75

Behorende bij product 3.2.3. Verkeersveiligheid

Motie 651 Evers c.s. inzake Traffic Informers (PS 19 juni 2015)

Dictum:

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- te bewerkstelligen het project Traffic Informers te continueren, waarbij de bestaande organisatie eerst ruimte krijgt om verder te professionaliseren en een nieuwe projectmanager te vinden en daarna samen met de Provincie een plan maakt om ook na 2015 verder te gaan met het project;
- structureel middelen te reserveren in de begroting voor het project;
- goed te voorzien in de tijdige communicatie over de continuering van het project, naar de deelnemende scholen;
- Provinciale staten vóór 1 oktober 2015 een voorstel om het project Traffic Informers te continueren ter besluitvorming voor te leggen.

Jaarstukken 2019

In 2019 is het project Traffic Informers uitgevoerd conform opdracht (€ 75.000). Er zijn in 2019 300 sessies uitgevoerd, waarbij ongeveer 7.500 leerlingen bereikt zijn

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
225	75	300

Toelichting:

De gunning van de opdracht t.g.v. deze motie is in 2016 verleend.

Hiervoor is in de periode 2016-2018 jaarlijks een bedrag van € 75.000 uitgegeven. Ook voor 2019 wordt eenzelfde bedrag gereserveerd.

Behorende bij product 3.2.7. Project N280-West

Motie 743 Titulaer c.s. inzake Kelperbrug (PS 5 februari 2016)

Dictum:

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- samen met Rijkswaterstaat op korte termijn dekking te zoeken om de robuust uit te voeren vervanging van de Kelperbrug als onderdeel van de noodzakelijke opwaardering van de N280 te garanderen met als uitgangspunt dat iedere partij betaalt voor zijn eigen taak.

Jaarstukken 2019

De planning voor ondertekening realisatieovereenkomst, c.q. dekking Kelperbrug, staat gepland voor de 2de helft van 2020.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
0	0	0

Behorende bij product 3.3.1. Transitie Woningmarkt Limburg

Motie 2e Gewijzigde Motie 2346 Verhoijzen c.s. inzake beweging op de woningmarkt (PS 3 november 2017)

Dictum:

Draagt het college op:

- opnieuw met de woningmarktregio's aan tafel te gaan om te inventariseren welke knelpunten vanwege de veranderde woningmarkt binnen de regio's wordenesignaleerd;
- in kaart te brengen welke mogelijke maatregelen deze knelpunten kunnen opheffen;
- hierover aan PS te rapporteren voor 1 februari 2018.

Jaarstukken 2019

In de voortgangsrapportage Agenda Limburgse Woningmarkt najaar 2018 (2-11-2018, GS 2018-73179) constateerden GS, dat de gewenste beweging in de regio's niet snel genoeg op gang komt. GS hebben daarbij gemeld, dat zij 'onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, uitdrukkelijk alleen wanneer gemeenten en regio's dit wensen, deze beweging op de woningmarkt aan te jagen in de gebieden waar de urgentie hoog is, te weten starterswoningen, seniorenwoningen en sociaal en middelduur huursegment, bijvoorbeeld door de koppeling met planreductie voor deze sectoren tijdelijk te bevriezen.'

De drie regio's (Noord, Midden en Zuid) hebben elk op hun eigen moment en wijze gereageerd op deze oproep. GS hebben hierover gerapporteerd (13-8-2019, GS 2019-59850). Kort samengevat kan daaruit worden afgeleid dat:

- de regio Noord tot dusver de gewenste ruimte heeft gevonden binnen de geldende Structuurvisie Wonen Noord-Limburg en de afgesproken regionale afstemming van plannen;
- de regio Midden de gewenste beweging en aandacht voor de door GS genoemde segmenten heeft meegenomen in de herijking van de Structuurvisie Wonen Midden-Limburg en voorts het terugbrengen van de totale plancapaciteit pauzeert, juist om gewenste nieuwe plannen niet vooraf te belemmeren door de druk van een kwantitatieve opgave;
- de regio Zuid een vijftal acties regionaal heeft afgesproken, waaronder een tijdelijke versoepeling van de bestaande compensatiemethodiek voor de door GS benoemde segmenten en de inzet van een Taskforce om de uitvoering van een aantal gewenste (planologisch harde) plannen te stimuleren.

De reacties van de regio's illustreren, dat zij vooral zelf invulling geven aan de oproep van GS. Zij doen dat (nog) zonder gebruik te (hoeven) maken van het aanbod van GS om desgevraagd tot maatwerkbesluiten over te gaan. Om die maatwerkbesluiten mogelijk te maken, hebben PS een aanpassing van artikel 2.4.2 van de Omgevingsverordening Limburg vastgesteld (14-12-2018).

Behorende bij product 3.8.1. Natuur

Motie 2399 Noodhulp en vervoer zieke en gewonde dieren (PS 29 juni 2018)

Dictum:

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- met de Dierenbescherming in overleg te gaan over een adequate uitvoering en financiering van deze taken, en hierbij ook opvangcentrum Opglabbeek te betrekken;
- hiervoor in eerste instantie op jaarbasis € 100.000,- in de begroting ter beschikking te stellen.

Jaarstukken 2019

Ten aanzien van deze motie, omtrent de noodhulp en vervoer zieke en gewonde inheemse in het wild levende beschermde dieren, is om subsidie beschikbaar te stellen voor het vervoer en de opvang van zieke en gewonde inheemse in het wild levende beschermde dieren afkomstig uit provincie Limburg een paragraaf in de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Limburg 2015 e.v. (SILG) opgenomen. Hierbij zijn er subsidiedeelplafonds ingesteld voor de periode van één jaar (zijnde het jaar 2020), bestaande uit € 40.000,00 voor vervoer en € 60.000,00 voor opvang. Na dit jaar zal er een evaluatie plaatsvinden met de focus op de prioritaire soorten, op basis waarvan de keuze wordt gemaakt of er behoefte is aan voortzetting van deze paragraaf. Ten aanzien van de kostenverdeling is 30% gefinancierd in het kader van aandachtsoorten (Wet natuurbescherming taak) en 70% uit algemene middelen. Na de openstelling van één jaar zal er een evaluatie plaatsvinden met de focus op prioritaire soorten, op basis waarvan de keuze wordt gemaakt of er behoefte is aan voortzetting van deze paragraaf.

€ x 1.000

t/m 2018	2019	Totaal
0	97	97

Behorende bij de verplichte paragraaf 3.2. Onderhoud kapitaalgoederen

2e Gewijzigd Motie 809 Brugman c.s. inzake verduurzaming provinciale gebouwen (PS 16-12-2016)

Motie 797 3^e gewijzigde Brugman c.s. inzake Binnenklimaat Gouvernement (PS 04-11-2016)

Dictum (motie 809):

- te onderzoeken per provinciaal gebouw wat er qua verduurzaming nog kan gebeuren en dit in kaart te brengen voor het zomerreces 2017 hiermee naar Provinciale Staten te komen.

Dictum (motie 797):

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- te onderzoeken of er meer duurzame mogelijkheden zijn in het Gouvernement om te komen tot een betere luchtkwaliteit;
- deze bevindingen tijdig voor de voorjaarsnota 2017 terug te koppelen naar Provinciale Staten, om indien nodig hiervoor meer middelen beschikbaar te stellen.

Jaarstukken 2019:

Klimaatneutraal maken provinciale gebouwen

De tweede gewijzigde motie 809 (inclusief de derde gewijzigde motie 797) is uitgewerkt en in het Statenvoorstel G-19-031 opgenomen.

Behorende bij paragraaf 5.5. Bedrijfsvoering

Motie 770 Schaminée en Vaessen inzake externe inhuur Provincie (PS 17-6-2016)

Dictum:

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- beleid te ontwikkelen waarin doelgericht gewerkt wordt aan het omlaag brengen van tijdelijke

- inhuur tot maximaal 10% van het personeelsbudget binnen de provinciale organisatie;
- hierbij het principe van 'comply or explain' toe te passen, wat inhoudt dat gestreefd wordt naar de norm van maximaal 10%, maar in gevallen dat deze toch overschreden wordt, een heldere uitleg wordt gegeven waarom dat nodig was.

Jaarstukken 2019:

Met motie 770 (Schaminée en Vaessen) hebben uw Staten ons College opgeroepen de kosten van tijdelijke inhuur omlaag te brengen tot maximaal 10% van het personeelsbudget binnen de provinciale organisatie. In de Mededeling portefeuillehouder d.d. 11 oktober 2016 hebben wij aangegeven dat wij ons committeren aan het streven om de externe inhuur naar beneden bij te stellen. Wij hebben aangegeven daarbij 10% van het actuele personeelsbudget als streefnorm te hanteren, rekening houdend met het feit dat inhuur van externen veelal fors duurder is, te vertalen in een factor 1,6. Voor zover wij deze norm overschrijden zullen wij dat voor uw Staten tijdig toelichten en inzichtelijk maken conform de motie. In de HRM-brief d.d. 16 oktober 2018 is dit voor 2018 toegelicht.

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

A

AAC	ambtelijke adviescommissies
ACM	Autoriteit Consument en Markt
AKDL	Archeologische Kennis Databank Limburg
ALM	Asses-Liability Management
ALW	Agenda Limburg Woningmarkt
AMIBM	Aachen-Maastricht Institute for Biobased Materials
ANLB	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
AO	Algemeen Overleg
APPA	Algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers
AS	Applied Sciences
AUM	Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas
AV	Aviation Valley
AV	Algemene Vergadering
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVC	Aviation Valley Commandiet BV
AZM	Academisch Ziekenhuis Maastricht

B

B&W	Burgemeester en Wethouders
BAC	bestuurlijke adviescommissies
BAS	Bestuurlijk Ambtelijk Samenspel
BASF	Badische Anilin- & Soda Fabrik
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BC	Business Cases
BCC	Brightlands Chemelot Campus
BCF	BTW-Compensatiefonds
BCI	Buck Consultants International
BCIC	Brightlands Chemelot Innovation Center
BCGV	Brightlands Campus Greenport Venlo
BD	Business Development
BDU	Brede doeluitkering
BGM	Buitengoed Geul en Maas
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur
BIF	Brightlands Innovation Factory
BING	Bright Innovation Network Greenport Venlo
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BIS	basisinfrastructuur
BISCI	Brightlands Institute for Supply Chain Innovation
BISS	Business Intelligence & Smart Service
BKL	Burgerkracht Limburg
BL-MHC	Brightlands Maastricht Health Campus
BMC	Brightlands Materials Center
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO	Bestuurlijk Overleg
Bob	Bestuurlijk Omgevingsberaad
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg - Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

BP	Bestemmingsplan
BP	Business Plan
BPL	Buitenring Parkstad Limburg
BRP	Bruto regionaal product
BRZO	Besluit Risico Zware Ondernemingen
BSB	Bodemsaneringsoperatie Bedrijfsterreinen
BSSC	Brightlands Smart Service Campus
BT	Brightlands Techruption
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BU	Brains Unlimited
BUS	Besluit Uniforme Saneringen
BV	Besloten Vennootschap
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CAROU	Center for Actionable Research of the Open University
CBDS	Centre for Big Data Statistics
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCL	Co-creatielab
CdK	Commissaris van de Koning
CEF	Connecting Europe Facility
CHILL	Chemelot Innovation and Learning Labs
CHV	Campus Heerlen Huisvesting B.V.
CIP	Chemelot Industrial Park
CIV	Centre voor Innovatief Vakmanschap
CM&D BV	Campus Heerlen Management & Development B.V.
COE	Centres of Expertise
COM	Communicatie
CRF	Chemelot Research Facilities
CVGV	Campus Vastgoed Greenport Venlo

D

DB	Dagelijks Bestuur
DCGV	Development Company Greenport Venlo
DDC	Digital Deconstruction
DDI	Digitalisering Documentaire Informatievoorziening
DFW	Dutch Food Week
DHZ	Deltaplan Hoge zandgronden Zuid Nederland
DMO	Destinatiemarketing
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DRIS	Dynamisch Reizigers Informatie Systeem
DSM	Dutch State Mines
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DSO-LV	Digitaal Stelsel Omgevingswet – landelijke voorziening
DU	Doeluitkering
DU	Decentralisatie Uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E

EAL	Educatieve Agenda Limburg
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
ECRN	European Chemical Regions Network
EDB	Economic Development Board
EDE	Expertisecentrum "Digital Economy"
EGTC	European Grouping of Territorial Cooperation
EGTS	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EIB	Europese Investeringsbank
EIB	Economisch Instituut voor de Bouw
ELENA	European Local Energy Assistance
EMR	Euregio Maas-Rijn
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie
ENCI	Eerste Nederlandse Cement Industrie
ERAC	European and Regional Affairs Consultants
ERMN	Euregio Rijn-Maas-Noord
ERW	Euregio Rijn Waal
ESZL	Economische Samenwerking Zuid-Limburg
ET	Einstein Telescope
EU	Europese Unie
EV	Eigen Vermogen
EZ	Economische Zaken
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

F

FEB	Financiën, Economische zaken en Bestuur
FFFL	Fast Forward Leadership Programma
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
FISS	Financieel Instrumentarium Sturing en Samenwerking
FME	Feature Manipulation Engine

G

GBT	Gezonde Basisschool van de Toekomst
GGOR	Gewenst Grond- en OpperMaktewaterregime
GIP	Grensinfopunt
GM	Gemeente Maastricht
GOMV	Gebiedsontwikkeling Maastricht/Meerssen/Valkenburg
GOW	Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitatie
GROS	Grensoverschrijdende Samenwerking
GS	Gedeputeerde Staten

H

HBO	Hoger beroepsonderwijs
HbR	Havenbedrijf Rotterdam
HCA	Human Capital Agenda
HDIL	Health Data Innovation Lab
HEFI	Healthy Eating and Food Innovation
HNP	Huis van de Nederlandse Provincies
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
Hrm	Human Resource Management
Hswi	Hoofdspoorweginfrastructuur
HvdS	Huis voor de Sport
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma

I

I&M	Infrastructuur en Milieu
I&W	Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat
IBA	Internationale Bau Ausstellung
IBP	Interbestuurlijk Programma
IBP	Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IC	Intercity
IHK	Industrie und Handelskammer
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen
ILW	Integrale Limburgse Wateraanpak
INEA	Innovation and Networks Executive Agency
InSciTe	Institute for Science & Technology
IP	Industrial Park
IPO	Interprovinciaal overleg
IPS	Industriepark Swentibold
IRM	Integraal Rivier Management
IRP	Investor Relations Programma
IRR	Internal Rate of Return
IT	Interbestuurlijk Toezicht
ITEM	Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility
ITR	Investeringsprogramma Toerisme & Recreatie
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
iVRI's	intelligente Verkeersregelininstallaties

J

JIP	Jaarlijks Investeringsprogramma
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht

K

KLC	Kwaliteitsimpuls Limburgse Centra
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KPI	Kritieke prestatie-indicatoren
KRW	Kader Richtlijn Water
KvK	Kamer van Koophandel
kWh	kilowattuur

L

LAD	Limburgse Archeologiedag
LAGV	Landbouw Agrofood Greenport Venlo
LBDF	Limburg Business Development Fonds
LDAVM	Land Development AviationValley Maastricht
LEF	Limburgse Energie Fonds
LEKTA	Limburgse Energie en Klimaat Transitie Aanpak
LHB	Limburgse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen
LIME	Limburg Meet
LINK	Limburg Investeert in Kenniseconomie
LIOF	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering
LIVES	Litter Free Rivers and Streams
LIWA	Limburgse Integrale Wateraanpak
LIWA	Limburgse Integrale Watersysteem Analyse
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LLTL	Limburgse Land- en Tuinbouw Loont
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOI	Letter of Intent
LOOT	Landelijke Organisatie Onderwijs en Topsport
LSBMHC	Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
LVL	Limburgs Verkeersveiligheids Label
LWA	Limburg Werkt Akkoord
LWM	Limburgse Woningmarkt
LWV	Limburgse Werkgevers Vereniging

M

M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAA	Maastricht Aachen Airport
MAABI	Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur
MaaS	Mobility as a Service
MAHHL	Maastricht, Aachen, Hasselt, Heerlen, Luik
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MCB	Maastricht Convention Bureau
MD	Management Development
MD	Mobiliteit en Duurzaamheid
MECC	Maastricht Expositie & Congres Centrum
MED	Maastricht Europe Days
MER	Milieu-effectrapportage
MEZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
MHC	Maastricht Health Campus
MIM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
MIP	Meerjareninvesteringsplan
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	MKB-Innovatiestimulering-Topsectoren
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
MKBA	Maatschappelijke Kosten Baten Analyse
MKB-L	Midden- en Klein Bedrijf - Leningenfonds
MLNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MO	Medewerkersontwikkeling
MOB	Mobiliteit

MRB Motorrijtuigenbelasting
MUMC Maastricht Universitair Medisch Centrum
MW MegaWatt

N

N2000 Natura 2000
NaLi Natuurrijk Limburg Zuid
NB-wet Natuurbeschermingswet
NDW Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NEDAB Niet economische diensten van algemeen belang
NKE Nationale Klimaat- en Energieakkoord
NLP Nieuw Limburgs Peil
NLZL Nationaal Landschap Zuid-Limburg
NMBS Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NNN Nationaal Natuur Netwerk
NNP Natte Natuurparels
NOVI Nationale omgevingsvisie
NP Nationale Parken
NRW Nordrhein Westfalen
NS Nederlandse Spoorwegen
NSL Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSW Natuurschoon Wet
NV Naamloze Vennootschap
NVR Nahverkehr Rheinland
NWB Nederlandse Waterschapsbank
NWO Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

O

OCW Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OGV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
OL Ondernemend Limburg
OM Openbaar Ministerie
ON Odrachtnemer
OOM Ontwikkelfonds voor de Metaalbewerking
OP-Zuid Operationeel Programma - Zuid-Nederland
OR Ondernemingsraad
OTB Ontwerp Tracebesluit
OU Open Universiteit
OV Openbaar Vervoer
OVL Omgevingsverordening Limburg
OW Ontgrondingenwet
OWL OnderwijsWerkplaats Limburg
OWN Onderliggend Wegennet

P

PA	Public Affairs
PAPL	Public Affairs Platform Limburg
PAS	Programmatiese Aanpak Stikstof
PES	Provinciale Energie Strategie
P&C	Planning en Control
P&F	Participaties & Financiering
P&O	Personeel en Organisatie
PFAS	Poly- en Perfluoralkylstoffen
PIO	Platteland in Ontwikkeling
PIP	Provinciaal Inpassingsplan
PIT	Privacy- en Informatiebeveiligingsteam
PL	Provincie Limburg
PMPC's	Product Markt Partner Combinaties
PO	Primair Onderwijs
POB	Persoonlijk Ontwikkel Budget
PoC	Proof-of-Concept fonds
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PoP	Proof-of-Principle fonds
POVI	Provinciale Omgevingsvisie
PPA	Plan Public Affairs
PPS	Publiek Private Samenwerking
PROOF	Ontwikkelplatform Aangepaste Voeding
PS	Provinciale Staten
PSN	ProjectSubsidie Natuur

Q

QCP	Quality Circular Polymers
-----	---------------------------

R

R&D	Research and Development
RBML	Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens
RBV	Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
REBIS	Regionaal economisch bedrijventerreinen-informatiesysteem
REC	Regionale Energietransitie Convenanten
RES	Regionale Energie Strategieën
RES	Renewable Energy Systems
RES NML	Regionale Energie strategieën Noord-Midden-Limburg
RES ZL	Regionale Energie strategieën Zuid-Limburg
RGV	Railterminal Greenport Venlo
RHCL	Regionaal Historisch Centrum Limburg
RIC	Retail Innovation Center
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
RIF	Forschungsinstitute für Rationalisierung
RIS	Regionale Innovatie Strategie
RIVM	Rijksdienst voor Volksgezondheid en Milieu
RNW	RouteNetWerk
RO	Ruimtelijke Ordening
ROR	Richtlijn Overstromingsrisico's
ROVL	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg
RPMV	Rivierpark Maasvallei

RUD	Regionale Uitvoerings Diensten
RUDDO	Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden
RUD-ZL	Regionale Uitvoerings Diensten Zuid Limburg
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RvR	Ruimte voor Ruimte
RvS	Raad van State
RvT	Raad van Toezicht
RVWN	Regionaal Verbindend Wegen Net
RWS	Rijkswaterstaat
RWTH	Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule
RZ	Richting Zuid

S

SAL	Sociale Agenda Limburg
SBSSC	Service & Brightlands Smart Service Campus
SCB	Systeemgericht Contract Beheer
SCRZ	Stedelijke Cultuurregio Zuid
SFR	Snelfietsroute
SGA	Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling
SHL	Spoorverdubbeling Heerlen Landgraaf
SIBL	Strategisch Informatiebeleid Limburg
SIFR	Smart Industry Fieldlab Robotics
SILG	Subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied
SIS	Sturing in Samenwerking
SiSa	Single information Single audit
SKB	Schatkistbankieren
SKNL	Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
SLIM	Stichting Life Incubator Maastricht
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden
SMOL	Stichting Samenwerkende Maatschappelijke Organisaties Limburg
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPA	Strategische Public Affairs
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return On Investment
SSC	Smart Services Campus
SSSIL	Samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg
STRONG	Structuurvisie Ondergrond
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVNL	Natuur- en Landschapsbeheer
SWUNG	SamenWerking in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid

T

TB	Tracebesluit
TBO	Terrein Beherende Organisatie
TEN-T	Trans Europese Transport Netwerken
TLW	Transitiefonds Limburgse Woningmarkt
TMH	Tram Maastricht Hasselt
TN	Trajectnota
TN/MER	Trajectnota/Milieueffectrapportage
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
TPN	Trade Port Noord
TSL	Topsport Limburg
TT	Topsport Talentschool

U

UCV	University College Venlo
u/g	uitgeleend geld
UM	Universiteit Maastricht
Uneto-VNI	Techniek Nederland
UP	Uitvoeringsprogramma
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

VDL	Van der Leegte
VHR	Vogel Habitat Richtlijn
VHT	Verkeershandhavingsteam
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
Vpb	Wet op de vennootschapsbelasting
VR	Virtueel Reality
VRR	Verkehrsbund Rhein Ruhr
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVM	Verkeers- en Vervoersmanagement
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VWO	Veilige Wieler Omgeving

W

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WARH	Wet Algemene Regels Herindeling
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
WHVBZ	Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden
WL	Waterschap Limburg
WM	Wet Milieubeheer
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
Wnb	Wet natuurbescherming
WNRA	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren

Wnt	Wet Normering Topinkomens
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WO	Wetenschappelijk onderwijs
WPM	Waterschap Peel en Maasvallei
WRO	Wet ruimtelijke ordening
WRO	Waterschap Roer en Overmaas
WVP	Wet Verbetering Poortwachter
WW	Waterwet

Y

YET	Young European Talent-event
-----	-----------------------------

Z

ZBO	Zelfstandige Bestuursorganen
ZL	Zuid-Limburg
ZLSM	Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij
ZWL	Zo Werkt Limburg
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen

Bijlage 3: De bestuurlijke intenties vastgoed in verband met waardering op de provinciale balans

Op basis van de Jaarstukken 2016 zijn de bestuurlijke intenties vastgesteld met betrekking tot de waardering van provinciaal vastgoed (PS d.d.30-6-2017). Onderstaand vastgoed is gekocht of ontwikkeld met een maatschappelijke intentie en in de regel bedoeld om duurzaam te exploiteren. Bij dit besluit is vermeld dat deze uitgangspunten in principe van kracht zijn, tenzij er nieuwe besluitvorming plaatsvindt over vastgoed.

A	In erfpacht uitgegeven gronden	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Leeuwbrouwerij Valkenburg	Maatschappelijk	ja	Nee
2	Tuinbouwgebied Siberië	Maatschappelijk	ja	Nee
3	Tradeport Noord/Heylen	Maatschappelijk	ja	Nee
4	Andeno	Maatschappelijk	Ja	Nee
5	Haven Wanssum	Maatschappelijk	Ja	Nee
6	Watersley	Maatschappelijk	Ja	Nee

B	Materiële vaste activa economisch nut	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Gouvernement	Maatschappelijk	ja	Nee
2	Groot Buggenum	Maatschappelijk	ja	Nee
3	Maastricht Aachen Airport	Maatschappelijk	ja	Nee
4	Musea	Maatschappelijk	ja	Nee
5	Station Simpelveld	Maatschappelijk	ja	Nee
6	Burgemeesterswoning Venlo	Maatschappelijk	ja	Nee
7	Steunpunten provinciale wegen	Maatschappelijk	ja	Nee

C	Materiële vaste activa maatschappelijk nut	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Grondverwerving verbreding A2	Maatschappelijk	ja	Nee
2	Gronden Ooijen Wanssum	PM	PM	PM

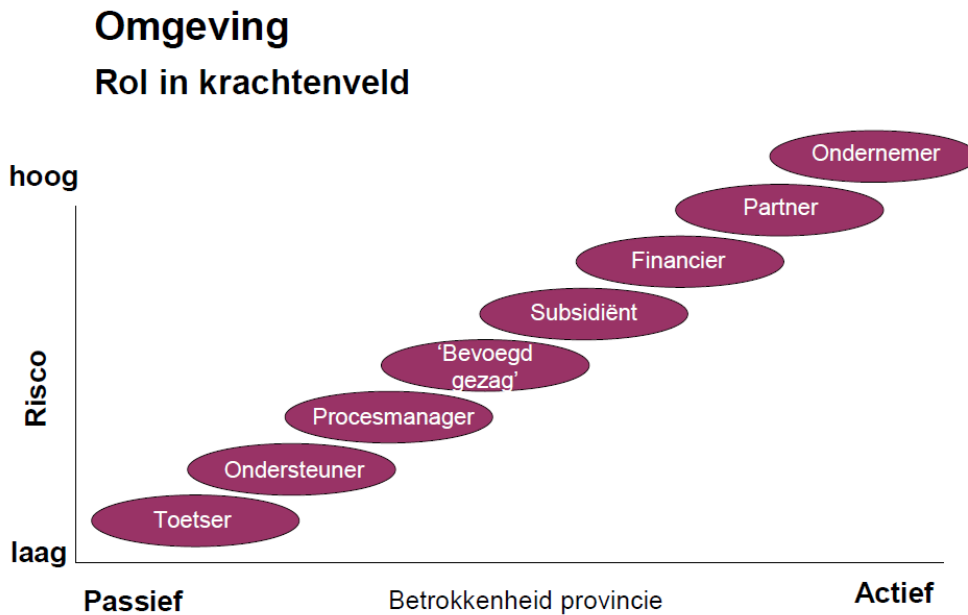
Ad B7: Het voornemen is om de burgemeesterswoning te Venlo te verkopen. Besluitvorming hierover is in voorbereiding. De zittende huurder kan nog tot minimaal het einde van het jaar het gehuurde gebruiken.

Ad C2: Voor wat betreft de waardering van de gronden van Ooijen-Wanssum wordt verwezen naar de Jaarrekening, onderdeel 6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Bijlage 4: Rollen provincie

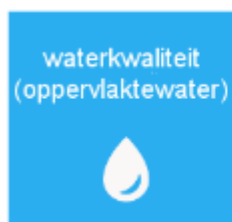
De rol van de Provincie in het externe krachtenveld

De rol van de Provincie in een project, proces of programma is erg divers. In dit schema wordt de mogelijke rol van de Provincie in projecten geschetst:

Dit schema is uiteraard niet volledig en kan met een beetje creativiteit worden aangevuld: denk maar aan de rol die de Provincie bijvoorbeeld kan vervullen voor het op de agenda zetten van maatschappelijke vraagstukken. Het gaat erom dat de Provincie zich bewust is van haar rol, daar helderheid over verschaft en het gedrag aanpast aan zijn rol. De inhoudelijke opgave van de Provincie wordt in hoge mate bepaald door de positie die zij inneemt. Deze positie kan overigens per fase verschillen.

Bijlage 5: Benchmark dashboard BBV¹⁰

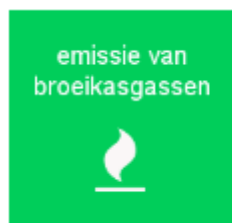
% oppervlaktewateren 'goed'	
2018	
Limburg	0,00%
Nederland	0,00%

Waterkwaliteit (oppervlaktewater) (product 3.6.1. Water)

De ecologische toestand van oppervlaktewateren is beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water. De cijfers geven het percentage oppervlaktewateren weer waarvan de waterkwaliteit de beoordeling 'goed' heeft gekregen.

Weergegeven zijn de cijfers van alle oppervlaktewateren die in het beheer van de verschillende waterschappen zijn. Het gebied van een waterschap kan provincie overstijgend zijn. De cijfers van een waterschap die in twee provincies ligt worden in beide provinciecijfers opgenomen. Bijvoorbeeld: De wateroppervlaktebeoordelingen van waterschap Noorderzijlvest worden bij zowel Drenthe als Friesland opgeteld.

Beoordelingen van oppervlaktewateren in het beheer van Rijkswaterstaat zijn niet weergegeven.

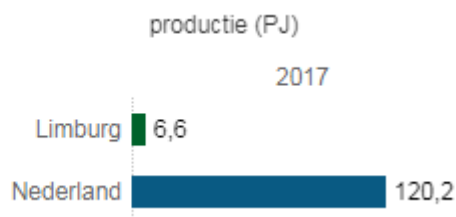

CO2-uitstoot (ton)	
2017	
Limburg	11.726.800
Nederland	

Emissie van broeikasgassen (product 3.7.3. Uitvoering milieu)

De emissie van broeikasgassen wordt uitgedrukt in uitstoot van CO₂. De CO₂-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m³ gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiedrager. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

¹⁰ Dashboard BBV-indicatoren. (z.j.). Geraadpleegd op 9 april 2020, webpagina:
<http://www.waarstaatjeprovincie.nl/Paginas/BBV/Benchmark-dashboard-BBV.aspx>

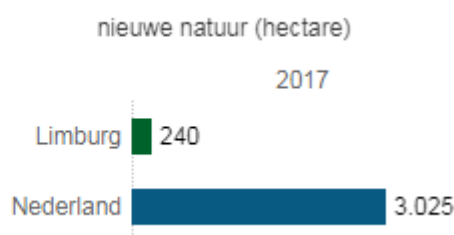

Hernieuwbare energie (product 3.7.1. Asbest en energie)

De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels, de top down-methode, omdat voor de bottom upmethode onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Alleen voor Hernieuwbare Energie uit stortgas, geothermie en meestook van biomassa in elektriciteitscentrales zijn bottom-up gegevens beschikbaar. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de Hernieuwbare Energie-opties tot schattingen. De Klimaatmonitor bevat jaarlijks 88 tot 90 % van de Nederlandse Hernieuwbare Energie. In veel gemeenten zal het percentage hoger zijn, omdat de missende 10-12 % zich concentreert in enkele gemeenten of op de Noordzee, waar een significant deel van de Nederlandse windproductie plaatsvindt.

Alleen voor Hernieuwbare Energie uit Stortgas zijn bottom-up gegevens beschikbaar. De gegevens zijn dus niet via een verdeelsleutel tot stand gekomen, maar daadwerkelijk gemeten.

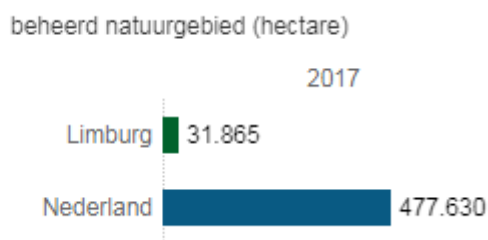
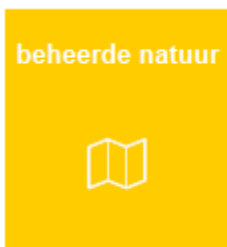
Bron: Klimaatmonitor; bewerking: Tympaan

Ontwikkelde nieuwe natuur (product 3.8.1. Natuur)

Dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur in hectare. Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht.

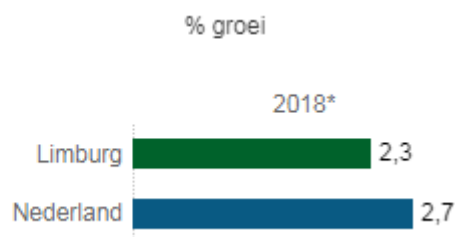
De cijfers zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportages Natuur (publicatie IPO/BIJ12). De Provincies zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het natuurbeleid en het Natuurnetwerk Nederland (exclusief Rijkswateren). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omliggende agrarisch gebied.

Beheerde natuur (product 3.8.1. Natuur)

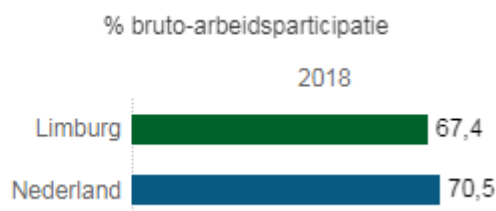
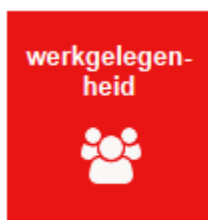
Dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt in beheer met contract en zonder contract. Bij beheer met contract is er een beheercontract vallend onder het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) of een voorloper van SNL. Bij natuurbeheer zonder contract betreft het gebieden vallend onder de Natuurschoonwet (NSW), waterleidingmaatschappijen, defensie, TBO's, RWS, gemeentes, natuureigenaren die entree heffen, particulieren die hun gebied niet openstellen.

De cijfers zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportages Natuur. De Provincies zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het natuurbeleid en het Natuurnetwerk Nederland (exclusief Rijkswateren). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

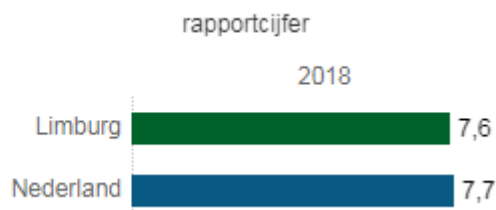
Bruto regionaal product (bbp) (product 1.1.2. Acquisitie en LIOF)

Dit betreft het bruto binnenlands product (tegen marktprijzen) in de Provincie, een maat voor de omvang van de economie. De verandering van het volume van het brp in een bepaalde tijdsperiode is een maat voor de groei (of krimp) van de economie. Het bruto regionaal product tegen marktprijzen is het eindresultaat van de productieve activiteiten van ingezeten productie-eenheden.

Bruto-arbeidsparticipatie (product 1.3.1. Arbeidsmarkt)

Werkgelegenheid wordt hier uitgedrukt in het percentage bruto-arbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de totale bevolking van 15-75 jaar.

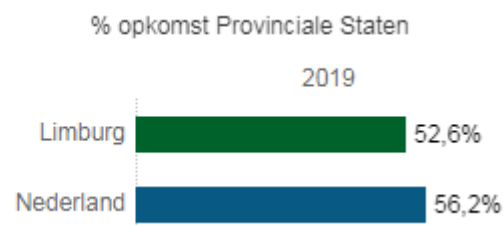
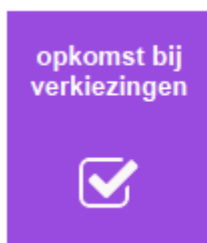
Waardering openbaar vervoer (product 3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management)

Dit betreft het gemiddelde waarderingscijfer (algemene oordeel) voor het regionaal openbaar vervoer per Provincie weergegeven. Dit cijfer is gebaseerd op de OV-Klantenbarometer: een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van reizigers in het stads- en streekvervoer. De weergegeven cijfers hebben betrekking op de vervoersgebieden, waarvoor de Provincie de concessie heeft afgegeven. De vervoersgebieden van de metropoolregio's blijven dus buiten beschouwing.

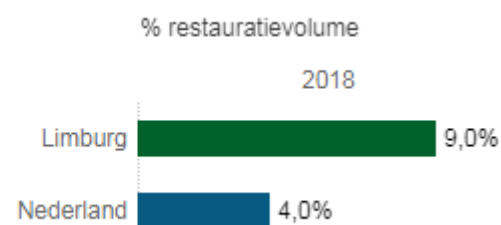

Preventief financieel toezicht (product 4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën)

Gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet meer structureel en reëel sluitende begroting bij een gemeente.

Opkomst bij verkiezingen (product 4.4.1. Provinciale Staten en Griffie)

Restauratie volume (product 2.2.3. Monumenten)

Er is op dit moment geen verdere informatie beschikbaar.

Bijlage 6: Doorwerking naar begroting 2020 e.v.

6.1. Samenvatting voorstellen

Het totaal van de overboekingsvoorstellen bedraagt per saldo (lasten – baten) € 39,09 mln. Van dit bedrag komt € 26,1 mln. ten laste van het resultaat 2019 en wordt overgeboekt naar begroting 2020. Dit betreft financieel-technische aanpassingen van de fasering van de uitgaven. De resterende overboekingen komen voor € 12,95 mln. ten laste van bestemmingsreserves. In de onderstaande tabel is dit gespecificeerd.

	Begroting 2020	Meerjarenraming			Totaal
		2021	2022	2023	
Totaal lasten over te boeken naar 2020 e.v.	49.024	1.185	5.094	900	56.203
Totaal baten over te boeken naar 2020 e.v.	17.110	0	0	0	17.110
Totaal lasten minus baten	31.914	1.185	5.094	900	39.093
Resultaat Jaarrekening 2019 (algemene reserve)	22.368	885	2.294	600	26.147
Immunisatiereserve	464	0	0	0	464
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	8.533	0	2.500	0	11.033
Bestemmingsreserve ZLSM	115	0	0	0	115
Reserve Stikstof & Natura 2000	2.181	0	0	0	2.181
Reserve Natuur	170	0	0	0	170
Reserve aandelentransactie LIOF	262	0	0	0	262
Bestemmingsreserve NEDAB	200	0	0	0	200
Risicoreserve grondexploitatie	36	0	0	0	36
Reserve Transitiefonds	20	0	0	0	20
Bruteringsreserve VDL Nedcar	-2.735	0	0	0	-2.735
Risicoreserve Financieel instrumentarium SiS	300	300	300	300	1.200
Totaal dekking	31.914	1.185	5.094	900	39.093
Overboeking via het resultaat 2019 naar begroting 2020	26.147				

De overboekingsvoorstellen die zijn opgenomen, voldoen aan de criteria conform de Financiële spelregels Statenperiode 2019-2023 (Programmabegroting 2020, PS 8-11-2019).

“Budgetten worden in beginsel niet naar een volgend begrotingsjaar ‘doorgeschoven’ tenzij:

- er een PS-/GS-verplichting schriftelijk en termijngebonden aan ten grondslag ligt of,
- het doorschuiven noodzakelijk is ter afronding van een door PS of GS in het lopende jaar genomen besluit (uitvoering is dus wel al gestart of aantoonbaar voorbereid).

Het doorschuiven van budgetten is dan ook geen vanzelfsprekendheid en elk voorstel zal expliciet door het college besloten worden. De zaken die worden ‘doorgeschoven’ zullen worden verzameld en aan PS worden aangeboden ter besluitvorming bij de jaarstukken.”

In de volgende tabel is een gerubriceerd overzicht van alle overboekingsvoorstellen opgenomen.

Rubricering overboekingsvoorstellen naar begroting 202 e.v.

Begrotingswijziging				GS-	Meerjarige	Subsidie	Personeel
NR	Product	Datum GS-besluit	Omschrijving	besluit	projecten of verplichtingen	regelingen	gerelateerde lasten
101	3.4.4	17-12-2019	Overboeking procesmiddelen Buitengoed Geul en Maas	X			
102	1.1.3	10-12-2019	MKB-Lab	X			
103	1.2.4	7-1-2020	Vaststelling subsidie project BISS	X			
104	3.7.11	7-1-2020	Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen	X			
109	3.7.11	14-4-2020	Fasering uitgaven bestuursdwang Werens		X		
110	3.7.11	14-4-2020	Fasering uitgaven voormalig Bela Biogas BV		X		
112	3.4.4	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Buitengoed Geul en Maas		X		
114	3.1.1	14-4-2020	Fasering uitgaven subsidieregels De Wensbus			X	
115	3.1.1	14-4-2020	Fasering uitgaven ontwikkelingen stationsomgevingen		X		
116	3.2.1	14-4-2020	Fasering uitgaven Rotonde Museumplein-station		X		
117	3.2.1	14-4-2020	Fasering uitgaven Smartway regio A67/A2		X		
118	3.2.2	14-4-2020	Fasering uitgaven projecten provinciaal fietsbeleid		X		
119	3.7.4	14-4-2020	Fasering uitgaven bestuursdwang Edelchemie		X		
120	3.2.2	14-4-2020	Fasering uitgaven regionale fietsverbinding van Geul naar Geleenbeek		X		
121	3.2.2	14-4-2020	Fasering uitgaven project Leisure Lane		X		
122	3.2.3	10-12-2019	Uitvoering motie 2526 inzake budget verkeerseducatie	X			
123	3.2.8	14-4-2020	Fasering uitgaven voorbereidingskosten Randweg N266		X		
124	2.1.1	21-1-2020	Project Johan Cruijff Court Weert	X			
125	2.1.1	14-4-2020	Fasering uitgaven Sociale Innovatie		X		
128	3.7.5	14-4-2020	Fasering uitgaven Mijwaterschade		X		
129	3.4.2	14-4-2020	Fasering uitgaven aanpak winkelleegstand		X		
130	3.3.1	14-4-2020	Fasering budgetten product 'Wonen'		X		
131	3.7.2	14-4-2020	Fasering budgetten Circulaire economie		X		
133	div	14-4-2020	Landschapsfonds en Interreg Europe Wildlife Economy		X		
134	3.8.1	14-4-2020	Fasering budgetten product Natuur		X	X	
135	3.6.1	14-4-2020	Fasering budgetten product Water		X		
136	3.1.2	14-4-2020	Fasering budgetten ZLSM		X		
137	3.1.2	14-4-2020	Fasering uitgaven Station Maastricht Noord fase II		X		
138	3.1.1	14-4-2020	Fasering uitgaven Interreg V project EMR Connect		X		
139	3.2.4	14-4-2020	Fasering uitgaven uitbreiding Bargeterminal Venlo		X		
140	3.1.2	14-4-2020	Fasering uitgaven afrekening onderzoek Ten-T Intercity verbindingen		X		
141	4.3.5	14-4-2020	Invulling bezuinigingstaakstelling rijks- en veiligheidstaken CdK		X		
142	4.1.9	14-4-2020	Fasering uitgaven Herdenking van 75 jaar bevrijding		X		
143	4.3.5	14-4-2020	Invulling bezuinigingstaakstelling budget Ondernemingsraad				X
144	4.1.2	21-1-2020	Bestuurlijke organisatie	X			
145	3.2.4	14-4-2020	Fasering uitgaven Emplacement Zuidelijke Spooransluiting Chemelot		X		
147	2.2.2	14-4-2020	Fasering budgetten product Erfgoed		X	X	
148	2.2.3	14-4-2020	Fasering budgetten product Monumenten		X	X	
149	2.1.2	14-4-2020	Fasering budget Actieplan Veiligheid		X		
150	1.1.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen vernieuwing economisch kader		X		
151	1.1.2	14-4-2020	Fasering middelen acquisitie		X		
152	1.1.2	14-4-2020	Fasering middelen Einstein Telescoop		X		
153	1.1.2	14-4-2020	Fasering project Internationalisering en Euregio		X		
154	1.1.4	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Brightlands Coördinatie en tussenmeting Kennis-As		X		
155	1.1.4	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Kennis-As Brightlands		X		
156	1.1.5	14-4-2020	Fasering vergoeding NEDAB kosten luchthaven MAA		X		
157	1.1.5	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Aviation Valley en omgevingsmanagement		X		
158	1.1.5	14-4-2020	Fasering procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA		X		
159	1.2.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Brightlands Chemelot Campus		X		
160	1.2.1	14-4-2020	Fasering Interregproject Europe S3Chem		X		
161	1.2.2	14-4-2020	Fasering project Medtech4Europe		X		
162	1.2.2	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Brightlands Maastricht Health Campus		X		
163	1.2.2	14-4-2020	Fasering procesmiddelen GO Brightlands Maastricht Health Campus		X		
164	1.2.3	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Brightlands Greenport Venlo Campus		X		
165	1.2.8	14-4-2020	Fasering Interregproject Europe Regions4Food		X		
166	1.2.8	14-4-2020	Fasering procesmiddelen opstellen beleidskader innovatieve landbouw		X		
167	1.2.7	14-4-2020	Fasering Destinatiemarketing strategie één Limburg		X		
168	1.2.7	14-4-2020	Fasering procesmiddelen kader Toerisme en Recreatie		X		
169	1.3.2	14-4-2020	Fasering subsidieregeling Euregioonaal Onderwijs			X	
170	1.3.1	14-4-2020	Fasering uitvoeringsstrategie Aanvalsplan Zo Werkt Limburg		X		
171	1.3.1	14-4-2020	Fasering ketenaanpak Integratie Vluchtelingen		X		
172	2.1.1	14-4-2020	Fasering intensivering aanpak laaggeletterdheid		X		

Begrotingswijziging				GS- besluit	Meerjarige projecten of verplichtingen	Subsidie regelingen	Personeel gerelateerde lasten
NR	Product	Datum GS-besluit	Omschrijving				
173	2.1.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen sociale agenda		X		
174	1.2.8	14-4-2020	Fasering POP3-middelen Landbouw			X	
175	2.4.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Bestuursakkoord Venlo		X		
176	2.4.1	14-4-2020	Fasering bijdrage Maastricht t.b.v. renovatie MECC en stedelijk convenant		X		
177	2.4.3	14-4-2020	Fasering proces- en projectkosten IBA Parkstad		X		
178	1.2.6	14-4-2020	Fasering procesmiddelen Chemelot 2025		X		
179	3.4.3	14-4-2020	Afspraken inzake financiële afwikkeling Buitenring Parkstad		X		
180	3.4.7	14-4-2020	Fasering bijdrage Marsna Paper Meerssen		X		
182	1.2.8	14-4-2020	Fasering verplichtingen product Landbouw		X		
183	4.4.1	14-4-2020	Fasering budgetten Provinciale Staten en Griffie		X		
184	4.1.2	14-4-2020	Fasering uitgaven Investeringsagenda gemeente Beekdaelen		X		
189	1.2.8	4-2-2020	Personele inzet Uitvoeringsagenda Vitale Veehouderij	X			
190	1.3.2	4-2-2020	Fasering subsidie Stichting Movare t.b.v. Gezonde Basisschool van de Toekomst	X			
191	1.3.2	4-2-2020	Fasering bijdrage HAS Hogeschool Venlo	X			
192	1.2.3	4-2-2020	Fasering subsidie BCGV t.b.v. project Dutch Food Week	X			
193	2.1.1	4-2-2020	Subsidie Rieu Estafette Fonds/Jeugdfonds Cultuur	X			
194	2.1.1	4-2-2020	Subsidie project 'Personen met verward gedrag'	X			
195	1.2.3	4-2-2020	Fasering subsidie BCGV voor project Seed Solutions	X			
196	3.3.1	14-4-2020	Fasering uitvoeringskosten transitie Limburgse woningmarkt		X		
197	2.2.1	14-4-2020	Fasering budgetten product Cultuur	X	X	X	
198	2.2.4	14-4-2020	Fasering budgetten product Archeologie		X		
199	3.7.1	14-4-2020	Fasering uitgaven procesmiddelen Energie		X		
200	3.7.1	14-4-2020	Fasering uitgaven ELENA-bijdrage Duurzaam Thuis		X		
201	3.7.1	14-4-2020	Fasering uitgaven opstellen Provinciale Energiestrategie		X		
203	1.1.1	14-4-2020	Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering			X	
204	1.1.3	14-4-2020	Fasering budget product MKB		X		
205	1.2.8	14-4-2020	Fasering uitgaven LLTL2		X		
206	2.1.1	11-2-2020	Motie 2474 HCA Energietransitie en duurzaamheid	X			
207	1.3.1	14-4-2020	Fasering uitgaven Sociale Agenda onderdeel Limburg Werkt Akkoord		X		
208	1.2.8	14-4-2020	Fasering POP3-PAS-subsidie			X	
209	1.1.5	14-4-2020	Fasering gemeentelijke bijdragen i.v.m. toekomst MAA		X		
210	2.1.1	11-4-2020	Fasering projecten Sociale Agenda	X			
212	2.1.1	14-4-2020	Fasering meerjarige investeringsagenda Beekdaelen		X		
213	1.3.1	14-4-2020	Afrekening EU-subsidie B-Solutions project diploma erkenning		X		
214	4.1.9	14-4-2020	Fasering uitgaven regiodeals en aanverwante zaken		X		
215	3.4.7	14-4-2020	Fasering grondtransacties gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar		X		
216	3.7.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen asbest en energie		X		
217	3.7.1	14-4-2020	Fasering uitgaven procesondersteuning RES		X		
221	2.3.1	14-4-2020	Fasering budgett bijzondere sportevenementen	X	X		
225	3.7.1	14-4-2020	Fasering procesmiddelen energie t.b.v. BANKA studio's Maastricht		X		
229	4.3.5	14-4-2020	Overboeking restant personeelsbudget 2019 naar 2020-2023				X
230	4.3.5	14-4-2020	Overboeking restant personeelsbudget ten gunste van generieke taakstelling				X
236	4.3.5	14-4-2020	Vrijval reserve culturele kansen t.b.v. invulling generieke taakstelling		X		
263	1.2.4	14-4-2020	Fasering stortingen risicoreserve SIS t.b.v. Smart Services Campus		X		
264	4.3.4	14-4-2020	Bestemming resultaat jaarrekening 2019	X			

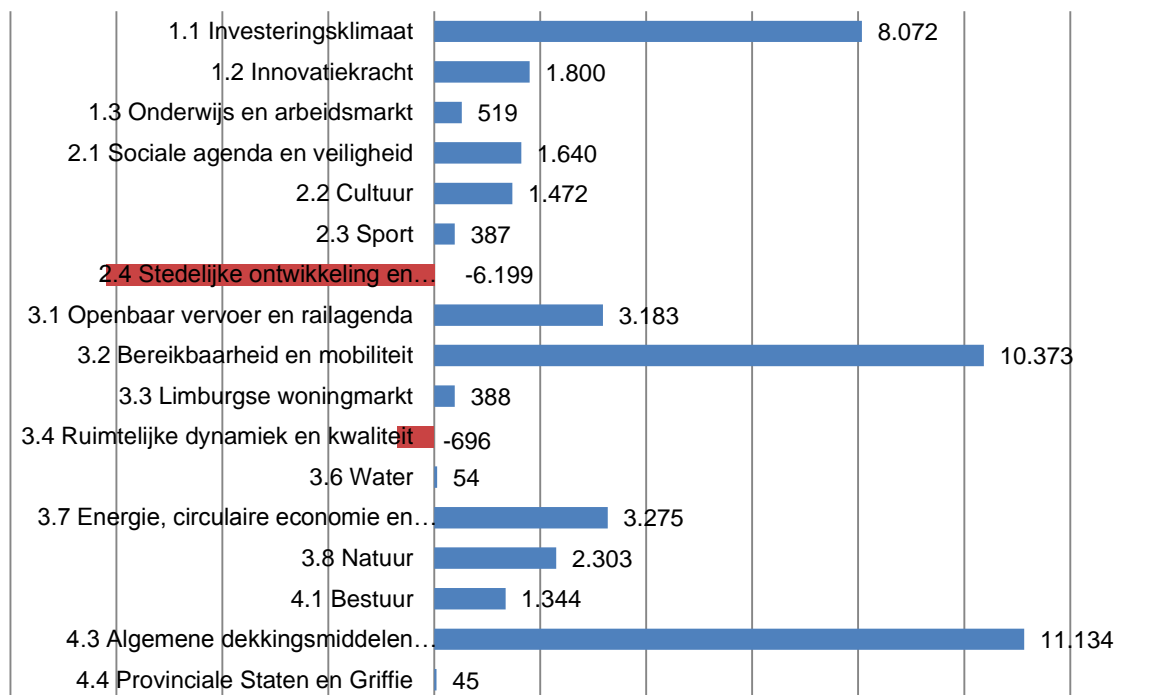
* De gebruikte nummering bij de voorstellen is een technische code voor de aansluiting met de provinciale financiële administratie.

Overboekingen per programma

Het merendeel van de overboekingsvoorstellen heeft betrekking op fasering van de uitgaven naar 2020 en volgende jaren. Op onderdelen is sprake van verrekening van budget 2020. In deze gevallen worden budgetoverschrijdingen ten lasten gebracht van de budgetten in de begroting 2020 (negatief overboekingsvoorstel).

In de grafiek is het saldo van baten en lasten van de overboekingsvoorstellen per programma weergegeven, vóór verrekening van reserves. Dit geeft een beeld van de grootste afwijkingen.

Bedragen in € x 1.000

De uitschieters in de grafiek hebben vooral betrekking op:

- Programma 1.1. Innovatiekracht: fasering van middelen voor projecten rondom o.a. Einstein Telescoop (€ 5 mln.), acquisitie en luchthaven MAA;
- Programma 2.4. Stedelijke ontwikkeling: € 6,85 mln. bijdrage aan gemeente Maastricht t.b.v. renovatie MECC en stedelijk convenant in 2019;
- Programma 3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit: projecten, welke onderdeel maken uit de door PS- vastgestelde mobiliteitskaders;
- Programma 4.3. Algemene dekkingsmiddelen: o.a. meerjarige reservering t.b.v. personele begroting en invulling van de generieke taakstelling.

De toelichtingen zijn verder in deze bijlage opgenomen.

De opzet van de presentatie is gelijk aan een reguliere afwijkingenrapportage.

1.1. Investeringsklimaat

€ x 1.000

1.1.1 Economische samenwerking	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
150 Fasering procesmiddelen vernieuwing economisch kader	150	0	0	0
203 Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering	539	0	0	0
Totaal lasten	689	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-689	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-689	0	0	0

Financiële toelichting

150. Fasering procesmiddelen vernieuwing economisch kader (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) is er een werkbudget van € 150.000 beschikbaar gesteld voor de invulling van het economisch kader, inclusief de kaderstelling voor het beleid ten aanzien van arbeidsmarkt en onderwijs. Voor de verdere uitwerking van dit economisch kader is dit werkbudget in 2020 benodigd en wordt derhalve overgeheveld naar 2020. De verwachting is dat het missiegedreven economisch kader medio 2020 ter vaststelling aan PS wordt aangeboden.

203. Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering (GS 14-04-2020)

Het voordelig saldo van de subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) bedraagt € 538.982 (€ 961.018 hogere lasten en € 1.500.000 hogere baten). Conform de samenwerkingsovereenkomst met het Rijk dienen deze middelen ingezet te worden voor de uitvoering van de MIT regeling zoals afgesproken in het convenant van 8-5-2015. Voorgesteld wordt om het voordelig saldo van € 538.982 over te hevelen naar 2020, zodat dit in 2020 afgehandeld respectievelijk voortgezet kan worden.

1.1.2 Acquisitie en LIOF	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2020	2021	2022
Lasten				
151 Fasering middelen acquisitie	791	0	0	0
152 Fasering middelen Einstein Telescoop	5.000	0	0	0
153 Fasering project Internationalisering en Euregio	688	0	0	0
Totaal lasten	6.479	0	0	0
Baten				
152 Fasering middelen Einstein Telescoop	1.000	0	0	0
Totaal baten	1.000	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-5.479	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
153 Reserve aandelentransactie LIOF	262	0	0	0
Saldo mutatie reserves	262	0	0	0
Resultaat	-5.217	0	0	0

Financiële toelichting

151. Fasering middelen acquisitie (GS 14-04-2020)

De resterende middelen in 2019 voor Acquisitie worden in 2020 ingezet voor een aantal investeringssubsidies/ leads die momenteel in voorbereiding zijn, maar waarvan de effectuering in 2020 zal plaatsvinden. Voorgesteld wordt om het restantbedrag van € 790.507 over te hevelen naar 2020.

152. Fasering middelen Einstein Telescoop (GS 14-04-2020)

Bij de begrotingsbehandeling van de Programmabegroting 2019 (PS 9-11-2018) is besloten om voor de subsidiering van de initiatieven van de Einstein Telescoop € 4 mln. beschikbaar te stellen. Daarnaast heeft de Provincie € 1.000.000 subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de Research en Development van de Pathfinder van de Einstein Telescoop zoals genoemd in de 1^e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-6-2019).

De provinciale subsidieverlening voor de oprichting van het 'Institute for Gravitation Research' (€ 500.000) en de inrichting van het R&D Fieldlab Etpathfinders (€ 4.500.000) van totaal € 5.000.000 was aanvankelijk voorzien in 2019. De genoemde voorwaarden in deze subsidiebeschikking dienen onder andere afgestemd te worden met het Ministerie van OCW. Gezien de langere voorbereidingstijd wordt het subsidie begin 2020 verleend. Voorgesteld wordt de hiervoor geormerkte middelen van € 5.000.000, inclusief de toegezegde bijdrage van € 1.000.000 over te hevelen naar 2020.

153. Fasering project Internationalisering en Euregio (GS 14-04-2020)

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de Provincie Limburg hebben, met het instemmen met het jaarplan LIOF 2019, afgesproken een tweetal additionele ambities van LIOF te ondersteunen zijnde de onderwerpen Euregio en Internationalisering, conform 1e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-6-2019). Het project Euregio wordt gefinancierd door het Ministerie van EZK en komt ten laste van de reserve aandelentransactie LIOF ad € 262.000. De totale bijdrage van € 688.000 wordt middels een subsidiebeschikking verleend aan N.V. LIOF. Deze subsidie wordt begin 2020 verleend. Derhalve worden de hiervoor gereserveerde middelen van € 688.000 inclusief de dekking vanuit de reserve aandelentransactie LIOF van € 262.000 overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

1.1.3 MKB	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
102 MKB-Lab	200	0	0	0
204 Fasering budget product MKB	35	0	0	0
Totaal lasten	235	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-235	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-235	0	0	0

Financiële toelichting

102. MKB-Lab (GS 10-12-2019)

GS hebben op 10-12-2019 ingestemd met een bijdrage van € 500.000 aan het MKB datalab voor een periode van 3 jaren (2020-2023) (conform mededeling portefeuillehouder d.d. 7-1-2020). Deze faciliteit, die in de Brightlands Smart Services Centre in Heerlen gehuisvest zal worden, moet het Limburgse MKB ondersteunen bij het benutten van de mogelijkheden die digitalisering en big data bieden. De bijdrage van 2020 ad. € 200.000 was aanvankelijk voorzien in de Programmabegroting 2019 en wordt derhalve overgeheveld naar 2020 om aan deze verplichting te kunnen voldoen.

204. Fasering budget product MKB (GS 14-04-2020)

Omdat de opdracht inzake evaluatie beleid voor maakindustrie en logistiek doorloopt naar 2020 en eind 2019 nog niet volledig afgerond is, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van totaal € 34.530 over te hevelen naar 2020, zodat in 2020 aan deze betaalverplichting voldaan kan worden.

€ x 1.000

1.1.4 Brightland Kennis/As	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
154 Fasering procesmiddelen Brightlands Coördinatie en tussenmeting Kennis-As	300	0	0	0
155 Fasering procesmiddelen Kennis-As Brightlands	30	0	0	0
Totaal lasten	330	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-330	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-330	0	0	0

Financiële toelichting

154. Fasering procesmiddelen Brightlands Coördinatie en Tussenmeting Kennis-As (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) zijn procesmiddelen beschikbaar gesteld voor de coördinatie van de Brightlands campussen ad € 150.000 en voor het uitvoeren van een tussenmeting van de impact-analyse Kennis-As (op programma-niveau) ad € 150.000. Omdat het proces en besluitvorming inzake de coördinatie doorloopt naar 2020 en de tussenmeting in 2020 is voorzien, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van totaal € 300.000 over te hevelen naar 2020.

155. Fasering procesmiddelen Kennis-As Brightlands (GS 14-04-2020)

De procesmiddelen Kennis-As zijn bijeen gebracht door de kennisinstellingen en Provincie Limburg als gezamenlijk werkbudget. De Provincie beheert dit gezamenlijk budget. Er resteren nog middelen in

2019, omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden niet voor het eind van het jaar zijn geëffectueerd. Daarnaast wensen de Kennis-As-partners het restantbudget beschikbaar te houden om in te zetten voor gezamenlijke activiteiten in de toekomst. Derhalve wordt het restant van € 30.236 overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

1.1.5 Maastricht Aachen Airport	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
156 Fasering vergoeding NEDAB kosten luchthaven MAA	1.200	0	0	0
157 Fasering procesmiddelen Aviation Valley en omgevingsmanagement	112	0	0	0
158 Fasering procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	27	0	0	0
209 Fasering gemeentelijke bijdragen i.v.m. toekomst MAA	1.200	0	0	0
Totaal lasten	2.539	0	0	0
Baten				
209 Fasering gemeentelijke bijdragen i.v.m. toekomst MAA	1.200	0	0	0
Totaal baten	1.200	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.339	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
156 Bestemmingsreserve NEDAB	200	0	0	0
Saldo mutatie reserves	200	0	0	0
Resultaat	-1.139	0	0	0

Financiële toelichting

156. Fasering vergoeding NEDAB kosten luchthaven MAA (GS 14-04-2020)

In de Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13-12-2019) hebben PS ingestemd met de extra bijdrage van € 100.000 per maand voor de periode januari 2019 t/m augustus 2023 vanwege de stijging van de vaste kosten van de zogenaamde Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB). De bijdrage over de periode 1-01-2019 t/m 31-12-2019 wordt in 2020 geëffectueerd en de hiervoor gereserveerde middelen van € 1.200.000 inclusief de dekking vanuit de bestemmingsreserve NEDAB € 200.000 worden derhalve overgeheveld naar 2020.

157. Fasering procesmiddelen Aviation Valley en omgevingsmanagement MAA (GS 14-04-2020)

In 2018 is de Provincie, samen met partners en stakeholders gestart met een proces om te komen tot een strategische ruimtelijke-economische toekomstvisie voor Aviation Valley met als doel bedrijven en werknemers aan dit gebied te binden conform Eindejaarsbijstelling 2018 (PS 14-12-2018). Deze procesmiddelen zijn bijeengebracht door de gemeenten Meerssen, Beek en Provincie Limburg. Er resteren nog middelen, omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden niet voor het eind van het jaar is geëffectueerd. Derhalve wordt voorgesteld om het restant van € 83.660 over te hevelen naar 2020.

Daarnaast zijn in de begroting 2019, conform de 1^e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-6-2019) procesmiddelen opgenomen voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van omgevingsmanagement, waaronder het organiseren van de dialooffase ten behoeve van de nieuwe aanvraag luchthavenbesluit en de opdrachtverlening van de omgevingsmanager. Aangezien de opdrachtverkenning voor de provinciale vertaling luchtvaartnota doorloopt naar 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen ad € 28.720 over te hevelen naar 2020. Dit is conform mededeling portefeuillehouder dd. 11-2-2020.

Middels deze wijziging wordt voorgesteld om totaal € 112.380 over te hevelen naar 2020.

158. Fasering procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA (GS 14-04-2020)

De procesmiddelen, gerelateerd aan de toekomst van Maastricht Aachen Airport zijn € 27.011 lager ten opzichte van de begroting. Deze middelen maken onderdeel uit van de businesscase voor MAA B&I B.V. voor de periode 2016-2026. Besloten is (GS 22-11-2016) dat deze aan MAA B&I B.V. na aftrek van de lopende verplichtingen zullen worden overgemaakt. Daarom wordt het restant van € 27.011 overgeheveld naar 2020.

209. Fasering gemeentelijke bijdragen i.v.m. toekomst MAA (GS 14-04-2020)

De nog te ontvangen bijdragen van de gemeente Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen van totaal € 1.200.000 is gereserveerd ten behoeve van de toekomst van MAA. Hiervan wordt € 1.000.000 ingezet voor de tenderregeling aanloopsteun luchtvaartmaatschappij Provincie Limburg (GS besluit van 19-12-2017). De overige bijdrage van € 400.000 dient nog aan MAA B&I B.V. uitbetaald te worden. Voorgesteld wordt om € 1.200.000 (lasten en baten) over te hevelen naar 2020. Zodat in 2020 aan deze verplichtingen voldaan kan worden.

1.2. Innovatiekracht

€ x 1.000

1.2.1 Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
159 Fasering procesmiddelen Brightlands Chemelot Campus	10	0	0	0
160 Fasering Interregproject Europe S3Chem	19	0	0	0
Totaal lasten	29	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-29	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-29	0	0	0

Financiële toelichting

159. Fasering procesmiddelen Brightlands Chemelot Campus (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) zijn er procesmiddelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van een aantal reviews op het gebied van vastgoedontwikkeling en governance. Een aantal reviews/opdrachten loopt door naar 2020 en wordt in 2020 geëffectueerd. Derhalve wordt voorgesteld om het restant van € 10.000 over te hevelen naar 2020.

160. Fasering Interregproject Europe-project S3Chem (GS 14-04-2020)

In de 2^e Afwijkingenrapportage 2016 (PS 4-11-2016) is ingestemd met de partnerovereenkomst Europese samenwerkingsproject chemie-regio's (S3Chem) Dit project heeft een looptijd van 6 jaar (2016-2021). Voorgesteld wordt de restant middelen 2019 van € 18.691 over te hevelen naar 2020.

€ x 1.000

1.2.2 Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
161 Fasering project Medtech4Europe	160	0	0	0
162 Fasering procesmiddelen Brightlands Maastricht Health Campus	10	0	0	0
163 Fasering procesmiddelen GO Brightlands Maastricht Health Campus	177	0	0	0
Totaal lasten	347	0	0	0
Baten				
161 Fasering project Medtech4Europe	118	0	0	0
Totaal baten	118	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-229	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-229	0	0	0

Financiële toelichting

161. Fasering Interregproject Medtech4Europe (GS 14-04-2020)

In de 2e Afwijkingenrapportage 2018 (PS 9-11-2018) is ingestemd met de deelname aan het Interreg Europe project "Medtech4Europe". Het project is gericht op kennisuitwisseling en intensieve samenwerking met 7 andere Europese regio's op het vlak van Medische Technologieën (MEDTECH), gerelateerd aan de Brightlands Maastricht Health Campus. Het project heeft een looptijd van juni 2018 tot en met november 2022. Voorgesteld wordt om het restant budget (€ 160.194 lasten en € 118.029 baten) over te hevelen naar 2020.

162. Fasering procesmiddelen Brightlands Maastricht Health Campus (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) is een werkbudget van € 10.000 voor onderzoek, advies, data en andere ondersteunende activiteiten beschikbaar gesteld. Omdat dit proces doorloopt naar 2020, wordt voorgesteld om deze procesmiddelen over te hevelen naar 2020.

163. Fasering procesmiddelen gebiedsontwikkeling Brightlands Maastricht Health Campus (GS 14-4-2020)

De bijdrage voor de gebiedsontwikkeling is op basis van afspraken in de koopovereenkomst fysieke impuls Brightlands Maastricht Health Campus 2016-2023 bijeen gebracht door partners (Universiteit Maastricht, Maastricht UMC+, gemeente Maastricht en Provincie Limburg). De Provincie is belast met het beheer van het procesbudget. De koopovereenkomst loopt tot en met 2023. Om aan de afspraken in de koopovereenkomst gekoppelde afspraken te kunnen voldoen, wordt het restant van € 176.917 overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

1.2.3 Brightlands Greenport Campus Venlo	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
164 Fasering procesmiddelen Brightlands Greenport Venlo Campus	60	0	0	0
192 Fasering subsidie BCGV t.b.v. project Dutch Food Week	48	0	0	0
195 Fasering subsidie BCGV voor project Seed Solutions	400	0	0	0
Totaal lasten	508	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-508	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
195 Immunisatiereserve	400	0	0	0
Saldo mutatie reserves	400	0	0	0
Resultaat	-108	0	0	0

Financiële toelichting

164. Fasering procesmiddelen Brightlands Greenport Venlo Campus (GS 14-04-2020)

Voor de uitvoering van het onderzoek governance Brightlands Greenport Venlo Campus zijn in 2019 € 35.000 gereserveerd. De uitvoering van deze onderzoeken vindt in 2020 plaats. Derhalve wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van € 35.000 over te hevelen naar 2020. Daarnaast is het onderzoek ten behoeve van het project PC Fruit eind 2019 nog niet volledig afgerond en doorloopt naar 2020. Voorgesteld wordt om de hiervoor gereserveerde middelen van € 25.000 over te hevelen naar 2020, zodat in 2020 aan deze betaalverplichting voldaan kan worden. Voorgesteld wordt om totaal € 60.000 (€ 35.000 governance en € 25.000 project PC Fruit) over te hevelen naar 2020.

192. Fasering subsidie aan BCGV t.b.v. project Dutch Food Week 2019 (GS 4-02-2020)

GS hebben op 4-02-2020 ingestemd met de subsidie vaststelling van maximaal € 47.500 voor de financiering van de organisatie van de Dutch Food Week (DFW) in Venlo. Het doel van deze subsidie is om Brightlands Campus Greenport Venlo te positioneren als autoriteit op het gebied van veilige en gezonde voeding, future farming en biocirculaire economie, waarbij landelijke publiciteit wordt gegenereerd. De DFW heeft plaatsgevonden van 4-10 tot en met 16-10-2019 en is door meer dan

2.000 bezoekers bezocht. Omdat de subsidie verleend en vastgesteld is in februari 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 van € 47.500 over te hevelen naar 2020.

195. Fasering subsidie aan BCGV voor project Seed Solutions (GS 4-02-2020)

GS hebben ingestemd met het verlenen van een subsidie van € 400.000 aan Seed Solutions BV ten behoeve van de business case waarin opgenomen is het realiseren van de shared R&D facility op de Brightlands Campus Greenport Venlo voor het project "Kwantificering zaadkwaliteit en uniformiteit". Omdat de subsidie verleend is in februari 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van € 400.000 over te hevelen naar 2020.

€ x 1.000

1.2.4 Services & Brightlands Smart Services Campus	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
103 Vaststelling subsidie project BISS	303	0	0	0
Totaal lasten	303	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-303	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Toevoeging reserves</i>				
263 Risicoreserve Financieel instrumentarium SiS	-300	-300	-300	-300
Saldo mutatie reserves	300	300	300	300
Resultaat	-3	300	300	300

Financiële toelichting

103. Vaststelling subsidie project BISS (GS 7-01-2020)

GS hebben het verzoek tot eindafrekening ontvangen van de subsidie, ter hoogte van € 4.000.000, verleend aan de UM als penvoerder voor het Kennis-As project Expertise- en Innovatiecentrum Business Intelligence & Smart Services (BISS). De subsidiabele kosten zijn lager uitgevallen dan begroot, mede door de vroegtijdige beëindiging. De subsidie is vastgesteld op een bedrag van € 2.618.843. Er resteert in 2019 een bedrag van € 1.381.157. Hiervan is reeds een incidentele subsidie verleend van € 1.078.000 voor de projecten BISS 2.0, Center for Actionable Research of the Open University (CAROU) en Expertisecentrum "Digitale Economy" (EDE) conform Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13-12-2019). Op 7-01-2019 hebben GS besloten om het overige restant van € 303.157 beschikbaar te houden voor de verdere ontwikkeling van de kenniscomponent in de Brightlands Smart Services Campus in 2020. Dit restant wordt derhalve overgeheveld naar 2020.

263. Fasering stortingen risicoreserve SIS t.b.v. Smart Services Campus (GS 14-4-2020)

De stortingen in de risicoreserve SIS 2020-2024 van in totaal € 1.500.000 (€ 300.000 per jaar) kunnen vrijvallen omdat de deelneming Smart Services Campus (CM&D) in 2019 volledig is afgewaardeerd en er derhalve geen risico-afdekking meer noodzakelijk is. Deze vrijval wordt bij de bestemming van het resultaat 2019 ingezet ten behoeve van het 'beleidskader economie'.

€ x 1.000

1.2.6 Industrie	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
178 Fasering procesmiddelen Chemelot 2025	72	0	0	0
Totaal lasten	72	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-72	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-72	0	0	0

Financiële toelichting

178. Fasering procesmiddelen Chemelot 2025 (GS 14-04-2020)

Op 10-05-2016 hebben PS kennis genomen van de Visie Chemelot 2025. Deze visie is opgesteld door acht private partijen van industriepark (SABIC, OCI, Arlanxeo, Fibrant, AnQore, DSM, Sitech en USG) samen met de Brightlands Chemelot Campus. Voor de Provincie Limburg zijn in dat kader de thema's 'Ontwikkeling industriepark', 'doorgroei campus', 'financieringsvraagstukken', 'acquisitie', 'verduurzaming', en 'ontsluiting' in directe zin relevant. In dit kader zijn in de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) hiervoor procesmiddelen beschikbaar gesteld, onder andere voor het opstellen van een omgevingsplan Chemelot, gebiedsvisie Chemelot en omgeving, governance Chemelot, verduurzaming Chemelot etc. Omdat dit proces en besluitvorming doorlopen naar 2020 wordt voorgesteld om het restant van € 71.786 over te hevelen naar 2020.

€ x 1.000

1.2.7 Toerisme en recreatie	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
167 Fasering Destinatiemarketing strategie één Limburg	390	0	0	0
168 Fasering procesmiddelen kader Toerisme en Recreatie	50	0	0	0
Totaal lasten	440	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-440	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-440	0	0	0

Financiële toelichting

167. Fasering Destinatiemarketing strategie één Limburg (GS 14-04-2020)

De uitvoering van de destiniestrategie vermarkting één Limburg loopt door naar 2020 en wordt medio 2020 afgerond. Derhalve wordt voorgesteld om voor de uitvoering van deze strategie de gereserveerde middelen van € 390.032 in 2019 over te hevelen naar 2020, zodat in 2020 aan deze betaalverplichting voldaan kan worden.

168. Fasering procesmiddelen uitvoeringsprogramma Toerisme en Recreatie (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) zijn procesmiddelen ad € 50.000 beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een programmatisch kader Toerisme en Recreatie. De ontwikkeling van dit kader loopt door naar 2020 en het beschikbare budget wordt daarom overgeheveld naar 2020. De planning is dat dit kader in het tweede kwartaal van 2020 ter vaststelling aan PS wordt aangeboden.

1.2.8 Innovatieve landbouw	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
165 Fasering Interregproject Europe Regions4Food	102	0	0	0
166 Fasering procesmiddelen opstellen beleidskader innovatieve landbouw	4	0	0	0
174 Fasering POP3-middelen Landbouw	105	0	0	0
182 Fasering verplichtingen product Landbouw	46	0	0	0
205 Fasering uitgaven LLTL2	30	0	0	0
208 Fasering POP3-PAS-subsidie	88	0	0	0
Totaal lasten	375	0	0	0
Baten				
165 Fasering Interregproject Europe Regions4Food	155	0	0	0
Totaal baten	155	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-220	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
208 Reserve Stikstof & Natura 2000	88	0	0	0
Saldo mutatie reserves	88	0	0	0
Resultaat	-132	0	0	0

Financiële toelichting

165. Overboekingsvoorstel Interreg Europe project Regions4Food (GS 14-04-2020)

In de 2e Afwijkingenrapportage 2018 (PS 9-11-2018) is ingestemd met de deelname aan het Interreg Europe project Regions4Food. Dit project heeft als hoofddoel het maximaliseren van de innovatiepotentie van alle factoren van de Agro- en Voedselwaardeketen door inzet van ICT. Hieronder wordt verstaan enerzijds de digitalisering van de processen en anderzijds gebruik van verwaarding van Big Data voor kennisontwikkeling, marktinformatie en management. Het project loopt tot en met 2023. Voorgesteld wordt om het restant budget (€ 102.379 lasten en € 155.210 baten) over te hevelen naar 2020.

166. Fasering procesmiddelen opstellen beleidskader innovatieve landbouw (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) zijn procesmiddelen beschikbaar gesteld voor het uitwerken van het beleidskader landbouw(innovatie). De planning is dat het beleidskader landbouw (innovatie) in april 2020 ter vaststelling aan PS wordt aangeboden. Ter afronding van dit beleidskader is het restant van € 3.830 in 2020 benodigd en wordt derhalve overgeheveld naar 2020.

174. Fasering POP3-middelen Landbouw (GS 14-04-2020)

Er is een uitvoeringsconvenant en aansturingsprotocol Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) 2014-2020 door GS getekend (GS 16-12-2014). Hierin zijn afspraken gemaakt tussen het Ministerie van Economische Zaken en de provincies over de uitvoering van POP3. Daaruit blijkt dat de Provincie Limburg zich heeft verbonden aan de cofinanciering van de POP3 maatregelen. De niet bestede POP3 middelen van € 105.455 dienen derhalve overgeheveld te worden naar 2020, zodat de provincie in de toekomst aan haar cofinancieringsverplichting kan voldoen.

182. Fasering verplichtingen product Landbouw (GS 14-04-2020)

Omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden doorloopt naar 2020 en eind 2019 nog niet volledig is geëffectueerd en/of afgerekend, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen van totaal € 45.645 over te hevelen naar 2020. Zodat in 2020 aan deze betaalverplichting voldaan kan worden.

205. Fasering uitgaven LLTL2 (GS 14-04-2020)

Omdat een opdracht inzake technische advisering Vitale Veehouderij doorloopt naar 2020 en eind 2019 nog niet volledig is geëffectueerd, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen

van totaal € 30.000 over te hevelen naar 2020, zodat in 2020 aan deze betaalverplichting voldaan kan worden.

208. Fasering POP3-PAS-subsidie (GS 14-4-2020)

In 2019 is er een subsidieaanvraag POP3 2019, paragraaf Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen ontvangen, waarvan de subsidie begin 2020 is verleend. Deze aanvraag dient nog ten laste van deze regeling afgehandeld te worden. Derhalve wordt hiervoor € 87.500 overgeheveld naar 2020, zodat aan deze betaalverplichting voldaan kan worden.

1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt

Product	1.3.1. Arbeidsmarkt
Portefeuillehouder	van den Akker

€ x 1.000

1.3.1 Arbeidsmarkt	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
170 Fasering uitvoeringsstrategie Aanvalsplan Zo Werkt Limburg	94	0	0	0
171 Fasering ketenaanpak Integratie Vluchtelingen	41	0	0	0
207 Fasering uitgaven Sociale Agenda onderdeel Limburg Werkt Akkoord	1	0	0	0
Totaal lasten	136	0	0	0
Baten				
213 Afrekening EU-subsidie B-Solutions project diploma erkenning	12	0	0	0
Totaal baten	12	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-124	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-124	0	0	0

Financiële toelichting

170. Fasering uitvoeringsstrategie aanvalsplan Zo Werkt Limburg (GS 14-04-2020)

Voor de uitvoeringsstrategie van het aanvalsplan Zo Werkt Limburg 2018-2019 was een aantal opdrachten en/of werkzaamheden aan het eind van 2019 nog niet volledig geëffectueerd en/of afgerekend. Om in 2020 aan deze betaalverplichting te kunnen voldoen wordt voorgesteld om hiervoor € 94.016 over te hevelen naar 2020.

171. Fasering ketenaanpak integratie vluchtelingen (GS 14-04-2020)

Op 6-02-2018 hebben GS besloten een regievoerder ketenaanpak integratie Vluchtelingen te faciliteren (conform 2e Afwijkingenrapportage 2018 PS 9-11-2018). Deze regievoerder zorgt voor een efficiënte ketenaanpak van vluchtelingen en statushouders met als doel een snelle inburgering en participatie in de Limburgse samenleving. In 2019 resteren nog middelen, omdat een aantal opdrachten en/of werkzaamheden niet voor het eind van het jaar is geëffectueerd en/of afgerekend. Derhalve wordt het restant van € 40.615 overgeheveld naar 2020 om aan deze betaalverplichtingen in 2020 te kunnen voldoen.

207. Fasering Sociale Agenda onderdeel Limburg Werkt Akkoord (GS 14-04-2020)

Voor de uitvoeringsstrategie Sociale Agenda onderdeel Economische structuurversterking loopt een opdracht door tot 1-03-2020. Deze opdracht wordt in 2020 afgerekend. De voor deze opdracht gereserveerde budget van € 1.250 wordt derhalve overgeheveld naar 2020 om aan deze betaalverplichting te kunnen voldoen.

213. Afrekening EU-subsidie B-solutions project diploma erkenning (GS 14-04-2020)

Het pilotproject 'Vergroten transparantie erkenning van diploma's voor kansberoepen' wordt 100% gefinancierd door de EU. De eindafrekening van dit project vindt in 2020 plaats. Derhalve wordt de verwachte bijdrage vanuit de EU van € 12.000 overgeheveld naar 2020.

1.3.2 Onderwijs	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
169 Fasering subsidieregeling Euregionaal Onderwijs	-30	0	0	0
190 Fasering subsidie Stichting Movare t.b.v. Gezonde Basisschool van de Toekomst	25	0	0	0
191 Fasering bijdrage HAS Hogeschool Venlo	400	0	0	0
Totaal lasten	395	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-395	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-395	0	0	0

Financiële toelichting

169. Fasering subsidieregeling Euregionaal Onderwijs 2019-2020 (GS 14-04-2020)

Op 12-11-2019 hebben GS ingestemd met de vaststelling van de Nadere subsidieregels Euregionaal Onderwijs 2019-2020. De gereserveerde middelen voor de uitvoering van deze regeling waren volledig in 2020 voorzien (conform Eindejaarsbijstelling 2019 PS 13-12-2019). Echter eind 2019 zijn er voor deze subsidieregeling nog enkele subsidies verleend voor een totaal bedrag van € 30.180. Voorgesteld wordt om dit tekort van € 30.180 te verrekenen met de hiervoor gereserveerde middelen in 2020.

190. Fasering subsidie Stichting Movare tbv Gezonde Basisschool van de Toekomst (GS 4-02-2020)

Op 4-02-2020 hebben GS ingestemd met het verlenen van een projectsubsidie van € 25.000 aan Stichting Movare voor het project "Gezonde Basisschool van de Toekomst Heerlen". De subsidie wordt verleend op voorwaarde van toekenning van financiering door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Omdat de subsidie verleend is in februari 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 van € 25.000 over te hevelen naar 2020.

191. Fasering product Onderwijs betreffende 3e tranche HAS Hogeschool Venlo (GS 4-02-2020)

In november 2019 hebben GS de aanvraag voor een financieringsarrangement derde tranche voor verdere groei en ontwikkeling van HAS Hogeschool Venlo ontvangen betreffende € 1.400.000 subsidie en € 1.900.000 geldlening. Voor deze subsidie was er in de Programmabegroting 2019 € 400.000 voorzien. Omdat deze subsidie in 2020 wordt verleend, wordt voorgesteld om deze reservering van € 400.000 over te hevelen naar 2020. Definitieve besluitvorming inzake het totale financieringsarrangement volgt in een separaat PS-voorstel medio 2020. .

2.1. Sociale agenda, zorg en veiligheid

€ x 1.000

2.1.1 Sociale agenda en Zorg	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
124 Project Johan Cruijff Court Weert	47	0	0	0
125 Fasering uitgaven Sociale Innovatie	607	0	0	0
172 Fasering intensivering aanpak laaggeletterdheid	20	0	0	0
173 Fasering procesmiddelen sociale agenda	23	0	0	0
193 Subsidie Rieu Estafette Fonds/Jeugdfonds Cultuur	25	0	0	0
194 Subsidie project 'Personen met verward gedrag'	67	0	0	0
206 Motie 2474 HCA Energietransitie en duurzaamheid	327	0	0	0
210 Fasering projecten Sociale Agenda	375	0	0	0
212 Fasering meerjarige investeringsagenda Beekdaelen	100	0	0	0
Totaal lasten	1.590	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.590	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.590	0	0	0

Financiële toelichting

124. Project Johan Cruijff Court Weert (GS 21-01-2020)

Eind 2019 is de subsidieaanvraag ontvangen voor het project Johan Cruijff Court Weert.

Op 21-01-2020 hebben GS ingestemd met de toekenning van een incidentele projectsubsidie van € 47.000. Het benodigd bedrag van € 47.000 wordt overgeboekt naar 2020.

125. Fasering uitgaven Sociale innovatie (GS 14-04-2020)

In het bedrag van € 606.577 zijn de volgende overboekingen opgenomen:

- *Project HIV preventie 2.0 in de Euregio Limburg*
Eind 2019 hebben wij de subsidieaanvraag voor het project HIV preventie 2.0 in de Euregio Limburg ontvangen. Deze aanvraag past binnen het dictum van de Motie 2356 Plusquin c.s. inzake Limburg Regenboogprovincie (PS 3-11-2017). Het gereserveerde bedrag ad € 60.000 wordt overgeboekt naar 2020 om de subsidieaanvraag verder af te handelen.
- *Nadere subsidieregels structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties*
Bij de vaststelling van de Herfstbrief (PS 4-10-2019) is het subsidieplafond voor de betreffende regeling opgehoogd met € 500.000. Daarna hebben GS op 22-10-2019 de looptijd van de regeling verlengd tot 2-04-2020. Voor de continuering van de regeling in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 546.577 overgeboekt naar 2020.

172. Fasering intensivering aanpak laaggeletterdheid (GS 14-04-2020)

Ten behoeve van de uitvoering van de motie 2353 Kirkels "leren-lezen-werken" (PS 3-11-2017) is er in de 2e Afwijkingenrapportage 2018 (PS 9-11-2018) € 250.000 beschikbaar gesteld voor intensivering laaggeletterdheid. Deze middelen zijn ingezet voor een kwartiermaker en vraaggerichte projectondersteuning. De inzet van de kwartiermaker loopt door naar 2020. Om in 2020 aan deze betaalverplichting te kunnen voldoen wordt hiervoor € 20.000 overgeheveld naar 2020.

173. Fasering procesmiddelen Sociale Agenda (GS 14-04-2020)

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) is een werkbudget van € 25.000 beschikbaar gesteld voor het tot stand komen van het uitvoeringsprogramma onderzoek en organiseren van bijeenkomsten. Omdat

dit proces doorloopt naar 2020, wordt voorgesteld om het restant van € 23.450 over te hevelen naar 2020.

193. Verlening subsidie aan het Rieu Estafette Fonds/Jeugdfonds Cultuur (GS 4-02-2020)

GS hebben ingestemd met het verlenen van een incidentele subsidie aan de Stichting Jeugdfonds Cultuur Limburg voor het Rieu Estafette Fonds van € 25.000. De stichting wil mogelijkheden creëren voor kinderen en jongeren van financieel niet of minder draagkrachtige ouders of verzorgers om deze jongeren deel te laten nemen aan (actieve) kunstbeoefening. De provinciale cofinanciering komt ten laste van de in de Programmabegroting 2019 gereserveerde middelen van de Sociale Agenda Limburg. Omdat de subsidie verleend is in februari 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 van € 25.000 over te hevelen naar 2020.

194. Subsidie verlening project 'Personen met verward gedrag' (GS 4-02-2020)

GS hebben ingestemd met het verlenen van een incidentele subsidie aan de gemeente Venray voor het project 'Personen met verward gedrag' van € 66.760. De provinciale cofinanciering komt ten laste van de in de Programmabegroting 2019 gereserveerde middelen voor Sociale Agenda Limburg. Omdat de subsidie verleend is in februari 2020, wordt voorgesteld om de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 van € 66.760 over te hevelen naar 2020.

206. Motie 2474 Nieuwe Human Capital Agenda Energietransitie en duurzaamheid (GS 11-02-2020)

Conform mededeling portefeuillehouder van 11-2-2020 wordt er een bedrag van € 326.565 gereserveerd voor de uitvoering van de motie 2474 Human Capital Agenda Energietransitie en Duurzaamheid (€ 70.000 van het product 1.3.1 Arbeidsmarkt en € 256.565 restant middelen Sociale Agenda 2016-2019) en wordt middels de Jaarstukken 2019 overgeheveld naar 2020.

210. Fasering projecten Sociale Agenda 2016-2019 (GS 11-02-2020)

Eind 2019 is er een subsidieverzoek ontvangen die onder de experimenteerregeling vallen. Deze regeling loopt t/m eind 2019. Dit subsidieverzoek dient nog ten laste van deze regeling afgehandeld te worden. Om aan deze betaalverplichting te kunnen voldoen wordt voorgesteld om € 25.000 over te hevelen naar 2020.

Daarnaast is er een aantal initiatieven die voorzien waren in 2019 waarvan begin 2020 de subsidie is verleend. Om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen wordt voorgesteld om € 350.000 over te hevelen naar 2020. Dit alles resulteert in een overboekingsvoorstel van € 375.000.

212. Fasering Meerjarige investeringsagenda Beekdalen (GS 14-04-2020)

Op 10 januari 2017 heeft de Provincie een intentieovereenkomst getekend met de gefuseerde gemeenten Onderbanken, Nuth en Schinnen. Afgesproken is dat er vanuit de gemeenten gewerkt wordt aan een meerjarige investeringsagenda voor de periode 2017 t/m 2022. Voor de uitvoering van deze agenda is onder andere € 100.000 gereserveerd voor het project "Zelfsturingsvisie en UP". De provinciale cofinanciering voor dit project is nog niet verleend en dient conform de intentieovereenkomst hiervoor beschikbaar te blijven. Derhalve worden deze gereserveerde middelen in 2019 overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

2.1.2 Veiligheid	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
149 Fasering budget Actieplan Veiligheid	50	0	0	0
Totaal lasten	50	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-50	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-50	0	0	0

Financiële toelichting

149. Fasering budget Actieplan Veiligheid (GS 14-04-2020)

Voor de procesondersteuning voor het opstellen van het actieplan Veilig Limburg is een bedrag van € 50.000 aan procesmiddelen beschikbaar gesteld (Herfstbrief 2019: PS 04-10-2019). Omdat de procesondersteuning en vaststelling van het actieplan doorloopt in 2020 wordt het bedrag van € 50.000 overgeboekt naar 2020.

2.2. Cultuur

€ x 1.000

2.2.1 Cultuur	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
197 Fasering budgetten product Cultuur	169	-115	0	0
Totaal lasten	169	-115	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-169	115	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-169	115	0	0

Financiële toelichting

197. Fasering budgetten product Cultuur (GS 14-04-2020)

In dit overboekingsvoorstel zijn de volgende projecten/ subsidieregelingen verwerkt:

Proeftuinen Stedelijke Cultuurregio Zuid-2019-2020

Samen met de gemeenten Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht is in oktober 2018 het profielplan aangeboden aan de minister van OCW. De hierin opgenomen proeftuinen worden door partners in het veld verder ontwikkeld. In het kader van de afspraken met de gemeenten Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht inzake de financiering van deze proeftuinen wordt het bedrag van € 15.000 overgeboekt naar 2020.

Partnerschap Stichting Voordekunst

GS hebben op 17-12-2019 een projectsubsidie toegekend van € 300.000. Met deze projectsubsidie stellen wij initiatiefnemers van Limburgse projecten in staat om via Voordekunst een campagne voor crowdfunding op te zetten, waaraan wij vervolgens 30% van het doelbedrag bijdragen. In het kader daarvan stellen wij Voordekunst in staat om de begeleiding en afhandeling van Limburgse crowdfundingcampagnes uit te voeren. Dit project is ook opgenomen in het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 'Ruimte voor Cultuur'. Een bedrag van € 35.000 was beschikbaar in 2019. Het nadelig verschil in 2019 van € 265.000 wordt, conform het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2023 (PS 13-12-2019), ten laste gebracht van het budget 2020 € 150.000 en 2021 € 115.000.

Afhandeling diverse subsidieregelingen

Voor de afhandeling van ingediende subsidieaanvragen wordt voor de volgende subsidieregels het restantbedrag 2019 overgeboekt naar 2020. Het betreft:

- Subsidieregeling festivals en evenementen, looptijd t/m 31-12-2019, restantbedrag € 26.503;
- Subsidieregels bibliotheek en maatschappij, looptijd t/m 31-12-2019, restantbedrag € 185.117;
- Stimuleringsregeling bovenlokale evenementen 2019, looptijd t/m 31-1-2020, restantbedrag € 92.854.

2.2.2 Erfgoed	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
147 Fasering budgetten product Erfgoed	155	0	0	0
Totaal lasten	155	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-155	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-155	0	0	0

Financiële toelichting

147. fasering budgetten product Erfgoed 9 (GS 14-04-2020)

In totaal wordt een bedrag van € 164.585 restantmiddelen overgeboekt naar de begroting 2020 voor het uitvoeren van de volgende trajecten:

Subsidieregeling Stimulering Struikelstenen

De subsidieregeling is bedoeld om zoveel mogelijk struikelstenen in Limburg te plaatsen en een educatieprogramma uit te laten voeren. Dit is van belang om herinnering aan de slachtoffers van het naziregime levend te houden. De regeling heeft een looptijd tot 5-05- 2020. Voor de continuering van deze regeling in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 99.585 overgeboekt naar 2020.

Project Munsterkerk 800

Voor de afhandeling van de subsidieaanvraag voor het project Munsterkerk 800 wordt het bedrag van € 30.000 overgeboekt naar 2020.

Bijdrage Rijk inzake Limburgse taal

GS hebben op 6-11-2019 met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties het convenant inzake de Nederlandse erkenning voor de Limburgse taal ondertekend (GS 29-10-2019). Middels de decembercirculaire Provinciefonds 2019 (2020/1941) hebben wij een bijdrage ontvangen ten behoeve van de Limburgse taal en voor projecten die de Limburgse taal bevorderen. Voor de uitvoering van deze projecten wordt het ontvangen bedrag in 2019 van € 25.000 overgeboekt naar 2020.

2.2.3 Monumenten	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
148 Fasering budgetten product Monumenten	1.046	0	0	0
Totaal lasten	1.046	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.046	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.046	0	0	0

Financiële toelichting

148. Fasering budgetten product Monumenten (GS 14-04-2020)

In de overboeking van € 1.045.549 zijn de volgende posten opgenomen:

Actualisatie Cultuurhist. Waardenkaart

Op 20-11-2018 hebben GS de dienstverleningsovereenkomst tussen Provincie Limburg en gemeenten voor de realisatie van de Erfgoedkaart Limburg vastgesteld. De Erfgoedkaart Limburg is een actualisatie van de verouderde provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart, omdat deze kaart niet voldoet aan de eisen van de nieuwe Omgevingswet. De overeenkomsten hebben een looptijd tot 1-01-2024. Voor de actualisatie wordt door alle partijen een bijdrage gedaan. De Provincie Limburg is beheerder van deze middelen. Voor de continuering van de actualisatie in 2020 wordt het restantbedrag 2019 van € 75.749 overgeboekt naar 2020.

Kerkenprogramma 2016-2019

Op 29-08-2017 hebben GS ingestemd met de Nadere subsidieregels kerken 2017-2019 als onderdeel van het Kerkenprogramma uit het Beleidskader monumenten 2016-2019 "Monument in beweging" (PS 18-03-2016). Deze regeling is bedoeld voor restauratiewerkzaamheden en bouwkundige werkzaamheden in verband met de nevenbestemming van de kerk. De subsidieregeling heeft een looptijd tot 1-01-2020. Voor de afhandeling van de subsidieaanvragen die eind 2019 nog zijn ingediend, wordt het restantbedrag in 2019 van € 969.880 overgeboekt naar 2020.

2.2.4 Archeologie	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
198 Fasering budgetten product Archeologie	217	0	0	0
Totaal lasten	217	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-217	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-217	0	0	0

Financiële toelichting

198. Fasering budgetten product Archeologie (GS 14-04-2020)

In de overboeking van € 217.351 zijn de volgende projecten opgenomen:

Project "Expeditie Vuistbijl"

Op 17-12-2019 hebben GS ingestemd met het verlenen van een incidentele projectsubsidie voor het project "Expeditie Vuistbijl". De beschikking zal begin 2020 worden afgegeven. Daarom wordt het bedrag van € 74.760 overgeboekt naar 2020.

Project van Maas tot De bath

In november 2019 hebben GS de subsidieaanvraag ontvangen. De aanvraag was toen nog niet compleet en kon derhalve niet meer in 2019 beschikt worden. Voor de afhandeling in 2020 wordt het subsidiebedrag ad € 50.000 overgeboekt naar 2020.

Publieksfunctie De Vondst

Op 6-03-2018 hebben GS ingestemd met het inrichten, openen en exploiteren van een publieksfunctie archeologie, gekoppeld aan het provinciaal archeologisch depot voor bodemvondsten, om op die manier archeologie in de etalage te zetten en onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Voor de uitvoering hiervan zijn voor 5 jaar (2018-2022) procesmiddelen ad € 750.000 beschikbaar gesteld (PS 22-06-2018). Voor de continuering van de publieksfunctie wordt het restantbedrag in 2019 van € 45.821 overgeboekt naar 2020.

Via Belgica

Op 16-11-2016 hebben GS ingestemd om samen met 8 Limburgse gemeenten de Via Belgica te vermarkten en toeristisch te ontsluiten. Het Romeins verleden van Zuid-Limburg wordt zo beleefbaar gemaakt. Voor de uitvoering wordt door alle partijen een bijdrage gedaan. De Provincie Limburg is beheerder van deze middelen. Voor de continuering van Via Belgica in 2020 e.v. (conform Beleidsprogramma archeologie 2020 - 2023 PS 13-12-2019) wordt het restantbedrag van € 46.770 overgeboekt naar 2020.

2.3. Sport

€ x 1.000

2.3.1 Sport	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
221 Fasering budgett bijzondere sportevenementen	387	0	0	0
Totaal lasten	387	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-387	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-387	0	0	0

Financiële toelichting

221. Fasering budgetten product Sport (GS 14-04-2020)

In het kader van het uitvoeringsprogramma Sport 2018-2019 is eind 2019 nog een aantal subsidieaanvragen ontvangen. De afhandeling van deze aanvragen is voorzien in het 1e kwartaal van 2020. Een bedrag van € 265.000 wordt overgeboekt naar 2020.

Daarnaast is er in 2019 een subsidieverzoek ontvangen voor de EK Triathlon in Weert. Dit verzoek is afgehandeld middels GS-besluit op 17-02-2020 en derhalve wordt het beschikbaar gestelde bedrag in 2019 ad € 81.667 (PS 13-12-2019; EJB 2019) overgeboekt naar 2020.

Tenslotte is door GS op 25-07-2017 voor het project Ironman een meerjarig (2018-2020) subsidie toegekend van € 160.000 (na herziening 2018/89193). Voor de dekking in 2020 wordt een bedrag van € 40.000 overgeboekt naar 2020.

Voor het product Sport wordt een totaal bedrag van € 386.667 overgeboekt naar 2020.

2.4. Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra

€ x 1.000

2.4.1 Stedelijke ontwikkeling	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
175 Fasering procesmiddelen Bestuursakkoord Venlo	-20	0	0	0
176 Fasering bijdrage Maastricht t.b.v. renovatie MECC en stedelijk convenant	-6.855	0	0	0
Totaal lasten	-6.875	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	6.875	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	6.875	0	0	0

Financiële toelichting

175. Fasering procesmiddelen Bestuursakkoord Venlo (GS 14-04-2020)

In de Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13-12-2019) zijn de restantmiddelen ten behoeve van het bestuursakkoord Venlo overgeheveld naar 2020. Echter in 2019 is de opdracht inzake het ontwikkelperspectief Laerbroeck geëffectueerd en afgerekend.

Derhalve wordt deze opdracht van € 20.000 verrekend met de middelen van 2020.

176. Fasering bijdrage Maastricht t.b.v. renovatie MECC en stedelijk convenant (GS 14-04-2020)

De subsidie inzake de renovatie van het MECC en de herijking van het stedelijk convenant Maastricht is eind december 2019 aan de gemeente Maastricht verleend voor een totaalbedrag van € 6.855.000. Deze subsidieverlening was voorzien in 2020 (Eindejaarsbijstelling 2019, PS 13-12-2019).

Voorgesteld wordt om de in 2019 verleende subsidie van € 6.855.000 te verrekenen met het hiervoor gereserveerde middelen in 2020. Het betreft een verschuiving die budgettair neutraal verloopt.

€ x 1.000

2.4.3 IBA	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
177 Fasering proces- en projectkosten IBA Parkstad	676	0	0	0
Totaal lasten	676	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-676	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-676	0	0	0

Financiële toelichting

177. Fasering proces- en projectkosten IBA Parkstad (GS 14-04-2020)

Een aantal projecten (onder andere Zorgplein Schinveld, Natuurtransferium Sijpeveld, Scholen Nieuw Lotbroek, Kasteel Etzenrade en Treebeek/Brunssum West) dat voorzien was in 2019, gaat IBA Parkstad B.V. in 2020 afronden en wordt de provinciale bijdrage in 2020 geëffectueerd. Het restantbudget 2019 van € 675.694 wordt overgeheveld naar 2020 om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen.

3.1. Openbaar vervoer en railagenda

€ x 1.000

3.1.1 Openbaar vervoer en concessie management	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
114 Fasering uitgaven subsidieregels De Wensbus	1.274	0	0	0
115 Fasering uitgaven ontwikkelingen stationsomgevingen	153	0	0	0
138 Fasering uitgaven Interreg V project EMR Connect	34	0	0	0
Totaal lasten	1.461	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.461	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
114 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	1.274	0	0	0
115 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	153	0	0	0
138 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	34	0	0	0
Saldo mutatie reserves	1.461	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Heroverweging mobiliteitsopgaven en –ambities 2020-2033. De volgende projecten maken onderdeel uit van dit kader en alle restantbudgetten worden, inclusief dekking uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen, overgeheveld naar 2020:

114. Fasering middelen Nadere subsidieregels De Wensbus 2019 (GS 14-04-2020)

GS hebben op 11-12-2018 de Nadere subsidieregels lokaal personenvervoer per auto door vrijwilligers: De Wensbus 2019 vastgesteld. Deze regeling was bedoeld voor initiatieven in gebieden waar weinig of geen openbaar vervoer is en rijdt naar puntbestemmingen. Een aantal subsidieaanvragen, waarvan beschikking in 2019 was voorzien, wordt in 2020 beschikt. Om deze aanvragen verder te kunnen afhandelen wordt voorgesteld de daarvoor gereserveerde middelen (€1.090.500) en de middelen voor uitvoering van de regeling € 183.628) over te hevelen naar 2020.

115. Fasering uitgaven ontwikkelingen stationsomgevingen (GS 14-04-2020)

Voor het project station Beek-Elsloo vereisen de voorbereidende werkzaamheden een intensieve samenwerking van vijf partijen (Provincie Limburg, gemeente Beek, gemeente Stein, ProRail, NS Stations) en vergt het afstemmen van elkaars eisen en belangen meer tijd dan oorspronkelijk voorzien. De afronding van het totale project is voorzien in 2022-2023. In verband hiermee wordt de fasering van de middelen ad € 152.634 aangepast.

138. Fasering middelen Interreg VA project EMR Connect (GS 14-04-2020)

Door de late toestemming van de Euregio Maas Rijn is er vertraging ontstaan bij dit project. In verband hiermee wordt de fasering van de middelen ad € 33.775 aangepast.

3.1.2 Railagenda	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
136 Fasering budgetten ZLSM	564	0	0	0
137 Fasering uitgaven Station Maastricht Noord fase II	978	0	0	0
140 Fasering uitgaven afrekening onderzoek Ten-T Intercity verbindingen	181	0	0	0
Totaal lasten	1.723	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.723	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
136 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	200	0	0	0
136 Bestemmingsreserve ZLSM	115	0	0	0
Saldo mutatie reserves	315	0	0	0
Resultaat	-1.407	0	0	0

Financiële toelichting

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Heroverweging mobiliteitsopgaven en – ambities 2020-2033. De volgende projecten maken onderdeel uit van dit kader en alle restantbudgetten worden overgeheveld naar 2020:

136. Fasering middelen ZLSM (GS 14-04-2020)

De middelen voor de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM) dienen gefaseerd te worden. Voor een bedrag van € 249.000 is in 2019 een subsidieaanvraag ingediend, die nog niet compleet was. Daarom kon de aanvraag niet meer in 2019 in behandeling worden genomen. Daarnaast dienen de middelen voor het onderhoudsplan van de ZLSM gefaseerd te worden (€ 315.380). Ook de dekking van dit bedrag wordt gefaseerd (€ 200.000 uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen en € 115.380 uit de Bestemmingsreserve ZLSM). Voorgesteld wordt het totale bedrag van € 564.380 door te schuiven naar 2020.

137. Fasering middelen Station Maastricht Noord fase II (GS 14-04-2020)

Zoals in de Voortgangsrapportage Groot Project Railagenda (GS 2019-84220) is aangegeven, is door de langere procestijd voor de nog te verkrijgen buitendienststellingen, de planning bijgesteld naar oplevering in 2021. De middelen ad € 977.678 dienen hiervoor behouden te blijven en naar 2020 te worden overgeboekt.

140. Fasering uitgaven afrekening onderzoek TEN-T verbindingen (GS 14-4-2020)

In 2018 zijn de onderzoeken naar de grensoverschrijdende Intercity verbindingen afgerond. In 2019 is de definitieve afrekening van de TEN-T subsidie met Europa gestart. Het onderzoek door de externe accountant is halverwege het jaar afgerond en eind 2019 is de einddeclaratie ingediend bij het Uitvoerend Agentschap innovatie en netwerken - INEA. De verwachting is dat in 2020 de definitieve afrekening met Europa kan plaatsvinden en dat hiervoor deze € 180.743 beschikbaar dienen te blijven.

3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit

€ x 1.000

3.2.1 Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
116 Fasering uitgaven Ronde Museumplein-station	1.250	0	0	0
117 Fasering uitgaven Smartwayz regio A67/A2	975	0	0	0
Totaal lasten	2.225	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-2.225	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
116 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	1.250	0	0	0
117 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	975	0	0	0
Saldo mutatie reserves	2.225	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Heroverweging mobiliteitsopgaven en –ambities 2020-2033. De volgende projecten maken onderdeel uit van dit kader en alle bedragen worden, inclusief dekking uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen, overgeheveld naar 2020.

116. Fasering bijdrage Ronde Museumplein-station (GS 14-04-2020)

Dit project heeft een relatie met de Buitenring Parkstad Limburg. De middelen ad € 1.250.000 dienen voor de verdere afronding behouden te blijven en worden overgeheveld naar 2020.

117. Fasering middelen Smartwayz regio A67/A2 (GS 14-04-2020)

Smartwayz.NL is een programma waarin het Ministerie I&M en de Provincies Noord-Brabant en Limburg intensief samenwerken voor de verbetering van de bereikbaarheid van Zuidoost-Nederland. De planuitwerking is voorzien in de periode tot en met 2022. De middelen moeten hiervoor beschikbaar blijven en een bedrag van € 974.952 wordt overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

3.2.2 Fiets	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
118 Fasering uitgaven projecten provinciaal fietsbeleid	2.252	0	0	0
120 Fasering uitgaven regionale fietsverbinding van Geul naar Geleenbeek	1.500	0	0	0
121 Fasering uitgaven project Leisure Lane	1.183	0	0	0
Totaal lasten	4.935	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-4.935	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
118 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	2.252	0	0	0
120 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	1.500	0	0	0
121 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	183	0	0	0
Saldo mutatie reserves	3.935	0	0	0
Resultaat	-1.000	0	0	0

Financiële toelichting

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met het Provinciaal Beleidskader Fiets 2019-2023 'Focus op Fiets'. De volgende restantbudgetten maken onderdeel uit van dit kader. Alle bedragen worden conform dit vastgestelde kader, inclusief dekking uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen, overgeheveld naar 2020.

118. Restantmiddelen UP Fiets (GS 14-04-2020)

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Heroverweging mobiliteitsopgaven en -ambities en het nieuwe Provinciaal Fietsbeleidskader "Focus op fiets". Hierin is opgenomen dat de restantmiddelen uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2016-2019 beschikbaar moeten blijven voor het nieuwe beleidskader. Daarom wordt een bedrag van € 2.252.391 overgeheveld naar 2020.

120. Fasering middelen Regionale fietsverbinding Van Geul naar Geleenbeek (GS 14-04-2020)

Het project regionale fietsverbinding Van Geul naar Geleenbeek heeft onderdeel uitgemaakt van de totale heroverweging mobiliteitsopgaven. Op basis van het op 14-02-2020 door Provinciale Staten vastgestelde Provinciaal fietsbeleidskader maakt dit project onderdeel uit van dat kader. Verdere uitvoering vindt plaats in 2020. De middelen ad € 1.500.000 dienen hiervoor dan ook beschikbaar te blijven en worden overgeheveld naar 2020.

121. Fasering middelen Project Leisure Lane (GS 14-04-2020)

Het project Leisure Lane heeft onderdeel uitgemaakt van de totale heroverweging mobiliteitsopgaven. Op basis van het op 14-02-2020 door Provinciale Staten vastgestelde kader dienen de middelen ad totaal € 1.182.970 hiervoor dan ook beschikbaar te blijven en worden overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

3.2.3 Verkeersveiligheid	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
122 Uitvoering motie 2526 inzake budget verkeerseducatie	58	0	0	0
Totaal lasten	58	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-58	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
122 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	58	0	0	0
Saldo mutatie reserves	58	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

122. Motie 2526 Budget verkeerseducatie (GS 10-12-2019)

In de PS-vergadering van 8-11-2019 is Motie 2526 Baneke inzake budget verkeerseducatie aangehouden. Daarin wordt de wens uitgesproken van het blijven financieren van de verkeerseducatie totdat het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV) operationeel is en de financiering hiervoor te vinden in de begroting 2020. Tot er overbrugging totdat het SPV in uitvoering is, is een bedrag van € 58.000, als resterende middelen uit 2019, beschikbaar. Voorgesteld wordt het bedrag van € 58.000 hiervoor beschikbaar te houden en, inclusief dekking, over te hevelen naar 2020.

3.2.4 Logistieke netwerken	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
139 Fasering uitgaven uitbreiding Bargeterminal Venlo	0	0	2.500	0
145 Fasering uitgaven Emplacement Zuidelijke Spoor aansluiting Chemelot	304	0	0	0
Totaal lasten	304	0	2.500	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-304	0	-2.500	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
139 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	2.500	0
145 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	304	0	0	0
Saldo mutatie reserves	304	0	2.500	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

Op 14-02-2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Heroverweging mobiliteitsopgaven en – ambities 2020-2033. De volgende projecten maken onderdeel uit van dit kader en alle bedragen worden, inclusief dekking uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen, overgeheveld naar 2020.

139. Fasering middelen Bargeterminal Venlo (GS 14-04-2020)

De planning voor de verplaatsing van de jachthaven i.v.m. met de uitbreiding van de Barge Terminal van de binnenhaven in Venlo is aangepast. In het kader van het Bestuursakkoord tussen gemeente Venlo en Provincie Limburg zal de ruimtelijk economische ontwikkeling van de noordoever van de haven ter hand worden genomen, waarvan de functie en locatie van de jachthaven onderdeel vormt. Deze plannen zullen met het afwegingskader mobiliteitsopgaven worden afgewogen. De middelen ad € 2.500.000 dienen hiervoor behouden te blijven en worden doorgeschoven naar 2022.

145. Emplacement Zuidelijke spoor aansluiting Chemelot (GS 14-04-2020)

Zoals in het Statenvoorstel Heroverweging Mobiliteitsopgaven is aangegeven, zijn partijen nog in gesprek over dit project. De middelen ad € 304.844 dienen dan ook behouden te blijven en worden overgeboekt naar 2020.

3.2.8 Project N266	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
123 Fasering uitgaven voorbereidingskosten Randweg N266	350	0	0	0
Totaal lasten	350	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-350	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
123 Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	350	0	0	0
Saldo mutatie reserves	350	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

123. Fasering Voorbereidingskosten Randweg N266 (GS 14-04-2020)

Zoals in het Statenvoorstel Heroverweging mobiliteitsopgaven is aangegeven (PS 14-2-2020), wordt in gezamenlijkheid met alle betrokken partijen toegewerkt naar een integraal voorstel en in zijn geheel, separaat, ter besluitvorming voorgelegd aan gemeenteraad en Provinciale Staten. De procesmiddelen ad € 350.144 dienen hiervoor behouden te blijven en worden, inclusief dekking uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen, overgeboekt naar 2020.

3.3. Wonen in Limburg

€ x 1.000

3.3.1. Wonen in Limburg	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
130 Fasering budgetten product 'Wonen'	368	0	0	0
196 Fasering uitvoeringskosten transitie Limburgse woningmarkt	20	0	0	0
Totaal lasten	388	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-388	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
196 Reserve Transitiefonds	20	0	0	0
Saldo mutatie reserves	20	0	0	0
Resultaat	-368	0	0	0

Financiële toelichting

130. Fasering budgetten product Wonen in Limburg (GS 14-04-2020)

In het overboekingsvoorstel van € 368.310 zijn de volgende projecten opgenomen:

Actieplan Wonen Zuid-Limburg

Op 8-12-2016 is in het bestuurlijk overleg met de Zuid-Limburgse gemeenten afgesproken om samen te werken aan de verdere uitvoering van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg. Voor de periode 2017-2020 is in het bestuurlijk overleg op 8-12-2016 met partijen een 'Actieplan Wonen Zuid-Limburg' opgesteld. Voor deze uitvoering is door alle partijen een bijdrage gedaan. De Provincie Limburg is aangewezen als beheerder van deze middelen. Voor de continuering van dit Actieplan in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 68.310 overgeboekt naar 2020.

Herijking Agenda Limburgse Woningmarkt 2019-2023

Voor het opstellen van de herijkte Agenda Limburgse Woningmarkt 2019-2023 (PS behandeling voorzien in april 2020) is bij de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) een bedrag van € 25.000 beschikbaar gesteld. Voor de continuering van de herijking in 2020 wordt het bedrag € 25.000 overgeboekt naar 2020.

Daarnaast is in 2019 gestart met de evaluatie Structuurvisie wonen Zuid-Limburg samen met de gemeenten in de betreffende regio (Bestuurlijk Overleg Wonen Zuid-Limburg 20-09-2019). Voor de evaluatie zullen alle partijen een bijdrage doen. De provinciale bijdrage van € 25.000 in 2019 wordt overgeboekt naar 2020.

Versnelling flexwonen

Middels de decembercirculaire Provinciefonds 2019 (2020/1941) hebben wij een bijdrage ontvangen ten behoeve van de versnelling van flexwonen. Om op korte termijn meer flexwoningen te realiseren en tegelijkertijd ruimte te bieden voor maatwerk, wordt samen met provincies een gebiedsgerichte versnellingsaanpak flexwonen uitgewerkt. Gemeenten worden door het Rijk en door de provincies ondersteund bij de start en/of verdere realisatie van flexwonen-initiatieven, onder meer via zogeheten versnellingskamers. De bijdrage van € 250.000 is bedoeld voor het laatste, waarbij provincies zelf kunnen bepalen welke projecten en initiatieven zij willen ondersteunen en op welke manier. Voor de uitvoering van dit project wordt het ontvangen bedrag in 2019 van € 250.000 overgeboekt naar 2020.

196. Fasering uitvoeringskosten Transitie Limburgse Woningmarkt (GS 14-04-2020)

Op 20-02-2019 heeft de Provincie de intentieverklaring "Ontwikkelen van een visie op en aanpak inzake arbeidsmigranten" getekend samen met de Noord-Limburgse gemeenten en Ondernemend Limburg. Het doel van deze intentieverklaring is om op korte termijn te komen tot een visie op en aanpak inzake arbeidsmigranten. In het Bestuurlijk Overleg van 13-11-2019 zijn een aantal afspraken gemaakt, o.a. kennisdeling rondom huisvesting en communicatie, die de komende maanden worden uitgevoerd. Voor de continuering van deze afspraken in 2020 wordt een bedrag van € 20.000 overgeheveld naar 2020, inclusief de dekking uit de bestemmingsreserve Transitiefonds.

3.4. Ruimtelijk dynamiek en kwaliteit

€ x 1.000

3.4.2 Uitvoering ruimtelijk beleid	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
129 Fasering uitgaven aanpak winkelleegstand	64	0	0	0
Totaal lasten	64	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-64	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
129 Immunisatiereserve	64	0	0	0
Saldo mutatie reserves	64	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

129. Fasering Aanpak winkelleegstand (GS 14-04-2020)

Voor het doorlopend project Aanpak Winkelleegstand zijn in de Programmabegroting 2017 (PS 4-11-2016) middelen beschikbaar gesteld voor de periode 2017-2019 voor een totaalbedrag van € 2,0 mln. (ten laste van de immunisatiereserve). Tot en met 2019 is 95% hiervan besteed, waarbij marktpartijen en gemeenten als stakeholders zijn betrokken geweest. In afstemming met de stakeholders loopt nog een koopstromenonderzoek door in 2020. Hiervoor is een financiële verplichting aangegaan.

Voorgesteld wordt om het hiervoor benodigde bedrag zijnde € 64.032 over te hevelen naar 2020.

€ x 1.000

3.4.3 Werklocaties	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
179 Afspraken inzake financiële afwikkeling Buitenring Parkstad	564	0	0	0
Totaal lasten	564	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-564	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-564	0	0	0

Financiële toelichting

179. Afspraken inzake financiële afwikkeling Buitenring Parkstad Limburg (GS 14-04-2020)

GS hebben afgesproken dd. 29-10-2019 dat de Provincie Limburg en de gemeente Brunssum gezamenlijk optrekken in het opzetten van een solide businesscase voor de Oostflank van Brunssum, waarbij nieuwe vormen van duurzame energie betrokken worden. Hiervoor heeft de Provincie € 500.000 en de gemeente Brunssum € 700.000 toegezegd.

Daarnaast wordt er in 2020 € 64.121 ingezet voor met name plan-economische ontwikkelingen.

Deze opdrachten zijn reeds in 2019 verstrekt en lopen door naar 2020. Om aan deze toezegging c.q. betaalverplichting te kunnen voldoen wordt voorgesteld om het restant budget van € 564.121 over te hevelen naar 2020.

3.4.4 Integrale gebiedsontwikkeling landelijk gebied en stad-landzones	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
101 Overboeking procesmiddelen Buitengoed Geul en Maas	60	0	0	0
112 Fasering procesmiddelen Buitengoed Geul en Maas	131	0	0	0
133 Landschapsfonds	300	0	0	0
134 Fasering budgetten product Natuur	884	0	0	0
Totaal lasten	1.375	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.375	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.375	0	0	0

Financiële toelichting

101. Transitieproces Buitengoed Geul en Maas (GS 17-12-2019)

Conform de Jaarstukken 2018 loopt het samenwerkingsverband Buitengoed Geul en Maas ten einde. Aldus is in overleg met de partners (gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg a/d Geul) voor 2020 in de begroting 2020 geen budget voor Buitengoed Geul en Maas meer ter beschikking gesteld. Als laatste fase geldt echter het transitieproces "van minder overheid naar meer ondernemers". Conform GS-besluit van 17-12-2019 wordt een deel van het restantbudget van € 60.000 voor het transitieproces hiervoor aangewend en dit bedrag overgeheveld naar de begroting 2020.

112.Fasering procesmiddelen Buitengoed Geul en Maas (GS 14-04-2020)

In de 2^e Afwijkingenrapportage 2017 zijn middelen beschikbaar gesteld voor continuering van het samenwerkingsverband Buitengoed Geul en Maas. De gemeenten Maastricht, Valkenburg a/d Geul en Meerssen nemen samen met de Provincie (zijnde penvoerder) hieraan deel. Conform bestuurlijke afspraken lopen activiteiten formeel door t/m eind 2019. Voorgesteld wordt het restant-budget zijnde € 131.000 over te hevelen naar 2020 en tevens over te gaan tot een evenredige financiële afwikkeling in het voorjaar 2020.

133. Landschapsfonds (GS 14-04-2020)

In de Voorjaarsnota 2017 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor de totstandkoming van een Landschapsfonds. Dit budget is toen verdeeld over 3 jaren 2019-2021 voor € 300.000 en 2 maal € 100.000. Omdat in 2019 nog geen concreet plan is aangeboden wordt voorgesteld het budget van € 300.000 over te hevelen naar 2020.

134. Fasering budgetten product Natuur (GS 14-04-2020)

In dit overboekingsvoorstel van € 884.121 zijn de volgende mutaties verrekend:

- Op 6-12-2013 is samen met de gemeente Venray, Horst aan de Maas en het Waterschap het Akkoord van Castenray ondertekend. Een langdurige samenwerkingsovereenkomst (t/m 2027) om een gebiedsontwikkeling te realiseren. Het resterend budget ad € 919.753 dient hiervoor behouden te blijven en wordt overgeheveld naar 2020;
- Bij de Eindejaarsbijstelling 2019 is het totale budget voor de propositie Heuvelland doorgeschoven naar 2020. Nu blijkt dat er toch nog uitgaven gedaan zijn ten laste van dit budget in 2019 wordt een bedrag van € 35.632 teruggehaald uit 2020.
- Een overboeking naar 2020 van € 183.088 voor POP3 Leader, is niet zichtbaar in bovenstaande tabel omdat de dekking verloopt via de ontwikkelopgave natuur, welke ook binnen het product valt.

3.4.7 Grondzaken	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
180 Fasering bijdrage Marsna Paper Meerssen	36	0	0	0
215 Fasering grondtransacties gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar	11.876	0	0	0
Totaal lasten	11.912	0	0	0
Baten				
215 Fasering grondtransacties gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar	14.611	0	0	0
Totaal baten	14.611	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	2.699	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Toevoeging reserves</i>				
215 Bruteringsreserve VDL Nedcar	2.735	0	0	0
<i>Aanwending reserves</i>				
180 Risicoreserve grondexploitatie	36	0	0	0
Saldo mutatie reserves	-2.699	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Financiële toelichting

180. Fasering bijdrage Marsna Paper Meerssen (GS 14-04-2020)

Het restant van de provinciale bijdrage in de kosten van het achterstallig onderhoud en brandbeveiliging van Marsna Paper ad € 35.563 dient beschikbaar te blijven in 2020 en wordt derhalve overgeheveld naar 2020, inclusief de dekking vanuit de risicoreserve grondexploitatie, zodat in de toekomst aan deze betaalverplichting voldaan kan worden (PS-besluit 29-6-2018).

215. Fasering grondtransacties gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar (GS 14-04-2020)

Ten behoeve van de financiering van het project gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar is er conform de Voorjaarsbrief 2019 (PS 21-6-2019) een bruteringsreserve ingesteld voor de afdekking van de kapitaallasten van dit project. Deze bruteringsreserve wordt onder andere gevoed door de netto-opbrengst grondverkoop van € 2.734.813. De netto-opbrengst van de grondverkoop ontstaat door het verschil tussen de boekwaarde van de ingebrachte grond (€ 15.866.187) en de opbrengst (€ 18.601.000). Wegens lopende onderzoeken in het kader van onder andere de PFAS heeft er in 2019 één grondtransactie plaats gevonden van € 3.990.000. Op deze transactie is geen winst of verlies gerealiseerd. Derhalve wordt voorgesteld om de restant geraamde grondverkoop van € 11.876.187 en opbrengst van € 14.611.000 over te hevelen naar 2020 inclusief de toevoeging aan de bruteringsreserve van € 2.734.813.

3.6. Water

€ x 1.000

3.6.1 Water	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
135 Fasering budgetten product Water	60	0	0	0
Totaal lasten	60	0	0	0
Baten				
135 Fasering budgetten product Water	6	0	0	0
Totaal baten	6	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-54	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-54	0	0	0

Financiële toelichting

135. Fasering budgetten product Water (GS 14-04-2020)

In dit overboekingsvoorstel van € 59.868 zijn de volgende mutaties opgenomen:

- **Oppervlaktewater algemeen**
Voor de uitvoering van het oppervlaktewater algemeen zijn in 2019 meer kosten gerealiseerd dan aanvankelijk ingeschat. Het tekort van € 20.600 komt ten laste van het budget 2020.
- **Interreg VA project LIVES EMR**
Bij het vaststellen van de 2° Afwijkingenrapportage 2016 (PS 4-11-2016) is ingestemd met de dekking van het project LIVES. Het budget, bestaande uit uitgaven en inkomsten, is hiervoor in de begroting opgenomen en dient behouden te blijven voor de gehele looptijd. De start van het project heeft vertraging opgelopen, de einddatum is 31-07-2021. Het saldo van € 56.514 uitgaven en € 5.950 inkomsten wordt overgeheveld naar 2020 om aan de toekomstige verplichtingen binnen het project te voldoen.
- **DU Grondwaterbeschermingsgebieden**
Via de septembercirculaire Provinciefonds 2018 (Eindejaarsbijstelling 2018, PS 14-12-2018) is door het Rijk middels een decentralisatie-uitkering € 950.000 beschikbaar gekomen voor een gezamenlijk project ter terugdringing van nitraatuitstoot in de landbouw. De Provincie Limburg en de Waterleiding Maatschappij Limburg stellen hier een gelijk bedrag tegenover om uitvoering te geven aan deze taak. Het project wordt over een looptijd van 3 jaar uitgevoerd. De restantmiddelen 2019 per saldo € 23.900 dienen hiervoor behouden te blijven in 2020.

3.7. Energie, circulaire economie en milieu

€ x 1.000

3.7.1 Energie	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
199 Fasering uitgaven procesmiddelen Energie	544	0	0	0
200 Fasering uitgaven ELENA-bijdrage Duurzaam Thuis	1.568	0	0	0
201 Fasering uitgaven opstellen Provinciale Energiestrategie	15	0	0	0
216 Fasering procesmiddelen asbest en energie	0	0	117	0
217 Fasering uitgaven procesondersteuning RES	152	0	0	0
225 Fasering procesmiddelen energie t.b.v. BANKA studio's Maastricht	100	0	0	0
Totaal lasten	2.378	0	117	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-2.378	0	-117	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.378	0	-117	0

Financiële toelichting

199. Fasering uitgaven procesmiddelen Energie (GS 14-04-2020)

In deze overboeking € 543.530 zijn de volgende projecten opgenomen:

Project WINDOW

GS hebben op 3-09-2019 ingestemd met deelname van de Provincie Limburg aan het landelijke onderzoeksprogramma WINDOW, dat gericht is op het beter inzicht krijgen in de effecten voor het verantwoord kunnen toepassen van ondergrondse (hoge temperatuur) warmteopslag ten behoeve van de verduurzaming van de warmtevoorziening in Nederland. Voor deelname aan het programma is een cofinanciering vereist van € 50.000 (fase 1 € 20.000 en fase 2 € 50.000). Omdat de samenwerkingsovereenkomst pas eind 2019 is gesloten, zal de subsidieaanvraag pas in 2020 worden afgehandeld. Vandaar dat het bedrag ad € 70.000 wordt overgeboekt naar 2020.

Energieneutraal Zwembad Landgraaf

De gemeente Landgraaf gaat een nieuw energieneutraal zwembad bouwen. Het "energieneutraal maken" is een voorbeeldproject. Dit project past binnen "Jongeren op gezond gewicht" en de gezondheidsprogramma's in Parkstad. De aanbesteding is inmiddels afgerond. Om aan de hoogste duurzaamheids- en energie-ambities te kunnen voldoen heeft de gemeente Landgraaf gevraagd het tekort ad € 300.000 te financieren. De Provincie deelt de ambitie van Landgraaf en heeft een bijdrage van € 300.000 beschikbaar gesteld in de Voorjaarsbrief 2019 (PS 28-06-2019). De aanvraag is eind 2019 ontvangen. Voor de afhandeling van de aanvraag in 2020 wordt het bedrag ad € 300.000 overgeboekt naar 2020.

Interreg Vlaanderen-Nederland project LUMEN

Op 9-07-2019 hebben GS ingestemd met het cofinanciering van het Interreg Vlaanderen-Nederland project LUMEN ad € 250.610 (2° Afwijkingenrapportage 2019, PS 08-11-2019). Het LUMEN project heeft tot doel een pilotschaal demonstrators te ontwikkelen om een energieopslagbuffer aan te leggen en gelijktijdig de CO2 uitstoot te reduceren. Voor de continuering van het project wordt het restantbedrag in 2019 van € 139.196 overgeboekt naar 2020.

Projecten Slim laden elektrisch rijden

Op 29-03-2017 is door GS en Enpuls de samenwerkingsovereenkomst inzake “Het sturen op netstabiliteit door middel van het stimuleren van slim laden elektrische voertuigen” ondertekend. Hierin is vastgelegd dat beide partijen € 200.000 beschikbaar stellen voor het opzetten en starten van een projectenprogramma gericht op het stimuleren van elektrisch rijden al dan niet gekoppeld aan slim laden al dan niet gekoppeld aan decentraal opgewekte duurzame energie.

Daarnaast is € 216.000 beschikbaar gesteld vanuit de Green Deal Openbaar Toegankelijke Laadinfrastructuur (Ministerie van IenW), ter ondersteuning van gemeenten om het elektrisch rijden te stimuleren. Het totale budget voor het projectenprogramma (GS 28-08-2018) komt daarmee op € 616.000. Inmiddels is een aantal subsidieaanvragen afgehandeld. Voor de afhandeling van de overige aanvragen wordt het restantbedrag ad € 34.334 (deel Provincie) overgeboekt naar 2020.

200. Fasering uitgaven ELENA-bijdrage duurzaam Thuis (GS 7-04-2020)

Met de ELENA subsidie (European Local Energy Assistance facility) steunt Europa samen met de EIB (Europese Investeringsbank) steden en regionale overheden bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's of projecten. Met de ELENA-subsidie kan de beoogde verduurzaming van de bestaande Limburgse woningen middels de Verordening Stimuleringslening Duurzaam Thuis worden versneld en ondersteund. Eind maart 2019 is de samenwerkingsovereenkomst getekend. De toegekende subsidie en cofinanciering zijn beschikbaar voor de jaren 2019-2020-2021 via 2^e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 08-11-2019). Het restantbedrag 2019 ad € 1.568.365 (deel ELENA € 1.188.330 en deel Provincie € 380.035) wordt overgeboekt naar 2020 voor de continuering van de versnelde uitzetting vanuit de regeling Duurzaam Thuis.

201. Fasering uitgaven opstellen Provinciale Energiestrategie (GS 14-04-2020)

Vaststelling van de kadernota provinciale energiestrategie is voorzien in het 2^e kwartaal 2020. Voor inhoudelijk advies, het organiseren van overlegtafels met stakeholders en communicatie om te komen tot het kader is een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld. (PS 4-10-2019; Herfstbrief 2019). Het bedrag dient in 2020 hiervoor behouden te blijven en wordt overgeboekt naar 2020.

216. Fasering procesmiddelen asbest en energie (GS 14-04-2020)

GS heeft toegezegd (GS 15-11-2016) de kosten voor de sanering van de aan de buitenlucht blootgesteld asbest voor haar rekening te nemen. Begin 2019 hebben wij de subsidieaanvraag ontvangen voor de sanering van de asbestdaken bij VDL Castings te Weert. Bij de behandeling van de aanvraag bleek dat op grond van de de-minimus criteria niet eerder dan in 2022 ruimte zal zijn om de subsidie toe te kennen. Het subsidiebedrag van € 117.244 wordt overgeboekt naar 2022. Restantmiddelen Asbest en Energie in 2019 worden daartoe overgeboekt naar 2022 om te voldoen aan deze verplichting.

217. Fasering uitgaven procesondersteuning RES (GS 14-04-2020)

Op 27-08-2019 hebben GS de startnotities voor Regionale Energiestrategieën Noord-Midden-Limburg (RES NML) en Regionale Energiestrategieën Zuid-Limburg (RES ZL) vastgesteld. Voor het faciliteren van het proces hebben wij personeel en procesmiddelen ter beschikking gesteld in de Herfstbrief 2019 (PS 4-11-2019). Voor de continuering van het proces in 2020 wordt het restantbedrag in 2019 van € 116.557 overgeboekt naar 2020. Daarnaast worden de beschikbare middelen Herfstbrief 2019 PS 04-11-2019;) voor het opstellen van de zonneladder van € 15.000 en Provinciale visie op duurzame warmtevoorziening van € 20.000 overgeboekt naar 2020.

225. Fasering procesmiddelen energie t.b.v. BANKA studio's Maastricht (GS 14-04-2020)

Voor het renoveren van het voormalig ROZ-gebouw (Bankastraat 3, Maastricht), gericht op het aanbieden van oefen- en studioruimte voor popmuzikanten hebben GS op 24 maart 2020 besloten, onder voorwaarden, een bijdrage te verstrekken in de vorm van een eenmalige subsidie van € 200.000. Dit bedrag komt ten laste van de middelen Stedelijke Ontwikkeling en Energie en Duurzaamheid. Voor de afhandeling van de ontvangen subsidieaanvraag in 2020 wordt het gereserveerde bedrag van € 100.000 vanuit de budgetten Energie en duurzaamheid overgeboekt naar 2020. De middelen vanuit Stedelijke Ontwikkeling zijn gereserveerd op de beleidsintensivering binnenstedelijke ontwikkelingen 2016-2019.

3.7.2 Duurzaamheid en Circulaire economie	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
131 Fasering budgetten Circulaire economie	346	0	0	0
Totaal lasten	346	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-346	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-346	0	0	0

Financiële toelichting

131. Fasering procesmiddelen actieprogramma Circulaire Economie (GS 14-04-2020)

In de overboeking van € 345.800 zijn de volgende posten verwerkt:

- In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) zijn procesmiddelen ad € 100.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een actieprogramma Circulaire Economie Limburg. De uitwerking van dit programma (inclusief onderzoek) loopt door naar 2020. Derhalve wordt dit budget overgeheveld naar 2020.
- Interregproject Digital Deconstruction (DDC)
Op 28-05-2019 hebben GS ingestemd met het door de Provincie Limburg uitvoeren van de rol van leadpartner en het beschikbaar stellen van de middelen verbonden aan het Leadpartnerschap, zijnde € 296.000. Het project is gericht op de ontwikkeling van een innovatief digitaal systeem dat de recycling van bouwmaterialen ondersteunt. Het project heeft een looptijd van 3 jaar, vandaar dat het restantbedrag in 2019 ad € 245.800 wordt overgeboekt naar 2020.

€ x 1.000

3.7.4 Bodemen ondergrond	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
119 Fasering uitgaven bestuursdwang Edelchemie	220	0	0	0
Totaal lasten	220	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-220	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-220	0	0	0

Financiële toelichting

119. Fasering middelen Edelchemie (GS 14-04-2020)

Conform GS-besluit van 10-05-2015 en de Jaarstukken 2014 (PS 22-06-2015) is het projectplan Edelchemie 3.0 in uitvoering. Vanwege de dynamiek in de uitvoering (o.a. langjarige juridische procedures, vertraging bodemonderzoeken enz.) is destijds een totaalbudget voor de duur van het gehele traject ter beschikking gesteld. Het exacte eindpunt van het traject is nog ongewis. Thans resteert nog een budget van € 220.291. Voorgesteld wordt, dit budget over te hevelen naar 2020.

€ x 1.000

3.7.5 Mijnbouwschade	0	Begroting 2020	Meerjarenraming		
			2021	2022	2023
Lasten					
128 Fasering uitgaven Mijwaterschade		52	0	0	0
Totaal lasten		52	0	0	0
Baten					
Totaal baten		0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten		-52	0	0	0
Mutatie reserves					
Saldo mutatie reserves		0	0	0	0
Resultaat		-52	0	0	0

Financiële toelichting

128. Fasering uitgaven Mijwaterschade (GS 14-04-2020)

De restant procesmiddelen in 2019 zijn nodig voor het Hoger Beroep van de Minister van EZK inzake de uitspraak van de rechtbank inzake de verjaringstermijn. Deze uitspraak vindt plaats begin 2020. Tenslotte zijn middelen beschikbaar gesteld in de 1e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-06-2019;) voor de aanpak mijn(water)schade woningen Gulikstraat Eygelshoven. Echter deze aanpak heeft vertraging opgelopen, omdat bij een 2-tal woningen nog geen overeenstemming is bereikt. Het restantbedrag in 2019 van € 52.406 wordt overgeboekt naar 2020.

€ x 1.000

3.7.11 Coördinatie RUD	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten				
104 Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen	90	0	0	0
Totaal lasten	90	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-90	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-90	0	0	0

Financiële toelichting

104. Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen (GS 7-01-2020)

De EU en de Nederlandse overheid voeren beleid om stoffen als cadmium, lood, butadieen en PFAS (zijnde Zeer Zorgwekkende Stoffen) zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren. Dit is aanleiding geweest voor bestuurlijke afspraken over het inventariseren van zeer zorgwekkende stoffen bij bedrijven (korte termijn focus) en meer toezicht op naleven van de minimalisatieverplichting door bedrijven (lange termijn doelstelling). Dit is tevens aanleiding geweest voor een bestuurlijke toezegging van provincies in het Bestuurlijk Omgevingsberaad (Bob) van 25-04-2018 (na voorafgaande standpuntbepaling in het IPO BAC VTH).

Voor de Provincie Limburg wordt conform GS-besluit van 07-01-2020 een aanpak voorgesteld, waarin bedrijven bewust worden gemaakt van hun verantwoordelijkheden in relatie tot ZZS en dat een inventarisatie plaatsvindt van het gebruik en de uitstoot van ZZS naar lucht en water bij bedrijven waarvoor de Provincie Limburg bevoegd gezag is in het kader van Wabo. De aanpak wordt uitgevoerd door de RUD-ZL. De kosten worden geraamd op € 90.000 en komen ten laste van het restant voor onvoorziene uitgaven 2019. Het bedrag wordt hiervoor overgeboekt naar 2020.

€ x 1.000

3.7.13 Handhaving	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
109 Fasering uitgaven bestuursdwang Werens	43	0	0	0
110 Fasering uitgaven voormalig Bela Biogas BV	28	0	0	0
Totaal lasten	71	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-71	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-71	0	0	0

Financiële toelichting

109. Fasering bestuursdwang Werens (GS 14-04-2020)

Conform de 1^e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 21-06-2019) betreft het de voortzetting van de noodzakelijke juridische beroeps- en bezwaarprocedures inzake de opgelegde last onder dwangsom en de op te leggen kostenverhaalsbeschikkingen. In 2020 wordt dit traject voortgezet. Om aan de lopende financiële verlichtingen in 2020 te voldoen wordt het restantbudget van € 43.029 overgeheveld naar 2020.

110. Fasering Aanpak Bela Biogas BV (GS 14-04-2020)

Conform de 2^e Afwijkingenrapportage 2019 (PS 08-11-2019)) zijn de door het Openbaar Ministerie in gang gezette toezichtmaatregelen door de Provincie Limburg overgenomen. Het traject Aanpak Bela Biogas loopt nog door in 2020. Gerelateerd aan deze fasering wordt het restantbudget van € 27.776 overgeheveld naar 2020.

3.8. Natuur

€ x 1.000

3.8.1 Natuur	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
133 Interreg Europe Wildlife Economy	3	0	0	0
134 Fasering budgetten product Natuur	2.308	0	0	0
Totaal lasten	2.311	0	0	0
Baten				
133 Fasering budgetten product Natuur	8	0	0	0
Totaal baten	8	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-2.303	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
134 Reserve Stikstof & Natura 2000	2.093	0	0	0
134 Reserve Natuur	170	0	0	0
Saldo mutatie reserves	2.263	0	0	0
Resultaat	-40	0	0	0

Financiële toelichting

133. Interreg Europe Wildlife Economy (GS 14-04-2020)

Voor het 3 jarig Interreg Europe project WildLife Economy is budget beschikbaar. In 2019 zijn niet alle middelen besteed en alle inkomsten gegenereerd. De hiervoor gereserveerde financiële middelen dienen behouden te blijven gedurende de looptijd van het project. De middelen worden overgeheveld naar 2020. (€ 3.041 uitgaven en € 8.081 aan inkomsten).

134. Fasering budgetten product Natuur (GS 14-04-2020)

In dit overboekingsvoorstel van € 2.307.940 zijn de volgende mutaties opgenomen:

- voor de uitvoering van Motie 2399 Noodhulp en vervoer zieke en gewonde dieren zijn bij het vaststellen van de begroting 2019 de financiële middelen geregeld. Hiervoor is een subsidieregeling opengesteld tot 31-12-2019. Voor het afhandelen van de nog liggende aanvragen is het restantbudget 2019 ad € 45.000 benodigd. Deze resterende middelen worden overgeheveld naar 2020;
- voor het afhandelen van de subsidieverlening voor Stikstof/N2000 POP3 hydrologische maatregelen is nog geen budget uitgegeven. Het provinciale aandeel zijnde 50 % van het beschikte bedrag van € 4.186.340 wordt overgeheveld naar 2020.
- voor het afhandelen van de subsidieregeling fauna is een restant budget van € 127.000. Voor dit bedrag liggen nog aanvragen die in 2020 afgehandeld worden. Deze resterende middelen worden overgeheveld naar 2020.
- Op 9-11-2018 heeft GS besloten om de Curfsgroeve niet over te dragen aan Stichting het Limburgs Landschap. Aangezien de akte nog niet gepasseerd is, dient de voor deze overdracht benodigde middelen ad € 42.770 te worden overgeheveld naar 2020.

Een overboeking naar 2020 van € 44.323 voor programmakosten IPO/SCAN ICT, is niet zichtbaar in bovenstaande tabel, omdat de dekking verloopt via de ontwikkelopgave natuur, welke ook binnen het product valt.

4.1. Bestuur

€ x 1.000

4.1.2 Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
144 Bestuurlijke organisatie	160	0	0	0
184 Fasering uitgaven Investeringsagenda gemeente Beekdaelen	875	0	0	0
Totaal lasten	1.035	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.035	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.035	0	0	0

Financiële toelichting

144. Bestuurlijke organisatie (GS 21-1-2020)

GS hebben extra middelen beschikbaar gesteld voor initiatieven op het terrein van bestuurlijke organisatie.

184. Fasering uitgaven investeringsagenda gemeente Beekdaelen (GS 14-04-2020)

Bij de Eindejaarsbijstelling 2017 (PS 15-12-2017) hebben Provinciale Staten een bedrag van € 3,5 mln. beschikbaar gesteld voor de investeringsagenda gemeente Beekdaelen. Inmiddels is voor de meeste projecten middels een subsidietoekenning een bijdrage verleend. In 2019 is het cahier zelfsturing als visie vastgesteld. Op basis daarvan is in de tweede helft van 2019 een concept uitvoeringsprogramma opgesteld. De definitieve vaststelling heeft in het eerste kwartaal 2020 plaatsgevonden. Derhalve wordt het restantbudget 2019 ad € 875.000 overgeheveld naar 2020.

€ x 1.000

4.1.9 Strategische Public Affairs	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
142 Fasering uitgaven Herdenking van 75 jaar bevrijding	161	0	0	0
214 Fasering uitgaven regiodeals en aanverwante zaken	149	0	0	0
Totaal lasten	309	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-309	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-309	0	0	0

Financiële toelichting

142. Fasering uitgaven Herdenking van 75 jaar bevrijding (GS 14-04-2020)

Bij de Voorjaarsnota 2018 (PS 29-06-2018) is een bedrag van € 1.000.000 voor Herdenking van 75 jaar bevrijding beschikbaar gesteld voor de periode 2018-2020. Het restantbedrag 2019 ad € 160.667 wordt derhalve doorgeschoven naar 2020.

214. Fasering uitgaven regiodeals en aanverwante zaken (GS 14-04-2020)

De procesmiddelen voor regiodeals en aanverwante zaken zijn werkbudgetten voor de uitvoering van de Regiodeal Parkstad, de nog op te stellen Regiodeal Noord-Limburg en voor de aangrenzende aspecten bij deze regiodeals. Het restantbedrag 2019 ad € 148.575 wordt derhalve doorgeschoven naar 2020.

4.3. Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën

€ x 1.000

4.3.3 Overige eigen middelen	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Totaal lasten	0	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	0	0
Mutatie reserves				
<i>Aanwending reserves</i>				
Div Algemene reserve (egalisatie)	21.321	885	2.294	600
Saldo mutatie reserves	21.321	885	2.294	600
Resultaat	21.321	885	2.294	600

Financiële toelichting

Dit betreft alle overboekingen uit deze bijlage, die gedekt worden uit het Jaarresultaat 2019.

€ x 1.000

4.3.4 Reservering nieuw beleid	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
264 Bestemming resultaat jaarrekening 2019	3.497	0	0	0
Totaal lasten	3.497	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-3.497	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-3.497	0	0	0

264. Bestemming resultaat jaarrekening 2019 (GS 14-4-2020)

Conform het Statenvoorstel is de bestemming van het resultaat, bestaande uit de toezeggingen t.b.v. het beleidskader Sport (€ 950.000) en het beleidskader t.b.v. economie (€ 2.547.209), verwerkt. De toevoeging aan de Immunisatiereserve (€1.611.523) wordt verwerkt via de beginbalans 2020.

€ x 1.000

4.3.5 Stelposten	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
141 Invulling bezuinigingstaakstelling rijks- en veiligheidstaken CdK	0	0	90	0
143 Invulling bezuinigingstaakstelling budget Ondernemingsraad	0	0	50	0
189 Personele inzet Uitvoeringsagenda Vitale Veehouderij	60	0	0	0
229 Overboeking restant personeelsbudget 2019 naar 2020-2023	2.900	1.300	800	900
230 Overboeking restant personeelsbudget ten gunste van generieke taakstelling	0	0	1.377	0
236 Vrijval reserve culturele kansen t.b.v. invulling generieke taakstelling	0	0	160	0
Totaal lasten	2.960	1.300	2.477	900
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-2.960	-1.300	-2.477	-900
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.960	-1.300	-2.477	-900

Financiële toelichting

141. Invulling bezuinigingstaakstelling rijks- en veiligheidstaken CdK (GS 14-04-2020)

De onderbesteding van het budget Rijks- en veiligheidstaken CdK ad € 89.597 wordt, zoals

opgenomen in de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2020), conform de werkwijze van de afgelopen vier jaar overgeboekt als invulling van de generieke taakstelling 2020-2023.

143. Invulling bezuinigingstaakstelling budget Ondernemersraad (GS 14-04-2020)

De OR heeft op 2 december 2019 besloten om het restantbudget 2019 beschikbaar te stellen voor het invullen van de bezuinigingstaakstelling. Derhalve wordt dit bedrag ad. € 49.635 toegevoegd aan de generieke taakstelling 2020-2023.

De bedragen ter toevoeging van de generieke taakstelling worden overgeboekt naar 2022, want de bezuinigingen jaarschijven 2020 en 2021 zijn reeds ingevuld in 2019 (zie samenvatting).

189. Fasering inzet Uitvoeringsagenda Vitale veehouderij (GS 4-02-2020)

Op 4-02-2020 hebben GS ingestemd met het beschikbaar stellen van € 60.000 voor personele inzet in 2020 ten behoeve van de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Vitale Veehouderij voor een gezonde en duurzame leefomgeving. Deze personele inzet komt ten laste van de hiervoor gereserveerde middelen in 2019 (zie product 1.2.3. Landbouw Agrofood Brightlands Greenport Venlo € 20.000 en product 3.8.3. Landbouw € 40.000) en worden derhalve overgeheveld naar 2020.

229. Overboeking restant 2019 personele begroting (GS 14-04-2020)

De personele kosten laten een voordelig verschil zien van € 7.276.942. Voor de analyse verwijzen we naar de verplichte paragraaf bedrijfsvoering. (hoofdstuk 5.5.2)

Overeenkomstig de spelregels met betrekking tot het P-budget wordt € 5.900.000 overgeheveld naar 2020 en volgende jaren:

- 2020 € 2.900.000
- 2021 € 1.300.000
- 2022 € 800.000
- 2023 € 900.000

Het restantbedrag ad € 1.376.942 wordt bijgedragen aan de generieke taakstelling 2019-2023.

230. Overboeking restant personeelsbudget ten gunste van generieke taakstelling (GS 14-04-2020)

Overeenkomstig de spelregels met betrekking tot het P-budget wordt € 5.900.000 overgeheveld naar 2020 en volgende jaren. Het restantbedrag ad € 1.376.942 wordt bijgedragen aan de generieke taakstelling 2019-2023.

236. Vrijval reserve culturele kansen t.b.v. invulling generieke taakstelling (GS 14-04-2020)

Op basis van de doorlichting van de reserves kan ultimo 2019 het restant van de reserve 'Culturele kansen' van € 160.423 vrijvallen ter invulling van de generieke taakstelling 2019-2023. Deze reserve wordt daarna opgeheven.

4.4. Provinciale Staten en Griffie

€ x 1.000

4.4.1 Provinciale Staten en Griffie	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
183 Fasering budgetten Provinciale Staten en Griffie	45	0	0	0
Totaal lasten	45	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-45	0	0	0
Mutatie reserves				
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-45	0	0	0

Financiële toelichting

183. Fasering budgetten Provinciale Staten en Griffie

Naar aanleiding van het inwerking getreden Rechtspositiebesluit decentrale politiek hebben Provinciale Staten op 27-05-2019 een nieuwe verordening vastgesteld. Conform dit besluit beschikt elk Statenlid over een individueel bedrag voor scholing van € 1.000 per Statenperiode. Derhalve dient het restantbudget ad € 5.630 beschikbaar te blijven voor volgende jaren en te worden overgeheveld naar 2020.

Op 13-12-2019 was de evaluatie en (financiële) afwikkeling van de Burgertop in Provinciale Staten gepland. Deze evaluatie en (financiële) afwikkeling is uitgesteld. Derhalve wordt het restantbedrag ad € 38.917 overgeheveld naar 2020.

6.3. Begrotingswijziging 2 – 2020

€ x 1.000

Begrotingsprogramma	Product	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1.1	Investeringsklimaat	1.1.1	Economische samenwerking	689	0	-689	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.1.2	Acquisitie en LIOF	6.479	1.000	-5.479	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.1.3	MKB	235	0	-235	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.1.4	Brightlands Kennis/As	330	0	-330	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.1.5	Maastricht Aachen Airport	2.539	1.200	-1.339	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	10.272	2.200	-8.072	0	0	0	0	0	0	0	0	
1.2	Innovatiekracht	1.2.1	Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	29	0	-29	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.2	Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	347	118	-229	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.3	Brightlands Greenport Campus Venlo	508	0	-508	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.4	Services & Brightlands Smart Services Campus	303	0	-303	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.5	Logistiek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.6	Industrie	72	0	-72	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.7	Toerisme en recreatie	440	0	-440	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.2.8	Innovatieve landbouw	375	155	-220	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	2.073	273	-1.800	0	0	0	0	0	0	0	0	
1.3	Onderwijs en arbeidsmarkt	1.3.1	Arbeidsmarkt	136	12	-124	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.3.2	Onderwijs	395	0	-395	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	531	12	-519	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1	Sociale agenda, zorg en veiligheid	2.1.1	Sociale agenda en zorg	1.590	0	-1.590	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.1.2	Veiligheid	50	0	-50	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	1.640	0	-1.640	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.2	Cultuur	2.2.1	Cultuur	169	0	-169	-115	0	115	0	0	0	0	0
		2.2.2	Erfgoed	155	0	-155	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.2.3	Monumenten	1.046	0	-1.046	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.2.4	Archeologie	217	0	-217	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.2.5	Regionale media	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	1.587	0	-1.587	-115	0	115	0	0	0	0	0	
2.3	Sport	2.3.1	Sport	387	0	-387	0	0	0	0	0	0	0	
		Totaal begrotingsprogramma	387	0	-387	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.4	Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	2.4.1	Stedelijke ontwikkeling	-6.875	0	6.875	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.4.2	Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.4.3	IBA	676	0	-676	0	0	0	0	0	0	0	0
		2.4.4	Regiodeal transformatie Parkstad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	-6.199	0	6.199	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.1	Openbaar vervoer en railagenda	3.1.1	Openbaar vervoer en concessie management	1.461	0	-1.461	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.1.2	Railagenda	1.723	0	-1.723	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	3.183	0	-3.183	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.2	Bereikbaarheid en mobiliteit	3.2.1	Voorbereiding en uitvoering mob.maatregelen	2.225	0	-2.225	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.2	Fiets	4.935	0	-4.935	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.3	Verkeersveiligheid	58	0	-58	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.4	Logistieke netwerken	304	0	-304	0	0	2.500	0	-2.500	0	0	0
		3.2.5	Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.6	Project Buitening Parkstad Limburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.7	Project N280- West	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.2.8	Project N266	350	0	-350	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	7.873	0	-7.873	0	0	2.500	0	-2.500	0	0	0	
3.3	Wonen in Limburg	3.3.1	Wonen in Limburg	388	0	-388	0	0	0	0	0	0	0	
		Totaal begrotingsprogramma	388	0	-388	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.4	Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	3.4.1	Omgevingsvisie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.4.2	Uitvoering ruimtelijk beleid	64	0	-64	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.4.3	Werklocaties	564	0	-564	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.4.4	Integrale gebiedsontwikkeling landelijk gebied en stad-landzones	1.375	0	-1.375	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.4.7	Grondzaken	11.912	14.611	2.699	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	13.915	14.611	696	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.5	Hoogwaterbescherming langs de Maas	3.5.1	Programma Maasvallei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.5.2	Ooijen-Wanssum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.6	Water	3.6.1	Water	60	6	-54	0	0	0	0	0	0	0	
		Totaal begrotingsprogramma	60	6	-54	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.7	Energie, circulaire economie en milieu	3.7.1	Energie	2.378	0	-2.378	0	0	117	0	-117	0	0	0
		3.7.2	Duurzaamheid en circulaire economie	346	0	-346	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.3	Milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.4	Bodem en ondergrond	220	0	-220	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.5	Mijnbouwschade	52	0	-52	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.11	Coördinatie RUD	90	0	-90	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.12	Vergunningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3.7.13	Handhaving	71	0	-71	0	0	0	0	0	0	0	0
				Totaal begrotingsprogramma	3.158	0	-3.158	0	0	117	0	-117	0	0
3.8	Natuur	3.8.1	Natuur	2.311	8	-2.303	0	0	0	0	0	0	0	
		Totaal begrotingsprogramma	2.311	8	-2.303	0	0	0	0	0	0	0	0	
4.1	Bestuur	4.1.1	Rijks- en veiligheidstaken CdK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.2	Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	1.035	0	-1.035	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.3	Integriteit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.4	Coördinatie Interbestuurlijk toezicht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.5	Toezicht gemeentefinanciën	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.6	IPO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.7	Internationalisering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.8	Euregiobestuur; Managementautoriteit EMR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.9	Strategische Public affairs	309	0	-309	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.10	Branding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.1.13	Overige bestuurlijke zaken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Totaal begrotingsprogramma	1.344	0	-1.344	0	0	0	0	0	0	0	0	

Begrotingsprogramma	Product	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023					
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo			
4.2	Overhead	4.2.0	Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Totaal begrotingsprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.3.1	MRB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.3.2	Provinciefonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3	Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	4.3.3	Overige eigen middelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.3.4	Reservering nieuw beleid	3.497	0	-3.497	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4.3.5	Stelposten	2.960	0	-2.960	1.300	0	-1.300	2.477	0	-2.477	900	0	-900	
			Totaal begrotingsprogramma	6.457	0	-6.457	1.300	0	-1.300	2.477	0	-2.477	900	0	-900	
4.4	PS en Griffie	4.4.1	Provinciale Staten en Griffie	45	0	-45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Totaal baten en lasten	49.024	17.110	-31.914	1.185	0	-1.185	5.094	0	-5.094	900	0	-900	
			Mutatie reserves													
			Algemene reserve (egalisatie)	0	22.368	22.368	0	885	885	0	2.294	2.294	0	600	600	
			Immunisatiereserve	0	464	464	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Bruteringreserve VDL Nedcar	2.735	0	-2.735	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Bestemmingsreserve ZSLM	0	115	115	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Bestemmingsreserve NEDAB	0	200	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Risicoreserve grondexploitatie	0	36	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Reserve Stikstof & Natura 2000	0	2.181	2.181	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Reserve bereikbaarheidsmiddelen	0	8.533	8.533	0	0	0	0	2.500	2.500	0	0	0	
			Reserve Natuur	0	170	170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Reserve aandeeltransacties LIOF	0	262	262	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Risicoreserve Financieel instrumentarium SIS	-300	0	300	-300	0	300	-300	0	300	-300	0	300	
			Reserve Transitiefonds	0	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
			Totaal mutaties reserves	2.435	34.349	31.914	-300	885	1.185	-300	4.794	5.094	-300	600	900	
			Totaal	51.459	51.459	0	885	885	0	4.794	4.794	0	600	600	0	

Bijlage 7: Wijzigingsbesluiten reserves ultimo 2019

Opheffingsbesluiten reserves ultimo 2019

Onderstaande reserve(s) worden opgeheven wegens functieverlies.

Naam reserve	Reserve A2-Vonderen
Instellingsdatum PS-besluit	14 december 2013 (Financiële Eindejaarsbijstelling 2013).
Doel van de reserve	Het reserveren van middelen om in 2020 de geplande cofinanciering aan de duurzame verbreding van de A2 tussen de knooppunten 't Vonderen en Kerensheide te kunnen dekken. Dit op basis van een akkoord tussen de regio en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.
Opheffingsdatum PS-besluit	19 juni 2020
Reden opheffing	De reserve is in 2019 volledig ingezet t.b.v., het doel en verliest daarmee zijn functie.
Vrijval	€ 0

Naam reserve	Reserve Edelchemie
Instellingsdatum PS-besluit	18 juni 2015
Doel van de reserve	Dekking van kosten in relatie tot de sanering van het Edelchemieterrein.
Opheffingsdatum PS-besluit	19 juni 2020
Reden opheffing	De restantmiddelen zijn in 2019 ingezet ten behoeve van de generieke taakstelling. De reserve is hiermee uitgeput en heeft zijn functie verloren.
Vrijval	€ 0

Naam reserve	Reserve Onderhoud gebouwen
Instellingsdatum PS-besluit	14 december 2018
Doel van de reserve	Egaliserende functie. Tijdelijk ter vervanging van de voorziening onderhoud gebouwen tot er een nieuw onderhoudsplan is vastgesteld
Opheffingsdatum PS-besluit	19 juni 2020
Reden opheffing	Omdat het nieuwe onderhoudsplan in 2019 is vastgesteld, is ook de grondslag voor de egaliserende onderhoudsvoorziening weer aanwezig. De reserve verliest daarmee haar functie en kan worden opgeheven.
Vrijval	€ 0

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Regionale Luchthavens
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor regionale luchthavens.
Reden opheffing	De restantmiddelen zijn in 2019 ingezet ten behoeve van de generieke taakstelling. De reserve is hiermee uitgeput en heeft zijn functie verloren.
Vrijval	€ 0

Wijzigingen bestaande reserves:

In het verleden zijn een aantal reserves gekoppeld aan decentralisatie-uitkeringen. Inmiddels maken deze onderdelen integraal onderdeel uit van de algemene uitkering van het Provinciefonds. In dit kader wordt het volgende gewijzigd:

Naam reserve	Reserve DU-uitkering PAS Reserve Stikstof & Natura 2000
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven voor Programmatische aanpak stikstof. Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven voor stikstof en Natura 2000.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het provinciefonds. Via het provinciefonds.

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Natuur Reserve Natuur
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven voor Natuur. Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven voor Natuur.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het provinciefonds. Via het Provinciefonds.

Naam reserve	Reserve DU Verkeer en vervoer Reserve Bereikbaarheidsmiddelen
Instellingsdatum PS-besluit	6 november 2015
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven als onderdeel van de bereikbaarheidsmiddelen. Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geoordeeld en ontvangen moeten behouden blijven als onderdeel van de Bereikbaarheidsmiddelen.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het provinciefonds.

Bij deze reserve is ook de naam gewijzigd en aangepast aan de termen die zijn gebruikt bij het mobiliteitskader.

